ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

11, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél. : GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-65

Տար. 1000, 6 ամս. 500, 3 ամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 $

Samedi 1er Février 1947 Շաբաթ 1 Փետրուար

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4919–Նոր շրջան թիւ 558 խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՐՆՐ ԿՕՍՔԸ

ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՁՕՐ

Փոքր թիւ մը չեն կազմեր անոնք որ անհուն կարօտով կը յիշեն երէկը : Գիւղ, ինքնավար, կեանք : «Երէկ ուրի՛շ էր...» :

Եւ միայն տարիքն առած մարդիկ չեն այս տիպարները, այլեւ երիտասարդներ, որոց աչքին ամէն ինչ գեղեցիկ է, երբ կը պատկերանցեալին :

Լուսնկան, լեռները, վարդերն ու աղբիւրներն անդամ աւելի հրապուրիչ կ'երեւան : Ասա ուրեմն անոնց կորուստին յիշատակն ալ շատ աւելի կծու :

Կը մեղադրե՞նք : Ընդհակառակն :

Հոգիները պիտի ցամքէին առանց այդ անուշ յիշատակներուն եւ կարօտներուն, որոնք ամէն բանէ առաջ մարդկային են : Մանաւանդ այս խորթ ափերուն վրայ, ուր այնքան դիւրաւ կը հալին արմատախիլ եւ ուժասպառ բազմութիւնները :

Բայց, մէկդի դնելով բնական գեղեցկութիւնները, իսկապէս ամէն բան լա՞ւ էր երէկ : Մարդիկ աւելի բախտաւո՞ր էին, այդ նոյն անցեալը փնտռելու աստիճան : Մեր գիւղացի կամ քաղաքացի ժողովուրդը իսկապէս զո՞հ էր իր կեանքին : Այնա՛ե՛ղ, Աֆատուլի խորերը :

Իրականութիւնը ուրիշ բան կ'ըսէ :

Մենք Թրքական բռնութեանց, վայրագութեանց, հայալինչ սարսափներու արձանագրութիւնը չէ որ պիտի կատարենք : Կը բաւէ ըսել թէ երէկ այնքան անատանելի դարձած էր այս պատմական ժողովուրդին կեանքը որ, անկարելին փորձեց, զոնէ իր ֆիզիքական գոյութիւնը փրկելու համար : Եւ զաղթեց երկիրէ երկիր : Ուր որ բաց դուռ մը գտաւ :

Քսանըհինգ տարի անցած է վերջին արտագաղթէն ի վեր եւ մեր վէրքերը չեն սասուցած տակաւին :

Այդ չի նշանակեր թէ ամէն բան լաւ էր երէկ : Վատահ ենք թէ անոնք որ մէյ մը անցեալի մասին կը խօսին, անոնք այդ միամտութիւնը չունին :

Ապա ուրե՞մն :

Պարզապէս կարօտ հայրենի հողին ու ջուրին : Կարօտ մը այնքան սուր, որ մոռացութեան կու տայ ահաւոր իրականութիւնը :

Այլապէս, ո՞վ պիտի կրնար պնդել թէ երջանիկ էր Խարբերդի, Սերաստիոյ, Վանի կամ Տարօնի այսինչ գիւղին մէջ : Ո՞վ պիտի կրնար ժխտել թէ օրն ի բուն լեղի չէր խառնուեր իր կեանքին, արտէն մինչեւ գիւղը : Մինչեւ իր ընտանեկան բոյնը, որ յաճախ դժոխքի կը վերածուէր, կարմիր ֆէսին եւ եաթաղանին տիրապետութեան տակ :

Այս պարագաները կը յիշենք ոչ թէ այս օրուան արմատախիլ կեանքին երանի տալու, այլ կարգ մը տարբերական ճշմարտութիւններ պարզելու համար :

Երէկը դնաց եւ այլեւս դալիք չունի : Պէտք է աչօք - բացօք տեսնենք ինչ որ ունինք այսօր, եւ պիտի ջանանք ունենալ վաղը :

Արտագաղթը իր քստմնելի չարիքներուն հետ, ունեցաւ բարիքներ ալ, որոնք անփոխարինելի են : Ահաւոր կորուստներուն հետ, ունեցանք եւ չահեր :

Նախ, մեր քաղաքական կեանքին կլեէնները, յեղափոխական պայքարները յանդեցան որոշ ելքի մը,— ափ մը հող, ուր ժողովուրդ մը կ'ապրի ու կը ծաղկի 1918էն ի վեր :

Ցետոյ, աչխարհի բոլոր ցամաքներուն վրայ, անհամար երիտասարդներ, նոյնիսկ տարեցներ, ամբողջ բազմութիւններ վարժուեցան այնպիսի արհեստներու եւ մասնագիտութեանց, որ երազ կը համարուէին երէկ :

Օտար ափերու վրայ էր որ բացուեցան, զարգացան, ծաղկեցան բազմազան ընդունակութիւններ, բոլոր ասպարէզներուն մէջ : Հասարակ աներեւոյթ անդամ դարձաւ դիտութիւն : Եւ տեղի ունեցան, դեռ կ'ունենան յայտնութիւններ գրական - գեղարուեստական անդաստանին մէջ :

Եւ այս բոլորը անշուշտ պիտի ծառայեն հայրենիքին, այսօր կամ վաղը :

Ցիսուն, հարիւր տարիէն կ'ուզենայի՞նք այս արժանիքները, եթէ հոն մնացած ըլլայինք : Կ'ուզենայի՞նք որեւէ աստեն...

*Պարզամիտներ միայն

«Ստրկի» ճակատագիրը

ՄՍՌ — Գ. օր պատասխան էջից 2.8.Ա. Եր-
վիպասի մեջ. Հոգեվարքը յաղթահարելու ա-
նասնական ուժերի մասին մի գրառում նայ-
զատ նոտայի տակ։ Ի վերջո, «Ստրկի» մասին
գիր էջերի մեջ, այդ ոչ մեկը չի գտնի։ Ինչո՞ւ
է այդպես։ Ինչո՞ւ է այդպես։

Ահա հարցեր, որոնք ծնվում են ընթերցո-
ղի մոտ, երբ նա կարդում է Ս. Զորյանի նոր
վեպը։ Ինչո՞ւ է այդպես։ Ինչո՞ւ է այդպես։

Ինչո՞ւ է այդպես, որ ստանձին տաղան-
դավոր գրողը, որ ամեն անգամ հանդես է
գալիս նոր գործով, ամեն անգամ ավելի
հասուն, ավելի հարուստ, ավելի ուժեղ,
ամեն անգամ ավելի մեծ հմայքով, ամեն
անգամ ավելի մեծ ուժով, ամեն անգամ
ավելի մեծ ուժով, ամեն անգամ ավելի
մեծ ուժով, ամեն անգամ ավելի մեծ ուժով,
ամեն անգամ ավելի մեծ ուժ

Ծուխատան ծխախոտ կը ծխանայ տարեցները, որպէսզի վար-

Ծուխական կառավարութիւնը բանակցութ-
ներ կը կատարէ Անգլիոյ հետ, իր ծխախոտանոցութիւննե-
քին կարեւոր մասը անոր ծախելու համար: Սկսեալ 1925էն, մինչեւ 1940ին ներքը շատ կարեւորութիւն կ'ընծայէն այս բա-
ցութեանց, որոնց ձախողումը մեծապէս պիտի նա-
խասէ երկրին վերաշինութեան համար կատարուելիք աշխատանքներուն, նկատելով որ ծխախոտի ար-
տարտուեստը Ծուխատանի ազգային տնտեսութեան թեան առանցքը կը կազմէ:

Պատերազմէն առաջ այս երկիրը կը մշակէր 200.000 արտավար ծխախոտ, որուն համար կ'ապրէր մէկ միլիոն բանուորներ,— մէկ եօթներորդը: Տարեկան արտադրութիւնը 50—55.000 թոն ծխախոտ, որուն 45.000 թոնը ար տասահման կ'արտածուէր. մնացած 10.000 թոնը կը սպառէր երկրին մէջ: Այս արտածումները իրեն կ'ապահովէին տարեկան արտաքին առեւտուրը դոյացած հասոյթներուն կէսը՝ 6 միլիոն անգլ ոսկի:

Պատերազմի եւ դերմանական գրաւման ջրջանին, այս արտադրութիւնը բոլորովին դադրեցաւ: Դիւղացիները պահեցին հունտերը Առանցքի մարդոց ներկայութենէն, սպասելով լաւագոյն օրերու եւ մշակեցին միայն անմիջական գործածութեան համար պէտք եղած քանակութեամբ: Երկրին ազատագրութենէն վերջ վերսկսան անոր մշակութեան:

Ծխախոտի մշակութեան դլխաւոր ջրջանները են Մակեդոնիա եւ Թեսալիա, որ կ'արտադրեն աշխարհի ազնուագոյն ծխախոտը: Շրջանին դիւղացիները երեք հարիւր տարուան փորձառութիւն եւ համառութիւն ունին, այս փափուկ ու քմահաճ տունկը խնամելու գործին մէջ:

Ծուխատանի ազատագրութենէն ետքը՝ երկու տարուան ընթացքին տարեկան բերքն եղած է 17 հազար թոն: Անցեալ տարի այս թիւը հասաւ 35 հազար թոնի: Կը յուսան այս տարուան արտադրութիւնը հասցնել նախապատերազմեան քանակին՝ 55.000 թոնի:

Ձիշտ է թէ ծխախոտի բերքը երկրին պիտի ապահովէ վեց միլիոն սթերլին, աղատելով դան տնտեսական ծանր տագնապէ մը, որուն մէջ կը գալարուի, սակայն խնդիրը կը կայանայ բերքին համապատասխան արտաքին գնորդ գտնելու մէջ: Ատոր համար է որ յունական կառավարութիւնը կը

նանց» հոգ[illegible] կ'առնէր ճառախօսութեան մը համար որ պիտի տար յառաջիկայ ուրբաթ օր «Ամերիքըն Ֆրէնտս ալ Տիմաքեսիի» առջեւ: Ան ըսաւ դաղտնի ոստիկանութիւններուն, թէ իր ներկայութիւնը յայտնի եղած էր իր հանդիսէն քիչ վերջ, երբ մատնանչուած էր կարգ մը խօսողներու կողմէ եւ առարկայ դարձած էր կատուի ճանկերու եւ «պու»երու:

Քարլսըն հիւանդանոց փոխադրուած է դիւեբանց: Իր դլխուն վրայ կային ճմլումներ, մէկ աչքը սեւցած եւ երեսները ուռեցած էին: Քարլսըն 37 տարեկան է:

ժողովուրդ մեղի կ'ունենար «Ամերիկայի կա-

քը: Անոնք իրենց առնդուղի յեղի ատրճանը, կ'ապահովեն որ ընկերվարական թրքի կը կարդանք, իրենց պէս մոլեռանդներ կածելով. չեն կրնար մարսել որ ընկերվարականներ հետամտութիւն ունինք: Այդպիսիներն արդի չեն քաղաքի միջազդային ընկերվարութիւնն ալ «Փաշիստ» անուանել: Անոնք թէեւ «դեմոկրատական պետութիւններու» չուքին տակ կ'ապրին մեղմոր բոյսի մը պէս, բայց այդ պետութիւնները առավարող ընկերվարութեան ալ չեն հաւնիր:

Ուրեմն, այն առեն երբ Դաշնակցութիւնը Թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ երկու բռնակալ պետութիւններու համեմատաբար խաղաղ ջրջաններուն կը ջանար ընկերվարական դաղափարները տարածել ոչ միայն մեր, այլ եւ դրացի բախտակից ժողովուրդներու մէջ, իր անմահ ու մեծ առաքելներու միջոցով, համարձակո՞ր էր:

Հայ Յեղափոխութեան, առաւելապէս, Դաշնակցութեան չնորհիւ էր որ հայ ազգը խարդախին պատմութեան անջնջելի մատեանին էջ ար ձանագրեց նմանը չտեսնուած էջ մը:

Իր առաջին անկախութիւնը հիմնելով ընկերվարական տնտեսականութեան վրայ, ան տեղծեց Հայկական Հանրապետութիւնը:

Մենք թաղաւոր չինուեցինք ինչպէս ուղ պէս բռնութեան ճիրաններէն ազատագրուած ազգերը: Այդ բանը ըրին սերպ, պուլկար, ռումէն յոյն, արաբ, եւն, որոնք մինչեւ այսօր ալ դեռ ը տարբերութիւն: Թաղաւորներ կ'անհետանան ու թադաւորներ կը ծնին այդ երկիրներուն մէջ:

Մենք (պիտի ըսեմ յետոյ թէ որոնք են այս «մենք») , այո, մենք այդ պատիւը կը վերագրենք մեր ժողովուրդին, եւ ոչ թէ միայն Դաշնակցութեան, դիտակցելով որ անոր երկունքէն ծնած ենք եւ անոր ծառայած: Եւ Դաշնակցութիւնը սրթէ իր երեք տարուան իշխանութեան օրով այնպիսի իրաւակարդով կառավարեց երկիրը որ ծայրայեղ դաղափարներու ուեւէ թռիչք երբեք արդելքի չհանդիպեցաւ:

Խ· ՎԻՇԱՊ

Կը զրպարտէր, ծեծեցին

Հայտնուն թշուառական մը, Աւետիս Տէրունեան, որ տարիներէ ի վեր անդլերէն թռուցիկներ եւ դիրքեր կը հրատարակէ Մ· Նահանդներուն մէջ, «Ձան Բոյ Քարլսըն» կեղծանունով, ամերիկեան եւ օտար կազմակերպութեանց, ինչպէս եւ Դաշնակցութեան դէմ, վերջերս երկու անգամ դատի քաշուեցաւ իբրեւ զրպարտիչ եւ դատապարտուեցաւ: Ամերիկեան վերջին թղթաբերէն կ'իմանանք թէ այս անգամ ալ ծեծ մը կերած է Ամերիկայէ կաթոլիկներէն: Ահաւասիկ պատմութիւնը (Ն· Ե· Թայմզ, 5 Յունուար)·—

Երեք անձեր ծեծած են Ձան Բոյ Քարլսընը որ «Ընտրը Քըվըր»ի եւ «Փլաթըրս»ի հեղինակն է, ուրբաթ գիշեր Պրուքլինի մէջ «Ակադեմի ավ Միւզիքի» մէջ ժողովի մը վերջ: Յարձակողները փընտռելու փորձերը արդիւնք մը տուած չեն:

Ժողովը տեղի կ'ունենար «Ամերիկայի կա-

Ծուխատան ծխախոտ կը ծխանայ տարեցները, որպէսզի վար-

Ծուխական կառավարութիւնը բանակցութ-
ներ կը կատարէ Անգլիոյ հետ, իր ծխախոտանոցութիւննե-
քին կարեւոր մասը անոր ծախելու համար: Սկսեալ 1925էն, մինչեւ 1940ին ներքը շատ կարեւորութիւն կ'ընծայէն այս բա-
ցութեանց, որոնց ձախողումը մեծապէս պիտի նա-
խասէ երկրին վերաշինութեան համար կատարուելիք աշխատանքներուն, նկատելով որ ծխախոտի ար-
տարտուեստը Ծուխատանի ազգային տնտեսութեան թեան առանցքը կը կազմէ:

Պատերազմէն առաջ այս երկիրը կը մշակէր 200.000 արտավար ծխախոտ, որուն համար կ'ապրէր մէկ միլիոն բանուորներ,— մէկ եօթներորդը: Տարեկան արտադրութիւնը 50—55.000 թոն ծխախոտ, որուն 45.000 թոնը ար տասահման կ'արտածուէր. մնացած 10.000 թոնը կը սպառէր երկրին մէջ: Այս արտածումները իրեն կ'ապահովէին տարեկան արտաքին առեւտուրը դոյացած հասոյթներուն կէսը՝ 6 միլիոն անգլ ոսկի:

Պատերազմի եւ դերմանական գրաւման ջրջանին, այս արտադրութիւնը բոլորովին դադրեցաւ: Դիւղացիները պահեցին հունտերը Առանցքի մարդոց ներկայութենէն, սպասելով լաւագոյն օրերու եւ մշակեցին միայն անմիջական գործածութեան համար պէտք եղած քանակութեամբ: Երկրին ազատագրութենէն վերջ վերսկսան անոր մշակութեան:

Ծխախոտի մշակութեան դլխաւոր ջրջաններն են Մակեդոնիա եւ Թեսալիա, որ կ'արտադրեն աշխարհի ազնուագոյն ծխախոտը: Շրջանին դիւղացիները երեք հարիւր տարուան փորձառութիւն եւ համառութիւն ունին, այս փափուկ ու քմահաճ տունկը խնամելու գործին մէջ:

Ծուխատանի ազատագրութենէն ետքը՝ երկու տարուան ընթացքին տարեկան բերքն եղած է 17 հազար թոն: Անցեալ տարի այս թիւը հասաւ 35 հազար թոնի: Կը յուսան այս տարուան արտադրութիւնը հասցնել նախապատերազմեան քանակին՝ 55.000 թոնի:

Ձիշտ է թէ ծխախոտի բերքը երկրին պիտի ապահովէ վեց միլիոն սթերլին, աղատելով դան տնտեսական ծանր տագնապէ մը, որուն մէջ կը գալարուի, սակայն խնդիրը կը կայանայ բերքին համապատասխան արտաքին գնորդ գտնելու մէջ: Ատոր համար է որ յունական կառավարութիւնը կը

ժուին ծխել Պալքաններու եւ Վերճինիայի խառնուրդ ծխախոտը, ինչպէս կ'ընեն Մ· Նահանդները, մինչեւ կարենան ամերիկեան ծխախոտի մշակութիւնը ինքնուրոյն ձեւով մը կազմակերպել:

Ծխախոտի արտադրութեան ծախքերը շատ աւելցած են պատերազմէն ետքը: Այժմ երկար վիճաբանութիւններէ վերջ, մէկ թոն առանցքը կը կազմէ:

Այժմ երկար վիճաբանութիւններէ վերջ, մէկ թոն առանցքը կը կազմէ 4500 թոն որուն մեծ մասը կը գնէ Ծուխական կառավարութիւնը կը փափաքի ամէն գնով իր ծխախոտին մէկ մլլիոն բանուորներ,— բնակչութեան տը ծախել անդլ· կառավարութեան, պարզ ամէն եօթներորդը: Տարեկան արտադրութիւնն տարրական պարագաներուն 50—55.000 թոն ծխախոտ, որուն 45.000 թոնը ար համար, որ անկէց առնուած տարան կ'արտածուէր. մնացած 10.000 թոնը կը սպառէր երկրին մէջ: Այս արտածումները իրեն կ'ապահովէին տարեկան արտաքին առեւտուրը դոյացած հասոյթներուն կէսը՝ 6 միլիոն անգլ ոսկի:

Պատերազմի եւ դերմանական գրաւման ջրջանին, այս արտադրութիւնը բոլորովին դադրեցաւ: Դիւղացիները պահեցին հունտերը Առանցքի մարդոց ներկայութենէն, սպասելով լաւագոյն օրերու եւ մշակեցին միայն անմիջական գործածութեան համար պէտք եղած քանակութեամբ: Երկրին ազատագրութենէն վերջ վերսկսան անոր մշակութեան:

Ծխախոտի մշակութեան դլխաւոր ջրջաններն են Մակեդոնիա եւ Թեսալիա, որ կ'արտադրեն աշխարհի ազնուագոյն ծխախոտը: Շրջանին դիւղացիները երեք հարիւր տարուան փորձառութիւն եւ համառութիւն ունին, այս փափուկ ու քմահաճ տունկը խնամելու գործին մէջ:

Ծուխատանի ազատագրութենէն ետքը՝ երկու տարուան ընթացքին տարեկան բերքն եղած է 17 հազար թոն: Անցեալ տարի այս թիւը հասաւ 35 հազար թոնի: Կը յուսան այս տարուան արտադրութիւնը հասցնել նախապատերազմեան քանակին՝ 55.000 թոնի:

Ձիշտ է թէ ծխախոտի բերքը երկրին պիտի ապահովէ վեց միլիոն սթերլին, աղատելով դան տնտեսական ծանր տագնապէ մը, որուն մէջ կը գալարուի, սակայն խնդիրը կը կայանայ բերքին համապատասխան արտաքին գնորդ գտնելու մէջ: Ատոր համար է որ յունական կառավարութիւնը կը

ժուին ծխել Պալքաններու եւ Վերճինիայի խառնուրդ ծխախոտը, ինչպէս կ'ընեն Մ· Նահանդները, մինչեւ կարենան ամերիկեան ծխախոտի մշակութիւնը ինքնուրոյն ձեւով մը կազմակերպել:

Ծխախոտի արտադրութեան ծախքերը շատ աւելցած են պատերազմէն ետքը: Այժմ երկար վիճաբանութիւններէ վերջ, մէկ թոն առանցքը կը կազմէ:

Այժմ երկար վիճաբանութիւններէ վերջ, մէկ թոն առանցքը կը կազմէ 4500 թոն որուն մեծ մասը կը գնէ Ծուխական կառավարութիւնը կը փափաքի ամէն գնով իր ծխախոտին մէկ մլլիոն բանուորներ,— մէկ եօթներորդը: Տարեկան արտադրութիւնը 50—55.000 թոն ծխախոտ, որուն 45.000 թոնը ար տասահման

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՎ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ընկերվարական կուսակցութեան նախագահը, Տոքթ. Շումախերը, ներ... խօսելով, ապդարարեց Դաշնակիցներուն թէ կրնար առօրագրուիլ հաշտութեան դաշնագիրը թէ չատ խիստ է: Մենք չենք ուզեր անձնասպան ըլլալ»: Պատասխանելով ուրիշ հարցումի Շումախերը յայտարարեց.— «Գերմանիոյ համար ամենամեծ պիտի ըլլար առօրագրել դաշնագիրը որ կը ճանչնայ երկու պետութեանց կողմէ գոյութիւնը ուած վարչական սահմանագլուխ մը: (Կ'ակնարկուի Գերմանիոյ նոր սահմանին): Եւ պայմանները եւ Գերմանիոյ խաղաղութիւնը սերտ ունի իրարու հետ: Տնտեսապէս անկարելի կը մնայ այսքան Գերմաններ ապրին այնքան նեղ սահմաններու մէջ»: Խօսելով անգլեամերիկեան ընդհարումի միացման մասին, Տոքթ. Շումախերը ըսաւ չկը յուսար թէ մօտերս համաձայնութիւն պրյանայ միացնելու չորս ընդհանրները: Առանց ... եւամերիկեան ընդհանրներուն միացման Ռուրի քագործները աւօթի պիտի մեռնէին: Այժմ նօթի են, բայց ողջ կը պահուին»:

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳՐԻՆ քննութեան թիւ, Խ. Միւթիւնը ծրագիր մը պատրաստ որուն համաձայն դաշնագիրը պէտք է վաւերա գերմանական կառավարութեան մը կողմէ: Ա քին նախարարներու օգնականներու ժողովին, ամերիկեան պատուիրակը հարցուց թէ դաշնագ անարժէք պիտի ըլլայ, այդպիսի վաւերացէ մը առաջ: Խորհրդային պատուիրակը պատաս նեց թէ իր կառավարութեան կարծիքով դա գիրը պէտք է անմիջապէս գործադրուի, երբ ւերացուի Զորս Մեծերուն կողմէ: «Գերմանի ձայն չունի եւ կրնայ վաւերացնել աւելի վե»:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ազդ. ժողովին մէջ, ներքինախարարը յայտարարեց թէ ընկերվարական եւ բանուորական կուսակցութեանց վարիչները բոնք ձերբակալուեցան անցեալ դեկտեմբերին, դաւեր սարքած էին, ներկայ կառավարութեան տեղ հակաֆաշական կառավարութիւն մը հաստատելու համար:

ԱԾՈՒԽԻ ՏԱԳՆԱՊԸ մեղմացնելու համար իջոցներ ձեռք առնուած են: Նախապատուելիւն պիտի տրուի դպրոցներու, հիւանդանոցներու կաղ կրկուած տուներու եւն. Դպրոցները պիտի չփակուին,

ՀՈՂԱՏՈՐԾԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵՆԷՆ պատուիրակութիւն մը ներկայանալով վարչապետին, մէջ: թէ ցորենի ցանքերը սառած բայց Շաղախը պիտի դալ եօթը ամիս:— կառավարութիւնը որոշեց 2500 ֆրանքի բարձրացնել նոր ցանքի համար սահմանուած պարգեւը:

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՏԱԳՆԱՊԸ միշտ կը պահէ իր սուր հանգամանքը, Փարիզի մէջ: Մասնագէտներու կարծիքով, եթէ 4000 չէնքեր անմիջապէս չնորոգուին, 60.000 հոգի առանց բնակարանի պիտի մնան: Զարաշահութիւններն ալ կը չարունակուին նոյն սաստկութեամբ, հակառակ ծանր պատիժներու:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ հանրապետական ծերակուտականը, Վանդենպէրկ, բուռն ճառ մը խօսեցաւ Լեհաստանի դէմ, դիտել տալով թէ աշխարհի խաղաղութիւնը չի կրնար ամրանալ ցորչափ կատարեալ ազատութիւնը վերահաստատուած չէ Լեհաստանի մէջ, որուն համար մղուեցաւ վերջին պատերազմը: Այս առթիւ մեղադրեց նաեւ Խ.Միութիւնը, պնդելով թէ «լռելեայն կը քայքայէ բռնակալութիւնը որուն անզօր զոհն է լեհ ժողովուրդը: Համակերպիլ Լեհաստանի մէջ տեղծուած կացութեան, կը նշանակէ լքել Ատլանտեանի ուխտը եւ Մեծացեալ Աղդերու Դաշինքը»:

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԵՑԱՆ տասը Դանցիներ, որոնց մէկը աղջիկ մըն է: Ուրիշ երկու հոգի դատապարտուեցան ցկեանս բանտարկութեան, տասը հոգի ալ՝ 8—20 տարի բանտարկութեան: Ամբաստանեալները կ'ըսէ թէ ասոնք 166 ոճիրներ գործած էին ի նպաստ Գերմաններուն:

ԴԻՄԱԴՐՈՒԹԵԱՆ վարդանիչ (ողջէթ) ստացաւ 17 տարեկան պատանի մը, Ժան Թոմա, որ 13 տարեկանին լեռ բարձրացած եւ ապստամբներուն միացած էր գրաւման չրջանին: Նախապէս ալ վարձատրուած էր պատերազմական չքանչանով: Կէսթափոն անդամ մը ձերբակալած եւ չարչարած էր պինքը, բայց Ժան Թոմա բան չէր խոստովանած: Երկրորդ անդամ ձերբակալուելով մահուան դատապարտուած էր տասը ընկերներու հետ, բայց փախաւ: Միւսները դնդակահարուեցան:

ՎԻԵՆՆԱՑԻ մէջ թշուառութիւնը այնքան սաստկացած է որ երիտասարդներ անցգրդներու դլխարկները եւ վերարկուները կը թոցնեն, քաղաքին դլխաւոր փողոցներուն մէջ: Ամերիկացի թղթակից մը կը դրէ թէ այժմ հարիւրաւոր Վիեննացիներ կը պատին առանց դլխարկներու եւ վերարկուներու: Ուրիշ զողցուած նիւթեր են վառելիքը եւ ուտելիքը: Դրամըայքան ալ արժէք չունի: Գողութիւնները կը կատարուին ընդհանրապէս հինգ հոգիոց խումբերով, զոնչ մէկը զինուած: Գողերը ընդհանրապէս կառքերով կը պտըտին, զոհերը ներս կ'առնեն նեղ փողոցներու մէջ եւ յափշտակելով հագուստ - կապուտոնը, մէջտեղ կը ձդեն ճերմակեղէններով: Երբեմն ալ տուները կը մտնեն:

Երգահանդէս

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ԹԷՐԶԻՊԱՇԵԱՆԻ

(Մարսէյլի Օփէրայէն)

Փետրուար 2ի կիրակի օրը ժամը 17.30ին,
Salle Gaveau մէջ, 45 rue la Boëtie

Յայտագիրը կը պարունակէ հայ եւ օտար երգահաններու գործերը, (Կոմիտաս վարդ., Սրբ - կեր Գ. Իփէքեան :

ՏԷՍԻՆ— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի նոր տաղանձտեանց, Մելիքեան, Ղազարեան, Սարգիս - ան, Մեհրապեան, Սպենդիարեան, Պարթեւեան, որ կը ճանչնայ երկու պետութեանց կողմէ գոյութիւնը ուած վարչական սահմանագլուխ մը: (Կ'ակնարկուի նոր սահմանին): Եւ պայմանները եւ Գերմանիոյ խաղաղութիւնը սերտ ունի իրարու հետ: Տնտեսապէս անկարելի կը մնայ այսքան Գերմաններ ապրին այնքան նեղ սահմաններու մէջ»: Խօսելով անգլեամերիկեան ընդհարումի միացման մասին, Տոքթ. Շումախերը ըսաւ չկը յուսար թէ մօտերս համաձայնութիւն պրյանայ միացնելու չորս ընդհանրները: Առանց ... եւամերիկեան ընդհանրներուն միացման Ռուրի քագործները աւօթի պիտի մեռնէին: Այժմ նօթի են, բայց ողջ կը պահուին»:

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳՐԻՆ քննութեան թիւ, Խ. Միւթիւնը ծրագիր մը պատրաստ որուն համաձայն դաշնագիրը պէտք է վաւերա գերմանական կառավարութեան մը կողմէ: Ա քին նախարարներու օգնականներու ժողովին, ամերիկեան պատուիրակը հարցուց թէ դաշնագ անարժէք պիտի ըլլայ, այդպիսի վաւերացէ մը առաջ: Խորհրդային պատուիրակը պատաս նեց թէ իր կառավարութեան կարծիքով դա գիրը պէտք է անմիջապէս գործադրուի, երբ ւերացուի Զորս Մեծերուն կողմէ: «Գերմանի ձայն չունի եւ կրնայ վաւերացնել աւելի վե»:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ազդ. ժողովին մէջ, ներքինախարարը յայտարարեց թէ ընկերվարական եւ բանուորական կուսակցութեանց վարիչները բոնք ձերբակալուեցան անցեալ դեկտեմբերին, դաւեր սարքած էին, ներկայ կառավարութեան տեղ հակաֆաշական կառավարութիւն մը հաստատելու համար:

ԱԾՈՒԽԻ ՏԱԳՆԱՊԸ մեղմացնելու համար իջոցներ ձեռք առնուած են: Նախապատուելիւն պիտի տրուի դպրոցներու, հիւանդանոցներու կաղ կրկուած տուներու եւն. Դպրոցները պիտի չփակուին,

ՀՈՂԱՏՈՐԾԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵՆԷՆ պատուիրակութիւն մը ներկայանալով վարչապետին, մէջ: թէ ցորենի ցանքերը սառած բայց Շաղախը պիտի դալ եօթը ամիս:— կառավարութիւնը որոշեց 2500 ֆրանքի բարձրացնել նոր ցանքի համար սահմանուած պարգեւը:

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՏԱԳՆԱՊԸ միշտ կը պահէ իր սուր հանգամանքը, Փարիզի մէջ: Մասնագէտներու կարծիքով, եթէ 4000 չէնքեր անմիջապէս չնորոգուին, 60.000 հոգի առանց բնակարանի պիտի մնան: Զարաշահութիւններն ալ կը չարունակուին նոյն սաստկութեամբ, հակառակ ծանր պատիժներու:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ հանրապետական ծերակուտականը, Վանդենպէրկ, բուռն ճառ մը խօսեցաւ Լեհաստանի դէմ, դիտել տալով թէ աշխարհի խաղաղութիւնը չի կրնար ամրանալ ցորչափ կատարեալ ազատութիւնը վերահաստատուած չէ Լեհաստանի մէջ, որուն համար մղուեցաւ վերջին պատերազմը: Այս առթիւ մեղադրեց նաեւ Խ.Միութիւնը, պնդելով թէ «լռելեայն կը քայքայէ բռնակալութիւնը որուն անզօր զոհն է լեհ ժողովուրդը: Համակերպիլ Լեհաստանի մէջ տեղծուած կացութեան, կը նշանակէ լքել Ատլանտեանի ուխտը եւ Մեծացեալ Աղդերու Դաշինքը»:

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԵՑԱՆ տասը Դանցիներ, որոնց մէկը աղջիկ մըն է: Ուրիշ երկու հոգի դատապարտուեցան ցկեանս բանտարկութեան, տասը հոգի ալ՝ 8—20 տարի բանտարկութեան: Ամբաստանեալները կ'ըսէ թէ ասոնք 166 ոճիրներ գործած էին ի նպաստ Գերմաններուն:

ԴԻՄԱԴՐՈՒԹԵԱՆ վարդանիչ (ողջէթ) ստացաւ 17 տարեկան պատանի մը, Ժան Թոմա, որ 13 տարեկանին լեռ բարձրացած եւ ապստամբներուն միացած էր գրաւման չրջանին: Նախապէս ալ վարձատրուած էր պատերազմական չքանչանով: Կէսթափոն անդամ մը ձերբակալած եւ չարչարած էր պինքը, բայց Ժան Թոմա բան չէր խոստովանած: Երկրորդ անդամ ձերբակալուելով մահուան դատապարտուած էր տասը ընկերներու հետ, բայց փախաւ: Միւսները դնդակահարուեցան:

ՎԻԵՆՆԱՑԻ մէջ թշուառութիւնը այնքան սաստկացած է որ երիտասարդներ անցգրդներու դլխարկները եւ վերարկուները կը թոցնեն, քաղաքին դլխաւոր փողոցներուն մէջ: Ամերիկացի թղթակից մը կը դրէ թէ այժմ հարիւրաւոր Վիեննացիներ կը պատին առանց դլխարկներու եւ վերարկուներու: Ուրիշ զողցուած նիւթեր են վառելիքը եւ ուտելիքը: Դրամըայքան ալ արժէք չունի: Գողութիւնները կը կատարուին ընդհանրապէս հինգ հոգիոց խումբերով, զոնչ մէկը զինուած: Գողերը ընդհանրապէս կառքերով կը պտըտին, զոհերը ներս կ'առնեն նեղ փողոցներու մէջ եւ յափշտակելով հագուստ - կապուտոնը, մէջտեղ կը ձդեն ճերմակեղէններով: Երբեմն ալ տուները կը մտնեն:

Մարսէյլի մէջ
բացառիկ նուագահանդէս

Փետր. 23ին, ժամը 20.45ին
Գագա տ'Իթալիա մէջ
(Մարսէյլ, rue d'Alger)

Գ. Մ. ԱԼԷՍՇԱՀ

Պիտի տայ հայ երաժշտութեան նուիրուած նուագահանդէս մը Մարսէյլի Ռատիոկայանի մեծ նուագախումբին մասնակցութեամբ:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՑԱՒ ԵՆ.— (Պաշտօնաթերթ 12 Յունուար).—

Թարաքճեան Ճիվան, բանուոր, ծնած 1907ին Սվազ, դաւակը Փիէռ, ծնած 1941ին Պէլֆոռ, կինը Ուղունեան Եսթէր, ծնած 1900ին Կամէրկէ, այժմ Պէլֆոռ: Զաքարեան Կարապետ, բանուոր, ծնած 1909ին Էրզրում, կինը Ալպէռթա Գոնսէփսիօն Մարթի, ծնած 1913ին Սպանիա, այժմ Փիւժ սիւռ Արժան: Տէր Օհաննէսեան, Յօրթ, բանուոր, ծնած 1921ին Քէսապ, այժմ Գլամառ: Առաքելեան Յովհաննէս, սպասեակ, ծնած 1908ին, Տէօրթիւլ, այժմ Մամպռէյ սիւռ Շուաշլէ: Պեհիկեան Մարի (այլ Պէրպէրեան), ծնած 1918ին Պալըքէսիր, այժմ Սէն Շամոն: Պիլէմէճեան Յարութիւն, յիսնապետ օտար լեգէոնի մէջ, Սիւրի Պէլաճէս, ծնած 1908ին Այնթապ: Շամանաճեան Մարի, ծնած 1888ին [illegible]: Շիմիթիքեան սարապետ, դերձակ, ծնած 1914ին Գալայճիք, այժմ Պուա Քոլոմպ:

(Շար.)

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Գ. ԼԱԶԵԱՆԻ

Հայաստան եւ Հայկ. Դատը

(ՎԱՒԵՐԱԳՐԵՐ)

Լրացուցիչ տեղեկութիւններով միասին Հայկ. Դատի չահեկան վաւերագրեր, Իսրայէլ Օրիէն մինչեւ մեր ժամանակները: Դաչինքներ, Յարերու հրովարտակներ, մեծանուն հայ գործիչներ, Հայերու մասնակցութիւնը 1812ի, 1826ի, 1878ի, 1914ի, 1941ի պատերազմներուն: Պետական դէմքերու յայտարարութիւններ ի նպաստ Հայերուն, Ուիլսընի փրաւարարական վճիռը, Պերլինի, Վեսայլի, Լոզանի խորհրդաժողովները, Արմենական, Հնչակեան, Դաշնակցական, Ռ. Ազատական կուսակցութիւններու ծրագիրներուն քաղաքական բաժինները: Էջմիածին, Պոլսոյ Պատրիարքութիւն եւ բարեկործութիւնները: Տեղահանութեան պաղտնի վաւերագրեր, Թուրքիոյ բաժանումը, Ս. Ահարոնեանի քաղաք. օրագիրը: Հայաստանի խորհրդայնացումը, դեկրետները: Ռ. համաշխարհային պատերազմը, Ալանեան Զարթրը, Էջմիածինի համագումարը, Հայկ. Դատի ի նպաստ դիմումներ, ներդաղթի դեկրետը, Խ. Միութիւն եւ Թուրքիա եւն. եւն.:

Մեծադիր 400 էջ, մաքուր թուղթ, դին 350 Ֆր.,
Դիմել Գրատուն Հրանտ Սամուէլ, 51 rue Monsieur le Prince, Paris :

ԿԱՐԴԱՑԻՔ

ՋԷՅԹՈՒՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Գ. ՏԷՕՎԼԷԹԻ, ՀԱՏՈՐ Բ., ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ձշմարտասէր ծիծաղներ անունով, ՎԱՐԴԱՆ ԵՂԻՇԷԻԱՆԻ նոր հատորը, որ Ատափազարի հայ ինքնատիպ կեանքէն, կենդանի եւ երգիծական պատմուածքներ կը պարունակէ: Ամէն Ատափազարցի պէտք է օրինակ մը ունենայ այս դիրքէն:

200 էջ 150 Ֆրանք: Դիմել՝ ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, 46, Rue Richer, Paris (9e) չմոռնալ նաեւ քոլոր գրավաճառներուն :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵԼՕՔԱՇԵԱՆի Նոր Սերունդի «Մուրատ» խումբին քննախօսականը՝ «Հրայր» ակումբին մէջ, այս կիրակի ժամը 3ին: Կը հրաւիրուին «Նոր Սերունդի» ծնողքը եւ բարեկամները:

ՄԱՐՍԷԼ.— Դասախօսութիւն Պուլվար Օտտոյի մէջ, այս չաբաթ իրիկուն, պիտի խօսի ընկեր Գ. Իփէքեան :

ՏԷՍԻՆ— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի նոր տարեշրջանի բակրդ դասախօսութիւնը այս երկուչաբթի ժամը 9ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները:

ԿԱՐՏԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ որ յետաձգուած էր ընկեր Գ. Իփէքեանի հիւանդութեան պատճառով, տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, ժամը 2.3ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ, նախագահութեամբ պ. Victor Savine:

Դիմակաւոր մեծ պարահանդէս

Կազմակերպուած INSTITUT ARMENIENի կողմէ
Շաբաթ 22 Փետրուար ժամը 21.30ին
BEAULIEUի չքեղ սրահներուն մէջ, 168 Fg. St.Honoré
Զոյգ նուագախումբ, անակնկալներ, քօթիյեօն եւ մրցում :

Կիները դիշերային հագուստով կամ ծպտեալ (costume), պարոնները մուք դոյն հագուստ կամ նոյնպէս ծպտեալ:

Ամէն սեղանները ապահովել, հեռաձայնելով պ. Նուպարի, Ely. 23-66 կամ Institut Arménien Klé. 2069:

ԵՒԶՈՒԱՏՅԻ Աւագ Շիշմանեան կը փնտռէ իր տպդրը Նիկողոս, Տիգրան եւ Սահակ Շիշմանեաններ: Տեղեկացնել Տիկին Շիշմանեանի 71 rue Jean Jaurès, Arnouville les Gonesse, (S. et O.): Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել:

Բացուած է բաժանորդագրութիւնը
«ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍՕՐԵԱՑ»
Հայագիտական ուսումնասիրութիւն, կա. տարի 1947

Տարեկան բաժանորդագրութիւնն է ամէն երկրի համար 5 տոլար: Կը խնդրուի մեր յարգելի բաժանորդներէն, որ բաժանորդագրութիւնները ուղարկեն կանխիկ կամ ուղղակի խմբագրութեանս Rédaction de la revue «HANDES AMSORIA», Wien 62(Autriche), Mechitaristengasse 4: Ֆրանսայի մէջ՝ Mr. Pierre Zamarian, rue Armény 15, Marseille, France:

Լոյս տեսած են՝ 1939—1942 մէն մի տարի՝ տոլար 3: 1943—1946 մէն մի տարի՝ 2 տոլար:

ՌՈՄԱՆ.— Ց. կ. Խաչի սանուհիներու լեռնադնացութիւնը սահնակներով դէպի Vercors, այս կիրակի առաւօտ ժամը 7ին: Ժամադրավայր ընկերուհի Ն. Շէհիրլեանի բնակարանը: Փափաքող երիտասարդ - երիտասարդուհիները կրնան մասնակցիլ 200 Ֆրանքով :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ.— Յունուար 25էն 31

Շնորհակալութեամբ ստացանք հետեւեալ բաժնեգիմները.—

Փարիզ՝ Թոր. 1000, Քուրպեվուա՝ Զար. 1000, Անդէս՝ Ադա. 500, Մարսէյլ՝ Ծեր. Թիւ 541—546, Փիւժէ՝ Նիկ. 500, Կարտան՝ Պօյ. 1000, Թուլ. 1000, Կիւ. 500, Հօդ Սալուա՝ Ինճ. 1000, Պրիւքսէլ՝ Ա. Կ. 1200, Սէնթ Ուէն՝ Հիմ. 1000, Անիէռ՝ Աւե. 1000, Պոնտի՝ Մեղպ. 500, Առնուվիլ՝ Շիշ. 1000, Խաչ. 500, Կրընոպլը՝ Զէթ. 500, Փարիզ՝ Պօչն. 500, Սէվրան՝ Տ. Ց. 500, Պլան Մենիլ՝ Գաս. 1000, Մարսէյլ՝ Փան. 600, Քարաեան՝ 1000, Սալին՝ Պուլ. 1000, Սէն Շամոն՝ Գործկ., Փարիզ՝ Զէթ. 500, Մանչ՝ Խաչ. 500, Կրընոպլը՝ Քար. 1000, Լիոն՝ Նոր. 1200, Ժընէյ՝ Պէզ. 500, Փարիզ՝ Խաչ. 1000, Շամպիլի՝ Գար. 1000, Փարիզ՝ Պէօ. 500, Մարսէյլ՝ Հալ. 1000, Փարիզ՝ Հոգ. 1000 Ֆրանք :

ՎԱԼԱՆՍԻ կապոյտ Խաչի Սանուհիներու եւ ընկերուհիներուն թէյասեղանը՝ այս կիրակի ժամը 2.30ին Ահարոնեան Ակումբին մէջ:

Ուրբաթ ու կոկիկարուեստ

Ունինք կաշիի վաճառատուն Crepin եւ Tannerie: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. փափագեան վաճառատունը, 223, r. Tolbiac, Paris (13) Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: Tolbiac, Place d'Italie ծ Glacière:

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Dimanche 2 Février 1947 Կիրակի 2 Փետրուար

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4920-Նոր շրջան թիւ 559 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՏԱՐԲԱԿԱՆ ՊԱՏՃԱՌ ՄԸ

Քանի մը խորհրդածութիւններ, այն հարցա-ռանին առթիւ զոր հղդած էր «Ցուսաբեր», իր ամսագրին մէջտյաւ: (Տես «Յառաջ», 19 Յուն-ուար): Այնքան որքան թոյլ կուտան օրաթերթի մը պայմանները :

1. Արեւմտահայ գաւառաբարբառներու նակա-տագիրը: «Կրնա՞ն անոնք պահել իրենց գոյութիւ-նը եւ զարգանալ, ստեղծուած նոր պայմաններէն ետքն ալ»:

Բնականաբար ոչ, քանի որ ժողովուրդը, ար-մատախիլ եւ ցիրուցան, ահա 25 տարիէ ի վեր կը շնչէ բոլորովին տարբեր կլիմաներու տակ:

Միեւնոյն ատեն, տարագիր բազմութիւնները իրար խառնուած ըլլալով, գաւառաբարբառներն ալ շատոնց կորուսած են իրենց բուն արժէքը:

Եւ վերջապէս, այն տարրերը որ կրնային գործա-ծէլին այդ բարբառները — մեծ մասով տարէցներ կամ դպրոցէ դիւրացած գիւղացիներ — հետզհետէ նօսրացած, դարձած են զանցառելի քանակութիւն:

Երբ աղբիւրը կը ցամքի, փ՞ոյլէս պիտի հոսի ջուրը . (այս պարագային՝ լեզուն):

Այդ կարգի գաւառաբարբառներէն միշտ ալ կրնանք օգտուիլ, ճոխացնելու համար գրականու-թեան կամ խօսակցութեան լեզուն: Մանաւանդ ե-թէ փնտռենք բուն զոհարները,— պատկերներ, ա-ացուածքներ, ոճեր եւ պիտանի բառեր որոնք բառարաններու մէջ անգամ չեն գտնուիր:

Պայման չէ որ սերունդէ սերունդ չարունակ-ուին աղաւաղումները:

Գիւղացին կ'ըսէ.— «Եթէ հաղայ, գօտին կը կըլլրի»: Կամ, «մուկն իյնայ, գլուխը կը կոյրի»:

Բա՛ն չի կորսուիր այս այնքան պերճախօս ա-ացուածքներու համէն ու հոտէն, եթէ գրենք՝ «կը կարի» եւ «կը կուրի»:

Մնաց որ, մենք այնքան ալ մտահոգ չենք այս մասին: Անդարմանելի չէ կորուստը:

Եթէ չենք սխալիր, մեծ մասով փրկուած են դէմառոր գաւառաբարբառները, աղգագրական ուսումնասիրութիւններով, գիրքերով եւ պարբե-րականներով:

Կան դէղերով ձեռագիրներ ալ, որոնց հրա-տարակութիւնը վեր չէ ո եւ է Հայր. Միութեան կարողութենէն: (Երբ Զոմախլու մը իր գաւառա-բարբառը կը փրկէ, Բարձր Հայքը չէ որ պիտի անճրկի):

Այս պարագաները արձանագրելէ վերջ, կ'ու-զենք պարզել տեսակէտ մը որ հիմնական է մեզի համար :

Գաւառաբարբառները այնքան արժէք ունին որքան կրցած են պահել իրենց հայկական ոճը: Գոյնը, չեշտը, համն ու հոտը: Հոգ չէ թէ փոխ-ուած ըլլան բառերուն պատասանութեան կամ շա-րադրութեան եղանակները :

Իսկ ասոնք ունին որ նոյնութեամբ կը գործածուին, եթէ մեր գրողները քիչ մը կամք եւ ճաշակ ունենան, փոխանակ հում բառեր եւ խօս-քեր որսալու:

Օրինակ,— «Ոչ ասդենի է, ոչ անդենի», — «Կ'ուտէր կուռն ի կուռը, կ'երթար ծուռն ի ծու-ռը»: «Այծերն ալ մօրուք ունին»:

Բա՛յց, կան գաւառաբարբառներ ալ, որոնք լաբիւրինթոսի, քար ու խիճի վերածուած են, իր-րեւ հետեւանք բարբարոսական ճնշումներու եւ պատուաստներու:

Պիտի կրնայի՞ք երկու խօսք, նոյնիսկ բառ արտասանել եւ հասկնալ Զէյթունի, Մարաշի, Հաճընի գաւառաբարբառներէն (ինչպէս Ղարաբա-ղի բարբառէն):

Անոնք պատմութեան կը վերաբերին այլ եւս: Բանասէրին կը մնայ պրպտել, մաղել եւ մէջտեղ հանել մինչ որ կրնայ դիմանալ ու գործածուիլ իր-րեւ հարազատ գոհար: Մնացեալը ոչ իսկ դամբա-նական մը կ'արժէ :

Կը կարծենք թէ բաւական են այս խորհրդա-ծութիւնները, իրրեւ համառօտ պատասխան առա-ջին հարցումին :

Ինչպէս պիտի բացատրենք մեր հարցումնե-րուն առթիւ ալ, այս լեզուական մտահոգութիւն-ները արժէք չունին, եթէ անտեսենք հետեւեալ տարրական պայմանը.—

Բոլորս մէկ ճակատ՝ պաշտպանելու համար այս արմատախիլ ժողովուրդին Մայրենիքը: Անոր մշակոյթն ու դարաւոր վաստակը:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԶԸՄ-ԶԸՄ

Զարմիկս, Սուրիկը, ոչ իսկ երեք տարեկան, ինծի պատմեց հետեւեալ հէքեաթը, (Պետո՛ւշը վկայ).—

Կար ու չկար Նէնէ մը կար: Աս Նէնէն աղցան ժողվելու կ'երթայ: Պզտիկ թռչուն մը, տոտիկ տո-տիկ ցատկրտելով, էռվը կուգայ·

— Նէնէ, ռտիս փուշ մը մտաւ, կ'ըսէ:

Նէնէն ասեղը կը խօթէ, փուշը կը հանէ:

Պզտիկ թռչունը կ'ըսէ·

— Աս փուշը պահէ, վաղը կուգամ կ'առնեմ:

Նէնէն տունն կուգայ, հաց կը թխէ, փուռը պի-տի վառէ, փայտ չկայ: Թռչունին փուշը փուռը կը նետէ, կը վառէ:

Առտուն կանուխ պզտիկ թռչունը կուգայ·

— Նէնէ, փուշս տուր :

— Ա՛խ, ձագո՛ւկս, հաց թխեցի, փուռը վա-ռելու փայտ չունէի, փուշդ փուռը նետեցի վա-ռեցի:

— Կամ փուշս կուտաս, կամ փուռդ :

Նէնէն փուռը կուտայ, թռչունը կ'առնէ կ'եր-թայ: Կ'երթայ ու կ'երթայ, դիմացը կ'ելլէ ուրիշ Նէնէ մը:

— Նէնէ՛, փուռս բեզի տամ՝ պահէ, վաղը կու-գամ կ'առնեմ :

Նէնէն տունն կը տանի փուռը, կը դնէ պպտուկ-գին մէջ: Խենթուկ հորթ մը ուզէր, ուռը վեր կ'առնէ՝ կը զարնէ փուռին: Փուռը կը փլի:

Փոքրիկ թռչունը առտուն կանո՞ւխ կուգայ, — տո՛ւր փուռս , կ'ըսէ:

— Ձագո՛ւկս, հորթս խենթեցեր է, զարկեր խանդեր է:

— կամ փուռս կուտաս, կամ հորթդ:

Նէնէն հորթը կուտայ, թռչունը կ'առնէ կ'եր-թայ: Շատ կ'երթայ, բիչ կ'երթայ, դիմացը կ'ելլէ ուրիշ Նէնէ մը:

— Նէնէ՛ , հորթս բեզի տամ՝ պահէ, վաղը կուգամ կ'առնեմ:

Նէնէն տուն կը տանի հորթը: Հարսնիք բռներ էին տղաքը, բայց կը պակսէր միսը: Կը մորթեն հորթը, կը կշտացնեն հարսնեւորները :

Փոքրիկ թռչունը առտուն կանո՞ւխ կուգայ,— տո՛ւր հորթս, կ'ըսէ:

— Ձագո՛ւկս, տղաբս հարսնիք էին բռներ, միս չկար ուտելու: Մորթեցինք հորթը:

— Կամ հորթս կուտաս, կամ հարսը:

Հարսը կը տրուի՞:

Բայց փոքրիկ թռչունը կը բարկանայ, այն-ֆա՞ն կը բարկանայ, որ հարսը կուտան կը ճամբեն:

Շատ կ'երթայ, բիչ կ'երթայ, փոքրիկ թռչու-նը կը հանդիպի ճուագածուի մը:

— Նուագածո՛ւ, բեզի տամ հարսս, ինծի տուր քէմէնչէդ:

Քէմէնչէն կ'առնէ, կ'երթայ ու կ'երթայ, լե-ռան մը վրայ՝ բարձր ծառի մը գագաթը կ'ելլէ կը նստի, ու կը ճուագէ·

— Զըմը - զըմզըմ , զըմը - զըմզըմ, փուշ մը տուի փուռ մը առի, փուռ մը տուի հորթ մը առի, հորթ մը տուի հարս մըռառի, հարս մըռառիքէմէնչէ մը առի, զըմը - զըմզըմ, զըմը-զըմզըմ···

●

Ես Հայոց ազգային պարտէզին մէջ՝ կարմիր թռչուններ տեսայ, որոնք ծառերուն վրայ բարձ-րացած՝ զըմը - զըմզըմ հայրենասիրական զանա-զան եղանակներ կը ճուագեն: Շատ վստահ չեմ թէ կը հասկնան իրենց ճուագածը, բայց գիտեմ որ ա-ճունց մէջ կան ճնշոյշներ, որոնք, ժամանակին, իրե-չակ մը տուած են՝ դաշնակ են առած, դաշնակ մը տուած են՝ պօշոփիկ են առած: Իրենց զըմզըմն ալ՝ **made in Moskva:**

ԱՐԱԶ

ՆԵՐԳԱՂԹԻ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ռօանի փոքր գաղութը 15 ընտանիքներէ հա-ւաքած է 306.500 ֆրանք , զոր Պ. Մեսրոպ Թո-րոսեան Դ.ր. օր անձամբ յանձնեց Հանդանակիչ կեդր. Քանձնաժողովին: Ցանկին գլուխը կը գըտ-նուի Պ. Մեսրոպ Թորոսեան, ջերմ համակիր Դաշնակցութեան , 100.000 (հարիւր հա-զար) ֆրանքով: Իր տիկինն ալ տուած է 10.000 : Պ. Բ. Զալըմեան նուիրած է 50.000, Պ. Ղ. Պա-համեան 20.000, ուրիշներ 10.000, 5000, 3000ա-կան, 2000, 1000ական եւն.

Ա. ՀԱՅԱՍԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Կռվկաս

Մեր աշխարհի բախտի ցոլքով մարգարիտի սա՛ր ես դու,
երեք ձեռքով միշտ վեր բռնած պերճ գագա-թի ֆա՛ր ես դու,
Միգում փայլող սեգ սարերիդ շղթաներով երկնահաս —
Հին գանձերի անզուգական, չքնաղ մի աշխարհ ես դու :
Հարիւր հազար աչքի փոխուած ջրերն ահեղ գետերիդ
Ծիծաղում են ամէն գիշեր — մութն է դարձել հեզ գերիդ,
Բիւր գիւղերում վարդ են սփռում լոյս թար-թիչներն աչերիդ,
Թէ աշխարհը մի սաղ լինի, նրան ոսկի լար ես դու ,
Քանի անուն լեզու ունիս, բոլորին իրար հա-րազատ,
Դու, աշխարհի երկնքի մէջ՝ հանց Ալագեազ սա՛րն ազատ,
Զուսիս ուրիշ անուշ ճամբայ երջանկութեան ճամբից զատ,
Այս երջանիկ դալար կեանքիդ ալմաստի պատ-ուար ես դու :
Դու մարգարտեայ բաժակ վսեմ, ոսկիջրած , գինով լի,
Ու ես այնպէս բարձր բռնած ,— երեք ախպէր միրով լի՛
Նոր աշխարհիդ կենաց ասիս ու խմեցիս գի-նով լի···
Քու կազբեկի նման վսեմ, մարգարտակուռ սար ես դու:

ՅՈՎՀ. ՇԻՐԱԶ

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԹՆՃՈՒԿԸ եւ զաճազան պահանջներ

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ իտալական կառավարութիւնը ծանուցագիր մը ուղղելով Զորս Մեծերու փոխանորդներուն, պահանջած է մաս-նակցիլ գերմանական դաշնագրին պատրաստու-թեան: Իտալիա Գերմանիոյ զինակիցն էր, բայց այժմ այս իրաւունքը կը պահանջէ, «նպաստած ըլ-լալով Դաշնակիցներու յաղթանակին»: Կը կար-ծուի թէ այս առաջարկը պիտի մերժուի մասնաւո-րապէս Ա. Միութեան կողմէ, որ Փարիզի խորհր-դաժողովին մէջ ալ մեղմ դիրք մը բռնած չէր ի-տալիոյ համար: Անդրեա եւ Ֆրանսա տակաւին չեն յայտնած իրենց դիրքը, բայց Մ. Նահանգները արմատիր կ'երեւան զոհացում տալու:

Իտալական ծանուցագիրը կ'ըսէ թէ Իտալիա պատերազմի մէջ էր Գերմանիոյ հետ 1943 Հոկտ. 13էն ի վեր, «եւ իտալացի ժողովուրդը ահագին զոհողութիւններ կրեց», Դաշնակիցներու յաղթա-նակին օգնելու համար: Իտալական դաշնագրին նախաբանն ալ կը հաստատէ Իտալիոյ այս դերը: Ծանուցագիրը կը յիշեցնէ նաեւ թէ գերմանական դաշնագիրը կապ ունի Եւրոպայի վերահաստատ-ման հետ, հարց մը որով Իտալիա կենսականօրէն շահագրգռուած է իր աշխարհագրական եւ քաղա-քական դիրքով :

★ *Արտաքին նախարարներուն փոխանորդները յուշագիր մը ստացան Զեխոսլովաքիայէն, որ կը պահանջէ տեւական հսկողութեան տակ առնել Գերմանիան, ապահովելու համար զինաթափու-թիւնը: Ցետոյ կ'ըսէ թէ եթէ Զորս Մեծերէն զատ ուրիշ պետութիւններ ալ հրաւիրուին մասնակից-լու հսկողութեան, պիտի խնդրէ որ ինքն ալ մաս-նակցի: Զեխերը գրեթէ ձեւական արժէք տալով հանդերձ Գերմանիոյ ապագայ կազմակերպու-թեան, աւելի տրամադիր կ'երեւան կեդրոնացման ծրագրին: Այս առթիւ կ'առաջարկեն նաեւ տնտե-սական հսկողութիւն, մէջը ըլլալով արտաքին ա-ռեւտուրը եւ օտար վարկերը: Նացիապատկան բո-լոր ձեռնարկները պէտք է ազգայնացուին եւ բոլոր «քարթէլ»ները լուծուին: Զեխոսլովաքիա իրեն համար կը պահանջէ գերմանական երկաթուղինե-րուն գործածութիւնը դէպի ծով անցքի համար, իրաւունք Համպուրգի եւ Պրէմէնի ազատ գօտինե-րուն մէջ, 820 քառ. քիլոմեթր տարածութիւն մը սահմանագլուխին վրայ, 20.000 բնակիչով: Կը պահանջէ նաեւ չեղեալ հռչակել Միւնիխի համա-ձայնութիւնը (1938):*

Հոլանտական պատուիրակութիւնն ալ յուշա-դիր մը ներկայացուց, որով կ'առաջարկէ ազատ եւ անկախ Աւստրիա մը հաստատել նախկին սահ-մաններուն մէջ: Հոլանտա հաստուցում չի պահան-ջեր Աւստրիայէն, եւ կ'առաջարկէ դաշնագրին մէջ դնել ազգու երաշխաւորութիւններ, որպէսզի Գեր-մանիա չկարենայ քաղաքական, տնտեսական , մշակութային կամ զինուորական նպատակներ հե-տապնդել Աւստրիոյ մէջ:

★ *Եւկոսլաւիոյ պատուիրակութիւնը Ջ. օրուան նիստին մէջ պահանջեց դուրս հանել Աւստ-րիոյ պատուիրակը, ամբաստանելով թէ ան զոր-ծիք մըն է նացիներուն ձեռքը: Այս յայտարարու-*

(Շարունակութիւնը հետագայ Թ. էջ)

«ՂԱԲԻՊԸ» (80ամեակին առթիւ)

«Այսթան չարիք թէ մոռանան մեր որդիք,
Թող ոդջ աշխարհ Հային կարդայ նախատինք»:
Ա. Ա.

Ի՞նչ չարաբուշակ նախազգացում, ինչ անո-
ղոքմ ճակատագիր: Ղարիպ անունը ընտրած իբր
ծածկանուն, ու ամբողջ պայքարի, տառապանքի
կեանք մը անցած օտարութեան մէջ... Բոլոր բըռ-
նակալութեանց չանթ ու կայծակէն, մրրիկէն ու
փոթորկալի արհաւիրքէն հալածական՝ փոթորկեց,
մրրկեց ցեղի մը ամբողջ էութիւնը, պողպատեց
անոր կամքը: Եւ ահա վերջալոյսն ալ դաժան ղա-
բիպութեան մէջ...

Ու ես ղարիպութեան մէջ պիտի ճանչնայի Ա.
Ահարոնեանը, փոխանակ հայրենիքին մէջ, ան որ
այնքան տառապեցաւ վերացական հայրենիքը ֆի-
լիքական, չօշափելի դարձնելու համար:

Մանուկ էի, երբ «Արցունքի Հովիտ»ին մէջ
դերակատար դարձայ: Իմ մանկական դերս երբ կը
սորվէի, փոթորկեցաւ հոգիս, ցեղին տառապանքը
կենդանի պատկեր մը դարձաւ, երեւակայութիւնս
ընդլայնեցաւ: Չեմ ի հեւ կը հետեւէի, դրուած-
քին, կը նոյնանայի անոր յօրինած բազմաթիւ
հերոսներուն հետ:

Աւելի ուշ պատանեկան իղձերուս համապա-
տասխան պատմուածքները կը զարդարէին իմ ե-
րազներս: Ահա «Մայը», յաղթական Հայը, «Պա-
տիւ»ը, վրէժխնդրութեան մարմնացում Հայրօն:
Ինչպէ՞ս չընդվզիլ ու դերհայ, դերվրէժխնդիր
չդառնալ:

Ու «Ազատութեան Ճանապարհին»ը դարձաւ
Աստուածաշունչը ինծի համար, անոնման նահա-
տակներով զարդարուած: Այսպէս սերունդներ ու
սերունդներ հրաբորբ նետուեցան ազատագրու-
թեան կրկէսը, ինչպէս վայել էր պատուաւոր եւ
դիտակից մարդկութեան:

Տարիներ ու տարիներ միակ տենչս եղաւ տես-
նել այդ մեծ հայակերտին հմայիչ դէմքը, իմ զա-
րիպ հոգիս Ղարիպը:

Անցայ անոր ոդեկոչող, խրախուսող չունչին
ազդեցութեամբ մեր դերադիտ իղձի օրերը, Ուր-
ֆայի հերոսամարտը զգլխիչ: Անցայ սահմռկեցու-
ցիչ տառապանքի զոդզոթայէն, միշտ անոր խա-
ցիչ տառապանքի զոդզոթայէն, միշտ անոր խա-
րազանդ, փոթորկող, չանթահարող նայուածքը
դիմացս, առնական ու դիւթիչ: Զաւեցինք սու-
րիական այրող անապատները, լիբանանեան լեռնե-
րը ամպեր համբուրող, աստղերու հետ սիրաբա-
նող: Վերջապէս Ֆրանսա ...

Ա.Հարոնեանի չատ մօտ կը զգայի թռչելիքս,
կը մտածէի տեսնել անոր լուսաւոր դէմքը, ըմ-
բոշխնել անոր մեղրածոր խօսքը: Այս մտածումնե-
րէս ազդուած սարսուռ մը կ'անցնէր ամբողջ մարմ-
նէս: Ի՞նչ պէտք էր ընդի երբ յանկարծ հանդիպէի
անոր: Կը մտածէի երկիւղած հաւատացեալի մը
պէս համբուրել անոր դողդոջուն ձեռքերը որդրած
էին այն հայկաշունչ տողերը:

Պատահեցաւ անակնկալօրէն առաջին հանդի-
պումս, Փարիզի փապուղիին մէջ: Երեք ընկեր-
ներով կը խօսէինք, կը վիճէինք, մէկը մեղմօրէն
ուսիս կը զարնէր: Ետեւ դարձայ, դիմացս կանգ-
նած էր միջին հասակով, անմեղ ծիծաղը դէմ-
քին, արծիւի սուր նայուածքը սրտիս մինչեւ խորը
մխրճած: Սրբազան սարսուռ մը անցաւ մարմնէս,
ճիգ կ'ընէի խօսելու: Ի՞նչպէս կարելի էր խօսիլ
Հայոց աշխարհի դարաւոր տառապանքի, բողոքի,
ցեղափոխութեան, ցեղային արժանապատուու-
թեան քարոզիչ առաքեալին, ռահվիրային հետ:

— Դուք Հա՞յ էք, տղերք:

— Այո, պարոն, իսկ դուք, պարոն Ա.Հա...

— Այո՛, այո՛, ինչ զորձ կ'ընէք, ո՞ւրտեղա-
ցի էք:

— Ինքնաշարժի զործարանը կ'աշխատինք,
երկուքս Ուրֆացի ենք, իսկ ընկերը Խարբերդցի:

— Ուրֆացի՞, Մկրտիչ Եօթնեղբայրեանը կը
ճանչնա՞ք:

— Այո, պարոն Ահարոնեան եւ չատ լաւ, չատ
մօտէն:

Հայ վշտի երդիչը աւելի մօտեցաւ մեզի, հար-
ցումներու տարափով մը, աչքերը աւելի պայծա-
ռացան յուզումէն, մեզ ալ յուզեց ու իր կենդանի
չունչով բաժնուեցաւ: Այդ օրուան քանի մը վայր-
կեանի հանդիպումս դիս ձգեց երկար խորհրդա-
ծութեան մէջ: Այն օրէն վերջ Ահարոնեան աւելի
ու աւելի մեծցաւ:

Քանի մը տարի վերջ, երկու ընկերներու բան-
տարկութեան պատճառաւ ինծի յանձնարարուեցաւ
Ահարոնեանին դիմել: Ո՛րչափ մեծ եղաւ ուրա-
խութիւնս:

Ահա փառքի իր բնակարանն եմ, սիրտս կը
թեթեւնայ ազատ բնութենէն խլուած դեղձանիկի
մը պէս: Ահարոնեան անձամբ կը դիմաւորէ մեզ:
Սարսուռ մը սրտիս մէջ, դող մը կը ցնցէ հոգիս:
Տիկինը հոգածութեամբ կը մօտենայ մեզի, թիկ-
նաթոռներ ցոյց կուտան: Չեմ համարձակիր նըս-
տիլ: Եւ ահա հարցումներու տրաւէտ մը: Զարմա-
նալի յիշողութեամբ կը խօսի փապուղիի մէջ մեր
հանդիպումի մասին, իր խօսքերը սաղմոսերգու-
թեան մը կը փոխուին: Այնչափ ոգեւորուեցաւ որ
յանկարծ բացականչեց.

— Մքո՛, Մքո՛, հոս եկ, տես, Ուրֆացի խօս-
քերը լսիր...

Հիւրանոցի չէմբճին երեւցաւ Մխքայէլ Վա-
րանդեանը, երկայնահասակ, նիհար ու ջղուտ: Եր-
կու վաստակաւորներ ոգեւորուած սկսան հար-
ցումներ տալ... Համայնած, կախարդուած անոնց
դուլիկ ու ոգեւորիչ խօսքերէն, մոռցած էի իմ
յարգանքի եւ մեծարանքի տուրքս տալ, երախտա-
պիտութիւնս յայտնել ...

Վերջապէս մեր այցելութեան պատճառը յայտ-
նեցինք, հայրական հոգածութեամբ յանձնարարա-
կանները տուաւ ու խոստացաւ իր աջակցութիւնը
չպլանալ:

«Ղարիպ»ին վերհուիլնր աւելի մեծցաւ Սոր-
պոնի մէջ: Ի՜նչ փառք, Փարիզի կեդրոնին մէջ:
Ամէն անգամ որ ինք «Արմենիա» կ'աղաղա-
կէր, հոն, Մասիսի, Արարատի, Արտագէսի, Հայ-
կաշէնի աչխարհը կը փոխադրէր համայն սիւիւռքի
հայրենասիրական հայութիւնը, հոն, ամպիոնէն
պատգամը կը տարածէր հայ խօսքին... Հայերէնը
մանաւանդ Ահարոնեանի բերնին մէջ, մեղրահամ,

Խ. ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՆՈՐ ԳՐՈՂՆԵՐԸ

Յովհաննէս Շիրազի երգերուն վերջին գիրքը

ԽՄԲ.— Խորհրդայ Թերթերէն մեր հայերէնով.—

Յովհաննէս Շիրազի երգերը կը փայլին ճոխ եւ
դրեթէ բոլոր պարագաներուն մէջ՝ տպաւորիչ
պատկերացումներով եւ յուզականութեամբ: Յու-
զականութիւնը քնարերգական արուեստի ամենա-
կենսական պայմաններէն մէկն է: Սակայն կան
նաեւ աւելի կարեւոր նախապայմաններ՝ զգափա-
րական տարող ու պարզութիւն: Հայց ամէն զա-
զափար չի կրնար ստեղծել բարձր արուեստ: Ա-
ռաջնակարգ գեղարուեստի հիմերը կը կազմին
միշտ՝ առաջնակարգ զգաղափարները: Այս տեսակէ-
տէն խորհրդային բանաստեղծութիւնը ամենայա-
ռաջադէմն ու ամենաարարձրն է, որովհետեւ կը
անանի ամենայառաջադէմ զգաղափարներով:

Այս տեսակէտէն դատելով, Շիրազի մասին
կրնանք հաստատել որ, ան յաջողած է այն երգե-
րուն մէջ, ուր զերակշիռ է զգաղափարական բո-
վանդակութիւնը, որոնք յագեցած են յուզականու-
թեամբ, որոնց մէջ կ'իշխէ պարզութիւնը: Ճիշդ
այդպիսի երգերուն մէջ կը յայտնուի անոր տա-
ղանդը: Իրրեւ օրինակ կրնանք յիշել անոր հայ-
րենասիրական երգերը, որոնց մէջ կ'երգէ հայրե-
նիքի փառքը, ուժը, յաղթանակը, Առաջնորդը:
Անոնց գլխաւոր արժանիքն այն է, որ բանաստեղ-
ծը հրապարակ կուգայ յառաջադէմ եւ բարձր զա-
զափարներով, որ անմիջական է, անոր զգացում-
ները ու յոյզերը ինքնակ են ու անկեղծ, այդ եր-
գերուն մէջ առողջ մտածումն ու ինքնաբուխ յոյզը
արտայայտուած են ներդաշնակօրէն:

Այս տեսակէտէն ոչ միայն Շիրազի, այլեւ
խորհրդային քնարերգութեան լաւագոյն գործերէն
մէկը պէտք է համարել՝ անոր «Մեծ Սթալինին»
սքանչելի բանաստեղծութիւնը, որ լայն ժողովր-
դականութիւն կը վայելէ:

Շիրազը յաջողած է նաեւ խոր ընդհանրացում-
ներով ներկայացնել խորհրդային մարդուն կարգ
մը էական դիծերը՝ կենսուրախութիւնը, լաւատե-
սութիւնը, սէրն ու կեանքը, ապրելու եւ սիրելու
բուռն ձգտումը, խորհրդային մարդկութեան զա-
զափարները եւն.: Անոր կարգ մը երգերուն մէջ
կեանքը ներկայացուած է՝ իրրեւ խնդութեան աղ-
բիւր, մարդը՝ իրրեւ յաւերժ երիտասարդ, ապրե-

(շարունակութիւնը էջ 4)

լունակութիւն, նարեկեան զգայնութեամբ կը հնչէր,
ցնցելով թմրած հոգիներն ու տանելով դէպի Հա-
յոց աչխարհի հոգեպարար բարձունքները:

Այս դժնդակ օրերուն, երբ քու փրկարար
ձայնիդ կարօտն ունինք, ինչո՞ւ Արարատի, Մա-
սիսի, Արագածի վեհ եւ խորհրդաւոր համբութիւ-
նըն ես պահած, Հայոց աչխարհի լեռ-լեռ ցաւերը
ուսերուդ, յոդնած ուխտաւոր: Կարօտն ունինք
թովիչ ձայնիդ, կախարդող զրչիդ: «Արմենիա»ն
ե՞րբ պիտի փոթորկէ պանդուխտ հոգիները..

Ց. ՀԻՍԱՑԵԱՆ

ԿԱՂԱՆԴ

Ձերմակ անուն մըն էր Կաղանդը, մանուկի իմ
մտքիս մէջ: Վառնդի օրերուն ամէնէն ձերմակը,
բայց ոչ ձմրան գաղափարով, որ չկար դեռ այդ
ճերմակութեան մէջ, այնքան որ ձիւնը ծաղկի
պատրանք կուտար եւ հրճուանք, եւ ես, յաճախ,
Կաղանդին սուրբ գոյնին մէջ կը չփոթէի ծաղկած
մրգաստանի մը պատկերը՝ իր մանանայի ամպով
եւ յաւերժահարսերու իրանով: Այդ ճերմակութիւ-
նը լուսամփոփի անուշ լոյս մըն էր, որ կը մաղ-
ուէր սպիտակ չղարչներու մէջէն ու ճերմակ կ'ը-
նէր ամէն բան,— Կաղանդին օրը:

Լուսամփոփ մըն ալ իմ դիւղս լեռներուն վրայ
դրուած,— իմ մանկութեանս լոյս տուղը: Եւ
այնքան մտերիմ ինծի, անունով եւ յիշատակներով,
որ երբեմն կը խաբուէի ու կ'ըսէի,— ես՝ Շուաբ,
ու գիւղս, Արմաշ, նոյնն է ըսել թէ գիւղս ես եմ,
ես՝ տակաւին ոչ իսկ եօթը թիվ:

Ձիւնին գաղափարը եռքէն մտաւ Կաղանդին
ճերմակութեան մէջ, վառնդի ձիւն իջած կ'ըլլար,
տարեգլխին— մեր սարերն իվար, մեր ձորերն ի
վար: Հասակովս ձիւն, որ ճերմակ կ'ընէր ամէն
բան, այնքան որ դիւերներն իսկ, առանց լուսնկա-
յին եւ աստղերուն մաղին, լուսաւոր կ'ըլլային: Ու
մենք դիւղի մանուկներս, կ'ածէինք լոյսի մէջ,
ճերմակութեան մէջ,— հէքեաթային զգայութեան
մը մէջ, որ թափանցիկ կը զարձնէր մեզ, եւ մա-
քուր, եւ սուրբ, եւ հրեշտակային:

Տարօրինակ լռութիւն մը կ'իջնէր դիւղին վը-
րայ, ձիւնէ այդ օրերուն,— հնչական լռութիւն
մը, երբ ձայները կը դառնային դիլ, սուբ եւ...
ճերմակ, այո, ճերմակ: Կեռնեխին երդը, մաքուր՝
հալած արծաթի պէս: Առուակներուն չարականը,
զուարթ՝ մանկական ծիծաղի պէս: Ես չատ կը սի-
րէի դիտել թէ ինչպէս կը կաղմուէր այդ չարա-
կանը,— ջուրը կ'ոսոստէր, կը ցատկրտէր զողա-
լին ոտքերուն վրայ, երդելով կը փորփրէր եւ
կարմիր տատիկները զուրս կը հանէր հողին մէ-
ջէն, մինչ, երկինքն ի վեր, նիզակաձեւ բարուրնակ-
ները կը սարսռային հովին ու ջուրին խաղերէն:
Ցետոյ կը բարձրանայի տանձի եւ խնձորի լերկ
ծառերուն վրայ, ու խմբովին կ'օրինակէինք կեռ-
նեխին ձայնը կամ ջուրերուն ծիծաղը, սղոցով տա-
լապ (gui) կտրելու ժամանակ,— կանանչ մատնե-
րով թռիչկ մըն է այդ, որ խղուկնի աչքերու նման
պտուղներ ունի: Այդ կանանչութիւններով կա-
զանդի ծառ կը չինէինք դպրոցին մէջ ամանորի
հանդէսին համար, ու կը զարդարէինք նարինկնե-
րով, զոյնզգոյն մոմերով եւ արծաթազօծ թելե-
րու ոսոսյնով:

Ձիւնը ցո՞ւրտ էր, ցուրտ չէ՞ր,— չէինք զգար
երբեք:

Բայց անգամ մը սառեցայ դպրոցին ճամբուն
վրայ:

Այն տարին առատ ձիւն էր տեղացեր: Հողա-
թափի նման երեսները եւ կրունկներըլայնօրէն բաց
աղքատիկ տոնական մր ոտքերուս,— չղփիկ կ'ան-
ուանէինք զայն,— լաթէ զրապանակս թեւիս տակ
ճամբայ ինկայ դէպի դպրոց, առաւօտուն կանուխ:
Ոտնամանս չարունակ կ'ելլէր ոտքէս, դեռին կը
փակչէր կամ ձիւնին մէջ կը թաղուէր, եւ ես ետ
կը դառնայի, ոտնամանս կը հանէի ձիւնին մէջէն,
ձիւնը կը մաքրէր ոտնամանիս մէջէն, ու կը չա-
րունակէի ճամբաս: Բայց քանի մը քայլ անդին կը
կրկնուէր նոյն դժբախտութիւնը,— հետզհետէ
թրջեցան ոտքերս, հետզհետէ կարկամեցան ձեռ-
քերս, զգացի որ փուշ կը մտնէ մատներուս մէջ ու
կ'ասղնտեն ոտքերս: Տակաւ առ տակաւ սաստկա-
ցաւ ցաւը, այնքան որ չդիմացայ այլեւս եւ սկսայ
լալ: Կուլայի եւ ոտնամաններս կը հանէի ձիւնին
մէջէն, կը մաքրէի ձիւնէն, կը բարկանայի ոտնա-
մաններուս որ ինչո՞ւ դեռին կը փակչէին, բայց
այս անգամ դեռին կ'իյնար զրապանակս: Այլեւս
փայտ զարձած էին մատներս, ոչ ոտնամաններս
կրնայի կառավարել, ոչ ալ զրապանակս,— սաս-
տիկ կը կսկծային ոտքերս, այնքան որ յուսահատ,
արցունքով երեսներս ողողուած, նստայ ձիւնին
վրայ, քալելու այլեւս անկարող:

Մարդ մը դրկեց զիս ու տարաւ դպրոց: Ձիւնով
չփեցին ոտքերս ու ձեռքերս, մինչ ես կուլայի
չկարենալով դիմանալ ցաւին, եւ ընկերներուս առ-
ջեւ ամօթահար:

— Մայրն է յանցաւորը, կ'ըսէր մեծվարժա-
պետը, ի՞նչպէս թողլ է տուեր որ դպրոց գայ այս-
պէս կիսաբոպիկ, խոր ձիւնին մէջէն ...

Ո՛չ, կ'ուզէի պատասխանել մեծ վարժապե-
տին, ոչ, ես չէի կրնար համակերպիլ զրկանքի մը,
որ դպրոցէն բացակայութեանս հետեւանքը պիտի
կազմէր,— երկու օր ետքը Կաղանդ էր եւ հանդէս
ունէինք, ուր պիտի արտասանէի .—

Իմ երազիս մէջ, հրեշտակներ փոքրիկ
Հարցուցին ինծի. «Կ'ուզե՞ս խաղալիկ»:
Լեզու մ'ուզեցի շատ պերճ բառերով,
Որ յայտնեմ ձեզի իմ սէրս ու գորով:

... Ձիւնին մէջէն ու սառերուն վրայէն, գացի
դպրոց՝ քեզ միայն հայցելու համար Կաղանդէն,
ո՛վ իմ հայերէն լեզուս, իմ ճերմակ եւ սուրբ լե-
զուս, իմ արծաթահունչ եւ քաղցր լեզուս: Հայ-
ցելու համար միայն Քե՛զ:

Այսօր, ուրիշ ու մեծ ցաւերու մէջ, մանուկի
մը նման՝ թռլլ տուր խնդրել Կաղանդէն, Հայոց
ամենատուր Աստուածմէն, աղբիւր բարիքներու եւ
յոյսերու, երիտասարդութեան եւ յաւիտենու-
թեան, որ կարողութիւն տայ ինծի,— պահել ու
պահպանել քեզ, ով իմ աստուածաքնար լեզուս
հայերէն:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՊՈՒՏՄ ՏԻՏԱՂ

Փոխ առնեմ...

Մտահոգ եւ տխուր։ Կը մտածեմ մեր ազգին վիճակին վրայ։

— Ինչո՞ւ, ա՛խ ինչո՞ւ մենք ալ մեծ ազգ չենք եղած, Զորսերու հետ ծունկ - ծունկի նստելով, հաւասարէ հաւասար աղած ձուկ դնելու պէս սակարկելու համար աշխարհս գործերը եւ ժողովուրդներու ճակատագիրը։ Ինչո՞ւ «ածու փոքր» մնացած ենք սա երկրագունտին վրայ։

Հո՞ղ կը պակսէր։ Բազմածի՞ն չէինք։ Խե՞լք չունէինք։

Ի՞նչ կը պակսէր մեզի։ Գիր ու դրականութի՞ւն, դրականագէ՞տներ բազմաստղանդ։ Բանաստեղծնե՞ր, լեզուագէտնե՞ր, եւրոպական եւ ասիական լեզուներով հռչակաւոր դերդնե՞ր։ Երաժշտութի՞ւն՝ բազմաճայնեակ եւ համանուագեալ։

Հապա մեր երբեակ բարբառները, դրաբար, Աբեւելա եւ Արեւմտահայ աշխարհաբարներով։ Ո՞ր ազգն ու ժողովուրդը ունի այսքան բազմակողմանի բանաստիղծ։ Ունէինք եւ ունինք դիւտնդիւնականներ։ Ճարտարապետներ եւ ճարտարապետական յաւուրց ոճ։ Թատրոն-թատերագիրներ։

Երեքդարեայ կրօնական հաստատուածներ, լուսաւորչա - կաթոլիկ - բողոքական եկեղեցիներով։ Զոյգ - զոյգ կաթողիկոսներով եւ պատրիարքներով ու արդապետներով։ Տէրտէրներու թիւին կրկնապատիկը եպիսկոպոս - արքեպիսկոպոս եւ վարդապետներ՝ տարին քանի մը հեղ եկեղեցի յաճախող հաւատացեալ ժողովուրդով։

«Ի վերին Երուսաղէմ»ը քանի մը 100 ֆրանքի երդող դպիր տիրացուներ։ Ա. Բ. Գ. տրվեցնելու համար տունէ տուն վազող ծմամապահ համալսարանական ուսուցիչներ։

Աւելցնե՞նք տակաւին։ Ունինք՝ չորս հատկի - թէն հինգ վառեակ հանող ճարպիկ առեւտրականներ, սուրճի դգալով հաւաքող՝ չեբեւիով հաճոյքի համար մխող տնտեսագէտներ։ «Պրոլետար» կապիտալիստներ եւ իշխանական պալատներու մէջ բնակող «պրոլետար»ներ։ Մենաշնորհեալ Հայաստանասէրներ։ Նաստուկ՝ կրակոտ հայրենասէրներ եւ հայրենապաշտ աշխարհաքաղաքացիներ։

Այսքա՛ն առաւելութիւններով օժտուած ժողովուրդ մը ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ թափառական կը դառնայ եւ իր տարտն ու ցաւը չի կրնար հասկցնել սա մենծերուն։ Չի կրնար տարիներով քաշքշուղ աղղային դատ մը շահիլ, ըսէ՛, կղեմէս քեռի, ինչո՞ւ...

— Հա՛, սա բոլորը տանձի մը դին չեն արժէք։ Փոխանակ այդքան դրոց - բրոցներ, տէրտէր եպիսկոպոսներ ունենալու, մէկ հատիկ մը դիւանագէտ ունենայինք։ Ահա մեր դժբախտութեան բուն եւ միակ պատճառը։ Եթէ դիւանագէտ ունենայինք, ոչ Թուրքին հետ դէշ մարդ կ'ըլլայինք, ոչ կը ջարդուէինք, ոչ Վրացիին եւ Ադրբիին հետեւելով անկախ Հայաստան կը ստեղծէինք, որով Թուրքին հետ պատերազմելու պէտք չէինք ունեցած եւ Կարսն ու Արտահանն ալ մեր ձեռքէն առնելով Տաճիկին չէին տար։ Ուրեմն՝

— Հոս կեցի՛ր։ Եթէ Թուրքին դէմ չկռուէինք, այսօր Հայաստանի մէջ մէկ հատիկ Հայ չէր մնար, Աստ ի՞նչ կ'ըսես։

— Բայց մեր Քեռիին հետ դէշ մարդ չէինք ըլլար։ Սպասելու էինք անոր։ Ուշ կամուխ կը հանէր՝ Թուրքին ձեռքէն առնելու համար հայկական հողերը...

— Հայկական հողերը այո, ատոր ըսելիք չունիմ։ Իսկ ժողովուրդը։

— Արդ, կը տեսնես որ մեր դիւանագէտը չունենալուն երեսէն են մեր բոլոր քաշածները։ Չունինք այդ ապրանքէն եւ չե՞նք կրնար ունենալ։

— Փոխ առնենք ուրեմն։ Դիմենք օրինակ մեզի բարեկամ եթովպիացիներուն կամ Աբեսինիացիներուն, որպէսզի մեզի դիւանագէտներ փոխ տան, որ մենք ալ իրենց պէս մեր հողերը փրկենք թշնամիներուն ձեռքէն եւ կցենք ներկայ Հայաստանին։

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

Գոռոզ Արմաիճ վախճանի

Ժամանակին բարձրաբերձ բլուրի մը վրայ պալատ մը կար, որ շրջապատուած էր բարձր պարիսպներով ու անառիկ դիրքերով եւ որուն մէջէն կը հոսէին զուլալ եւ պաղ աղբիւրներ եւ կ'երգէին պէս պէս թռչուններ։ Մէկ խօսքով, վայր մը որ օժտուած էր բնութեան ամէն տեսակ բարիքներով։

Այս պալատին մէջ կ'ապրէր արիւնարբու, հզօր եւ յաղթական թագաւոր մը, որուն անունը սարսափ ձգած էր հարեւան բոլոր պետութիւններու մէջ։ Շատ անգութ էր նախ իր հարփգատ ժողովուրդին հանդէպ։ Կը կեղեքէր, կը հարստահարէր եւ իր գարշելի կիրքին գոհացում տալու համար ամէն տեսակ անպարոյականութեան կը դիմէր։ Ո՞վ կը համարձակէր ըմբոստանալ. որով - հետեւ ինչ որ կը խորհէր տանջանք էր եւ ինչ որ կը հրամայէր՝ մահ... հետեւաբար ժողովուրդը ճարահատ կը համակերպէր։

Այդ միջոցին կ'ապրէր անուանի աշուղ մը որ ունէր 18 տարեկան աղջիկ մը, օժտուած հրաշալի ձայնով մը։ Գիւղէ գիւղ, աւանէ աւան կը դառնային. տղան կ'երգէր, ինքն ալ կիթառով կը ձայնակցէր։

Օր մը կ'իմանան որ թագաւորին տարեդարձի ուրախ պիտի կատարուի։ Կ'ուզղուին դէպի պալատ, իրենց մասնակցութիւնը բերելու համար այդ օրուան ուրախմբութեան։ Հայրը կ'ըսէ, — Տղա՛ս, պիտի երթանք պալատը, հոն պիտի երգես սէրը, գարունը, աղատութիւնը եւ այն ամէն բաները որ կրնան գոռոզ արքային սիրտը մեղմացնել եւ հոգին աղնուացնել։ Այդպիսով գոնէ լաւ վարձատրութիւն կը ստանանք։

Եւ դէպի պալատը կը յառաջանան։ Դուռին առջեւ կը սկսին երգել ու նուագել։ Իսկ ներսը, պալատին մէջ արդէն ներկայ էին բոլոր պետական բարձրաստիճան պաշտօնեաները, որոնք բոլորուած ճոխ սեղաններուն շուրջ, կը խմէին թագաւորին եւ թագուհիին արեւշատութեան համար։ Ուրախութեան մէջ յանկարծ թագուհին դուրսիճայնըկը լսէ եւ կը հրամայէ որ աշուղը ներս բերեն։ Հրամանը կը կատարուի եւ ծերունին տղուն հետ խոյն ներս կը մտնէ։ Թագաւորը կը հրամայէ որ երգեն։ Տղան կ'երգէ ազատութեան երգը։ Բոլոր հանդիսականները կը զմայլին այդ հրաշալի ձայնին։ Մանաւանդ թագուհին այնքան կը տարուի այդ ձայնի ելեւէջներէն, որ իր կուրծքին ծաղկեփունջը հանելով պատանիին կուրծքը կը զարդարէ։ Հզօր արքային նախանձը կը շարժի, եւ սուրը քաշելով պատանիին դլուխը կը կտրէ։ Մեծ իրարանցում պալատին մէջ։ Բոլոր հանդիսականները դլխիկոր կը մեկնին։ Ծերունի աշուղը կիթառը չսկած պալատէն դուրս կուդայ եւ արտասուաթոր աչքերով սա անէծքը կը մաղթէ.

— «Պալա՛տ, որ զրկուածներուն արիւնով ես արբեցած, քարդ քարի վրայ չմնայ»։

Եւ իրօք, ծերունիին մաղթանքը կարճ ժամա-

Փոխ առնեմ...

Մտահոգ եւ տխուր։ Կը մտածեմ մեր ազգին վիճակին վրայ։

— Ինչո՞ւ, ա՛խ ինչո՞ւ մենք ալ մեծ ազգ չենք եղած, Զորսերու հետ ծունկ - ծունկի նստելով, հաւասարէ հաւասար աղած ձուկ դնելու պէս սակարկելու համար աշխարհս գործերը եւ ժողովուրդներու ճակատագիրը։ Ինչո՞ւ «ածու փոքր» մնացած ենք սա երկրագունտին վրայ։

Հո՞ղ կը պակսէր։ Բազմածի՞ն չէինք։ Խե՞լք չունէինք։

Ի՞նչ կը պակսէր մեզի։ Գիր ու դրականութի՞ւն, դրականագէ՞տներ բազմաստղանդ։ Բանաստեղծնե՞ր, լեզուագէտնե՞ր, եւրոպական եւ ասիական լեզուներով հռչակաւոր դերդնե՞ր։ Երաժշտութի՞ւն՝ բազմաճայնեակ եւ համանուագեալ։

Հապա մեր երբեակ բարբառները, դրաբար, Աբեւելա եւ Արեւմտահայ աշխարհաբարներով։ Ո՞ր ազգն ու ժողովուրդը ունի այսքան բազմակողմանի բանաստիղծ։ Ունէինք եւ ունինք դիւտնդիւնականներ։ Ճարտարապետներ եւ ճարտարապետական յաւուրց ոճ։ Թատրոն-թատերագիրներ։

Երեքդարեայ կրօնական հաստատուածներ, լուսաւորչա - կաթոլիկ - բողոքական եկեղեցիներով։ Զոյգ - զոյգ կաթողիկոսներով եւ պատրիարքներով ու արդապետներով։ Տէրտէրներու թիւին կրկնապատիկը եպիսկոպոս - արքեպիսկոպոս եւ վարդապետներ՝ տարին քանի մը հեղ եկեղեցի յաճախող հաւատացեալ ժողովուրդով։

«Ի վերին Երուսաղէմ»ը քանի մը 100 ֆրանքի երդող դպիր տիրացուներ։ Ա. Բ. Գ. տրվեցնելու համար տունէ տուն վազող ծմամապահ համալսարանական ուսուցիչներ։

Աւելցնե՞նք տակաւին։ Ունինք՝ չորս հատկի - թէն հինգ վառեակ հանող ճարպիկ առեւտրականներ, սուրճի դգալով հաւաքող՝ չեբեւիով հաճոյքի համար մխող տնտեսագէտներ։ «Պրոլետար» կապիտալիստներ եւ իշխանական պալատներու մէջ բնակող «պրոլետար»ներ։ Մենաշնորհեալ Հայաստանասէրներ։ Նաստուկ՝ կրակոտ հայրենասէրներ եւ հայրենապաշտ աշխարհաքաղաքացիներ։

Այսքա՛ն առաւելութիւններով օժտուած ժողովուրդ մը ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ թափառական կը դառնայ եւ իր տարտն ու ցաւը չի կրնար հասկցնել սա մենծերուն։ Չի կրնար տարիներով քաշքշուղ աղղային դատ մը շահիլ, ըսէ՛, կղեմէս քեռի, ինչո՞ւ...

— Հա՛, սա բոլորը տանձի մը դին չեն արժէք։ Փոխանակ այդքան դրոց - բրոցներ, տէրտէր եպիսկոպոսներ ունենալու, մէկ հատիկ մը դիւանագէտ ունենայինք։ Ահա մեր դժբախտութեան բուն եւ միակ պատճառը։ Եթէ դիւանագէտ ունենայինք, ոչ Թուրքին հետ դէշ մարդ կ'ըլլայինք, ոչ կը ջարդուէինք, ոչ Վրացիին եւ Ադրբիին հետեւելով անկախ Հայաստան կը ստեղծէինք, որով Թուրքին հետ պատերազմելու պէտք չէինք ունեցած եւ Կարսն ու Արտահանն ալ մեր ձեռքէն առնելով Տաճիկին չէին տար։ Ուրեմն՝

— Հոս կեցի՛ր։ Եթէ Թուրքին դէմ չկռուէինք, այսօր Հայաստանի մէջ մէկ հատիկ Հայ չէր մնար, Աստ ի՞նչ կ'ըսես։

— Բայց մեր Քեռիին հետ դէշ մարդ չէինք ըլլար։ Սպասելու էինք անոր։ Ուշ կամուխ կը հանէր՝ Թուրքին ձեռքէն առնելու համար հայկական հողերը...

— Հայկական հողերը այո, ատոր ըսելիք չունիմ։ Իսկ ժողովուրդը։

— Արդ, կը տեսնես որ մեր դիւանագէտը չունենալուն երեսէն են մեր բոլոր քաշածները։ Չունինք այդ ապրանքէն եւ չե՞նք կրնար ունենալ։

— Փոխ առնենք ուրեմն։ Դիմենք օրինակ մեզի բարեկամ եթովպիացիներուն կամ Աբեսինիացիներուն, որպէսզի մեզի դիւանագէտներ փոխ տան, որ մենք ալ իրենց պէս մեր հողերը փրկենք թշնամիներուն ձեռքէն եւ կցենք ներկայ Հայաստանին։

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

Գոռոզ Արմաիճ վախճանի

Ժամանակին բարձրաբերձ բլուրի մը վրայ պալատ մը կար, որ շրջապատուած էր բարձր պարիսպներով ու անառիկ դիրքերով եւ որուն մէջէն կը հոսէին զուլալ եւ պաղ աղբիւրներ եւ կ'երգէին պէս պէս թռչուններ։ Մէկ խօսքով, վայր մը որ օժտուած էր բնութեան ամէն տեսակ բարիքներով։

Այս պալատին մէջ կ'ապրէր արիւնարբու, հզօր եւ յաղթական թագաւոր մը, որուն անունը սարսափ ձգած էր հարեւան բոլոր պետութիւններու մէջ։ Շատ անգութ էր նախ իր հարփգատ ժողովուրդին հանդէպ։ Կը կեղեքէր, կը հարստահարէր եւ իր գարշելի կիրքին գոհացում տալու համար ամէն տեսակ անպարոյականութեան կը դիմէր։ Ո՞վ կը համարձակէր ըմբոստանալ. որով - հետեւ ինչ որ կը խորհէր տանջանք էր եւ ինչ որ կը հրամայէր՝ մահ... հետեւաբար ժողովուրդը ճարահատ կը համակերպէր։

Այդ միջոցին կ'ապրէր անուանի աշուղ մը որ ունէր 18 տարեկան աղջիկ մը, օժտուած հրաշալի ձայնով մը։ Գիւղէ գիւղ, աւանէ աւան կը դառնային. տղան կ'երգէր, ինքն ալ կիթառով կը ձայնակցէր։

Օր մը կ'իմանան որ թագաւորին տարեդարձի ուրախ պիտի կատարուի։ Կ'ուզղուին դէպի պալատ, իրենց մասնակցութիւնը բերելու համար այդ օրուան ուրախմբութեան։ Հայրը կ'ըսէ, — Տղա՛ս, պիտի երթանք պալատը, հոն պիտի երգես սէրը, գարունը, աղատութիւնը եւ այն ամէն բաները որ կրնան գոռոզ արքային սիրտը մեղմացնել եւ հոգին աղնուացնել։ Այդպիսով գոնէ լաւ վարձատրութիւն կը ստանանք։

Եւ դէպի պալատը կը յառաջանան։ Դուռին առջեւ կը սկսին երգել ու նուագել։ Իսկ ներսը, պալատին մէջ արդէն ներկայ էին բոլոր պետական բարձրաստիճան պաշտօնեաները, որոնք բոլորուած ճոխ սեղաններուն շուրջ, կը խմէին թագաւորին եւ թագուհիին արեւշատութեան համար։ Ուրախութեան մէջ յանկարծ թագուհին դուրսիճայնըկը լսէ եւ կը հրամայէ որ աշուղը ներս բերեն։ Հրամանը կը կատարուի եւ ծերունին տղուն հետ խոյն ներս կը մտնէ։ Թագաւորը կը հրամայէ որ երգեն։ Տղան կ'երգէ ազատութեան երգը։ Բոլոր հանդիսականները կը զմայլին այդ հրաշալի ձայնին։ Մանաւանդ թագուհին այնքան կը տարուի այդ ձայնի ելեւէջներէն, որ իր կուրծքին ծաղկեփունջը հանելով պատանիին կուրծքը կը զարդարէ։ Հզօր արքային նախանձը կը շարժի, եւ սուրը քաշելով պատանիին դլուխը կը կտրէ։ Մեծ իրարանցում պալատին մէջ։ Բոլոր հանդիսականները դլխիկոր կը մեկնին։ Ծերունի աշուղը կիթառը չսկած պալատէն դուրս կուդայ եւ արտասուաթոր աչքերով սա անէծքը կը մաղթէ.

— «Պալա՛տ, որ զրկուածներուն արիւնով ես արբեցած, քարդ քարի վրայ չմնայ»։

Եւ իրօք, ծերունիին մաղթանքը կարճ ժամա-

նակատակ ձեւամոլութեան։ Վիշտ եւ թախիծ տրամադրութիւնը որոշ երդերուն մէջ, կ'արտայայտէ պրազապէս յուզական տպաւորութիւն ըստեղծելու համար։

Ցովհ. Շիրազի կարգ մը երդերուն մէջ շատ են չափազանցուած կողմնակի նկարագրութեան եղանակները, որոնց հետեւանքով երբեմն կը կորսուին նպատակը, պարզութիւնը եւ բովանդակութիւնըկը դառնայ դժուարըմբռնելի, վերացական։ Այդ է պատճառը, որ իր բազմաթիւ գրուածներուն մէջ, ներկայացուած կեանքին ու մարդոց ընկերային դէմքը որոշ չէ։

Շիրազ բանաստեղծական պատկերաւորումներու վարպետ է։ Անոր ստեղծագործութիւնը կը փայլի ճոխ, բազմազան, ինքնատիպ-փոխաբերութիւններով ու համեմատութիւններով։ Շիրազի երդերուն պատկերաւորումներու դրութիւնը զուրկ է միալար կրկնութենէ, նախնականութենէ։ Պատկերաւորումներու վարպետութիւնը կը չողշողայ մանաւանդ «Իրիկնան»ի մէջ։ Սակայն պատկերաւորումները ինքնաբաւ տարրեր չեն բանաստեղծական արուեստին մէջ։ Միւս կողմէ անոնց գործածումն ալ որոշ չափ մը ունի։ Ց. Շիրազի կարգ մը երդերուն մէջ, համեմատութիւնները եւ փոխաբերութիւնները այնքան շատ են կուտակուած, որ իրենց առատութեամբ կը նեմսացնեն գրուածքի դաղափարականբովանդակութիւնը։

Ցատկանշական է, որ երբ Շիրազ կ'արտայայտէ էական բովանդակութիւն, երբ երդը դաղափարապէս յագեցուած է, այն ատեն զարմանալի դիւրութեամբ կը յաջողի ստեղծել հարուստ եւ տպաւորիչ պատկերներ։ Բանաստեղծութիւնն այդ պարագային կը փայլի պարզութեամբ։ Իսկ երբ էական բովանդակութիւնը կը բացակայի, պատկերները կը դառնան՝ շինծու, վերացական եւ բովանդակութիւնը՝ մթագատ ու դժուար ըմբռնելի։ Վերջին պարագային պատկերաւորումները կը վերածուին բանաստեղծական ինքնանպատակ զարդարանքի, որ ոչինչ կուտայ ընթերցողի մտքին, ոչ ալ սիրտին։

Ինչպէս յիշեցինք, Ցովհ. Շիրազի ստեղծագործութեան փչող ոգին լաւատեսութիւնն է, կենսուրախութիւնը։ «Լիրիկա»յին մէջ ան տուած է կարգ մը խոր եւ խիզախ ընդհանրացումներ, ուր արտայայտուած են մեր կեանքի քանի մը էական կողմերը։ Այդ է Շիրազի ստեղծագործութեան ոգին եւ այդ պէտք է ըլլայ դինքը առաջնորդող սկզբունքը։ Շիրազ պէտք է խուսափի անհատական ապրումներու մէջ ամփոփուելու ուղղութենէն, որ դինքը կը հեռացնէ մեր իրականութենէն ու կը տանի բանաստեղծական ինքնանպատակ ձեւին։ Պէտք է հրաժարի նաեւ վշտալից տրամադրութիւններու ինքնանպատակ բանաստեղծացումէն։ Շիրազ շատ լաւ դիտէ, որ քերթուածին արժէքը բանաստեղծական արտաքին զարդարանքը չէ, այլ էական, ընդհանուր նշանակութիւն ունեցող բովանդակութիւնը։ Այդ սկզբունքին պէտք է հաւատարիմ մնայ ան. այդ է անոր ստեղծագործութեան բուն տարրերքը։

Ս. ՍՈՂՈՄՈՆԵԱՆ

նակի մէջ կը կատարուի: Ինչպէս ըսինք, դրացի պետութիւնները բոլորն ալ իրեն թշնամի էին: Իբարու հետ դաշինք մը կնքելով, դոռոզ արքայի դէմ պատերազմ կը հրատարակեն եւ չատ չանցած կը յաղթեն, պալատն ալ թնդանօթի բռնելով քար ու քանդ կ'ընեն:

Կարծեմ ուշ-կամուխ, բոլոր բռնակալները այս դոռոզ արքային բախտին պիտի արժանանան: Շատերուն վախճանը տեսանք արդէն:

ՍՈՐԴԱՐՑԻ

թիւնը փոթորիկ մը պայթեցուց, ճիշդ այն պահուն երբ Զորս Մեծերու փոխանորդները զբաղած էին աւստրիական դաշնագրին պատրաստութեամբ: Կը կարծուի թէ այս պահանջը թելադրուած է Մոսկուայէն:

Աւստրիոյ ներկայացուցիչն է վարչապետը, Տօքթ. Ֆիկլ, որ պարզելով իր կառավարութեան տեսակէտները, կ'առաջարկէր.— 1. Աւստրիա բացարձակապէս կը մերժէ Եուկոսլաւիոյ պահանջը Քարինթիայի նահանգէն (1000 քառ. մղոն հող) եւ ուրիշ իրաւունքներ.— 2. Դաշնակից զինուորները պէտք է հեռանան դաշնագրին ստորագրութենէն վերջ, որոշ պայմանաժամի մը մէջ.— 3. Աւերը երբեք պէտք չէ որ եւ է հատուցում վճարէ.— 4. Աւստրիա պէտք է փրկուի կէս միլիոն տարագիրներու եւ փախստականներու բեռէն: Պէտք է իրաւունք ունենայ իրեն պէտք եղածը վար դնելու, մնացեալը հեռացնելու.— 5. Պէտք է բանակ մը ունենայ, ետ մղելու համար իր հողային ամբողջութեան սպառնացող փորձերը:

Թուրքիա եւս յուշագիր մը ներկայացուցած է, հատուցում պահանջելով այն վնասներուն համար զոր կրած են Թրքական սեփականութիւնները Գերմաններէն, եւրոպական երկիրներու մէջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՈՒՐԻՈՑ վարչապետը Դամասկոս վերադարձաւ քննական պատյոյթ մը զոր կատարած էր Թրքական սահմանագլուխին վրայ, ուր Թուրք զինեալ հրոսախումբեր յարձակած են Սօուզ եւ Ալեռա դիւղերուն վրայ, քշելով ոչխարի հօտերը: Սուրիական ոստիկան-զինուորներ հետապնդած են Թուրք աւազակները: Պայըրտաճաքի եւ Սանճաքի շրջաններուն մէջ բնակող Թիւրքմէն ցեղախումբերը հեծքեցին Թուրք Թերթերու այն լուրերը Թէ Թրքական փոքրամասնութիւնը կը հալածուի:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ներքին գործերու նախարարը խստօրէն քննադատեց համայնավարութիւնը, ճառ մը խօսելով Ազգ. ժողովի Ճունուար 30ի նիստին մէջ եւ ճակատ առնելով որ կը փորձէն այդ կարգուսարքը հաստատել Թուրքիոյ մէջ: Այս առթիւ հաստատեց Թէ Պոլիսն է Թուրքիոյ համայնավարական գործունէութեան կեդրոնը եւ աւելցուց.— « Ճանցաւորները բռնած ենք: Վերջին խօսքը կը պատկանի դատարանին »:

ՅՈՒՐՏԸ ՄԵԾԱԳՈՒՆ ՄԵՂՄԱՑԱՒ Փարիզի մէջ, չնորհիւ ճիւնին որ փառաւորապէս նստած էր ուրբաթ առտու, որոշ խորութեամբ:— Պերլինի լեհական ներկայացուցիչը յայտարարեց Թէ յետաձգած են Լեհաստանի Գերմաններուն վտարումը, նկատի առնելով ցուրտին սաստկութիւնը: Այս առթիւ դիմում կատարած էր Պերլինի եպիսկոպոսը, դիտել տալով Թէ աքսորականները կը սառին ցուրտէն:— Հիւսիսային Ֆրանսայի գործարանները փակուած են, ածուխի չգոյութեան հետեւանքով: 28.000 բանուորներ անգործութեան դատապարտուած են: Պողտու ծառերը մեծապէս վնասուած են: Հարաւային Ֆրանսայի մէջ, Թուլուզ այսքան ցուրտ չէր տեսած 94 տարիէ ի վեր: Թերթերը կը գրեն Թէ ևօԹը օրուան ածուխ մնացած է Փարիզի մէջ: Բազմաթիւ դպրեվնեակներ փակուեցան, տաքութիւն չունենալով, բայց տուն երթալն ալ դարման չէ ցուրտին դէմ, քանի որ վառելիք չկայ:

ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐՈՒ Թոշակներու առժամեայ յետեմման համար 46 միլիառ ֆրանք քուէարկեց ելմսական յանձնաժողովը: Պաշտօնեաները կը պահանջեն 77 միլիառ: Վէճը պիտի լուծուի Ազգ. ժողովին կողմէ:

ՌՈՒՒրի մասին անցեալ օր Թերթերը գրած էին Թէ ֆրանսական յուշագիրը այլեւս չի պնդեր անոր քաղաքական անջատման վրայ: Արտաքին նախարարութիւնը պաշտօնապէս հերքեց այս ենթադրութիւնը, չեշտելով Թէ անփոփոխ կը մնայ կառավարութեան տեսակէտը:

ՊԱՏՄԱԳԻՏ ՌԸՆԷ ԿՈՒՈՒՍԷ, մեր ժողովուրդին մեծանուն բարեկամը, որ Հայոց պատմութիւն մըն ալ գրած է, եչ. օր հանդիսաւորապէս ընդունուեցաւ Ակադեմիային մէջ, գրաւելով Անատէ Պէլտոի աթոռը:

ՊԱՐԵՆԱՒՈՐՄԱՆ լիազօրը, Կ. Ռասթէլ, մեսի բաշխումի նոր ձեւ մը պիտի հաստատէ: Ճաճախորդները պիտի բաժնուին երկու կամ երեք դասակարգերու, եւ բաժնեչափերը պիտի նշանակուին ոչ Թէ քանակով, այլ արժէքով, որ պիտի տարբերի համաձայն դասակարգին: Այս կերպով իւրաքանչիւրին պիտի բացուի տեսակ մը ամսականի վարկ, իր ուզած քանակութեամբ մթերք դնելու համար:

ԱՆԳԼԻՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐԸ Հարաւ. Ափրիկէ մեկնեցաւ արքայական ընտանիքին հետ, չքեղ զրահաւորով մը: Գոյքերուն ծանրութիւնն է 14 Թոն, որ կրնայ լեցնել եօԹը բեռնակառք (400 պայուսակ եւ անտուկ):

ԻՆԸ ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ փարիզի մէջ, 24 ժամուան ընթացքին, չնչահեղձ ըլլալով կաղէ: Գործիքները մի քանաք կրճատումի ժամերուն:

3000 ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐ ցոյցեր կատարեցին Տուիզպուրկի մէջ (Ռուր), բողոքելով 13 գործարաններու քանդումին դէմ: Բանուորները կ'ըսեն Թէ այդ գործարանները քանդելով եւ մեքենաները արտասահման փոխադրելով հարիւր հազարաւոր բանուորներ պիտի զրկուին իրենց ապրուստէն: Բայց եւ այնպէս Համպուրկի անգլ. իշխանութիւնները ծանուցին Թէ պլոհմ եւ Ֆոս նաւաշինարանի եւ լեկտրական նորոգութեան ամենամեծ գործարանը արդէն քանդուած եւ բեռներու վերածուած է, Ռուսիա փոխադրուելու համար:

620 ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՈՃՐԱԳՈՐԾՈՆԵՐ յանձնուած են Լեհաստանի, Գերմանիոյ ամերիկեան շրջանին զին. իշխանութեանց կողմէ:

ՊԵՐԼԻՆ քաղաքի վարչական ժողովը, որ ընտրուած է ժողովրդապետական եղանակով, միաձայնութեամբ կոչ մը քուէարկեց, խնդրելու համար զերման զերիներու անմիջական արձակումը: Մօտ չորս միլիոն կը հաշուեն զերիներուն Թիւը, որոնց ուելի քան երեք միլիոնը կը գտնուին Ռ. Միութեան մէջ:

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԻՆ կը հեռագրեն Թէ արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուեցան, կասկածելի տարրերը մաքրելու համար: Հրէական Թաղին բոլոր այրերը հարցաքննուեցան: Ի հարկին զինուորական վարչութիւն պիտի հաստատուի:

ԴԻՄԱԴՐԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԻ գոհերէն Հայու մը անունն ալ յիշուեցաւ լրտեսուհի Մակաո Ֆոնթանժի դատավարութեան առեն: Իբրեւ վկայ լսուեցաւ Տիկին Զարափով, որ պատմեց Թէ ամբաստանեալը ինչպէս լուր տուած էր Թէ իր ամուսինը պիտի ձերբակալուի: Արդարեւ Զարափով, որուն հայրը՝ Ստեփան Զարափով եւ մայրը՝ Իշխանուհի Ամատունի, ծանօթ էին Թիֆլիզի մէջ, ձերբակալուելով կ'աքսորուի եւ աքսորի մէջ ալ կը մեռնի:

ՄԱՐՍԻԼ.— Հարաւ. Ֆրանսայի ներզաղթի հանդանակիչ կեդր. յանձնախումբը, չնորհակալութեամբ ստացած է.— Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան «Փարամազ»թատերախումբէն՝ 9000, Հ. Բ. Ը. Երիտ. Միութենէն՝ 5000, Պիլէնիքի վերաչինաց Միութենէն՝ 7800, Պոմոնի J. A. E.էն՝ 2000, Վասպուրականի Հայր. Միութեան մասնաճիւղէն՝ 70.000 Ֆրանք:— Յանձնախումբ

Երգահանդէս

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ԹԷՐԶԻՊԱՇԵԱՆԻ
(Մարսէյլի Օփէրայէն)
Կեսրուան 2ի Կիրակի օրը ժամը 17.30ին,
Salle Gaveau*ի մէջ*, 45 rue la Boëtie

Յայտագիրը կը պարունակէ հայ եւ օտար երգահաններու գործերը, (Կոմիտաս վարդ., Սրուանձտեանց, Մելիքեան, Ղազարեան, Սարգիսեան, Մեհրապեան, Սպենդիարեան, Պարթեւեան, Ալէմշահ եւ Մեսումենց), *ընկերակցութեամբ նուագախումբի:*

Տոմսերուն գինը 50էն 200 ֆրանք: Կը ծախուին յանձնախումբի անդամներէն Պ. Հրաչ Սարգիսեանի մօտ 261 Fbg. St. Martin, *Հրանտ Սամուէլ,* 51 rue Mr. le Prince, *Պ. Ս. Տամլամեան,* 37 rue Trévise *եւ Հ. Բալուեան գրատուն,* 43rue Richer:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԳԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՑԱՒ ԵՆ.— (Պաշտօնաթերթ 12 Ցունուար).—

Տէր Մարկոսեան Արթիւր, սափրիչ, ծնած 1926ին Պէյրութ, *այժմ Մարսէյլ: Տէվլէկեան Վէնոան, սափրիչ, ծնած* 1921ին Նիկոմիդիա, *այժմ Կրաս: Տէմիրճեան Մարի, այրի Աբրահամեան, ծնած* 1903ին Պիլէճիկ, *այժմ Գանէ-Ռօշվիլ: Համբարեան Պարթեւ, հսկիչ, ծնած* 1904ին Ադէվէր, *այժմ Ամնուվիլ լէ Կոնէս: Քէօմիւրեան Պերճ, առաղձադրօն, ծնած* 1921ին Պոլիս, *այժմ Մարսէյլ: Նազարեան Աւետիս, սափրիչ, ծնած* 1904ին Պայանտըր, *այժմ Փարիզ: Աֆարեան Ա. բրամ, դերձակ, ծնած* 1913ին Կիւրիւն, *կինը Մակոյեան Ալմաստ, ծնած* 1922ին Պաթում, *այժմ Մարսէյլ: Ազայեան Միհրան, սափրիչ, ծնած* 1907ին Ախթամար, *կինը Քէլլէճեան Լուսին, ծնած* 1915ին Այնթապ, *այժմ Անթիոք: Աւետիքեան Օննիկ, դերձակ, ծնած* 1901ին Պիլէճիկ, *կինը Ձլըղեան Հռիփ, ծնած* 1902ին Իսկի Շէհիր, *այժմ Թուլօն: Պաքալեան Օննիկ, բանուոր, ծնած* 1893ին Պրուսա, *կինը Տէրմէնճեան Զապէլ, ծնած* 1906ին Պրուսա, *այժմ Վանս:*

(Շար.)

Փրկեցէք ձեր եւ ձեր տղոց ակռաները գործածելով

DOLINE ALCALINE

ակռայ մաքրող հանրածանօթ փոշին:
կեդրոնատեղի, **47 Rue Lafayette, Paris (9)**

ԳՈՒՇԱՑՈՒՏՔ

Պանեէօ Քաշճանի նոր Սերունդի «Մուրատ» խումբին թէյասեղանը՝ «Հրայր» ակումբին մէջ, այս կիրակի ժամը 3ին: Կը հրաւիրուին «Նոր Սերունդի» ծնողքը եւ բարեկամները:

Տէսին.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի նոր տարեշրջանի երկրորդ դասախօսութիւնը այս երկուշաբթի ժամը 9ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները:

Ռուման.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին ընկերուհի Ա. Շէյթանեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ:

---

*Կարտանի Բանախօսութիւնը որ յետաձգուած էր ընկեր Գ. Իփէքեանի հիւանդութեան պատճառով, տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, ժամը 2.30ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ, նախագահութեամբ քաղաքապետ Պ. Victor Savine*ի:

«Առեւտուր»ի
ցերեկոյթ պարահանդէսը

կազմակերպուած Կիլիկիոյ բնդհ. Միութեան կողմէ
Փետր. 9ին ժողթ ե.ի շրեղ սրահներուն մէջ
Բարձր հովանաւորութեամբ
ԶՕՐԱՎԱՐ ՊՐԷՄՈՆԻ
եւ նախագահութեամբ Պ. Ե. Պարկիրճեանի

Անուանի նուագախումբ եւ գեղարուեստական ճոխ բաժին: Ապահովեցէք ձեր տեղերը սովորականի վայրերէն:

Մարսէյլի մէջ
բացառիկ նուագահանդէս

Փետր. 23ին, ժամը 20.45ին
Գագա տ'Իթալիա*ի մէջ*
(*Մարսէյլ*, rue d'Alger)
Գ. Մ. ԱԼԷՄՇԱՀ

Պիտի տայ հայ երաժշտութեան նուիրուած նուագահանդէս մը Մարսէյլի Ռատիոկայանի մեծ նուագախումբին մասնակցութեամբ:

Ամենակարեւոր հագուստ մը
ԼՈՒՏԵՐ ՖԷՆԷՐՃԵԱՆԻ

Աչխատանոցը բացուած է եւ կը սպասէ չէնքի նորոգութեան եւ գետեղումներու ամէն կարգի աչխատանք վարպետներու ձեռքով: Նորոգութիւն ազօրքներու, արդուկներու եւ կազի վառարաններու: Բաղնեսենեակի եւ խոհանոցի նորոգութիւն եւ ապակիներու գետեղում: Դիմել՝ Entreprise Générale Etablissement LODER, 25 Route de Villejuif, L'Hay-les-Roses, *հեռաձայն* Ita. 38-36: Autobus 186:

ԿԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՁԵՐՈՒ
համար ճոխ մթերք մը ամէն տեսակ ներքին ճերմակեղէններու պիտի գնէք
DANY ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
8bi. Rue Falguière, Paris (15)
Métro Pasteur *կամ Մոնփարնաս*
Տէր եւ Տիկին Պ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ

Աւտոմնաբոյժ տօքթ. Դաւիթեան

Մասնագէտ բերնի եւ ատամներու հիւանդութեանց, վկայեալ Մարսէյլի եւ Պորտոյի բժշկական համալսարաններէն եւ Փարիզի Ատամնաբուժական բարձրագոյն վարժարանէն:
(Պետական վկայական)
Կ'ընդունի եւ կը քննէ ձրիաբար իր անձնական դարմանատան մէջ, Կապոյտ Խաչի կողմէ յանձնարարուած նիւթապէս անկարողներ նաեւ զպրոցական ուսանող եւ ուսանողուհիները, եչ. օրերը կէս օրէ վերջ ժամը 3—7:
53 Cours Lieutaud, Marseille

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie:** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. փափագեան վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 *եւ* 14—18, *գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝* métro: **Tolbiac, Place d'Italie** *ծ* **Glacière:**

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Ամսաս. 10 Տոլ.

Mardi 4 Février 1947 երէքշաբթի 4 Փետրուար

Ամ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4921-Նոր շրջան թիւ 560 խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԹԱԼԻՆԿՐԱՏ

Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ պիտի չտեսնէինք երկրորդ աննախընթաց Աչխարհամարտը, եթէ կըն-քուած չըլլար 1939 Օգոստոս 23ի համաձայնու-թիւնը՝ հիթլէրական Գերմանիոյ եւ Ս. Միու-թեան միջեւ :

Քաղաքական եւ տնտեսական գործակցութեան այդ այլանդակ պայմանագիրն էր որ խրախուսեց Հիթլէրը եւ փութացուց անիծեալ պատերազմը :

Միւնիխ : Այո, Միւնիխի մէջ կատարուած դիջումներն ալ սրեցին «կենսական տարածու-թեան» ախորժակները :

Բայց, պատմութիւնը վկայ,— Անոնք որ ամէ-նէն բուռն պայքարը կը մղէին Միւնիխի համա-ձայնութեան դէմ, ի վերջոյ սայթաքեցան 1939 Օ-գոստոս 23ին՝ ապահովելով սպառազէն Գերմա-նիոյ կռնակը :

Եւ ի՞նչ : Ամէն անգամ որ Գերմանիան յաղթա-նակ մը կը չահէր, Մոսկուան ալ կը խլէր իր ա-րիւծի բաժինը, սկսելով Լեհաստանէն, տրուն դո-յութիւնն անգամ կախում ունէր երկու զործակից պետութեանց բարեհաճութենէն : (Քիչեցէ՛ք հա-մաձայնութեան պատճէնները) :

Քանի կը տեւէր այս անբնական գործակցու-թիւնը, զանազան երկիրներու սահմանները բաց էին գերմանական բանակներուն առջեւ : Այս էր որ կը կոչուէր չանթմարթո :

Այդ օրերուն, մենք ունէինք մէկ մխիթարու-թիւնը,— մեր երկիրը ազատ պիտի մնար պատե-րազմի սարսափներէն : Թէեւ Անգլիա եւ Ֆրանսա արշաւանք մը ծրագրած էին Թուրքիոյ հետ, դէպի Կովկաս : Նոյնիսկ հրամանատարն ալ նշանակած (Յօր. Վէյկան) :

Շաբթամարտ չտեսնուած այս օրը երբ Գերմանիա յանկարծ կը յարձակէր իր դործակիցին՝ Ս. Միութեան վրայ :

Արդարեւ, 1941 Յունիս 22ը վերջնապէս կնքած էր իր ճակատագիրը :

Այս եղած է մեր վճռական համոզումը սկիզ-բէն ի վեր : Եւ, այդ օրէն ասդին, ուշադրութեամբ հետեւած ենք դէպքերուն : Ոչ թէ որեւէ քարիւ-սպասելով գերմանական յառաջխաղացութենէն, այլ խոր մտահոգութեամբ նախատեսելով աներ ան-խուսափելի չարիքները՝ մեր երկրին համար :

Յարնամայր չտեսնուած կորուստներ այս օրը երբ Գերմանիա յանկարծ կը յարձակէր իր դործակիցին՝ Ս. Միութեան վրայ :

Արդարեւ, 1941 Յունիս 22ը վերջնապէս կնքած էր իր ճակատագիրը :

Այս եղած է մեր վճռական համոզումը սկիզ-բէն ի վեր : Եւ, այդ օրէն ասդին, ուշադրութեամբ հետեւած ենք դէպքերուն : Ոչ թէ որեւէ քարիւ-սպասելով գերմանական յառաջխաղացութենէն, այլ խոր մտահոգութեամբ նախատեսելով աներ ան-խուսափելի չարիքները՝ մեր երկրին համար :

Յարնամայր չտեսնուած ամէնէն դաժան օրերուն, արուսասհմանէն, մասնաւորապէս Զուիցերիայէն եւ Լոնտոնէն մեր ստացած դէպ մը նամակներն ալ վճռապէս կը հաստատէին մեր տեսակէտը :

Դեռ աւելին,— 1942 Յունուարին, լոյս կը տեսնէր «Հայկաչէն»ի Բ. հատորը, զրաքննութե-նէն գաղտնի : Անոր մէջ պիտի կարդաք պատմու-թիւն մը,— «Ինչպէս կը նկարագրէին պատերազմը հարիւր տարի առաջ», արուատպուած՝ «Դիտակ Բիւզանդեան»էն (1813) :

Մեկնութեան չէր կարօտեր այդ պատմութիւ-նը — Նափոլէոնի արշաւանքը դէպի Մոսկուա, 1812ին, աղետալի փլուզումով :

Արուատպումը կը կատարուէր ճիշդ այն պահուն երբ օրհասական պայքար մը կը մղուէր Սթալինկրատի մէջ, 1942 Սեպտ. 4էն ի վեր :

Պայքարը պսակուեցաւ փառաւոր յաղթանա-կով մը, 1943 Փետրուար 2ին, երբ գերմանական 6րդ բանակը անձնատուր կ'ըլլար 25 զօրավարնե-րով, պատերազմի դաշտին վրայ ձգելով 210.000 դիակներ եւ 91.000 գերիներ :

Այդ ճակատամարտին 4րդ տարեդարձն էր որ տեսնուեցաւ Փետրուար 2ին, ամբողջ Ս. Միու-թեան, ինչպէս բոլոր դաշնակից երկիրներուն մէջ :

Այդ յաղթանակին շնորհիւ ոչ միայն փրկուե-ցաւ Կովկասը, մեր մինուճար հայրենիքն ալ միա-սին, ոչ միայն դարձաւ պատերազմի բախտը, այլեւ մաքրուեցաւ 1939 Օգոստոս 23ի չարաբա-խտիկ համաձայնութեան արատը :

Յաղթանակը չհանուեցաւ շնորհիւ այն ան-սահման անձնուիրութեան, որով պատնադատնդ կրակին մէջ կը նետուէին խորհրդային զինուոր-ները, առանց հաչուելու կորուստները :

Այստեղ ալ, ինչպէս բոլոր ճակատներուն վը-րայ, հայկական արիւնը հոսեցաւ առիթայ :

Ո՛վ համբեց մեր զոհերուն թիւը, Սառուցեալ գօտիներէն մինչեւ Խրիմի ափերը եւ աւելի հե-ռուները ... :

Բայց, մինչ Սթալինկրատը նոր հղերով ճա-խացուց Մոսկուան, երեւանը մնաց աղքատ ապ-դակած :

Շ.

Կիլիկիոյ կաթողիկոսին յոբելեանը

Յունուար 12ին Պէյրութի ամերիկեան հան-լարանի ժողովասրահին մէջ տօնուեցաւ Կիլիկիոյ կաթողիկոս Գարեգին արք.ի եկեղեցական, զի-տական ու զրական գործունէութեան վաթսունամ-եայ յոբելեանը, ծննդեան ութսունամեակը եւ քա-հանայութեան յիսնամեակը :

Երբ Յոբելինական կեդր. յանձնախումբի կողմէ բացման խօսքը կ'արտասանէր Խադ արք., ներս մտաւ Լիբանանի վարչապետ Րիատ պէյ Սօլհ, որ ընդունուեցաւ Լիբանանեան քայլերդով : Կաթողիկոսը շնորհակալութիւն յայտնեց Լիբա-նանի ժողովուրդին ու կառավարութեան : Անկէ վերջ Րիատ պէյ Սօլհ կաթողիկոսին յանձնեց Լի-բանանի կառավարութեան կողմէ Ա. կարգի ար-ժանիքի շքանշանը եւ խօսեցաւ կարճ ճառ մը արա-բերէն լեզուով :

Առաջին բանախօսն էր Դերենիկ վարդապետ, որ խօսեցաւ կաթողիկոսին Հայաստանի մէջ ունե-ցած գործունէութեան մասին : Անդրադառնալով Հայաստանի անկախութեան շրջանին Գարեգին ե-պիսկոպոսի մատուցած ծառայութիւններուն, ը-սաւ թէ կաթողիկոսը իր հոգեւոր աշակցութիւնը բերած է Ղարաքիլիսէի եւ Սարտարապատի կռիւ-ներուն : Երկրորդ բանախօսն էր Պ. Շահան Պէր-պէրեան որ խօսեցաւ կաթողիկոսին դիտական ու զրական գործունէութեան մասին : «Քիսուն վաթ-սուն տարի առաջ մեզի ոչ դեղջուկ երգի գեղեց-կութիւնը ծանօթ էր եւ ոչ ալ ճարտարապետու-թեան արժէքները, Կոմիտաս վարդապետ մեզի ճանչցուց եւ սիրցուց հայ երգը, Թօրամանեան՝ ճարտարապետութիւնը իսկ Գարեգին արք. ման-րանկարչութիւնը» : Բանախօսը յետոյ անդրադար-ձաւ Լամպրոնին զրական գործունէութեան եւ գանոնք նկատեց անկորնչելի արժէքներ եւ դո-ղովուրդին որ իր նիւթական աջակցութեամբ ա-պահովէ անոնց հրատարակութիւնը :

Վերջին խօսողն էր Եղիշէ վարդապետ, որ կարդաց ուղերձ մը : Եետոյ արաբերէն ուղերձ մը կարդաց Պ. Մ. Իսկէնտէրեան : Երգչախումբը, Պ. Պէրպէրեանի ղեկավարութեամբ, մէջ ընդ մէջ եր-գեց խմբերգներ : Յոր. կեդր. Ցանձնաժողովին անունով, Պ. Նշան Տէմիրճեան կաթողիկոսին յանձ-նեց յոբելենական յուշանշան մը, որ պատրաս-տուած էր ճարտարապետ Պ. Մար. Ալթունեանի կողմէ : Տեղին վրայ հանգանակութեան մը ձեռ-նարկուեցաւ, որմէ դոյացաւ մօտ 30.000 Լ. ոսկի :

ՄԱՐՍԼԻԶԼԷՆ մեղի կը հաղորդեն թէ Բժ. Տի-կիրեան երեք տարիէ ի վեր մեծ գուրգուրանքով կը դարմանէ Ա. Ահարոնեանը, որուն վրայ որոշ բարեխոհամ տեսնուած էր վերջերս : Երիտասարդ բժիշկը երկար աուենէ ի վեր նոյն անձնուիրու-թեամբ կ'այցելէ հիւանդին, հոգալով բոլոր պետ-քերը :

ՀԱՑ ՄԸ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ է Դամըշլըի մէջ (Սու-րիա), Դեկտ. 19ին : Աւազակ մը կը մտնէ Հալէպի մեր ընկերներէն Կարապետ Տիդրանեանի եղբօրը՝ Յակոբի խանութը, ուր հազիւ 100—150 ոսկի կար : Շան հաչոցէն արթննալով Յակոբ աճապարանքով խանութ կ'իջնէ եւ երբ լամբարը կը վառէր, կռնա-կէն դանակի հարուածներ ստանալով վայրկեան-պէս կը մեռնի : Կինը՝ Զօհրա, նոյնպէս ծանրօրէն կը վիրաւորուի վիզէն : Քաղաքին ոստիկանապե-տը երեք օր հետապնդելէ վերջ կը յաջողի ձերբա-կալել մարդասպանը, որ կը կոչուի Ազիզ Պարսամ Կավիրէ :

ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ Ս. ՄԻՈՒԹԵԱՆ արբանեակը պիտի դառնայ եւ ժողովրդապետական քաղաքա-կրթութիւնը վերջնապէս պիտի կործանի, եթէ ատդու միջոցներ ձեռք չառնուին, ազդարարեց Ա-մերիկացի ծերակուտական մը, Սթայլս Պրիճ : Ա-յս առթիւ մեղադրեց որ Մ. Նահանգները որ անձնատուր եղան Եալթայի մէջ եւ կրծանցուցին իրենց վարկը «Թոյլ տարով որ Ս. Միութիւնը յա-փշտակէ իր դրացիներուն հողերը եւ իր իշխանու-թիւնը հաստատէ աւելի քան հարիւր միլիոն մար-դոց վրայ» :

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կը հեռադրեն թէ Լենինկրատի դործարաններու չարք մը պաշտօնեաներ բանտար-կութեան դատապարտուեցան, որովհետեւ անհրա-ժեշտ պայմանները սահմանուած չէին բանուորներու համար եւ խախտած էին բանուորականօրէնքները :

ՓՍԱՆ ՄԵԾ ՓԱՂԱՔՆԵՐ

ՏԱԳՆԱՊԻ ՄԱՏՆՈՒՄԸ

ՀԱՑԸ ՊԻՏԻ ԿՐՃԱՏՈՒԻ՞

Տեղական թերթերը լուրջ մտահոգութիւն կը յայտնեն պարենաւորման տագնապի մասին, որ մասնաւորապէս կը նեղէ 20 կարեւոր քաղաքները, պատերազմի դաշտերուն ի վեր : Միս չկայ, գինի չկայ, սուրճ չկայ եւ կը վախցուի որ հացի բաժ-նեչափն ալ կրճատուի : Ծնունդէն ի վեր թարմ եւ պահածոյ միս դժուար կը ճարուին Փարիզի եւ ու-րիշ մեծ քաղաքներու մէջ, իսկ սառած միսը, կը բաժնուի չատ անկանոն : Սեւ չուկային մէջ միս կարելի է դտնել սուղ գիներով, բայց նոյն իսկ սեւ չուկան չկրցաւ այս չաբթու բաւական միս ճարել :

Ներքին նախարար Տէմրէօ դառն դանդատներ լսեց ուրբաթ օր, երբ գլխաւոր կը պատէր բան-ուորական թաղի մը չուկան : Տան տիրուհիներ դիտել տուին թէ միայն չորցած ձուկ ունին տաս-նըհինգ օրէ ի վեր եւ միս պահանջեցին :

Գինիի բաչխումն ալ մեծ դժգոհութիւն կը պատճառէ : Պաչտօնական բաժնեչափը ամսական չորս լիտրէն երեքի զեղչուեցաւ անցեալ աչնան, բայց իրականին մէջ այդ ալ չէ տրուիր : Դեկտեմ-բերի գինին դեռ նոր կը բաժնուի խանութպաններ-րուն : Սուրճի դեկտեմբերի բաժինը պատրաստ չէ տակաւին, իսկ նոյեմբերի բաժինը տրուեցաւ Յունուարի երկրորդ կիսուն :

Միս կողմէ ցուրտին սաստկութիւնը ծանրա-ցուցած է վառելանիւթի պակասը, ածուխ, կազ, եւ էլեկտրականութիւն :

Փարիզի մէջ շատ մը տուներ կազէ զրկուած են օրական երեք ժամ :

Ածուխին փոխադրութիւնը դէպի Փարիզ եւ ուրիշ մեծ քաղաքներ դժուարացած է ձմրան պատ-ճառով :

Մինչեւ հիմայ բողոքի հրապարակային ցոյ-ցեր չեն եղած, բայց կը վախցուի որ, եթէ մինչեւ մէկ երկու չաբաթ որոշ բարուդում չտեսնուի, տան տիրուհիները եւ աչխատաւորները ադմուկ կը յարուցանեն : Երկրին տնտեսական կացութիւնը ա-ւելի ծանրացած է աչխատավարձերու ընդհանուր յաւելման սպառնալիքով : Մինչեւ հիմա Լ. Պլումի կառավարութեան ջանքերը 5 առ հարիւր զեղչի մասին, բաւական յաջողեցան, բայց հիմա վախ կայ որ ուտեստի գիները նորէն բարձրանան, իբ-րեւ հետեւանք պաչարի չդոյութեան : Աչխատանքի Դաչնակցութիւնը ուժ տալով հանդերձ կառավա-րութեան, կը պահանջէ նուազագոյն ռոճիկներու ո-րոշ չափի նչանակէ նոր յաւելումներ : Այդ դործադուլները ժամադրութիւն խնդրած է վարչապետէն : Եթէ պնդէ նուազագոյն աչխատավարձի վրայ, կառա-վարութիւնը սուր տագնապի մը պիտի մատնուի քանի մը չաբաթէն : Շատ բան կախում ունի հա-մայնավար նախարարներու դիրքէն :

Պարենաւորման լիազօրը, Պ. Ժորժ Ռոսթէյ վեց միլիոն տոլար վարկ բացաւ սուրճ գնելու հա-մար Պրազիլիայէն : Հողագործական նախարարը Ամերիկա պիտի մեկնի չորեքչաբթի օր, սերմնացու ցորեն եւ ուրիշ արմտիքներ գնելու համար :

3000 Անգլիացի գնւատիճներ պիտի հետաւան Պաղեստինեն

Երուսադէմէն կը հեռագրեն.— Արտակարգ գինուորական զգուչութիւններ ձեռք առնուեցան ամբողջ Պաղեստինի մէջ, խափանելու համար որ եւէ բռնութիւն, որ կրնայ ծանրացնել Ս.Ազգ.Միու-թեան հետ Անգլիոյ մահապատիժին գործադրութեան հետեւանքով : Այս գործողութիւնը պիտի կատար-ուի երեքչաբթի օր : Պաղեստինի կառավարութեան ընդհ. քարտուղարը մերժեց երկարաձգել պայմա-նաժամը, որպէսզի մահապարտը ստորագրէ ներ-ման աղերսագիրը : Կիրակի դիշեր դլխաւոր բա-րեսիրտ Իսահակ Հերցոգ եւ ուրիշ բարեսէր մը վերջին անգամ դիմում կատարեցին Մարզպանին, որպէսզի մեղմացնէ պատիժը, բայց ապարդիւն : Հրէական գաղտնի կոմիտէն, Իրկուն Զվայ ուխ-տած է վրէժ լուծել, եթէ մահապարտը կախուի : Իսկ անգլիական գինեալ ուժերը ամէն միջոց ձեռք առած են, այդ սպառնալիքները ի դերեւ հանելու համար : Շաբաթ օր սպայակոյտը բացառիկ ժողով մը դումարելով, անհրաժեշտ հրամանները տուաւ : Զինուորները սկսան վերահաստատել փաթթելերու պատնէշները եւ ուրիշ ամրութիւններ : Բոլոր կառ-քերը կեցնելով ուղեւորները կը հարցաքննեն : Միեւ-նոյն ատեն հրամայուած է հեռացնել վեց հազար անգլիական հպատակներ (3000 ընտանիք), ինչ որ մեծ դժգոհութիւն պատճառած է ենթականերուն : Ամրութիւններ չինուած են հանրային չէնքերուն չուրջը եւ անգլիացի կիներն ու մանուկները փո-խադրուած են ապահով չէնքերու մէջ : Ամերիկա-կիները որոնց թիւը հինդ հազար կը հաչուեն հե-ռանալու միտք չունին :

Անգլիացի առեւտրականները որոնք չատ կա-րեւոր գործառնութիւններ ունին, պատճառ չեն տեսներ ամբողջական պարպումի եւ ընտանեկան

(Տարեսկզբան շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

Տարեդարձի առթիւ, առաջին խօսք աղաղակը ան կը լսուի, որ պիտի լսուի դիտակից ու արժանապատուխին ունեցող Հայէն, մէկ ձէզ է, համբերութիւնն հատած մարդու աղաղակ.

— ՈՒՐ ՄՆԱՑ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ: ՈՒՐ մնաց: Ո՛վ է տէրը· ի՞նչպէս եւ ո՞ւր կը հետապնդուի: Ո՞ւր մնացին խոստումները եւ այս ժողովուրդը թմրութեան եւ ինքնամոռացութեան մատնող հազար ու մէկ յայտարարութիւնները:

Այս հարցումները կը մնան առկախ հայ քաղաքական հորիզոնէն, եւ սակայն միշտ անպատասխան:

Ընդհակառակն, մենք ականատես կ'ըլլանք անսահման ողբերգութեան մը, որ հայ կեանքը խռովութեան ու քաոսի կը մատնէ, ճղճիմ ու սուտ խնդիրներ յարուցանելով, մոխիրներուն վրայ խէղ ցանելով՝ ամենօրեայ հրդեհներ արծարծելու համար: Այս անանուն իրարանցումը յանուն ի՞նչ բանի: Որեւէ Հայ չի դիտեր, բայց այդ եռանդուն հրձիգներէն, որոնք մեր բազմութիւններու հոգեկան ողբերգութեամբ կ'ուրախանան եւ մեր դադրութիւններու քայքայումով յաղթանակներ կ'արձանագրեն:

Դիտակցօրէն կազմակերպուած պայքար մը ղեկավարեցաւ Հայկական կեանքին ներս, եւ դիտակցօրէն ՍՈՒՏԻՆ ապատեցաւ՝ մոլորանք ստեղծելու եւ ՇԵՂԵԼՈՒԻ հայ միտքը իր սրբազան դատէն, ժողովրդական զանգուածները բան մը լսել կ'ուզեն: Դուն ամբոխին հետ կոտանձոր մը, թող երթայ զրպարտի: Թող մոռնայ ինչ որ հիմնական է: Թող չխորհուի ու քաոսի մատնուի: Ու դիտակից եւ կազմակերպուած զանգուածը որ քաղաքական դատաստանք ունի, որ Հայկական Հարցով կը մտահոգուի, որ միայն այդ մեծ քաղաքական դատով կ'ուզէ առաջնորդել հայ ժողովուրդը, թո՛ղ մատնուի անեծքի, թո՛ղ չքնէ պայքարի զաշտը ՍՈՒՏԻՆ դէմ, թո՛ղ պատասխանէ սուտերուն, եթէ կրնայ ամենօրեայ սուտին պատասխանել: Մարդիկ կ'ուզեն որ խօսինք, յոյս ունենալով որ խօսքի լաբիւրինթոսին մէջ, Հայկ· Դատը եւ մեր ազգային էական ձգտումները կը մոռցուին, ու հանրային կարծիքը կը զրաւի··· կոտանձորով:

Մինչդեռ հայկական կեանքին մէջ ամէն բանէ առաջ եւ ամէն բանէ վեր մէկ խնդիր կար անցած [illegible] դարձեալ տարուան սեղանին: — Հայկական Հարցն է, ու այդ խնդիրն է որ ամէն Հայու սրտին եւ մտքին կը խօսի· այդ մտմտուքն է որ բոլորի ուղեղը կը չարչրէ· որովհետեւ այսօր, քաղաքական այս ժամանակաշրջանին, այդ Հարցն է որ կը կազմէ հայ ժողովուրդի կեանքի եւ մահուան խնդիրը:

Իրականութեան մէջ, այդ այդպէս է: Սակայն մեր կեանքի դրսեւորումը խառնիճաղանճ մըն է, դուրսէն միջամտուած, դիտաւորեալ խառնակութիւն մը որ յուսահատութեան կը մատնէ անկազմակերպ տարրերը:

Կը մնայ մէկ կազմակերպութիւն հայկ· հոգիին վրայ, ազգային եւ քաղաքական գիտակցութեամբ տողորուն, հզօրապէս կազմակերպուած, իր պահանջներով եւ ազգային ծրագիրներով պայծառատես, որ կը փորձէ պահել հայութիւնը իր ազգային կենսական չահերուն հետամուտ: Սակայն արշաւանքը եւ խլացուցիչ աղմուկը բուն այս ուժին,— Դաշնակցութեան դէմն է որ ղեկավարեցաւ:

Մարդ կը տարուի կարծելու թէ Դաշնակցութեան դէմ պայքարելով, բուն Հայկ· Հարցին դէմ կը պայքարին այս մարդիկ:

Թեթեւ ակնարկ մը մէկ տարուան քաղաքական կեանքին վրայ, դէպքերէ մը պիտի պարզէ մեր տեսողութեան:

Ի՞նչով խանդավառուած էր հայ ժողովուրդը տարի մը առաջ, երբ կը մտնէր 1946 Յունուար 1ի սեմէն ներս:

Արդէն դիմումներ եղած էին Սան-Ֆրանչիսքոյի եւ Լոնտոնի ժողովներուն, պահանջելով Հայկական Նահանգներու ազատագրումը թրքական լուծէն: Ո՛չ աւելի, ո՛չ պակաս.— Սեւրի Դաշնագրի, Ուիլսընի սահմանագծած Հայաստանի ազատագրումը: Ու այս պահանջը ամբողջ հայութեան կողմէ տեղի կ'ունենար, բոլոր հոսանքները հրապարակաւ այս պահանջը կը բանաձեւէին:

Եւ ամէնէն ուշագրաւ նորութիւնը որ մեծ դարմանքով եւ բոլորի կողմէ ուրախութեամբ կ'ընդունուէր, բոլշեւիկներու հրապարակ գալն էր: Կարծես ի հեճուկս Հ· Ց· Դաշնակցութեան յիսնամեայ գործունէութեան՝ Երեւանէն մինչեւ արտասահման հեռաւոր անկիւնը, զսպանակէ մը մղուած, հրապարակ նետուեցան յայտարարելու·

1.— Հայկ· Դատի պաշտպան են եւ կը պահանջեն մէկ միլիոն հայութեան արեան հատուցումը:

2.— Կր պահանջեն Ուիլսընի սահմանագծած Հայաստանը:

3.— Կը կազմակերպեն հայահաւաքման եւ ներգաղթի գործը:

Այս քոլորին կուգար աւելնալու երկու երես - ւոյթ նոյքան ուշագրաւ, եւ նոյնքան պատասխանատու:

Առաջին.— Բերանացի յայտարարութիւններ, որոնք այնքան հեշտութեամբ կը լսուէին բազմութիւններու կողմէ, թէ, կարս եւ Արտահանի խնդիրը արդէն լուծուած է եւ մեր դիպանին մէջ կադրերը արդէն կրնան հաշուել· թէ, Ռուսաստանը Հայկ· Նահանգներու ազատագրումը ապահոված է եւ միայն այլ պահանջներ ունի, որ կը հետապնդէ· թէ, Սթալինը նորընտիր կաթողիկոսին խոստացած է լուծել Հայկ· Հարցը, թէ, միայն Ռուսաստանին պէտք է ուղղուին դիմումները եւ ուրիշ մեծ պետութիւններուն դիմում մը դատապարտութիւն պիտի նշանակէր: Դուք այս չարաբաս լրացուցէք ձեր գիտցածներով եւ կ'ունենաք այնպաղմմիոլորտը: ուր հայ բազմութիւնները, մանաւանդ քաղաքակրթութիւն չտեսած տարրերը մոլորուած խանդավառութեան մը մէջ, ամէն ինչ կարդադրուած վերջացած կը նկատէին: Մարդիկ այսպէսով մեր ժողովուրդը աւելի եւս կը տանէին եւ կը մատնէին այն անդիտակից վիճակին ինչ որ ունէինք Սան Սթէֆանոյի եւ Բերլինի դաշնագրերու օրերուն:

Երկրորդ.— Կուգար գործնական կարդադրութիւն մը այս բոլորը իրականութեան մօտեցնելու: Ռուսիոյ կեդր· կառավարութիւնը կ'որոշէր Թոյտալ Ներգաղթը դէպի Հայաստան եւ այդ որոշման համապատասխան կարդադրութիւններ տեղի կ'ունենային Երեւանի մէջ, գործնական քայլերը կը սկսէին արտասահմանի մէջ:

Ներգաղթի գործը պետական որոշումով, լայնածաւալ ու կառավարական միջոցներով այնպիսի գործնական եւ չօշափելի նախաձեռնութիւն մըն էր, որ միանալով բերանացի յայտնութիւններուն՝ կը նկատուէր Հայկ· Հարցի լուծման առաջին քայլը, որով ամէն անհատ Հայ, պարտաւոր էր հաստատել հաստատ խօսել իր նախկին դաշնակիցներուն հետ: Այդ նկատումով էր որ ան չատ կարեւորութիւն չտուաւ Ֆրանքեամդլիական զինադադարի առաջարկին ու ձգձգեց զայն· նախընտրեց խորհրդային բարեկամութիւնը, որ մեծ արդիւնք չունենար:

Այժմ Ֆրանսայի կառավարութիւնն ու կուսակցութիւնները դարձակէտ մը կը կատարեն իրենց արտաքին քաղաքականութեան մէջ: Նախկին վարչապետ Լէոն Պլումի վարած անգլիական քաղաքականութիւնը ուժ կը ստանայ նոր դաշինքին մէջ ու անգլեֆրանսական դաշինքի մը կազմուելիք կը [illegible]: Բոլոր կուսակցութիւնները, մէջն ըլլալով Համայնավարները, համաձայն են այդ մասին:

Ներկայ արտաքին նախարարը, Ժորժ Պիտօ, որ անդամ մը արդէն այցելած էր Մոսկուա զօր· Տը Կոլի հետ, դաշնագրին ստորագրութեան առեն, այս անգամ դարձեալ պիտի երթայ այնտեղ, ներկայ ըլլալու համար արտաքին նախարարներու ժողովին: Սակայն մէկ տարբերութեամբ· այս անգամ Ֆրանսայի դիրքն ու հեղինակութիւնը աւելի զօրաւոր պիտի ըլլան, քանի որ պիտի ապահովէ Անգլիոյ եւ Մ· Նահանգներու վստահութիւնը, չնորհիւ անգլեֆրանսական դաշնագրին:

Դաշնագրի բանակցութիւնները թերեւս չուտով սկսին, երբ Պ· Պիտօ տեսակցի իր պաշտօնակիցներուն հետ Մոսկուայի մէջ: Արդարեւ այդ դաշնագրին արգելիչ պատճառները մասամբ վերջ

Ֆրանսայի արտաքին գործերը

Երկու տարուան վերիվայրումներէ եւ ան - ատոյգ վիճակէ մը վերջ, Ֆրանսա սկսած է ճշտել ու զօրացնել իր ներքին ու արտաքին քաղաքականութիւնը: Աչխարհաւեր պատերազմն ու դեմոնական դրաւումը քանդած էր վարչական մեքենան, երկիրը մատնելով տեսակ մը անիշխանութեան: Երկրին ազատագրումին հետ կաչկանդուած ու տառապած ժողովուրդը, թօթափելով թշնամի լուծը՝ սկսաւ աւելի բարձր խօսիլ, վերահաստատելու համար իր աւերուած տնտեսութիւնն ու Ֆրանսայի հմայքը աշխարհի մէջ: Հրապարակ եկան հիներուն հետ նոր մարդիկ ու նոր կուսակցութիւններ՝ հրապուրիչ նշանախօսքերով, ի խնդիր արդիական կարգերու, յանուն աշխատաւոր բազմութիւններու: Բոլոր կուսակցական վէճերը, եթէ տեղի կ'ունենան մասամբ ալծոռամոլութենէ մղուած, անոնց բուռնպատակն էառաւելապէս հանրապետութիւնը դնել հաստատուն հիմերու վրայ, համապատասխան դարու ոգիին ուպահանջներուն:

Դ· Հանրապետութեան ստեղծումն ու անոր նախագահին ընտրութիւնը Ֆրանսայի դիրքը կ'ամրացնէ ներքին ճակատին վրայ: Բայց բոլոր պետութիւններուն նման, Ֆրանսա եւս պէտք ունի արտաքին օժանդակութեան, իր համաշխարհային հեղինակութիւնը պահելու համար իրրեւ մեծ եւ դաշնակից պետութիւն:

Այդ քայլն էր որ առաւ զօր· Տը Կոլ 1944 Դեկտեմբերին, երբ գնաց Մոսկուա Ֆրանքեւխորը - դային դաշնագիրը կնքելու համար: Զօրավարին կարծիքով Ֆրանսայի վիճակագութիւնը Ս· Միութեան հետ իր երկրին պիտի ապահովէր կորստեցուցած զինուորական եւ բարոյական հեղինակութիւնը: Այսպիսով յետագայ խաղաղութեան խորհրդաժողովին մէջ պիտի կարենար աւելի բարձր հնչեցնել հաստատ հաստատ խօսիլ իր նախկին դաշնակիցներուն հետ: Այդ նկատումով էր որ ան չատ կարեւորութիւն չտուաւ Ֆրանքեամդլիական զինադադարի առաջարկին ու ձգձգեց զայն· նախընտրեց խորհրդային բարեկամութիւնը, որ մեծ արդիւնք չունենար:

Այժմ Ֆրանսայի կառավարութիւնն ու կուսակցութիւնները դարձակէտ մը կը կատարեն իրենց արտաքին քաղաքականութեան մէջ: Նախկին վարչապետ Լէոն Պլումի վարած անգլիական քաղաքականութիւնը ուժ կը ստանայ նոր դաշինքին մէջ ու անգլեֆրանսական դաշինքի մը կազմուելիք կը [illegible]: Բոլոր կուսակցութիւնները, մէջն ըլլալով Համայնավարները, համաձայն են այդ մասին:

Ներկայ արտաքին նախարարը, Ժորժ Պիտօ, որ անդամ մը արդէն այցելած էր Մոսկուա զօր· Տը Կոլի հետ, դաշնագրին ստորագրութեան առեն, այս անգամ դարձեալ պիտի երթայ այնտեղ, ներկայ ըլլալու համար արտաքին նախարարներու ժողովին: Սակայն մէկ տարբերութեամբ· այս անգամ Ֆրանսայի դիրքն ու հեղինակութիւնը աւելի զօրաւոր պիտի ըլլան, քանի որ պիտի ապահովէ Անգլիոյ եւ Մ· Նահանգներու վստահութիւնը, չնորհիւ անգլեֆրանսական դաշնագրին:

Դաշնագրի բանակցութիւնները թերեւս չուտով սկսին, երբ Պ· Պիտօ տեսակցի իր պաշտօնակիցներուն հետ Մոսկուայի մէջ: Արդարեւ այդ դաշնագրին արգելիչ պատճառները մասամբ վերջ

չեւիկները անկեղծօրէն Հայկական Հարցը հետապնդեն ու միեւնոյն ժամանակ այսքան մոլեռանդ պայքար մղեն Դաշնակցութեան դէմ: Ու այս պատճառով, Դաշնակցական կազմերէն դուրս գտնուող դիտակից գանգուածները իրաւամբ կը հարցնեն·

— ՈՒՐ ՄՆԱՑ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԴԱՏԸ:

Փնտռեցէք 1946ի տարուան բոլոր արտայայտութիւններուն մէջ, Երեւանէն մինչեւ Սիւնեաց վերջին անկիւնը, որպէսզի տեղ մը դուք հանդիպիք այս այրող հարցումի պատասխանին: Զգիտի դանիք: Ցաւութիւնանքը լուռ է· կաթողիկոսը այլեւս բերան չբացաւ Սրբազան Դատի մասին, Երեւան նստող «Արտաքին Գործոց» նախարարը իր դոյութիւնը երբեք չզղացուց Հայ Դրդիռներու Համազումարը տեղի ունեցաւ Հայաստանի մայրաքաղաքին մէջ, ու այս անլեզու դրօղներէն մէկը ոտքի չկանգնեցաւ ըսելու մէկ բառ իր սրբազան Դատին համար:

Ու սիրտս կը ճմլուի երբ մտքիս մէջ այս չարքը կ'երկարեմ եւ կը տեսնեմ թէ ի՞նչպէս լռութեան դատապարտուած են բոլորը, բացի Դաշնակցութենէն:

Մարդիկ ազմկալից վէճերով կ'ուզեն անդացնել այս ժողովուրդը եւ ասպարէզ կը կարդան որ իրենց սուտերուն եւ զրպարտութիւններուն պատասխանենք: Կ'ուզեն որ խօսինք: Ու «Ցառաջ»ը իրաւացի կերպով կ'ըսէր իր խմբագրականներէն մէկուն մէջ թէ՝ եթէ խօսինք, ինչպէս խօսած ենք անցած քսան տարիներու ընթացքին, մեր խօսքը կ'ըլլայ լախտի հարուած մը հայ բոլշեւիկներու դլխուն:

Կ'ուզէ՞ք որ խօսինք:

Նախ ըսէ՛ք՝ ՈՒՐ ՄՆԱՑ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ:

Կ· ՍԱՍՈՒՆԻ

զոհած են : Այդ արդելքները կը կազմեն Գերմանիոյ ապագան ու Սարի եւ Հռենոսի վարչական խնդիրները, որոնց մասին երկու կողմերն ալ իրենց տեսակէտները պարզած են արդէն հրապարակաւ :

Ա. Միութիւնը դժգոհ ըլլալու պատճառ չունի այդ դաշնագրին ստորագրութենէն, քանի որ այսպիսով պիտի կազմուի եռանկիւն մը, — Անգլիա եւ Ա. Միութեան դաշնագիրը քսան տարուան համար, Ֆրանկօ-ռուսական դաշնագիրը քսան տարուան եւ ծրագրուած նոր դաշնագիրը Մեծն Բրիտանիա եւ Ֆրանսա :

Օտար թղթակիցներու կարծիքին համաձայն, Ֆրանսան քնական առաջնորդն է աշխարհի պետութիւններու, որոնց անկախութիւնը եւ ապահովութիւնը չի կայանար իր ճարտարագործական հարստութեան կամ զէնքին մէջ, այլ արդարութեան եւ ազատութեան զաղափարականներուն վրայ :

Ֆրանսա այլեւս մինակ չէ աշխարհի մէջ եւ չնորհիւ իր հզօր դաշնակիցներուն՝ մօտ ապագային մը մէջ պիտի զտնէ իր նախկին դիրքը մեծ պետութիւններու կողքին :

Ն. Ե. Հ.

«Մեր հայերէնով»...

Յաճախ «Ցառաջ»ի մէջ կը կարդամ Հայաստանի թերթերէն արտատպում մը, «մեր հայերէնով» մակագրութեամբ :

Ի՞նչ կը նշանակէ այս : Ուրեմն Երեւանի հայերէնը թարգմանութե՞ն կը կարօտի :

Ուրեմն այնքա՞ն աղքատ է մեր լեզուն որ ստիպուած օտարներէն փոխ կ'առնեն կամ երկրին մէջ վարչաձեւի հետ լեզուն ալ գոյն, ձեւ, կանոն կը փոխէ ...

Անոր համար որ կապը կտրի երկու հատուածներուն միջեւ, աղքը կղզիանայ ինքն իր մէջ եւ իբար չհասկնանք. մինչդեռ հիմակ ա՛յ աւելի պէտք է հաղորդակից ըլլանք ու թղթակցինք, աւելի ջերմօրէն կապելու համար արտասահմանի հայութիւնը իր հայրենիքին հետ :

Այս ամէնը հարցուցի ինքնիրենս եւ օրինաւոր պատասխան մը, արդարացում մը չկրցայ գտնել :

Քննադատութի՞ւն է ըրածս թէ իրաւացի դիտողութիւն որ ամէն Հայու սրտին կը խօսի, մանաւանդ որ խնդիրը իր մեծագոյնչ մայրենի լեզուին շուրջ կը դառնայ :

Մայրենի լեզուն որ ազգի մը գոյութեան հիմնաքարն է : Երբ չեզի ու խաթարուի, կը վրի ու կը խամրի անոր սիրտն ու հոգին ալեւհետզհետէ նոր սերունդ մը կ'ունենանք անունով Հայ, իսկ լեզուով միջազգային ...

Լեզու մը չի պարտադրուիր, չի մանաւանդ բռնութեան տակ ոեւէ փչխանութեան քմահաճոյքով : Լեզուն կուգայ դարերու խորէն եւ ժողովուրդի ծոցէն, անոր կենցաղին ու հոգեվոյթին հետ միահիւսն, բարեբերելուով հետզհետէ ինքն իր մէջ, պահելով իր անկախ գոյութիւնը : Այսօր, ով զարմանք հայրենիքին մէջ է որ անլուր աղճատումներ կը կատարուին :

Ո՞ւր կ'երթանք այդպէս մոլեռանդօրէն եւ կոյրկուրան, քաղաքական վարդապետութեան մը դրհելու համար եւ դիր եւ դրականութիւն, ուրանալու ինչ որ մեր նախնիք մեզ աւանդեր են անգին զոհողութեամբ եւ դուրգուրանքով :

Ազգի մը լեզուն ու գիրը խաղալիկ չեն ո եւ է կուսակցութեան ձեռք եւ ոչ ալ մենաշնորհ մը օրուան կառավարութեան : Այդ պիտի նշանակէր արհամարհել Արտասահմանի մէկ միլիոն հայութեան դարաւոր վաստակը եւ իրաւունքը :

Ո՞ւր կ'երթանք այսպէս ...

ՄԷՆ ՍԷ

Եւրոպայի տարապիրներ

Ինչպէս կը յիշեն մեր ընթերցողները Միջ. Նպաստամատոյց Մարմինը (UNRRA) իր գործունէութիւնը պիտի դադրեցնէ յառաջիկայ Յունիս 30ին : Նկատի ունենալով անոր չատ կարեւոր դերը — տարագիրներու եւ դանազան երկիրներու օգնութիւններ, աննդրէնի առաքումներ եւն.— Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը որոշած էր այդ մարմինը փոխարինող ուրիշ կազմակերպութիւն մը ստեղծել՝ Միջազգային Տարագիրներու կազմակերպութիւն անունով, որ պիտի զբաղէր ի մէջ այլոց, տարագիրները տեղաւորելու խնդրով : Այս կազմակերպութեան հաւանութիւն յայտնած էին ՄԱԿի անդամ 51 պետութիւնները անցեալ Դեկտ. 16ի ժողովին մէջ :

Սակայն կազմակերպութիւնը ցարդ բաւարար քայլերութիւն չէ ստացած յիշեալ պետութիւններէն եւ կը վախցուի որ ձախողի : Նոր կազմակերպութիւնը գործի սկսելէ առաջ, պէտք է որ վաւերացուած ըլլայ առ նուազն տասնըհինգ պետութիւններու կողմէ եւ յանձնառութեանց գումարը ըլլայ 38.965.000 անգլ. ոսկի :

Մինչեւ հիմա միայն ութ աղքեր ստորագրած են այդ կազմակերպութիւնը, որոնց մէջ Մ. Նահանգները են իրրեւ միակ մեծ պետութիւն, բայց իր ստորագրութիւնը ի գործու պիտի ըլլայ Երեսփ. ժողովի վաւերացումէն վերջը միայն :

Բայց քանի Միջ. Նպաստամատոյցի գործունէութեան վերջ գտնելու օրերը կը մօտենան, Դաղթականական Գործակալութեան ճակատագրի մասին մտահոգութիւնը կ'աւելնայ :

Արդարեւ Եւրոպայի մէջ տակաւին կան 1.250.000 դաղթականներ եւ տեղահանուած անձեր, 500.000 հոգի ալ Ասիոյ մէջ : Այս դաղթականութեան մեծ մասը տակաւին կը բնակի կայաններու մէջ, անՆպաստ պայմաններու տակ :

Միջ. այս մարմնի կազմութեան յապաղումին դլխաւոր արդելքը կը հանդիսանայ մեծ պետութիւններուն «տարագիր» եւ «տեղահան» բառերուն սահմանումներու մասին ունեցած անհամաձայնութիւնները :

Ա. Միութիւնն ու անոր ազդեցութեան ենթակայ կարգ մը պետութիւններ առաջին երկու ժողովներուն մէջ առարկեցին թէ այն դաղթականները որոնք կը մերժեն վերադառնալ իրենց ծննդավայրերը,— չատ մը պարագաներու տակ Ռուսիա, Եուկոսլաւիա եւ Լեհաստան — պէտք չէ նպաստառուին : Կը յիշուի անուշա, թէ այս գաղթականներէն չատեր մերժեցին երկիր վերադառնալ, վախնալով որ իրենց կեանքը կը վտանգուի :

Ամերիկայի եւ Անգլիոյ ներկայացուցիչները պատասխանեցին թէ Գերմանիոյ իրենց շրջանները մէջ չատ մը դաղթականներ եւ տարագիրներ կը նախընտրեն կայաններու աննպաստ պայմաններու տակ մնալ, քան իրենց հայրենիքները վերադառնալ, թէ անոնք իրաւունք ունին քաղաքական ապաստանի : Եւ տակաւին Մեծն Բրիտանիա չէ ստորագրած այդ Մարմնին կազմութիւնը, հակառակ շրջած լուրերու :

Մակի խորհրդաժողովին պատուիրակները, որոնք հաւանեցան առաջարկուած Մարմնի կազմութեան, անցած ամիս, իրենց կառավարութիւններուն համաձայնութեանը չենթարկեցին դայն : Դրամական եւ ուրիշ խնդիրներ արժէք չունին, ցորչափ չեն ստորագրուած կառավարութիւններուն կողմէ :

Տարագիրներու կազմակերպութեան նախապատրաստական յանձնախումբը ժողով պիտի դումարէ Փետր. 11ին, Ժընեւի մէջ :

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

ԼԻՈՆ - ՏԻՍԻՆ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Լիոն, 28 Յունուար.— Կիրակի օրը տեղի ունեցաւ Լիոն-Տիսին Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Ա. եւ տեղական A. S. P. T. T.ի Ա. խումբերու մէջեւ ախոյենական մրցումը : Խաղը չատ կարեւոր էր քանի որ A.S.P. T.T.էն բնաւ պարտուած չէր եղանակի սկիզբէն ի վեր եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ը իր կարգին ոչ մէկ պարտութիւն ունէր, բացի մէկ պարտութենէ զոր կրած էր եղանակի սկիզբը, վերոյիշեալ խումբէն :

Մրցումը տեղի ունեցաւ տեղական խումբի դաշտին վրայ (Stade Municipal), եւ հակառակ դաշտի հեռու ըլլալուն ու մանաւանդ սաստիկ ցուրտին 3—400 հայ մարզասէրներ եկած էին քաջալերելու հայ մարզիկները :

Խաղը սկսաւ ժամը ճիչտ 3.20ին Հ.Մ.Ը.Մ.Ի յառաջապահներու հարուածով : Մերոնք թէեւ կը խաղային հովին դէմ, սկսան իրենց յարձակողականին, բայց իրենց ղէմ զտան պաշտպանողական չատ զօրաւոր դիծ մը, ուրկէ անցնիլը դրեթէ անկարելի էր : Տեղացիներն ալ սկսան յարձակողականի, օգտուելով հովէն որ իրենց չատ նպաստաւոր էր, բայց իրենք ալ իրենց դէմ զտան Հ.Մ.Ը.Մ.Ի պաշտպանողական դիծը, որուն մօտենալ կարելի չէր : Այսպիսով վերջացաւ առաջին մասը առանց որեւէ արդիւնքի :

Երկրորդ կիսախաղը սկսաւ աւելի արագ : Մեր տղաքը խրախուսուած ներկաներէն, սկսան կարկուտի պէս գնդակ տեղացնել հակառակորդի բերդին առջեւ : Տեղացիները ամէն ջանք կը թափէին իրենց բերդը պաշտպանելու, բայց չկրցան կիսախաղէն 25 վայրկեան վերջ արդելք հանդիսանալ մեր յառաջապահներէն մէկուն որ գնդակը տեղաւորեց իրենց բերդին մէջ, ծափերու տեղատարափի մը տակ : Հայերու այս յաջողութենէն վերջ, տեղացիները սկսան բուռն յարձակողականի մը եւ մեր խաղացողներու մէկ սխալ չարժումէն օգտուելով տեղական խումբը յաջողեցաւ իր կարգին նշանակէտ մը շահիլ :

Խաղը վերսկսաւ աւելի արագ : Մերոնք մտադրած էին յաղթել, ուստի սկսան աւելիբուռն յարձակողական մը, մէկ աջ, մէկ ձախ, եւ մեր յառաջապահներէն մէկուն զօրաւոր մէկ չիւթովը նշանակեցին երկրորդ նշանակէտը : Խաղը վերջացաւ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի յաղթութեամբ 2ի դէմ 1 նշանակէտով :

Անհկարադրելի էր ներկայ Հայերու ուրախութիւնը, մանաւանդ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի խաղացողներու, քանի որ սոյն յաղթութեամբ կը յուսան իրենց դասակարգի ախոյեանը դառնալ եւ յառաջիկայ տարեշրջանին խաղալ աւելի բարձր խումբերու դէմ :

Շնորհաւորելի են Հ.Մ.Ը.Մ.Ի բոլոր խաղացողները, որոնք մինչեւ վերջ ուրապատեցին դաշտին եւ եթէ քիչ մը աւելի բախտ ունենային, կրնային աւելի փայլուն յաղթութիւն մը տանիլ :

Յունուար 19ին ալ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի դաշտին վրայ տեղի ունեցաւ բաժակի (Coupe de Lyon) մրցումը որ վերջացաւ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի յաղթութեամբ՝ 3—2:

ՄԱՐԶԻԿ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՀԱՅ ԴԱՏԸ (վաւերագրեր) : Հեղինակ՝ Գաբրիէլ Լափեան : Թանկագին հատոր մը 392 մեծադիր էջերով : Հայկ. Դատը Իսթայէլ Օրխէն (1678) մինչեւ 1946, դին 70 ե. դ. : Հասցէ.— B. P. 868, Le Caire (Egypte), Փարիզի մէջ կը ծախուի Հր. Սամուէլ, գրատունէ :

ՀԱՅ ԿՂԵՐՆ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԷՋ, գրեց՝ Տիգրան Ալկունդ, 1945, պատկերազարդ : Գին 1 տոլար 50;

ՆԻՒԹԵՐ ԳԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մեծակշիռ փաստաթուղթեր

(ԹՈՒՐՔԻԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ)

1942ի Փետրուարին Փաիզն կը դիմէ Թուրք արտաքին գործոց նախարարութեան եւ կը խնդրէ ճշդել «Թրքական դիրքի հետեւեալ հարցի նկատմամբ.— «Եւրոպա եւ Խորհրդային Ռուսիա» :

Գերման դեսպանի հարցումին կը պատասխանէ նախարարութեան ընդհ. քարտուղարը՝ Մենեմէնճիօղլու՝ որ քիչ մը աւելի ուշ նախարար պիտի դառնար :

Այս պատասխանը հիմ առնելով՝ Փաիզն կը տեղեկագրէ Պերլին :

«Ինչպէս պարոն Սարաճօղլուն, այնպէս նաեւ ինք (Մենեմէնճիօղլու), որեւէ կասկած ձգած չեն իրենց անգլիացի բարեկամներու քով Թուրքիոյ փափաքի մասին՝ տեսնել Խորհուրդները պարտուած» :

Այսքան յստակ, պարզ ու բացորոշ էին Թրքական տրամադրութիւնները երկրորդ համաշխարհային մեծ պատերազմին :

●

Մուսթաֆա Քէմալի մահէն առաջ լրագրող մը կը դիմէ անոր եւ կ'ուղէ գիտնալ, թէ Թուրքիա ի՞նչ պիթարափ է՝ չեզոք է :

Քեմալ լրագրողին կը պատասխանէ, որ Թուրքիա պիթարափ է, չեզոք է, ոչ այն իմաստով, որ թարափսըզ է՝ անկողմ է, այլ որ պիր-թարափը է՝ մէկ կողմ է :

Թուրք մամուլը հետագային՝ 1939 Հոկտեմբեր 19ի անգլեւ-ֆրանսեւ-թուրք զինակցութեան կնքումէն ետքը՝ իր երկրի պետին այս խօսքը մեկնաբանեց այն իմաստով, որ Թուրքիա «չեզոք» ըլլալով՝ որոշապէս Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հետ է :

Երէկ ստոյգ չէինք գիտեր, այսօր, սակայն, վեցամեայ պատերազմէ մը ետք, երբ մանաւանդ դէպք առ դէպք նորանոր — եւ անհերքելի —փաստեր կը կուտակուին իրարու ետեւէ, ստոյգ եւ որոշ դիտենք, որ Թուրքիա ոչ չեզոք էր, ոչ անկողմ էր եւ չ ալ մէկ կողմ էր :

Քեմալի ոճը գործածելով՝ Թուրքիա միաժամանակ եւ իճի թարափը էր՝ ԵՐԿՈՒ կողմի հետ, — Դաշնակիցներու՝ եթէ յաղթողը անոնք ըլլային, եւ Առանցքի՝ եթէ յաղթանակը այս վերջինին մըներ, բայց եւ միաժամանակ, մէկ թէ միւս պարագային, հաստատապէս, մոլեռանդաբար ծէ ան դառնալիօրէն, միշտ եւ անփոփոխ Ռուսիոյ որեւիմ ԹՇՆԱՄԻՆ մնալով :

Այս էր բուն Թուրքիան :

Մոսկուայի «Նոր ժամանակ» երկշաբաթօրեակը իր 1946 Օգոստոս 15ի թիւին մէջ փաստաթուղթերուն առիթով կը նկատէր.

«Թուրքիոյ վարիչ շրջանակներու քաղաքական նուիրեան ճշմարիտ էութիւնը, անոր նենիածութիւնը եւ արատաւորութիւնը այժմ կ'ըմբռնեն աւելի եւ աւելի մեծ թիւով մարդիկ թէ Թուրքիայէն ներս եւ թէ մանաւանդ անոր սահմաններէն դուրս» :

Անկարող ենք ցաւով չմատնանշել հոս, որ այս ուշ ըմբռնողներու մէջ եղաւ առաջին հերթին ինքը Ա. Միութիւնը՝ նեղած եւ արատաւոր Թուրքիոյ քսանամեայ ջերմ բարեկամը :

Սթափումը, թող թէ ուշ, նախընտրելի է յաբատեւող մոլորանքէն :

Մաղթենք, որ դէթ այս վերջին մխիթարանքին մէջ մենք այլեւս նորհիասթափուած չունենանք :

(Վերջ)

ՀԱԿԱԹՈՒՐՔ հրատարակութիւնները կը չարունակուին Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ մէջ, վերջին ձերբակալութեանց առթիւ :

կեանքի քայքայման, բայց հրամանը կը մնայ անփոփոխ եւ տեղափոխութիւնը պիտի սկսի այսօր, երեքշաբթի :

Ֆրանսական ծրագիրը Գերմանիոյ մասին

Ֆրանսայի արտաքին նախարարութիւնը երրորդ ծանուցագիրը մը ուղղեց Անգլիոյ, Ա. Միութեան եւ Մ. Նահանգներու կառավարութեանց, պարզելով իր տեսակէտները Ռուրի ապագայ վարչութեանց մասին :

Առաջին երկու ծանուցագիրներով Ֆրանսա կ'առաջարկէ Գերմանիան բաժնել շարք մը ինքնավար պետութեանց որոնք յետոյ պիտի վերածուին Դաշնակցային կառավարութեան մը: Նոր ծանուցագրով, որ վաւերացուեցաւ նախարարական խորհուրդին կողմէ, կ'առաջարկուի ամբողջովին դաշնակից իշխանութեանց ենթարկել Ռուրի շրջանի ածխահանքերը, պողպատի եւ երկաթի ճարտարարուեստը եւ ուրիշ ձեռնարկներ: Բոլոր յաղթականները պէտք է մասնակցին եւ հսկեն որպէսզի Ռուրի աւազանը այլեւս զինարան մը չդառնայ Գերմանիոյ համար: Այս միջազգային վարչութեամբ Արեւմտ. Եւրոպայի բոլոր ազգերը պիտի կրնան ածուխ, երկաթ եւ պողպատ առնայ մատչելի գիներով եւ իրենց պէտքին համեմատ: Այս կերպով Ֆրանսա կը յուսայ ամրապնդել իր ապահովութիւնը, եթէ միւս դաշնակիցները մերժեն Ռուրի քաղաքական անջատումը :

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՏԱՍՆԸՎԵՑ ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ Փարիզ - Լիզպոն օդանաւին մէջ, որ լերան մը գարնուեցաւ կայծակէն քառասուն քիլոմեթր մնացած : Ողջ մնաց միայն մէկ հոգի որ հիւանդանոց փոխադրուած է, ծանրապէս վիրաւոր :

ԱՒՏՆԻՒՆ կը հեռագրեն թէ Միացեալ Ազգերու քննիչ յանձնաժողովը Մակեդոնիոյ դէպքերու մասին քննութիւն կը կատարէ մայրաքաղաքին մէջ, փոխանակ սահմանադրելու երթալու :

ԻՏԱԼԻՈՑ երրորդ դահլիճը կազմեց Պ. Կասպերի, արտաքին նախարար նշանակելով հին դեսպան մը, Կոմս Սֆորցա, որ Փարիզ պիտի դայ Փետրուար 10ին, ստորագրելու Համար հաշտութեան «պատժական» դաշնագիրը: Իտալիոյ դինեալ ուժերը կրճատուած ըլլալով, պատերազմական, ծովային եւ օդային նախարարութիւնները վերածուեցան մէկ պաշտօնատան :

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՆ Գերմանիոյ Ֆրանսական շրջանին մէջ 21 S. S.ներ եւ պահակներ, որոնք անբաստանուած էին թէ գերիները սպաննած եւ անոնց ուտելիքները գողցած են: Տակաւին 610 պահակներ ճարտարապետներ, բժիշկներ կան դատի ենթակայ :

ՁԵՌՆԱՌՈՒԻՄԲ ՄԸ ՊԱՁԹԵՑԱՒ Ժորժ Ե. պանդոկին մէջ, Օր. Սիմոն Գորտիէի յանձնուելէ երկու ժամ վերջը: Խեղճ աղջկան մէկ աչքը փճացաւ եւ վախ կայ որ երկու ձեռքերը կտրուին: Ոստիկանական քննութենէն կ'երեւայ թէ մահափորձը ուղղուած էր Լիոնի մեծ գործարանատէրներէն Շամփոյնի դէմ, որ աղջկան հետ այդ հիւրանոցը իջած էր եւ որ կ'ամբաստանուի իբրեւ գործակից :

ԵՐԵՔ ՄԵԾԵՐԸ ժողովի հրաւիրելու անհրաժեշտութիւն չի տեսներ նախագահ Թրումըն, մեւնոյն ատեն փափաքելով որ Ուշինկթըն այցելեն Անգլիոյ վարչապետն ու Սթալին :

ԻՆՉ ՏԱՐԻ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԹԵԱՆ դատապարտուեցաւ կէօպէլսի անթելին վարիչը, Հանոֆրիցկ դերմանական դատարանի մը կողմէ, մինչդեռ անպարտ արձակուած էր անցեալ Հոկտեմբերին, դատուելով Նիւրընպէրկի Մէջդաշնակցային ատեանին առջեւ: Դարձեալ դերմանական ատեանի մը կողմէ տասը տարի թիւսպարտութեան դատապարտուեցաւ Հիթլէրի 25տարուան լուսանկարիչը, Հոֆման որ կը կորնչնչ նաեւ իր անձնական հարստութիւնը 9 միլիոն մարք (200.000 սթերլին) :

ՏԱՍՆԸՀԻՆԳ ՏԱՐԻ թիւսպարտութեան դատապարտուեցաւ Ռալֆ Սուիֆ, ծաղրանկարիչ եւ գործակից Տորիոյի որ անդամ մը դէնք ալ պարպած էր դրամատան չրջանին, Փարիզի վողոցներուն մէջ, հայրենասէրներու դէմ :

ՎԵՑ ՏԵՍԱԿ ՄԱՀԱՁՈՒ ԹՈՒՇՆԵՐ յառաջ կը գան հիւլէական ռումբի ճայթումէն, համաձայն գիտական նոր հետազոտութեանց :

ԽՈՐՀՐԴԱՁԻՆ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐԸ հետզհետէ կը հեռանան Գերմանիոյ ռուսական չրջանէն: Վերջին լուրերու համաձայն, 60 — 70 առ հարիւր պիտի կրճատուի գրաման զօրքը, որուն թիւը 3—400 հազար կը հաշուեն: Գերմանական բանակին խորտակման ատեն մէկ միլիոնէն աւելի էր այս թիւը: Կը կարծուի թէ վեց զօրաբաժիններ երկիր վերադարձած են Նոյեմբերին եւ դեկտեմբերին :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐՆ ալ 181.000ի չափած են Գերմանիոյ ամերիկեան չրջանին մէջ: Փետրուարին նոր կրճատում մը կատարուելով, 123 հազար հոգի պիտի մնան, իսկ Յուլիսին՝ 117.000: Քաղաքային պաշտօնեաներու թիւն է 11.500: Ֆրանսական չրջանին զինուորներու թիւն է 75.000, իսկ պաշտօնեաներուն թիւը՝ 12.000: Անգլիական զօրքն ալ կը հաշուեն 150.000, մէջն ըլլալով Լեհեր, Պելժեր եւ Նորվեկիացիներ: Անգլիացիները վերջերս 40.000 պելժ զինուորներ փոխադրեցին իրենց չրջանը: Մօտերս Դանիացիներ ալ պիտի հասնին :

ՀՈՒՄԸՆ կը հեռագրեն թէ Յունուար 31ին սկսեալ լուծուած է միջազգային վերստուգիչ յանձնաժողովը, այլեւս աւելորդ համարուելով :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՔԱՐԻԻԴի պաշտօնը առաւական պիտի դայ նոր պատերազմ մը համար, կ'աղդարարեն մասնագէտներ : Ուստի զարկ պիտի տրուի արհեստական քարիւղի արտադրութեան, որ կրնայ դարեր տեւել ...

Դիմակաւոր մեծ պարահանդէս

կազմակերպուած INSTITUT ARMENIEN*ի կողմէ*
Շաբաթ **22** Փետրուար ժամը **21.30**ին
BEAULIEU*ի չքեղ սրահներուն մէջ*, 168 Fg. St.Honoré
Զոյգ նուագախումբ, ամակնկալներ, քօթիյեօն եւ մրցում :

Կիները դիչերային հագուստով կամ Ծպտեալ (costumé) , պարոնները մութ գոյն հագուստ կամ նոյնպէս Ծպտեալ :

Այժմէն սեղանները ապահովել, հեռաձայնելով Պ. Նուպարի, Ely. 23-66 *կամ* Institut Arménien Klé. 20-69:

Մարեզղի մէջ բացառիկ նուագահանդէս

Փետր. 23ին, ժամը 20.45ին
Պազա տ'Իթալիայի մէջ
(*Մարսէյլ*, rue d'Alger)

Կ. Մ. ԱԼԷՄՇԱՀ

Պիտի տայ հայ երաժշտութեան նուիրուած նուագահանդէս մը Մարսէյլի Իտատիկայանի մեծ նուագախումբին մասնակցութեամբ :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՑԱՒ ԵՆ. — (Պաշտօնաթերթը 12 Յունուար) .—

Պետրոսեան Սեդրակ, *սափրիչ*, ծնած 1910ին Ֆէքէ, *զաւակը Ժաղլէն*, ծնած 1934ին Փարիզ, *կինը Տիտիւքա*, ծնած 1915ին, Իտալիա, *այժմ Փարիզ*: Ճէհիլեան Յակոբ, *կօշկակար*, ծնած 1899ին Մարաշ, *կինը Պէնիլեան Ազնիւ*, ծնած 1907ին Մարաշ, *այժմ Մարսէյլ*: Ակոբեան Համբ, *չրջուն վաճառորդ*, ծնած 1908ին Սթամպօզ, *կինը Զառիկեան Աննիկ*, ծնած 1918ին Սթամպօզ, *այժմ Իսի*: Հէքիմեան Օհաննէս, *կօշկակար*, ծնած 1910ին Պրուսա, *զաւակը Ժօզէֆ Մարկոսի*, ծնած 1945ին Մարսէյլ, *կինը Թաշճեան Անահիտ*, ծնած 1914ին Խարբերդ, *այժմ Մարսէյլ*: Յովսէփեան Խաչատուր, *բանուոր*, ծնած 1906ին Խարբերդ, *զաւակը Մերկեր*, ծնած 1929ին Տիկուան, Լիւսի՝ 1931ին Տիկուան, *կինը Սէմէրճեան Խաժուն*, ծնած 1909ին Սէրիկ, *այժմ Տիկուան*: Խահուէճեան Ա. ռաքել, *կօշկակար*, ծնած 1908ին, Սվազ, *կինը՝ Պուտաքեան Պայծառ*, ծնած 1910ին Սվազ, *այժմ Մարսէյլ*:

(Շար.)

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՋՈՒՐԹՆԱՑ

ԵՒԱՄՍԵԱՑ ՀԱՆԴԷՍ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏՆԵՐՈՒ

Խմբագրութեամբ՝ Հր. Բալուեանի

80 *մեծադիր էջ եւ պատկերազարդ, նուիրուած ամբողջութեամբ Ա. Ահարոնեանի ծննդեան 60ամեակին: Ծօդուածներ ունին.—*

Արսէն Բահ. Սիմէոնեան, Զիլքունի, Կասպար Ի. փէէեան, Շ. Նարդունի, Շ. Մ[illegible]եան, Է. Բիւրակնդ, Տ. Փիրանեան, Հ. Սամուէլ, Տիկ. Պ. Փափազեան, Տիգրանուհի, Հաւրի Իպէեան, Ար. Սրապեան, Միսաք Միքայէլ, Ն. Շնորհալի, Բարսեղ Հապէշեան, Կ. Երանեան, Ս. Ընտրիկեան: Ա. Ահարոնեանէն անտիպ եւ այլ բազմաթիւ էջեր: Նայելէս էրուիկի շատ նոր բաժին մը:

Տարեկան բաժ. չորս թիւի համար 400 Ֆր.: Արտասահման՝ 500 Ֆր.: Հատով 100 Ֆրանք :
Հասցէ.— H. Palouyan, 43 rue Kicher, Paris (9):

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Վիէննի մէջ կազմակերպուած Հ. Ը. Դ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ կողմէ, այս չաբաթ երիկուն ժամը 8.30ին, Պ. Խաչիկ Տէր Պետրոսեանի սրճարանին մէջ :

*ՄԱՐՍԻԼԻԱ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Սէն Լուի Թէյասեղանը՝ այս չաբաթ (8 Փետրուար) ժամը 8.30ին, Bar du Centre*ի *սրահին մէջ: Պիտի բանախօսէ՝ ԸՆԿ. Գ. ԻՓէՔԵԱՆ :*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

*Հ. Ը. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ հերթական դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի, ժամը 20.30ին, Sociétés Savantes*ի *մէջ, հայերէնի դասէն վերը: Դասախօս՝ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ :*

Հ. Ը. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանէօ Ֆաչանի մասնաճիւղին դասախօսական ժողովը՝ այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, տովորական հաւաքատեղին :

ՎԻԷՆ.— Հ. Ը. Դ. Կոմիտէն իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Զարդարեան ընտանիքին եւ իր զաւակներուն իրենց սիրեցեալ մօրը Տիկին Հռիփսիմէ Զարդարեանին մահուան առթիւ :

ՄԱՐՍԻԼԻԱ.— Կապոյտ Խաչի Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղը խորին չնորհակալութիւն կը յայտնէ Պ. Գալուստ Սաղիեանի որ կնոջ հոգեհանգստեան առթիւ նուիրեց հազար Ֆրանք : (ՀՄԲ.— Ժողովի ազդը ուշ մնացած էր) :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Գ. ԼԱԶԵԱՆԻ

Հայաստան եւ հայկ. Դատը

(ՎԱՒԵՐԱԳՐԵՐ)

Լրացուցիչ տեղեկութիւններով մի[illegible]ին Հայկ. Դատի չահեկան վաւերագրեր, Իսթայէլ Օրիէն մինչեւ մեր ժամանակները: Դաշինքներ, Ցարերու հրովարտակներ, մեծանուն հայ գործիչներ, Հայերու մասնակցութիւնը 1812ի, 1826ի, 1878ի, 1914ի, 1941ի պատերազմներուն: Պետական դէմքերու յայտարարութիւններ ի նպաստ Հայերուն, Ուիլսընի փրաւարարական վճիռը, Պերլինի, Վեսայլի, Լոզանի խորհրդաժողովները, Արմենիական, Հնչակեան, Դաշնակցական, Ռ. Ազատական կուսակցութիւններու ծրագիրներուն քաղաքական բաժինները: Էջմիածին, Պոլսոյ Պատրիարքութիւն եւ բարեկործական: Տեղահանութեան զաղտնի վաւերագրեր, Թուրքիոյ բաժանումը, Ա. Ահարոնեանի քաղաք. օրագիրը: Հայաստանի խորհրդայնացումը, դեկրետներ: Բ. համաշխարհային պատերազմը, Ամերիկեան Զարթօրը, Էջմիածինի համագումարը, Հայկ. Դատի ի նպաստ դէմոնստրանները, ներզաղթի դեկրետը, Ա. Միութիւն եւ Թուրքիա եւն. եւն. :

Մեծադիր 400 էջ, մաքուր թուղթ, գին 350 Ֆր.,
Դիմել Գրատուն Հրանտ Սամուէլ, 51 rue Monsieur le Prince, Paris :

ՓԱՐԻԶԻ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Հայ Ուսանողական Տան մէջ բնակող հայ ուսանողները կ'ուզեն վերակազմել Փարիզահայ Ուսանողական Միութիւնը :

Առ այդ, մտադրուած է ընդհ. ժողով մը սարքել, վերակազմելու համար վերոյիշեալ Միութեան գործունէութիւնը, որ 1939էն ի վեր ընդհատուած է :

Փարիզաբնակ բոլոր հայ ուսանողները եւ ուսանողուհիները (իրենց այդ հանգամանքը ճշտող թուղթերով) ու Միութեան վերջին վարչական մարմնին անդամները, սիրով կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ սոյն ժողովին, որ տեղի պիտի ունենայ այս երեքշաբթի, երեկոյեան ժամը 8.30ին, Հայ Ուսանողական Տան մէջ (Cité Universitaire):

Կը խնդրուի որ վերջին վարչական անդամները անոնք որ Միութեան պատկանող որեւէ գոյք կամ վաւերաթուղթ ունին, բարեհաճին բերել սոյն ժողովին.— Նախաձեռնող ուսանողներ

ԱՋՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՏՕՔԹ. ՀԱԼԷՓԷՐ

Փարիզի Բժիշկ. համալսարանական վկայուած Ռուչիտ ակնաբուժարանի նախկին ճերքին բժիշկ եւ օգնական բժիշկ Լայէզէֆ հիւանդանոցին, աղդամ Ֆրանսական Ակնաբանական ընկերութեան

61, Rue Chardon - Lagache, PARIS (16)
Métro Michel - Ange Molitor, Tél. Jasmin 82-68
Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր ժամը 3-5

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie**: *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Փափազեան վաճառատունը*, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 *եւ* 14—18, *գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝* métro: **Tolbiac, Place d'Italie** *ած* **Glacière**:

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, Ֆր., Ամոամս. 10 Տղ.

Mercredi 5 Février 1947 Չորեքշաբթի 5 Փետրուար

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4922-Նոր շրջանի 561 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՒՐ Կ'ՈՒԶԵՆ ԾԱՆԳԻԼ

Նորէն չարաշուք լուրեր Սուրիա-Լիբանանէն։

Ամէն օր դէպք մը կը պատահի հայկական ճակատին վրայ, զբաղեցնելով նաեւ տեղական իշխանութիւնները։ Եւ մեղադրանքները իրարու կը յաջորդեն, փոխադարձաբար։

Մենք ի վիճակի չենք պատելու արդարն ու մեղաւորը։ Իայց, փորձառութեամբ գիտենք թէ Դաշնակցութեան հակառակորդները ի՛նչպէս նախ թոյն կը սրսկեն, կ'րքերը կը լարեն, մթնոլորտ կը ստեղծեն, յետոյ խեղճանալով վայրերան կանչեր կ'արձակեն։

Օրինակ, չոշորթ եւ անկիրթ լրագրող մը դրշով կ'անարգէ Հ.Մ.Ը.Մ.-ի թափորին արձակուկները, իբրեւ «կամքի վարժուած» աղջիկներ, եւ երբ դասը կ'առնէ պատասխանատուները եղբայրներու ձեռքով, կը դառնայ ամէն գոհ։

Ո՛րքան այսպիսի դէպքեր, վերջին ամիսներու ընթացքին։ Եթէ միայն թերթերու հաւաքածոները թղթատէինք, դժուար չէր ապացուցանել թէ ո՛րն է պատճառ, ո՛րը հետեւանք։

Մարդիկ վճռած են անվերջ ատել, զրպարտել, մրոտել, ղրկռել, անտէր գլուղի մը մէջ կարծելով իրենք պիրենք։

Անոնց համար արժէք չունին լրջութեան, զգաստութեան հրաւէրները։ Ոչ ալ իրենց անարգած անձերուն եւ կազմակերպութեանց անսահման համբերութիւնը։

Իսկ երբ նեղը մնան, ափ կ'առնեն կառավարութեան դուռները, ինչպէս պատահեր է Պէյրութի մէջ, առաջնորդութեամբ «աւելի քան հարիւր հոգինոց կանանց պատուիրակութեան մը»...

Մէկդի դնելով բոլոր զգեհիկ մանրամասնութիւնները, ի՛նչպէ՞ս հարցնել հրապարակաւ, Մ'ԷՐ կ'ուզեն յանդիլ այս գարշելի, եղբայրադաւ մարդանքներուն հերոսները։

Եւ այս ամէնը՝ արաբական ծովուն մէջ, ուր ամէն ինչ պարզ չէ տակաւին։ Ուր մարդիկ այնքան զգայուն են օտարազգի բազմութեանց չարժուձեւերուն հանդէպ։

Մնաց որ, արտաքին աշխարհն ալ կը չարունակէ լարուած ուշադրութեամբ հետեւիլ Մերձաւէլքի անցուդարձին։

Անոնք որ ատիպուեցան հետամնալ այդ երկիրներէն, եւ անոնք որ կը պատրաստուին բազմապատկել իրենց ազդեցութեան շրջանակները, անշուշտ պիտի ուզեն չահագործել զանազան երեւոյթները, նախապաշարեալ համա՞ տեղացիներուն մխիթը։

Մի՛ւս կողմէ, արթուն կը հսկէ Թուրքը։ Թէ սահմանին եւ թէ նորագոյտ պետութեանց սրտին վրայ, ցանցեր լարելով ամէն տեղ։

Մերձաւորային մամուլին հետաքրքրութիւնը արդէն հասած է կէտի մը որ ամէնէն առաջ կապ ունի այդ բազմահայ գաղութին ապահովութեան եւ ճակատագրին հետ։

Փարիզի քաղքենի - դրամատիրական օրկանը, Le Monde, առենէ մը ի վեր յօդուածաշարքով մը կը պարզէ «Ազգեցութեանց պայքարը Մօտաւոր Արեւելքի մէջ»։

Երբորդ յօդուածով, թերթին իրազեկ թղթակիցը Հայերու անունն ալ կը խառնէ խորհրդարանական գործունէութեան, փորձելով այն տպաւորութիւնը ձգել թէ համակրութեանց «անընդհատ շղթայ մը» կազմուած է։ Թէ «Երեւանէն Մարթամ, Սուտան, անցնելով Կարս - Արտահանէն, Հիւսիսային Իրանէն, Իրաքէն, Սուրիայէն, Լիբանանէն, Պաղեստինէն եւ Եգիպտոսէն, կան վստահելի բարեկամներ որոնց թիւը կրնայ աճիլ» եւն.։ (1 Փետրուար 1947)։

Ուրիշ փաստեր ալ չեն պակսիր, համոզուելու համար թէ ո՛րքան զգուշութիւն կը պահանջեն մեր խօսքերն ու գործերը, այդ երկիրներուն մէջ։ Եւ առ հասարակ ամէն ուր որ տարագիր բազմութիւններ ունինք։

Մեզի համար մնամէջ բանաձեւ մը չէ զգուշութիւնը իրքեւ պաշտպանութեան խնդիրը։ Մանաւանդ այսուհետեւ։

Հայրենասիրութեան տարրական պայմանն է թոյլ չտալ որ հայկական ոեւէ համբանք խաղալիք դառնայ օրուան հովերուն, տգիտութեամբ, խմաստակութեամբ կամ խուժանավարութեամբ։

Հայրենիքը ինք այս պայմանը պէտք է դիմէ ցնէ բոլոր անոնց որ երդում-պատառ կ'ըլլան իր անունով։ Առանց աչ-ձախ նայելու։ Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՕԴԱՆԱԻԸ ԵՒ ՈՒՂՏԸ

Վերջերս այնքան յաճախադէպ են դարձած օդանաւային արկածները, մարդկային թանկագին կորուստներով, որ ակամայ կը հարցնես.— Բա՞րի՞ք է թէ չարիք այդ հսկայ մետաղեայ թռչունին գոյութիւնը։

Պատերազմէն առաջ օդանաւը այնքան ալ ընտանի չէր մեզի։ Հեռուէ հեռու մարդկային յառաջդիմութեան համար աղդու գէնք մը կը թուէր այս էլեկտրաշարժ եւ սրընթաց դարուն համար։

Եկաւ աղէտը, նոր աշխարհամարտ։

Անմոխրացած զարհուրանքի վեց տարիներուն, այդ «բարիքը» ամէն ժամ մահ կը տեղար մարդկութեան գլխուն, Խաղաղականէն Ատլանտեան, Եւրոպայէն Ափրիկէ։ Տակաւին մեր ականջներուն մէջ է կրակ տեղացող այդ թռչուններուն խժալուր աղմուկը, թնդանօթներու որոտը։ Մանուկներու քունը տակաւին կը խանգարուի անոնց դժոխային սարսափէն։

Հաղարաւոր թերաններ անէծք ունէին միայն ուղղուած «մարդկութեան» այդ «փրկիչին» դէմ։

Իսկ այժմ երբ առժամապէս մարած է հրաբուխը, ամէն օր տասնեակներով մատաղ կ'ըլլան «արդուքեան» հրէշին։ Այսպէս են սկսած, կ'ըսեն, քաղաքակրթութեան առաջին փորձերը։ Այսպէս ծնան եւ զարգացան շոգենաւը եւ շոգեկառքը։

Կը պատմեն թէ երբ արեւելեան քաղաք մը ահեռակոյտ էր վերածուած օդանաւային ռմբակոծութենէ մը եւ բնակիչները արցունքով կը ժողվէին իրենց սիրելիներու դիակները, ուղտ մը դանդաղաքայլ կը մօտենայ անոնց, համբերութեամբ կ'օգնէ ահաբեկներէն ապատուած բեկորներու փոխադրութեան եւ իրիկունը երբ ծալապատիկ կը նստին տէրն ու կենդանին դէմ դիմաց, տխուր եւ մտածկոտ, մարդը կը չոյէ անապատի նաւուն դունչը ու կ'ըսէ.

— «Իրաւունք ունիս, չատ աւելի երջանիկ էինք քու սիրապետութենդ տակ»։

ՍՕՍԻ

«ԽՕՍՈՒՄ Է ԵՐԵՒԱՆ»

Յունուար 30ին իրիկուան դէմ, ժամը 6ին օդային խանգարումները վերջ գտան եւ կարելի եղաւ լսել Երեւանի խօսնակը։

Մինչ այդ, խօսած էր Ա. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի ընտրութեան առթիւ, Հայաստանի զանազան թեկնածուներու մասին։

Եւ այդ պահուն Անաստաս Միկոյեանի կեանքի տագրութեան մէկ մասը լրացած ըլլալով, Երեւանի խօսնակը իր խօսքը վերջացուց հետեւեալ տողերով.

— «Հայ ժողովուրդը սկիզբէն ի վեր եւ մասնաւորաբար հայրենական պատերազմին, ցոյց տուեց իր մեծութիւնը եւ արժանացաւ ուս մեծ ժողովուրդի անհուն սէրին, համակրանքին եւ ժանդակութեան։ Ընկեր Միկոյեանը, որ մի քանի անդամ պարգեւատրուել է զանազան բարձրադոյն պարգեւ - պատուանշաններով, ներկայանում է իբրեւ հայ ժողովուրդի մեծագոյն զաւակը։ Եւ այդ անունան Հայը մեր մեծ առաջնորդ, մեր հայր Ստալինի վստահութեան եւ սէրին արժանացած եռեւելիներից մէկն է հանդիսանում։ Իր հայրենասիրութեամբ, հաստատակամութեամբ, բազմաթիւ ընդունակութիւններով եւ հանճարեղութեամբ ճանչցուել է Ա. Միութեան բոլոր շրջաններում եւ կոչւում է «Ոսկի մարդ»։ Ու այդ «Ոսկի մարդուն» թեկնածութիւնը դրուել է միահամուռ կերպով, Խորհրդային Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի իրը արժանաւորագոյն թեկնածուն»։

Ահա ուրիշ թեկնածու մը.—

«Թեկնածուն է Գուրգէն Ղազանճեանը։ Նա սովորել է մինչեւ 6րդ դասարան, նա սիրել է մեքենաները, հետեւել է մեքենագիտութեան եւ տրակտեռել է դեմնիկային եւ Լենինականի տեխնիկումի ամէնէն աչքի ընկնող վարիչը հանդիսացել է։ Իբր Լենինի եւ Ստալինի գաղափարների նուիրուած անձնաւորութիւն, պարտիայի (կուսակցութիւն) շարքերում մեծ աշխատանք է կատարել։

Արտադրողական շրջաններում, եղել է բարեխիղճ, առոյգ եւ անհանդիստ աշխատող եւ իր պարտականութիւնները գերակատարել է։ Աչխատելով թիկունքում մեծ դործ է կատարել հայրենիքի պաշտպանութեան գործում։ Աշխատանքներում նա խանդավառւում է եւ խանդավառում է բանուորներին։ Գուրգէն Ղազանճեան պարեղատրուել է «Աչխատանքի արիութեան բարձր նշանով»։ Երեւանի «Մոլոտով»եան շրջանի բոլոր ընկերների եւ ժողովուրդի ամբողջութեան թեկնածուն է հանդիսանում»։

Թեկնածուներու ցանկին վերջինն էր Աչոտ Մկրտիչեան Աղաբէգեանը։

— «Աչոտ Մկրտիչեան նախ ուսանում է տարրական դպրոցում, ապա մտնում է «Անդրկովկասեան հետեւակային» դպրոց։ 1938ին կատարում է պարտիական աչխատանքներ։ Հայրենական պատերազմի օրերին, երկու անգամ մտնում է ռազմաճակատը եւ կարեւոր յանձնարարութիւններ դլուխ է հանում։ Նա բոլչեւիկեան գաղափարաբանութեան անձնուէր, խոր եւ հմուտ անձերից է։ Կիրովականի շրջանը նրա չանքերի շնորհիւ մեծ յառաջդիմութիւն է ցոյց տուել։ Կիրովականի շրջանի բոլոր բանուորները եւ ընտրողները ձայն են տալիս Աչոտ Մկրտիչեանին»։

ԱՐՇԻԻԵԱՆ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՎԻՃԱԿԸ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԱՉՔՈՎ

ՀԻՆԳ ՄԻԼԻՈՆ ԳԻՒՂԱՑԻՆԵՐ ՀՈՂ ՉՈՒՆԻՆ. — ԳԻՒՂԱՑԻՆ ՃԶՄՈՒԱԾ ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ ՏԱԿ.—

ՄՄԲ.— Փետրուար 2ին Պ. Բերիեկով շահեկան զեկուցում մը տուաւ Թուրքիոյ մասին։ Ահա ասիկ անփոփումը,— Այրերու տեղ կիներ կը բանեցնեն... Ելմտացոյցին 65 առ հարիւրը բանակին.

Ժողովրդական - հանրապետական (Հալք) կուսակցութեան այրքան տարիներու միահեծան իշխանութիւնը ծանր վիճակի մը մատնած է Թուրքիան։ Կարուելով հարաւ արեւելեան եւ կեդրոնական Եւրոպայէն, Թուրքիան կապուած է անգլեւ - ամերիկեան պետութիւններուն եւ այդ պատճառով ալ ծանր ճգնաժամ մը կ'անցընէ։

Հինդ միլիոն գիւղացիներ հող չունին։ Լաւագոյն հողերու 36 առ հարիւրը կը պատկանի հազար ընտանիքներու։ Կրնանք ըսել թէ թրքական գիւղերու մէջ դեռ կենդանի է ամէն տեղ թագուած աւատականութիւնը։ Կառավարութիւնը հրատարակեց հողային օրէնք մը որ ոչ թէ հող տուաւ գիւղացիներուն, այլ զանոնք դարձուց աւելի հողազուրկ։ Գիւղացին ճզմուած է տուրքերու ծանրութեան տակ։ Վերջերս հողային տուրքը կրկնի աւելցուցին եւ վճարելու անկարող գիւղացիները կը լեցնեն բանտերը։ Գիւղացիները կը լքեն տուն տեղ եւ կը թափին քաղաքները, գործ փնտռելու, բայց այնտեղ ոչ միայն աչխատանք չկայ, այլ եւ կը ծաւալի գործազրկութիւնը։ Գործատէրերը առիթէն կ'օգտուին, արշաւանքի ճեռնարկելու բանուորներու դէմ։ Անոնք դուրս կը նետեն այրերը եւ անոնց տեղ կը գործածեն կիներ եւ աներէսներ, ժամն դիներով։

Առողջապահական պայմանները անտանելի են Թուրքիոյ արդիւնաբերական հիմնարկութիւններուն մէջ։ 16—18 տարեկան աղջիկները քանի մը տարի աչխատելէ վերջ վաղաժամ պառաւներու երեւոյթ կը ստանան։ Թէեւ ապրուստը եռապատիկ սաց է վերջերս, բայց աչխատավարձերը ոչ միայն անբաւարար են, այլեւ մէկ երրորդով կր կրճատուին դանազան տուրքերու պատճառով։ Օրական 3 կամ 4 ոսկի չահող բանուորը, տարեկան կը վճարէ մօտ 400 ոսկի տուրք։

Թրքական նոր ելմտացոյցը 150 միլիոն բաց ունի։ Եկամուտին 65 առ հարիւրը կը ծախսուի զօրքի եւ ոստիկանութեան վրայ։ Թուրքիան աչխարհի միակ երկիրն է որ այս պատերազմէն վերջն ալ չէ կրճատած իր զինուորական ծախքերը։ Ի՞նչ նպատակով զէնքի տակ կը պահուին մէկ միլիոն զինուորներ։ Լրագրող Հիւսէյին Եալչըն կ'ըսէ թէ բանակը աւելի ներքին թշնամիներու դէմ պայքարելու համար է, քան արտաքին։

Թուրք վարիչներու կարծիքով բանուորն ու դրամատէրը պէտք է ներդաշնակօրէն աչխատին։ Այդ իմաստով ալ հրատարակուած է աչխատանքի օրէնք մը որ բանուորները կը զրկէ ինքնապաչտպանութեան հնարաւորութենէն։ Թուրք բանուորներու ներկայացուցիչներ չկան աչխատանքի համաչխարհային դաչնակցութեան մէջ։

(Մնացեալը յաջորդով)

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՅՈՆ ՓԱՓԸՆ, Անգարայի նախկին դեսպանը, որ կը դատուի զերման դատարանի մը առջեւ, լացաւ առջի օր, երբ հարցումներ կ'ուղղէին Թուրքիոյ մէջ կատարուած գործերու մասին։ Երբեմնի ամենակարող դիւանագէտը փղձկելով յայտարարեց.— «ինչպէ՞ս պաշտպանեմ ինքզինքս, մարդ չի հաւատար ըսածներուս»։

ՀՆԴԿԱՀԻՆԸՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, Հանոյի Ֆրանսական զօրամասերը ապընտամբներէն մաքրած են երկու մզոն տարածութեամբ շրջան մը։ Բնիկները կը շարունակեն դիմադրել եւ հրոսակային կռիւներ սարքել։

Պաղեստինի Հրեաներուն ժառանգական ձեռնարկները

Ոտքի է Իսրայէլը ու անհաւասար կռիւ յայտարարած է մեծաղօր Ալպիոնի դէմ: Ինչպէս բոլոր ճնշուած ու օտար լուծին տակ ապրող ժողովուրդները՝ Հրեաներն ալ վերջապէս այն գիտակցութեան եկան թէ՝ իրրեւ միասարբ ազգ ապրելու համար անհրաժեշտ է ունենալ սեփական հայրենիք:

Մինչեւ պատերազմ, հասարակ Հրեային համար իր հայրենիքը հոն էր, ուր կրնար առատ դրամ շահիլ ու հանգիստ կեանք մը վարել: Ճարահատ ան ազգութիւն անդամ չունէր: Թուրքիոյ մէջ կ'ապրէր իրրեւ Թուրք, Ֆրանսայի մէջ Ֆրանսացի, Սպանիոյ մէջ Սպանիացի եւն, իւրացնելով այդ երկիրներուն բարքերն ու լեզուն, բայց կը պահէր իր կրօնքն ու ճարպիկ առեւտրականի յատկութիւնները: Ան ինքնիսկ կը կարծէր, թէ հարկ եղած պարագային, կրնար հայրենիք մը ստեղծել դրամով, որուն թագաւորութեանը վրայ կը տիրապետէր, ի սիրտս աշխարհի: Այս տողերը տառապողը յաճախ լսած է այդ տեսակ դատումներ, երբ խնդիրը եկած է Հայերուս մղած դարաւոր պայքարներուն եւ թափած արիւնին, ի խնդիր մեր ազատութեան ու անկախութեան:

Արդարեւ օտարի լուծին տակ տառապող, հալածական ժողովուրդները միայն կը ղգան ազատութեան անուշութիւնն ու հայրենիքին անհրաժեշտութիւնը, որ աւա՛ղ, խոստումներով եւ նիթական միջոցներով չի գնուիր, այլ կ'առնուի արիւնով:

Համաշխարհային պատերազմը պէտք է պայթէր ու Հիթլէր մը պէտք էր գար՝ իր բոլոր նախճիրներով, յեղափոխելու համար հրէական հանրային կարծիքը:

Հրէական պետութեան մը կազմութիւնը Պաղեստինի մէջ, համաձայն Պալֆուրի յայտարարութեան, մնաց գրեթէ մեռեալ տառ: Ստեղծուած Ազգ. Տունը չէր գոհացներ Հրեաներու ազգային տենչերը: Ու հիմա Սուրբ Վայրերը պատերազմի դաշտ են վերածուած երկու այլամերժ ցեղերու, — Արաբներու, Հրեաներու եւ բրիտանական աշխարհակալութեան միջեւ: Այս պայմաններուն տակ անգլիական դիւանագիտութիւնը ծանր տագնապի մըն է մատնուած:

Արաբական Գերագոյն Մորհուրդը եւս անխնայ պայքար կը մղէ եւ չի թոյլատրեր որեւէ անդամահատում իր հայրենական հողերուն: Վերջերս մերժեցին նոյն իսկ հարիւր հազար հրեայ գաղթականներու մուտքը Պաղեստին:

Անցեալ տարի անգլ. կառավարութիւնը համագումարի մը հրաւիրած էր Լոնտոնի մէջ, արաբ եւ հրեայ ներկայացուցիչները, երկու կողմերուն համար գոհացուցիչ լուծում մը գտնելու նպատակով: Համագումարը ձախողման դատապարտուեցաւ, որովհետեւ Հրեաները մերժեցին մասնակցել եւ նախնական պայման դրին սկզբունքով ճանաչումը հրէական անկախ պետութեան: Անգլիա նոյն փորձը կը կատարէ այս տարի ալ. համագումարին համար պատրաստութիւններ կը տեսնուին արդէն: Իր ծրագիրն է արաբ եւ հրեայ միաձոյլ պետութիւն մը հաստատել Պաղեստինի մէջ, երկու ազգերու բնակիչներուն թիւին համապատասխան ներկայացուցիչներով: Շատ քիչեր կը հաւատան թէ նպաստաւոր ելքի մը պիտի յանգին այս ան-գամ:

Երկու կողմերն ալ բաւական զօրաւոր կը զգան իրենք զիրենք եւ իրենց ազգային բաղձանքներու իրագործման համար քաջալերող պետութիւններ չեն պակսիր: Կը թուի թէ այլեւս անկարելի պիտի ըլլայ Մեծն Բրիտանիոյ համար փորձել «բաժանէ, դի տիրեսցես»ի հին խաղը: Հրեաները վճռած են մինչեւ ծայրը երթալ: Թէեւ անոնց մէջ ալ կան երկու հոսանքներ,— մտաւորական եւ ծայրայեղ տարրերը. առնոց գլուխը կը դանուի Հրէական ուժեղ Գործակալութիւնը: Երկու հոսանքներն ալ ձեռն նպաստակին կը ձգտին՝ Պաղեստինի հրէական անկախութիւն, սա տարբերութեամբ որ մտաւորական եւ առ հասարակ միջին տարրը կը յուսայ այդ նպատակին հասնիլ խաղաղ եւ քարոզչական միջոցներով. մինչ ծայրայեղտարրը յեղափոխական բռնի միջոցներով:

Ցաճախ առիթ ունեցած ենք արձանագրելու այս էջերուն մէջ՝ այդ ծայրայեղ կուսակցութիւններու «Իրկուն Զվայի» եւ «Սթէրն»ի խմբակին յեղափոխական գործերը: Ցուսախաբ ժողովուրդի զայրոյթն է որ կը պոռթկայ այսպէս: Արդարեւ, այդ յեղափոխական ահաբեկիչները նախապէս բրիտանական բանակի զինուորներ էին: Պատերազմական տեղեկագիրներու համաձայն, երեսուն հազար հրեայ զինուորներ կը դանուէին անգլ. բանակին մէջ, որոնք քաջաբար կռուեցան Գերմանիոյ դէմ՝ պատերազմի միջոցին: Զարմանալի չէ, ուրեմն, որ իրենց ահաբեկչական գործունէութիւնը վարժ ռազմավարութիւն կը ցուցնէ: Այն աստիճան որ անգլ. զինուորական իշխանութիւնները յաճախ անկարողութեան կը մատնուին: Պաղեստինի ժողովուրդին համար երկրին բուն կառավարողները ահաբեկիչներն են: Անոնց որոշումները այնքան կտրուկ են եւ վճռական, որ զինուորական իշխանութիւնները կը ստիպուին յաճախ փոխել դատական առաւնելու ուղած վճիռներն անդամ. խուճ պայքար, «աստմն ընդ աստման» դրութեամբ:

Քանի մը օրինակներ, ահաբեկիչներու բազմաթիւ ձեռնարկներէն,— Քանի մը ամիս առաջ Նապլուսի (որուն բնակիչները ղուտ Արաբներէ կը բաղկանան) անգլ. դրամատունը կողոպտուեցաւ, հրեայ ահաբեկիչներու կողմէ՝ ծպտուած իրրեւ Արաբ: Կատարուած վնասատուքները ապարդիւն անցան. ոչ աւազակները գտնուեցան, ոչ ալ դրամատան դանձատոմսերը: Ատեն մը վերջ կարգ մը անգլիացի սպաներ առեւանգուեցան, եւ օրերով վար դրուեցան իրրեւ փոխ վրէժ հրեայ ահաբեկիչներու ձերբակալման եւ անոնց հանդէպ ձեռք առնուած զինուորական պատժին: Առեւանգիչները ի վերջոյ իրենց գոհերը անտուկներու մէջ թխմած, Թել Ավիվի Ալէմպիի ճամբուն վրայ դրին, յետոյ անոնց կափարիչները բանալով ահաբեկիչներուն պետը իւրաքանչիւր սպային տուաւ մէկ անգլ. տակի, իրրեւ գրպանի դրամ: Այն ատեն միայն իմացուեցաւ որ անոնք Նապլուսի կողոպտուած անգլ. դրամատան դանձատոմսերն էին:

Անգլ. իշխանութիւններու ահաբեկիչներուն հանդէպ գործածած դլխաւոր զէնքը չբնաջայջէ-թեան սպրեքն է. սակայն այս սպրեքը կը վնասէ առաւելաբար հասարակ ու խաղաղ ժողովուրդին. որովհետեւ այդ սպրեքը գոյութիւն չունի ահաբեկիչին համար: Պէտք է գործը ընթանայ մասին հայեացքները եւ ան կը դառնայ դիւղական յեղափոխութեան մարտական, բռնաշունչ երգիչը՝ ժողովրդավար, յառաջադէմ երիտասարդութեան ամենասիրելի բանաստեղծը: Անոնք զինքը կը նկատէին ամէնէն մեծ ռուս բանաստեղծը: Բարձր կը դնահատէ նաեւ Ջերնիշեւսկին, իր Սիպերյէն դրուած նամակին մէջ, «Անոր փառքը անմահ պիտի ըլլայ. յաւերժ է Ռուսաստանի սէրը հանդէպ անոր, բոլոր ռուս բանաստեղծներէն ամենահանճարեղը եւ ամենաազնիւը»:

Եւ ատիկա հասկնալի է: Ան իր անզուգական, բանաստեղծական հանճարը ի սպաս էր դրած ժողովուրդի պայքարին, հարստացնելով ռուս դրականութիւնը նոր պատկերներով եւ հնչիւններով, քերթողական նոր դանձերով:

Նեկրասովի մուսան ընկերացած «գաղցի ու կարիքի» հետ, կոչուած էր «աշխարհին պատմելու» իր հայրենիքին եւ ժողովուրդին դառն ցաւը եւ դայն վրէժի կանչելու: Ան ստեղծած է գիւղական կեանքի, անոր թշուառութիւններու եւ տգիտական վիճակի մասին ցնցող պատկերներ: Վոլկան՝ զոր Նեկրասովը անուանած է «թախիծի եւ տարակուսանքի գետ», այնպէս չէ ղողդղ դաշտերը, ինչպէս «մեծ իր վիշտով ժողովուրդը՝ ողողդղ է երկիրն ամենուրեք»:

... Օ՛, երկիր հայրենի,
.... Օ՛, երկիր հայրենի,
Անուանիր այնպիսի օթեւան,—
Ես նման մի անկիւն չգտայ,
Ուր ցանողը, պահողը հողիդ,
Ուր մուժիկը մեր ռուս չտիայ:

*Նեկրասով յեղափոխական պայքարի երգիչ էր, բանաստեղծ-քաղաքացի, որու նշանաբանն էր՝ «կրնամ բանաստեղծ չըլլալ, բայց քաղաքացիապարտուր եմ»: Այս նոր ձեւի բանաստեղծը չի սահմանափակուիր ռուս դիւցազնութեան տանջանքներն ու թշուառութիւնները նկարագրելուն մէջ, չի գոհանար դիմակազերծ ընելով ժողովուրդները կեղեքող տղուտական - կարուածատէրները եւ վաշխառուները, այլեւս վրէժի կը կանչէ, պայքարիկը մղէ զանոնք: Եւ այդ է անոր քերթողական ուժը, արժէքը: Ամբոխներու սրտերուն մէկկուտակուած դարաւոր զայրոյթը եւ տարերային բողոքը՝ Նեկրասովի բանաստեղծութեան մէջ յեղու կ'առնեն եւ կը փոխուին կիզիչ հնչիւններու, որոնք կ'ազդարարեն

Հայ Գաղթ. Կեդր. գրասենեակին գործունէութիւնը 1946ի ընթացքին

ԽՄԲ. — Հայ Գաղթ. Կեդր. Գրասենեակէն ստացանք գեկոյց մը որմէ կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Գրասենեակը տուած է 1462 վաւերացուած վկայականներ, 593 տեղեկատու վկայականներ եւ վկայագիր եւ 162 վկայագիր անձնագրի տուրքէն ազատ կացուցանելու մասին: Ընդհ. գումար 2217 վաւերագիր:

Մարսէյլի գրասենեակը իր կողմէ տուած է՝ 459 վաւերացուած եւ 281 տեղեկատու վկայագիրներ. Համագումար 740 վաւերագիր:

Տեղեկատու վկայագիրներն են.— 1655 ծննդեան վկայական, 159 տովորոյթի, 66՝ ծագումի կամ աղգութեան, 29 ամուսնական վկայագիր, 7 խարտմանութեան, 5 զանազան:

Փարիզի եւ Մարսէյլոյ մէջ կարգ մը դիմումներ են կատարուած ձեռնհաս իշխանութիւններու մօտ, ի նպաստ տարագիրներուն: Դարձեալ երկու դրասենեակները տուած են զանազան տեղեկութիւններ եւ դատական խորհուրդներ՝ քերանացի մէջ դրուող, հալիւրաւոր գաղթականներու: Գրուած են 283 նամակներ:

Գաղթականներու իրաւունքներն ու շահերը պաշտպանելու նպատակով՝ Գրասենեակին կատարած բազմաթիւ դիմումները ընդհանրապէս յաջողութեամբ պսակուած են: Գոհունակութեամբ տեղեկացանք, որ անցեալ տարի Արտաքին Նախարարութեան մօտ կատարած մեր խնդրանքը 158 հայ գաղթականներու եւ իրենց ընտանիքներու «հպատակութիւնը անորոշ» բացատրութեան մասին, ընդունուած եւ անոնց տրուած է ծագումով Հայ պրակումը:

Ֆրանսական վարչութիւնը կը մերժէր հատուցում տալ պատերազմի հետեւանքով նիւթապէս վնասուած հայ գաղթականներուն: Ցնկով 1933ի Հոկտ. 28ի պայմանագրին 14րդ յօդուածին վրայ եւ յիշեցնելով այն իրողութիւնը թէ Ծրանսա բնակող Հայերը դինուորական ծառայութեան են - թարկուեցան, խնդրեցինք պատկան իշխանութիւններէն, որպէսզի պատերազմի պատճառով վնասուած գաղթականները Ֆրանսացիներու նման հատուցում ստանան իրենց կրած վնասներուն:

Ուրախ ենք հաստատելու որ կառավարութիւնը նպաստաւոր լուծում մըն է տուած մեր խնդրանքին: Նոյնպէս նպաստաւոր ընդունելութիւն գտած է մեր դիմումը նախկին պատերազմիկներու եւ պատերազմի զոհերու նախարարութեան՝ պատերազմի քաղաքային զոհերու մօտաւոր ազգականներուն կենսաթոշակ տրուելու մասին: Այժմ կը սպասենք եզմտական նախարարի հաւանութեան:

Հայ գաղթականներու արտասահմանի մէջ ունեցած կալուածներուն գրաւումին վերջ տրուած է շնորհիւ մեր դիմումներուն, Գաղթականաց Վերատեսչին եւ Արտաքին նախարարին բարեհաճ կարդադրութեամբ: Իր չանքերու շնորհիւ «Գաղթականներու Օգնութեան Ընկերային Սպասարկութիւն»էն (Service Social d'aide aux Emigrants) 16 անուն նոր հագուստ տրուած է հայ բարեգործական մարմիններուն, գաղթականներուն բաշխուելու համար: Այս հագուստները նուիրուած էին Ամերիկեան կարմիր Խաչին կողմէ:

Հայերու համար Ֆրանսայի մէջ անկախութ մը հիմնելու մասին, Գրասենեակս ծրագիր մը պատրաստած եւ յանձնած էր Գաղթ. Վերատեսուչին: Սակայ համար նախատեսուած էր չորս միլիոն ֆրանք: Վերատեսուչը իր տրամադրութեան տակ այդքան կարեւոր դումար չունենալով՝ Փարիզի Հայ Աղբատախնամը ձեռնարկած է պատսպարան մը մարդարել 25 ծերունիի համար:

Ձեռնարկած ենք Ֆրանսայի Հայերու մարդահամարին, սակայն վերջնական արդիւնքը չունինք տակաւին:

Ֆրանսայի զանազան նահանգներու մէջ բնակող Հայերու մօտաւոր թիւը հետեւեալն է.— Ալփ Մարիթիմ, Ավերօն, Պուշ տու Ռօն, Տրոմ, Կառ, Ժէռ, Հօթ զ'Արմ, Հօթ Կառօն, Հօթ Փիրէնէ, Լանդ եւ Վառ, 25.000, որոնց 18.000ը Մարսէյլ քաղաքին մէջ: Այս շրջանին Ֆրանսահպատակ, Լիբանանի եւ Սուրիոյ հպատակ Հայերուն մօտաւոր թիւն է երկու հազար:

Ռօնի, Իզէռի եւ Լուառի շրջաններու մէջ բնակող Հայերու թիւը կը դնահատուի 16.000, որոնց 6.000ը Լիոնի մէջ. Տէսլն՝ 2.000, Վիչն եւ Կրընօպլը՝ 1500ական:

Արձանագրութիւնները չեն ամբողջացած տակաւին Փարիզի շրջանին մէջ, ուր Հայերը ստուար թիւ մը կը կազմեն, մօտաւորապէս 35.000 հոգի:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

« ԱՍՏՈՒԾՄԷ ՎԱԽՃԻՐ»

Պոլսոյ Մարմարան կը գրէ (18 Յունուար).— Թրքահայութեան ընդհ. ժողովին կողմէ պարտաւորի քուէ ստացած եւ չարաթ մը առաջ դատական վճիռով դատապարտուած Գէորգ Արք. Աբրալեանն երէկ իր բեղմաւոր կենսագրութեան վրայ ամբողջ խարան մը, որ յաւիտեան անջնջելի պիտի մնայ:

Տեսնելով որ պիտի չկարենայ օձիքը ազատել արդարութեան անպարտելի ձեռքէն, Արբալեան արքեպիսկոպոս երէկ յանդգնեցաւ դիմել Իսթանպուլի հիմնական 9րդ դատարանին, պահանջելով որ ջնջուի լուսահոգի Նարոյեան պատրիարքին կտակը:

Մոռնալով որ այդ կտակը արդէն իսկ վաւերացուած եւ նուիրագործուած է, Արբալեան արք. դատարանին յանձնած է իր ստորագրութիւնը կրող աղերսագիր մը, ուր կը համարձակի գրել թէ լուսահոգի Նարոյեան Պատ.ին կտակը՝

Ա.— Անճիշդ է.— 2. Այդ տեսակ կտակ մը դոյութիւն չունի.— 3. Այդ կտակը չինծու է !!!

Այնքան անլուր, այնքան ապշեցուցիչ եւ այն աստիճան ահաւոր է դէպքը, որ մեր գրիչը կը կաթկթի եւ բառ չենք գտներ մեր զգացումներն ու մտածումները արտայայտելու:

Դժուար չէ ըմբռնել մեր կացութիւնը, երբ կը տեսնենք բարձրաստիճան հայ եկեղեցական մը, որ վտխանակ պաշտպան կանգնելու լուսահոգի պատրիարքի մը կտակին, ընդհակառակն կը յանդգնի ուրանալ զայն, որպէսզի Ազգ. Հիւանդանոցը զրկուի կարեւոր կտակէ մը եւ ինքնակոչ տեղապահի մը գրպանը մտնեն լուսահոգի պատրիարքին խնայած լումաները:

Ինքնախարտնումի այս գատը յետաձգուեցաւ Փետրուար 17ին, լսելու համար կտակարարներու փոխանորդներուն առարկութիւնները:

Այս պայմաններուն մէջ ուրիշ բան չի մնար մեզի, բայց եթէ յիշեցնել ուրացող արք.ին.

— Սրբազա՛նց, դուն Աստուծմէ վախցի՛ր:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

Ինչպէս ազատեցաւ գեղանի Վառվառէն

1915ի համատարած ջարդի օրերուն, հազարաւոր հայ որբերու կարգին, խեղճ Վառվառէն ալ խլուած էր իր մօրը գրկէն ու ինկած Քիւրտերու ձեռքը: Հազիւ Իննը տարեկան, չուտով կը մոռնայ մայրենի լեզուն եւ կը դառնայ կատաբաշ Քրտուհի մը, Այշէ անունով: Ամբողջ գիւղը կը կոչէր «Այշէ որդն» (զեղեցիկ Այշէ): Մօրը գրկէն ջինքը խլող Քիւրտը զաւակ չունենալով՝ Այշէն կը կնքէ իրեն համար իբրեւ հոգեզաւակ: Ամբողջ տնեցիները կը դուրգուրան զեղեցիկ Այշէին վրայ: Ոչ մէկը կը մոռնայ իր Հայ ըլլալը, այլ ամբողջ շրջանի Քիւրտերը զայն կ'անուանէին Հիւսէյնին աղջիկը: Ոչ մէկ տեղւոթիւն իր հասակակից քիւրտ աղջիկներու մէջեւ: Լաւ հագուած, լաւ խնամուած, Վառվառէն ամէնէն զեղեցիկն էր: Իր խնճորի նման կարմիր այտերը, չէկ եւ երկարահաս մազերը, զրաւած էին բոլորին ուշադրութիւնը:

Քիւրտ Հիւսէյին հպարտ էր որ երեսունմնոց գիւղին մէջ ամէնէն զեղեցիկ աղջիկը իրն էր:

1921ի գարնան ես ինկայ այն գիւղը, ուր կ'ապրէր զեղեցիկ Վառվառէն վեց տարիէ ի վեր, կտրուած աշխարհէն: Տակաւին անծանօթ գիւղի բնակիչներուն, երբեք մտքէս չէր անցներ թէ Հայ կայ գիւղին մէջ: Իմ քնակած տան մէջ կար քիւրտ ապաստի մը: Չեմ գիտեր ինչպէս եղաւ օր մը, խօսակցութեան մը ընթացքին,— Գիտե՞ս, ես-սուքֆ, բաւ, այս գիւղին ամէնէն զեղեցիկ աղջիկը Հայ մըն է: — Հա՞յ, կրկնեցի ես, հոս Հայ ալ կա՞յ: — Այո, Այշէ կ'ըսեն իրեն:

Երկար առենէ ի վեր Հայ տեսած չէի, ծնցուեցայ ամբողջ մարմինով: Ո՞վ է արդեօք, ո՞ր կողմերէն, եւ կամ ո՞ր գիւղացի: Այսպիսի մտատանջութիւններով այդ գիշեր մինչեւ ուշ ժամանակ արթուն մնացի:

Յաջորդ օրը ուղղակի դիմեցի քիւրտ հանըմիս հասկնալու համար թէ որքա՞ն ճիշտ էր սպասուհիին բսածը: Եւ իրօք, հանըմս ալ կրկնեց նոյն խօսքերը: Ինծի կը մնար օր առաջ տեսնել Հայ աղջիկը: Մնդրեցի հանըմէս որ եթէ կարելի է դիս տանի ու ծանօթացնէ անոր հետ: Իմ հաւատարիմ աշխատանքիս շնորհիւ չափազանց սիրուած էի թէ՛ հանըմէս եւ թէ բոլոր տնեցիներէն: Ազիւ քիւրտ կինը սիրով ընդունեց խնդրանքս, ու անմիջապէս միասին գացինք Վառվառէին բնակած տունը: Նախապէս հանըմս յայտնեց մեր գալու նպատակը եւ ապա դառնալով ինծ բսաւ,— Ահաւասիկ, քու ուզած Հայ աղջիկը:

Ամօթխած Վառվառէն կասկածոտ կտրեցաւ քիւրտ կնոջ յայտնութեան վրայ. նախ չհասկցաւ թէ ի՞նչ բսել կ'ուզէր հանըմս: Ընդհանուր խօսակցութիւն մը սկսաւ բոլորիս մէջ: Հոս միջանկեալ բսեմ, որ այս Քիւրտերը երբեք պէտք չէ բաղդատել մեր դիտցած սովորական վայրագ Քիւրտերուն հետ: Առանք Մարբերդի արեւմտեան շրջանի մէջ ապրող Կուրմանճի Քիւրտերն էին, որոնք իրենց վարք ու բարքով չար եւ նման էին Հայերու: Հաղուադէպ են այնպիսիները, որ Հայեր սպաննած ըլլային:

Մեր ընդհանուր խօսակցութեան միջոցին, իմ կարգիս քանի մը հարցումներ ըրի Այշէին, քրտեցէն, հասկնալու համար թէ ո՞ր տեղացի եւ ինչպէս ազատուած է, բայց ոչ մէկ պատասխան կրցայ առնալ: Ընդհակառակն երեսը դարձուց եւ տեսակ մը դժդոհութիւն յայտնեց որ ես իր Հայ ըլլալովը կը հետաքրքրուիմ. նախ ուղեց բսել թէ ինք Հայ չէ, հետեւաբար աւելորդ են իմ հարցումները: Իրեն փոխարէն քիւրտ Հիւսէյինն էր որ պատասխանեց ըրած հարցումներուս, աւելցնելով թէ՝ ան Հայ չէ այլեւս: Քիւրտը ինքն ալ չէր գիտեր թէ ո՞ր գիւղէն կամ որ երկրէն է. իր պատմելով զեղեցիկ Այշէն ուրիշ Քիւրտերու ձեռքէն էր ազած, որոնք զայն պիտի սպաննեն եղեր:

Առանց Հայերէն բառ մը խօսելու իմ գիտցած կիսկատար Հայերէնովս, ու նաեւ առանց ստուգելու Այշէին ո՞րտեղացի ըլլալը, կոտրուած սրտով դուրս եկայ Քիւրտին տունէն: Թէեւ ես ալ փոքր մի տարիքով, երբ բաժնուեցայ ծնողքէս, հազիւ 10 տարեկան, բայց Հայկական ոգին միշտ վառ էր մնացեր մէջս: Տարագրութենէն չորս տարի վերջ դտած էի հրաշքով ազատուած երկու եղբայրներս, ծանօթացած էի ուրիշ Հայ բեկորներու, որոնք ցիր ու ցան ինկած էին ազգին անդին: Երբեմն Մարբերդ քաղաքը դացած ատենս տեսած էի Հայեր, որոնք այլեւս ազատ էին ու կը զբաղէին իրենց սեփական գործերով: Կը մտածէի այլեւս առիթով մը փախչիլ եւ ազատուիլ վեց տարուան դերութենէն ու հաստատուիլ ծննդավայրս (Բազմաշէն), մանաւանդ որ բաւական թիւով գիւղացիներ, որոնք նոյնպէս հրաշքով ազատուած, եկած հաստատուած էին գիւղը:

Բայց երթալէս առաջ կ'ուզէի որ Վառվառէն ալ ազատուի այդ կեանքէն, մանաւանդ որ ամուսնացնելու խօսքեր ալ կ'ըլլային իր մասին: Ո՞ր քիւրտ տղան պիտի չուզէր Վառվառէին պէս զեղեցիկ կին ունենալ: Ցաճախ կը հետապնդէի զինքը առանձին տեսնելու համար: Կարծես Քիւրտը կռահած էր միտքս, մէկ քանի անգամ անուղղակի ըսպառնալիքներ ըրաւ ինծի, խստիւ կը հսկէին նաեւ Վառվառէին վրայ: Այլեւս բաւական հասուն աղջիկ էր. առանձին չէին ձգեր որ դնայ երթայ: Ես ալ չտիաղանց զղջայ էի իմ քայլերուս մէջ. գիւղին մէջ երբեք չէի ուզեր մօտենալ իրեն:

ՊԵՏՐՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

(1)

Ֆրանսական ծրագիրը Ռուրի մասին

Ֆրանսական կառավարութիւնը հրատարակեց այն ծրագիրը զոր պիտի ներկայացնէ Մոսկուայի խորհրդաժողովին, Ռուրի ապագայ կարգադրութիւնը որոշելու համար: Այդ ծրագրին համաձայն, Զորս Մեծերը պէտք է զբաղին Ռուրի ճարտարարդործական շրջանին բոլոր ածխահանքերը եւ գործարանները եւ սեփականութիւնը փոխանցեն Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան:

Պ. Ալֆան, արտաքին գործերու նախարարութեան մնաւեսական բաժնի տնօրէնը, տեղեկութիւններ հաղորդելով այս մասին, յայտարարեց թէ ուրիշ ճար չկայ, խափանելու համար զէնմանական վտանգը աշխարհի խաղաղութեան: Ըսաւ նաեւ թէ Ֆրանսա որոշած է պահանջել նաեւ Ռուրի շրջանին քաղաքական անջատումը:

Ֆրանսական ծրագիրը կ'ընդգրկէ նաեւ Լսանէն եւ Տիւէլտորֆը, որոնք Գերմանիոյ վեցերորդ եւ իններորդ ամենամեծ քաղաքներն էին պատերազմէն առաջ, 659.871 եւ 539.905 բնակիչներով: Միջազգայնացման ենթակայ շրջանը կը տարածուի Հռենոսի արեւելեան ափին վրայ, աւելի քան 50 մղոն երկայնութեամբ:

Ծրագիրը Միացեալ Ազգերուն յանձնելով Ռուրի շրջանը, կ'առաջարկէ միջազգային ընկերութիւն մը կազմել ածխահանքերուն, ուրիշ մըն ալ պողպատի եւ երկաթի գործարաններուն համար: Ֆրանսա պիտի պնդէ որ Գերմանիոյ պողպատի տարեկան արտադրութիւնը սահմանափակուի 7.500.000 թոնի: Ֆրանսայի հիմնական նպատակն է.—

1. Գերմանիոյ պողպատի ճարտարագործութիւնը փոխադրել Ֆրանսա եւ ուրիշ երկիրներ, այնպէս որ Եւրոպայի պողպատի արտադրութեան ամենամեծ կեդրոնը դառնայ Ֆրանսա, եւ ոչ թէ Գերմանիա:

2. Հաստատել կարգադրութիւն մը որուն շնորհիւ Ռուրի ածուխը արտադրուի եւ բաժնուի Ֆրանսայի եւ ուրիշ եւրոպական երկիրներու, չհակիւ պետութեանց ներկայացուցիչներէն կազմուած միջազգային վարչութեան մը միջոցաւ:

Այս կարգադրութեամբ, Ռուրի շրջանը պիտի դառնայ Եւրոպայի խաղաղասէր ազգերուն հաւաքական սեփականութիւնը: Ծրագրին կարեւորութիւնը կարելի է ըմբռնել, երբ լսենք թէ Ռուրի շրջանը կը պարունակէ Գերմանիոյ հանքածուխին 90 առ հարիւրը, պողպատի արտադրութեան 74 առ հարիւրը, երկաթի գործարաններուն 72 առ առ հարիւրը եւն.: Այս բոլոր տուեալները համաձայնութեամբ պիտի ըլլայ գերման սեփականատէրերուն, եթէ ապացուցանեն թէ նացիներ չեն:

Վերջնագիր Պաղեստինի հրեաներուն

Պաղեստինի կառավարութիւնը վերջնագիր մը ուղղեց Հրէական Գործակալութեան, ազդարարելով թէ պիտի ստիպուի զինուորական վարչութիւն մը հաստատել, եթէ լիովին չգործակցին, խափանելու համար ահաբեկչական գործունէութիւնը: Պայմանաժամ տրուած է եօթը օր (մինչեւ երկուշաբթի):

Իրազեկները կը կարծեն թէ կատարեալ գործակցութիւն պահանջելով, բրիտանական իշխանութիւնը ապահովաբար կ'ուզէ որ Հրէական Գործակալութիւնը իրեն յանձնէ Իրկուն եւ Սթէրն կազմակերպութեանց անդամներուն անունները եւ հասցէները: Ակէ առաջ այս խմաւոյ առաջարկներ եղած, բայց զայրոյթով մերժուած էին: Գործակալութիւնը չուզեր լրատուամտնիչներու վճռած 600.000 հրեաներ եւ կ'ըսէ թէ ինք ահաբեկիչներ չի ճանչնար:

Վերջնագիրը կը բացատրէ թէ երկար ատենէ ի վեր կառավարութիւնը քանիցս ազդարարած էր թէ ահաբեկչական գործունէութեան ճնշումի հետեւանքներ պիտի ունենայ, բայց հրէական իշխանութիւնները եւ համայնքները գործունէութեան նշան չեն ցուցներ:

★ Պաղեստինի գերագոյն ատեանը մերժեց ետ առնել հրեայ ահաբեկիչ Տով Կրունըրի մահապատիժը, որ կրնայ գործադրել որ եւ է ատեն: Փարիզի մէջ ալ դիմումներ կատարուեցան հանրապետութեան նախագահին, որպէսզի ներում չնորհուի: Պաղեստինէն հեռացած անգլիացի ընտանիքներու առաջին կարաւանը, 19 կիներ եւ 15 մանուկներ Մարսէյլ հասան օդանաւով:

★ Եգիպտոսէն կը հեռագրեն թէ առնուազն 2000 երիտասարդներ կամաւոր արձանագրուած են, Պաղեստինի Արաբներուն միանալու եւ Հրեաներուն դէմ կռուելու համար: Գաղտնի կոմիտէ մը իր եօթը անդամները ղրկած է Պաղեստին, ի հարկին յեղափոխութիւն սարքելու համար:

ԱԶՆՈՒԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՏԻՏՂՈՍՆԵՐԸ պիտի ընդունին Իտալիոյ մէջ: Հունգարիա եւս ընդնց, ծանր պատիժներ սահմանելով անմասսողներուն:

ԿԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԱԽԱՂԱՆԻ ԴԱՏԱԳԱՐՏՈՒԵՑԱՆ ՀԻՆԳ ԿԻՆԵՐ եւ վեց այրեր,— Ռավէնսպրուքի կիներու արդէլարանին պաշտօնեաները, մնացեալ չորսալ՝ 10—15 տարի բանտարկութեան: Առանք մատնանուած էին թէ զանազան ձեւերով մեղսագործած են հաղարաւոր զոհեր: Մահապարտներէն մէկն Զուիցերիացի կին մը, Քարմէն Մորի, ապանունով «սեւ հրեշտակը» խորհրդակցեալ, երբ կ'արտասանուէր վճիռը:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ բրիտանական զօրքը 50 առ հարիւր պիտի պարպուի, ինչպէս հաղորդեց Աթէնքի դեսպանը: Պաշտօնապէս 30.000 կը հաշուեն այդ բանակին թիւը: Միացեալ Ազգերու քննիչ յանձնախումբը կը շարունակէ իր աշխատանքները: Պիտի այցելէ նաեւ Եուկոսլաւիա, Պուլկարիա եւ Ալպանիա: Ամերիկեան պատուիրակին միջամտութեան վրայ, փրկուեցան հինգ յոյն ապստամբներ, որոնք պիտի կախուէին Բշ. առտու:

ԵՐԿՐՈՐԴ 5 առ հարիւրի զեղչը որ նախատեսուած էր Մարտ 1ի համար, աւելի կանուխ պիտի յայտարարուի: Կառավարութիւնը օրէնք մը կը պատրաստէ այս մասին:

ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐԸ դժգոհ են Ազգ. Ժողովի վերջին որոշումէն եւ կը պնդեն իրենց պահանջներուն վրայ: Միեւնոյն ատեն կը բողոքեն շաբաթական 48 ժամ աշխատանքի որոշման դէմ:

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ հոսանքը նորէն կըզեղաւուեցաւ, ժամը 22էն 5: Արգիլուած է լուսաւորել խանութներու, սրճարաններու, ճաշարաններու, դրօսավայրերու եւն. ապակեփեղկերը:

ՄԱՒՔ ՔՆԻՓԻՆԿ, Տարնանի փոխանորդը, որ ամբաստանուած է իբրեւ կազմակերպիչը նախկին նախարար Ժորժ Մանտէլի սպանութեան, ըմբոստներու դէմ կատարուած դործադրութեանց եւ Սան-Թէի 28 բանտարկեալներու դնդակահարման, կը դատուի երկու օրէ ի վեր: Առաջին օրն իսկ յայտարարեց թէ խիղճը հանդիստ է ...

ՌՈՒՄԲ ՄԸ ԱՐՁԱԿՈՒԵՑԱՒ Նիւրընպէրկի դերման դատարանին դէմ որ կը դրաղի Նացիներու դատավարութեամբ: Այս առթիւ բարքի ցոյց մը կատարեցին 25.000 հոգի, հակառակ սաստիկ ցուրտին:

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ Ռուժէ Ռօլ անուն հրէայ մը, որ շաքար կամ դրամ տալով անչափահաս աղջիկներու, տուն կը տանէր եւ կը լլկէր, Ռիւէյլ-Մալմէզոնի մէջ: Դեռ չէ ձերբակալուած միւս հրէան, որ իրիկուն իրիկուն կը զգեստնէ կիներ եւ աղջիկներ, փողոցին մէջ:

ՌՈՄԱՆ.— Կապոյտ Ծաչը կը տօնէ Մանուկներու Օրը Փետրուար 8ին: Կը խնդրուի նկատի ունենալ սոյն թուականը: Պիտի բաժնուին անուշեղէններ եւ նուէրներ բոլոր մանուկներուն համար:

ԱՌՆՈՒՎԻԼԼԻՆ Այրի Տիկին Մաոի Շերիննան իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին Պ. ՎԱՀՐԱՄ ՃԻՋԱՑԻՐԼԵԱՆի մահուան առթիւ: Տիկնոջ Սֆիռոնցի հայրենակիցները Ֆր. կ. Ծաչին կը նուիրեն փոխան ծաղկեպսակի 1200 Ֆրանք: Ստանալ «Ճառագ»էն:

Բացուած է բաժանորդագրութիւնը
«ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍՕՐԵԱՑ»
Հայագիտական ուսումնասիրութեան, կամ տարի 1947

Տարեկան բաժանորդագինն է ամէն երկրի համար 5 տոլար: Կը խնդրուի մեր յարգելի բաժանորդներէն, որ բաժանորդագինները ուղարկեն կանխիկ կամ ուղղակի խմբագրութեան Rédaction de la revue «HANDES AMSORIA», Wien 62(Autriche), Mechitaristengasse 4: Ֆրանսայի մէջ՝ Mr. Pierre Zamarian, rue Armény 15, Marseille, France:

Լոյս տեսած են՝ 1939—1942 մէն մի տարի՝ տոլար 3: 1943—1946 մէն մի տարի՝ 2 տոլար:

ԿԱՐԴԱՑԻՔ

ՋԷՅԹՈՒՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ
Գ. ՏԷՕՎԼԷԹԻ, ՀԱՏՈՐ Բ., ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Ձշմարտասօղ ծիծաղներ անունով, ՎԱՐԴԱՆ ԵՂԻՇԷԱՆԻ նոր հատորը, որ Ատափազարի հայ ինքնատիպ կեանքէն, կենդանի եւ երգիծական պատմուածքներ կը պարունակէ: Ամէն Ատափազարցի պէտք է օրինակ մը ունենայ այս գիրքէն:

200 էջ 150 Ֆրանք: Դիմել՝ ԴՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, 46, Rue Richer, Paris (9), ինչպէս նաեւ բոլոր գրավաճառներուն:

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԱՂԱՆՍ.— Հ. Բ. Դ. Շրջ. կոմիտէն քնդհ. Ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուան ժամը 8.30ին, Ահարոնեան Ակռամբը:

Հ. Բ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ հերթական դասախոսութիւնը այս հինգշաբթի, ժամը 20.30ին, Sociétés Savantesի մէջ, հայերէնի դասէն վերջ: Դասախօս՝ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ:

Հ. Բ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանեէօ Քաչանի մանաճիւղին դասախօսական Ժողովը՝ այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, տովորական հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԻԼԻԱ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Սէն Լուի թէյասեղանը՝ այս շաբաթ (8 Փետրուար) ժամը 8.30ին, Bar du Centreի սրահին մէջ: Պիտի բանախօսէ՝ ԸՆԿ. Գ. ԻՓԷՔԵԱՆ:

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Փոն տ'Օպնայի նորակազմ մանաճիւղին բացման հանդէսը այս կիրակի, ժամը 2.30ին տեղւոյն սրահին մէջ: Դեղարուեստական դեղեցիկ բաժին մը, հայկական պարեր, երգեր, զաւեշտ մը եւ սիրուն անակնկալներ:

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Վիէնի մէջ կազմակերպուած Հ. Բ. Դ. ԿՈՄԻՏԻՆ կողմէ, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Պ. Խաչիկ Տէր Պետրոսեանի սրճարանին մէջ:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՑԱԾ ԵՆ.— (Պաշտօնաթերթ 12 Յունուար).—

Գարամատեհոսեան Յակոբ, նպարավաճառ, ծնած 1906ին Պիւճիկ, զաւակը Սիւզան – Պէթրիս, ծնած 1943ին, Փարիզ, կինը Գրտըքեան Սիրուհի, ծնած 1920ին, Պուլիս, այժմ Պուա Քոլոմպ: Քէչիչեան Արամ, մեքենավար, ծնած 1909ին Գըր Շէհիր, զաւակը Րոպէր-Լէոն, ծնած 1944ին Ալըք, կինը Քարայեան Հրանդուհի, ծնած 1913ին Կեսարիա, այժմ Ալըք: Քէմէչեան Ժան, բանուոր, ծնած 1909ին, Մարսէյլ, կինը Յովակիմեան Արաքսի, ծնած 1907ին Խարբերդ, այժմ Մարսէյլ: Քինոսեան Գաբրիէլ, բանուոր, ծնած 1904ին, Խարբերդ, կինը Գաղանճեան Վիքթորիա, ծնած 1909ին Խարբերդ, այժմ Վիէն: Գոմչուեան Կարապետ, առեւտրական, ծնած 1912ին Խարբերդ, կինը Վարդանեան Հոռուփիկ, ծնած 1917ին Ազդհիր, այժմ Կոչասք: Գասպարեան Արթին, բանուոր, ծնած 1915ին Անգարա, կինը Առաքելեան Մարի, ծնած 1916ին Պուլիս, այժմ Սէնթ Էթիէն: Մարգարեան Տիգրան, առեւտրական, ծնած 1908ին Տիարպէքիր, կինը Յովսէփեան Մարիցա, ծնած 1911ին Մալաթիա, այժմ Սէնթ Էթիէն:

(Շար.)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ Հայաստանի Նոր Խարբերդէն Գրիգոր եւ Լեւոն Ղարիպեան եղբայրները, որոնք պինոյոր էին: Իմացնել հետեւեալ հասցէին.— Համասեան, 14 Place d'Aix, Marseille:

ԵՈԶՂԱՍՑԻ Անույշ Շիշմանեան կը փնտռէ իր տագրերը Նիկողոս, Տիգրան եւ Սահակ Շիշմանեանները: Տեղեկացնել Տիկին Շիշմանեանի 71 rue Jean Jaurès, Arnouville les Gonesse (S. et O.): Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Սկաուտական վերին մարմինը կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ սկաուտական դասընթացքը սկսած է Փետրուար 2ի առտուն, 32 Rue St. Lazare: Դասընթացքը պիտի տեւէ երեք ամիս, ամէն կիրակի, նոյն ժամուն եւ նոյն տեղը: Դասընթացքներ պիտի հաստատուին նաեւ կեդրոնական Ֆրանսայի շրջաններուն մէջ:

ԿԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՂՐԵՐՈՒ
համար ճոխ մթերք մը ամէն տեսակ ներքին ճերմակեղէններու պիտի գտնէք
DANY ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
8bis Rue Falguière, Paris (15)
Métro Pasteur կամ Մոնփարնաս
Տէր եւ Տիկին Պ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ

ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՃԱՇ ՄԸ,
ՓԱՐԻԶԻ ԿԵՆԴՐՈՆԻՆ ՄԷՋ — ԴԻՄԵՑԷՔ
ՃԱՇԱՐԱՆԼԻԼԱ
24 Rue St. Lazare

Ուշադրութիւն կոշկակարներուն
Ունինք կաշիի վաճառատուն Crepin եւ Tannerie: Ձեր բոլոր պէտքերու համար դիմեցէք Յ. Գ. փափագեան վաճառատունը, 223, r. Tolbiac, Paris (13) Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: Tolbiac, Place d'Italie ծ Glacière:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Ամերիկա 10 Տոլ.

Jeudi 6 Février 1947 — Հինգշաբթի 6 Փետրուար

ԺԹ· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4923-ՆՈՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ թիւ 562 — Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ՝ 4 Ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ԱԽԵԼԻ ԱՐԹՈՒՆ

Թող չափազանցութիւն չհամարուի, եթէ յաճախ կը զգաստինք Միջին Արեւելքի վերաբերեալ խնդիրներով :

« Շատ է աւուրն չար իւր» :

Եւ ամէն օր աւելի կը մթագնի հորիզոնը : Իրբեւ հետեւանք աղգային եւ քաղաքական պայքար - ներու, ներքին եւ արտաքին խաղերու, ընկերային եւ տնտեսական ալեկոծութեանց

Զարհուր կը սխալին անոնք որ կը կարծեն թէ պարզապէս տեղական հանգամանք ունի Պաղես - տինի թնճուկը :

Ամբողջ արաբական աշխարհն է որ կը խլրտի այդ հարցին առթիւ :

Անոր լուծման այս կամ այն ձեւը կրնայ պայծառացնել մթնոլորտը, եւ կամ վտանգաւոր փոթորիկի մը մատնել արաբական ծովը, Եգիպտոսէն մինչեւ Սուրիա - Լիբանան եւ Իրաք :

Անհրաժեշտ չէ մանրամասնութեանց մէջ մըտնել, բացատրելու համար թէ Մեծերու աղդեցութեան պայքարներն ալ չարաբաստիկ դեր կը կատարեն այս յարաճուն ալեկոծութեան մէջ :

Բրիտանական աշխարհակալութիւնը չկրցաւ դործադրել Պալֆըրի յայտարարութիւնը (1917), — Հրէական Տուն մը հաստատել Պաղեստինի մէջ :

Տարիներով Հրեաներու ներդաղթը քաջալերելէ եւ անոնց թիւը 600.000ի հասցնելէ վերջ, Լոնտոն այսօր մատնուած է կատարեալ անելի մը : Այն աստիճան որ, Զըրչիլներն անդամ յուսահատած են եւ կ'առաջարկեն օգնութեան կանչել Մ· Նահանդները : Եւ կամ հոգատարութիւնը փաթթել Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան գլխուն :

Առաջին անդամ չէ որ Մեծն Բրիտանիա կէս ճամբան կը ձգէ իր հովանաւորածժողովուրդները :

Բոլոր «Մեծ»երն ալ իրար կ'արժէն, այս ճակատին վրայ : Գոնէ մենք այնքան փորձառու ենք որ կրնանք ուրիշներուն ալ բաժին հանել, մեր պատմութենէն :

Այնցնելով բուն հարցին, կ'ուզէինք անդամ մը եւս յիշեցնել տարրական ճշմարտութիւն մը :

Հայկական ամէնէն հոծ համրանքները տեղաւորուած են Միջին Արեւելքի, ուրիշ խօսքով՝ ապրակալն աշխարհի մէջ :

Բաց ի Հայաստանէն, ուրիշ ոչ մէկ տեղ պարադաները այնքան նպաստաւոր են, մեր աղգային դիմադիծը պահելու եւ մեր մշակոյթը զարդացնելու համար :

Վկայ՝ 30 տարուան ընթացքին կատարուած նուաճումները, բոլոր ճակատներուն վրայ :

Ո՞ւ է ժողովուրդ պիտի չկրնար աւելի մեծ հրաչք մը դործել : Մանաւանդ որ, այս չհինարար բազմութիւնները մնացորդներն են 1915ի արմատախիլ եւ ճղակտոր, անապատէ անապատ քշուած կարաւաններուն...

Միայն հայկական կեանքը չէր որ ծաղկեցաւ այդ քրտնաջան աշխատանքին եւ վաստակին շնորհիւ, այլեւ արաբականը :

Տեղացիները իրենք բազմիցս խոստովանած են այս իրողութիւնը, որ հանդիսաւորապէս յայտարարուեցաւ անցեալ տարի, ներդաղթի առթիւ :

Միեւնոյն ատեն, մեր տարագիր բազմութիւնները յաջողեցան չահիլ տեղացի ժողովուրդնե - րուն վստահութիւնը

Անոնք միասին տառապեցան , երբ Արաբը տագնապներ կ'անցընէր, պարբերաբար : Եւ միասին ուրախացան, երբ ան կը տիրանար իր անկախութեան :

Արդ, այս հիմնական դիծը պէտք է չարունակուի նոյն իմաստութեամբ եւ յարատեւութեամբ, առանց աղդուելու աչքն կամ ճախէն :

Ինչ իրական կամ արհեստական ճեղքեր ալ բացուած ըլլան մեր մէջ, մենք պարտաւոր ենք մնալ արթուն եւ միաճայն՝ այս ճակատին վրայ :

Ոչ ոք իրաւունք ունի աւելի արաբասէր, ազատասէր կամ յեղափոխական երեւալու, կասկածելի ներկայացնելով իր եղբայրն ու դրկիցը :

Քրէական յանցանք է այն ինչ որ կը կատարուի աւելի առեն մը ի վեր, արաբական թերթերու մէջ փոխադրելով ներքին վէճեր : Իրբեւ թէ հարուածելու համար Դաշնակցութիւնը :

Ծապլվարական մարդանքները արժէք չունին մեծ երկիրներու մէջ, բայց կրնան կսկծալի թիւրիմացութիւններ պատճառել « արեւելեան կոդմն աչխարհի » :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՁԻՒՆՆ Ի ՄԱՐՍԷՅԼ

Խեղճ Մարսէյլցիներ, այնքան նախանձորդներ ունէիք ձեր հրաչափառ արեւին համար որ, ան ալ այս ձմեռ ուժասպառ՝ տեղի տուաւ սպիտակափառ ձիւնին :

Զտեսնուած բաներ տեսանք : 30 սանթիմեթր հաստութեամբ ճերմակ սաւաններ ձդուած ամէն կողմ, պառած ջուրեր, պայթած խողովակներ : Իսկ այն բաները որ կը տեսնէիք ամէն օր, յանկարծ անհետացան օրերով, ինչպէս ձեր «դեմոկրատ» հանրակառքերը որոնք Աբեւելքի այդ դուռին մասնաւոր հմայք մը կուտան, Քանըպիէրին հետ միասին :

Մեղի՝ Փարիդի բնակիչներուս համար սովորական է լքել Օչն վար տասը, տասնըհինդ : Միշտ այդպէս եղած է, եւ այդ պատճառով իսկ մարդիկ անտարբեր են որեւէ «սիրտ տաքցնող» բաներու հանդէպ : Ուր որ երթաս, պաղ հով մը կը փչէ , հոգ չէ թէ «սրահին ջերմութիւն»ը ապահոված ըլլան : Մարդիկ պաղին աստիճանը իրենց սրտէն դղացումներէն եւ խելքէն կը դատեն :

Իսկ դուք, տաք սիրտ եւ տաքարիւն Մարսէյլցիներ, ի՞նչ տեսաք որ վռնտեցիք արեւը ձեր հորիզոնէն : Եթէ ջերմութիւնն ալ ձեր հոդիներէն անհետանայ արեւին հետ, Մարսիլիահայ ալ կը կորսնցնէ իր հմայքը :

Գիտեմ, «երբեմն մենք ալ պէտք ունինք մեր տաքդլուխները իրենց տեղը դանել», պիտի ըսէք : Բայց ձիւնն ու ձմեռը ի՞նչ օգուտ բռնկած հրդեհին :

«Խենդը խրատն ինչ ընէ, թեւը սապոնը»...

ՍՕՍԻ

Պատասխան գրոհիչներուն

Հ· Ց· Դ· Վալանսի Շրջ· Կոմիտէն խորապէս վրդովուելով քաղաքացի Հինայէկեանի վերջին գրդռիչ բանախօսութենէն, (տես Բ· էջ), բուռն պատասխան մը ղրկած է, հրատարակութեան համար : Այս առթիւ Հ· Ց· Դ· Ֆոնտին կը տրամադրէ 5000 (հինդ հաղար) ֆրանք :

Պատասխանը պիտի հրատարակենք յապաւելով ամբողջ նախադասութիւնները, ինչպէս ըրած էինք Փարիդի Ռոստոմ խումբին յայտարարութեան առթիւ :

Ներգաղթի հանգամանքները

Բարեգործական կեդր· վարչութեան վերջին (15 Յունուար) զեկոյցէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները·—

Սրտագին գոհունակութեամբ կ'արձանագրենք ներկայ տարուան այս անդրանիկ զեկոյցին գլուխը այն հրաչալի յաջողութիւնը զոր ունեցաւ Հ· Բ· Ը· Միութեան ձեռնարկած Ներդաղթի մէկ միլիոն տոլարի Համադդային հանդանակութիւնը, որ հաւանականօրէն պիտի դերակատարուի խսկ, չնորհիւ Ամերիկահայութեան ցոյց տուած խանդավառ հայրենասիրութեան : Պէտք է խոստովանիլ թէ այս երկրին մէջ բոլոր աղգային կազմակերպութիւնները եւ մասնաւորաբար Հայրենակցականները իրենց անվերապահ գործակցութեամբը ամէն ջանք ըրին որ այս վեղեցիկ արդիւնքը ձեռք բերուի եւ յառաջիկայ գարնան համար ծրագրուած ներդաղթը մասամբ ապահովուի :

Արդարութեան պարտք մը կը կատարենք նաեւ ի վեր հանելով այն բարեբաստիկ անդրադարձումը զոր այս հայրենանուէր ձեռնարկը ունեցաւ արտասահմանի մէջ ալ, ուր մեր սրտցաւ հայրենակիցները, վերջին պահուն ոգեւորուած , սիրայօժար հետեւեցան Ամերիկայի սխրալի օրինակին եւ, չուզելով նպաստընկալի դերբին մէջ մնալ, արդէն սկսած են նոյնպէս իրենց հայրենասիրութեան ապացոյցը դրապէս տալ, կարեւոր դումարներ դոյացնելով ի նպաստ Հայրենադարձի հիմնադրամին : Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Ցունաստանի եւ Սուրիայ մէջ ցարդ հանդանակուած դումարները կ'անցնին 100.000 տոլարը :

Պաղեստինի խնդիրը աւելի մասնուած

ԱՐԱԲՆԵՐԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՆ

Գչ· օր բոլորովին ձախողեցան այն բանակցութիւնները որ կը կատարուէին Լոնտոնի մէջ, Արաբներու եւ Հրեաներու մասնակցութեամբ, լուծելու համար Պաղեստինի խնդիրը : Արաբական պատուիրակութիւնը Պ· Պեվինի ներկայանալով, վճռապէս մերժեց հրէական պետութիւն մը հաստատելու կամ երկիրը երկու մասի բաժնելու ծրագիրները : Արաբներու կարծիքով, ամէնէն արդար եւ դործնական ծրագիրն է իրենց առաջարկը,— Հաստատել արաբական պետութիւն մը : «Ուրիշ ոչ մէկ ծրագիր կրնայ ապահովել արդարութիւնը » : Այս առաջադրութեամբ, անոնք վճռապէս կ'ընդդիմանան հրէական ներդաղթին :

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Արաբները երբեք ասքան անդրդուելի եղած չէին որքան այս անդամ : Այնպէս որ այժմ բրիտանական կառավարութիւնն կ'ելլայ առնել յաջորդ քայլը : Արտաքին նախարարը Արաբներուն հետ խօսած ատեն, հասկցուց թէ հաւանական է որ կառավարութիւնը ամբողջ խնդիրը ներկայացնէ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան : Բայց, այդ ձեռնարկէն առաջ, կրնայ յատկապէս դիմել Մ· Նահանդներուն, որպէսզի գործնապէս աջակցին Պաղեստինի հարցին լուծման : Ամէն պարագայի մէջ, հաւանական չէ որ Անգլիա Միացեալ Ազգերուն դիմէ, առանց խորհրդակցելու Մ· Նահանդներու արտաքին նախարարին՝ գր· Մարշըլի հետ :

Լոնտոնի մէջ կը կարծեն թէ ահաբեկչական գործունէութիւնը անկարելի կը դարձնէ Պաղեստինի հարցին լուծումը : Լուրջ կասկածներ կան թէ հրէական պաղտնի կազմակերպութեանց դրամները կը ճարուին Ամերիկայի մէջ : Երեքշաբթի օր, 2ուկէս ժամ վիճաբանելով Արաբներուն հետ, Պ· Պեվին ի դուր ջանաց համոզել զանոնք : Արաբ ներկայացուցիչ մը հասկցուց թէ պատերազմ կըրնայ ծագիլ, եթէ ելք մը չդտնուի : Պեվին ազդա - բարեց .

— Ո՛ւ է խենդ կրնայ պատերազմ պայթեցնել· բայց խելացի մարդուն կ'ելլայ խաղաղութիւն հաստատել :

Եւ բացատրեց որ եթէ խռովութիւններ ծագդին, չեն կրնար սահմանափակուիլ Պաղեստինի մէջ :

Արաբներու ժխտական պատասխանը յայտնեց Ֆարիս պէյ Խուրի, սուրիական պատուիրակութեան նախագահը : Տոքթ· Ճամալի, Իրաքի արտաքին նախարարը եւ Արաբական Դաշնակցութեան նախագահը, իր կարդին յայտարարեց թէ կազմակերպութեան բոլոր անդամները հակառակ են Պաղեստինի բաժանումին, միաճայն եւ առանց վերապահութեան :

ԵՐՈՒսԱղԷՄԸ ՊԻՏԻ ԳՐԱԻԷՆ

Երուսաղէմի չրջանային ոստիկանապետը հաղորդեց հրեայ վարիչներուն թէ քանի մը հարիւր հրեայ եւ արաբ ընտանիքներ կրնան տեղափոխուիլ հինդշաբթի օր (այսօր) : Արդէն իսկ Ռէհավիայի թաղամասը չրջապատուած է փշաթելերով եւ երկու հարիւր ընտանիքներ բնակարան կը վերնառնեն , մինչդեռ պանդոկներուն մէջ անդամ տեղ չկայ : Անգլիացի պատօնատարը յիշեցուց թէ բողոքները անօգուտ են եւ թէ զինուորական իշխանութիւնը պիտի գործադրէ իր որոչումը : Անհրաժեշտ կը համարուի երեք նոր ամրոցներ հաստատել, պայքարելու համար ահաբեկիչներուն դէմ : Ուրեմն քաղաքը զինուորական գրաւման պիտի ենթարկուի : Գլխաւոր միջնաբերդը կը դտնուի ռուս օրթոտոքսներու թաղին մէջ որ այժմ կը ծառայէ իրրեւ վարչական կեդրն եւ որ Հրեաներուն կողմէ կը կոչուի «Պէվինկրատ» (Պէվինի քաղաք) : Հրեաներուն յայտարարուած է թէ կրնան մէկ սենեակ վերապահել իրենց կահ-կարասիները տեղաւորելու համար, բայց մնացեալ սենեակները պիտի յատկացուին զինուորներու :

Իրազեկներու կարծիքով , այս կարգադրութիւններէն կը հետեւի թէ Անգլիացիները չուտով պիտի սկսին իրենց պատժական գործողութիւնները, ինչպէս ազդարարուած էր երկրորդ վերջնագրով : Հէական գործակալութիւնը «ոչ» պիտի պատասխանէ այս վերջնագրին, որ կը պահանջէր անպայման գործակցութիւն, երեւան հանելու համար ահաբեկչական գործունէութեան կազմակերպիչները :

Գչ· օր հաղար քաղաքացիներ եւս Հայֆա փոխադրուեցան, Պաղեստինէն հեռանալու համար :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՍԹԱԼԻՆ դիր մը ուղղելով Ֆրանսական կառավարութեան, ցաւ յայտնեց թէ պիտի չկրնայ ընդունիլ զինուորական չքանչանը, որովհետեւ, համաձայն Լէնինի օրէն հաստատուած աւանդութեան մը, Ե· Միութեան վարչապետը, իր օդնականները եւ կառավարութեան միւս անդամները չեն կրնար օտար պատուանշան ընդունիլ : Ինչպէս յայտնի է զօր· տը Կոլ ալ մերժեց այս չքանչանը , իսկ նախագահ Բոզվելթ մեռած ըլլալով, կը մնայ միայն Զըրչիլը :

Ի՞ՆՉ ԸՆԿԱՎ

«Ծաղիկ»-ի նոր համարը

Ուրախալի է, որ «Ծաղիկ»-ը կրկին հրատարակվում է։ Ուրախալի է, որ նրա էջերում կրկին կարելի է հանդիպել մանկական գրականության լավագույն ներկայացուցիչների ստեղծագործություններին։ Ուրախալի է, որ «Ծաղիկ»-ը կրկին կդառնա մանուկների սիրելի ամսագիրը։

Ուրախալի է, որ «Ծաղիկ»-ի նոր համարում տեղ են գտել Ա. Ալազանի, Ա. Ղազանչյանի, Ա. Ջիվանու, Ա. Ռշտունու, Ա. Ալավերդյանի, Ա. Ղանալանյանի, Ա. Ղարիբյանի, Ա. Ղարագյոզյանի, Ա. Ղարագյոզյանի, Ա. Ղարագյոզ

Ֆրյոյո վիճակի Ծոսիտալի պյոխ

(Ա. Եր վերջին մաս)

Մահուան եր ընտրեցնող պատասխանատուները չկան։ Ֆրանկ Կոլեր։ Ինքնասպանութեան դէպքերը ոստիկանութեան մէջ։ Ես ոչ մէկ անգամ չեմ ունեցած առիթը հանդիպելու Ֆրանկ Կոլերին, բայց ինձ հետաքրքրող հարցերուն պատասխանները ստացած եմ անոր ընկերներէն։ Ան ամենասիրելի տղան էր իր ծնողքին համար։ Ան ամենասիրելի տղան էր իր ծնողքին համար։ Ան ամենասիրելի տղան էր իր ծնողքին համար

պատասխանեց, թէ 15 տարի վերջ պատահելիք նոր ապստամբութիւններու մասին, համազօր է ան – թադրելու՝ թէ յառաջիկայ 15 տարիներուն ըն – թացքին՝ հանրապետական կառավարութիւնը ո – չինչ պիտի ընէ: Իրողութիւնը բոլորովին հակա – ռակն է: Թունճէլի, մօտաւոր ապագային՝ հան – դիստ ու բարօր կեանք մը պիտի ապրի: Եգիպտա – նի գօտիին մէջ բոնի բնակութեան դատապար – տուած 3000 Տէրսիմցիները, ազատ են վերադառ – նալու իրենց բնակութեան շրջանները »:

Ներիսի ուղերձը կը ծանրանայ

5 ԱՌ ՀԱՐԻՒՐԻ ԶԵՂՉԸ.— ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱ – ՆԵՐՈՒ ՃՆՇՈՒՄԸ.— ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԴԱՇ – ՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ ԵՒՍՑԻՆ:

Ինչպէս գրած էինք, կառավարութիւնը կը պատրաստուի 5 առ հարիւրի երկրորդ զեղչ մը եւս պարտադրել: Մինչ կողմէ պետական պաշտօնեա – ները եւ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը անդա – դար կը ճնշեն, յաւելում պահանջելով: Երբ Էէոն Պլում առաջին 5 առ հարիւր զեղչը կը հաստատէր, յայտարարեց թէ երկրորդ զեղչ մը պիտի կատար – ուի մարտ 1ին: Բայց այժմ նոր կառավարութիւնը կ'ուզէ աճապարել, օգտուելով ժողովուրդին հո – գեբանութենէն: Որոշուած է բոլոր գիները վերա – քննել: Անոնք որ չատ բարձր են, պիտի զեղչուին աւելի քան 10 առ հարիւր: Տասը հազարէն աւելի առեւտրականներ դիմում կատարած են, տիպար խանութներ հաստատելու եւ աժան ապրանք ծա – խելու համար: Կառավարութիւնը կը ջանայ դիւ – րացնել պարենաւորումը, որ արտակարգ նեղու – թիւններ կը պատճառէ տանտիրուհիներուն:

Պետական պաշտօնեաները արդէն իսկ ասպա – րէզ իջած են, բողոքելով կառավարութեան վերջին որոշումներուն եւ չաբաթական 48 ժամ աշխատան – քի օրէնքին գործադրութեան դէմ: Երկաթուղնեա – րու պաշտօնեաները ալ միացած են այս չարժումին եւ կը պահանջեն յունուար 1էն սկսեալ իրենց ալ վճարել այն առժամեայ յաւելումները որ սահման – ուած են պետական պաշտօնեաներուն: Իրենց պա – հանջը արժեցնելու համար, առջի օր մասնակի գործադուլ մըն ալ յայտարարեցին Փարիզի եւ դա – ւառի մէջ «Հավռ, Սէնթ էթիէն եան.): Գանձային պաշտօնեաները ալ որոշեցին 24 ժամ գործադուլ կատարել, իբրեւ առաջին ազդարարութիւն:

Աշխատանքի Դաշնակցութեան ներկայացուցիչ – ները վարչապետին դիմելով, պահանջեցին օր ա – ռաջ գործադրել նուազագոյն աշխատավարձքի կանոնը (ամսական 7000 ֆրանք):

Կարճ խօսքով, կառավարութիւնը կը դանուի նոր եւ չատ ծանր տագնապի մը առջեւ: Վերջերս 11ուկէս միլիառ ֆրանքի պարզեւ սահմանած էր տարուան առաջին երեք ամիսներուն համար, որ – պէսզի անհրաժեշտ նիւթերու գիները չաւելնան: Ցետոյ որոշած էր ճամբել հաղարաւոր պետական պաշտօնեաները, բայց ևրբ գործի ձեռնարկեց, հե – տեւանքը եղաւ գործադուլ: Թերթերը կը գրեն թէ ո եւ է պաշտօնեայ չէ արձակուած:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Լեհաստանի նոր խորհրդարանը բացուեցաւ Գ. օր: Բացակայ էին անգլիական եւ ամերիկեան դեսպանները իրենց պաշտօնեաներով, իբրեւ բո – ղոքի ցոյց, քանի որ իրենց կառավարութիւնները չեն ճանչնար ընտրութեանց օրինաւորութիւնը: Գիւղացիական կուսակցութեան նախագահը, Մի – քոլայչիկ, որ փոխ վարչապետ էր, Գերադոյն Ա – ռաջին դիմած եւ պահանջած է չեղեալ հռչակել ընտրութիւնները, բայց անօգուտ: Մ. Նահանգնե – րու նախագահը ունկնդրութեան ընդունելով Ուո – չինկթընի լեհական նոր դեսպանը, դիտելտուութէ Լեհաստան «չկատարեց իր խոստումը աղատ ընտ – րութեանց մասին»:

Ցոն Փ.Քէրն, որ կը դատուէր Նիւրընպէրկի դերման հականացիական դատարանին առջեւ, ձերբակալուեցաւ առջի օր, իբրեւ սուտ վկայ: Դատարանին նախագահը կ'ըսէ թէ ամբաստանեա – լը սուտ խօսած է, Հինտէնպուրկի կտակին պատ – մութիւնը պարզած ատեն:

Ջինոիորական Ատեանին առջեւ տրուած վկայութիւնները կը հաստատեն թէ ամբաստան – եալ Քնիփինկ, Տարնանի օգնականը, պատասխա – նատու է կլիէհի լեռնադաշտին ապստամբներուն դէմ կատարուած գործողութեանց, ուր 150 հայ – րենասէրներ սպանուեցան եւ 200 հոգի դերի բռնուեցան 1944 մարտ 25ին: Ամբաստանադիրը կ'ըսէ թէ դերիներն ալ կէս առ կէս գնդակահար – ուեցան եւ ուրիշներ աքսորուելով անհետացան: Այս գործողութիւնները կատարուած էին դերման զօրքին հետ: Ամբաստանեալը պատասխանատու կը համարուի նաեւ Սանթէի բանտին մէջ կատար – ուած գնդակահարութեանց, ինչպէս եւ նախարար Ժոռժ Մանտէլի սպանութեան:

Սպանդինոիթեանց կրձատման խնդիրը նորէն քննուեցաւ Միացեալ Ազգերու Ապահովու – թեան Խորհուրդին առջեւ: Ամերիկան պատուի – րակը առաջարկեց ամիջապէս ձեռնարկել կրճատ – ման ծրագրին քննութեան, բայց պնդեց որ նախա – պատուութիւն արուի հիւլէական ուժի հակողու – թեան ծրագրին, Ամերիկեան նախորդպատուիրակը կ'ըսէ թէ Ուսերը արդէն իմացած եւ կարդ մը զաղտնիքներ:

Մեմելոյի բաժնեչափը անփոփոխ պահելով հանդերձ, արտօնութիւն պիտի տրուի ազատ այ դնելու, անշուշտ աւելի սուղ:

Բոզինդին անկախութիւն հռչակեց, Ֆրան – սական Միութեան մէջ մնալու պայմանով: Բուն Հնդկաչինի մէջ կռիւները հետզհետէ կը ծաւալին:

Յունիսի մ.ասին Ֆրանսայի պատրաստած նոր ծրագիրը նպաստաւոր ընդունելութիւն չէ գտած Անգլիոյ մէջ:

Գ. Մ. ԱԼԷՄՇԱՀ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ

23 Փետրուար կիրակի ժամը 20.45, ԳԱԶԱ ՏԻԹԱԼԻԱՆ մէջ:

Մասնակցութեամբ Մարսէյլի Ռատիոկայանի մեծ նուագախումբին եւ

Տր. Ասպիրկ Առաքելեան

որ պիտի երգէ Սայաթ Նովայէն Դ. Ղազարեանէն եւ Ալէմշահէն ժողովրդական երգեր:

Կարեւոր.— Նոյն օրը տոմս պիտի չծախուի: Կանխաւ ապահովելու համար դիմել՝
MALAKIAN: 3 Bld. Th. Turner, L. 09102.
EXERDJIAN: 40 La Canebière. C. 30-88.
CHEHIGUIAN: Pharmacie, Ibid. d'Athines, C.33-80.
DURAND: 85 rue d'Aubagne, C. 50-75.
DIRADOURIAN: 2 rue Philippe de Girard.
E. ARMEN: 39 rue St. Savournin, G. 76-83.
CHEHIGUIAN: 334 Ch. St. Julien, G. 91-66.
DER. MINASSIAN, 40 rue Centrale, N. 92-67.
ALEXANIAN: St. Loup, Marseille.

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՑԱՒ ԵՆ.— (Պաշտօնաթերթ 12 Յունուար):—

Մինասեան Հրանտ, բանուոր, ծնած 1908ին Գոնիա, կինը Զամանեան Մաքրուհի, ծնած 1913ին Սրտու, այժմ Իսի լէ Մուլինօ: Մխրքեան Վարդան, հանքագործ, ծնած 1909ին Երզնկա, կինը Ճանըզեան Մանուշակ, ծնած 1911ին Տիվ – բրիկ, այժմ Թալօտիէռ: Մուրատեան Մարտիրոս, մեծաքանակ նպարավաճառ, ծնած 1906ին Մալա – թիա, կինը Հայրապետեան Աղաւնի, ծնած 1915ին Պարտիլակ, այժմ Վիլօրպատ, Իօն: Օհանեան Պօ – ղոս, կօշկակար, ծնած 1914ին Ատափազար, կինը Աչըզօղլու Աղաւնի, ծնած 1918ին Ատափազար, այժմ Մարսէյլ: Փեթրոքեան Հայկասէր, կաշիի վրայ աշխատող, ծնած Իզմիթ 1905ին, կինը Թոլ – եան Կիւլիւզար, ծնած Իզմիթ, այժմ Մարսէյլ: Զօպանեան Համբարձում, կօշկակար, ծնած 1906 – ին Հաճըն, զաւակը Յասմիկ, ծնած 1939ին Փա – րիզ, կինը Պետրոսեան Փարոս, ծնած Սվազ, այժմ Առնուվիլ լէ Կոնէս: Թորոսեան Մաչիկ, առեւտրա – կան, ծնած 1891ին Պրուսա, կինը Ֆանթազեան Ա – ղաւնի, ծնած Պրուսա, այժմ Ժանթիլի: Իւթիւճի Շարլ, հաշուակալ, ծնած 1897ին Պոլիս, կինը Թո – րոսեան Գարօլին, ծնած Պոլիս, այժմ Փարիզ:

(Շար.)

«Արեւմուտք»ի ցերեկոյթ պարահանդէսը

կազմակերպուած Կիլիկիոյ ընդհ. Միութեան կողմէ
Փետր. 9ին ժողմ 6.ի շէեղ սրահներուն մէջ
Բարձր հովանաւորութեամբ
ՋՕՐԱՎԱՐ ՊՐԷՍՒՆԻ
եւ նախագահութեամբ Պ. Ե. Պարկիրճեանի

Անուանի նուագախումբ եւ պեղարուեստական ճոխ բաժին: Ապահովեցէք ձեր տեղերը սովորա – կան վայրերէն:

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է:

Եւրոպական պարերէն զատ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՈՎ – ԿԱՍԵԱՆ ՊԱՐԵՐ, զանազան անակնկալներ: Կ'երգէ ԻՐԻՍ ՊԻԻԼՊԻԼԵԱՆ:

ԿԱՐԵՒՈՐ.— Սրահին մէջ ոչ ածուրդ, ոչ Ալ վիճակահան:

Տեղեկութիւններու համար դիմել.— Պ. Գէ – որգ Պաքըրճեան՝ հեռ. Pro. 07-25: Պ. Ս. Նալ – պանեան՝ հեռ. GUT. 93-70, Պ. Ս. Տէրպալեան, հեռ. Ope. 96-48:

« ԵՐԿԻՐ ՀԱՅՐԵՆԻ » չարժանկարին վեր – ջին ներկայացման օրը (Յունուար 26, Շան գ'է – լիզէ) պուօշ մը կորսուած է: Դիմել Պ. Վ. Գարա – եանի, 1 rue des Trois Frères, Paris (18):

ՏԷՄԻՆի Հ. Ց. Դ. Տան սրահը վարձելու հա – մար դիմել ընկեր Լեւոն Աստուրեանի, 16 Ave. Chardonnet:

ՄԱՐՍԷՅԻ ՊՈՄՈՆի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի խումբը չնորհակալութեամբ ստացած է Ping-Pongի սեղան մը, նուիրուած Պ. Խաչիկ Թէլեանէ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Զօրավարեան խումբին ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Café Noaillesի սրահը:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չա – բաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Ահարոնեան Ակոմբը:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴի հերթական դասա – խօսութիւնը այս հինգշաբթի, ժամը 20.30ին, So – ciétés Savantesի մէջ, հայերէնի դասէն վերջ: Դա – սախօս՝ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Սէն Լուի թէյասեղանը՝ այս չաբաթ (8 Փետրուար) ժամը 8.30ին, Bar du Centreի սրահին մէջ: Պիտի բանա – խօսէ՝ ԸՆԿ. Գ. ԻՓէԽԵԱՆ:

Ֆր. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Փոն տ'Օպնայի նորակազմ մասնաճիւղին բացման հանդէսը այս կիրակի, ժա – մը 2.30ին տեղւոյն սրահին մէջ: Գեղարուեստա – կան գեղեցիկ բաժին մը, հայկական պարեր, եր – գեր, զաւեշտ մը եւ սիրուն անակնկալներ:

ՊՈՄՈՆ-ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերուն – դի «Քրիստափոր» խումբի դասախօսութիւնը այս – օր, հինգշաբթի ժամը 9ին, նորաչէն դպրոցին մէջ: Դասախօս՝ Վեր. Պ.ՈՒՐԻԱՔԵԱՆ: Նիւթը՝ «Ա – զգայնացում»: Մուտքը ազատ է:

Լիոնի Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները, այս չաբաթ ժամը 8ին: Մա – նօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Վիէնի մէջ կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ԿՈՄԻ – ՏԷԻՆ կողմէ, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Պ. Խաչիկ Տէր Պետրոսեանի սրճարանին մէջ:

ՊՈՄՈՆ-ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերուն – դի «Քրիստափոր» խումբը իր խորին ցաւակցու – թիւնները կը յայտնէ ընկեր Վարդգէս եւ Փրկայր Տէրտէրեանի, Իսրայէլ եւ ընկերուհի Ցասմիկ Դաւթեանեան, իրենց մօր՝ հօրաքրոջ՝ Տիկին Ֆ. Տէր-Տէրեանի մահուան առթիւ:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ տես – չութիւնը կը յայտարարէ թէ ստացած է Մարսի – լիարնակ Պ. Ցակոբ Փափազեանէ 27.000 Ֆրանք: Այս գումարը հաւզուցեալ Տ. Համբարձումեան պահ դրած էր Պ. Փափազեանի քով, եւ ինքը զոհ երթալով օդային ռմբակոծութեան մը, Պ. Փա – փազեան ուզեց յաւերժացնել հանգուցեալին յիշա – տակը, այդ գումարը յատկացնելով Մուրատեան վարժարանի վերաշինութեան ազգօգուտ գործին:

ՌՈՄԱՆ.— Կապոյտ Խաչը կը տօնէ Մանուկ – ներու Սրբ Փետրուար 8ին: Կը խնդրուի նկատի ու – նենալ այդ թուականը: Պիտի բաժնուին անուշե – ղէններ եւ նուէրներ բոլոր մանուկներուն համար:

ԵՈԶՂԱՏԻԻ Անոյշ Շիշմանեան կը փնտռէ իր տագրերը Նիկողոս, Տիգրան եւ Սահակ Շիշման – եաններ: Տեղեկացնել Տիկին Շիշմանեանի 71 rue Jean Jaurès, Arnouville les Gonesses, (S. et O.): Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել:

Ատամնաբոյժ տօքթ. Թաւիթեան

Մասնագէտ բերնի եւ ատամներու հիւանդու – թեանց, վկայեալ Մարսէյլի եւ Պորտոյի բժշկ. համալսարաններէն եւ Փարիզի Ատամնաբուժական բարձրագոյն վարժարանէն:

(Պետական վկայական)

Կ'ընդունի եւ կը քննէ ձրիաբար իր անձնական դարմանատան մէջ, Կապոյտ Խաչի կողմէ յատ – նարարուած նիւթապէս անկարողներ նաեւ զդրա – գական ուսանող եւ ուսանողուհիները, Շբ. օրերը կէս օրէ վերջ ժամը 3—7:

53 Cours Lieutaud, Marseille

ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՃԱՇ ՄԸ,
ՓԱՐԻԶԻ ԿԵՆՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ — ՊԻՄԵՑԷՓ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԼԻԼԱ

24 Rue St. Lazare

Ուշադրութիւն եւ կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie:** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Փ. Փափազեան վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղոր – դակցութիւն՝* métro: Tolbiac, Place d'Italie *ծ* Glacière:

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, Եամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Vendredi 7 Février 1947 Ուրբաթ 7 Փետրուար

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4924–Նոր շրջան թիւ 563 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԱԶԻԱԿՆԵՐԸ»

«Յառաջ»ը հաւատարիմ, եւ եթէ չենք սխալիր՝ տարեց ընթերցող մը ունի, որ չարունակ երկտող գրութիւններ կ'ուղղէ խմբագրութեան, Մորդրաժութիւնները՝ օրուան հարցերու մասին, Տպատորութիւն մը, քաղաքնք մը կամ թելադրութիւն մը :

Ահաւասիկ երէկուան երկտողը.

— « Կարելի չէ Յառաջը կարդալ ու չփղձկիլ : Եւ այս ամէն օր : Պիտի ըսէք՝ ձայներով ընթերցողին հայեցողութեամբ կամ զգացումներուն : Չեմ ժխտեր : Իայց եւ այնպէս ամպողջական ելեւէջ չէ այս, արմատ ձգած է :

Քանի մը տող ալ, իրրեւ եզրակացութիւն.

— « Կրտսեր , ապստիր, յարգել կուսակցութիւնները : Ազգի մը եպատագրին ատիրաժշտ ազդակներ են ատամ, ոսկոր տարրներու ընթացքին մարզուած , թրծուած, ուռեցած» :

Շատ աւելի խօսուն է նամակին ստորագրութիւնը,— «Ձղջացող Ազկուսակցական մը» :

Առաջին հայրենակիցը չէ որ ղղջում կը յայտնէ մեռսոսաններորդ ժամուն :

Ո՛րքան նոյնիմաստ արտայայտութիւններ, տարիներու ընթացքին : Անհատական նամակներով թէ հրապարակաւ :

Անշուշտ պայման չէ որ ժողովուրդի մը բոլոր զաւակները կուսակցական ըլլան :

Անբնական է այդ եւ լպրծուն : Ճամբայ մը ղէպ ի դիկտատուրա : Ինչպէս տեսանք արդէն :

Ի վերջոյ ինչ կը նշանակէ կուսակցութիւն : Մեր մէջ եւ ուրիշ ամէն տեղ :

— Աչխարհահայեացք մը, ծրագիր - կանոնադիր մը, որուն հաւատացողները կազմակերպուելով, կը ջանան իրագործել իրենց առաջնդրութիւնները

Այդ ծրագիրը կրնայ ունենալ հեռաւոր եւ մօտաւոր նպատակներ : Կրնայ ընդլայնել կամ սահմանափակել իր գործունէութիւնը :

Եթէ կազմակերպուած հոսանքը իր հայրենի երկրին մէջ է, կը գործէ աւելի լայն ճակատի մը վրայ : Եթէ տարագիր է, կը ջանայ յարմարիլ միջավայրին պահանջներուն : Երկու պարագաներուն մէջ ալ, առանց չեղելու իր հիմնական նպատակներէն :

Անոնք որ իրենց խելքն ու գրիչը վարձու տուած են, կուսակցութեանց լուծումը պահանջելու համար, ոսկեբեր՞ն հէքեաթներով, ամէնէն մոլեռանդ կուսակցականներն են : Գիտակցաբար կամ անգիտակցաբար :

Անոնց ուղածը մէկ բան է,— Քաչուեցէ՛ք, ուրացէ՛ք, եկէք մեր դրօշին տակ, ուր ոչ աթոռ կը պակսի, ոչ ալ փառք :

Անոնց համար կուսակցութիւնը նպարավաճառի խանութ մըն է, որ կրնայ ձեւափոխուիլ կամ փակուիլ, համաձայն հրապարակի ելեւէջներուն, եւ ուրիշին փոխանցել իր «յաճախորդները» :

Ըսէք՝ fonds de commerce:

Ուրիշ բան չեն ապացուցաներ իրենց սրտառո՛ւչ քարողները : Վեղարով կամ առանց վեղարի :

Եւ առանց պատճառի չէ որ անոնք իրենց ամբողջ կատաղութիւնը, թոյնը եւ մաղձը կը թափեն Հ. Ց. Դաշնակցութեան դէմ : Անոր յայտնի կամ անյայտ «չէֆ»երուն դէմ, փորձելով ըմբռնտացնել չարքերը :

Նոր չէ այս ճղճիմ եւ զարշելի ռազմախաղը :

Երկիւղ ալ այսպէս կը պայքարէին այն փառատոր դէմքերուն դէմ որ գացին ու չեկան, երեսուն այսքան տարի առաջ...

Ոչինչ : Ցեխին Դաշնակցականն ալ գիտէ որ իր կուսակցութիւնը անհրաժեշտ աղդակ մըն է աւելի քան երբեք :

Ան հաստատ գիտէ որ եթէ Դաշնակցութեան հայ եւ օտար բարեկամները ուխտ մը կնքելով, յաջողէին մոխիրի վերածել իրենց կուսակցութիւնը, ան մը հաւատարիմներ զայն պիտի վերակազմէին յաջորդ օրը :

Փաստը տեսանք 1915ին, Հայաջինջ Սարսափներէն վերջը, ուր յիսուն տարուան սերունդ անճիտուեցաւ, գլուխն ըլլալով Դաշնակցական մտաւորականութիւնը :

Մեր «բոլորտիքեան» բարեկամները եւ «ղղջացող անկուսակցականներ»ն ալ, հեռու մնալով հանդերձ, կրակէն, կատարուած աչխատանքով է որ կը դատեն իւրաքանչիւրին արժէքը :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՑՑԵԼՈՒԹԻԻՆ ՄԸ

Ցուրտէն ունեցած սարսափէս չհամարձակեցայ երթալ մինչեւ քաղաքին հարաւային ծայրը, որքան ալ չահեկան ըլլար տեսնել Հայ Ուսանողական տան ներքին կեանքը եւ մեր երիտասարդ տղաքը :

Ու անկիւնս նստած երեւակայեցի :

Իրաւ ալ ի՛նչ սիրտ բացող, ի՛նչ ոգեւորիչ պատկեր : Քանի մը վայրկեանի մէջ կը թարմանաս նոր չունչով եւ աչքերդ կը լեցուին Արեւելքէն ճառագայթող լոյսով մը :

Այո՛, մի զարմանաք երբ, Արեւմուտքի ամէնէն չողչողուն ոստանին մէջ, ուր պիտութեան եւ արուեստի լոյսը իրեն կը քաչէ աչխարհի բոլոր թիթեռները, կարելի կ'ըլլայ չլանալ Արեւելքէն բխած լոյսով մը :

Անշուշտ մեր ուսանողներն էին որ իրենց խելացի աչքերով, իմաստուն ճակատներով, եւ ժամանակէն առաջ հասունցած, վճռական դիմագիծերով, աչխատելու եւ սորվելու իրենց տենդով պահ մը մոռնալ կուտան սաւինկ սերունդը :

Մէկը իր կիսատ ձգած համալսարանը լրացնելու եկեր է : Միւսը, ճարտարապետ, բաներ ունի տակաւին սորվելիք : Բժիչկ մը՝ արդէն աւարտած, մասնագիտութեան կ'ուղղ վերածել իր սորվածը :

Անոնք մեծ մասով կը մասնակցին ալ Փարիզի երիտասարդական կազմակերպութենց կեանքին, անշուշտ աւելի հասուն : Ճաճախ դժգոհ տիրող դանդաղութենէն եւ անտարբերութենէն :

Քաչուեցայ հարցնելու թէ քանի՞ փարիզահայ ուսանողի հանդիպած է, եթէ ոչ «Տունին», գոնէ ձեր յաճախած դպրոցներուն մէջ :

Վախցայ որ պիտի պատասխանեն միաբերան. — Կը սպասենք դիմակաւոր պարահանդէսին, որպէսզի աւելի մօտէն ծանօթանանք մեր ուսանող ընկերներուն, եթէ մինչեւ այդ կարենանք դիմակ մը եւ փրաֆ մը ճարել » :

ՍՕՍԻ

Մելիքթանգեան արխ. առողջական վիճակը

Թէհրանի մեր թղթակիցը կը գրէ թէ Ատրպատականի վաստակաւոր առաջնորդը, Ներսէս արք. Մելիքթանգեան ծանրապէս հիւանդացած ըլլալով Յունուար 18ին, գործողութեան ենթարկուած է բժչկական խորհրդակցութեամբ, որուն կը մասնակցէր գլխաւորաբար Թաւրիզի ամերիկեան հիւանդանոցին բժչկապետը՝ Տոքթ. Լամի : Առաջին գործողութիւնը յաջող անցած է, երկրորդ մը պիտի կատարուէր տասը օր վերջը : Կը յուսացուի թէ այս փորձին ալ պիտի դիմանայ Ատրպատականի տիպար առաջնորդը, որ 81 տարեկան է :

Արագ ապաքինում կը մաղթենք :

ՅՈՒՐՏԸ ՎԵՐՍԿՍԱԻ Եւրոպայի մէջ, սաստկացնելով պարենաւորման դժուարութիւնները : Փարիզի մէջ դեռ այնքան անտանելի չէ, բայց դէղլուրեր կը հասնին հիւսիսային, արեւելեան եւ կեդրոնական գաւառներէն, ուր առատ ձիւն տեղացած է : Անգլիոյ մէջ չատ աւելի ծանր է կացութիւնը : Բոլոր ճամբաները փակուած են, դժուարացնելով ածուխի եւ ուտեստի փոխադրութիւնը : Արդէն իսկ 100.000 հոգի անգործութեան դատապարտուած են, իբրեւ հետեւանք ածուխի չզոյութեան : Աւելի քան 57 նաւեր չեն կրնար ճամբայ ելլել, փոթորիկի պատճառով : Ուրիշ 50 նաւեր այ իրենց բեռները պարպելէ վերջ անչարժութեան դատապարտուած են : Ամերիկայի մէջ ալ սաստիկ ցուրտ կը տիրէ :

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱԻ Տարնանի օգնականը եւ Վիչիի «միլիս»ներուն պետը, Մաքս Քինիինիկ, իբրեւ պատասխանատու կոլիէդի լեռնադաշտին հայրենասէրներուն դէմ կատարուած ջարդին, Սանթէի բանտին 28 կալանաւորներու գնդակահարութեան եւայլն : Փաստաբան Ձլօռիօ ի զուր պերճախօսութեան փորձեր կատարեց : Անոր ճառէն վերջը հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ ամբաստանեալը որ 54 տարեկան է եւ Ալզասցի :— «Կ'երդնում թէ բոլորովին անմեղ եմ Փոռժ Մանտէլի սպանութեան մէջ : Մնացեալի մասին փաստաբանս խօսեցաւ արդէն» :

Անգլիա եւ Թրանսյորդանիա համաձայն չեն Ռուրի նոր կարգադրի մասին

Անգլիական կառավարութիւնը տակաւին դաղտնի կը պահէ իր ծրագիրը՝ Ռուրի շրջանին ապագայ կազմակերպութեան մասին : Բայց մասնագէտներ այժմէն ուսումնասիրելով Ֆրանսական ծրագիրը, դիտել կուտան թէ հաւանական չէ որ Մեծն Բրիտանիա փոխէ իր տեսակէտը :

Իրագեկներու կարծիքով, բրիտանական ծրագիրը Ֆրանսականէն կը տարբերի երկու հիմնական կէտերու մէջ.— 1. Աղդայինն թէ միջազգային սեփականութիւն.— 2. Միջազգային հսկողութիւն թէ ուղղակի միջազգային վարչութիւն : Երկու կէտերուն մէջ ալ, Անգլիա կ'ուզէ պահել Գերմանիոյ իրաւունքները :

Ահաւասիկ անգլիական ծրագիրը, համաձայն նոյն աղբիւրներուն, որոնք վաւերական կը համարուին .—

1. Ռուրի երկրամասը պէտք է մաս կազմէ դաչնակցային Գերմանիայի մը, իբրեւ կորիզը նոր պետութեան մը, — Հռենոս - Վեսթֆալիա :

2. Ռուրի ածխահանքերուն եւ պողպատի գործարաններուն սեփականութիւնը պէտք է փոխանցուի ապագայ դերման կառավարութեան, իսկ մինչեւ այդ կառավարութեան կազմութիւնը՝ գերման ներկայացուցչական վարիչներու :

3. Ճարտարագործութենց վարչութեան գործնական միջոցները պէտք է յանձնուին Գերմաններու, բայց արտադրութեան եւ բաչխումի քաղաքականութիւնը ենթակայ պիտի ըլլայ միջազգային կազմակերպութեան մը :

4. Միջազգային հսկողութիւնը պէտք է կատարուի արեւմտեան պետութենց եւ այն դրացի երկիրներուն կողմէ որոնք ուղղակի չահադրգռուած են, ինչպէս Պելճիա եւ Հոլանտա : Մ. Մ. Ս. Ի. ը, թերեւս ուրիշ արեւելեան դաչնակիցներ ալ կրնան հրաւիրուիլ մասնակցելու հսկողութեան, փոխադարձութեան սկզբունքով, այսինքն պայմանաւ որ միջազգային նմանօրինակ հսկողութիւն մը կատարուի նաեւ արեւելեան Գերմանիոյ ճարտարագործութեան վրայ : Գերմանական կառավարութիւնն ալ կրնայ ներկայացուցիչ մը ունենալ վարչական խորհուրդին մէջ :

5. Եւ վերջապէս Ռուրի միջազգային իչխանութիւնը պէտք է ապաւինի միջազգային տեւական բանակի մը վրայ որ պիտի կազմուի ժամանակին, անհրիժեշտ փոխարինելու համար գրաւման ուժերը : Այս բանակը սակաւաթիւ պիտի ըլլայ, սպառազինուած մեքենաչարժ զօրամասերով եւ պիտի հաստատուի Ռուրի մէջ : Պիտի բաղկանայ արեւմտեան պետութենց զինուորներէն :

Անգլիական տեսակէտով, արտադրութեան պարկ տալու համար անհրաժեշտ է Գերմաններու գործակցութիւնը : Անոնք դիտել կուտան թէ զանազան աղդերէ կազմուած ճարտարագէտներու խումբ մը չի կրնար վարել այդ ընդարձակ շրջանը եւ տալ այն արդիւնքը ինչ որ կ'ապահովէին տէղացիները, քաչաւարժ բանուորներով :

Անգլիացիները բոլորովին համաձայն են Ֆրանսայի սա հիմնական կէտին մէջ,— Ամէն միջոց ձեռք առնել, որպէսզի Գերմանիա չկարենայ վերահաստատել իր ռազմական ճարտարարուեստը : Բայց միւս կողմէ անբաւական կը գտնեն պողպատի տարեկան արտադրութիւնը սահմանափակել ութ միլիոն թոնով, եւ կ'առաջարկեն 11.500.000 թոն, ապահովելու համար Գերմանիոյ տնտեսական պահանջները :

Այս բոլոր խնդիրները պիտի լուծուին յառաջիկայ մարտ 10ին, Մոսկուայի խորհրդաժողովին մէջ :

Վճարի յանկո՞ւմ թէ գիներու անկում

Կառավարութիւնը ամէն միջոց կը փորձէ , ապրուստի սղութեան առաջքը առնելու համար : Վարչապետը եւ աչխատանքի նախարարը առջի օր ունկնդրութեան ընդունեցան Աչխատանքի Դաչնակցութեան դիւանը : Տեսակցութենէն անմիջապէս վերջը պեկոյց մը հրատարակուեցաւ, որ կ'ըսէ.— Մօտակցութիւնը դարձաւ մէկ կողմէ դիներու կրճատման եւ զայն չարունակելու անհրաժեշտութեան վրայ, միւս կողմէ աչխատավարձերու հարցի մասին : Որոշուեցաւ խառն յանձնաժողով մը կազմել , որ պիտի քննէ այս երկու խնդիրները :

Խառն յանձնաժողովը պիտի բաղկանայ Աչխատանքի Դաչնակցութեան եւ կառավարութեան ներկայացուցիչներէն : Թերթերը հետեւեալ ձեւով կը պատկերացնեն կացութիւնը .—

Բանուորական կազմակերպութիւնները Աչխատանքի Դաչնակցութեան միջոցաւ կը պահանջեն թէ՝ գործադրել նուազագոյն աչխատավարձի կանոնը (ամսական 7000 Ֆրանք) եւ թէ ընդհանուր յաւելում : Համաչխարհային կուսակցութիւնն ալ այս դիրքը բռնած է եւ ամէն օր «իւմանիթէ»ի միջոցաւ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Մեր պատասխանը գրգռիչներուն

ԽՄԲ. — Այս գրութիւնը ուղղուած է Բազաֆեանի Հիւսիսային Ամերիկայի Հայ Ազգային Միաբանական Ընդհանուր Ժողովի Ատենապետ Տ. Տ. Գարեգին Արք. Յովսէփեանին, որ Ամերիկայի Հայ Եկեղեցւոյ Առաջնորդ Տ. Տ. Թորգոմ Արք. Կուշակեանի հրաժարականէն ետք, ժամանակաւորապէս կը վարէ Առաջնորդարանի գործերը։

Ձեր ուղերձը ընդունեցինք, Տէր Հայր Սուրբ, եւ ուշադրութեամբ կարդացինք զայն։ Ուրախ ենք, որ Ձեր ուղերձին մէջ կը գտնենք ոչ միայն ազգային միութեան եւ համերաշխութեան ջերմ կոչեր, այլեւ ազգային կեանքի ներկայ վիճակին եւ ապագայ զարգացման մասին ուղղութիւններ։ Ուրախ ենք, որ Ձեր ուղերձին մէջ կը գտնենք ոչ միայն ազգային միութեան ջերմ կոչեր, այլեւ ազգային կեանքի ներկայ վիճակին եւ ապագայ զարգացման մասին ուղղութիւններ։

համար կատարուած ծախքերուն 80 առ հարիւրը, իր կնոջ ծննդաբերութիւնը բացարձակապէս ձրի կը կատարուի։ Երկ զաւակներու տէր բանուոր մը ընտանեկան նպաստ կը ստանայ ամիսը 5650 ֆր.։ Զաւակներու թիւին հետ այս գումարն ալ կ'աւելնայ։

Ընկերային ապահովագրութեան դրութիւնը որ նախապէս յատուկ էր միայն աշխատաւորներու եւ անոնց ընտանիքներուն, ի զօրու դարձաւ նաեւ գործատէրերուն, ազատ ասպարէզի տէր անձերուն եւ անգործներուն համար։ 1945ի աշնան կառավարութիւնը օրէնքով մը մէկ անունի եւ մէկ վարչութեան տակ դրաւ ընկերային ապահովագրութիւնը (assurance sociale), պետական հատուցում մը եւ (Caisse de Compensation) եւ ընտանեկան նպաստը (Allocation Familiale)։

Պատերազմէն առաջ աշխատանքի ուրկածներու համար գործատէրերը զանազան ապահովագրական ընկերութիւններու մօտ կամաւոր գումարներ կ'արձանագրուէին։ Նոր օրէնքով իւրաքանչիւր գործատէր պարտաւոր է գործաւորին օրավարձին մինչեւ քսան առ հարիւրը վճարել պետական հատուցումներու անուռկին։

Գործատիրոջ վճարելիք գումարը պիտի ճշտուի Ընկ. Ապահովութեան մասնագէտներու յանձնախումբի մը կողմէ, համաձայն գործարանին մէջ տեղի ունեցած արկածներու թիւին։ Այս կարգադրութեան պատճառն այն է, որ գործատէրերը աւելի ուշադրութիւն դարձնեն գործաւորներու ապահովութեան, ձեռք առնելով կանխարգիլիչ միջոցներ, նուազեցնելու համար արկածներու թիւը։

Գործատէր մը Ընտանեկան Ապահովութեան անուռկին պիտի վճարէ գործաւորի օրավարձին տասներկու առ հարիւրը։ Գործաւորները այս գումարը պիտի ստանան իրենց վճարումներուն հետ միաժամանակ։ Անգործութեան պարագային վճարումը պիտի կատարուի տեղական ապահովութեան անուռկներուն կողմէ։ Նախապէս ընտանեկան նպաստ կը ստանային բանուորները միայն։ Նոր օրէնքով Ֆրանսայի բոլոր ընտանիքի պետերը իրաւունք կը ստանան այդ նպաստին։

Ընկերային Ապահովութեան դրութիւնը իր գործունէութիւնը սահմանափակած է հիւանդութիւններու, ծննդաբերութեանց, մահերու եւ ծերութեան թոշակներու, յատուկային իր գործունէութիւնը աւելի պիտի ընդարձակուի։

Պատերազմէն առաջ բանուոր մը Ընկերային Ապահովութեան անուռկին կը վճարէր իր ռոճկին 4 առ հարիւրը, նոյն գումարը կը վճարէր գործատէրը։ Հիմակ կը վճարեն՝ 6 առ հարիւր բանուորը, 12 առ հարիւր գործատէրը։

60.000 ֆրանքէն նուազ եկամուտ ունեցող եւ վարձուն հինգ տարիքը անցուցած բոլոր քաղաքացիները՝ աշխատաւոր կամ ոչ, տարեկան 15.000 ֆր. պիտի ստանան իրենց ծերութեան թոշակ։ Աշխատաւորներու տրուած այս գումարը կը գոյանայ Ընկ. Ապահովութեան տրուած գրամներէն, մինչդեռ չաշխատողները — ուրկէ որ գայ իրենց եկամուտը — ծերութեան անուռկին պիտի վճարեն այդ եկամուտին 9 առ հարիւրը։

«Խօսում է Երեւան»

Հատուած մը եւս Երեւանի անթելի վերջին զեկուցումներէն։—

— «Մոսկուայի պալատներից մէկին մէջ մարմարեայ տախտակների վրայ դրուում են յաղող եւ արժէքաւոր ուսանողների, բացառիկ կարողութիւն ներկայացնող, տաղանդաւոր մարդկանց անունները։

Այդ մարդկանցից մէկն է երիտասարդ ու մեծ ստեղծագործող Արամ Խաչատրեանը։ Նա՝ մինչեւ 18 տարեկան, նօթաները չդիտէր, նուագում էր լսողութեամբ։ Չէր զգում իր մէջ երաժշտական մեծ ընդունակութիւն եւ չէր էլ մտածում երաժշտութիւն ուսումնասիրելու մասին։

Իր հղայրը, սակայն, մղում է Արամին դէպի երաժշտութիւն եւ երաժշտական բարձրագոյն կրթութիւն։

Նա ընդունւում է «Մոսկուայի երաժշտական տեխնիկում»ի բաժինը, յայտնաբերում է արտասովոր կոմպոզիտորի ընդունակութիւն եւ դնահատւում ամէնէն նշանաւոր պրոֆէսօրներից։

Նա հմայւում է Սկրիաբինի, Ռոմէլի եւ ուրիշների ստեղծագործութիւններով։ Ուսումնասիրում է ռուսական եւ կովկասեան երաժշտութիւն եւ 1934ին աւարտում է։ Դեռ ուսանող, նա արդէն ունէր ստեղծագործութիւններ եւ ձեռնարկել էր յանդուգն աշխատանքի։

Աշոտ Մխրշայի ոգեշունչ խօսքերի վրայ ոգեւորւած երիտասարդները յօրինելուց յետոյ, նագործում է երաժշտական կինօի եւ թատրոնի ստեղծագործական ֆրօնտում (ճակատ)։

Իր ամէնէն աչքի ընկնող գործն է մեծն առաջնորդ Ստալինին նուիրուած ստեղծագործութիւնը։

Խաչատուրեան Արամ երաժշտական ստեղծագործութեանց համաբերայ բոլորմարզերում կատարելութեան հասել է։

Նրա երաժշտութիւնը ինքնատիպ է, ոգեկոչող, ցնծող եւ համայող։

Պայքար եւ ծանր փորձութիւններ կրելէ յետոյ, իր ստեղծագործութիւնները դերակատար վիճակի է հասցրել։

Նրա սէրը հանդէպ Մեծ Առաջնորդին, եւ հանդէպ հայ ժողովուրդին՝ երեւան են գալիս նրա կրեւոր ստեղծագործութիւններում։

Հարազատ եւ ուժգին կերպով նրա ստեղծագործութիւններում երեւան են գալիս մեր հայրենիքի ցնծուն եղանակներ, համաժողովրդական պատկերներ, տօնական, առնական եւ գործօն դրուագումներով։

Քսանից աւելի իր երաժշտական օպէմաները հիացում են պատճառում մեծանուն երաժշտագէտներին անդամ։

Արամ Խաչատրեան երաժշտական մեծ վարպետ է եւ տաղանդաւոր ստեղծագործող։

Տաղանդաւոր վարպետ դաշնամուրի, ջութակի եւ թաւ ջութակի ստեղծագործութեանց։ 1940ին գրում է ջութակային կօնցերտ, արժանանալով Ստալինեան բարձրագոյն մրցանակին»։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐԸ

Բարեփոխականի կեդր. վարչութեան վերջին զեկոյցէն։—

1879ին Կ. Պոլսոյ մէջ հիմնուած Դպրոցասէր Տիկնանց ընկերութեան խնամակալուհիները եւ անդամուհիները, փոփաքելով հաստատուն եւ տեւական հիմերու վրայ դնել 1925ին Ռիւսլ (Փարիզի մօտ) փոխադրուած Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը, ապահովելու համար անոր յաւերժական գոյութիւնը, համաձայնութիւն մը կնքած էին Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի վարիչներուն հետ, ըստ որում այդ հաստատութիւնը, վերածուելով աղջկանց գիշերօթիկ երկրորդական վարժարանի, իբրեւ կը փոխանցուի Հ. Բ. Ը. Միութեան, այլ եւս մաս կազմելու համար անոր կրթական հաստատութեանց։

Այս մասին կատարուած բանակցութիւնները աւարտած ըլլալով, Կեդր. վարչ. ժողովը սիրայօժար վաւերացուց երկուստեք ստորագրուած համաձայնագիրը, որ դործադրութեան պիտի դրուի մինչեւ յառաջիկայ Հոկտեմբեր, երբ չէնքին անհրաժեշտ նորոգութիւնները լրացուելով, երկրորդական վարժարանի բացումը կատարուի։ Աւելորդ է ըսել թէ Հայ աղջկանց առաջնակարգ գիշերօթիկ վարժարանի մը գոյութիւնը արտասահմանի մէջ վաղուց ազգային անհրաժեշտութիւն մը նկատուած էր եւ տարակոյս չկայ թէ Դպրոցասէր Տիկնանց երկրորդական վարժարանը մեծ պակաս մը պիտի լեցնէ, ոչ միայն իրենց նախակրթութիւնը լրացուցած Հայուհիներու ջամբելու համար տհմային լուրջ դաստիարակութիւն մը, այլեւ զանոնք պատրաստելու համար համալսարանական եւ մասնագիտական բարձրագոյն ուսումներու, Հ. Բ. Ը. Միութեան վերին հսկողութեան տակ գործող խնամակալուհիներու մայրական հոգատարութիւնը եւս անոնց ապահովելով Փարիզի նման մեծ ոստանի մը մէջ։

Միւս կողմէ, Դպրոցասէր Տիկինները որոշած ըլլալով հանգանակութեամբ մասնայատուկ հիմնադրամ մը դոյացնել, նախ եւ առաջ չէնքին նորոգութեան համար, արդէն իսկ մեր Միութեան կողմէ 2000 տոլար տրամադրուած էր այդ հիմնադրամին։ Աւելցնենք որ այդ չէնքը՝ զոր 1929ին նուիրած է Տիգրան Խան Քէլէկեան, Հ. Բ. Ը. Միութեան սեփականութիւնն է։

Արամ Խաչատրեանի մասին տրուած կենսագրական տեղեկութիւններէն վերջ, լուսեցան անոր դաշնամուրի, ջութակի եւ թաւ ջութակի կօնցերտներէն հատընտիր նմոյշներ, 15, 10 եւ 22 վայրկեան տեւողութեամբ։

Արամ Խաչատրեան «Արուեստի վաստակաւոր գործիչ»ներու մէջ իր արժանի տեղը գրաւած է արդէն։

ԱՐԾԻԻԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

Ինչպէս ազատեցաւ գեղաւիր Վառվառէն

Խեղճ կինը ահ ու դողի մատնուած, եկաւ դառաչ.— Տղաս, այլեւս չեմ կրնար մնալ այս տեղ, չհասայ նպատակիս, յոյսս քու վրայ է, առանց Վառվառէի չհեռանաս այս գիւղէն։ Այս խօսքերը արտասանած առեն անդադար արցունք կը թափէր աչքերէն.— Ամբողջ մեծ ընտանիքէ մը միայն այս աղջիկը հրաշքով ազատուած է։ Հակառակ անոր որ իմ փորձերս ալ զուր անցած էին, չդիմանալով հայ տառապած կնոջ արցունքներուն, քաջալերեցի զինքը։

Այդ գիշեր միասին անցուցինք. մօր մը անկեղծութեամբ խօսեցաւ հետս.— Տղաս, ինչպէս գիտես այսպիսի աղջիկներ շատ կան Քիւրտերու կամ Թուրքերու հարէմներու մէջ։ Անոնք մոռցած են իրենց Հայ ըլլալը. չափազանց մեծ բարիք մը ըրած պիտի ըլլաս թէ քու ազգիդ եւ թէ ինծի, երբ ազատես Վառվառէն։ Դուն երիտասարդ ես, լաւ քրտերէն գիտես, աշխատէ սիրային կապեր հաստատել անոր հետ արտաքնապէս. բայց քու սրտիդ մէջ պահէ որպէս զոյր, ու գիս ալ ընդունէ քու հարազատ մայրդ որ քեզի այսպիսի խոր հուրդներ կուտայ, Վառվառէն ազատելու համար։

Գէշ չէր խելացի հայ կինօջ այս միտքը. բայց ի՞նչպէս պէտք էր մօտենալ անոր, եւ այսպիսի բան մը յայտնել։ Առանց սէր փնտռելու երկար ատեն հետապնդած էի զայն, բայց չէի յաջողած տեսնել առանձին։ Այս բոլորը պատմած էի հայ կնոջ. յետոյ՝ եթէ՞ տեսնէի, ի՞նչ համարձակութեամբ նման խօսակցութիւններ պիտի ընէի իրեն։ Հապա եթէ լուր տար քիւրտ Հիւսէյինին... Այս մտավախութիւններս յայտնեցի։ Խեղճ կինը ինքնաւ կը զղար որ այսպիսով կրնամ կեանքս վտանգել. բայց եւ այնպէս համոզուած էր թէ ուրիշ միջոց չկայ։ Թելադրեց որ չափազանց զգոյշ ըլլամ, եւ այսպէս լուսցուցինք գիշերը։

Յաջորդ առաւօտ հայ կինը բաժնուեցաւ ինձմէ արտասուքը աչքերուն, պառաց տեսնելու Վառվառէն։ Հեռացաւ գիւղէն այն յոյսով թէ ես պիտի ըլլամ Վառվառէն ազատողը։ Ես որ յուսահատած էի նախապէս, զարձեալ սկսայ իմ առաջնահերթ հետապնդումներս, առանձին գտնելու համար Այլիչէն։ Հաղիւ 17 տարեկան, այդ օրերուն կեղծ թէ անկեղծ սիրային ոչ մէկ բան կը խօսէր սրտիս մէջ, միակ գինքը որ ունէի լաւ քիւրտերէն խօսիլս էր, որով կրնայի համարձակ խօսիլ, եթէ առիթ ըլլար առանձին գտնել Այլիչէն։

Օր մը դաշտէն վերադարձիս տեսայ որ Այլիչէն պարկ մը ձեռքը դաշտ կ'երթար։ Քիւրտերէնով բարեւեցի զինքը։ Ժպիտով մը առաւ բարեւս եւ սկսաւ չարունակել իր ճամբան։

— Ինչո՞ւ այսօր մինակ ես, եւ ո՞ւր կ'երթաս իրիկունով։

— Կ'երթամ սա մօտակ արտէն քիչ մը խոտ բերելու։ Մեր տունը ձիւաւոր մը եկած է։

— Կ'ուզես որ ես ալ գամ քիչ մը օգնեմ քեզի, որ շուտ ըլլայ, դուն մինակդ մութին պիտի մնաս։

— Ո՛չ, քեզի պէտք չունիմ, խոտը պատրաստ է, քիչ մը պիտի լեցնեմ պարկիս մէջ ու անմիջապէս պիտի վերադառնամ, որովհետեւ ինծի կը սպասեն։

Ես առանց կարեւորութիւն տալու հետեւեցայ իրեն, մանաւանդ որ ոչ միայն լաւ առիթ էր, այլ եւ լաւ ժամանակ էր. ամէնմարդ տունէրվերադարձած դաշտերէն։ Թէեւ քանի մը անգամ կրկնեց որ վերադառնամ, բայց ամէն անգամ կը նշմարէի իր երեսին մրայ ժպիտ մը։ Երբ խոտին տեղը հասանք

— Այլիչէ, ըսի, անշուշտ դիպ չես մատներ քիւրտ Հիւսէյինին, որ քեզի հետ հոս եկած եմ։

— Ո՛չ, այս անգամ չեմ մտաներ, բայց ուրիշ անգամ այսպէս փորձեր չընես, քեզի սուղի կը նստի։

— Ինչո՞ւ, չէ՞ որ դուն ալ Հայ ես, ես ալ. հիմա քեզի հետ հայերէն պիտի խօսիմ, տեսնեմ դիտե՞ս։ Եւ սկսայ հարցնել իր հայերէն անունը։

— Ես հայերէն չեմ գիտեր, քիւրտերէն ըսէ ինչ որ կ'ըսես։ Նոյն հարցումը կրկնեցի քիւրտերէն։

— Ես չեմ գիտեր անունս եւ ոչ ալ Հայ ըլլալս։

— Չես ճանչնա՞ր այն Հայ կինը որ եկած էր ձեր տունը քանի մը շաբաթ առաջ. անիկա քու հօրաքոյրդ է։

— Սուտ է, չեմ ճանչնար զինքը։ = Իրա՞ւ է որ քեզ պիտի ամուսնացնեն։ — այդ ալ սուտ է, դո՛ւն քեզմէ կը հնարես. ես տակաւին պզտիկ եմ, ի՞նչ պիտի ընեմ ամուսինը։ = Դուն Հայ ես, քեզի հետ միասին պիտի երթանք հօրաքոյրիդ քով. Հայրդ Ամերիկա է, շատ դրամ ղրկած է քեզի համար. օր մը Ամերիկա կ'երթաս հայրիկիդ քով։ = Ինչպէս ալ կը յարմարցնես. ես ոչ Հայր ունիմ եւ ոչ ալ մայր։ — Ուրեմն մինչեւ վերջը հո՞ս պիտի մնաս։

— Ո՞ւր կ'ուզես որ երթամ. ես այստեղացի եմ, անշուշտ հոս պիտի մնամ...

— Այլիչէ, յաւ մտիկ ըրէ. ամէն ժամանակ առիթ չեմ ունենար քեզի հետ խօսելու. այսօր կ'ուզեմ ամէն բան պարզել քեզի։ Ճիշտ է որ դուն ալ ինծ նման փոքրիկ տարիքէդ բաժնուած ես ծնողքէդ. բայց անկարելի է որ չյիշես զանոնք։ Դուն շատ յաւ գիտես որ քիւրտ Հիւսէյինը քու հայրդ չէ, եւ ոչ ալ իր կինը քու մայրդ։ Դուն հայ աղջիկ մըն ես, քու ծնողքդո՞վ գիտէ ո՞ւր սպանած ըլլան։

ՊԵՏՐՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

կը բացատրէ թէ կարելի է աւելցնել աշխատավարձքը, առանց բարձրացնելու գիները։

Կառավարութիւնը կ'ըսէ,— բարձրացնենք աշխատավարձքին արժէքը, այսինքն աւելցնենք աշխատաւորներու գնելու կարողութիւնը, ուղղակի ազդելով գիներուն վրայ, կրճատելով գնանք։ Ընկերվարականներն ալ այս տեսակէտն ունին, ինչպէս հաստատեց Լէոն Պլումի փորձը։

Նորակազմ յանձնաժողովը պիտի փորձէ հաշտեցնել երկու տեսակէտները։ Կառավարութիւնը ընդհանուր յաւելումը մերժելով հանդերձ, համաձայն է քննելու այն աշխատավարձքերը որ չափազանց խեղճ են։

★ Նախարարական խորհուրդին առջի օրուան նիստին մէջ բուռն վիճաբանութիւն մը տեղի ունեցաւ առեւտրական նաւատորմին ազգայնացման մասին։ Համայնավարները եւ ընկերվարականները ազգայնացում կը պահանջեն, ժողովրդականները; արմատականները եւ միւս չափաւոր տարրերը հակառակ են, եւ կ'առաջարկեն նոր ազգայնացումներ չկատարել, մինչեւ որ արդէն ազգայնացուած հաստատութիւնները ամրանան եւ չահաբեր ձեռնարկներ դառնան։ Վիճաբանութիւնը պիտի շարունակուի չաբաթ օրուան նիստին մէջ, ծանր փորձի մը ենթարկելով հնգեմեայ կառավարութեան համերաշխութիւնը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՎ

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԷն կը հեռագրեն թէ Հրէական Ազգ. Խորհուրդը արտօնեց իր գործադիր կոմիտէն մերժել Պաղեստինի կառավարութեան վերջնագիրը, որ պայմանաժամ կուտար մինչեւ երէքշաբթի, գործակցելու համար ահաբեկչական գործունէութեան դէմ։ Այս առթիւ կրակոտ ճառեր խօսուեցան Ազգ. Խորհուրդին մէջ, որ կը բաղկանայ 17 անդամներէ։ Բարեւնապետ Իսահակ Հերծոկ ըսաւ թէ Հրեաները երբեք մատնիչներ պիտի չըլլան։ Տիկին մըն ալ բացագանչեց։— «Մենք պիտի ընդդիմանանք թէ ահաբեկիչներուն եւ թէ դուրսի ճնշումներուն։ Մենք տեղի պիտի չտանք սպառնալիքներու առջեւ»։ Միեւնոյն ատեն հրէական գաղտնի կոմիտէն, Իրկունն Զվայ կոչ մը ուղղեց մամուլին, «աշխարհի ժողովուրդներուն օգնութիւնը խնդրելով»։ Կոչը, որ տպուած էր անգլերէն, ֆրանսերէն, ռուսերէն եւ իտալերէն, կը յայտարարէ։— «Մեծն Բրիտանիա վերջապէս մէկդի դրաւ դիմակը։ Մենք ստիպուած ենք կամ անձնատուր ըլլալ կամ կռուիլ։ Անձնատուր պիտի չըլլանք։ Իրկուն պիտի կռուի մինչեւ վերջին շունչը։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը, Թրումէն, դիր մը ուղղելով խորհրդարանին, կը յայտարարէ թէ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւնը «մեծ յառաջդիմութիւն» կատարեց վերջին տարուան ընթացքին, բայց աշխարհի խաղաղութեան յոյսերը «տակաւին կրնան ի դերեւ ելլել եւ կորսուիլ։ Շատ են եւ ծանր՝ մեր առջեւ եղած դժուարութիւնները եւ վտանգները»։ Նամակին կցուած տեղեկագրով, նախագահը կ'ըսէ թէ հիւլէական ուժի միջազգային հսկողութեան մասին կատարուած յառաջդիմութիւնը սրտապնդիչ է», բայց միեւնոյն ատեն դիտել կուտայ թէ Ապահովութեան Խորհուրդին զինուորական կազմակերպութեան գործը «դանդաղ կ'ընթանայ յուսախաբութիւն պատճառելու աստիճան»։

275.000 ՄԵՆԴԵՐՈՒ «ՄԱՔՐՈՆՈՐԾՈՒՄԸ» արդարացնելով, Քարլ Պրանտ, Հիթլէրի անձնական բժիշկը հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ Նիւրրնպէրգի միջազգային առեանին առջեւ.— «Մենդի մը կեանքը չի համապատասխաներ մարդկային արժանաւորութեան։ Անհրաժեշտ է կարճեցնել այս դժբախտ արարածներուն կեանքը»։ Ցետոյ պատմեց թէ ոչնչացման դատապարտուած անձերը այն դժբախտներն են որոնք քիմարանոցներուն մէջ կը գտնուէին հինգ տարիէ ի վեր եւ որոնց հարցարաններ ուղղուած էին։ Այս առթիւ ըսաւ թէ յիմարանոցներուն տարեկան ծախքն էր 350 միլիոն մարք, «մեծ գին մը պետութեան համար»։ Ցետոյ պնդեց թէ այս «մարդասիրական» սպանութեան դոհերուն ընտրութիւնը հիմնուած էր մի քանի ենթակային մտաւոր վիճակին վրայ եւ ոչ թէ ուղղուած ոչ-գերման ցեղերու դէմ։ Բժիշկին հետ կը դատուին ուրիշ 22 ամբաստանեալներ ալ։

ՅՈՆ ՓԱՓԸՆ, որ ձերբակալուած էր իբրեւ սուտ վկայ, առջի օր յայտարարեց դատարանին մէջ թէ այլեւս պիտի չպատասխանէ հարցումներուն։

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ հանրապետութեան նախագահ ընտրուեցաւ Պ. Պիէրլոթ, որ առժամեայ կառավարութեան վարչապետութիւնը կը վարէր պատերազմին դադարումէն ի վեր։ Նորընտիր նախագահը համայնավար է, որ մեծ համբաւ շահեցաւ գերմանական գրաման ատեն, ստորերկրեայ գործունէութեամբ։ Գիւղացիական կուսակցութեան 28 երեսփոխանները սպիտակ քուէ տուին, անդամ մը եւս հաստատելու համար թէ ապօրէն կը նկատեն նոր խորհրդարանը։

124 ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐԻ վարկ մը բացուեցաւ, արմաւիք եւ ուրիշ ուտեստներ գնելու համար Ամերիկայէն։

Մարսէյի մէջ բացառիկ նուագահանդէս

Փետր. 23ին, ժամը 20.45ին
Գազա տ'Իթալիայի մէջ
(Մարսէյլ, rue d'Alger)

Գ. Մ. ԱԼԷՄՇԱՀ

Պիտի տայ հայ երաժշտութեան նուիրուած նուագահանդէս մը Մարսէյլի Ռատիոկայանի մեծ նուագախումբին մասնակցութեամբ։

Դիմակաւոր մեծ պարահանդէս

Կազմակերպուած INSTITUT ARMENIENի կողմէ
Շաբաթ 22 Փետրուար ժամը 21.30ին
BEAULIEUի չքեղ սրահներուն մէջ, 168 Fg. St.Honoré
Զոյգ նուագախումբ, անակնկալներ, քօթիյեօն եւ մրցում։



Կիները գիշերային հագուստով կամ ծպտեալ (costumé), պարոնները մութ գոյն հագուստ կամ նոյնպէս ծպտեալ։

Ակամայն սեղանները պահուելէ, հեռաձայնելով Պ. Նուպարի, Ely. 23-66 կամ Institut Arménien Klé. 20-69։

Հայ երիտ. Միութիւններու անդամները իրենց անդամատոմսերը ներկայացնելով կը վճարեն զեղչեալ գին։

«Արեւմուտք»ի ցերեկոյթ պարահանդէսը

Կազմակերպուած Կիլիկիոյ ընդհ. Միութեան կողմէ
Փետր. 9ին Ժորժ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ
Բարձր հովանաւորութեամբ
ԶՕՐԱՎԱՐ ՊՐԷՄՈՆԻ
եւ նախագահութեամբ Պ. Ե. Պարկիրճեանի

Անուանի նուագախումբ եւ գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Ապահովեցէք ձեր տեղերը սովորականի վայրերէն։

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է։

Երոպական պարերէն զատ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՊԱՐԵՐ, զանազան անակնկալներ։ Կերդէ ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ։

ԿԱՐԵՒՈՐ.— Սրահին մէջ ոչ ածուրդ, ոչ Ալ Վիճակահանած։

Տեղեկութիւններու համար դիմել.— Պ. Գէորգ Պաքըրճեան՝ հեռ. Pro. 07-25։ Պ. Ս. Նալպանտեան՝ հեռ. GUT. 93-70, Պ. Ս. Տէրպալեան, հեռ. Ope. 96-48։

«ԾԱՌԱՉ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Լիոնէն Տէր եւ Տիկին Կարապետ Արիմեան մէկ տարեկան «Ծառաչ» եւ մէկ տարեկան «Հայ-Բոյժ» կը նուիրեն իրենց եղբօր, Պ. Միհրան Արիմեանի, Պէյրութ։

Սէնթ Էթիէնէն Պ. Երուանդ Համալեան վճարեցաւ «Ծառաչ» կը նուիրէ Պ. Վահան Նորհատեանի, Սիւրի լը Քոնթալ։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ՝ Փետրուար 1—4

Քորեզ՝ էլմ. 500, Մարսէյլ՝ Ի. Թոք. 1000, Լանէյ՝ Ոսկ. Ճկ. 1000, Փարիզ՝ Անդ. 1000, Մարսէյլ՝ Ծերիկ. Թիւ 547—552ը, Փարիզ՝ Քրաս. 300, Կարտան՝ Թշօ. 1000, Անթօ. 1000, Լանսէյ՝ Շահ. 500, Փարիզ՝ Տիկ. Փափ. 1000, Ռոման՝ Կ. Ս. 1000, Լիոն՝ Մամ. Հազար, Լուար՝ Գրի. 850, Վալանս՝ Ց. Փափ. 500, Փարիզ՝ Մ. Ինճ. 500, Փարիզ՝ Կէօ. 500, Թուլուզ՝ Հ. Տօն. 1000, Պրիւքսէլ՝ Աւետ. 1200, Ռոման՝ Զաթ. 500, Փարիզ՝ Տօքթ. Ին. 1000, Փարիզ՝ Գաթ. 1400, Անկէն՝ Առաք. 500, Շավիլ՝ Քէման. 1000, Պոմոն՝ Գործ. Դեկտեմբերը, Հաղ. 1000, Փար. 200, Իսի՝ Տէր Թ. 1000 Ֆրանք։

Կ'ՓՆՏՈՒԻի կարապետ Արօչնեան (Պարտիզակցի), որ Պէյրութ ըլլալ կը կարծուի։ Տեղեկացնել մօրաքրոջը, Տիկին Թիլոր Զոպանեանի, հեռեւեալ հասցէով, Դաւիթեան Ցրթ. Quartier Fonthazier, Valence (Drôme)։ Կը խնդրուի Պէյրութի թերթերէն արտատպել։

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme — 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

Օր. ՀԱՅՕՐՓԻ ՖԵՐԻՇԷԹԵԱՆ
Պ. ՀԱՅԿ-ԱՐԱՄ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ
Նշանուած

Փորթ - տ'Իթալի 26 Յունուար 1947 Երեքշ

ՅԱՐՑԱՏՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Զամալեան խումբին ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Café Noaillesի սրահը։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Ահարոնեան Ակումբը։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Սէն Լուի Թէյասեղանը՝ այս շաբաթ (8 Փետրուար) ժամը 8.30ին, Bar du Centreի սրահին մէջ։

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Փոն տ'Սպինայի Նորակազմ մասնաճիւղին բացման հանդէսը այս կիրակի, ժամը 2.30ին տեղւոյն սրահին մէջ։ Գեղարուեստական դեղեցիկ բաժին մը, հայկական պարեր, երգեր, զուարճալի մը եւ սիրուն անակնկալներ։

ԼԻՈՆ.—Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովիկը հրաւիրէ ընկերները, այս շաբաթ կամը 8ին, Շաթօթ հատաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՏԷՍԻՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի դասախոսական ժողովը՝ այս երկուշաբթի Հ. Ց. Դ. Տան մէջ։ Պիտի դասախօսէ ընկեր Թ. Հերոյեան։ Նիւթը «Մանասորի արշաւանքը»։

ԼԻՈՆ.— Ֆր. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը՝ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները, այս կիրակի, ժամը 3ին, 137 rue Paul Bertի սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։

ԼԻՈՆ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին դասախօսութիւնները եւ հայերէնի դասընթացքը կը շարունակուին ամէն կիրակի առաւօտ, ժամը 9էն մինչեւ կէսօր, մանաւանդ ուսուցչուհիին կողմէ, 137 rue Paul Bertի սրահը։ Նոյն քաղաքի ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ դասախօսութիւնները եւ հայերէնի դասընթացքը կը շարունակուի, ամէն երկուշաբթի իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ ժամը 11, նոյն սրահին մէջ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մալաթիոյ Կրթասիրաց Ընդհ. մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին Bar du Globeի ժողովասրահը, 7 Bld. d'Athènes։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Հայ Մարտիկներու Միութիւնը կը բեմադրէ Տ. Կամսարականի գլուխ գործոցը, ՎԱՐԱԳՊԵՏԻՆ ԱՂՋԻԿԸ, այս կիրակի ժամը 2.30ին Sacré Coeurի սրահին մէջ։ Կը մասնակցին վարանի եւ տեղւոյն կարող ուժերը։ Հասոյթը՝ ներգաղթի ֆոնտին։

ՀԱՑ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵղԵՑիՆԵՐՈՒ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԸ ՍԷՆԹ ԷԹիԷնի Ֆրանսական բողոքական եկեղեցին, այս կիրակի, ժամը 10.30ին (rue Elisée Reclus)։

Աւետարբի Կոյսամարտի առթիւ

(ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ)
ՄԵԾ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հայ արիներու եւ արենուշներու Մարսէյլի եւ արուարձաններու բոլոր խումբերուն կողմէ, 13 Փետրուար, հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.45ին, Casa d'Italia սրահին մէջ, Rue d'Alger։ Գեղարուեստական խնամուած յայտագիր։ Երգեր, արտասանութիւններ, գեղչկական պարեր, ԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ։ Մուտքը ազատ է։

ՎԱԼԱՆՍ.— Խարբերդի Մօրեղիկ գիւղի Ուսումնական գեղր. վարչութեան ընտանեկան խնջոյքը, այս շաբաթ ժամը 8.30ին, Հայ Երիտ. ակումբը, 10 Rue Bayard։ Հասոյթը պիտի յատկացուի Հայաստան գացող հայրենակիցներուն։

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

Վիէնի մէջ կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ կողմէ, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Պ. Խաչիկ Տէր Պետրոսեանի սրճարանին մէջ։

ՌՈՄԱՆ.— Կապոյտ Խաչը կը տօնէ Մանուկներու Օրը Փետր. 8ին։ Պիտի բաժնուին անուշեղէններ եւ նուէրներ բոլոր մանուկներուն համար։

ԵՈԶՂԱՏՑի Անոյշ Շիշմանեան կը փնտռէ իր տատրերը Նիկողոս, Տիգրան եւ Սահակ Շիշմանեանները։ Տեղեկացնել Տիկին Շիշմանեանի 71 rue Jean Jaurès, Arnouville les Gonesses, (S. et O.)։ Կը խնդրուի արտատպել։

Հաղորդութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն Crepin եւ Tannerie։ Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափագեան վաճառատունը, 223, r. Tolbiac, Paris (13) Tél. Gob. 64-54։ Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը։ Հաղորդակցութիւն՝ métro: Tolbiac, Place d'Italie ու Glacière։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, Եամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տ

Samedi 8 Février 1947 Շաբաթ 8 Փետրուար

ԺԹ· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4925–Նոր շրջան թիւ 564 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍՍԱԿԵԱՆ · ԳԻՆ՝ 4 Ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՐԴ Ի ՊԱՏՈՒԻ ԷՐ...

Հաճոյքով չէր որ տեղ տուինք Վալանսի Թղթակցութեան եւ Հ· Ը· Ի· Շրջ· Կոմիտէի բողոքագրին, քաղաքացի Անդրանիկ Հինայէկեանի վերջին բանախօսութեան առթիւ (28 Յունուար)։

Ուզեցինք խնայել, յապաւելով ոչ միայն բանախօսութեան ամենէն ըմբռնողութիւն կէտերը, այլեւ ամբողջ հատուածներ՝ Շրջ· Կոմիտէի յայտարարութենէն։ Գիտնալով հանդերձ որ բողոքագիր մըն ալ մենք պիտի սառանանք, այս «զրաքննութեան» դէմ։

Որքան դառնութիւն կը հոսէր Վալանսի մեր ընկերներուն յայտարարութեան վերջին տողերէն·

— « Մեր գաղութի ժողովուրդը աներ մէջ կը փնտռէր հայրենասէր, անկաշառ ներկայացուցիչ մը, որ յորդորէր, մղէր մեզ համերաշխութեան, համագործակցութեան, որ խանդավառէր բոլորը Հայաստանեան «խապրիկներով» եւ ներգաղթով։ Դառն նախընտրելիք մըտ պղտոռել կուսակցական ատելութեամբ, յուսախաբութեան մատնելով բոլոր անկեղծ հայրենասէրները»։

Արդարեւ, «մարդ ի պատուի էր եւ ոչ իմացաւ» ...

Երբ քաղաքացի Հինայէկեան Փարիզ եկաւ, անցեալ ապրիլին, սիւփաւէքի ձայներ լսուեցան դաղութին մէջ։

Շատոնց էր որ կը սպասուէր հեղրոնական դէմքի մը։ Պատգամաւորի մը, որ գոնէ կարենար պահպանել հաւասարակշռութիւնը։

Նորեկ լիազօրը հազիւ մէջավայրին ծանօթացած, առաջին քարը գլորեց Մշակութային Ընկերութեան բացման հանդէսին մէջ։ Դժգոհ ձգելով մինչեւ անգամ կազմակերպիչները։

Այդ առթիւ էր որ ունկնդիր Տիկին մը, քաջածանօթ Հայաստանի անցուդարձին, դիտել կու տար դառնութեամբ։

— Դուք արիւնեցիք մեր սիրտը, Պ· Հինայէկեան։ Մենք ուրի՛չ բան կը սպասէինք...

Մենք այն տեն չուզեցինք արձանագրել այս պարագան, «պատահմունք» մը համարելով ան ցուցարձակ։

Այդ օրէն ի վեր համբերութեամբ, նոյնիսկ լաւատեսութեամբ հետեւած ենք իր քայլերուն։

Կը պատմէին թէ հացկերոյթի մը առթիւ այնպիսի ճառ մը խօսած էր, որ Դաշնակցականներն անգամ պիտի ծափահարէին, եթէ ներկայ ըլլային։

Այնուհետեւ նորէն սայթաքում։ Այս անգամ Մարսէյլի մէջ, ուր հանդիսաւոր ընդունելութիւն մը սարքեր էին։

Պատահական թղթակից մը մեզի ղրկած էր իր դէմքատոր ճառին ամփոփումը, խորին վրդովում յայտնելով

Դարձեալ նախընտրեցինք լռութիւն պահել։ Հակառակ ճառին անճոռնի եւ գրգռիչ բովանդակութեան։ Սարքէն ձորքն պատմութիւններ, սկսելով 1917—18էն։ Պարզապէս ասպարէզ կարդալու համար Դաշնակցութեան, այս օտար ափերուն վրայ։

Ցետոյ նորէն լռութիւն։ Գոնէ հրապարակաւ։

Վերջերս քանի մը անգամ երեւցաւ Փարիզի բեմերուն վրայ։ Նոյեմբեր 29ի ոճնակատարութեան եւ թաղային հանդէսի մը առթիւ, ունկնդիրներ գոհունակութեամբ կը պատմէին թէ լուրջ էր այս անգամ, եւ զգուշացաւ ծուռ ակնարկներէ։

Եւ ահա Վալանսի ելոյթը, այնքան թունաւոր սլաքներով, որոնք ամէն բանէ առաջ իր վարկին եւ հովանաւորած գործին կը վնասեն (Ներքագիր)։

Ինչո՞ւ այս վրդովիչ ելեւէջները, ութ տասը ամսուան ընթացքին։

Ո՞վ կը տիպէր որ քաղաքացի Հինայէկեան հակադաշնակցական խաչակրութեան գլուխն անցնի, հովանաւորէ զայն եւ ներշնչէ։ Մոռնալով իր պաշտօնական հանդամանքը,— Լիազօր ներգաղթի եւ քարտուղար Փարիզի խորհրդային դեսպանատան ։

Այդ հանգամանքը եւ ուրիշ պարտականութիւնները թոյլ կուտա՞ն իրեն պարբերաբար իւղ լծցնել կրակին վրայ։

Ի՞նչ շահելու համար։

Ներգաղթը կը ծաւալի՞, եթէ հոգիները թունաւորուին, այս ձախաւեր ելոյթներով ։

Հայրենիքը կ'օգտուի՞, եթէ գաղութներ քաոսի վերածուին, համաձայն գաղտնի եւ կանխորոշ ծրագրի մը ...

Հարցումներ, հարցումնե՛ր որոնց պատասխանը ի գուր կը փնտռենք, օրուան այս ժամուն։

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ՁԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ»

Քանի տարուան հնութիւն մը ունի այս խորագիրը, տարեվերջ «Ցառաջ»ի։ Աւորը կենդանի մկկ բաժինը։

«Գաւառ»ը առանձին խորհրդանշան մըն է ինքնին եւ կը յիշեցնէ երբեմնի հայկական կամ հայաշատ նահանգները, երբ Պոլիսը իր տեղը ծանր նստած, հաստաբուն հայ մշակոյթով եւ բեղուն կեանքով, էր լոյսը կը տարածէր ամէն կողմ։

Այն առեն, «Գաւառ»ին ձայնը նոյնքան ուժեղ կը հնչէր կեդրոնին բոլոր ազդ· իշխանութեանց եւ հաստատութեանց մօտ ։

Ինչ աղմուկներ, փոթորիկներ կը բարձրանային յանուն այդ «Գաւառ»ին, Երեսփ· կամ Քաղաքական ժողովին մէջ, Պաստրիարքարանի բոլոր դիւաններուն առջեւ։ Նոյնիսկ Օսմ· խորհրդարանին պատերէն ներս ։

Եթէ այդ «Գաւառ»ը չեն ներկայացներ այսօրուան մեր հայրենակ կեդրոնները, Ֆրանսական քաղաքներուն կամ գիւղերուն մէջ, աշխարհագրութեամբ, նոյն պատկերն է որ կը պարզուի բարոյական դիմագիծով եւ հայկական ըմբռնումով։

Գործաւորական, աշխատաւորական կամ հողագործական խմբաւորումները մեր այս օրուան «Գաւառ»ին, իրենց աղգային կեանքով, ձգտումներով եւ հայրենաբաղձ ապրումներով բացառիկ տեղ ունին ոչ միայն մեր թերթին մէջ, այլեւ ամբողջ գաղութին աղդ· դիմագիծին պահպանման համար ։

Պէտք է միշտ բարձր հնչէ իրենց առոյգ ձայնը, եթէ ոչ աղգային կամ պետական խորհրդարաններու դիւանները առջեւ, գոնէ մեր սիրտերուն մէջ։

Ինչպէս մեր հայրերի երկրին Գաւառն էր հայ ժողովուրդին ողնայարը, հոս ալ մեր նոր «Գաւառ»ը իր «Ձայնով» կը կազմէ մղիչ ուժ մը, հնչեղ եւ առողջ։

ՍՕՍԻ

Մեծ պատրաստութիւններ Մոսկուայի մէջ

Մարտ 10ի խորհրդաժողովին առթիւ, որ պիտի գումարուի Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ ճակատագիրը վճռելու համար, մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին Մոսկուայի մէջ։

Վերջին լուրերու համաձայն, Մոլոթով իր դրասենեակը հրաւիրած է արտաքին եւ ներքին նախարարութեանց բարձր պաշտօնատարները, դրական, թատերական, մշակութային եւն· ընկերութեանց վարիչները, աւհրաժեշտ հրահանգները տալու համար։ Բացի չորս մեծ պետութեանց արտաքին նախարարներէն, Մոսկուա կը սպասուին 200 դիւանագէտներ, խորհրդականներ եւ 5—600 լրագրողներ։ Պ· Լոզովսկի, Տեղեկատու վարչութեան տնօրէնը, մանաւանդ յանձնախումբ մը կազմած է, օտար թղթակիցներու ընդունելութեամբ դրաղելու համար։ Բռնագրաւուած են բազմաթիւ հիւրանոցներ եւ ուրիշ յարմար շէնքեր, որոնց մէկ մասը իրրեւ դրասենեակ պիտի ծառայէ պատուիրակութեանց։ Հատկանշիչ անհատներ ալ բնակարան պիտի տրամադրեն թղթակիցներուն։ Մեծ հիւրանոցներուն մէջ պիտի դանուին թարգմաններ, առաջնորդներ եւ խորհրդականներ, հիւրերուն օգնելու համար։

Փայլուն ընդունելութիւններ պիտի ըլլան իւ պատիւ պատուիրակութեանց։ Պիտի սարքուին նաեւ շարք մը պատկաններ։ Ներքին նախարարը եւ Ապահովութեան տեսուչը մասնաւոր հրամանագրով մը կը պատուիրեն տեղականիշխանութեանց, ոստիկանութեան եւ վարչական կոմիտէներուն՝ որեւէ կերպով չխանգարել թղթակիցներու ճամբորդութեան աղատութիւնը եւ կարելի եղածին չափ դիւրացնել անոնց շփումը ժողովուրդին հետ։ Միւս կողմէ, հրամայուած է դրքաքնութիւն չկատարել օտար թղթակիցներու հեռագիրներուն եւ նամակներուն վրայ, Զորսերու Խորհուրդին առթիւ ։

Սպարապետ Սթալին անձամբ ներկայ պիտի ըլլայ Զորսերու Խորհուրդին կարգ մը նիստերուն։

Լուրի մը համաձայն, պիտի կազմակերպուին նաեւ շարք մը անվնասութեան որսորդութիւններ արջի, լուսանի, վայրի ցուլի, մեծ անտառներու մէջ, որսեր որոնց պիտի մասնակցին օտար դիւանագիտները ։

Գերմանական ժողովուրդը

ՑՈՒՑԵՏԵՍ ՁԱՒ ՄԸ ԱՆԳԼԻԱՑ ԵՐԵՍՓ· ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Անգլիոյ երեսփ· ժողովին Իշ· օրուան նիստին մէջ, Գերմաւիոյ կացութեան մասին յոռետես ճառ մը խօսեցաւ Պ· Ռիչըրտ Լօ, պահպանողական, նախկին նախարար պատերազմական դաշնի ձեռն մէջ։ Ահաւասիկ ամփոփումը·

— « Կացութիւնը ծանր է, որովհետեւ արեւմտեան Եւրոպայի ճշդ սրտին վրայ, 20—30 միլիոն մարդկային արարածներ կը կորսուին մեր աչքերուն առջեւ։ Եթէ կ'ուզենք փրկել Եւրոպան, պէտք է բուժենք այս վէրքը, առանց մէկ վայրկեան կորսնցնելու։ Կացութիւնը ծանր է, որովհետեւ թէ մեր յոռի վարչութեամբ եւ թէ մեր բարի դիտաւորութիւններով, կը դիզենք երրորդ պատերազմի մը հնոցները։ Ամէնէն ծանրը այն բարոյական պարապն է որ ստեղծուած է Գերմանիոյ մէջ։ Այս մարդիկը կ'ապրին աւերակներու, դետնի տակ փորուած փոսերու մէջ եւ կը թուի թէ այդ վիճակը պիտի տեւեն մինչեւ իրենց կեանքին վախճանը։ Ընկերութեան բոլոր դասակարգերը այդպէս կ'ապրին։ Ծասնընդիպ քսան տարիէն այս պարապը պիտի լեցուի բանով մը որ սարսափելի պիտի ըլլայ մեզի համար»

Երեսփոխանը բողոքեց նաեւ հակահաւատական հետապնդումներու չափազանցութեան դէմ։ «Այս քաղաքակրթութեան շարունակութիւնը պատերազմին դադարուէն երկու տարի վերջը վերջ-ծնդրութեան ոգի մը կը ստեղծէ այսօրուան Գերմանիոյ ամէնէն օգտակար մարդոց մէջ։ Հրաժարինք Գերմանները վարձու դաղափարէն եւ դառնանք այն տեսակէտու որուն համաձայն մենք հակողութիւն պիտի կատարենք Գերմանիոյ վրայ, խուսափելու համար երրորդ պատերազմէ մը։ Խոզ իրենք կազմակերպեն իրենց ճարտարարուեստը։ Ես կը կարծեմ թէ աւելի կարող են քան մենք ։ Մենք կորսնցուցած ենք Գերմանիոյ ժողովուրդին համարումը մեր ապիկարութեամբ»։

Կառավարութեան ներկայացուցիչը պատասխանելով, խոստովանեցաւ թէ Մեծն Բրիտանիա չկրցաւ գլուխ հանել ինչ որ կը մաղթէր, բայց աւելցուց·— «Մենք Գերմանիոյ կառավարութիւնը չենք»։ Ցետոյ զարմանք յայտնեց որ կ'առաջարկեն դադրեցնել հակահաւատական հետապնդումները, երբ տակաւին չեն զտած մեծ հոզատէրերը եւ կալուածատէրերը որոնք ամէնէն ջերմ պաշտպաններն էին հիթլերական իշխանութեան ։

★ *Տոքթ· Շումախերը, Գերմանիոյ ընկերվարական կուսակցութեան նախագահը որ անցեալ տարի մեծ պատիւներով ընդունուեցաւ Անգլիոյ մէջ, նոր ճառ մը խօսեցաւ Միւնիխի մէջ։ Կ'ամփոփենք Paris - Presseէն·*

— « 1946ը տառապանքի տարին եղաւ գերման ժողովուրդին համար։ Դաշնակիցները թշուառութիւն բերին մեզի։ Սակայն եւ այնպէս կատարեալ յաղթանակ մը կատարելագործատասխանատուութիւն կը նշանակէ։ Դաշնակիցները կը կարծեն քանդել մեր զինուորական կարողութիւնը զրաւելով մեր մեքենաները, կրճատելով մեր ճարտարագործութիւնը։ Բայց մեր զինուորական կարողութիւնը կը բաղկանայ 70 միլիոն Գերմաններէ եւ մեր աշխատանքն զոր աշխարհի մէջ ոչ մէկ ուժ կրնայ ջնջել։ Գերմանիան երբեք պիտի չընդունի արեւելեան եւ արեւմտեան սահմաններու անդամատումը։ Պիտի չընդունի ոչ արեւելքի, ոչ ալ արեւմուտքի ազդեցութիւնը։ «Մենք ժողովուրդ մըն ենք որ ազդեցութիւն չընդունիր։ Մենք պէտք չունինք քաղաքական խորհրդականներու։ Խաղաղութեան քաղաքականութիւն մը կրնայ հիմնուիլ միայն հաւասարութեան վրայ։ Եթէ Դաշնակիցները թշուառութեան մատնելով մեզ արթնցնեն մեր յեղափոխական դգացումները, որովհետեւ մենք յեղափոխական ժողովուրդ մըն ենք—մեզի առել պիտի տան ժողովրդապետութիւնը, որ առ այժմ բառ մըն է, եւ ոչ թէ իրականութիւն մը»։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԻՐԱՆի արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ կառավարութիւնը ընդունած է հնդիկ վարիչ Նէհրուի հրաւէրը, մասնակցելու համար ասիական ժողովուրդներու համաժողովին որ տեղի պիտի ունենայ Նոր Տէլհիի մէջ։ Նախարարը աւելցուց թէ Իրան «անկախութիւն կը մաղթէ Ասիոյ բոլոր ժողովուրդներուն, մէջն ըլլալով Հնդկաստանը»։

ՍՊԱՌԱԶԻՆՈՒԹԵԱՆ ԿՐՃԱՏՄԱՆ համար, Միացեալ Ազգերու Ապահովութեան Խորհուրդը որոշեց իրրեւ վիճաբանութեանց հիմ ընդունիլ Ֆրանսական ծրագիրը, որ կը պարունակէ նաեւ հիւլէական ուժի խնդիրը։ Խորհրդային պատուիրակն ալ քուէարկած է այս բանաձեւը, ինչ որ կը նշանակէ թէ կ'ընդունի հիւլէական ուժի քննութեան խնդիրը կապել դինաթափութեան ընդհ· ծրագրին հետ ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ բրիտանական զբաղանին դինուորական իշխանութիւնները դրաւեցին Պերլինի եկեղեցական մեծ հաստատութիւնը, Զիմմէնս։ Առժամայ վարիչներ նշանակուեցան այս հաստատութեան որ պատերազմէն առաջ ունէր 250.000 բանուորներ ։

Երգարան վիճաբանի

— Ես արհամարհում եմ, սիրած եղբայր, հա-պրդ իմ վերադարձից:

— Ձեր հաստատական նամակները մեզ շեղ-նարնջագույն էլ, կարող է, ամառանոցում և հա-մերձ անտառներում ավելի հարմար կլինեն, քան քաղաքում:

Մոր հետ միասին նա ամառանոցում էր ապրում: Ամեն առավոտ նա ինքն էր գնում փոստ և ստանում էր նամակներ:

Մի անգամ, երբ նա նամակներ էր ստանում, նրա ընկերներից մեկը նրան հարցրեց.

— Ինչո՞ւ ես դու միշտ ինքդ գնում նամակ-ներ ստանալու, ինչո՞ւ չես ուղարկում քո ծառային:

— Ես չեմ ուզում, որ ծառան իմ նամակները կարդա, — պատասխանեց նա:

Մի անգամ նա ստացավ մի նամակ, որի վրա գրված էր «Շտապ»: Նա ուզում էր տեսնել, թե ինչ է գրված նամակի մեջ, և ուզում էր նաև ծառային ուղարկել, որ նամակը տանի, բայց հետո մտածեց, որ ավելի լավ է ինքը գնա:

Նամակը ստանալուց հետո նա ուզում էր վերադառնալ տուն, բայց հանկարծ հիշեց, որ մոռացել է ինչ-որ բան գնել: Նա վերադարձավ խանութ և գնեց այն, ինչ որ պետք էր:

Տանը նա տեսավ, որ նամակը ծրարի մեջ չկա: Նա սկսեց փնտրել ամենուրեք, բայց չգտավ: Նա հարցրեց ծառային, բայց նա ասաց, որ նամակ չի տեսել:

Նա հարցրեց մորը, բայց նա էլ ասաց, որ նամակ չի տեսել:

Նա հարցրեց քրոջը, բայց նա էլ ասաց, որ նամակ չի տեսել:

Նա հարցրեց եղբորը, բայց նա էլ ասաց, որ նամակ չի տեսել:

Նա հարցրեց հորը, բայց նա էլ ասաց, որ նամակ չի տեսել:

Նա հարցրեց ընկերներին, բայց նրանք էլ ասացին, որ նամակ չեն տեսել:

Նա հարցրեց ամբողջ ընտանիքին, բայց նրանք էլ ասացին, որ նամակ չեն տեսել:

Նա հարցրեց ամբողջ գյուղին, բայց նրանք էլ ասացին, որ նամակ չեն տեսել:

Նա հարցրեց ամբողջ աշխարհին, բայց նրանք էլ ասացին, որ նամակ չեն տեսել:

Նա հարցրեց ինքն իրեն, և նա էլ ասաց, որ նամակ չի տեսել:

Նա հարցրեց Աստծուն, և Աստված էլ ասաց, որ նամակ չի տեսել:

Նա հարցրեց ամբողջ տիեզերքին, և տիեզերքը էլ ասաց, որ նամակ չի տեսել:

Նա հարցրեց ամբողջ անսահմանությանը, և անսահմանությունը էլ ասաց, որ նամակ չի տեսել:

Նա հարցրեց ամբողջ հավերժությանը, և հավերժությունը էլ ասաց, որ նամակ չի տեսել:

Նա հարցրեց ամբողջ ոչնչությանը, և ոչնչությունը էլ ասաց, որ նամակ չի տեսել:

Նա հարցրեց ամբողջ գոյությանը, և գոյությունը էլ ասաց, որ նամակ չի տեսել:

Նա հարցրեց ամբողջ էությանը, և էությունը էլ ասաց, որ նամակ չի տեսել:

Նա հարցրեց ամբողջ ամենայնին, և ամենայնը էլ ասաց, որ նամակ չի տեսել:

Նա հարցրեց ամբողջ ոչինչին, և ոչինչը էլ ասաց, որ նամակ չի տեսել:

Նա հարցրեց ամբողջ ամենին, և ամենը էլ ասաց, որ նամակ չի տեսել:

Նա հարցրեց ամբողջ ոչն

«ՑԱՐԱՋ»Ի ԿԱՏԱՐԱԾԸ

Ինչպես պատմեց վիպասանն

— Ես ինձ համար ոչ մի նոր բան չեմ ասի, որ ասում եմ, թե «Ցարաջ»ի գաղափարը ծնվել է Ֆրանսիայում, Ֆոնտենբլոյի անտառներում, որտեղ ես ամառանոց ունեի։

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

650.000 ԳԵՐՄԱՆ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ արձակումը պահանջուած ըլլալով Մ. Նահանգներուն կողմէ, Ֆրանսայի Հողագործական Դաշնակցութեան կողմէ պատուիրակութիւն մը ներկայացաւ աշխատանքի նախարարին (համայնավար), դարման խնդրելու համար: Նախարարը կ'ուզէ պահել մաս մը դերիներ իբրեւ բանուոր, մասնաւոր բանակցութիւններ կատարելով: Պակասը լրացնելու համար կը խորհին բանուորներ բերել Իտալիայէն եւ Գերմանիա, այս խնդիրը կարգադրելու համար:

ՊԱՐԵՆԱԻՈՐՄԱՆ յանձնաժողովը նորէն քննելով դինիի խնդիրը, որուշեց ընդհմանալ ազատ վաճառման եւ արդիւնի գործածումը սրճարաններու մէջ:

ՓԱՐԻԶԸ ՑԱՆԿԱՐԾ ՄԲՆԵՑ հինգշաբթի առաւու եւ թեթեւ ձիւն մը տեղաց: Թանձր ամպեր կուտակուած էին քաղաքին վրայ, խափանելով արեւը: Տարին քանի մը անգամ հազիւ կը պատահի այս տեսակ երեւոյթ մը:

ՀՆԴԿԱՉԻՆԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, կռիւները կը շարունակուին բոլոր ճակատներուն վրայ:— Ետ կանչուեցաւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչը, ծովակալ տ'Արժանլիէօ, որուն դէմ բուռն պայքար կը մղեն համայնավարները:

Ա.ԶԴ. ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ կազմակերպութեան մասին տակաւին վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան նախարարական խորհուրդին մէջ: Ի վերջոյ կարեւի եղաւ մասնակի համաձայնութեան մը յանգիլ, բուն ղեկավարութիւնը վերապահելով վարչապետին եւ որոշ զոհացում տալով համայնավար նախարարին:

5000 ՖՐԱՆՔՈՆՈՑ ԹՂԹԱԴՐԱՄՆԵՐԸ մօտերս արժեզրկուելով, դանձատոմսերու պիտի վերածուին, կ'ըսէ «Ֆրանս-Սուար», հակառակ եղած հերքումներուն: Այս գործողութեամբ 200 միլիառ Ֆրանք պիտի մտնէ պետական դանձը: Թերթը արդար չի գտներ այս գործողութիւնը, դիտել տալով թէ ժողովուրդին վստահութիւնը պիտի խախտի:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ նոր սահմանագլուխի մասին խօսելով, արտաքին նախարարութեան մէկ ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ չի կարծեր որ Մոսկուայի խորհրդաժողովը չեղեալ հռչակէ զայն: Նոր սահմաններով 40.000 քառ. մղոն հող կցուած է Լեհաստանի, որ այդ կցումը կ'արդարացնէ Փոցտամի համաձայնութեամբ: Անցեալ տարի 2.700.000 Լեհեր տեղաւորուած են այդ հողերուն վրայ, 4.400.000ի բարձրացնելով Լեհերուն թիւը, եւ 689.000ի իջեցնելով Գերմանները, (16 առ հարիւր): Լեհերը կ'ըսեն նաեւ թէ աւելի քան հինգ միլիոն ականներ մաքրած են այդ չրջանին մէջ: Կ'եղրակացնեն թէ չեն կրնար պարպել այդ հողերը, այս եւ ուրիշ պատճառներով:

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐԸ պարպելէ վերջ, Յ. Միութիւնը դեւատպիտակ լայն ցանց մը պիտի հաստատէ Հունգարիոյ, Աւստրիոյ, Պուլկարիոյ եւ Ռումանիոյ մէջ: Աւստրիոյ մէջ երկու երեք նոր հիւպատոսութիւններ եւս պիտի հաստատուին, բացի Վիէննայէն: Հունգարիոյ մէջ՝ 6—7, Ռումանիոյ մէջ՝ 4—6, Պուլկարիոյ մէջ՝ 2—3: Ռումանիոյ քաղաքներէն նկատի ունին Քոնսթանցան, Թիմիշվարը, Ճուրճիվօն, Պրասովը եւ Քարմէն Սիլվան: Պուլկարիոյ մէջ՝ Վառնան, Պուրկազը, Փլովտիվը (Ֆիլիպէ) եւ Սվիլէնկրատը (Թրքական սահմանին մօտ):

500.000 ՖՐԱՆՔ ՏՈՒԳԱՆՔԻ դատապարտուեցաւ կին մը որ Ամերիկայէն Օրլիի օդակայանը իջած էր ծանր բեռներով: Պաշտօնեան բացաւ տուփերէն մէկը եւ գտաւ 3000 դոյդ «իլոն» դուլպայ: Տիկինը ճամբուեցաւ այս թանկագին բեռն ալ վրայ տալով:

ՀԻՆԳ ԱՐԲԱՆԵԱԿ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ (Հունգարիա, Ռումանիա, Պուլկարիա, Իտալիա եւ Ֆինլանտա) դաշնագիրները հանդիսաւորապէս պիտի ստորագրուին Փարիզի մէջ, փետրուար 10ին (երկուշաբթի): Մորագրութենէն առաջ պիտի լսուին հինգ պարտեալ պետութեանց ներկայացուցիչներուն վերջին յայտարարութիւնները:

ՉԵԽԵՐԸ ՓԱԿԵՑԻՆ հունգարական սահմանապլուխը, խափանելու համար դերեվաճառութիւնը: Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ անդորձ Հունգարներ եւ Հունգարուհիներ փոխադրուելով կը ծախուին իբրեւ հողագործական բանուորներ, իւրաքանչիւրը 500—1000 չեխական քուրոնի: Այն Չեխերը որ դնած են զանոնք, զարմանքով կը պատմեն թէ կիներ եւ մանուկներ ալ կային այս թշուառներուն մէջ: Ասոնք ձիւն-ձմրան ապատած են դերեվաճառութեան չուկան, մինչեւ որ գնորդ մը ներկայացած է:

ՀԻԹԼԷՐԻ երբեմնի թարգմանը, Փոլ Շմիտ, ձերբակալուեցաւ Ամերիկացիներուն կողմէ, իբրեւ մեղսակից Ֆրանսացի զօր. Մէկղիի սպանութեան, 1945ի սկիզբը:

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

Դիմակաւոր մեծ պարահանդէս

Կազմակերպուած INSTITUT ARMENIEN-ի կողմէ
Շաբաթ 22 Փետրուար ժամը 21.30ին
BEAULIEU-ի չքեղ սրահներուն մէջ, 168 Fg. St.Honoré
Զոյգ նուագախումբ, անակնկալներ, քօթիյեօն եւ մրցում:



Կիները դիւերային հագուստով կամ ծպտեալ (costumé), պարոնները մութ դոյն հագուստ կամ նոյնպէս ծպտեալ:

Այժմէն սեղանները ապահովել, հեռաձայնելով Պ. Նուպարի, Ely. 23-66 կամ Institut Arménien Klé. 20-69:

Հայ երիտ. Միութիւններու անդամները իրենց անդամատեսրերը ներկայացնելով կը վճարեն գեղչեալ դին:

«Արեւմուտք»ի ցերեկոյթ պարահանդէսը

Կազմակերպուած Կիլիկիոյ ընդհ. Միութեան կողմէ
Փետր. 9ին ժողովատեղիի շէնքի սրահներուն մէջ
Բարձր հովանաւորութեամբ
ԶՕՐԱՎԱՐ ՊՐԷՄՈՆԻ
եւ նախագահութեամբ Պ. Ե. Պարկիրճեանի

Անուանի նուագախումբ եւ գեղարուեստական ճոխ բաժին: Ապահովեցէք ձեր տեղերը սովորականի վայրերէն:

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է:

Եւրոպական պարերէն զատ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՊԱՐԵՐ, դանազան անակնկալներ: Կ'երգէ ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ:

ԿԱՐԵԻՈՐ.— Սրահին մէջ ոչ ծաւուրդ, ոչ Ալ Վիձ'ԱԿԱՒԱՂ:

Տեղեկութիւններու համար դիմել.— Պ. Գէորգ Պաքըրճեան՝ հեռ. Pro. 07-25: Պ. Ս. Նալպանեան՝ հեռ. GUT. 93-70, Պ. Ս. Տէրպալեան, հեռ. Ope. 96-48:

ԿԱՀՈՒՐԾՆԵՐՈՒ ԱՐՏԵԼԻ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Քաղաքացի Հիւսիկեանի հրահանգով Շինութեանց եւ փայտի ճիւղերուն համար անջատ ան-ջատ արտէլ կազմելու մասին՝ Փետրուար 2ին դումարուած ընդհ. ժողովին մէջ վերջնապէս կազմուեցաւ կահագործներու արտէլը՝ լսելէ վերջ վարչութեան քարտուղար՝ Տրդատ Նշանեանի եւ Փ. նախագահ Յակիկ Աւագեանի բացատրութիւնները: Արտէլը ունի վեց միլիոն դրամագլուխ, 65 բօն մեբեհաներ եւ համիօններ: Արձանագրութիւնները լրացած են եւ պիտի յանձնուին Ներդաղթի կեդր. Վարչութեան:

Գալով Շինութեանց մաս կազմող արհեստաւորներուն, փափաքողները կը հրաւիրուին կազմել անջատաբար իրենց արտէլը մինչեւ 1947 փետրուարի վերջը:— Վարչութիւն

ԿՂ ՓՆՏՈՒՈՒԻ կարապետ Արսէնեան (Պարտիզակցի), որ Պէյրութ ըլլալ կը կարծուի: Տեղեկացնել մօրաքրոջը, Տիկին Ֆիլոր Զոպանեանի, հեռաձայնով, Դուրթեան Ցրբ. Quartier Fonthazier, Valence (Drôme): Կը խնդրուի Պէյրութի թերթերէն արտատպել:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 22ԻՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ Հ.ԴԱՇՆԱԿՑՕՋԵԱՆ ՍԱՆ. ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

Տէր Ղեւոնդ վարդապետ Արապեան (Հալիւ Լոս Անճելոսի), Պ. Պ. Երուանդ, Կարապետ եւ Աբրահամնեակ Արապեաններ, Պ. Թոմա Թոմաղինեան եւ բոլոր պարագաները խոր կսկիծով կը ծանուցանեն դառնադէտ մահը իրենց մօր եւ քրոջ՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՄԱՆՈՒԿ ԱՐԱՊԵԱՆԻ
(Ծնեալ Թոմագինեան)

որ կնքեց իր մահկանացուն 5 Փետրուարին, 77 տարեկան հասակին մէջ, իր բնակարանը, 3 Ave. Gambetta, Bois-Colombes:

Ծուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնը պիտի կատարուի չաբաթ առաւօտ (8 փետր.), ժամը 10.30ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին:

Մանաւանդ մահաղդ չտացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել:

Հանգուցեալին վերջին փափաքին համաձայն կը խնդրուի ծաղկեպսակի իրենց նուիրատուութիւնները յատկացնել ներդաղթի նուէրական գործին:

Այս առթիւ Արապեան բնտանիքը 3500 ֆրանք կը նուիրէ ներդաղթի ֆոնտին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԷՍԻՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի գաստիարակական ժողովը՝ այս երկուշաբթի Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Պիտի դասախօսէ ընկեր Թ. Հերոյեան: Նիւթը՝ «Մանասորի արշաւանքը»:

ԼԻՄՆ.— Ֆր. Կ. Յակի Լիոնի մասնաճիւղը՝ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները, այս կիրակի, ժամը 3ին, 137 rue Paul Bert-ի սրահը: Կարեւոր օրակարգ:

ԼԻՄՆ.— Ֆր. Կաղոյա Յակի մասնաճիւղին դասախօսութիւնները եւ հայերէնի դասընթացքը կը շարունակուին ամէն կիրակի առաւօտ, ժամը 9էն մինչեւ կէսօր, մասնաւոր ուսուցչուհիին կողմէ, 137 rue Paul Bert-ի սրահը: Նոյն քաղաքի ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ դասախօսութիւնները եւ հայերէնի դասընթացքը կը շարունակուին, ամէն երկուշաբթի իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ ժամը 11, նոյն սրահին մէջ:

ՀԱՑ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԸ Սէնթ Էթիէնի Ֆրանսական բողոքական եկեղեցին, այս կիրակի, ժամը 10.30ին (rue Elisée Reclus):

ՍԷՕԼԷՕՋԻ Վերաշինաց Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 2.30ին, Ազատի սրահը, 4 rue de la Défense, Issy: Բոլոր Սէօլէօղցիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԼԻՈՆԻ Հ. Ց. Դ. «ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»ի ընկերական համակրական մեծ խնջոյքը, 16 Փետրուար կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2էն 12, 5 rue Bonnefoi, Ծոյներու սրահը:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, նուագ, երգ, արտասանութիւն, հայկական եւ եւրոպական պարեր, մասնակցութեամբ «Նոր Սերունդ»ի «Կռունկ» նուագախումբին: Ճոխ պուֆէ: Մուտքը ազատ է:

ԽԱՐԲԵՐԴՑԻՆԵՐՈՒ ԽՆՋՈՑՔԸ

ՄԱՐՍԷԼ.— Համա-Խարբերդցիական Միութեան մասնաճիւղը Բարեկենդանի առթիւ կազմակերպած է ընտանեկան ԽՆՋՈՑՔ մը, որ տեղի կ'ունենայ 16 Փետրուար, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2էն մինչեւ 8, Սալօն Քօլոլէրի ընդարձակ սրահին մէջ, 7 բիս Քօլոլէր: Գեղարուեստական խնամուած բաժին, երգ, նուագ, արտասանութիւն, հայկական եւ զանազան անակնկալներ: Ճոխ պուֆէ եւ առատ պիւֆէ եւ հաճելի անակնկալներ: Մուտք 50 ֆրանք:

ՎԱԼԱՆՍԱՀԱՑԻ՛Ր, ընտանեկան ճոխ խնջոյք եւ բարեկենդանի դիմակախաղեր:

Կազմակերպուած Վալանսի Հ. Ա. Ը. Մ: ղեկավարի Կրթական մարմնոյ կողմէ, ի նպաստ ղեկավարին: 14 Փետրուար, ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8.30էն մինչեւ կէս գիշեր: «Լա Սալ Գաղէրն Շարթըրօն»ի մէջ, Պուլվար Վօպանի այրած զօրանոցին կից: Դեղարուեստական բաժին արեւելեան եւ եւրոպական ու զանազան անակնկալներ: Կը հրաւիրուի ամբողջ գաղութը: Մուտքը ազատ է

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ֆ. Հ. Կապոյտ Յակի Պուլվար Օստայլ մասնաճիւղին կողմէ:

8 Փետրուար չաբաթ երեկոյ ժամը 8էն առաւօտ, Bar International սրահի մէջ, 230 Chemin de la Madrague:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, եւրոպական պարեր ժամը 4էն կէս գիշեր: Հայկական պարեր սանուհիներու կողմէ, ղեկավարութեամբ Պ. Հ. Գարեգինեանի եւ սիրայօժար մասնակցութեամբ իր խումբին: Ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով: Մուտք 60 ֆրանք:

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՑՔ

Վիէնի մէջ կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ կողմէ, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Պ. Յակիկ Տէր Պետրոսեանի սրճարանին մէջ:

ԵՈՉՂԱՏԻՑ Անոյշ Շիշմանեան կը փնտռէ իր տատրերը Նիկողոս, Տիգրան եւ Սահակ Շիշմանեաններ: Տեղեկացնել Տիկին Շիշմանեանի 71 rue Jean Jaurès, Arnouville les Gonesses, (S. et O.): Կը խնդրուի արտատպել:

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն Crepin եւ Tannerie: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. փափաքեան վաճառատունը, 223, r. Tolbiac, Paris (13) Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: Tolbiac, Place d'Italie ծ Glacière:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Dameme — PARIS (13e)

Tel.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Ամերիկ. 10 Տոլ

Dimanche 9 Février 1947 կիրակի 9 Փետրուար

ՀԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4926-Նոր շրջան թիւ 565 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՊԱՐԶԱՊԷՍ ԱՂՃԱՏՈՒՄ

Գաւառաբարբառներու հարցը պարզելէ վերջ, քննենք ամսագիրը «Ծուսաբեր»ի հարցարանին մէջ կէտերը։ (Տես Ցառաջ 19 Ճունուար եւ 2 Փետր.)։

Պոլսէն մինչեւ Փարիզ, մօտ 25 տարի, զանազան ձեւերով պատասխանած ենք Բ. հարցին։—

«Նոր ուղղագրութիւնը (Աբեղեան) կը համապատասխանէ՞ հայ լեզուի ոգիին եւ հիմնական կանոններուն։ Ուղղագրական ի՞նչ բարեփոխումներ կ'առաջարկէք»։

Նոյն ժամանակաշրջանին բազմաթիւ մտաւորականներ քննած են այս հարցը, դիտական ուսումնասիրութիւններով եւ դրօկներով։ Հաստատած են թէ նոր կոչուած ուղղագրութիւնը կը խախտէ հայերէնի ոչ միայն ոգին, այլեւ տարրական կանոնները։

Դժբախտաբար, երեւանը իր անմիջական շրջապատէն դուրս հեղինակութիւն չի ճանչնար։ Քանի տարի վերջը, իւրաքանչիւր դարձի գալով, որոշ բարեփոխումներ կատարեց այդ յետադիմական ուղղագրութեան մէջ, բայց աւերը կը շարունակուի նոյն չամառութեամբ։ կը նշանակէ թէ խօսիլ անդամ չուզեր որ եւ է բարեփոխման մասին։

Լաւ չէ խմբագրուած Գ. հարցումը։—

« Անհրաժեշտ կը նկատէ՞ք օտար բառերու գործածութիւնը։ Եթէ ոչ, ի՞նչ միջոցներ կ'առաջարկէք այս չարիքը սահմանափակելու համար»։

Որ եւ է լեզու չէ կրցած խուսափիլ օտար բառերու գործածութենէն։ Լեզուները կ'օգտուին փոխառութիւններով, ածանցումներով, պատուաստներով, իւրացումներով։

Մեր լեզուն ալ, դարերու ընթացքին, փոխառած, մարսած, հայացուցած է հարիւրաւոր բառեր։ Եւ դեռ կրնայ պրպտել, ընտրել ու մշակել, իր պահանջները լրացնել։ Պայմանաւ որ չխախտէ լեզուին հիմնական օրէնքները։

Հարցումը պիտի ձեւակերպուէր այսպէս.— Անհրաժեշտ կը դտնէ՞ք այն օտարաբանութիւնները որ կը կատարուին Կովկասի եւ Հայաստանի մէջ, մասնաւորապէս բոլշեւիկեան իշխանութեան հաստատումէն ի վեր։

Պատասխանը չատ կարճ է,— Ո՛չ եւ ոչ։

Ըսած ենք եւ ահաւասիկ անդամ մը եւս կը յայտարարենք, առանց վերապահութեան,— Ձարիքը չատ հին է։ Եթէ թաթարաբանութիւնները ալ հաշուենք՝ առ նուազն հարիւր տարուան։ Քաղաքական, դրական, կրթական բոլոր հոսանքներն ալ ծանր մեղքեր ունին այս ճակատին վրայ։

Հազիւ դարձ մը փորձուեցաւ առաջին Մեծ Պատերազմէն առաջ եւ վերջը, զինադադարին։

Հանրապետական Հայաստանի խորհրդարանին մէջ արդէն օրակարգ անցած էր այս խնդիրը։ Նահատակ ընկեր մը, Տիգրան Ծամհուր (Ֆէրիտ Ձէմիլ), դարձած էր կատարեալ պատուհաս։ Անխնայ կը հետապնդէր իր պաշտօնակիցները եւ նախարարները, իբրեւ երեսփոխան եւ ուսուցիչ, երբ օտար բառեր կը գործածէին, անտեսելով հարազատ հայերէնը։

Փոխուեցա՜ւ իշխանութիւնը եւ նորեկները լեզուն դարձուցին բաբելոն, իրար խառնելով մայրենի վարդը, վայրի խոտերը, ռուս-գերմանատին թանապուրը, թաթարական սխտորը եւ ուրիշ այլանդակութիւններ։ Նախ յուշիկ - յուշիկ, յետոյ «հարուածային»։

Եւ այսօր, երբ դէմ դիմաց կը դնես նոր սերունդին բանաստեղծութենէն հայերէնը եւ այն միւսը որ կը գործածուի մամուլին, դպրոցին եւ պետական կեանքին մէջ, բարբարոսական արշաւանքի մը տպաւորութիւնը կը կրես։

Պիտի չնորհաւորէինք, եթէ փորձէին պակասները լրացնել։

Հարիւրին մէկ հազիւ կ'անդրադառնան այս կէտին։ Մնացեալը կատարեալ խեղկատակութիւն։ կը թուի թէ ուխտած են մոռցնել, մեռցնել բազմաթիւ հայերէն բառեր, իբրեւ թէ լեզուն ճոխացնելու համար։ Շարք մը բառեր ալ պարզապէս արդիլած են (յեղափոխութիւն, հակայեղափոխական, կուսակցութիւն, հանրապետութիւն, ընկերվարութիւն եւն)։

Սիրտ չունինք նոր ծաղկաքաղ մը կազմելու, ամենօրեայ աղճատումներէն, որոնք ոչ իսկ «ռեվոլիւցիոն տենդէց»ներով եւ « պսիխոլոգիական մոմենտ»ներով կ'արդարանան։

Թող մեր պարտքն ըլլայ անխնայ ճաղկել այս բարբարոսութիւնը, յանուն հայկական մշակոյթի եւ լեզուի անկախութեան եւ զարգացման։ Շ.

Ա. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԳ՝ ՈՒԺԻ ԵՒ ԽՆԴՈՒԹԵԱՆ

Ահաւասիկ գրիչն իմ առած՝ թաթախած խիղդով ցօղաթուրմ,

Գրէչ, որ սիրերգներ է սրնգում եւ երկնում է երգեր մարտական,

Ես, որպէս ուժի եւ գեղեցկութեան կարմրա-սի՛րտ մի էուրմ,

Երգում եմ գունդագունդ այս ե՛րթը յաղթական։

Դո՛ւք, երկրիս չքնա՛ղ աղջիկներ, եւ դո՛ւք, տղաներ՛ խնդուն,

Ո՛վ անընկճելի սերունդ՝ ներկայի մեր արեւավառ,

Շառաչում էք ինչպէս շեփորները շէկ ու քնդում ինչպէս թմբուկներ թնդուն,

Եւ էայլում, դասակ առ դասակ, ինչպէս տեղահան անտառ։

Ձեր ամէն մէկը շուրի հետ էայլում է կենսախինդ մի գարուն,

Ամէն մի ազանի աղջիկ՝ յուլիսեան ամառ է հուրիսուր,

Ամէն մի մկանուտ տղայի շնչե՛ղ բոմբերում

Շնչում է մեր կեանքի շունչդը եւ ամբողջ մեր խի՛նդը ոսկեհուռ։

Դուք խինդի անսահման ծո՛վ էք եւ ուժի՝ անցամաք ովկեան

Եւ էայլող արշալոյս ներկայի, որ դէպի գալիքըն է գնում,

Դուք պայքար էք, եւ երգ էք, եւ սէր էք, եւ կեա՛նք,

Եւ կեանքի սկիզբ ու ընթա՛ցք անհատնում։

Եւ ես, նայելով ձեր երթին՝ ուժի եւ գեղեցկութե՛ան,

Խորհում եմ, որ չե՛ն ոսնեցել այսքան վեհութի՛ւն ու կիրք —

Եւ ո՛չ ոդիմպեան խաղերը, որից թնդում էր Հելլադան

Եւ ոչ էլ մո՛ւտքը կեսարի՝ յաղթական կամարի տակից։

Ձեր զօրասիւներից ներմակ՝ թնդում են դաբաններ մեր,

Եւ խայտուն գիւղերն հեռաւոր, եւ խլիրտ գիւղերը մօտիկ,

Եւ ամբողջ մի անծայր երկիր՝ դառնում է ուժ գեղեցկութի՛ւն, սէ՛ր,

Եւ կապում է մէջիդ կանաչ կարմիր։

Քայլեցէ՛ք չքնա՛ղ աղջիկներ, եւ դո՛ւք տղաներ՛ վստահ,

Թող սարսի անարգ թշնամին ձեր երթից հզօր, առնակա՛ն,

Քանզի շողում է գալիքի հորիզոնը բիւրեղից յստակ,

Քանզի ձերն է կեանքը, ձերն է սէրը եւ ձերն է պայծառ ապագան։

ՍՈՂՈՄՈՆ ՏԱՐՕՆՑԻ

ՄԱՆՕԹ.— Այս բանաստեղծութիւնը գրուած է Հայաստանի մայրաքաղաքին՝ Երեւանի մէջ կատարուած երկու սեռէ 10.000 հայ մարդիկներու տողանցքին առիթով։

Ապրուստի խնդիրը

Կառավարութիւնը զիչերը ցերեկին խառնած է, ելք մը գտնելու համար տնտեսական հոգերուն։ Առն յանձնաժողովը անմիջապէս գործի ձեռնարկեց։ Բանակցութիւնները կը շարունակուին, աշխատավարձի յաւելման եւ գիներու կրճատման մասին։ Հանրապետութեան նախագահը ունկընդրութեան ընդունեցաւ գործատիրական եւ բանուորական մեծ կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները, անոնց տեսակէտները լսելու համար։

Համաձնաւար կուսակցութեան Քաղաքական Բիւրօն հակասութիւն մը չի տեսներ գիներու կրճատման եւ նուազագոյն աշխատավարձի վճարման միջեւ։ Կուսակցութիւնը անհրաժեշտ գտնելով նուազագոյն ռոճիկը (ամսական 7000 ֆր.), յանձն կ'առնէ եռանդուն պայքար մղել գիներու կրճատման համար։

Աչխատանքի Դաշնակցութեան երկու քարտուղարները, որոնք ունկնդրութեան ընդունուած էին հանրապետութեան նախագահին կողմէ, յայտարարեցին թէ պիտի գործակցին կառավարութեան, տագնապը լուծելու համար։ Աչխատանքի միւս կազմակերպութիւնը (քրիստոնէական) կ'առաջարկէ ապրուստի սղութեան համար հասու-դում վճարել անոնց որ խնդմ օրական կը ստանան, աւելցնել ընտանեկան նպաստները, չարունակել գիներու կրճատման քաղաքականութիւնը, բարելաւել պարենաւորումը եւն.։

Թուրքիա պիտի կոուէ՞ր, նթէ...

Նիւրընպէրկի հակահաչցի դատարանը (դերմանական) շշ. օրեւս պրպտած է երբեւ վկայ լսեց գերման օդաչու մը, Փոլ Ուէ-կէրը, որ պատմեց թէ ամբաստանեալ Ռուս Փալչն երբ Ա-գերման դեսպան էր, ասկէ սրշէց կը գործէր, որպէսզի Թուրքիա մասնակցէր պատերազմին, բաշտպանողական դէմ։ Կկայլեր յայտարարութեան համաձայն, դեսպանը այս աշխատանքին գեհնարկած էր երբ գերման բանակը 10-ՍԻ լուծեան վրայ արշաւեց 1941 Ճունիս 22ին, բայց յետոյ մէկդի դրուեցաւ, Սթալինկրատի ճակատամարտէն վերջ, երբ համոզուեցաւ թէ Խորհուրդա կործանուած է պատերազմը։ Կկան խոստովանեցաւ թէ արեւելեան ճակատէն Թուրքիա կրնար իր օգնաւորի, թէ Թուրք եւ թէ գերման պաշտօնեաներուն յայտնելով թէ ստիպուած էր վար իջնել։ Այնուհետեւ լայն պատեհութիւնները ունեցած էր հետեւելու Ռուս Փալչըի քաղաքականութեան։ Ճեռոյ պատմեց թէ սրբշեւ 1944 Ռուս Փալչըն բացէ ի բաց կը չահագրգռէր նացիականութիւնը եւ կըսէր թէ հիմնը յաշողեցաւ տամալմբել Եւրոպայի քրիստոնեայ աշխարհը։

Ամերիկեան պատակցութիւնը

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ԿԸ ԴՆԵՆ

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ Փրանսայի համայնավար կուսակցութիւնը, որ չորս նախարարներ ունի ներկայ գահլիճին մէջ, կընդդիմանայ անգլեւփրանսական զրահակցութեան դաշնագրին ստորագրութեան, այնպայմաններով որպէսզի ուսկ ատ առաջ, երբ Լոնտոն կը գրանէը Լէոն Պլում։ Կուսակցութեան Քաղաքական Բիւրօն հետեւեալ բանաձեւը քուէարկած է շշ. օրեան նիստին մէջ.— «Քաղաքական Բիւրօն համաձայն ըլլալով հանդերձ այսպիսի զինակցութեան մը կնքուելին, բաղձալի կը գտնէ որ նախ կարգադրուին Փրանսայի եւ Ա.Պ.Ը.-ի միջեւ եղած վէճերը, մասնաւորապէս գերմանական հարցի մասին։ Փրանքեւանգլիական զինակցութեան դաշնագիրը մը ստորագրել առանց կարգադրելու այս խնդիրները, առանց հաւաստիքներ ստանալու Ռուրի ածուխի բաժնին յաւելման, առանց չատ խիստ հսկողութեան Ռուրի աւազանին վրայ եւ առանց մեր սահմանադրութեան ապահովութեան՝ պիտի նշանակէր Փրանսան զրկել գործելու կարեւոր միջոց մը՝ գերմանական խնդիրներու ապագայ հարգադրութեան մէջ»։

« Տեղւի Մէյլ» այս տեղեկութիւններէն վերջ, կը հաղորդէ իր տեսակցութիւնը փոխ-վարչապետ Մորիս Թորէզի հետ. տեսակցութիւն մը որ տեղի ունեցած է տասը օր առաջ։ Համայնավար նախարարը բացատրած է թէ իւր համոզմամբ է Լոնտոնի մէջ կնքուած համաձայնութեան, բայց աւելորդ կը գտնէ որ աւելցնէն Փրանսայի ստանալիք ածուխը։

Համայնավարները իրենց նոր բանաձեւով վերադարձած կ'ըլլան զօրութեան։ Արտաքին նախարար պիտոյ եւս այն տեսակէտն ունէր թէ նախ պէտք է համաձայնիլ գերմանական հարցի մասին, զինակցութիւն կնքելէ առաջ, բայց Լէոն Պլումի Լոնտոն այցելութենէն վերջը, հաւանեցաւ որ զինակցութիւնը կնքուի ծրագրուած պայմաններով։

12 ԿԱՐԵՒՈՐ ԿԷՏԵՐ

Փարիզի մէջ դառնութիւն կը յայտնեն որ Անգլիա չընդուներ Փրանսական ծրագիրը՝ Ռուրի ապագայ կարգուսարքի մասին։ Առ նուազն 12 հիմնական կէտեր կան որոնց մասին համաձայն են երկու պետութիւնները.—

1. Անհրաժեշտ է միջազգային մասնաւոր վարչաձեւ մը Ռուրի տնտեսութեան համար։—2. Պէտք չէ «ամլացնել» Ռուրի ածուխը, այլ ընդհակառակն առաւելագոյն չափին հասցնել արտադրութիւնը։— 3. Պէտք է որոշ չափով սահմանափակել Գերմանիոյ պողպատի, քիմիական եւն. ճարտարագործութիւնները.— 4. Ռուրի ճարտարագործութեանց չահերը պէտք է մնան յօդուտ Ռուրի կամ Գերմանիոյ.— 5. Պէտք է հատուցումներ վճարել այն Գերմաններուն — բայ ի պատերազմի ոճրագործներէն — որոնց ստացուածքը Դաչնակիցներուն ձեռքը կ'անցնի.— 6. Գերմանները պէտք է մասնակցին Ռուրի ճարտարագործութեանց վարչութեան.— 7. Քիմիական եւ երկրորդական ճարտարագործութիւնները պէտք է ամբողջովին յանձնուին գերմանական վարչութեան, Դաչնակիցներու անուղղակի հսկողութեան տակ.— 8. Ռուրի նոր կարգուսարքին պայմանագիրը պէտք է ըստորագրուի Գերմանիոյ հաշտութեան դաչնագրին մէջ.— 9. Ապահովութեան Ժողովը պէտք է երաչխաւորէ Ռուրի կարգուսարքին պահպանումը.— 10. Միջազգային զրաման ուժ մը պէտք է դնուի Ռուրի մէջ կամ մօտերը, պաշտպանելու համար նոր կարգուսարքը եւն.։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱՄԵՐԻԿԱՑԷՆ

ՇԻՒԼ ԱՒԼ ԱՆԱՐՈՒԵՍՏ

**ԵԹԷ Նիւ Եորքի երկնասլացներուն մակերեսէն կը պակսի փարիզեան դեղարուեստի կոթողնե-րուն չուքն ու չնորհը, տուիկա պատճառ մը չէ ջնջմարելու համար դեղեցկութիւնը կարդ մը հան-րային շինութեանց — Մայր եկեղեցի, թանգա-րան, կամար, յուշարձան եւայլն — որոնք, թէեւ ընդօրինակութիւններ գոթական ու եւրոպական ճարտարապետութեանց, չափով մը «կը ճերմակ-ցնեն» քաղաքին երեսը: Արուեստի խնքնատպու-թիւնն է որ կը պակսի, որովհետեւ Ամերիկան դեռ շատ երիտասարդ է բաղդատելով ուրիշ երկիրնե-րու հետ եւ մարդիկ տակաւին ժամանակ չեն ու-նեցած հոգեկանով, անհրաժեշտով, արուեստով զբաղելու: Թերեւս արուեստի մասին իր ունեցած ըմբռնումն ալ բոլորովին տարբեր է: Պատեցէք Նիւ Եորքի կեդրոնական պողոտաներուն երկայնքը կամ մերձակայ արուարձաններուն մէջ, պիտի չհանդիպիլք մէկ հատիկ չէնքի որ «չափուէր» Փա-րիզի Պանթէոնին ու Ցաղթական կամարին, կամ Լոնտոնի ու Միլանի Մայր եկեղեցիներուն ար-ուեստին հետ:

Կրկնեմ անգամ մը եւս որ հասարակ Ամերի-կացիին համար երկնասլացներուն եւ մնացեալնե-րուն դիտական կատարելագործութիւնն ու ճար-տարապետութեան թէճնիքն է կենսականը:

— Էմփայր Սթէյթ Պիլտինկը 83860 քառ. ոտք հող կը գրաւէ, կը կարդամ ուղեցոյցի մը մէջ: Կրնաք համայնապատկերը դիտել 86րդ եւ 102րդ յարկերէն: Առաջինին վրայ 2000 հոգիի, իսկ երկ-րորդին վրայ 1000 հոգիի տեղ կայ: Աչխարհի ամէ-նէն բարձր շինութիւնն է (էյֆէլն ալ հաշուելով), ունի 25000 «բնակիչ», 8000 սենեակ, 6500 պատու-հան, 17 միլիոն ոտք հեռագրի եւ հեռաձայնի թել: Շինութեան համար գործածած են տասը միլիոն աղիւս, երկու հարիւր հազար խորանարդ ոտք քար: 73 վերելակ, մէկ վայրկեան կը տեւէ ճամ-բան փողոցէն մինչեւ 80րդ յարկը: Շէնքը կրնայ մէջը առնել 80.000 հոգինոց քաղաք մը ...

Միեւնոյն մանրամասնութիւնները մնացեալ դլխաւոր երկնասլացներուն համար:

Դրամ ու աչխատանք չէ խնայուած այս աչ-տարակներուն ներքին արդուզարդին համար: Հա-մակ պղպիւր ու մարմար դրեթէ բոլորէն ներս ու մանաւանդ մաքուր: Իրական վայելք է նըր-բանցքներուն մէջ դեղերիլ եւ սքանչանալ: Եւ մի-եւնոյն ատեն զարմանալ թէ այս երկիրը ինչու եւ ինչպէս հասած է այս բարձունքին, այս հարստու-թեան, այս յառաջդիմութեան՝ հարիւր յիսուն տարուան մէջ...

Եթէ աչխարհի հրաչալիքներէն մէկն է բրի-տանական կայսրութեան ծագումը ու, ներկայիս, իր ամբողջութեան պահպանումը մանրանկար կղզիի մը, երկրորդը անպայման Ամերիկան է: Հիները — Բաբելոնի առկախ պարտէզները, Աղեք-սանդրիոյ փարոսը, Փիղայի աչտարակը, Բուր-դերը եւայլն — կրնանք պահ մը մոռնալ:

Բազմաթիւ պատճառներ կան Ամերիկայի հէք-եաթը պարզելու համար: Բայց կարելի է ըսել թէ Մ. Նահանգներու հսկայաքայլ յառաջդիմութեան ու բարդաւաճումին մեծ չափով նպաստած են իր աչխարհագրական դիրքը, իր հեռաւորութիւնը եւրոպական հրաբուխէն, իր քաղաքական մեկու-սացումը մինչեւ երկրորդ ու մանաւանդ երկրին միա-կուռ տարածութիւնը եւ իր ժողովուրդին ան-խոնջ աչխատանքնու իրատես եւ նիւթապաչտոտա-նուածքը: Եթէ չունենար մանաւանդ այս վերջի-նը, հաւանաբար կիսատ մնար իր վերելքը:

Ու երբ ճամբաներէն կ'անցնիս մտածկոտ ու ընկճուած, երբ կը դիտես քաղաքակրթութեան չօ-չափելի երեւոյթներուն ցուցադրութիւնը բոլոր-տիքդ — բարձրարերձ աչտարակները, վիթխարի չէնքեր ու այդ չէնքերէն ներս յորդառատ, առատ-պերական հարստութիւն, անհաւատալի չքեղու-թիւն ու պերճանք — ակամայ կը յիչես սա միւս-ները, հին ժողովուրդներ՝ Եւրոպայէն մատ մը Արեւելք կամ հարաւ, որոնք հաղար, հաղար տա-րիներու պատմութիւն ունին ու տակաւին հոդաչէն խրճիթներու մէջ է որ կ'ապրին, ճամբայ չունին որ քալեն, տրեխ չունին որ հագնին: Ժողովուրդ-ներ որոնց միքէ կծկուեր, կոնծեր է ու եւ են պացեր՝ հակառակ իրենց հայրենիքներուն քաղա-քական անկախութեան, հակառակ իրենց համ-րանքին:

Հապա մե՞նք, պիտի հարցնեն Հայոց ազգին օտարամոլները, կորսուածները: «Ջուխդ աչքերով կուրանայ» մեզ բամբասող Հայն ալ, օտարն ալ: Ո՞վ կը դիմանար մեր գլխէն անցած ձիւնին ու բուքին: Ո՞վ տեսաւ մեր տեսածը: Ո՞վ ունեցաւ մեր չիքն ու քաջութիւնը: Հրա՛շք որ կրցեր ենք պահել, ընդ հուր եւ ընդ սուր, մեր տոհմիկ ար-ժէքները,— կրօնք, լեզու, մշակոյթ, դիմագիծ: Տային մեզի — հարիւր տարուան համար — ջեր-դարարին ու մնացեալներուն վայելած պայմաննե-րը, հող ու հայրենիք, եւ աչխարհ կը տեսնէր թէ ինչ կտաւէ ենք չինուած մենք:

●

Ձիւն, ձիւն...

— Դո՞ւք ալ եկաք...: Ինչո՞ւ եկաք այս կող-մերը՝ աչնան այս օրերուն: Արեւ՞ը, ա՛յ, հիմակ ա-տե՞ւն էր, եղանա՞կ էր: Ինչո՞ւ չսպասեցիք գար-նան, երբ արեւը պիտի տաքնար, բորբոնար, իր հարիւրները երկարելով ու լայացնելով:

«Այո, վճիտ ու չոր է կլիման, առողջարար: Պարզկայ երկինք փալփլան ու վառվռուն աստղե-րով խիտ ու ցածկիկ, նշենայ ծաղիկներուն պէս: Սակայն, հոս՝ այս չրջանները սոսկալի է հովը, միստրալը խենթուկ, որ կը փչէ ամէն վայրկեան ու քիչ մը ամէն եղանակներուն: Իսկ ձմե՞ռը, ո՛ւհ, վոքլիւզի միստրալը սուր, թուրի պէս կտրատող:

«Հիմակ տակաւին թոյլ ու թեթեւ է, ինչպէս կը տեսնէք: Արեւին դաղջ ճառագայթներէն անոր պաղը կը կոտրի, կը մեղմանայ: Բայց, վաղը երբ ձմեռը հասնի, այն ատեն ժժտահար կը դառնայ: Ու այն ատեն, դուք ալ պիտի դողաք անոր առջեւ մեղի հետ,— խօսած էր տեղացի «հայրենակցու-հի» մը, մեր ծանօթութեան պահուն:

— Միստրա՞լը, ո՛ւհ, թող ըլլայ, ի՞նչ պիտի ընէ մեղի, թէեւ նորեկ ենք...: Անոր խենթութիւ-նը բռնած օրերուն մենք ալ դուրս չենք ելլեր ու կը մնանք մեր բնակարաններուն մէջ դուռ ու պա-տուհան փակելով:

— Դուռ ու պատուհան փակե՞լ: Որո՞ւ առջեւ, միստրալի՞ն սուր, ու խենթուկ: Ոչ թէ փակել դուռ ու պատուհան, այլ՝ եթէ խծկէք ալ ամէն ծակ ու ծուկ, ճեղք, ան դարձեալ ներս կը սողայ, կը մտնէ ձեր միսերուն, ոսկորներուն մէջ կծելով, խածնելով ու խայթելով: Երբ առեւը գայ պիտի տեսնէք ու համոզուիք այս ըսածներուս: Սպա-սեցէ՛ք:

Սպասեցինք ու տեսանք...: Կը վայելենք նաեւ հիմակ, երբ ան ձիւնին փաթիլները վռչիի վերա-ծելով ու փչելով, քչելով առջեւէն կը դառնայ, դեղերուն, բլրակներուն, դաչտերուն ու այդինե-րուն մէջ խելայեղ պարով:

●

Ձի՛ւն, ձի՛ւն, ամէն դի ճեպ-ճերմակ: Նեղ-լիկ, ջրանցքներու նմանող փողոցներուն մէջ սա դեղացի լաճներուն գնդախաղերը...: Ուրախու-թեան կանչերով լեցուած է պզտիկ դեղը:

Երիտասարդներ ու պատանիները, դահուկներն ու սահնակները քաչած, ուրախութեամբ կը վա-ղեն դեղէն դուրս՝ դէպի հարաւ:

Այդինները թաղուած են արդէն ճերմակ ու տա-րուկ... այս գիչեր իրենց չնորհուած համայնական վերմակին տակ: Նչենիներն ու ձիթենիները կա-ղանդ-պապիկ են դարձած բլուրներուն կողերն ի վար ու գիւղին չուրջ բոլորտիքը՝ պարտէզներուն մէջ: Ու այսպէս, մէկ օրէն միւսը, մէկ գիչեր-ուան մէջ, առտուն երբ արթնցանք տարածու-թեան զորչաչտյն տեսարանը սպիտակացած էր, չուրջ երեսուն սանդիմեթր ձիւնի խաւով մը:

Բացառիկ ձմեռ մը, ըստ չինական այդեպան իմ «Նոր Դեղացիներուս»:

— Այսօր — կը պատմէ մեղի դեղին միակ բժիչկը երիտասարդ, երկու մղոն ճամբան չորս ժամէն հազիւ կրցայ երթուդարձ ընել ոտքով...: Ստիպուած ես, քանի որ դեղական բժիչկ ես, քու-իակ մահուանդ դիմով, ուրիչներու մահուան առ-ջեւը կտրել ու վազել...— Հեռաձայն մը ճչ՛ռա-կանչեց, ձայն առաւ: Պարապուր էի ճամբայ ել-լել միակ դաւաշնի մը ընկերակցութեամբ: Երե-ւակայեցէք, խենթ ու խելառ միստրալը ճմրան անյաղթ... բոլոր բլուրներուն, դաչտերուն ձիւ-ները թեփի ու փոչիի վերածելով, ծմակներուն մէջ գտնուած տուներու խումբերուն, հովիտներու ու ցած՝ փոսիկ տեղերու մինակուկ տուներուն վրայ է դիզած թաղելով զանոնք մինչեւ իրենց կոկորդ-ները ...:

«Մարդիկ փակուած են ներսերը իրենց անա-սուններուն հետ չնչասպառ, ու ո՞վ կը յանդգնի դուրս դալու փորձ կատարել:

— Երեւակայեցէք, աչքերը լայն լայն բանա-լով կը շարունակէ մեր բժիչկը,— կատանեայի անցքը փակուած է աչտարակաձեւ դիզուած ձիւ-նով մը: Այսօր չորս օրէ ի վեր վաթսուն հոգի անդադար կ'աչխատին, կը մաքրեն ու չեն կրնար բանալ անցքը, մաքրել ճամբան, երթեւեկը կանո-նաւորելու՝ ապահովելու համար: Սոսկալի է, տաժանելի: Ասանկ ձմեռ տասնեակ տարիներու ընթացքին մէկ անգամ կը պատահի միայն, հարա-ւի մեր երկրին (փէյի) մէջ:

✕

Թանձրամարմին վառարանիս մէջ քանի մը կտոր ածուխ ու կաղնեփայտ նետած եմ, ու մտած իր գոգը, գիրկը: Քանի հովը կը կուժուրտայ, ես ալ աւելի կը փակիմ վառարանին:

Չեռքիս՝ փառաչուք հանդէս մը քսանհինգամ-եայ («Հայրենիք») որուն մէջ Հայաստանը իբրեւ քերթուած կ'ունկնդրեմ, զոր կ'արտասանէ տա-ղանդաւոր ու տարազիր բանաստեղծ մը (Մ. Իչ-խան), համակ աւիւն եւ արիւն.

... « Հայաստա՛ն ,
Ի՞նչ ես իրօք հիմա դուն,
Շրջուն ոգի՞ թէ խորարմատ գոյութիւն,
Երգի կտո՞ր, հին հէքեաթ»...:
... « Հայաստա՛ն ,
Ձմրան գիշեր, ահաւոր բուք ու բորան,
Ձուարթաբոց օճախներուն ճարճատիւն» :

Հաստամարմին վառարանս ոչ ինչ կը տաքնայ եւ ոչ ալ ղիս կը տաքցնէ: Երախին մէջ նետուած նիւթը անբաւական է քուրայի վերածելու անոր փորը: Մատներս կը դողան, կը դողայ նաեւ «Հայ-րենիք»ը իր Հայաստան քերթուածովը...:

Հովը բուխերիկէն վար կը խուժէ, ուր դեռ-ղած եմ վառարանիս խողովակը, ու առնոր շնչա-նոցէն դուրս հանել կուտայ բոցէ բարակ լեզուակ մը կարմիր - ճերմակ, ծանօթ երգ մը չրթունքին:

Ու ես չարունակ կը խծկուիմ դէպի վառարա-նը դրկելու աստիճան, մատներուս, «Հայրենիք»ին ու Հայաստանին դողը դադրեցնելու յոյսով...:

Ձո՛ւր ճիդ:

Դուրսը կատարեալ Սոդոմ - Գոմորը դար-ձած: Հիւսիսի քամիները հաւաքուած ու միացած,

---

Նիւ Եորքի ամէնէն համբաւաւոր կոթողն է իր Ազատութեան յուչարձանը՝ գետաբերանը, փոքրիկ կղզիի մը վրայ կանգնած: Շինուած է 1883ին՝ ֆրանսացի արձանագործ Օկիւսթ Պարթոլտիի կողմէ: Կը խորհրդանչէ Ազատութիւնը որուն կա-րօտը ունին մարդիկ օտար հայրենիքներու մէջ ու ծովեր կը կտրեն գտնելու համար զայն այս երկրին մէջ: Ու ներքին թուաբան-բարձրութիւն՝ խարիս-խէն մինչեւ չահը 151 ոտք, հիմէն մինչեւ չահ 305 ու կէս ոտք, աղչկան կրունկէն մինչեւ գլուխը 111 ոտք, ձեռքը 16ուկէս ոտք, քիթը 4ուկէս ոտք, աչ բազուկը 42 ոտք, մէկքը 35 ոտք, բերանը երեք ոտք, 141 սանդղամատ՝ խարիսխէն մինչեւ պսա-կը: Կարելի է վիճիլ իր դեղեցկագիտական արժէ-քի մասին: Կան բազմաթիւ ուրիչ արձաններ՝ ա-ւելի կամ նուազ չափով արժէքաւոր իրբեւ ստեղ-ծագործութիւն: Իրենց չուքին տակ կանգնած, միչտ կը յիչես Փարիզն ու իր աննման դեղեցկութիւն-ները:

Նիւ Եորքցին արդար հպարտութեամբ կը նկա-րագրէ քեզի իր կամուրջները — Պրուքլինի առկախ կամուրջը, 65 տարեկան, ջուրին մակերեսէն 272 ոտք բարձր, ղոյդ աչտարակներուն հեռաւորու-թիւնը 1595 ոտք, լայնքը 86 ոտք: Իսկ միւսը, Ճորճ Ուաչինկթընը, չինուած 1931ին, կը դրկէ Հըտսըն դետը: Ճարտարագիտական հրաչալիք մը: Գլխաւոր կամարը 3500 ոտք, ամբողջ երկայնու-թիւնը — ափերն ալ հաչուելով՝ 10500 ոտք, լայնք 120, բարձրութիւն 600, արժէքը՝ 60 միլիոն տո-լար: Ու բազմաթիւ ուրիչ այս կարգի չինութիւն-ներ, կամուրջ կամ գետնուղի, գիտութեան, երկ-րաչափութեան գլուխ գործոցներ՝ առանց բացա-ռութեան:

Ամերիկացին կրնայ պարծենալ Նիւ Եորքի կայարաններով, պանդոկներով եւ լայն ու կանո-նաւոր ճամբաներով: Զգալի է ծառուղիներու պա-կասը, ու այս տեսակէտէն Նիւ Եորքը աստիճան մը կը նմանի Լոնտոնին: Կը թուի թէ ծառը ան-հրաժեչտ է արդիական քաղաքներուն համար որ-պէսզի թեթեւցնէ մայթերը եղերող քարերուն յոդ-նեցնող միօրինակութիւնն ու ծանրութիւնը: Կա-րելի չէ երեւակայել Փարիզը առանց իր ծառերուն որոնց հովանիին տակ մարդոց աչքն ու միտքը կարծես կը զովանան, կը թարմանան:

Ինչ արդարացում ալ գտնեն, երբեք կարելի չէ հաւնիլ Նիւ Եորքի փապուղիին (մեթրօ) — անհա-ճոյ, անհանդիստ, անկանոն եւ մռայլ: Փոխա-դրութեան այս միջոցը լաւագոյնս կազմակեր-պուած է Անգլիոյ մայրաքաղաքին մէջ: Առաւելու-թիւն է, ի հարկէ, որ այստեղ փապուղին կը բանի օրը քանըչորս ժամ, որովհետեւ օրը քսանըչորս ժամ մարդիկ փողոցն են՝ բուռ մը տոլար աւելի չահելու կամ պուտ մը հաճոյք աւելի վայելելու համար:

Նիւ Եորքը քննադատելու սովորութիւն չունի կարծես: Առաջին տպաւորութիւնդ է այդ երբ կը թափառիս Պրոտուէյի վրայ կամ 7րդ պողոտայի երկայնքը ու կը համբերս վաճառատուներուն որոնք բաց են մինչեւ դիչերուան կէսը: Մտիր ներս ու դնէ ինչ որ կ'ուզես — հագուստ, կօչիկ, փող-կապ, պայուսակ, ոսկի, աղամանդ, ուտելիք, այո, մանաւանդ ուտելիք: Ո՞վ ըսաւ որ արեւուն լոյսը անհրաժեչտ է գործ ընելու կամ «գործ եփելու» համար: Ընդհակառակն, արուեստական լոյսը ա-ւելի հետաքրքրական է ու չահաւոր:

Իսկապէս աղուոր են կեդրոնական թաղամա-սին դիչերները: Լոյսերու չատրուան մըն է որ երկնակարկառ չէնքերէն վար կը ըղփփէ, որ կը տարածուի, կը լայննայ, կը ծաւալի փողոցներուն ու պողոտաներուն երկայնքին: Հեռացիր կեդրոնէն ու բարձրադիր արուարձանէ մը դիտէ այս բաբե-լոնը — աստղերը վար են իչէր կապոյտէն որպէսզի քիչ մը դեղեցկութիւն, քիչ մը չունչ ու հոգի տան:

Ի՛նչ խօսք որ Նիւ Եորքը պէտք ունի այդ երբեակ առաքինութեանց, դառնալու համար իրա-պէս փնտռուած ու հրաչագործ ոստանը արդի քա-ղաքակրթութեան:

ԺԻՐՍԱՐ

Տպաւորութիւններ

Առաուն:

Պանդոկը կըպղտիկնայ, կը պղտիկնայ բանտի մը նկուղին պէս, կը ճնշէ դռներու, պատուհաններու խճողումը —ու դուրսը անձրեւը կը պղտորի իր ձայնէն, իր հիւսքէն, կը հալի ինքնիր մէջ ...

Մարդիկ, կարասիներու վրայ, իրենք ալ կարասիներ, իրենց մարմիններն փլած, առտուընէխակ յղնած: Avis très important: Ու տղան ջուրը կը նետէ: Կեանքը — կը սողայ վերմակներու մէջէն, կը զարնէ դանկի պատերուն դիշերուան զգոյշ, անպարագիծ շշուկներուն հետ: Որ առտուան լեղի լոյսին հետ կը մտնէ ներս, վախկոտ, վախկոտ, որ հիմա դուրս կը նետուին մարդիկ թմրած մեքենաբար ու չեն նայիր դուրս, չեն նայիր ներս — հա՛, չէ՞ս տեսած տակաւին Պէյօղլուն...

Սա կեա՛նքը — մարդուկը իր կնկան ճաշը կը բերէ, կը շինէ անկողինը, կամացուկ կը սահի փողոց: Պատերու քովէն մկկի կը քաշուի ու մարդիկ կ'անցնին: Ոստիկաններ, ահարկու, շինծու, կարեւոր: Պէյօղլո՛ւ — գիւղէն եկած մարդուկը կը փախի անկիւններէն, կը վախնայ մտածել, կը վազէ պանդոկ: Սանդուխներէն՝ հեւ ի հեւ... Մութ, մութ: Սոսկում: Քրտինք, կը փորձէ ժպտիլ: Ու կը մազլցին ոտքերը:

Վարը, սանդուխներու զալարումին առորոտը, կը հանդիպիմ քաղաքին:

Պէյօղլո՛ւ...

Շէնքե՛ր — ծեր կիներու ճանճրոյթը, կեղծիքը հագած նստած: Քարաշէն, զանգուածեղ, որոնք պատուհաններու, սիւներու, զարդերու ժխոր մը կը ներկայացնեն աչքին, փողոցին երկայնքն ի վեր ու յարկ յարկ վերէն վար իջնող — ճարտարապետական աններդաշնակ, աղօտ ոճ մը ստեղծելով: Այդ առաջին նկարն ալ քիչ պիտի փոխուէր պատկերին ամբողջ տեւողութեան:

Փողոցին հետ վեր կ'ելլեմ:

Արեւե՛լք — քաչկոտուող, մեռնելու անկարող մուրացկաններ արեւուն տակ, փոր չոյող վաճառականներ, մսոտ, լորձունքոտ, ինքնագոհ, ճահճային: Ծանուցիներու խորերը լճացած մթնութեան մէջ երբեմն կը տեսնուի մեղկ պարագիծը արեւելքի յատուկ պղտիկ, ժժգոյն դրազրին: Հակայ, արդիական յարկաբաժիններուն չդւքին՝ թիթեղեայ աւերակոյտեր, ուր դիրուկ առնէտներ աճապարանոտ կեանք մըն է կ'ապրին: Ու աղմուկը կեանքին կը հասնի լայն փողոցներէն, կը յորդի պղտիկներուն մէջ, կը կորսուի տուներու դռնադուռնին հետ: Մարդ, հանրակառք, օթօ, կին ալիք ալիք իրար կը հայածեն, ճամբաներու հանդոյցներուն յանկարծ կ'անչարժանան: Ձայնը կը կոտրտայ, անշարժութիւնը կը կոտրտայ ու ժժգոյն չոդի մը միայն կը բարձրանայ խոնաւ սալայատակէն: Ոստիկաններ, համազգեստ... սուլիչի մը ձայնը: Հոսանքը կ'երերայ, կը շարժի, կը հաւաքէ ինքզինքը, կը զալարուի, կը նիհարնայ ու կ'անցնի իր թաւիին մէջ:

Tramway...

Այսինքն՝ Պէյօղլուի հրաշալիքը: Որուն նի՛հար, մաշած փորին մէջ մարդիկ կը հոսին անվերջ, քրտնած, ժպտուն, անկենդան: Կը դիտեն իրար, օտարականներու անանձնական նայուածքով: Ցետոյ դանդակին ձայնը, կը լեցնէ ականջները ու tramwayը կը կենայ ու մարդկային նոր ալիք մը կը թափի արդէն լեցուն իր մարմնին մէջ: Ու նորէն ճամբայ կ'ելլենք, կը սողայ մեքենան թաղ առ թաղ: Քաղաքը որ կըտարածուի տուներու, կեանքերու անջոյթ, անձայր կուտակում մըն է հիմա: Փողոցներու խաչաձեւումներուն ակնարկս նետուած են, ինկած՝ խեղայեղօրէն Վոքլիւզի տափաստաններուն մէջ:

Մեր պղտիկ գեղն ալ իր ճամբուն վրայ է: Մութին, խաւարին հետ եկած՝ մտած է գեղը եւ, ոռնալով, մռլտալով սուլելով ու կուժուրտալով կը զարնուի պատերուն, տանիքներուն, դուռլով կը զարնուի պատերուն, տանիքներուն, դուռներուն ու պատուհաններուն: Կարծէք տուները պիտի քանդէ, պիտի սրբէ ու գետնին հաւասարեցնէ՝ անհետացնէ՝ պղտիկ գեղը:

Ամէն մարդ քաչուած է ներսերը: Շատեր արդէն իրենց վերմակներուն տակ կծկուած, իսկ ուրիշներ ալ ինծի պէս վառարանին գոգը մտած, կ'ունկնդրեն անոր վայրենի երաժշտութիւնը՝ իրրեւ պահի մը սուրց ...:

Ու այսպէս, կծկուած վառարանիս առջեւ մէկ կողմէ «Հայաստան» քերթուածը կ'ունկնդրեմ, միւս կողմէ վայրագ հովին սոսկում առթող կուժուրտոց — երաժշտութիւնն իսկ, երրորդ կողմէն կ'երազեմ գարունը Ֆօտալուտ, Վոքլիւզի հրաշալի գարունը, երբ արեւը պիտի բորբոնայ եւ իր չողերը պիտի հուրհրան: Այդիները պիտի կանչնան ու անոնց խաւրծիլի պէս բարունակները պիտի ածին, ճողին ու երկնան, երփներանգ խաղողի ողկոյզներով բեղնաւոր: Ու նշենիներ ու ձիթենիները պիտի ծաղկին իրրեւ հարսնեւորներ ...:

Ն. ՇԻՆԱԿԱՆ

Առագաստիս...

Ըսին — օ՛հ, ի՛նչ գիւտ, սաւառնակ մը նոր,
Կը սուրայ այոհան մըդոն մէկ ժամէն»—,
Բայց շանթէն արագ սըրտերէ ամէն,
Արիւն հոսեցաւ վէրքերուն մէջ խոր,
Ու սեւ կապեցին իղձերը բոլոր ...:

Ըսին — «Ի՛նչ հըսարք, ռումբ մը իմֆնավար,
Կը թեւէ գաղտնի ծիրով մը վայրագ,
Երկինք ու երկիր իր ձայնէն արագ» —,
Բայց ճիւերուն տակ բուեր տեսպահար,
Գուժկան եղերգ մը նուագին խելառ ...:

Ըսին — «Ի՛նչ հըրաշք, յո՛յսը դպրերուն,
Հիւլէի ծոցէն ուժի աշխարհներ,
Մարդկութեան ըրաւ գիտունը նուէր »—,
Բայց բուռ բուռ աստղեր կուլան արդ հեռուն,
Կորուստը հոյլ հոյլ ժըպտուն աչքերուն:

Ու արագութեան անիւը տենդոտ,
Կը դառնայ, կ'երթայ, կ'ընթանայ յառաջ,
Մինչ հետին յառած աչքեր յոգնատանջ,
Ի զուր կը փնտռեն գէթ շող մը աղօտ,
Խաղաղ ափերու լոյսերուն հադորդ ...:

●

Հապա խոյա՞նքը՝ մըտին անվեհեր,
Սըրտին ու հոգւոյն, երբ առնեն թեւեր ...:

Ահա՛ թռիչքը երազիս օծուն,
Կուգայ անհոսանք կայքերով ցընծուն,
Հոգիս աստղերուն հետ ոլոմն է լեցուն,
Ու սէրը սըրտիս՝ ցայտ մը դէպի վեր ...:

Այսպէս միասին ծիրերով արագ,
Հետու հըրայրքէն կըրքերու անյագ,
Ծորանք մը սիրոյ փնտռենք ակէ ակ,
Ու յոյսով լեցուն աշխարհը աւեր ...:

ԶԱՐԵՀ ԳԱԶԱԶԵԱՆ

կը լայննայ, կամարակապ խճողումէն կ'աղատուի պահ մը:

Երիտասարդ մը, համազգեստի մը յիշատակը վրան, կուգայ տոմսակները քննել:

Թեթեւցած է ժխորը: Կը նայիմ քովիններուս:

Երկու ուսանող: Մին՝ հաստ լաստիկէ կօշիկի մը ու իւղածեփ մազերու մէջ պարփակուած միջակութիւն մը, հարուստի զաւակի անտարբեր մի-ջակութիւնը կաղապարէ ելած դէմքին վրայ: Քո-վինը կայ ու չկայ — խուռատեսիլ, ջղայնոտ, երիտասարդ մը, տետրակը ոլորած ափին մէջ, իր չուկայիկ կեցուածքով նայուածքիս տակէն սա-հող, փախչող:

Մեղմ ու անդոյն, կը խօսին:

Կին մը: Կինն՛ը — այսինքն այն ինչ որ կը մնայ երբ մորթը կը խաչէ ամրան քրտինքին հետ ու չողնուերու նման տեւական ծեփուելու պա-հանջը կը ստեղծէ: Ներկերու, յանդգնութիւն-ներու, անճաշակութիւններու մրցահանդէս:

Ու հանրակառքին ներս օթեակ խոնաւութիւն մը տարտամօրէն կը ծփայ ու մարդոց պղտոր ձայներէն փողոցի չէնքերուն տրտում ու խեղճ կերպարանքէն կը ճնշուիմ, կը զգամ տակաւ այն յոգնած, աւհոգի վիճակը որ Պէյօղլութցիին արիւնին մէջ մտած ըլլալու է իր կենցաղին, չըջապատին, պատմութենէն: Լէվանթինը — ինչպէս կը փալ-վլայ կը բուրէ կաղապարը Պէյօղլութցիին, երբ կիրակի առտուն եկեղեցիի բակը չունչը առնէ (ինչ-չէր չկան հոն) ու ողորկ, միօրինակ մոմերու շարքի մը նման քով քովի կայնած երիտասարդներուն վրայ ինքն ալ աւելլայ ու լուծուի ընդհանուր տիպարին մէջ: Ընտելացած, կակուղցած, «մչակուած» այդ տիպարէն՝ մինչեւ անապատի անդութ, խանճուած, սակայն իր հոգիին հարազատութեան մէջ տպաւորիչ Արաբը... ինչ տարբերութիւն:

Լէվանթինը — սակայն քովս է ան, tramwayին մէջ ու կը լեցնէ ակնարկս: 30ի մօտ, ու ալ դիր-ցած, մանաւանդ դէմքէն — դանդաղ, կղակը կը շարժի քովինին դէմ:

Mais ce n'est pas vrai... Լա եա չէ՛ս...

— Ուալլահի, monsieur George...

Այսպէս կը խօսին խանութներու անշարժու-թեան մէջ ուր ժպլիտն իսկ վախկոտ բան մը ունի, եւ կամ երբ երեկոյեան դոցին դռները ու cinéma մը իշնէն: Այսպէս կը խօսին, աւելի ուշ, ծովա-հայեաց cabaretներու մէջ, իրենց ձանձրոյթէն հա-լածական: Քանի մը բաժակ, կիսամերկ պարուհի մը ու կպչուն, մշուշային յորձանքը ճաշպանակ հեթանոս թաւիին, գինիին ու սեռին կը լեցնէ սրա-հը, կը յորդի իրենց դանկերէն, կը տարածուի մին-չեւ անհունութիւնը ...

Tramwayը դեռ հասած է: Կ'իջնեմ:

Նահր: Այսինքն՝ Հայոց թաղ: Աչխարհ մը ամբողջ ...

ՎԱՀԷ ՕՇԱԿԱՆ

Առակ

Աղուէսը, գայլը եւ Ջորին կ'եղբայրանան եւ միասին որսի կ'երթան: Ինչ որ գտնէին, միասին պիտի ճաշակէին: Զար բախտէն, ամբողջ շաբաթ մը ուրթի կը թափուին: Ոչ գառ, ոչ հաւ եւ ոչ ալ թռչնիկ մը: Ծուռտատ խորտուրդի կը նստին:

Աղուէսը.— Ընկերնե՛ր, ահա կը տեսնէք որ անօթի կը մեռնինք: Փոխանակ երկարով մեռնելու, լաւ կ'ըլլայ, որ մեր մէջէն մէկը կեր դառնայ միւս երկուքին:

Գայլը.— Դէշ դաղափար չէ, (եւ դաղտնօրէն նայեցաւ պարարտ Ջորիին):

Ջորին.— Համամիտ եմ, բայց ի՛նչպէս որոշենք զոհը:

Գայլը.— Աղուէս աղբա՛ր, խելացի ես, դո՛ւն որոշէ:

Աղուէսը.— Մեր մէջ ո՛վ որ փոքր է տարիքով, թող կերակուր ըլլայ մեծերուն, համաձա՞յն էք:

Ջորին եւ գայլը.— Համաձայն ենք:

Գայլը.— Աղուէս աղբա՛ր, ըսէ՛ տեսնենք, քանի՞ տարեկան ես:

Աղուէսը.— Ո՛չ, նախ դուն ըսէ:

Գայլը.— Ես ծնած եմ այն օրը՝ երբ երկինքը նոր կը ծածկէին:

(Աղուէսն սկսաւ լալ աղիողորմ):

Գայլը.— Ի՞նչ եղաւ, լալու ի՞նչ կայ, ըսէ՛ տեսնենք՝ քանի՞ տարեկան ես:

Աղուէսը.— Երկինքը ծածկած այդ օ՛րն էր որ մեռաւ թոռս, միտքս ինկաւ՝ կուլամ...

Գայլը.— Հասկցուեցաւ, աղուէսը մեծ է ինձմէ: Եղբայր Ջորի՛, դո՛ւն ըսէ, քանի՞ տարեկան ես:

Ջորի.— Միտքս չէ ծննդեանս թուականը, բայց պիտեմ որ գրուած է եաեւի աջ ոտքիս տակ:

Աղուէսը.— Ես կարդալ-գրել չեմ գիտեր: Գայլ աղբա՛ր, կարդա՛:

Ջորին կը վերցնէ եաեւի աջ ոտքը, եւ գայլը կը խոնարհէ դլուխը: Հզօր աքացի մը, եւ գայլին դլուխը ջարդուփշուր կ'ըլլայ:

Ջորին եւ աղուէսը կը նստին կը կշտացնեն իրենց փորը:

ՕՐՈՒԱՆ ԿԵԱՆՔԷՆ

ՊԱՐԵՆԱԻՈՐՄԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Միացեալ Ազգերու անունդի եւ երկրագործութեան ընդհ. տնօրէն Սըը ըօն Պոյտ-Օր ճայտա-սիքիւս ճառի մը մէջ ըսաւ.— «Եթէ կառավարութիւնները բոլորանուէր մասնակցութիւն մը չբերեն պարենաւորման ծրագրին, որ մշակուեցաւ Ուաշինկթընի մէջ, երկրորդ պատերազմ մը կրնայ պայթիլ»:

Ցետոյ աւելցուց.— Եթէ ազդերը աւելի համաձայն դտնուէին, մենք պիտի կրնայինք աւելի առաջ եւ աւելի արագ շարժիլ: Սակայն կարեւորը այն է որ գործնական սկզբնաւորութիւն մը կատարուած է: Եթէ կառավարութիւնները գործադրեն նախապատրաստական յանձնախումբի յանձնարարութիւնները, մենք պիտի կրնանք ճարել բաւականաչափ սնունդ բոլորին, ապահովելով հողագործութեան բարգաւաճումը:

Միջազգային անմիջական սնունդի յանձնախումբի անդամներէն ուրիշ մը պարզելով համաշխարհային սնունդի նուազութեան ծանր վիճակը, ըսաւ թէ տաժանելի օրեր պիտի տեսնենք: Ոօսեւելով երեսուն ազդերու պատգամաւորներու խորհուրդին երրորդ նստաշրջանի ժողովին, ինչ կը նախատեսէ որ միւսին միջազգային առաքումները նուազ պիտի ըլլան այս տարի. կը կարծէ նաեւ թէ չաքարի ընդհանուր բացը մեծ պիտի ըլլայ:

«Անհրաժեշտ է չափազանց բարեկամեցողութիւն և գործակցութիւն կառավարութիւններու միջեւ, եթէ կ'ուզենք որ չատ մը երկիրներու սնունդի բաշխումին մէջ լուրջ խախտումներ տեղի չունենան»: Իր կարծիքով սնունդի համար կատարուած խնդրանքներուն եւ անոր տրամադրելի քանակին պակասը պատճառ կ'ըլլայ որ խորհուրդին ամենակենսական յանձնախումբերէն ոմանք անդործութեան մատնուին:

«Օգնութեան կոչեր պէտք է ուղղուին ո՛չ միայն անդամ ազդերուն, ուր պարենաւորումը դոհացուցիչ վիճակի մը մէջ կը գտնուի, այլ նոյն իսկ այն երկիրներուն, որոնք իրենց դրացիներէն աւելի լաւ կ'ապրին: Կարելի չէ անհրաժեշտ օգնութիւնը ստանալ միայն հինդ կամ վեց երկիրներէ, ուր պարենաւորման պայմանները աւելի քան անբաւարար են: Պէտք է խնդրել բախտաւոր երկիրներէն որպէս զի զոհողութեան իրենց բաժինը ստանձնեն»:

Կը կարծէ նաեւ թէ արմտիքի նուազութիւնը եւս անխուսափելի պիտի ըլլայ, մինչեւ յառաջիկայ հունձք: Շատ մը երկիրներու մեծերը՝ բաշխումի դրութիւնը վտանգելու աստիճան պիտի նուազի:

Ցայտնելով 12 միլիոն թոնի բացը, որ դոյութիւն ունի պաշարին եւ խնդրանքին միջեւ, զեկուցագրերը աւելցուց.— «Ցառաջիկայ չորս - հինդ ա-

մխներու պատկերը ապահովաբար չատ մութ է, եթէ ոչ բոլորովին սեւ»: Բայց հորիզոնին վրայ կը տեսնէ փայլուն կէտ մը: Ատիկա ամերիկեան-տածման ծրագիրն է, յուսալով եւ փափաքելով ամերիկեան համար, որ յաջողելու պարագային կրնայ վերջ մը դնել հաւանական տագնապին:

Անդրադառնալով ճարպնդէնի եւ ձէթի խնդրին, տեղեկագիրը ըսաւ թէ՝ ատոնց մթերքը նախապատերազմեան շրջանէն 25 առ հարիւր նուազ է: Այս պայմաններուն տակ ճարպնդէնի եւ ձէթի յանձնախումբը չէ կրցած գոհացում տալ եղած խնդրանքներուն: Ու ազդարարեց. — Անհրաժեշտ է միջազգային համագործակցութիւն մը ստեղծել, եթէ կ'ուզենք որ լուրջ բարդութիւններ տեղի չունենան բաշխումի գործին մէջ: Այդ համագործակցութեան պակասը պիտի ստեղծէ քաոսային վիճակ մը դիներու եւ բաշխումներուն մէջ» :

Պաղեստինի բնճուկը

Երուսաղէմէն կը հեռագրեն թէ բազմաթիւ ընտանիքներ հանուեցան Իէհավէյայի արդիական թաղէն, տեղ պատրաստելու համար բրիտանական զօրքին: Ականատեսները կ'ըսեն թէ այս միլոցը ձեռք առած են, կռուելու համար տնաբեկչական գործունէութեան դէմ: Այլուր փոխադրուած ընտանիքները գերման, աւստրիացի կամ չեխ Հրեաներ են: Այս տեղափոխութիւնները տեսակ մը պատիժ կը համարուին, մանաւանդ որ հրեայ չափաւոր տարրերը մերժեցին գործակցիլ նշանակութեանց, տնաբեկչական գործունէութեան կազմակերպիչները երեւան հանելու համար: Ու բիչ երկու խաղեր ալ կը պարպուին:

★ *Գերմանիոյ ամերիկեան շրջանին մէջ կը գտնուին 125.000 լեհ Հրեաներ որոնք չեն ուզեր վերադառնալ: Ամերիկեան հրամատարը կ'առաջարկէ Պաղեստին փոխադրել զանոնք, իբրեւ միակ միջոց: Ռումանիոյ մէջ կան 200.000, Հունգարիոյ մէջ՝ 180.000 Հրեաներ, որոնք նոյնպէս կ'ուզեն Պաղեստին երթալ :*

★ *Անգլիա նոր ծրագիր մը ներկայացուց Արաբներուն եւ Հրեաներուն, Պաղեստինի հարցը լուծելու համար: Կ'առաջարկէ երկու շրջաններու բաժնել երկիրը, կեդրոնական կառավարութիւն մը հաստատելով: Երուսաղէմն ալ երեք մասի պիտի բաժնուի,— արաբական, հրէական եւ քրիստոնէական եւն.:*

★ *Ճանճաժողով մը կազմուեցաւ, քննութիւն կատարելու համար գիներու հրազարակի մասին:*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՎ

ԱԾՈՒԽԻ ՏԱԳՆԱՊԸ սաստկացած ըլլալով Անգլիոյ մէջ, կառավարութիւնը արգիլեց որ եւ է արտածում: Նաեւ՝ ալ պիտի չկրնան ածուխ ստանալ անգլիական նաւահանգիստներու մէջ : 1946ին 4.454.000 թոն ածուխ արտածուած էր : Ճիպրալթար եւ Մանչի կղզիներն ալ պիտի զրկուին անգլիական ածուխէ, գոր տասնորդութիւն:

ՀՆԻԿԱՉԻՆԻ փարիզեան պատուիրակութիւնը անմիջական ղեկավարը առաջարկեց Ֆրանսական կառավարութեան: Իայց թերթերը կը գրեն թէ հաւանական չէ որ նկատի առնուի, որովհետեւ այդ պատուիրակութիւնը պաշտօնական հանդամանք չունի: Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ հարցը պատերազմի դաշտին վրայ պիտի լուծուի : Ֆրանսական զօրքը քանի մը յաղողութիւններ շահած է այս օրերս :

11 ՀՈԳԻ ԿԱՅՈՒԹՅԱՆ փետրուար 5ին, Սագրեի մէջ (իրանեան Քիւրտիստան), ամբաստանուած ըլլալով թէ զինեալ ապստամբութիւն սարքեր էին կեդրոնական կառավարութեան դէմ, ուժ տալով քրտական հանրապետութեան, հրամանատարութեամբ Ղազի Մուհամմէտի: Ամբաստանեալները կ'ըսէ թէ մահապարտները պատասխանատու էին անհամար անմեղ մարդոց սպանութեան :

ՋԻՒ-ՋՄԵՒԼ կը շարունակուի Եւրոպայի զանազան մասերուն մէջ, աւելի կամ նուազ աստկութեամբ: Հեղեղումն անձրեւներ տեղացին հարաւային Ֆրանսայի, մասնաւորապէս Պիրէնեան շրջանին մէջ: Գետեր յորդեցան, քշելով ծառերը: — Պերլինի մէջ ցուրտէն մեռած են 105 հոգի, Դեկտեմբեր մէկէն ի վեր:— Մոսկուայի մէջ հազարաւոր բանուորներ մաքրեցին փողոցները, սաստիկ ձիւնամրրիկէ մը վերջ: Ելեկտրականութիւնը եւ կեդրոնական ջեռուցութիւնը կը բանին միշտ , չատ աւելի լաւ քան պատերազմէն առաջ:

ՍԹԱԼԻՆԸ ՍՊԱՆՆԵԼՈՒ ծրագիր մը ունի եղեր Նացիները, ինչպէս կը ծանուցանէ Անգլիոյ օդանաւային նախարարութիւնը, մանրամասնութիւնները եւ փաստաթուղթերը գաղտնի պահելով: 200 օդանաւերէ բաղկացած մասնաւոր տորմիղ մը կազմուած էր, այս նպատակով :

ՃԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ ԵՂԱԻ Լոնտոնի ամերիկեան նոր դեսպանը, Մաքս Կարտները, չոգենաւ նստելէ երեք ժամ առաջ:

ԹԱՏՐՈՆՆԵՐԸ, սինէմաները, նուագահանդէսները եւն. հինգ շաբաթական բաժնուելով, ըստ այնմ գեղչեր պիտի ըլլան տուրքերու վրայ: Գեղչը կէս առ կէս է այն ընկերակցութեանց համար ո րոնք ներկայացումներ կուտան միայն յօդուտ խրճնց, առանց առեւտրական չահ սպասելու:

ԲԺԻՇԿՆԵՐՆ ալ կը սպառնան գործադուլ յայտարարել, եթէ կառք չտրամադրուի: Ընկերակցութեան նախագահը կ'ըսէ թէ աղատագրութենէն ի վեր 63 նոր ինքնաշարժ ունեցած են 7000 բժիշկներու համար: Ամբողջ Ֆրանսայի մէջ 32.000 բժիշկներ կան, հաշիւ հարիւր կառքերով :

Աւարայրի Գոյամարտի առթիւ

(ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ)

ՄԵԾ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հայ արիւներու եւ արեւնուչներու Մարսէյլի եւ արուարձաններու բոլոր խումբերուն կողմէ, 13 փետրուար , հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.45ին, Casa d'Italia սրահին մէջ, Rue d'Alger: Դեղարուեստական խնամուած յայտագիր: Երգեր, արտասանութիւններ, դեղչկական պարեր, ԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ: Մուտքը ազատ է :

Մարսէյլի մէջ բացառիկ նուագահանդէս

Փետր. 23ին, ժամը 20.45ին
Գազա տ'Իթալիա մէջ
(Մարսէյլ, rue d'Alger)

Գ. Մ ԱԼԼԱՄՇԱՀ

Պիտի տայ հայ երաժշտութեան նուիրուած նուագահանդէս մը Մարսէյլի Ռատիոկայանի մեծ նուագախումբին մասնակցութեամբ :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԶՈՒԱՐԹՆՈՑ

ԵՒԱՄՍԵՆՑ ՀԱՆԴԷՍ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏՆԵՐՈՒ

Ի մբագրութեամբ՝ Հր. Բալուեանի

80 մեծադիր էջ եւ պատկերազարդ, նուիրուած ամբողջութեամբ Ա. Ահարոնեանի ծննդեան 80ամեակին: Ծաղուածներ ունին.—

Արսէն Բահ. Սիմէոնեան, Զիբունի, Գասպար Ի. վէմեան, Շ. Նաթդունի, Ե. Միսաքեան, Է. Բիւզանդ, Տ. Փիրանեան, Հ. Սամուէլ, Տիկ. Գ. Փափազեան, Տիգրանուհի, Հուրի Իփէեան, Ար. Սրապեան, Միսաք Միրզէ, Ն. Շինակաճ, Բարսեղ Հապէշեան, Կ. Երանեան, Ս. Ընտրիկեան: Ա. Ահարոնեանէն անտիպ եւ այլ բազմաթիւ էջեր: Նոյն պէս բրոնիկի շատ ճոխ բաժին մը:

Տարեկան բաժ. չորս թիւի համար 400 Ֆր.: Արտասահման՝ 500 Ֆր.: Հատով 100 Ֆրանք :

Հասցէ :— H. Palouyan, 43 rue Richer, Paris (9):

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ՄԱՋի Շրջ. վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտէ Զարդարեան ընտանիքին (Վիէն), իր ընկերուհիներէն ՏԻԿԻՆ ՀՌԻՓՍԻՄԷ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆի դառնաղէտ մահուան առթիւ :

ԲՈՆՈՒԱԾ ԹՈՒԱԿԱՆ

Կեսարիոյ թչուառ հայ բեկորներուն ու որբերուն ի նպաստ տրուելիք պարահանդէսը՝ 10 ՄԱՅԻՍԻՆ , չաբաթ երեկոյ մինչեւ լոյս ժան Կուժօնի սրահին մէջ: Կը խնդրուի ուրիշ կազմակերպութիւններէ չվաճառել :

ՍԷՆԹ ԷԹիԷն.—Կապոյտ Ափի տարեկան պարահանդէսը՝ փետրուար 22ին, Hôtel du Forez-ի սրբահներուն մէջ ժամը 20էն մինչեւ լոյս: Պիտի նուագէ Carlo Alfieri-ի հռչակաւոր նուագախումբը: Ճոխ եւ առատ պիւֆէ եւ համեղի առակնկալներ : Մուտք 50 ֆրանք :

ՎԱԼԱՆՍԱՀԱՅԵՐ, ընտանեկան ճոխ խնջոյք եւ բարեկենդանի դիմակախաղեր :

Կազմակերպուած Վալանսի Հ. Ա. Ը. Մ. դբոցի Կրթական մարմնոյ կողմէ, ի նպաստ դբոցին : 14 փետրուար, ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8.30էն մինչեւ կէս գիշեր: «Լա Սալ Գազէրն Շարթըրօզ»ի մէջ, Պուլվար Վօպանի այրած զօրանոցին կից: Գեղարուեստական բաժին արեւելեան եւ եւրոպական ու զանազան անակնկալներ: Կը հրաւիրուի ամբողջ գաղութը: Մուտքը ազատ է

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 22ԻՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ Հ.ԳԱՐԱԿԻՕԶԵԱՆ ՍԱՆ. ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ԿԱՐԴԱՑԻՔ

ՋԷՅԹՈՒՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Գ. ՏԷՕՎԼԷԹի, ՀԱՏՈՐ Բ., ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԷՍԻՆ.— Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսական ժողովը՝ այս երկուշաբթի Հ. Ը. Դ. Տան մէջ: Պիտի դասախօսէ ընկեր Թ. Հերոյեան: Նիւթը՝ «Անանասորի արշաւանքը»:

ԼԻՈՆԻ Հ. Ը. Դ. «ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»ի ընկերակամակրական մեծ խնջոյքը, 16 Փետրուար կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2էն 12, 5 rue Bonnefoi. Ճոխ ներու սրահը:

Դեղարուեստական ճոխ բաժին, նուագ, երգ, արտասանութիւն, հայկական եւ եւրոպական պարեր, մասնակցութեամբ «Նոր Սերունդ»ի «Կռուվարենց» նուագախումբին: Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՑԱԾ ԵՆ. — (Պաշտօնաթերթ 12 Յունուար).—

Աթթարեան Արտաչէս, Մխիթարեան Արեւելքի ռահվիրայ հաղորդակցութեան պետ, ծնած 1896ին Գոնիա, զաւակները Ստեփան՝ ծնած 1927ին Պէյրութ, Վարուժան, ծնած 1930ին Պէյրութ , կինը Պզտիկեան Նուրիա, ծնած Գոնիա, այժմ Պէյրութ: Փաշապէզեան Վ., տեղական 16րդ թնդանօթաձիգ գունդին, ծնած 1914ին Դամասկոս: Պաղտասարեան Եղիա, բանուոր, ծնած 1915ին, Վան, այժմ Գլամառ: Գասպարեան Մկրտիչ, բանուոր , ծնած 1914ին Խարբերդ, այժմ Մարսէյլ : Ճակոբեան Աբթիւր, բանուոր, ծնած 1915ին Պիլէճիկ , այժմ Գլէռմօն-Ֆէռան: Հիլէեան Հայկազուն , բանուոր, ծնած 1925ին, Պէյրութ, այժմ Վէնսէն: Գալուստեան Ժէռաո, նպարեղէնի մրջնորդ, ծնած 1921ին Պոլիս, այժմ Մարսէյլ: Գափամաճեան Ներսէս, առամնաբոյժ, ծնած 1903ին Գափու , այժմ Կռէ: Մուրատեան Արամ, բանուոր, ծնած 1907ին, Վան, զաւակները Մարսէյլ-Ռօժէ, ծնած 1931ին Մարսէյլ, Աւռի-Իտմօն, ծնած 1936ին Մարսէյլ, այժմ Մարսէյլ :

(Շար.)

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Գ. ԼԱԶԵԱՆի

Հայաստան եւ Հայկ. Դատը

(ՎԱՒԵՐԱԳՐԵՐ)

Լրացուցիչ տեղեկութիւններով մեծաւին Հայկ. Դատի չահեկան վաւերագրերը, Խորացել Օրէնքն մինչեւ մեր ժամանակները: Դաշինքներ, Ցարերու հրովարտակներ, մեծանուն հայ դործիչներ, Հայերու մասնակցութիւնը 1812ի, 1826ի, 1878ի, 1914ի, 1941ի պատերազմներուն: Պետական դէմքերու յայտարարութիւններ ի նպաստ Հայերուն, Ուիլսընի փրաւարարական վճիռը, Պերլինի, Վեսայլի , Լոզանի խորհրդաժողովները, Արմենական, Հնչակեան, Դաշնակցական, Ռ. Ազատական կուսակցութիւններու ծրագիրներուն քաղաքական բաժինները: Էջմիածին, Պոլսոյ Պատրիարքութիւն եւ բարեկորոգումները: Տեղահանութեան գաղտնի վաւերագրեր, Թուրքիոյ բաժանումը, Ա. Ահարոնեանի քաղաք. օրագիրը: Հայաստանի խորհրդայնացումը, դեկրետներ: Բ. Համաշխարհային պատերազմը, Ատլանտեան Զարթըրը, Էջմիածինի համագումարը, Հայկ. Դատի ի նպաստ դիմումներ, Ներքաղաքի դեկրետը, Ռ. Մխութեան եւ Թուրքիա եւն. եւն.:

Մեծադիր 400 էջ, մաքուր թուղթ, գին 350 Ֆր.,
Դիմել Գրատուն Հրանտ Սամուէլ, 51 rue Monsieur le Prince, Paris :

MEUBLES MODERNES

60, Bd. DE LA BLANCARDE, MARSEILLE

Բացուած է Վ. ՔԻՒՓԷԼԵԱՆի կահ-կարասիներու մեծ վաճառատունը: Ինստ մատչելի գիներով կը ծախուին, ննջասենեակի, ճաշասրահի ; խոհանոցի, հիւրանոցի արդիական ոճով բոլոր տեսակի կարասիներ : Կը ծախուին նաեւ աթոռներ, բազմոցներ, Քիլիմներ, կաշիէ եւ թաւիշէ :

Այս ծանուցումով ներկայացողին մասնաւոր զեղչ :

ուղարկութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie**: *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. ՓաՓազեան վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 *եւ* 14—18, *գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝* métro: **Tolbiac, Place d'Italie** *ել* **Glacière:**

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Ամրոյս. 10 Տոլ.

Mardi 11 Février 1947 Երեքշաբթի 11 Փետրուար

Ժ. Տ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4927–Նոր շրջան թիւ 566 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՅՍՊԷ՞Ս Է ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Երէկ, երկուշաբթի, 10 Փետրուար 1947, առաւօտեան ժամը 11ին տեղի ունեցաւ հինգ «արբանեակ» պետութեանց հաշտութեան դաշնագիրներէն բուն հանդիսաւոր ստորագրութիւնը Փարիզ, արտաքին գործերու պալճօնատան մէջ:

Ֆրանսայի ներկայացուցիչներն էին արտաքին, զաղթայինն եւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարները: Առաջինը, Պ. Պիտօ, ճառ մը խօսեցաւ այս առթիւ: Միւս երեք Մեծերը արդէն ստորագրած էին հինգ դաշնագիրները, իւրաքանչիւրը իր մայրաքաղաքին մէջ: Պ. Պիտօ եւս իր ստորագրութիւնը դնելէ վերջ, կարգով հրաւիրեց հինգ պարտեալ պետութեանց լիազօրները, որոնք ստորագրեցին մեքենաբար:

Անշուշտ բոլորն ալ ըսելիքներ ունէին, բայց հարկադրուեցան լռել: Այդպէ՞ս հրամայուած էր: Vae Victis!, ըսած է պատմութիւնը, զարեր առաջ: (Վա՛յ անոնց որ պարտուեցան):

Այսպէ՞ս է պատերազմը: Կը զարնեն, կը զարնուին, ամէնէն զօրաւորը կը դառնայ յաղթականը, իր կամքը պարտադրելով պարտեալին

Մե՞ծ են.— Կը զօրանան, կը չլանան, կը նետուին առպարէզ: Նշանախօսք չի պակսիր, բազմութիւնները հրապուրելու, դէնքերը արձելու համար:

Փո՞քր են.— կա՛մ կը կծկուին իրենց պատեանին մէջ: Եւ կամ կը կառչին մեծի մը շուքին: Կր նետուին կրակին մէջ, իրենց գոյութիւնը պահպանելու կամ «տարածուելու» համար:

«Կենսական տարածութիւն», ըսաւ Հիթլէրը կան Գերմանիան եւ ճակատ յարդարեց, իր եռեւէրն քաչելով դաղափարակից մը, Ֆաչական Իտալիան: Եւ 1939 Օգոստ. 23էն մինչեւ 1941 Յունիս 22 վայելելով Խ. Միութեան «բարեացակամ չեզոքութիւնը», տնտեսական, գործնական աջակցութիւնը, որ ամբողջ բանակ մը կ'արժէր, այլ օրերուն:

«Ժողովրդապետութիւն», աղաղակեցին միւս մեծերը, որոնց կը միանար Մոսկուան եւս, չնորհիւ 1941 Յունիս 22ի խելապարութեան:

Եւ արդէն բանկած էր ամբողջ Եւրոպան:

Կրակ տեղացին հինգ – վեց տարի: Մին – չեւ որ նախայարձակը գետին գլորեցաւ ուժ առած, իր արբանեակներուն հետ (կամակատար):

Եւ ահաւասիկ հաչուեյարդարը, սկսելով գործակիցներէն,— Իտալիա, , Հունգարիա, Ռումանիա, Պուլկարիա, Ֆինլանտա: (Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ ճակատագիրը պիտի որոչուի Զորս Մեծերու Մորհուրդին կողմէ որ պիտի գումարուի Մարտ 10ին, Մոսկուայի մէջ):

Անգամ մը եւս ամփոփենք հինգ արբանեակներուն պարտադրուած պայմանները.—

Իտալիա.— Կը կորնչնէ մաս մը հող՝ Ֆրանսական սահմանին վրայ, Իսթրիան, Զարան, Փոլան, Լակոսա եւ Փէլակոզա կղզիները՝ ի նպաստ Եուկոսլաւիոյ, Երկոտասան կղզիները (յանձնելի Յունաստանի), Ալպանիան, Ադրիատիկի բոլոր զաղթավայրերը: Բանակը 200.000էն ալ պակաս պիտի ըլլայ, 300 օդանաւերով, նաւատորմիղ՝ հազիւ 50 երկրորդական մարտանաւեր: Մեծագումար հատուցում պիտի վճարէ Խ. Միութեան, Ալպանիոյ, Եուկոսլաւիոյ, Յունաստանի եւ Եթովպիոյ:

Հունգարիա.— Վերստանալով 1938ի սահմանները, կը կորնչնէ Սլովաքիոյ հարաւային մասը ի նպաստ Չեխոսլովաքիոյ եւ Ռումենիան (կցուած Խ. Միութեան): Բանակ՝ 60.000 հոգի, հազիւ 90 օդանաւերով: Հատուցում պիտի վճարէ Չեխոսլովաքիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ:

Ռումանիա.— Կը կորնչնէ Պեսարապիան, հիւս. Պուքովինան (կցուած Խ. Միութեան) եւ Հարաւային Տոպրուճան՝ (կցուած Պուլկարիոյ): Բանակը՝ 120.000 հոգի, օդանաւ՝ հազիւ հարիւր հատ, նաւատ՝ մօտ 5000 են.: Հատուցում պիտի վճարէ Խ. Միութեան:

Պուլկարիա.— Կը կորնչնէ Մակեդոնիան եւ Թրակիան զոր գրաւած էր 1941ին: Բանակ՝ 50.000, նաւատ՝ 3500, օդանաւ՝ 90: Հատուցում պիտի վճարէ Եուկոսլաւիոյ եւ Յունաստանի:

Ֆինլանտա.— Կը կորնչնէ Փէչամոյի, Սալայի եւ Բարելիոյ շրջանները (կցուած Խ. Միութեան), Փորքալան (վարձու 50 տարուան համար), Բանակը՝ 35.000, նաւատ՝ 4000, օդանաւ՝ 60: Հատուցում պիտի վճարէ Խ. Միութեան:

Հինգն ալ այնպէս որորուած են, որ տարիներով պիտի տքնին, արիւն եւ քրտինք պիտի քամեն, կատարելու համար յաղթականներուն կամքը: Շ.

ՕՐ ԸՍ ՕՐԻՆ

ԵՐԲ ԳԱՐՈՒՆԸ ԿՈՒԳԱՅ

Կանուխ է անշուշտ այդ աւետիսը տալ: Նոյնիսկ քանի մը ժամուան խարուսիկ արեւ մը իրաւունք չի տար մեզի ծովը չտեսած բոպիկնալու:

Բայց որո՞ւն սիրտը արդէն չէ սկսած բաբախել ի տես ծաղկած քանի մը ծառերուն: Մէկը ճերմակ է հագեր, միւսը վարդագոյն: Անոնք ալ թերեւս մեզ նման խարուին քանի մը ջերմիկ ճառագայթներէ:

Զեմ դիտեր թէ ծառ ու ծաղիկ, ծիծեռնակ կամ ճնճղուկ ի՛նչ կը մտածեն բնութեան անակնկալներուն դէմ:

Մենք, Հայերս զոնէ, անպաշտպան ենք որ եւ է անակնկալի առջեւ, իսկ միջոցներու մասին խորհիլ պերճանք է մեզի համար:

« Ի՛նչ կը սպասենք զարուն էն», պիտի մտածէք: Շա՛տ ու շա՛տ բաներ:

Նախ միշտ զարնան կը տրուին մեծ որոշումները մեծ խնդիրներու համար: Մերհարցը նուա՞զ մեծ է: Կ'արժէ՞ թշնամի զարձնել «բարեկամ» պետութիւն մը, քանի մը կանդուն հողի համար: Կ'արժէ՞ ան մը Հայերու համար որ ոչ քարիւղ ունին, ոչ ալ քարածուխ:

Մեծերը պիտի խօսին, պիտի խորհրդակցին Մոսկուայի մէջ, վտական ալ պիտի հոսի առատ օրէն, յետոյ արջ եւ ցուլ որսալու պիտի երթան: Կը վայլէ՞ խանգարել:

Ի՛նչ յամառութիւն: Հինգ հարիւր տարի է չսորվեցանք համբերել, եւ յարգել բոլորին բարեկամական զգացումները:

Գարո՛ւն, ի՛նչ զարուն: Անշուշտ ոչ մեր յափշտակուած հողերուն համար: Հոն միշտ բուն պիտի վայէ տիրող ցեղին տանիքին վրայ:

Մենք ալ սակայն ունինք հատուցման դիտակցութիւնը: Մարդ ենք վերջապէս: Մեր վրէժը պիտի լուծենք այնքան լեցնելով մեր հայրենիքը ամէն զարնան, որ ալ չկրնայ դիմանալ այդքան ճնշումի եւ ինքնին պոռթկայ դէպի արեւմուտք ՍՕՍԻ

Կովկասեան պարերգ

ՄՄԲ.— Vie Soviétique իր վերջին թիւին մէջ էջ մը յատկացուցած է Կովկասի պարողներուն եւ նուագածուներուն, երկու պատկերներ ալ նուիրելով հայկական խումբի մը: Այս առթիւ կը գրէ.—

Մոսկուայի մէջ ժողովրդական մեծ ոճի մը միջոցին՝ ուր ամբողջ Խ. Միութեան պարի եւ նուագի սիրողները մասնակցած են, լաւագոյն յաջողութիւնը ունեցած են Անդրկովկասի հանրապետութեան ներկայացուցիչները, Վրացիները, Հայերը եւ Ադրբէյճանցիները:

Թերթին աչխատակիցը նկարագրելէ վերջ վրացի պարողներու տարազը եւ չնորհալի շարժուձեւերը, հանդարտ եւ ներդաշնակ պարերու, ինչպէս նաեւ, լեզինական եւ մարտական պարերու մէջ եւ անոնց ի յայտ բերած ճկունութիւնը, կը նկարագրէ հայկական պարը, եւ կ'ըսէ թէ Հայերը Վրացիներէն վար չեն մնար: 70 հոգինոց երաժիշտներու եւ պարողներու խումբ մը կը ներկայացնէր անդրկովկասեան այս հանրապետութիւնը, Մոսկուայի ժողովրդական ոճին: Բարխութար եանի «Արեւելեան պարը» զոր պարեց հայ ուսուցիչներու Տան նուագախումբը ազգային նուագարաններով, ժողովուրդին կողմէ ջերմ ընդունելութիւն գտաւ: Մինչեւ իսկ իսկական աստուածացում մը եղաւ երբ երիտասարդ աղջիկները բաց կանանչ, երկնակապոյտ եւ վարդագոյն հագուստներով, եւ երիտասարդները լայնարձակ տափտաններով եւ մանիչակագոյն բաճկոնակներով բեմին վրայ կը պարէին իրենց ազգային պարերը, ինչպէս «Տուշտուքը», «Կոխ»ը կամ «Այղեկութքը»: Այս վերջինին մէջ հայ երիտասարդուհիները եւ երիտասարդները կը վերարտադրէին կշռոյթի եւ նուագի երբին ճեւերով, պարարուեստի բարդ շարժուձեւերով, արդեկութքի գործողութիւնը: Ըսենք թէ այս երիտասարդ արուեստագէտները «Արարատ» գործատան բանուորներն են:

★ Թերթը երաժշտական լուրերու կարդին, կը յիշէ թէ երդահան Ա. Խաչատուրեան երեք անգամ արժանացաւ Սթալինեան մրցանակի:

100 ՀՈԳԻ ՈՂՋ ՈՂՋ ՎԱՌԵՑԱՆ, 130 ալ վիրաւորուեցան Պերլին, պարասրահի մը մէջ որ բռնկած էր:

Երկրորդ 5 առ հարիւր գեղչը այս շաբթու

ՆՈՐ ԽՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԶԱՐԱՇԱՀՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Վարչապետ Պ. Ռամատիէ ձայնասփիւռ ճառ մը խօսեցաւ չաբաթ իրիկուն, 5 առ հարիւր նոր գեղչի մասին: Ըսաւ թէ պատկան նախարարութիւնները կ'ուսումնասիրեն գանազան միջոցներ որոնց առաջինները պիտի գործադրուին այս շաբթու իսկ: Այս առթիւ յայտարարեց.— «Կարգ մը արտադրութիւններ որոնք կրցան դիմանալ գինեղուն առաջին գեղչին, պիտի չկրնան տոկալ երկրորդին, առանց վնասելու արտադրութեան: Ընդհակառակն կան ուրիշ արտադրութիւններ որոնք կրնան նոր ճիգ մը փորձել, հետեւաբար երկրորդ գեղչը քիչ մը աւելի բարդ եւ ճկուն պիտի ըլլայ, բայց պէտք է յանդգնի զոնէ հատուսար արդիւնքի մը:

Փոքրաքանակ գինեղուն ցուցանիշը Փարիզի մէջ 856 էր Նոյեմբերին, 865ի բարձրացաւ Դեկտեմբերին եւ 856ի իջաւ Յունուարի 2ի հրամանագրով, հակառակ փոխադրութեանց, կազի եւ էլեկտրականութեան գիներու բարձրացման: Մարտին պէտք է իջնենք աւելի վար մակարդակի մը: Զարաչահութեան դէմ պայքարելու համար պիտի սրենք մեր զէնքերը: Նախ պիտի զարնենք անոնք որ չափէն աւելի ապրանք կը պահեն: Լէոն Պլումի կառավարութիւնը ծրագրած էր արգիլել տարապայմանմթերումը եւ պատիժներ տնօրինել, այս ծրագիրը պիտի քննուի ուրբաթ օր, Ազգային ժողովին մէջ: Մեեւնոյն առեն պիտի զարնենք անոնք որ ապրանք կը դիզեն վարկով: Ճաճախակէպ է որ առեւտրական մը չկարենայ մեծաքանակ մթերք կազմել իր սեփական դրամագլխով, հետեւաբար կը դիմէ դրամատուններուն եւ ի վերջոյ պանք տը Ֆրանսի: Այս մասին ալ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին, որպէսզի վարկ չբացուի մթերք դիզելու համար: Օրէնք մըն ալ կը պատրաստուի անանկութեանց մասին: Եւ վերջապէս եկած է ժամանակը, բարոյական մը հաստատելու առեւտուրին մէջ, զանազանելով պարկեշտ եւ օրինապահ վաճառականը եւ այն չհատիչը որ որեւէ բան կը ծախէ, որեւէ եղանակով եւ որ առեւտուր կ'ընէ իր ննջարանէն, անամօթ խաբեբայ որ հարստութիւն կը դիզէ գիներու ելեւէջներով եւ հեռաձայնի հարուածով մը, որ չատ անգամ նախկին դատապարտեալ մըն է: Օրէնքը կ'արգիլէ ընտրողներու ցանկին մէջ արձանագրել զայն, բայց կ'արտօնէ առեւտուր ընել: Անյապաղ օրէնք մը պիտի ներկայացնենք Ազգ. ժողովին առեւտուրի բարոյականը բարձրացնելու համար»

★ Ազգ. տնտեսութեան նախարարը հրամայեց սակարկին ենթարկել պատուհաններու եւ բանջարեղէններու մեծաքանակի գիները: Այսուհետեւ գիները պիտի որոշուին ամսէ ամիս: Գաւառի մէջ ալ նահանգապետները նմանօրինակ կարգադրութիւններ պիտի ընեն: Թերթերը դիտել կուտան թէ այս հրամանագրին վրայ պատուղները եւ բանջարեղէնները պիտի անհետանան հրապարակէն:

★ Փետրուար 10—16 պիտի բաժնուի 150 կրամ սառած միս, փետրուարի DC կտրօնով, հաբիւր կրամ խոզեղէն DO կտրօնով:

Անձեռնհասներու տագնապ Անգլիոյ մէջ

Ածուխի տագնապը սաստկացած ըլլալով Անգլիոյ մէջ, աւելի քան չորս միլիոն բանուորներ անգործութեան դատապարտուած են: Վառելանիւթի նախարարը յայտարարեց մամուլի ներկայացուցիչներուն.—

Երկիրը ահռելի ազէտի մը պիտի մատնուի յառաջիկայ տասը օրերու ընթացքին, եթէ ժողովուրդը չգործակցի կառավարութեան, էլեկտրական խիստ կրճատումները գործադրելու համար, չաբաթ կէս դիշերէն սկսեալ:

Երբ հարցուցին թէ ինչ ըսել կ'ուզէ «ազէտ» բառով, նախարարը պատասխանեց.— « Այլեւս վառելանիւթ պիտի չունենանք էլեկտրականութեան համար»: Եթէ նոյնիսկ ձիւնհալքը սկսի, չենք կրնար անմիջական բարւոքում յուսալ:

Օրուան թերթերը չատ մռայլ դոյներով կը նկարագրեն Անգլիոյ ներկայ կացութիւնը որ պատերազմի առեն ալ տեսնուած չէր: Նկատելով որ ամէն օր էլեկտրական լոյսը եւ ջերմութիւնը պիտի կտրուին առաւտուան ժամը 9—12 եւ 14էն 16, ահազդեր պղչեր կազմուած են խանութներու առջեւ, մոմ եւ փարաֆին գնելու համար: Դեղարան մը որ դեռ նոր ստացած էր 15 հազար լիտր փարաֆին-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԵՐԳԱՂԹԻ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Պոլսոյ եւ Շրջանի Հայր. Միութեան կեդր. վարչութիւնը (Լիոն) կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ հարիւր հազար տրամադրած է ներգաղթի հանգանակութեան, իբրեւ առաջին առաքում: Հանգանակութիւնը կը շարունակուի: Այս առթիւ ջերմագին կոչ մը կ'ուղղէ բոլոր հայրենակիցներուն, Ֆրանսայի թէ արտասահմանի մէջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ԽՕՍՔ «ՉԸԽՄԱԶ»ՆԵՐՈՒՆ

Բացատրենք «Չըխմազ»ը :

Իրանի յեղափոխութեան նախօրեակին, Թաւրիզի արհեստաւորներուն եւ այլ դասակարգերու պետերը իրենց ենթակաները հաւաքած նահանգապետարան կ'երթան ցուցնելու համար «յեղափոխական» զանգուած մը եւ իրենց «ժողովուրդին». վրայ ունեցած ազդեցութեան չափը :

Բազմահազար ամբոխը ոչինչ դիտէր թէ ինչ ընելու կը տանին զիրենք : Սակայն հասկցած էր թէ «ազդին բարիքը» կը պահանջէ որ կրկնեն պետերուն խօսքերը :

Ուստապաշիներ եւ այլ պետեր 30—40 հոգի էյվանին վրայ կը սպասէին վալիին երեւալուն :

Կուգայ վալին իր օդնականով եւ չքախում - բով : Վալին, ըստ ընդունուած ձեւականութեան, մէկիկ մէկիկ, պետերուն հարցեր կուտայ, անոնց առողջութեան մասին :

Վալիին օդնականը առիթէն օգտուելով, մի կողմ կը քաշէ խայտաթղաչիին որուն յանախորդն էր ինք եւ ուրիշներէ չլսուելու ձայնով կ'ըսէ անոր. — « Երէկ պատահմամբ աղուոր կոր մը առի, բայց երկու մեթրէն աւելի չունէր, կրնա՞ս ակրդէր մը չակել ինծի» :

— «Չըխմազ», կ'ըլլայ խայտաթղաչիին պատասխանը : (Չելլեր, դուրս չի գար) :

Յեղափոխական ամբոխը յանկարծ միաբերան կը պոռայ.— Չըխմաաա՛զ : Վալին կը հասկը - նայ եղածը եւ դառնալով պետերուն կ'ըսէ.— «Չըխմազ»ներ պատրաստելը պատուաւոր գործ մը չէ ոչ ձեզի եւ ոչ ալ հենց իրենց «չըխմազ»ներուն համար :

Ցաւելով կը հաստատեմ թէ մենք ալ «չըխ - մազ»ներու «բանակ» մը ունինք որոնք հաւաքուած զանազան թերթերու, խմբակներու, տիտղոսներու չուրջ, կ'աշխատին լղճալ, խեղաթիւրել, ջնջել ամէն սրբութիւն :

Նպատակ մը որուն չկրցան հասնիլ ոչ Հռոմ, ոչ Աստրիք, ոչ Բիւզանդիոն, ոչ Արաբ խալիֆաներ, ոչ Մոնկոլներ, ոչ Օսմանցիք, ոչ Հայաստանը առանց Հայերու ուզող Ռուսեր եւ ոչ ալ անոնք որ Հայերուս հաչուին «ընկերք» Քէմալին հետ սիրային կապեր հաստատելէ եւ խարուելէ վերջը միայն այսօր, հայ սուրբերուն ըսածները կը կրկնեն :

Պարոնայք հայ «չըխմազ»ներ, եթէ ձանձօթ ըլլայիք Հայու առաքինութիւններու, պիտի դիտնայիք թէ Հայը կը մեռնի, բայց երբեմնօրհ չլսելու դասեր չառներ :

Օրինակ, հայ դիւցազին իր երբեմնի աչխատող եւ ծերութեան պատճառով անգործութեան դատապարտուած եզը մսավաճառին չի ծախեր, այլ կը կերակրէ եւ բոլոր պէտքերը կը հոգայ, մինչեւ անոր բնական մահը :

Հայ չինականներ իրենց տուներէն չեն վռնտեր երբեմնի հսկիչ պատուած շունը եւ բարի մարդիկներու հսկողութեամբ կը կերակրեն, կը խնամեն, ջուրին եւ կերակուրին ամանը դունչին մօտը կը բերեն որ կուրացած շունը նեղութիւն չկրէ :

Ահա Հայուն երախտագիտական տուրքը անասուններուն :

Ինչ կը վերաբերի հայ մարդկանց որոնք պատմութիւն կերտած են մեզի, ըլլայ Վարդան Մամիկոնեան, Մխիթար Մաշտոց, Մովսէս Խորենացի, Րաֆֆի, Ռ. Պատկանեան, Ց. Պարոնեան, Արմէնականներ, Հնչակեաններ, Դաշնակցականներ, Ս. Զաւարեան, Զոհրապ, Անդրանիկ, համայնավար Յարոնեան եւ Զարենց, Հայը կը կրէ բոլոր տեսակի ղրկանքները, ճնշումները, հալածանքներ, բայց անոնց եւ նմաններու յիշատակն ու թողած աւանդութիւնները չի լքեր :

Աւելի ճիշդ՝ չի կրնար լքել, եթէ ուզէ իսկ :

Ձեր հոգու խորքումն ալ Հայը նստած է, բայց դուք ժամանակի մը համար քաղ մը քաշած էք անոր երեսը :

Օրինակ, կրնա՞ք ցուցնել մարդ մը, ձեր, «չըխմազ»ներուդ չարքերէն որ Մասիսին կամ էջմիածնին նկարը տեսած առեն բաներ մը չզդայ : Ինչո՞ւ, հարցուցէք ձեր ներքին աչխարհին :

Եթէ հոն նստած Հայը չհասկնաք, դիմեցէք «Ձայն տուր, ով Մովսէսի»ն որ դպայ կուտայ թէ Մասիսը բարերեր կամ արդիւնաբեր վայր մը ըլլուն համար չէ որ Հայերը կը փնտռեն, այլ անոր համար որ այդ լերան կատարին կը կեդրոնանայ բոլոր Հայերուն ուշադրութիւնը :

Էջմիածնի համար ալ, Խրիմեան անգամ մը բսած է.— «Հայ մը ուր որ ալ ըլլայ, պատրաստ է կուտելու եւ մեռնելու, բայց ոչ լոկ անոր համար որ կրօնական հաստատութիւն մըն է, այլ առաւել անոր համար որ էջմիածինը Հայութեան միութիւնը կը ներկայացնէ :

Հայ մը կրնա՞յ լքել այդ սրբութիւնները :

Անոնք որ մեզ դրին, հաւաքական անկաչկանդ զարգացման հասնելու ճամբուն վրայ, անոնք որ կուտեցան այդ զաղափարին պաչտպանութեան համար եւ որպէս Հայեր մեռան, անոնք որ դեռ կ'ապրին բազում զրկանքներով, հայ ուխտին քարէ խաչը կրելով, ի՞նչ են մեզի համար եթէ ոչ սուրբեր, առաքեալներ, առաջնորդներ :

Ոչ մէկ ուրիշ ազգ Հայերուս չափ սուրբեր եւ հերոսներ ունեցած է :

Դուք կը հայհոյէք մարդոց որոնցմէ սոսկ - ցանք թէ հայրենիքը, Մայիս 28ը, եռագոյնը, Մասիսը, էջմիածինը մեր անկախութեանդ զաղափարը, մեր լեզուն, մեր պատմագրերը, մերմշակոյթըպահ պաչտպանուելն որպէս հայութեան սրբութիւններ :

Երախտագէտ Հայու հոգին կ'ըմբոստանայ երբ իր սուրբերուն եւ սրբութիւններուն հետ վաճառքն կը վարուին : Կ'երեւայ թէ մինչեւ այժմ, հասկըցած չէք ձեր «չըխմազ»ներուն դերը մեր ողբերդութեան մէջ : Օրինակներով խօսիմ :

Դուք «չըխմազ»ներ, երկկ կը ծափահարէիք Ա. Յանջեանը որ կուռք մըն էր ձեզի համար, իսկ մեզի թշնամի : Երբ Յանջեանը Ղարաբաղ, Ախալքալաք եւ Նախիջեւան պահանջելու համար սպանեցին եւ ան որպէս Հայ, Հայու իրաւունքին պաչտպանութեան համար մեռաւ, դուք լքեցիք, իսկմինք պաչտեցինք անոր յիչատակը եւ սուրբերուցուցակին մէջ անցուցինք : Նոյնպէս եւ Զարենցը :

Տարբերութիւն մը կը տեսնէ՞ք «մեր» եւ «ձեր» դիրքին միջեւ :

Քանի մը «չըխմազ»ներ, երեւանի բեմէն յայտարարել տուին թէ «մենք Ամենայն Հայոց կառավարութիւն չենք, Թուրքիայէն պահանջներ չունենք» եւ դուք ծափահարեցիք :

Դաշնակցութիւնը այն առեն յայտարարեց թէ Հայութիւնը պիտի չլքէ Ուիլսընեան սահմանները : Դուք հայհոյեցիք անոնց :

Այսօր, երբ Դաշնակցութեան ըսածները ուրիշներ կը կրկնուին, դուք կը ծափահարէք :

Թոյլ տուէք ըսելու թէ դուք խօսքը, միտքը կամ զաղափարը չէ որ կը ծափահարէք կամ կը նախատէք, այլ բերաններուն տարբերութիւնը :

Ալ վստահ եմ որ եթէ համայնավարի մը առնուով պատահական անցորդ մը ձեզի ըսէ թէ Խալմը լաւ է, պիտի ընդունիք, իսկ եթէ Դաչնակցական մը ըսէ թէ քրիստոնէութիւնը լաւ է, պիտի քարկոծէք :

Կրցա՞ք հասկցնել, «չըխմազ»ներուդ արժէքը :

Շարունակենք քիչ մըն ալ, թերեւս աւելի պատկերաւոր երեւոյթներ ճարուին, մեր դառն իրականութեան մէջ :

Ի՞նչ կ'ուզէք «Ցառաջ»էն, որ տարիներ շարունակ վառ պահած է Հայու զաղափարը, Հայերէնի զեղեցկութիւնը ցուցնելով ուսուցանելով :

«Ցառաջ» պաչտելի կռունկ մը եղած է պանդուխտներուս համար, միշտ խարրիկ մը բերելով աղդէն եւ հայրենիքէն :

Ասոր մէջ պարսաւելի բան մը կա՞յ :

Ինչո՞ւ կը քաչքչէք «Հայրենիք»ը :

Կրնա՞ք երեւակայել որ եթէ օր մը Հայաստանի պատմական, քաղաքական, զրական եւայլ փաստաթուղթերը ոչնչանան, «Հայրենիք» պատկառելի դրամագլուխ մը չինած է որ յառաջ եկած բացր գոնէ մասամբ կրնայ դոցել :

Դուք «չըխմազ»ներդ ի՞նչ ունիք, այդ թանկագին դանձերուն փոխարէն, բացի «ժուրնալճի»ներուն «ստուար աչխատանքներ»ու հաւաքածոյէն :

Երբ «Ցառաջ»ը կը պոռայ չարունակ,— Մի՛ այլանդակէք հայ լեզուն եւ մուրճը առած Հայաստանի դռուները կը զարնէ որ քիչ մը բացուին, դուք «չըխմազ»ներուն յատուկ լեզու եւ դրիչ կը չարժէք, նպատակ ունենալու համար բռնի սահմանափակումներուն :

Ես ալ կ'ընդունիմ թէ Դաչնակցականները եւ հարազատ Հնչակեաններդ անուղղայ մարդիկ են, քանզի ձեր ուղեղներուն համար ապագրուած կազապարներուն մէջ անոնց գլուխները չեն տեղաւորուիր :

Հենց առոր մէջ է ազդին բախտաւորութիւնը եւ առոր համար է որ հասկցող Հայը կը դնահատէ անոնց կեցուածքը : Եթէ առոնք եւ առոնց նըմաններ չըլլային, ամբողջ հայ ազդը «չըխմազ»ներու պիտի վերածուէր :

Քիչ մըն ալ Ներսդաղթէն :

Ո՞ր Հայը խանգարեց Ներսդաղթը :

Դուք ի՞նչ ըրիք այդ գործին մէջ, բացի այծեու ոչխարը իրարմէ զատելէ եւ «հրաժարականներու ղէզ մը ապահովելէ :

Ժամանակին Թուրքերը բռնի կը թլփատէին Հայերը, հայութենէն հեռացնելու համար : Ձեր «քաղաքական» թլփատումները Թուրքերէ՞ն օրի - նակ եղիք : Կը կարծէք որ Դաչնակցութիւնը առով պիտի թուլանա՞յ :

Անդադար կը բղաւէք թէ «Դաչնակցութիւնը մեռաւ», բայց մին օրը նորէն կ'աղաղակէք թէ «Դաչնակցութիւնը կը խանգարէ» : Եթէ կ'ընդունիք թէ Դաչնակցութիւնը մեռած է եւ նորէն Դաչնակցութեան օձիքը չէք ձգեր, կը նչանակէ թէ մեռել քաչքչողներ էք. կամ սատիսօներ, որ կենդանի եղածէ անշունչ կը ներկայացնէք :

Վերջապէս, երկուքին մէկը պիտի ընտրէքձեզի համար որպէս չքանչան «չըխմազ»ներու :

Կրնա՞ք ցուցնել Հայ մը որ հայրենիք երթալու կամ բոլոր միջոցներով անոր օգնելու ցանկութիւնը չունենայ : Ուրեմն, ինչի՞ դէմ ուած, քաղաքական ձայնախչներով «տավուլ զուռնայի» դիմեցիք, եթէ մութ հաչիւներ չկային ներսդաղթին ծալքերուն մէջ :

Թիւրիմացութիւններէ խուսափելու համար կը յայտարարեմ թէ Դաչնակցական եղած չեմ երբեք եւ ըլլալու ալ միտք չունիմ :

Երբեմնի Հնչակեան, միշտ պայքարած եմ Դաչնակցականներուն դէմ (բայց ոչ Դաչնակցութեան), անոնց սխալները սրբագրելու համար, եւ անանկ միջոցներով որ պայքարին աղտերը հայկական տաչտակէն դուրս չթափին, օտարները զզուեցնելու աստիճան :

Գրիչը զէնք չէ ինձ համար եւ ոչ ալ ապրելու միջոց : Դաչնակցութիւնն ալ որպէս կազմակերպութիւն կրնայ օր մը պատմութեան սեփականութիւնը դառնալ. բայց Դաչնակցութեան դաւանած զաղափարը, որ Ազգ եւ Հայրենիք բառերուն մէջ կը խտանայ, մեռնելիք չունի, քանի երկրագունդը Հայու մը ծանրութիւնը կը կրէ իր վրայ :

Միջին Արեւելք — Վ.Ա.ՀԱՄ

ՀԱՑԱՄՏԱՆ

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԵՒՍ

ԽՄԲ.— Վերջերս հրատարակեր Էիճէ բանաստեղծ Արսէն Երկաթի տպաւորութիւնները Հայաստանի մասին : Բանաստեղծը հետեւեալ տեղեկագրութիւնները հաղորդած է Աղեքսանտրիոյ «Արաքս» թերթին. —

Օրական ութ ժամ աչխատող կոլխոզի մշակին կը տրուի անձ դլուխ թէյ 8 կրամ, քաղցու (չիրա) կէս լիտր, պանիր 40 կրամ, իւղ 15 կրամ, մեղր 20 կրամ, փայտ 3 քիլօ, օդի քառորդ լիտր, բանջարեղէն մէկ քիլօ, ցորեն 3 ու կէս քիլօ, խաղող 2 քիլօ, չամիչ 400 կրամ, փչատ (ալիւրոտ միջուկով պտուղ) 250 կրամ, զինի կէս լիտր եւ օրական 39 ուիկէս րուբլի դրամ :

Մի մտահոգութիւն մըսի մասին : Լենինականի մսագործարանը, որ 1933-34ին կառուցուած եւ 1935ին չահագործումի ենթարկուած է, պատերազմի ընթացքին 3500 ոչխար եւ 500 եղ կը մորթէր օրական : Այս թիւերը աւելի էին պատերազմէն առաջ : Թուրքերը արդիլեցին մսացու կենդանիներու իրենց երկրէն արտածումը դէպի Հայաստան, պատերազմի ընթացքին : Այսօր օրական 120 ծոն միս կը ղրկուի սառնարաններու սպառումի համար :

Կերպասեղէն.— Լենինականի հսկայ մանարանը այսօր կ'արտադրէ օրական 40 հազար մեթր կերպաս : Հնգամեակին վերջաւորութեան պիտի ունենայ 2500 մեքենայ չորս բաժինով եւ պիտի արտադրէ 75 հազար մեթր : Պիտի կառուցուի նաեւ ներկատուն, ուր 45 աչխատաւորի աչխատանքով օրական պիտի ներկուին 12 հազար մեթր կերպաս, 23 միլիոն րուբլի յատկացուած է այս շինարարութեանց համար : Այս մանարանը քսան հազար բանուորի ապրուստի աղբիւրը պիտի դառնայ :

Ս. Էջմիածին.— Երեւանէն Էջմիածին տարածուղ լայն ճանապարհին երկու կողմերը չինուած են նորաչէն սիրուն վիլլաներ, դաղթողներուն համար, եւ կը չարունակուին կառուցուիլ : Էջմիածնի չէնքը մեծ նորոգութեանց կը կարօտի, որոնցմէ դիրը պատրաստ եւ մեկենասի մը ամերիկահայ ծանօթ բարերար մըն է : Բանաստեղծը տեսած է ուխտաւորներու մեծ բազմութիւն մը, որոնք եկած էին չրջակայ դիւղերէն : Այցելած է նաեւ Զուարթնոցի պատմական աւերակները որոնք կը պահպանուին մեծ խնամքով եւ ճարտարապետի մը հսկողութեան տակ : Դացած է նոյնպէս Դեղարդ, պատմական ուրիշ սրբավայր մը եւ գլուխ-գործոց տաճար մը, ուր հանդիպած է դարձեալ ուխտաւորներու : Սրբավայրին մէջ վարդապետ մը կը սպասարկէ :

Արեւմտահայ գրականութեան եւ լեզուի մասին մեծ հետաքրքրութիւն կը տիրէ :

Հայկական առաքելականութիւնը կը մնայ վառ, սեղանները լիքը խորտիկներով, Արարատեան դաշտի պտուղներով եւ հայ տանուտիկիններու համադամ ճաչերով, որոնց կողքին Արարատեան դինեաքը եւ մանաւանդ ոսկեվառ զինին, միշտ անպակաս : Երեւանի ոչ միայն զինին, դինեաքը, միրգերը, օդը եւ ջուրը, այլ Հայուհիները հմայիչ դեղեցկութեամբ մը օժտուած են : Իսկ երիտասարդութիւնը նուրբ եւ բարեկազմ իր պարապոյ ժամերը կ'անցընէ ուսանելով կամ դեղարուեստական աչխատանքներու եւ ժամանցներու նուիրուելով :

Վերադարձող գրագէտներ. — Ժամանակ մը Հայաստանէն դուրս գտնուող տաղանդաւոր գրադէտ Մկրտիչ Արմէնը արդէն վերադարձած է քաղաքակրթ վիճակի մէջ : Գուրգէն Մահարիի եւ Ալազանի վերադարձին ալ կը սպասուի :

Գեղարուեստական կեանք.— Հայաստան ունի 28 թատրոն. բեմադրուած է անցեալ տարի 170 թատերախաղ. 5800 ներկայացում տրուած է : Հանդիսատեսներուն թիւը՝ 1.880.000 եղած է : Օփերայի մէկ ներկայացումը 35.000 րուբլի կ'արժէ, իսկ միջին եկամուտը 8000 րուբլի. բացը կը գոցէ պետութիւնը : Օփերայի, թատրոններու եւ համերգներու համար, տարեկան 50 միլիոն րուբլի ծախք կ'ըլլայ, որուն 33 միլիոնը պետութիւնը կը հայթայթէ :

Բագուի մէջ.— Պ. երկաթ վերադարձած ըլ -

Ա Ն Դ Ա Մ Տ Ա Ն

Մ Ի Շ Տ Ճ Ղ Ի Կ Ե Ղ Ծ Ի Ր Ը

Պէյրութի Ազգակը պատմելէ ետք թէ համե-
րաշխութեան խօսքեր կը լսուին ատենէ մը ի վեր,
հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ, մասր
վերջին վրայ դնելով (15 յունուար).—

Նշանակալից է նոյնպէս որ երբ մէկ կողմէն
այս փորձերը կը կատարուին, միւս կողմէ պատ-
ուիրակութիւններ կը չարունակեն ալ առնել կա-
ռավարութեան դռները, ու միաժամանակ, ի լրու-
մըն ամենայնի, կուսակցութիւններու կոչեր կը
հրատարակուին թերթերու մէջ:

Եւ ով դ'երք, ով բ'երք, այդ կոչին տակ կը
պահակի նաեւ պոլշեւիկներու պիւրոյի առորագրու-
թիւնը: Այսինքն բուն պատասխանատուն՝ ուրիշ-
ներու պաշտպանութեան կրծնելով, կ'ուզէ դա-
նուկի մորթով ներկայանալ ժողովուրդին:

Չէ՞ք կարծեր, որ այս բոլորը այլեւս չափա-
զանցուած կատակերգութեան մը կնիքը կը կրեն
իրենց վրայ:

Եթէ իսկապէս համերաշխութեան եւ դէպքե-
րու վերջ տալու ճգտում մը գոյութիւն ունի, այս
չէ իրական ուղին:

Իրաւունք ունի մեր ժողովուրդը մտածելու
թէ բոլոր այս տարօրինակ քայլերը կ'առնուին,
պարզապէս վարագուրելու համար բուն չարիքը:

Կը ցաւինք որ քաղաքական կուսակցութիւն-
ներ անգամ չեն անդրադառնար խմորուող դաւե-
րուն:

«Ազդը» ամբողջ մեր դէմ ներկայացնելու այս
ճիգերը, օտարին ծիծաղը միայն կը չարժեն, ո-
րովհետեւ բոլորն ալ կ'ըմբռնեն թէ այդ «Ազդին»
եռեւը ովքեր են թաղնուած: Իսկ այդ թաղնուողը
դիտէ այս ճշմարտութիւնը: Սակայն իր ամբողջ
ճգտումն է կարելի եղածին չափ շատ անուններ ու
տիտղոսներ կապել իր պոչին, պարզապէս ընդ-
հանրացնելու ու ծածկելու համար իր անբաղձալի
գոյութիւնը:

լալով Բազուի ճամբով, ճանչցած է նաեւ այս չը-
ջանի հայութիւնը, 200.000 հոգի: Այդ քաղաքին
մէջ ունինք, 1) Հայ պետական թատրոն, հռչա-
կաւոր դերասան Երամեանի անունով: (Դերասան
Երամեանը չատ բարձր արուեստագէտ մը կը
նկատուի, Վահրամ Փափազեանի հաւասար, եթէ
ոչ աւելի): 2) 170 երկսեռ ուսանողներ պետական
համալսարանի մէջ, ուր կը պաշտօնավարեն նաեւ
հայ ուսուցչապետներ: 3) Հայերէն «Կոմունիստ»
թերթը: 4) Ընտիր դերասաններ, ինչպէս՝ Ցով-
հաննէսեան, տիկին Ժամկէն եւ Սօնա Արզուման-
եան: Բանաստեղծը ծանօթացած է համալսարա-
նական Հայուհիի մը՝ օր. Վերա Եալրուեանի հետ
որ դրքնադատութեան կը պատրաստուի եւ իրեն
նիւթ ընտրած է Դանիէլ Վարուժանը:

Վերջապէս, Պ. Արբէն հանդիպած է նաեւ վրա-
նարնակ Թիւրքմէններու որոնք հայախօս հովիւ-
ներ են...:

Անոնք նոյնպէս յաճախ կ'օգտագործեն մեր
«հակահայաստանեան» «ընթացքը», ու կը ձգնին
մոլորութեան մէջ ձգել քաղաքական հասունութե-
նէ զուրկ բարեմիտները:

... Մեր այս օգտակար քաղաքականութիւնը
բաբեբախտարար կ'ըմբռնէ ժողովուրդը ու այդ
պատճառաւ ալ կապուած կը մնայ մեզ, այն ա-
դար յոյսով, որ Դաշնակցութեան գոյութիւնը կր-
նայ ցրուել հայութեան դէմ նիւթուած դաւերը եւ
փաստել որ հայութիւնը քաղաքականապէս անբա-
ւեյոյս տարր մը չէ եւ կը մտածէ այնպէս, ինչպէս
կը մտածեն դինքը հիւրընկալող ժողովուրդներն
ու իշխանութիւնները:

Այս ճշմարտութիւնը չի տեսնել կը նշանակէ
կոյր ըլլալ: Այն հսկայական պայքարը, որ չղթա-
յազերծուած է դեմոկրատիկ մարդկութեան եւ
պոլշեւիզմի միջեւ, կը թելադրէ մեր ժողովուրդին
ըլլալ զգոյշ եւ չրջահայեաց եւ զոհ չերթալ պատա-
զան դաւադրութիւններու:

Դաշնակցութիւնը այն միակ ուժն է, որ կե-
ցած է այդ դաւերու ճամբուն վրայ, եւ գերադոյն
զոհողութիւններով կր ձգտի հեռու պահել այս
նորօրինակ վտանգը մեր ժողովուրդէն: Պատմու-
թիւնը օր մը պիտի արձանագրէ իր մեծագոյն
դնահատանքը մեր այս աշխատանքին համար:

Այս լոյսին տակ պէտք է քննել խնդիրները ու
բացատրել պայքարի փոփոխական ղէնքերը մեզ
դէմ: Այդ պայքարը օր մը կը մղուի ազգային ճա-
կատէն ներս դաւելով: Օր մը հայ եւ «արաբ» մա-
մուլին էջերը զարդարելով զարհուրելի պրօվոքա-
սիօններով: «Հրաժարիմներու» օրինակներ տպե-
լով «Սաութ էլ Շաապներու» մէջ: «Դաշնակ նպա-
տներ» ծախարհարել տալով Ռօգանի սրահներուն մէջ:
Ջէնգբերու «Սէնթ Լէթիէն» եւ տասիկանական մար-
քաներ որոշելով: Պուրճ Համուտի մէջ «Դաշ-
նակներու զէնքի տէփօները» մատնանշելով: Տու-
ներու դռները կոտրելով եւ սրբութիւններ ոտնա-
կոխ ընելու, պատանիներու եւ անցորդներու վրայ
յարձակելով, ու այս բոլորը մաքիաւելեական ծրա-
գրով մը ձգելով դիմացինի ուսերուն: Հուսկ ուրե-
մըն ան առնել կառավարութեան դռները հակառա-
կորդը իր խռովարար կուսակութիւնն ներկայա-
ցնելու համար:

Այս բոլորին դիմաց մեր պարտականութիւնն
է պազարիւն ըլլալ, մնալ զուսպ, ու չարունակ
զգաստութեան հրաւիրել դաւերու եւ դէպքերու
հեղինակները: Դաշնակցութեան դիրքը մաղաչքի
անգամ չի խախտիր այս դաւերէն: Սակայն դի-
տենք որ դաւադիրներու նպատակը ոչ թէ ուղ-
ղուած է մեր, այլ հայ ժողովուրդին դէմ: Այդ
պատճառաւ ալ իւրաքանչիւր հայ մարդ ըմբռնելով
այս ճշմարտութիւնը, պէտք է մտահոգուի ու
տեսնէ բուն եւ իրական ցաւը:

Ինչպէս որ համերաշխութիւնը մենք չէ որ
քանդած ենք, նոյնպէս եւ դէպքերը մեղմով ծա-
դում չեն առած եւ մեղմով չէ որ կը չարունակ-
ուին: Ոեւէ պարկեշտ մարդ հարեւանցի քննու-
թեամբ մը կրնայ լուծել այս «դաղտնիքը»: Մեր
հակառակորդներուն կը մնայ վերջ տալ գործած-
ուած «վարպետ» միջոցներուն:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի
ՁԻՋՈՒ ՁԱՅՆ ՄԸ

Լիոն.— Սիրելի Յառաջ, իբրեւ անկուսակցա-
կան անհատ մը, որ մօտէն կը հետեւիմ հայ մա-
մուլին, կը հիանամ, եւ ինչո՞ւ չէ, կը զարմանամ
սա երկու տարուան համբերութեանդ վրայ:

Որովհետեւ այլեւս չափն ու չէիրը կորնչու-
ցին, մամուլով տարած իրենց աղտոտ պայքարին:

Բայց եւ այնպէս, պէտք է «ստել եւ խարել
յաղթանակելու» համար, ինչպէս բսած է «պօլշ-
ֆիկ» (Օ՛ ներողութիւն, սիրելի Արազ) պարա-
գլուխ մը որ այժմ գոյութիւն չունի:

Մարդիկ «դիւանագիտական» դասեր կուտան
եւ իրենց կուսակցական մենաշնորհութիւնը կ'ուզեն
պարտադրել զպթահայ զանգուածին:

Էր երբեմն Հօկ.վ: Պէտք էր փոխել իր մա-
շած դիմագիծը: Եւ երբին, եւ ես — ու ինձ պէս
չատեր — հաւատացին թէ իսկապէս բան մը պիտի
փոխուի զպթահայ կեանքին: Բայց վերջ հասաւ
յուսախաբութիւնը, եւ ահա ինչ որ կը տեսնենք
ամէն օր: Մարդիկ իրենց տրամաբանութիւնը կոր-
սընցուցած կը մրոտեն (մրոտելով իրենց աղտոտ
ճակատը): Երբ հայ բոլշեւիկ մը կը յայտարարէր
թէ մեզի համար այլեւս Հայկ. Դատ գոյութիւն
չունի, սա դիւանագիտութիւն էր: Երբ մեր ոխե-
րիմ թշնամիին՝ Թուրքին Ա. Միութիւնը զինք կու
տար որպէսզի մեւնոյն զինքով Հայուն դէմ
կռուի, այս ալ դիւանագիտութիւն էր, երբ նոյն
Ա. Միութիւնը բարեկամութեան դաշնագիր կը
կնքէր Թուրքին հետ, անտեսելով մեր արդար ի-
րաւունքները (եւ ինչ ողբերգութիւն, մէկ հատիկ
բողոք մը իսկ չլսեցինք պետական կոչուած դեկա-
վարներէն... իմա հայ համայնավարներէն) այս
ալ դիւանագիտութեան մաս կը կազմէր...

Արտասահմանի մէջ, մեր մէկ միլիոն զոհերու
Ապրիլ 11/24ը կը տօնեն, ոչ թէ զայն յարգանքի
երկիւղածութեան զգացումներով (պատերազմէն
առաջ բաւական արիւն պղտորեցին, մենք Զօմերս
կը տօնէինք). փո՞ստ կ'ուղէք.— համաձակու-
թիւն իսկ չունին Ա. Հայաստանի կառավարութե-
նէն պահանջելու որպէսզի այդ նուիրական տօնր
տօնուի ամբողջ Հայաստանի մէջ:

Փակագիծ մը.—1944ին ազատագրութեան նախ-
օրեակին, երբ Արտէշ կը գտնուէի, Հայաստանցի
դինուոր մը զոր «մաքի»ի մէջ տեղաւորած էի, եր-
բեմն կը խօսէր զանազան նիւթերու չուրջ: Օր մըն
ալ կարդը եկաւ մեր Թուրքէն կրած չարդին ահա-
ւորութեան: Տղան տպչեցաւ ու երեսս նայեցաւ,
հասկցնելով թէ այդպիսի բանէ մը տեղեկութիւն
չունի: Բայց «մաւզէբիստ դաշնակէն» տեղեկու-
թիւն ունէր: Եղրակացութիւնը ընթերցողին կր
թողում:

Վերջին խօսք մըն ալ: Ահարոնեաններն ու իր
սերունդը, բանակներ չունէին որպէսզի իրենց դի-
տանդիտութիւնը «պարտադրէին», բայց մեղի
«ափ մը հոդ» տուին իրենց «չամամալի»ով, իսկ
դուք 25 տարուան ընթացքին ի՞նչ աւելցուցիք այդ
ափ մը հողին վրայ: Դեռ կը սպասենք...

Հայու Ձայնակ

Յ. Գ.— Ձեր թղթակցին յանձնած եմ հազար
ֆրանք՝ Դաշնակցութեան փոնտին համար:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

Պ Ա Պ Օ Ն

Տարիքը բաւական յառաջացած էր արդէն, երբ օր մը մայրը անոր ճաշի ծրարը պատրաստեց, տէօշէկ մըն ալ անոր թեւին տակ դրաւ եւ զայն իր առջեւը խառնելով՝ Մայր դպրոց տարաւ:

— «Աման անօրէն էֆէնտի, Աստուծոյ սիրուն սա Պապօն մարդ ըրէ: Բնաւ չքաշուիս, այնպէս որ միսը քեզի, ոսկորը մեզի»:

Եւ յանսալով որ իր Պապօն մարդ պիտի ըլլայ, հանդիստ խղճով տուն վերադարձաւ:

*Բայց՝ դպրոցին եւ դասարանին մէջ Պապօն սկսաւ աչքի ղարնել: Ոչ միայն դասերը չէր սեր-
տեր, այլեւ դասարանին մէջ եւ դասաւանդու-
թեան ընթացքին, ասոր անոր տակը ասեղ կը դնէր, մեխանով իր քիթին ու բերանը կը ներկէր· դրաւ կը բռնէր եւ մեխանը կը խմէր, աս ու ան կը մչկտա-
կէր: Ձմրան ցուրտ օր մըն ալ դպրոցին բակը դիզ-
ուած ձիւնին մէջ խորունկ փոս մը փորած, վրան ծածկած ըլլալով՝ օսմաներէնի դեղադրութեան ու-
սուցիչ «օձու գլուխը» (Օսման էֆէնտին) առօք-
փառօք մէջը թաղած էր: Ասոր վրայ ամբողջ գայ-
բացած եւ իր սովորական ձեւով զորս դու պատ-
ուիրեցեր տապկոց մը կերցուցած էր Պապոյին:*

*Պապօն չկրնալով այլեւս հանդուրժել ծեծին, եւ դպրոցի ու դասի վրայ ալ սէր չունենալով, մինչեւ դաղար սպասեց, դաղարին մայր վարժա-
տան պատէն վար ցատկելով կծիկը դրաւ: Մաքէն կրկնելով, «Պապօ չան, փախիր որ փրթիս»:*

*Ամբողջ կէսօրէն վերջ, ձմրան ցուրտին թա-
փառեցաւ: Իրիկունը վախն ի վախը տուն դնաց, եւ առիթ մը օգտագործելով, հանդիսաւորապէս եւ բերանացի իր հրաժարականը ներկայացուց հօ-
րը: Թէ՝ չէր ուզեր այլեւս դպրոց վերադառնալ: «Հայր, ըսաւ, համալսարանի կ'ընեմ, տէլլէկու-
թիւն կ'ընեմ, կը մուրամ, կը դուրամ, բայց այլ եւս դպրոց չեմ վերադառնար: Որովհետեւ հոն դիս կը ծեծեն· ծեծը մարդուն համար չէ, հայր, այլ էշերուն համար է: Ես դպրոց չեմ երթար, չեմ երթար...»:*

Մնողքը.— «Աման, ղաման, Պապօ, ջանս, ճիկէրս, կրտուկս, մի՛ ըներ, մի՛ ըլլար· պէտք է որ կարդաս· կարդալը մարդուս պէտք է... Ան մարդս մէյ մըն ալ մարդ կ'ընէ...»

Չեղաւ ու չեղաւ...:

*Մնողքը յուսահատեցան· այլեւս անկարելի էր դայն համոզել: Ուստի հայրը դայն իր հետը խա-
նութը տարաւ, որ դոնէ էպապնիի արհեստը սոր-
վի եւ թեւը ոսկի պիլէզիկ մը ունենայ դէշ-աղէկ ապագայ մը ապահովէ:*

*Պապօն գոհ էր այլեւս: Տասնըչորսը բոլորած եւ տասնըհինդին բարեւ տուած, կարծես կը դգար. այլեւս թէ մեծ տղայ կը դառնայ: Քիչ մը լրջա-
ցաւ: Եւ այս դգացումէն թելադրուած, այլեւս հօրը ջուր բերելու, կամ խելքը խաղի տալու մա-
սին չէր որ կը մտածէր, այլ չատ մը ուրիշ մտքեր սկսած էին դինքը դբաղեցնել ու նեղել...:*

*Օրինակ: Անցեալ օր դեներէէն (սպանդանոց) միսը չալկած եւ չուկայէն վար իջած պահուն, քա-
նի մը թուրք ստահակներ օգտուելով իր բնական ա-
տրուածքէն, դինքը անպատուած էին եւ նոյնիսկ աչքն ու ճակէն մխտած, մխտրտած... Ուզած էր այդ լակոտներուն դաս մը տալ· բայց ի՞նչ ընէր, իր կռնակի բեռը ո՞ւր դնէր... Համ-
բերած էր, սրտին վրայ քար դրած, սպասելով ու-
րիշ առիթի մը:*

*Ուրիշ անգամ մըն ալ փայտի մէյտանէն (հրա-
պարակ) անցած առեն տեսած էր որ մարդ մը, փոքրիկ ջրկիրի մը, ջուրի արդար իրաւունքը չէր տուած: Ջրկիր տղեկը կեցած էր անզգամին խա-
նութին դիմացը, լացած, լացած· բայց անոր ար-
ցունքները անգութ մարդուն խիղճը պզտիկ մը ան-
դամ չէին չարժած: Պապօն այս տեսած էր, ուզած էր մարդուն ջուխտ մը խօսք ըսել, բայց քաշուած էր անկէ, յարդած էր մեծ ու պզտիկ աւանդական օրէնքը եւ անոր պեհին ու մօրուքին խնայած:*

*Դեռ քանի մը օր առաջ ալ, իրենց խանութին չատ մօտիկ, ցորենի մէյտանին մէջ, Թուրք մը, Հայու մը ցորենը բռնի ձեռքէն խլած, զայն նա-
խատած եւ ապտակած էր... Պապօն այս ալ տես-
սած էր... Տեսած էր եւ այս, եւ այսպէս չատ մը սիրտ հատցնող եւ հոգի ծակող բաներ, որոնց աղ-
դեցութեան տակ իր պատանի հոգին կը չզմէր: Եւ ամէն անգամ որ խանութի ճանճերը վանելու եւ վռնտելու առեն անոնցմէ քանի մը հատ դեռին կը փուէր, ինքնիրեն կը մրթմրթար,— «կամ այդ դէշ մարդիկը թող այս ճանճերուն պէս անզօր ըլ-
լան, կամ ես Ս. Սարգիսի պէս զօրեղ, որպէսզի մեծնամ եւ աչխարհիս սա ծուռ ու մուռ բաները չտկեմ: Աստուց հասկնամ թէ ի՞նչ ըսել է ուրիշին իրաւունքը ուտել, ուրիշին պատուին հետ խաղալ»: Եւ մտքէն կը կրկնէր.— «Պապօ, Պապօ, քեզ տես-
նեմ»: Թեւերը կը տարածէր, չարժումներ կ'ընէր: Երբեմն ալ թեւին մկաններըը կը սեղմէր, անոնց կարծրութեան աստիճանը չափելու համար... «Քիչ մըն ալ, քիչ մըն ալ մեծնամ, տես թէ ինչեր ընեմ տի (պիտի):*

*Օր մը ջուր բերելու դացած էր· մէյ մըն ալ, տեսաւ որ ոստիկան մը քիւրտ բանտարկեալ մը բերաւ, որ երկու ձեռքին երկու թիթեղ բռնած էր: Պէտք էր բանտը ջուր տանէր· այն պահուն որ թիթեղները կը լեցուէին, յանդուգն Քիւրտին վար ծռիլը, ափով աւազն ու փոչին առնելը եւ ոստի-
կանին աչքերուն նետերը մէկ եղաւ· եւ երբ անճա-
կատ Թուրքը իր աչքերը կը ճմռէր, Քիւրտը ար-
դէն քաղաքէն դուրս ելած եւ թէփէն հասած էր... Պապօն Քիւրտին քաջութիւնը տեսնելով, ապչած մնաց: Միեւնոյն առեն հետեւեալ քանի մը բառե-
րը իմացաւ· «Տերսիմցի է, Տերսիմցի...»*

(1) Ա. Գ. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑ

նի ամսական բաժինը, բոլորը ծախեց հինգ ժամ – ուան մէջ: Երկուշաբթիէն սկսեալ հոսանքի կըր – ճատման ժամերուն ոչ վերելակները պիտի բանին, ոչ թիւիկները եւ առամնաբոյժները հոսանք պիտի ունենան: Կառավարական գրասենեակներն ալ տա – քութիւն պիտի չունենան: Թատրոնները եւ սինէ – մաները պիտի բացուին ժամը 16էն վերջը:

Պաղեստինի թեմուկը

Երուսաղէմէն կը հեռագրեն թէ ամբողջ նոր քաղաքը զինուորական իշխանութեան ենթար – կուեցաւ շաբաթ օր, ապահովելու համար անպւիա – ցի ընտանիքներու տեղափոխութիւնը: Զրոյց կը չկայ թէ շատ չանցած զինուորական իշխանութիւն պիտի հաստատուի լայն տարածութեանց վրայ, վճռական պայքար մղելու համար ահաբեկիչներու դէմ: Ամբողջ քաղաքը անձկութեան մատնուած է:

Միւս կողմէ անելի մը մատնուած է Պաղես – տինի ապագայ վարչութեան խնդիրը: Պէվինի վերջին ծրագիրը անմիջապէս մերժուեցաւ թէ Ա – րաբներուն եւ թէ Հրեաներուն կողմէ: Երկու կող – մերն ալ յայտարարեցին թէ նոր ծրագիրը ուրիշ բանի չի ծառայեր եթէ ոչ յետաձգել Հարցին կար – գադրութիւնը եւ աւելի սաստկացնել պայքարը:

Իրազեկ աղբիւրէ կը հաւատանն թէ նոր ծրա – գիրը կը պարունակէ հետեւեալ երեք կէտերը.—

1. Հարիւր հազար Հրեաները ընդունիլ յառաջի – կայ երկու տարիներու ընթացքին: 2. Ջնջել Հրէա – կան Գործակալութիւնը եւ Ազգերու Դաշնակցու – թեան հոգատարութիւնը: 3. Հաստատել Միացեալ Ազգերու խնամակալութիւն մը հինգ տարուան հա – մար, գլխավորութեամբ անգլիացի մարզպանի մը: Խնամակալութեան ընթացքին Պաղեստինը պի – տի բաժնուի երկու շրջաններու, մէկը հրէական, միւսը արաբական մեծամասնութեամբ: Հինգ տա – րի վերջը այս երկրեւ պետութիւնը անկախ պիտի դառնայ, եթէ Հրեաները եւ Արաբները միասին համաձայնին, հակառակ պարագային երկրին ա – պագայ կարգուսարքը պիտի վճռուի Միացեալ Ազ – գերու կողմէ: Ծրագիրը չի նախատեսեր հրէական անկախ պետութիւն մը որեւէ տարածութեամբ եւ որեւէ ժամանակ:

Ծաւիր ցոյցեր Աթէնքի մէջ

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ ուրբաթ օր բազ – մութիւն մը աղմկալի ցոյցեր կատարելով խան – գարեց Ապահովութեան Խորհուրդի քննիչ յանձ – նախումբին աշխատանքները: Յունգարները այն – քան բարձր կը պոռային Ակրոպոլիս Փալասի պա – տուհաններուն առջեւ որ յանձնախումբը ընդհա – տեց ալպանական պատուիրակին ղեկուցման ունկ – նդրութիւնը: Հազարաւոր երիտասարդներ եւ ե – րիտասարդուհիներ կ'աղաղակէին,— «Մ'լ չենք ուզեր որ արիւն թափի: Անգլիացիները պէտք է հեռանան»: Համայնավար ցուցարարները հան – րակառքերու եւ ծառերու վրայ բարձրանալով անդլերէն եւ ֆրանսերէն նշանախօսքեր կը ցուցա – դրէին: Պահ մը փորձեցին բռնի մտնել հիւրանո – ցին մէջ: Յանձնախումբին ընդհ. քարտուղարը պատշգամ ելլելով փորձեց հանդարտեցնել ամբո – խը, բայց անօգուտ:

Ալպանական պատուիրակութիւնը ծանր մե – ղադրանքներ ուղղեց Յունաստանի դէմ, պնդելով թէ ան կը չանայ խռովութիւններ յարուցանել Ալ – պանիոյ մէջ, թէ կը պահէ պատերազմի ոճրա – գործները, ալպանացի, պուլկար եւ սերպ փաշա – կանները, թէ 2087 Ալպանացիներ անհետացած են Յունաստանի մէջ, 1944ին եւ 1945ին, թէ 68 դիւ – ղեր քանդուած են եւ 23.000 ալպանածին Յոյներ Ալպանիա ապաստանած են եւն.:

Յանձնախումբը խնդրեց յունական կառավա – րութենէն դոնէ յետաձգել վեց ըմբոստներու մա – հապատիժին գործադրութիւնը: Յունական պատ – ուիրակը բողոքեց արտաքին միջամտութեան դէմ, բայց եւ այնպէս յետաձգուեցաւ մահապատիժին գործադրութիւնը:

★ Անգլիոյ գաղթային նախարարը ունկնդրու – թեան ընդունեցաւ կիպրոսէն հասած պատուիրա – կութիւն մը, որ խնդրեց Յունաստանի կցել կղզին: Նախարարը կրկնեց ինչ որ ըսած էր երեսփ. ժո – ղովին մէջ.— Որ եւ է փոփոխութիւն չենք կրնար կատարել Կիպրոսի կարգուսարքին մէջ:

ՊԱՂՏԱՏԷն կը հեռագրեն թէ չորսական ամիս տաժանակիր աշխատանքի դատապարտուեցան քսանըհինգ համայնավարներ որոնք անդամ էին «Ազգ. Փրկութիւն»կոչուած ընկերակցութեան մը: Ատոնք ամբաստանուած էին թէ «ապօրէն արարք – ներ կը կատարէին, խանգարելու համար երկրին անդորրութիւնը»:

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐՈՒՆ ՏԱՐԵԹՈՇԱԿԸ, որ 495 հազար ֆրանք էր, պիտի բարձրանայ 640.000ի:

14 ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐ եւ բարձր պաշտօնատարներ պիտի դատուին Վերսայլի Գերագոյն Ատեանին առջեւ, փետրուար 25էն սկսեալ, իբրեւ գործակից եւ մեղսակից Փէթէն-Լավալի: Դատավարութիւնը պիտի տեւէ մէկ ամիս:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՑ տնտեսական կազմակերպութեան դարկ տալու համար, երկու հարիւր ամերիկեան մեծ գործարաններու ներկայացուցիչներէն բաղ – կացած միւսիոն մը հաստատուեցաւ Թուրքիոյ մէջ, աշակցութեամբ Մ. Նահանգներու Արտա – ծում – Ներածում գրասենեակ: Ասիկա մէկն է այն առաջին քայլերէն որոնցմով Ամերիկա հետ – գիտէ կը տեղատորուի Միջին Արեւելքի մէջ: Նա – խապէս ալ Սթէնթըրտ Օյլը պայմանագիր մը կընքած էր, ճարտարարուեստներ հաստատելու հա – մար Եթովպիոյ մէջ, ամենաարձ ժամանակէն:

ԻՏԱԼԻՈՑ Սահմանադիր ժողովին նախագահ ընտրուեցաւ համամտութեամբ մը, Ունդէրթօ Թերա – ճինի, 436 քուէարկուներու 290ին ձայնով: Նա – խորդ նախագահն էր ընկերվարական մը, Սարա – կատ:

ՋՐՋԻԼ 250.000 սթերլին պիտի ստանայ ամե – րիկեան հրատարակիչէ մը, իր պատերազմի յի – շատակները գրելու համար, իբրեւ հեղինակի ի – րաւունք

Ա. ՄԻՈՒԹԵԱՆ 16 հանրապետութեանց 7ին Գերագոյն Խորհուրդներու ընտրութիւնը տեղի ու – նեցաւ կիրակի օր: Այս հանրապետութիւններն են Ռուսիա, Ուկրայնա, Սպիտակ Ռուսիա, Լիթուա – նիա, Վրաստան, Հայաստան, Ադրբէյճան որոնք կը ներկայացնեն Ա. Միութեան բնակչութեան 9)10րդը: Միւս ինը շրջաններուն ընտրութիւնները պիտի կատարուին փետր. 14ին եւ 16ին:

1934 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 6ի խլրտումներու տարե – դարձին առթիւ, կիրակի օր հանրապետականները մեծ թափոր մը կազմեցին Փարիզի մէջ, Նասիոնի հրապարակէն մինչեւ Ռէփիւպլիք, առաջնորդու – թեամբ ընկերվարական եւ համայնավար կուսակ – ցութեանց: Կառավարութեան կողմէ կը մասնակցէր Պ. Մորիս Թորէզ (փոխ վարչապետ):

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արտաքին նախարարը, զօր. Մարշըլ, լրագրողներու առջեւ պարզեցուց ար – տաքին քաղաքականութիւնը, յիշեցնց թէ հիւլէա – կան ուժի հսկողութիւնը առաջնակարգ կարեւո – րութիւն ունի եւ թէ Մ. Նահանգները երբեք պիտի չկրճատեն իրենց զինուորական ուժը, մինչեւ որ հաւաքական ապահովութեան դրութիւն մը հաս – տատուի: Յետոյ բացատրեց թէ անհրաժեշտ է զինուորական ընդհանուր եւ կատարեալ մարզանք մը, ուժ տալու համար կառավարութեան արտա – քին քաղաքականութեան:

Աւարայրի Գոյամարտի տարիւ

(ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ)

ՄԵԾ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հայ արիներու եւ արենուչներու Մարսէյլի եւ արուարձաններու բոլոր խումբերուն կողմէ, 13 փետրուար, հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.45ին, Casa d'Italia սրահին մէջ, Rue d'Alger: Գեղարուես – տական խնամուած յայտագիր: Երգեր, արտասա – նութիւններ, դեղջկական պարեր, ԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏ – ԿԵՐՆԵՐ: Մուտքը ազատ է:

Այնման ապատուած տարեկան մեծ պարահանդէսը

ՓՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

Մարտ 2ին Շաբաթ օր ժամը 3էն 12

Salle Vianeyի գեղեցիկ սրահներուն մէջ

98 Quai de la Rapée, Métro Quai de la Rapée

Հաւրաձաձոր նուագախումբ, եւրոպական պա – րերու համար, հայկական, հնդկական, սպանիա – կան պարեր արեւելեան նուագով (թառ եւ տափ):

Երգիչներ եւ զանազան անակնկալներ:

Տոմսերը նախօրօք ապահովել դիմելով դրա – տուններ Հ. Սամուէլ եւ Հ. Բալուեան եւ Մ. Պար – սամեան եւ նպարավաճառատուն Հրաչեան:

Տոմսերու գինը 200 ֆրանք:

ՓԱՐԻԶԻ եւ շրջականերու հինգշաբթի օրուան բոլոր դպրոցներու աշակերտութիւնը կը հրաւիր – ուի հինգշաբթի, փետրուար 13ին, առաւօտեան ժամը 10ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ուր պի – տի մատուցուի Ս. պատարագ Վարդանանց տօնին առթիւ: Նոյնպէս պատարագ տեղի պիտի ունենայ ուրբաթ, փետրուար 14ին՝ Տեառնընդառաջի տօ – նին առթիւ:

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ կը հրաւիրուի Պ. Միսաք Ճղնաւորեան:

ԼԻՈՆԻ Հ. Ց. Դ. «ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»ի ընկերա – համակրական մեծ խնջոյքը, 16 փետրուար կիրա – կի կէս օրէ վերջ ժամը 2էն 12, 5 rue Bonnefoi, Յոյ – ներու սրահը:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, նուագ, երգ, արտասանութիւն, հայկական եւ եւրոպական պա – րեր, մասնակցութեամբ «Նոր Սերունդ»ի «Կաուա – րենց» նուագախումբին: Ճոխ պուֆէ: Մուտքը ազատ է:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԱՆԱՆՑ.— Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի ան – դամական ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը 20ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ:

Հ. Ց. Դ. ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ Զաւարեան կո – միտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 8.30ին, Ազատ սրահը: Ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Գասպար Իփէքեան:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանեէօ Քաշանի դասախօսական ժողովը՝ այս չորեքշաբթի, սովո – րական հաւաքատեղին:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւ – ղին անդամական ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը 8.30ին, հայերէնի դասէն վերջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Սէն Անթուանի «Գիւլխանդանեան» խումբին ժողովը՝ այս ուրբաթ, Ս. Պօյաճեանի բնակարանը: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութիւնը: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՊՕՄՈՆ ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վարդանանց տօնին առ – թիւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Քրիստափոր» խում – բի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 9ին, սովո – րական հաւաքատեղին: Շատ կարեւոր օրակարգ:

ՏԷՍԻՆ.— Հ. Ց. Դ. Տէսինի կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ «Մուրատ», «Բարդէն Սիւնի» եւ Սեպուհ խումբերու ընկերները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, սովորական ժողովա – տեղին:

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ Կ. ԽԱՉԻ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարե – ւերջնական առաջին ընկերական հանդիպումը բաժակ մը թէյի շուրջ՝ փետրուար 15ին, չարաթ կէսօրէ վերջ, ժամը ճիշդ 3ին, Salle Voltaireի մէջ, 2 rue de l'Odéon: Կը խնդրուի Փարիզի ինչպէս նաեւ քոյր մասնաճիւղերուն բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ ըլլալ այս հաւաքոյթին: Դասախօսութեան նիւթը՝ «Հայ կնոջ դերը մեր ազատագրութեան պատմու – թեան մէջ»:

Դիւակաւոր մեծ պարահանդէս

Կազմակերպուած INSTITUT ARMENIENի կողմէ

Շաբաթ **22** Փետրուար ժամը **21.30**ին

BEAULIEUի չքեղ սրահներուն մէջ, 168 Fg. St.Honoré

Զոյգ նուագախումբ, աւանկնկալներ, քօթիյոն եւ մրցում:



Կիները դիւերային հա – գուստով կամ ծպտեալ (costumé), պարոնները մութ գոյն հագուստ կամ նոյնպէս ծպտեալ:

Այժմէն սեղանները ա – պահովել, հեռաձայնե – լով Պ. Նուպարի, Ely. 23-66 կամ Institut Armé – nien Klé. 20-69:

Հայ երիտ. Միու – թիւններու անդամները իրենց անդամատեարերը ներկայացնելով կը վճա – րեն զեղչեալ գին:

ԽԱՐԲԵՐԴԻՆԵՐՈՒ ԽՆՋՈՅՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համա-Խարբերդցիական Միու – թեան մասնաճիւղը Բարեկենդանի առթիւ կազմա – կերպած է ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ մը, որ տեղի կ'ունենայ 16 փետրուար, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2էն մինչեւ 8, Սալօն Քօլպէրի ընդարձակ սրահին մէջ, 7 բիս Քօլպէր: Գեղարուեստական խնամուած բաժին, երգ, նուագ, արտասանու – թիւն եւ զանազան անակնկալներ: Մուտքերու մաս – նակցութիւն 50 ֆրանք:

ԿԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՂՐԵՐՈՒ

համար ճոխ մեքենք մը ամէն տեսակ ներքին ճերմակեղէններու պիտի գտնէք

DANY ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

8bis Rue Falguière, Paris (15)

Métro Pasteur կամ Մոնփարնաս

Տէր եւ Տիկոջ Պ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Յ. Գ. փա – փազեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղոր – դակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie** Glacière:

Le Gérant : L. KRIKORIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Ամրոյս. 10 Տոլ.

Mercredi 12 Février 1947 Չորեքշաբթի 12 Փետրուար

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4928–Նոր շրջան թիւ 567 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ՖՐ

ԲՈԼՈՐԻՆ ՄԷԿ ՊԱՏԱՍԽԱՆ

Փարիզի ռամկավար չաթաթաթերթը յունուար 22ին «Մուք խաղեր» զբայացունց խորագրին տակ հրատարակեց խմբագրական մը, ուժգն դրամա – դլուխ հայհոյթներով Հ. Ց. Դաշնակցութեան երդուեալ հակառակորդներուն:

Ցիշեալ դրութեան հեղինակը իր յօդուածը կը սկսի շատ խելօք խօսքերով: Այսպէս, կ'ըսէ թէ «Այսօր հայ ժողովուրդը միութեան եւ համերաշ – խութեան պատկեր մը կը ներկայացնէ, որուն նմանը իր պատմութեան մէջ թերեւս ուրիշ անգամ պատահած չէ: Երբ կը դիտենք ներքին բաժանում – ները որոնք կը խռովեն այնքան ուրիշ ազգերու քաղաքական կեանքը, կը հաստատենք որ մեր ժո – ղովուրդը մէկն է այն սակաւաթիւներէն ուր ամէն ոք համախմբուած է ազգային ուղղութեան մէկ քանի հաստատ եւ յստակ սկզբունքներու շուրջ»:

Մինչեւ հոս բարի: Ռամկավար խմբագիրը պարզապէս կը հաստատէ թէ այսօր հայութեան բոլոր հոսանքներն ալ համախմբուած են եւ ձեռք ձեռքի տուած՝ «ազգային ուղղութեան մէկ քանի հաստատ եւ յստակ սկզբունքներուն շուրջ», ո – րոնք են, ամէն բանէ առաջ, Թրքահայ Դատի պաշտպանութիւնն ու Ներգաղթը:

Այս իրականութիւնը հաստատելէ վերջ սա – կայն, ռամկավար խմբագիրը քանի մը տող վարը կը ջանայ իր ընթերցողներուն մտքերը պղտորել, «յիշեցնով իջողութիւն մը որ տեղի ունեցած է վեր – ջերս Փարիզի մէջ» եւ զոր քաղած է «քոլորովին վստահելի աղբիւրէ» (ստորագծումները մերն են, Հ. Ս.): Ի՞նչ է այս «իջողութիւնը»:

Մեծահարուստ Հայ մը, միապետական, իր մօտ կանչած է «փարիզահայ ականաւոր դրագէտ մը», որուն «պարզած է իր տեսակէտները, այն է պայքարիլ ներգաղթի չարժման դէմ, որ իր կար – ծիքով դաղթահայութիւնը «կորստեան» կ'առաջ – նորդէ, պայքարիլ Թրքահայ նահանջներուն Խոր – հրդային Հայաստանի կեդման ծրագրին դէմ, աչ – խատիլ «ուրիշ» Հայաստանի մը, «Ազատ եւ Ան – կախ» Հայաստանի մը կազմութեան համար: Եւ այս ծրագիրներուն յաջողութեանը համար մեծա – տունը կ'առաջարկէ հիմնել օրկան մը, հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներով»:

Դրագէտը «մերժած է գործիք դառնալ այս դաւերուն»:

«Բայց վերոյիշեալ միլիոնատէրը չէ բաւակա – նացած այսքանով: Ան կուշ ըրած է նաեւ ուրիշ անձնաւորութեան մը, Դաշնակցական գործիչի մը որ նոյնպէս դեր մը կը կատարէ դաղթականական կազմակերպութիւններու մէջ եւ որ, ըստ տեղեկա – տուներուն, յայտնելով հանդերձ իր եւ իր անձի – ական բարեկամներուն համամտութիւնը իրեն ե – զած առաջարկներուն, յայտարարած է թէ ներկայ պայմաններուն մէջ ոչ մէկ հաւանականութիւնկայ որ անոնք ընդունելութիւն դտնեն հայ ժողովուր – դին մօտ»:

Եզրակացնելով, ռամկավար չաթաթաթերթը կ'ըսէ թէ «պէտք է դիմակազերծ ընել այս ազդա – կործան թակարդները հեղինակները»:

Շաբաթ մը վերջ, 29 Յունուարին Հայ Ազգա – յին Ճակատի կեդրոնական օրկանը արտատպեց իր ռամկավար դրչեղբօր այս խմբագրականը, հետեւ – եալ դղրդալից խորագիրներով, զոյդ սիւնակի վրայ.—«Դաւադրութիւն Հայկական Դատին եւ Խորհրդային Հայաստանի դէմ: Դաւաճանները նո – րէն գործի անցած»: Իսկ ամէնէն յատկանշականն այն է՝ որ «Դաշնակցական գործիչ»ին վերաբերեալ հատուածը դլխագրով չարել արուած էր, տասը տող մէջ:

Կը նշանակէ որ Ազգ. Ճակատի օրկանին հա – մար այս բոլոր «մուք խաղեր»ուն, «ազդակործան թակարդներ»ուն, «Հայկ. Դատին եւ Խ. Հայաս – տանի դէմ դաւադրութիւն»ներուն մէջ գլխաւոր դերակատարը «Դաշնակցական գործիչ»ն էր եւ ոչ թէ «մեծահարուստ Հայը», որուն վերաբերեալ հատուածները պարզ տառերով չարուած էին:

Ճակատական խմբագիրը ուժ տալով իր երե – ւակայութեան, յունուար 30ի եւ Փետրուար 1ի թիւերուն մէջ կարդ մը բանասարկութիւններ կ'ը – նէ: Այսպէս, առանց կարմրելու, կը դրէ.—

«Դաշնակցական գործիչը որուն այս ծրագիրը ներկայացուած է, յայտնած է իր կուսակցութեան համաձայնութիւնը, աւելցնելով՝ ընդհանուր հո – սանքին, հայ ժողովուրդի կամքին դէմ երթալու վտանգը»:

Տարակոյս չկայ, որ ռամկավար թերթը եւ ա – նոր հետեւելով ճակատական օրկանը դիտակցա – բար խեղաթիւրած են «Դաշնակցական գործիչ»ին վերաբերեալ մասը, փրենց սովորական հակադաշ – նակցական պայքարին նիւթ մատակարարելու հասկնալի եւ «ներելի» դիտումով:

Ուստի եւ չէր արժէր որեւէ պատասխան տալ:

Սակայն « ի միմտութիւն մոլորեալ մտաց» եւ լուսաբանելու համար բարեմիտ հասարակու – թիւնը, բոլորին մէկ կը պատասխանենք, հրապա – րակաւ յայտարարելով.—

Ակնարկուած «Դաշնակցական գործիչ»ին զուտ անձնական տեսակցութիւնը խնդրոյ առար – կայ «մեծահարուստ Հայ»ուն հետ տեղի ունեցած է ո՛չ թէ «վերջերս», ինչպէս հաւաստեր է ռամկա – վար թերթին «քոլորովին վստահելի աղբիւրը», այլ 1945 ՅՈՒՆԻՍԻՆ, այսինքն ՔԱՍԱՆ ԱՄԻՍ ԱՌԱՋ եւ վերջացած է անոր ԲԱՑԱՐՁԱԿ ՄԵՐԺՈՒՄՈՎ: «Դաշնակցական գործիչ»ին պատկանած կուսակ – ցութիւնը, կամ անոր «անմիջական բարեկամները» ո՛չ մէկ տեղեկութիւն ունեցած են անոր այս անձ – նական տեսակցութենէն, ո՛չ առաջ եւ ոչ ալ ետքը. պարզ այն պատճառով որ խնդրոյ առարկայ «Ծրա – գիրը»՝ Խորհրդային Հայաստանէն դուրս «ազատ եւ անկախ Հայաստան» մը կազմելու մասին՝ երբեք անկախ Հայաստան» մը կազմելու մասին՝ երբեք չէր համապատասխաներ Հ. Ց. Դաշնակցութեան որ – դեդրած սկզբունքներուն:

Գնան ամիս առաջ տեղի ունեցած այս հանդի – պումը եղած է առաջին եւ վերջին տեսակցութիւնը երկու անձնաւորութեանց միջեւ:

Այդ տեսակցութեան մէջ ո՛չ մէկ առաջարկ եղած է «պայքարելու ներգաղթի չարժման դէմ», քանի որ այդ թուականին տակաւին Մոսկուան ու Երեւանը ներգաղթի համար ոեւէ հրահանգ տուած չէին: Նոյնպէս ո՛չ մէկ առաջարկ եղած է «հիմնե – լու օրկան մը, հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզունե – րով», իր «ծրագիրներուն յաջողութեանը համար»: Կ'երեւի թէ այս առաջարկները կատարուած են ռամկավար թերթի ակնարկած «ականաւոր դրա – գէտ»ին, որ ճիշդ է թէ «վերջերս» միայն տեսակ – ցած է յիշեալ «Հայ մեծատուն»ին հետ:

Հ. Ց. Դաշնակցութեան դիրքը Հայկական Դատին մասին չատ պարզ եւ յստակ էր քան տէս առաջ ալ, երբ մեր հակառակորդները տակաւին խարխափումի մէջ էին:

Ա՛յս է ահա ամբողջ ճշմարտութիւնը:

Ռամկավար թերթին (եւ անոր ձայնակցող Ազգ. Ճակատի օրկանին) կը մնայ «դիմակազերծ ընել» «քոլորովին վստահելի» հռչակուած «աղ – բիւր»ը եւ փաստերով ապացուցանել իրենց կար – ծեցեալ ամբաստանութիւնները:

ՀՐԱՆՏ – ՍՄԱՐԻՒԼ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ՊԱՐՏՔ ՄԸ

Միշտ կը զանգատինք թէ արուեստի քննա – դատներ չունինք,— երաժշտական, նկարչական կամ թատերական:

Անշուշտ այս պակասէն ամէնէն աւելի տու – ժողն է արուեստագէտը ինք, որ արդար անհամ – բերութեամբ մը կը սպասէ իր տուած հանդէսին, իր գործ գնդրքին կամ ներկայացման մը եւ նկա – բահանդէսի մը արձագանդին, որուն համար այն – քան աչքի լոյս վատնած է: Շատ անդամ անլուր դրկանքներով:

Դեռ կը սպասենք այն ձեռնհասներուն որ պի – տի խօսին Օննիկ Պէրպէրեանի համանուագին եւ Տիկին Մառի Թէրզիպաշեանի վերջին երգահան – դէսին վրայ...

Եւ ահա վերջինը, ծանօթ նկարիչ Սարդիս Խա – չատրեանի նկարահանդէսը, նախաձեռնութեամբ Փարիզի քաղաքապետութեան:

Արուեստագէտը Ամերիկայէն հազիւ վերա – դարձած, իր թանկագին բեռներուն հետ հրաւէր կը ստանայ պետական թանդարանէ մը, իր «հնդ – կական արուեստի ընդօրինակութիւնները» տրա – մադրել, ցուցահանդէսին:

Անշուշտ մեզի համար պատուաբեր այս առի – թը լիուլի կ'օգտագործենք, գոնէ այցելելով նկա – բահանդէսին ուր յաճախ առիթ կ'ունենանք հան – դիպելու բարձրաստիճան հիւրերու, ինչպէս ակա – դեմական կրուսէ, չինական դեսպանը եւ ուրիշ – ներ, որոնց գնահատական խօսքերը մեր հայրե – նակցին հանդէպ հաճոյք կը պատճառեն բոլորին: Բայց, ամէնէն առաջ մեր նկարիչներուն կ'իյնայ երթալ տեսնել եւ մեզ ներկայացնել Գ. Ս. Խաչա – տրեանի նոր գործը, իր արուեստի նրբութիւննե – րուն մէջ:

ՍՕՍԻ

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՀԻՆԳ ԴԱՇՆԱԿԻՐՆԵՐԸ

Գրաւոր քուղթեր

Ինչպէս գրած էինք երէկ, Երկուշաբթի օր, 10 Փետրուար, ստորագրուեցան Իտալիոյ, Հունգարիոյ, Ռումանիոյ, Պուլկարիոյ եւ Ֆինլանտայի հաշտութեան դաշնագիրները, Ֆրանսայի արտա – քին նախարարութեան ժամացոյցի Սրահին մէջ: Ճիշդ այն սեղանին վրայ ուր պառկած էր Ռոպէս – փիէռ դլխատուելէ առաջ, Ֆրանսական յեղափո – խութեան չրջանին:

Օրուան հիւրընկալն էր Պ. Պիտօ, Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, որ յանուն քսան դաշնակից ազդերու բարիդալուստ մաղթելով հինդ պետու – թեանց պատուիրակներուն, յայտարարեց.

— « Երեսուն տարուան մէջ երկրորդ անդամ ըլլալով Ֆրանսական կառավարութիւնը պաշտօն ստացած է իր դաշնակիցներէն եւ բարեկամներէն հրաւիրել ազդերը որ վերջ տան սոսկալի պատե – րազմներու իր հողին վրայ: 1947 Փետրուար 10ի թուականը, որ այնքան ծանրաբեռնուած է վեց տարուան անդադրմ պայքարներու եւ ներկայի դժուարութեանց եւ մտահոդութեանց տառապանք – ներով, կը լուսաւորուի սակայն ապագայի խոս – տումներով... Պարոններ, այս դաշնագիրներն ստորագրող կառավարութեանց կ'ինդայ, բոլորին օգնութեամբ, փոխադարձաբար համաձայնելով ի սպաս արդարութեան եւ ազատութեան, հիմնել աշխարհ մը՝ ազատ պատերազմէ, ուր միւգամ ընդ միշտ վտարուած ըլլայ վախը»:

Նախ հրաւիրուեցաւ իտալական պատուիրա – կութիւնը, որուն հետ ստորագրեց նաեւ Ֆրանսա, քանի որ պատերազմ էր մղած անոր դէմ: Իրա – քանչիւր պատուիրակութիւն սեղանին առջեւ ներ – կայացած տուեն Պ. Պիտօ հետեւեալ խօսքերը կ'ուղ – դէր, յանուն Միացեալ Ազդերու կազմակերպու – թեան, բարիդալուստ մաղթելէ վերջ.— « Համա – ձայնութիւն գոյացած է հաշտութեան պայմաննե – րու մասին, դաշնակից ազդերուն եւ (պարտեալին անունը) միջեւ: Կը վկայեմ թէ ստորագրուելիք բնագիրը կը համապատասխանէ Յունուար 17ին Ուաշինկթընի մէջ յանձնուած պատճէններուն: Դաշնագրին ստորագրութիւնը կընչանակէ յանձնա – ռութիւն ստանձնել ուղղամտօրէն եւ հաւատարմ – օրէն գործադրելու դաշնագրին բոլոր պայման – ները»:

Ստորագրութեանց արարողութիւնը տեւեց 25 վայրկեան: Միացեալ Ազդերուն որոշումով, որ – դիլուած էր յայտարարութիւններ ընել ստորա – գրութեան պահուն: Իտալիա ստորագրեց ժամը 11.32ին, Ռումանիա 3.21ին, Պուլկարիա 3.30ին, Հունգարիա 4.30ին, Ֆինլանտա 5.45ին:

Ջանդան երկիրներու բողոքի յայտարարու – թիւնները չկարդացուեցան, այլ պարզապէս ար – ձանագրութեանց կցուեցան: Ռումանիոյ պատ – ուիրակութիւնը կը զանգատէր թէ «տարապայման եւ անարդար» բեռներ դրուած են որոնք պիտի ծանրացնեն երկրին տնտեսական վիճակը: Ցետոյ կը բողոքէր որ զրկուած է Գերմանիոյ պարտքերը պահանջելու իրաւունքէն եւ կը դատապարտէր դաշնագրին տնտեսական յօդուածները: Պուլկարիա եւս կը բողոքէր դաշնագրին տնտեսական յօդ – ուածներուն դէմ եւ կը պարզէր Պուլկարիոյ ստո – րերկրեայ գործունէութիւնը Գերմաններուն դէմ: Հունգարիա նոյնպէս կը բողոքէր տնտեսական պայմաններուն եւ հողային կորուստներուն դէմ: Եուկոսլաւիա (յաղթական), որ նախապէս որոշած էր չստորագրել իտալական դաշնագիրը, վերջին պահուն տեղի տուած էր, իր պարտականութիւնը կատարելու համար խաղաղութեան հաստատման մէջ: Բայց կը բողոքէր դաշնագրին դէմ, դիտե – լով թէ «Եուկոսլաւ ժողովուրդը երբեք պիտի չհրաժարի այն հողերէն որ իրեն կը պատկանին, ազդագրական տեսակէտով»:

Արարողութեանց ներկայ էին յաղթական պե – տութեանց դեսպանները եւ ուրիշ պատուիրակներ, որոնք իրենց կարգին ստորագրեցին դաշնագիր – ները:

Ծաւիր դէպքեր Իտալիոյ մէջ

ԱՆԳԼԻԱՑԻ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ ՄԸ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ

Մինչ հաշտութեան դաշնագիրները կը ստո – րագրուէին Փարիզի մէջ, ամբողջ Իտալիան խոր յուզումի մը մատնուած էր: Դաշնագիրը ստորա – գրելէ վերջ, սրահէն դուրս ելած տեղն, իտալա – կան պատուիրակը, Լուիճի տի Սարանեա, կ'ըսէր թղթակցի մը.

— « Իտալիա իրական դեր մը չունեցաւ դաշ – նագրին պատրաստութեան մէջ: Դաշնագիրը յօ – րինուեցաւ մեր դլխուն վրայ: Իտալիոյ ամբողջ ապագան վտանգուած է: Մեզի համար սեւ օր մըն է այսօր »

Իտալացի թղթակից մը ստորագրութեան լու – րը հետազրելով Հռոմ, կը յայտարարէր.— «Այ – սօր օդարշաւներու յատուկ ահազանդը կը հնչէ իմ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԲՈՒՆ «ՖԱՇԻՍՏ»ՆԵՐԸ

Տակաւին երէկ, Դաշնակցութեան հակառակորդները դաշնակից պետութեանց դիմելով, կը փափագին թէ համայնավար իշխանութիւն մըն է Հ. Հանրապետութեան կառավարութիւնը, հետեւաբար անվստահելի: Եւ այս՝ ճիշտ այն միջոցին երբ «մէկ Հայ մէկ ոսկի» կ'արժէր եւ առանց արտաքին օգնութեան մեր դոյութիւնը վտանգուած էր:

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը մէկ անգամ ծնած՝ իր 60 տարուան դործի տարիքն ունի արդէն եւ երբեք դաւանափոխ եղած չէ: Որովհետեւ ղինք ծնող ժողովուրդի ճակատագիրը փոխուած չէ մեծապոյն մասին համար: Ի՞նչպէս կը տրամաբանէք որ նոյն մարդը քանի մը ծնունդ ունենայ, եւ կուսակցութիւն մը իր պատմական դերին մէջ ըլլայ երէկ համամիտաւոր, այսօր ֆաշական իր չըլնակով:

«Ֆաշիստ» Դաշնակցութիւնն էր որ իր մեծ առաքելին՝ Ակնունիին միջոցով պատմութեան յանձնած է Դէպի երկիր կոչը, եւ այսօր ձեր դոյութիւնը նոյնիսկ այդ նոյն կոչով կ'ապահովէք:

Բերնի ծամոց մը եւս ունիք: Այն թէ Դաշնակցական Հանրապետութիւնը հովանաւորող մը կը փնտռէր եւ դիմած էր Ուիլսընի Ամերիկային:

Նախ մի մոռնաք որ ամերիկեան հողատարածութիւնը ընդարձակ էր երկու Համագումարներու ընթացքով (Փարիզ), բոլոր հոսանքներու միջոցաւ, նախագահութեամբ Պողոս Նուպարներու եւ Գ. Նորատունկեաններու:

Յետոյ, խոստովանեցէք որ այդ քաղաքականութեան կը պարտիք Ուիլսընի սահմանագծած Հայաստանը, որուն ապաւինած էք այսօր, ազդակատ վարելու համար: «Հայաստան քարիւղ ունի» հարցնող ամերիկեան Ներակոյսը այն առեն չէր ուզեր դոհանալ երեւանի քարահանքով, այլ կը պահանջէր սանկ ծովէ ծով ընդարձակ հողամաս մը, որուն մէջէն հոսէին Մուսուլի քարիւղը եւ ուրիշ բաներ: Եւ ծրագիրը ձախողեցաւ դիւ չծնած, չահերու բախտումով:

Եւ սակայն փաստ մը, պահանջագիր մը, մուրհակ մը թողուց մեր ձեռքը եւ ամէնքս անոր պարտաւորութիւնը կը պահանջենք այսօր:

... Զո՛յլ, այն սակաւաթիւ համակրողները որ ձեր չուրջը ունիք օր մը փոխանակ չառնելու, կրնան լքել ձեզ. որովհետեւ այդ նոյն համբաւքը օր մը Դաշնակցութեան փառաբանող եղած է եւ ներկայիս մէկզի քաշուած է, ազգային անյաջողութեան մեղքը անոր վրայ նետելով:

Եթէ այդ պատճառով Դաշնակցութեան քէն կապողներ կան, ձեր ձախողութեան պարագային անոնք պարզապէս պիտի թագնեն ձեզ:

«Դուք», ըսի, բայց դուք ո՞վ էք: Դուք անծանօթ, անանուն, չարագէտ ստուեր մըն էք մեր ազգային կեանքին մէջ:

Դուք գործ խանգարող, պառակտող, քաղաքական հաւաստամքէ զուրկ չար ոգին էք:

Դուք հինէն ի վեր քաղաքին չէք ունեցած պարկեշտօրէն կազմակերպուած ուժ մը ներկայացնելու: Ի՞նչ անուն կրնանք տալ ձեղի

Մեր մէջ դոյութիւն ունեցած է Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութիւնը, որուն դաւանանքըմերինէն չատ ալ տարբեր չէ:

Եւ դուք ան չէք:

Վերակազմեալ Հնչակեան, անոր զաւակը, աւելի ազգային-յեղափոխական: Դուք ան չէք:

Ռամկավար Ազատական՝ մեր եւ անոնց մէջ ճգուած բարեփառնութեան նոր կամուրջը: Դուք ան ալ չէք:

Համայնավա՞ր:

— Դո՞ւն ես Ցիսուսի աշակերտը...

— Ոչ, ես զայն չեմ ճանչնար:

Ու ապագայ առաքեալը դեռ աքաղաղը երեք անգամ չխօսած, երեք անգամ ուրացաւ իր տէրը...

Դուք ամէն տեղ կ'ուղէք երեւալ, ամէն դռան ու դիմակ կը փոխէք, համաձայն օրուան պաղատանքին:

Ո՞վ է բուն «Ֆաշիստ»ը, ուրեմն:

Դունափոխ, ժամանակին յարմարող, ստախօս, քաղաքական ծոյլեր, լարախաղաց, Ջուր պղտորող թզուկներ:

Քաղաքացիական քաջութենէ զուրկ, անողնայար, նպաստընկալ այս տարրն է որ նոր կուսակցութեան մը ապրմը ինը ամիսն անգամ մը կը վիժեցնէ:

Ահա այս տարրն է որ կազմուած է բոլոր հայ կուսակցութիւններու թափթփուքներէն, յաճախ կենակցելով օտար թափթփուքներու հետ:

Հոն է՝ ձախողած եւ թերահաւատ Հնչակեանը, իր կուսակցութիւնը ուրացող: Հոն է յոդնած եւ պառաւած Ռամկավար անհաւատը: Հոն է մանաւանդ վհատուած, ուրացող, ինքնիրեն հայհոյող Դաշնակցականը:

Հոն է «անկուսակցական» եւ «մենք համայնավար չենք» դիմակաւորը:

Այդ տեսակ միջավայրի մը մէջ միշտ ներկայ է պարտականութիւններէ խուսափող հայ ունեւոր դասէն մաս մը: Նոյնիսկ փիլիսնաւոր փոքրամասնութիւն մըն ալ իբրեւ զարդարանք:

Ահա խառնիճաղանճը երէկուան եւ այսօրուան որ քարեր կը նետէ մեր ոտքերուն տակ, չատ անգամ ջուր լեցնելով թշնամիներու ջաղացքը:

Եւ ահա մեզ մեղադրողը իրրեւ «Ֆաշիստ»: Իրականին մէջ ինքն ըլլալով ժամանակներու յարմարող մակաբոյծը:

Մենք կ'ապրինք խօսքի եւ մտքի ազատութիւնը յարդող երկրի մը մէջ: Սակայն ազատութիւնը կը կայանայ անոր մէջ որ իր «ազատութեամբ» չանպատուեր ուրիշին ընկերային եւ անհատական պատիւը եւ չի ղրպարտեր:

Ես պիտի թելադրէի ի հարկին եւ անմիջապէս դիմել ընդհանրապետութեան տարբրակին միջոցին,— անուանարկութեան դատ բանալ, երբ մէկը կը համարձակի «Ֆաշիստ» անուանել ղինք:

Դաշնակցութեան կազմակերպութիւնը իր ընելիքը մեղի չի հարցներ անչուշտ. բայց մենք չենք կրնար հանդուրժել որ ամէն խօսակցութեան մեր երեսին նետեն լուտանքի պէս «Ֆաշիստ» բառը: Ինչպէս որեւէ լուտանք պատուոյ դատով կը պատժուի, նոյնն է եւ այս պարագային: Կամ կը հաստատէ «Ֆաշիստ» ըլլալս կամ կ'ենթարկուի հետեւանքին:

Մեր աղատ լրագիրը ուրիշին չզուշնե՞նք: Անոնք որ այս խրատը կուտան, թող նախ իրենք զգուշանան:

Հիմա հասկցուեցաւ կարծեմ ինչպէս «դուք»ին, նոյնպէս «մենք»ին նշանակութիւնը եւս:

Այսինքն, ինչպէս որ առանց Երեւանի ըլլալու միլիոնաւոր մարդիկ կան որ Հայ են, կան նաեւ բազմութիւններ, ոչ արհամարհելի, որոնք առանց Դաշնակցական ըլլալու աւելի Դաշնակցական են, այսինքն թէ՝ դիմադրական ճակատին հինէն ի վեր օգնողներու կամաւոր բանակն են:

Այս զուտ հայկական արտադրութիւն է եւ ներժարը միշտ իր կողմը, որ երեւան կուգայ ի հարկին: Դաշնակցութեան պահեստի ուժն է այն:

Ինչպէս երէկ Վասպուրականէն մինչեւ Շ. Դարահիսար ու Եդեսիա, վաղը կարսէն մինչեւ «սահմանը քաջաց» եւ ամէն տեղ մենք կը հետեւինք հայկական փաստացի ուժին:

Հիմա, եթէ համայնավար վարդապետութիւնը՝ լուծելով, տարրալուծելով, ձուլելով իր մէջ եւ չուրջը գտնուղ խայտաբղէտ տարրերը բիւրեղանայ եւ կազմակերպուի՝ յանդգնօրէն պարզէ իր պաշտօնական դրօշը, ազգային ճակատամարտի պատնէշին վրայ, այն առեն է որ հրապարակէն պիտի քշուին պարապ տեղը աղմկող անդործ եւ անպէտ մարդիկ:

Աղէտին բերը այնքան ծանր է որ, ոչ մէկ առեն միակ կուսակցութիւն մը — գոնէ երկրէն դուրս — պիտի կրնար տանիլ: Ուրեմն, երբ կազմակերպուի համայնավարութիւնը, այն առեն ժամուար չէ ճամբայ գտնել Դաշնակցութեան հետ, միասամ եւ ուժեղ:

Այդ կը պահանջէ մեր չահը ազգային:

Վաղը թերեւս նոր Սասունցի Դաւիթ մը մարտադաշտ իջնէ. պէտք է որ մէյտանը մաքրուած ըլլայ: Եթէ դուք չէք կրնար, միասին մաքրենք հրապարակը:

Ա՛յս կը պահանջէ մեր ընդհանուր չահը:

Խ. ՎԻՇԱՊ

ՕՐՈՒԱՆ ԿԵԱՆՔԷՆ

Եւրոպայի ածուխի տագնապը

Ածուխի տագնապը հետեւանք է դլխաւորապար անդլիական առաքումներու բացարձակ դադարումին եւ Գերմանիոյ ածուխի առաքումներու նուազումին: 1938ին Եւրոպայի ամբողջական արտադրութիւնն էր ութ հարիւր միլիոն թոն, (այս թիւին մէջ չեն մտներ Ս. Միութեան ածուխի արտադրութիւնը), որ կը նշանակէ Եւրոպայի արտադրութեան 55 առ հարիւրը:

Համաչխարհային չափանիշով միւս երկու ածուխ արտադրող երկիրներն են Մ. Նահանդներն ու Ս. Միութիւնը: Յարդ ածուխի դլխաւոր կեդրոնը կը հանդիսանար Մեծն Բրիտանիա: Շնորհիւ իր հսկայական ածուխի պաշարին էր, որ ան, տարիներէ ի վեր, կը պահէր ճարտարագործական յառաջդիմութեան մէջ առաջնակարդ դիրք մը: 1946ին անոր արտադրութիւնը եղած է 189 միլիոն հինդ հարիւր հազար թոն, մինչդեռ 1913ին այդ թիւն էր 287 միլիոն:

Պատերազմէն առաջ Եւրոպայի ածուխի դլխաւոր արտածողներն էին.— Գերմանիա 40 առ հարիւր, Անդլիա 32, Լեհաստան 10 առ հարիւր: Այսօր այդ թիւերը իջած են.— Գերմանիա 15 առ հարիւր, Լեհաստան 7 առ հարիւր, Անդլիա դէրօ: Ուրեմն պատերազմէն առաջ Եւրոպա ներածուած 82 առ հարիւր թոնին դէմ այժմ ներածուած է միայն 22%: Ահա թէ ո՛ւր է ածուխի տագնապին դաղտնիքը:

Նախապատերազմեան չրջանին հետ բաղդատելով Եւրոպայի ածուխի բացն է տարեկան 52 միլիոն թոն. այս բացին մէկ մասը սկսած են դոցել Մ. Նահանդները, տրամադրելով տարեկան 20 միլիոն թոն: Մ. Նահանդները ցարդ երբեք ածուխի դլխաւոր արտադրողներ չէին եղած, նկատի առնելով երկրին հեռաւորութիւնն ու փոխադրական հսկայ ծախքերը: Ամերիկեան այս կարգադրութեամբ Եւրոպայի ածուխի նուազութիւնը թէեւ 32 միլիոն թոնի կ'իջնէ, սակայն Եւրոպական Ածուխի Ընկերակցութիւնը այս կարդադրութիւնը անտեսապէս չարմար չի նկատեր, առարկելով որ անոր փոխադրութիւնն ու դինը չատ սուղ պիտի արժեն ու պատճառ պիտի դառնայ, որ Եւրոպայի ունեցած տոլարի փոքր պաշարը ամբողջովին սպառի, (տարեկան 400 միլիոն տոլար): Եւ կը պահանջէ որ փոխադրութեան համար որոշ կարդադրութիւններ ըլլան:

Մասնագէտներու կարծիքով Եւրոպան տակաւին ածուխի այնքան պաշար ունի, որ հարիւրաւոր տարի կը բաւէ իր դործածութեան համար: Օրինակ, Լեհաստանի հանքերուն հարստութիւնը 60.000 միլիոն թոն կը դնահատուի: Տարեկան արտադրութիւնը 100 միլիոն թոն հաշուելով, վեց հարիւր տարի կրնայ տեւել տակաւ:

Ֆրանսա որ առկէն չատ ածուխ ներածող երկիրն է, 1946ի արտադրութիւնը բարձրացուցած է 49 միլիոն թոնի, նախապատերազմեան չրջանի արտադրութեան 109 առ հարիւրը: Լեհաստան՝ 47 միլիոն թոն. այս քանակութենէն ան կրնայ Եւրոպայի տրամադրել տարեկան 20 միլիոն թոն: Լեհաստան, համաձայն նոր ծրագրի, պիտի արտադրէ տարեկան 100 միլիոն թոն:

Ածուխ արտադրող երկիրները սկսած են արագ թափով աշխատիլ, արտադրութիւնը աւելցնելու եւ նախապատերազմեան չափին հասցնելու համար: Այսպէս Պելժիա ներկայիս կ'արտադրէ 24 միլիոն թոն, Հոլանտա 9 միլիոն, փոքր մաս մըն ալ Չեխոսլովաքիա: Սակայն մինչեւ Լեհաստանի արտադրութեան աճումը, ածուխի խնդիրին լուծման դլխաւոր միջոցը կը հանդիսանան Անդլիոյ եւ Ռուրի ածխահանքերը: Անդլիա չնորհիւ հանքերու ազդայնացման, կը յուսայ բարձրացնել արտադրութեան չափը: Ռուրի հանքերուն մէջ այ Ս. Միութեան նման «սթախանովեան» դրութիւն մը հաստատուած է, աշխատաւորներուն տալով բացառիկ անուններ, նիւթական պարգեւ եւն:

Ածուխի տագնապին առջեւ եւրոպական պետութիւնները միացեալ ճակատ են կազմած, անդամակցելով Եւրոպայի ածուխի ընկերակցութեան: Հոն ուր դիւանադիտութիւնը կը ձախողի յաճախ, ընդհանուր չահը կ'ներբայրացնէ դիրքեր...

Վերջին օրերս Անդլիոյ ածուխի տագնապը այնքան սաստկացաւ որ արտածումը բոլորովին արդիլեցին, չատ մը դործարանները փակուեցան, էլեկտրականութիւնը կրճատուեցաւ եւ ուրիշ սահմանափակումներ հաստատուեցան:

ԻՏԱԼԱՑԻՆԵՐՈՒ ԿԱՄԱՒՈՐ ԴԱՂԹԸ

Իտալական դաշնագրի արտադրութեան համաձայն, Աղբիւրականի կարեւոր նահանգին՝ Փօլա քաղաքը պիտի յանձնուի Եուկոսլաւիոյ: Քաղաքին բնակիչները, 33 հազար Իտալացիներ, չհանդուրժելով այս կարդադրութեան, որոշած են գաղթել մայր երկիրը: Այս պարագան ապշութեան մատնած է եուկոսլաւ կառավարութիւնը, որովհետեւ քաղաքը պիտի վերածուի «ուրուականներու վայրի» մը: Արդէն մեկնած են չորս հազար հոգի բարեկեցիկ դասակարդէն: Կը կարծուի թէ գաղթողներու ընդհանուր թիւը պիտի ըլլայ 25 հազար անձ: Ասոնք անտոյդ կացութեան մը մէջ կը դտնուին եւ չեն դիտեր ո՞ւր, ե՞րբ կամ ինչպէ՞ս պիտի մեկնին ու կը սպասեն կառավարութեան կարգադրութեան:

Կառավարութիւնն ալ իր կարդին նեղ կացութեան մատնուած է, այդ դաղթականները տեղաւորելու եւ անոնց դործ ճարելու համար: Վարչապետը Ամերիկա դնուած միջոցին, խօսած է այդ մասին ամերիկեան իշխանութեանց հետ եւ անոնց օժանդակութիւնը խնդրած: Իտալական կառավարութիւնը տասը միլիոն լիրի վարկ մը քուէարկած է պարպումի ծրագրին համար: Տրամադրած է նաեւ չորս մեծ փոխադրանաւեր անոնց կարասիները փոխադրելու համար Աղբիւրականի իտալական քաղաքները՝ Վենետիկ, Ռաւէննա, Անքոնա, Պրինտիզի:

Քաղաքին առեւտրականներու ընկերութեան նախագահը յայտարարած է, թէ 750 առեւտրականներէն վաթսունը միայն կ'ուզեն մնալ, 90 նպաստաւճառներէն պիտի մնան չորսը: Ոչ մէկ դեղադործ:

ԵՐԵՔ ՄԻԼԻՈՆ ԱՆԳՈՐԾ

Անկախ գաղթականական այս նոր հոդէն, Իտալիոյ վիճակը իսկապէս տաժանելի է: Անդործներու բանակը օրէ օր կ'աճի: Պաշտօնական տեղեկութիւններու համաձայն, Դեկտեմբերի մէջ անդործներուն թիւն էր երկու միլիոն իննսունեօթ հազար երկու հարիւր յիսունը եօթը, որ 100.000ի յաւելում մը կը ներկայացնէ:

Այս թիւը ճիշտ ու կատարեալ չի նկատեր Մ. Նպաստամատոյցը եւ կը կարծէ թէ անոր վրայ պէտք է բարդել տակաւին առնուազն 900 հազարին մէկ միլիոն դործազուրկները: Որով դործազուրկներու թիւը կը բարձրանայ 3 միլիոնի, թիւ մը որ մինչեւ հիմակուանները կը դէշ կ'անցնի: Դարձեալ անցեալ տարուան կիսուն, Միջազգային Նպաստամատոյցը իտալացի անդործներու թիւը հաշուած էր երկուք ու կէս միլիոն, որուն մէկ ու կէս միլիոնը կը կազմէին

ընտանիքի պետեր: Նկատելով որ իւրաքանչիւր ընտանիքի մէջ առնուազն երկու երեք ոչ աշխատաւորներ կը գտնուին, ուրեմն, ներկայիս իրրեւ հետեւանք անդործութեան, վեց միլիոն, թերեւս աւելի ժողովուրդ թշուառութեան մատնուած է:

Իտալական ճարտարարուեստը թէեւ բաւական վերակենդանացած էր, բայց ցուրտն ու ածուխի նուազումը դանդազեցուցին աշխատանքները:

Անդործութիւնը մասամբ բառնալու համար, կառավարութիւնը ձեռնարկած էր պատերազմին վնասուած պետական հաստատութիւններու եւ հանրային ճեռնարկներու վրայ աշխատցնել բանուորները: Այդ նպատակին համար կը ծախսէ տարեկան 173.600 միլիոն լիր: Բայց այդ աշխատանքներու համար գործածելիք աշխատաւորներու առաւելագոյն թիւը 166.000ը չանցնիր: Ու մինչ ուրիշ պետութիւններ աշխատաւոր ձեռքերու պակասը ունին, այս պայմաններու տակ Իտալիան կառավարութիւնը հարկադրուած է «արտածել» իր բանուորները, որպէս յաւելեալ ապրանք, Եւրոպայի եւ Հարաւային Ամերիկայի զանազան երկիրներ:

Ա. Հ.

ՏԽՐՈՒՆԻ

Հրիփսիմէ Զարդարեան (Հօմօ)

«Ցառաջ»ը ձեռքս կը քարանամ յանկարծ: Ու ինքնաբերաբար խօսքը կը թռի բերանէս.

— Վա՜յ, Հօմօն մեռեր է...:

Ու աչքերուս չեմ կրնար հաւատալ վայրկեան մը: Սակայն, այո՛, իրականութիւն է: Մեռեր է մեր ապաքսիկ, համակ կեանք ու ծիծաղ-ծաղիկ, Վիէնի մեր անդին Հօմօն:

Տարիներէ ի վեր կը տառապէր: Լեարդի ծանր հիւանդութեան հետ յօդացաւը եկած ու մտած էր անոր կուրծքին տակ՝ բարի սրտին մէջ: Ու ան կը թպրտար կուրծքին վանդակներուն խփուելով, ինչպէս փափուկ թռչուն մը վայրենիի ճանկի մը մէջ:

Իր հինդ որբուհիները — չորս մանչ, մէկ աղջիկ — անհայր էին արդէն հինդ տարիէ ի վեր: Հիմակ մնացին նաեւ անմայր՝ ու որբութիւնը նոր պիտի դպնար թերեւս, դիւրաւ անոր դուրգուրանքէն, բարի ու մայրական խրատներէն ու ղեկավարութենէն: Որբերէն երեքը թեւեր կապած են արդէն, սակայն, երկուքը փոքր են եւ կարօտ մայրական խնամքի:

Սիրելի Հօմոյի կորուստովը, Վիէնի հայ գաղութը կը կորսնցնէ իր է՛ն ազնիւ անդամներէն մին: Իր պարտականութիւններուն դիտակից հայ մայր մը: Դաղափարական եւ եռանդուն խաչուհի մը եւ, մեր մայրենիքին հիացող ընթերցասէր մը:

Ցաճախ դրոյց կ'ունենայինք Տիգրանուհիին («Ցառաջ»ի առնուհին) խանութին մէջ, հայերէնի տոհմիկ սովորութիւններու, անցեալ ու անվերադարձ յիշատակներու եւ ազգային խնդիրներու շուրջ:

Ին չատ խօսողը ինքը կ'ըլլար սրտի մորմոքով ու յուզումով...:

Դուն աւելի քիչ խօսէ ու մտիկ տուր դիտողութեանս, կը պատասխանէր ծիծաղով մը:

— Աման, դուն ալ կը վախնաս, որ կը մեռնի՞մ... Չէ՛, չէ՛, տակաւին չեմ մեռնիր... պիտի չմեռնիմ մինչեւ որ աղջիկս ու տղաքս չկարգեմ...

Թեզ Հօմօ, իր սրտին այս ազնիւ բաղձանքները անկատար մնացին:

«Լաֆայէթ»՝ ծանօթ վաղոյկն անցնելու առեն, երկինքը պայծառ օրերուն, դինքը կը տեսնէի, որ պատուհանը բացած կը սպասէ: Աբեւին պալուն կը սպասէր: Երբ ան քանի մը թեւ կամ վարոց բարձրանար ու իր ցոլքերովը մայթը օծէր ու տաքցնէր, այն առեն նստարանն առած վար՝ մայթին վրայ կը նստէր, անցնող-դարձողի հարցումին միեւնոյն պատասխանը տալով.

— Աբեւ կը ժողուիմ, ձմրան պաշար...:

Հօմօ՛, աղնիւ քոյր, ուրեմն, այսուհետեւ ալ Աբեւադալին պիտի չըսպասե՞ս...

Բեզ ճանչցայ իբրեւ ծաղիկ մը, պոկուած ու նետուած օտարութեան անհարազատ վայրի մը մէջ: Կապատովկիոյ դաշտերէ՞ն, Հովիաննէ՞ն թէ՝ Արդոսի կողերէն փրցուած ծաղիկ մը անանուն, հունտը բերուած Հայաստանի բարձրաւանդակէն ...:

Ու խամրեցար անհարազատ հողերու վրայ, ինչպէս քեզ նման բիւրաւոր ազնիւ հայ մայրեր: Ու զացեր աւելցնելու դարիպ հողվըրտիքի փոս մըն ալ, հայրենիքին կարօտը աչուըներուդ մէջ:

Հիմակ, ի՞նչպէս ըսեմ թէ՝ հողը թեթեւ դայ վրադ, քանի որ դիտեմ օտար հողին ծանրութիւնը...: Թող լոյս ըլլայ դերեզմանդ եւ, այս քանի մը տողը փունջ մը ծաղիկ հայրենի սարերէն քաղուած ու բերուած քու թարմ հողաթումբիդ վրայ:

Վոխլիւզ

Ն. ՇԻՆԱԿԱՆ

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԿԱՐՏԱՆ.— Փետրուար 2ին կէսօրէն վերջ բազմահարկ բանախօսութիւն մը տեղի ունեցաւ Պիվէրի Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Նախագահը ընկեր Հ. Աւետիսեան, հանդէսը բացաւ քանի մըպատշաճ խօսքերով եւ հրաւիրեց ներկաները յոտնկայս յարգել ողբացեալ ընկեր Լ. Գեղունիի յիշատակը: Գեղարուեստական բաժինը կ'ի յնար Հ. Ց. Դ.-«Նոր Սերունդ»ի Վարանդեան խումբին: Երդչախումբը թնդացուց սրահը, «Մարսէյեզ»ով ու «Ցառաջ, Հայեր Հայրենիք»ով: Եղան արտասանութիւններ, մեներգ ու նուագ: Արտասանեցին Պօղոս Աւագեան, Համբարձում Տօնապետեան, փոքրիկն Քրիստափոր Պետրոսեան, Մարի Նաւօեան (Ա. Ահարոնեանի «Օտար Հորիզոններ տակ» եւ Մ. Վարանդեանի «Հայ Հերոսները» բոլորն ալ ծափերու արժանացան:

Ցետոյ նախագահը բեմ հրաւիրեց ընկեր Գ. Իփէքեանը որ աւելի քան մէկուկէս ժամ խօսեցաւ: Բանախօսը պարզելով Հ.Ց.Դ.ի կատարած դերը արտասահմանի մէջ, թուեց անոր գործունէութիւնը, յեղափոխական, դաստիարակչական, եւ ուրիշ

ասպարէզներու մէջ, Դաշնակցական մամուլին ազդանուէր ջանքերը եւն.: Ներկաները չատ գոհ մնացին:

Երդչախումբը երգեց, «Թէ թեւ ունէի», մեներգ Զաւէն Գինոսեանէ, նուագ Ջութակով, Անդրանիկ Մաթոյեանէ, դարձեալ արտասանութիւն Սահակեան Համբարձումեանէ, փոքրիկն Վրէժ-Փիւրիկեանէ: Հանդէսը վախուեցաւ «Մշակ բանուոր»ով:

Ստեփան

«ՄԱՐՈՒՈՂ ՃՐԱԳՆԵՐ»Ը

ՄԱՐՍԼԻԱ, «Ցառաջ».— Արտասահմանի մէջ ուր որ հայ գաղութներ կան, ունինք նաեւ Հ. Ց. Դ. Կոմիտէներ եւ խումբեր: Քառորդ դարէ ի վեր մեր կազմակերպութիւնը, իր կարելի բոլոր միջոցներով աշխատած է վառ պահել հայ ոգին ու հայրենասիրութիւնը:

Օրն ի բուն Հայաստան հոլովողները փոխանակ այդ ուղղութեամբ թափուած ճիգերը դնահատելու եւ երախտապարտ ըլլալու, սեւացրէքեան քաղաքականութեան կը հետեւին, մինչդեռ կացինի հարուածները իրենց ոտքին է որ կը պարնան:

Հ. Ց. Դ. Ցոմոնի «Շանթ» թատերախումբը նորակազոյց դպրոց-սրահի կահաւորման համար, Փետրուար 1ին բեմադրեց նոյն սրահին մէջ Հայ. Պետ. Թատրոնի խաղացանկէն խիստ բարոյալից արամ մը, Ա. Աբէլեանի «Մարուղ ճրագները», հակառակ մղուած պայքարին եւ տիրող ցուրտին՝ աթոռները ամբողջութեամբ զբաւուած էին: Կ'ամփոփեմ խաղին նիւթը.—

Երեք զաւակներու տէր աղքատ ու թշուառ ընտանիք մը, հայրը արծաթագործ վարպետ մը իր ծերութեան պատճառաւ անգործ է: Օրուան հացը չահելու համար մայր ու աղջիկ աշխատանքի կը լծուին, կար կարելով: Անդրանիկ զաւակը ծխախոտի գործարանի մէջ աշխատող բանուոր մը, թոքախտի անողոք հիւանդութեան ենթակայ, դրեթէ չի կրնար աշխատիլ, օր ըստ օրէ կը հալի մոմի մը պէս: Միջակ զաւակը, խաղամոլ մը, հետզհետէ տունին մէջ գտնուած դոյքերը դաղանօրէն ծախելով անոնց արդիւնքը կը մսխէ: Հարուստի մը տղան միամիտ աղջկան սիրտը դողնալով, կը գողնայ նաեւ անոր պատիւը: Աղատողը զաւստուհեան գալով, կը վերադառնայ քնատնեկան բոյնը, քոյրը (Մարթան) կը նշանուի համեստ արհեստաւորի մը հետ, վերժիմդրութեամբ լեցուած կ'ուզէ սրբել արատաւորուած ընտանեկան պատիւը, ու կը սպաննէ հարուստին զաւակը:

Դերակատարներէն Տիկին Բոշարեան, (մայր) Օր. Տէրտէրեան (աղջիկ), ընկերներ Վ. Ծ. Վարդանեան (հայր), Գր. Քէնտիրեան (խաղամոլ), Մ. Դաիթեան (թոքախտաւոր), Կ. Մուքաֆեան (նշանած) եւ Աղատ (հարուստի տղայ.), կատարեալ յաջողութեամբ կատարեցին իրենց դերերը, արժանանալով կրկնակի ծափերու:

Ապրիլ «Շանթ»ի ընկերները որ դիւրը ցեղկին խառնած կը ջանան վառ պահել հայերէնը եւ Թատրոնը: Կ'իմանամ թէ մօտերս նոյն ներկայացումը պիտի կրկնուի Մարսէյլի մէջ, ի նպաստ Նոր Սերունդի Ֆոնտին:— Թղթակից

ՊԱՊՕՆ

Այս բառերը քանի մը անգամ կրկնուեցան եւ արագօրէն չրջան ըրին իր պատանի մտքին մէջ. «Ուրեմն Տերսիմցիները այսպէս անվախ կ'ըլլան, հա՞...» մտածեց: Մտածեց եւ հոգեկան մեծ դոհունակութեամբ մը «Տերսիմ... Տերսիմ...» մրմնջելով կուժն առած խանութէ վերադարձաւ:

Այսպէս, ժամանակը սահեցաւ, իր զգացումներն ու երեւակայութիւնը զարգացան. անոր հետ զարգացան նաեւ իր խմացականութիւնը եւ Փիլիքական կորովը: Շուտով քան տարեկանին բարեւ պիտի տար:

Եւ ահա, չես դիտեր ինչո՞ւ, ձգած է որ մտդերը երկարին եւ իր ուսերը ծածկեն... իր հադուստ-կապուտակն ալ հոգ կը տանի... ժամանակ մը ի վեր, խնայած դրամով սատանի փուք մը (սարճանակ) դնած է, զոր մեծ հոգածութեամբ իր գօտիին մէջ կը պահէ. դաղտնի կ'իւղէ, կը մաքրէ, վրան կը նայի, կը սքանչանայ: Մաքին բաներ մը կ'որոճայ կարծես... Դիչերները յաճախ չատ ուշ տուն կուգայ: Սատանան անգամ չի դիտեր թէ ո՞ւր կ'երթայ, ի՞նչ կ'ընէ:

Բայց եթէ անոր հետեւող մը ըլլար, պիտի տեսնէր որ անիկա դիչերուան մթութիւնը օգտադործելով մինչեւ Թրքմէնիուզը կ'երթար, եւ հոն, ամայութեան մէջ ուր ին ու ելին չկար, նշանառութեան փորձեր կ'ընէր, վառուած լապտերի մը վրայ:

Թէեւ ինքզինքը չատ լրջացած ցոյց կուտար, բայց միւս կողմէ ըմբոստ հոգին իր աչքերուն մէջ աւելի ուժեղ կերպով կ'արտացոլար: Հակառակ իր զուսպ մնալու փափաքին, սկսած էր դիմադրող երեւոյթներ ալ պարզել երբեմն:

Այլեւս չատ մօտիկութիւն ցոյց կուտար դիւղերէն եկող բոլոր քիւրտ ու զաղա դիւղացիներուն, իսկ Տերսիմցիներուն աւելի պատչաճ եւ դերադաս տեղ մը: Բաւ էր, որ անոնք չուկային մէջ երեւնային, Պապօն անոնց կը մօտենար եւ ամէն հաճելի միջոց կը դործածէր. անոնց կ'օգնէր. կը փորձէր խօսիլ, դպչիլ եւ բարեկամութիւն չինել: Եւ այսպիսով սկսած էր դրեթէ քիւրտերէնի տիրանալ. համակրանք չահիլ: Բայց այդ բոլորի հետ չես դիտեր ինչո՞ւ չէր մոռցած նաեւ անօրէնը, որ դինք պատժած էր, իսկ այժմ կ'ափսոսար ու կը զգար թէ իր մէջ բան մը եւս կը պակսէր, բան մը, որ իր խաղ եւ թաղի ընկերներէն չատերը ունէին, իսկ ինք չունէր: Ուսում: «Թերեւս ես այ ուրիշ առաւելութիւններ ունիմ, որ անոնք չունին», այսպէս մտածելով ինքզինքը կը մխիթարէր:

Կիրակի օր մըն էր. անկողնէն ելաւ, երեսը ածիլեց, իր դեռաբոյս ընչացքին ամուչահոտ քսեց. լազի զպզան (տափատ) հագաւ. հագաւ նաեւ կապտաւուն ճեմեռնիը (բաճկոնակ), կարմիր մուճակները ոտքը քաչեց, մէջքը կապեց կարմիր լայն զօտին եւ սատանի փուքն ալ խնամքով անոր մէջ տեղաւորելէ վերջ մինչեւ Պէրճնկէն երկարեցաւ, չուր զացող աղուտները քիչ մը դիտելու: Երիտասարդ էր այլեւս եւ կեանքի մէջ ինք ալ իրաւունքներ ունէր:

Դեռ ձորը չհասած, զարիթափին կեցաւ, իր ճամբան ծռեց եւ հոն մացառներուն մէջ տեղ մը, խնկալոճի մը տակ, մարդին վրայ նստաւ, յետոյ ընկողմանած, սկսաւ թշուներու երգը մտիկ ընել, եւ անոնցմէ ոմանց սիրուըտուքն ու ոմանց ալ կռուըտուքը դիտելով հրճուիլ... երազել, օրր ցերեկով:

Երբ աչխարհը մոռցած, տարուած հովուական դեղեցիկ եւ հմայիչ տեսարանէն, կը դիտէր այդ բոլորը, կանացի սուր ճիչ մը դինք ցնցեց: Պապօն տեղէն ցատկելով ուղղակի ձորն ի վար ճայինն ուղղութեամբ սուրաց, տեսաւ որ Թուրք մը հայ աղջնակ մը բռնած կը փորձէ բռնի համբուրել: Զկրցաւ այլեւս ինքզինքը զսպել, արիւնը դլուխը խուժեց, եւ առանց ժամանակ կորսնցնելու, Թուրքին վրայ յարձակեցաւ եւ կոկորդէն ուժգին սեղմեց: Լկած Թուրքը Պապոյին տակ կը հրհռար եւ խռպոտ ձայնով օդնութիւն կ'աղաղակէր: Չես դիտեր ինչո՞ւ սատանի փուքը չպայթեցուց. բայց անոր կոթովը իր «հերոս»ը այնքան տփեց, այնքան, որ լկած լռիկ դարձուց, եւ երբ նչմարեց թէ ան արիւն կը փսխէ, ձորն ի վար անհետացաւ, կայծակի արագութեամբ:

Հասաւ հեռակայ չեղեկները (բարախտան) թփուտ տեղ մը նստաւ, ապա ընկողմանած սկսաւ մտածել: «Ո՞վ չի ճանչնար դիս, դեներէն մուկս, քէպապճիի լակոտս: Ոչ, տուն երթալը վտանգաւոր է, կրնայ պատը քաւծը (Թուրքը) դիս ճանչցած ըլլալ ... կրնայ վաղը դալ եւ դիս դտնել... չեմ վախնար...բայց...»: Այսպէս չատ մը սեւ մտածումներ եկան դինքը մտատանջել: Միայն մէկ լուծում կրցաւ լաւ դտնել,— Անցնիլ Տէրսիմ կարճ ժամանակի մը համար եւ հոն ծանօթներու քով մնալ ...

Եւ Տէրսիմի ճամբան ձեռք առաւ:

Մինչ այդ Թուրքը սթափեցաւ, բարեբախտաբար ալ որ նոր անցորդներ չեղան: Ան կամաց-կամաց ճամբուն եզերքը թփուտներուն տակ քաչուեցաւ, իր կրած խայտառակ պարտութիւնը պարտկելու համար: Բաւական մը ինքզինքը վերադտնելէ եւ արիւնները սրբել եւ սրբչտկելէ վերջ՝ կամաց մը քթիը կախ քաչուեցաւ: Ցաջորդ օրն ալ հետաքրքրուղներուն, իր դուռ ու դրացիներուն.— չուղեց յայտնել թէ կեավուրի կատր մըն էր որ դինք այդպէս թանապուրի վերածած է: Բայց պատը ականջ ունի, կ'ըսեն:

Ա. Գ. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑ

երկրիս մէջ։ Իրական խաղաղութիւն մը չէ այս Իտալիոյ համար»։

Արդարեւ, բազմաթիւ դէպքեր պատահեցան Իտալիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ, իբրեւ բողոք հաչտութեան ծանր պայմաններուն դէմ։ Նախ՝ Փոլայի մէջ Իտալուհի մը սպաննեց անդլիացի հրամանատարը, զոր Ուինթըն, որ 39 տարեկան էր։ Պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ զօրավարը աչքէ կ'անցընէր զինուորները եւ ճառ մը պիտի խօսէր, երբ զարնուեցաւ կռնակէն։

Նոր տեղեկութեանց համաձայն, կինը, Մառիա Փասքուինէլլի, զօրավարին եռեւը անցնելով, ատրճանակը քաշած եւ երեք անգամ կրակած է։ ապա չորրորդ դնդակ մը արձակած է, կուրծքէն վիրաւորելով զինուոր մը։ Ցետոյ ատրճանակը դէն ձգելով, սպասած է ձերբակալութեան։

Իրազեկներ բացատրութեան կարօտ չեն ղըտներ սպանութեան պատճառները։ Դաշնակիցները Եուկոսլաւիոյ ձգած ըլլալով Փոլան, որ Իտալիոյ պատերազմական նաւահանգիստն էր, շարքերնէրէ վեր խորապէս յուզուած է հանրային կարծիքը։ Իտալացիները կը կարծէին թէ Դաշնակիցները պիտի փոխեն իրենց որոշումը, բայց յուսախաբ եղան եւ սկսան դաղթել խուճապահար։ Քաղաքին 33000 բնակիչներէն 5000ը մեկնած են արդէն եւ 22000 հոգի եւս բեռները կը կապեն։ Այս արտադաղթին առթիւ Դաշնակիցներուն դէմ ալ ցոյցեր կատարուեցան։

Նոյն օրը բուռն ցոյցեր տեղի ունեցան Հռոմի մէջ, առաջնորդութեամբ Աչխատանքի Դաշնակցութեան, նախկին ռազմիկներու եւ ուսանողներու։ Ցուցարարները կտոր կտոր ըրին ծաղկեպսակ մը որ ուղ ուղ բարձրութիւն ունէր եւ որ ամերիկեան դեսպանին կողմէ դրուած էր Իտալիոյ Անծանօթ Զինուորի դամբարանին վրայ։ Ցետոյ քանդեցին Դաշնակիցներու կողմէ հաստատուած ուղեցոյցները, թշնամական ցոյցեր կատարեցին անգլեամերիկեան դրասենեակի մը դէմ եւ խոյացան դէպի Եուկոսլաւիոյ դեսպանատունը, բարձրանալով մինչեւ երրորդ յարկը։ Հեռագիրը կ'ըսէ թէ դուռներ եւ պատուհաններ խորտակեցին, դրօշներ պատռեցին եւն.։ Պահակներէն մէկը ատրճանակ պարպեց դուռնէ մը, սպաննելով ցուցարարներէն եւ վիրաւորելով ուրիշներ։ Ցոյցերը չարունակուեցան փողոցէ փողոց», «կեցցէն Իտալիան Փոլան եւ Թրիէսթէն» աղաղակելով։ Վենետիկի մէջ ալ վիրաւորներ կան։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷն կը հեռագրեն թէ Գերագոյն Խորհուրդի ընտրութեանց առթիւ, Սթալին չահեցաւ մայրաքաղաքի ընտրական շրջանակին 110.691 քուէարկուներու 110.691 քուէները, ուրմէն 100 առ հարիւր։ Նոյն օրը միլիոնաւոր քաղաքացիներ մասնակցեցան ընտրութեանց, հակառակ սաստիկ ցուրտին։ Նոյն օրը ընտրութիւններ տեղի ունեցան նաեւ Հայաստանի, Վրաստանի եւ Ադրբէջանի մէջ։ Ամէն տեղ ալ բոլոր ծանօթ վարիչները վերընտրուեցան։ Այս առթիւ թերթերը անգամ մը եւս փառաբանեցին Սթալինը, խորհրդային կարգուսարքը եւ հնգամեայ ծրագիրը։

ԱՆԳԼԻՈՑ ածուխի, էլեկտրականութեան եւ փոխադրութեանց սարսափելի տագնապին առթիւ, Զըրչիլ խիստ քննադատութիւններ ուղղեց երեսփոխանական ժողովին մէջ, պահանջելով «արդի վարիչներուն վտարումը»։— Երկուշաբթի օրէն սկսեալ, Անգլիացիները մոմ կը վառեն հանրային վայրերու եւ տուներու մէջ, էլեկտրական հոսանքի կրճատման ժամերուն։ Կը վախցուի որ տագնապը աւելի սաստկանայ։

ԹԻՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ 24 ժամուան ընթացքին 70 հոգի մեռան Սարճան քաղաքին մէջ (Խորասան), բծաւոր եւ դեղին ժանտատենդի հետեւանքով։

81 ԱԾԽԱՅԱՑ ԴԻԱԿՆԵՐ հանուեցան Սփանտաուի պարապարահին հրդեհէն (Պերլին)։ Հարիւրաւոր պարողներ հրաշքով աղատած են այս ողջէկէն, մանաւանդ որ ձեղունն ալ փլած էր։

ԱՆԳԼԵՒՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԶԻՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ դաշնագրին անդ։ պատճէնը պատրաստ է արդէն եւ բանակցութիւնները պիտի սկսին քանի մը օրէն։ Ֆրասական պատճէնը պատրաստ չէ տակաւին։

«ԱՄԷՆԷՆ ՄԱՀԱՑՈՒ ԶԷՆՔԵՐԸ պէտք է պատրաստենք եւ պահենք գեռնին տակ, եւ թող բոլշեւիկները դիտեն որ հիւլէական առաջին ռումբը Ամերիկայի վրայ նետուած առեն, պիտի ոչնչացուի Ռուսիոյ իւրաքանչիւր քաղաքը, սեանր եւ գիւղը»։ Ո՞վ է որ այս չարաշուք խօսքերը կ'արտասանէ,— Պ. Ժորժ Ըրլ, Սոֆիայի ամերիկեան նախկին դեսպանը եւ Անդարայի նաւային կցորդը, յօդուած մը դրելով «Ֆիլատէլֆիա Ինքուայըրըր»ի մէջ, որ կը սկսի այսպէս.— «Մ. Նահանգներուն մէջ ապրող բոլոր անձերուն հարիւրին տասը պիտի մեռնի այսօրուընէ մինչեւ հինգ տարի, իբրեւ հետեւանք Ռուսերու կողմէ չնուած հիւլէական ռումբերու»։ Ահա թէ ինչ սխտաւոր չափերու հասած է փոխադարձ կասկածը։

ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆՆԵՐԸ դործադուլ պիտի ընեն ուրբաթ օր, ժամը 16էն սկսեալ։ Թղթատարական պաշտօնեաները ալ՝ ժամը 16—20։

Աւարայրի Գոյամարտի առթիւ

(ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ)

ՄԵԾ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻԻՆ

Հայ արիներու եւ արենուչներու Մարսէյլի եւ արուարձաններու բոլոր խումբերուն կողմէ, 13 Փետրուար, հինդշաբթի իրիկուն ժամը 8.45ին, Casa d'Italia սրահին մէջ, Rue d'Alger։ Դեղարուեստական խնամուած յայտադիր։ Երգեր, արտասանութիւններ, դեղչկական պարեր, ԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ։ Մուտքը ազատ է։

ՓԱՐԻԶԻ եւ շրջականերու հինդշաբթի օրուան բոլոր դպրոցներու աշակերտութիւնը կը հրաւիրուի հինդշաբթի, փետրուար 13ին, առաւօտեան ժամը 10ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ուր պիտի մատուցուի Ս. պատարագ Վարդանանց տօնին առթիւ։ Նոյնպէս պատարագ տեղի պիտի ունենայ ուրբաթ, փետրուար 14ին՝ Տեառնընդառաջի տօնին առթիւ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՑԱԾ ԵՆ։ — (Պաշտօնաթերթ 12 Յունուար)։—

Տէրմաթոսեան Խօժէնի, այրի Գալփաքեան, ծնած Անդարա, այժմ Փարիզ։ Փերլըեան Գրիգոր, դերձակ, ծնած 1921ին Պոլիս, այժմ Նիս։ Սարեան Ալպէռ, շարժավար, ծնած 1910ին Անդարա, այժմ Մարսէյլ։ Թորոսեան Սրբուհի, ծնած Պուրկազ (Պուլկարիա), այժմ Ժանթիյի։ Պաղտասարեան Գրիգոր, կօշկակար, ծնած 1913ին Իզմիր, զաւակը՝ Ռէնմոնիդ, ծնած 1943ին Մարսէյլ, կինը Իյնէճեան Արաքսի, ծնած Աֆիոն Գարա Հիսար, այժմ Մարսէյլ։ Պաղանեան Ցարութիւն, բանուոր, ծնած 1908ին Եոզկատ, կինը Աբթինեան Մարթա, ծնած Զաթ, այժմ Իսի լէ Մուլինօ։ Պուլուխեան Նշան, կօշկակար, ծնած 1910ին Բալու, զաւակները՝ Ժագլին, ծնած 1935ին Մարսէյլ, Լուիզ՝ 1937ին Մարսէյլ, Ալպէռթ՝ 1946ին Փիւի, կինը Պաղտասարեան Աղաւնի, ծնած Բալու, այժմ Լը Փիւի։ Դաւիթեան Ցակոբ, կահագործ, ծնած 1904ին, Վան, զաւակը Գլոտ-Գրիմթեան, ծնած 1945ին Մարսէյլ, կինը Հէքիմեան Անահիտ, ծնած Երեւան, այժմ Մարսէյլ։ Տէրտէրեան Արսէն, դերձակ, ծնած 1905ին Սվազ, կինը Ակոբեան Սիրանուշ, ծնած Պիթլիզ, այժմ Գան։

(Շար.)

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՋՈՒՐԹՆՈՑ

ԵՒ ԱՄՈՒՍՆԱՑ ՀԱՆԴԷՍ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏՆԵՐՈՒ

Խմբագրութեամբ՝ Հր. Բալուեանի

80 մեծադիր էջ եւ պատկերազարդ, նուիրուած ամբողջութեամբ Ա. Ահարոնեանի ծննդեան 80ամեակին։ Ցօդուածներ ունին.—
Արսէն Բահ. Սիմէոնեան, Զիթունի, Գասպար Ի. Փէֆեան, Շ. Նարդունի, Շ. Միսաճեան, Է. Բիւզանդ, Տ. Փիրանեան, Հ. Սամուէլ, Տիկ. Գ. Փափազեան, Տիգրանուհի, Հուրի Իփէֆեան, Ար. Սրապեան, Միսաք Միրզէ, Ն. Շինական, Բարսեղ Հապէշեան, Կ. Երանեան, Ս. Ընտրիկեան։ Ա. Ահարոնեանէն անտիպ եւ այլ բազմաթիւ էջեր։ Նոյն պէս բոնիկի շատ ճոխ բաժին մը։

Տարեկան բաժ. չորս թիւի համար 400 ֆր.։ Արտասահման՝ 500 ֆր.։ Հատով 100 ֆրանք։
Հասցէ.— H. Palouyan, 43 rue Richer, Paris (9)։

ՊԵՏ. Կ. ԽԱՉԻ կեդր. վարչութիւնը իր խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնէ Պ. Սեդրաք Փափազեանի, որ 3000 ֆրանք նուիրած է Տիկին Հ. ՃԻՎԱՀԻՐՃԵԱՆԻ մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի։

ԿԱՐԴԱՑԻՔ

ՋԷՅԹՈՒՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Գ. ՏԷՕՎԼԷԹԻ, ՀԱՏՈՐ Ր., ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԿԱԽԱՂԱՆԻ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՆ երեք Հրեաներ, որոնք ամբաստանուած են թէ Դեկտ. 29ին խարազանած են անգլիացի հազարապետ մը եւ երեք չիսնապետներ։ Զորրորդ մըն ալ ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուեցաւ, 17 տարեկան ըլլալով։

2105 ԵԶՆԵՐ, 1200 հորթեր եւ 3000 ոչխարներ հասան Փարիզ եւ կը յուսացուի թէ աւելի մեծ քանակութեամբ պիտի հասնին, չնորհիւ նոր կարգադրութեանց, մեղմացնելով թարմ միսի տագնապը։

ՀԻՆԳ ԶԱՐԱԳՈՐԾՆԵՐ դրամատան մը կողքին վրայ յարձակելով Ֆոպ. Մոնմարթրի մէջ, յափշտակեցին աւելի քան մէկ միլիոն ֆրանք։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Ձեկուցում քնկեր. ԴԱՍՊԱՐ ԻՓԷՖԵԱՆԻ։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի անդամական ժողովը՝ այս հինդշաբթի ժամը 20ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ։

Հ. Ց. Դ. ԻՍԻ ԼԸ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 8.30ին, Ազատի սրահը։ Ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Գասպար Իփէֆեան։

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանեէօ Քաչանի դասախօսական ժողովը՝ այս չորեքշաբթի, սովորական հաւաքատեղին։

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղին անդամական ժողովը՝ այս հինդշաբթի ժամը 8.30ին, հայերէնի դասէն վերջ։ Կարեւորօրակարգ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Սէն Անթուանի «Գիւլհանդանեան» խումբին ժողովը՝ այս ուրբաթ, Ս. Պօյաճեանի բնակարանը։ Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութիւնը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ՊՕՄՈՆ ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վարդանանց տօնին առթիւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Քրիստափոր» խումբի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Շատ կարեւոր օրակարգ։

ՏԷՍԻՆ.— Հ. Ց. Դ. Տէսինի կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ «Մուրատ», «Իարգէն Սիւնի» եւ Սեպուհ խումբերու ընկերները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, սովորական ժողովատեղին։

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ Կ. ԽԱՉԻ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեշրջանի առաջին ընկերական հանդիպումը բաժակ մը թէյի չուրջ՝ փետրուար 15ին, չաբաթ կէսօրէ վերջ, ժամը ճիշդ 3ին, Salle Voltaire-ի մէջ, 2 rue de l'Odéon։ Կը խնդրուի Փարիզի ինչպէս նաեւ քոյր մասնաճիւղերուն բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ ըլլալ այս հաւաքոյթին։ Դասախօսութեան նիւթը՝ «Հայ կնոջ դերը մեր ազատագրութեան պատմութեան մէջ։

Գ. Մ. ԱԼԻՄՇԱՀ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

23 Փետրուար կիրակի ժամը 20.45, ԳԱԶԱՐ Տ'ԻԹԱԼԻԱՅԻ մէջ։

Մասնակցութեամբ Մարսէյլի Թատրոկայանի մեծ նուագախումբին եւ

Or. Աստղիկ Առաքելեանի

որ պիտի երգէ Սայաթ Նովայէն Դ. Ղազարեանէն եւ Ալէմշահէն ժողովրդական երգեր։

կարեւոր.— Նոյն օրը տոմս պիտի չծախուի։ Կանխաւ ապահովելու համար դիմել՝
MALAKIAN: 3 Bld. Th. Turner, L. 09102.
EXERDJIAN: 40 La Canebière. C. 30-88.
CHEHIGUIAN: Pharmacie, 1bld. d'Athines,C.33-80.
DURAND: 85 rue d'Aubagne, C. 50-75.
DIRADOURIAN: 2 rue Philippe de Girard.
E. ARMEN: 39 rue St. Savournin, G. 76-83.
CHEHIGUIAN: 334 Ch. St. Julien, G. 91-66.
DER. MINASSIAN, 40 rue Centrale, N. 92-67.
ALEXANIAN: St. Loup, Marseille .

Պ. Արամ Մուրատեան եւ զաւակները Անժէլ եւ Աղնիւ, Տիկին Հայկանուշ Բոչիճեան, Պ. Ց. Փոնտրաճեան, Տիկին Արեգ Գաբլօեան, Պ. Կ. Գալֆաեան (Պաղտատ), Պ. Ա. Գալֆաեան (Պաղտատ), Տիկին Նուարդ Բաճոյեան (Հալէպ), Պ. Նշան Տինկճեան (Ամերիկա), Տիկին Լուսիա Ժամկոչեան (Ամերիկա), Պ. Յ. Նաճարեան ցաւով կը ծանուցանեն մահը իրենց կնոջ, մօր, քրոջ, հարսին եւ աղդականին

ՏԻԿԻՆ ԱԼՄԱՍՏ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ
(Տիգրանակերտցի)

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր ժամը 11.15ին։ Հաւաքուիլ Պիսէթրի հիւանդանոցին Amphitheâtre։ Եկեղեց. արարողութիւնը պիտի կատարուի Պիսէթրի Ֆրանսական եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Thiais-ի դերեզմանատունը։

Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie;** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. փափագեան վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 *եւ* 14—18, *գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը։ Հաղորդակցութիւն՝* métro: **Tolbiac, Place d'Italie** *ձ* **Glacière:**

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Ցար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Ամուս. 10 Տոլ.

Jeudi 13 Février 1947 Հինգշաբթի 13 Փետրուար

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4929-Նոր շրջան Թիւ 568 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՁԱՅՆ ՄԸ՝ ԴԱՐԵՐՈՒ ԽՈՐԻՆ

Երբեմն կը հարցնենք մենք մեզի,— Ո՞ւր է - ջած պիտի ըլլար այս ժողովուրդին բարոյական - դիմադրական կորովը, եթէ օր մը մոռնար Վար - դանանցը եւ համարժէք տօներ ...

Բարեբախտաբար առողջ է ժողովուրդին բնազդը : Ինքնապաշտպանութեան գիտակցութիւ - նը երբեմն կը թմրի, բայց չի մեռնիր :

Ներշնչումի, ոգեւորութեան աղբիւրներ կան որ չեն ցամքիր : Եթէ առաջնորդները, հոգեւոր հովիւ կամ ուսումնական դասալիք ըլլան, ժողո - վուրդը ինք անոնց ալ կը ցուցնէ չիտակ ճամբան :

Ներշնչումի եւ հպարտութեան աղբիւր մըն ալ՝ Վարդանանցը որ իր թանկագին ուժը կը պահէ 451էն ի վեր :

Անոր յիշատակին առջեւ երկիւղածութեամբ կը խոնարհի յետին դիւղացին : Եւ դիւղացիներ կան որ կրնան դաս տալ մեր ղրոց-բրոցներուն . այդ պատմութեան մասին :

Թուրք - Թաթարական բռնակալութեան ամէ - նէն մռայլ օրերուն ալ, մարդիկ միջոցը գտած էին վառ պահելու Վարդանանց յիշատակը :

Եթէ չկարենային զայն տօնել հրապարակաւ, կը վերածէին գաղտնական հանդիսի մը : Եթէ այդ ալ անկարելի դառնար, կ'ապաստանէին եկեղեցին, ուր առ նուազն անարուեստ պատկեր մը կախ - ուած կ'ըլլար :

Ինչ տեսակէտներ ալ գոյութիւն ունենան Վարդան Մամիկոնեանի վարած քաղաքականու - թեան մասին, կարելի չէ ժխտել անոր էութիւնը, — պայքար ինքնապաշտպանութեան, ինքնուրոյն գոյութեան :

Մարդիկ ի զուր պարզ կրօնական պատերազմի մը կը վերածեն զայն : Շատ աւելի խոր է անոր իմաստը : Նոյնիսկ այսօրուան աչքով :

Այդ խորութիւնն ըմբռնած կը թուին Հոր - հրդային Հայաստանի մէջ ալ, չարք մը հրատա - րակութիւններով :

Արդարեւ, վերջին պատերազմէն ի վեր, դրա - գէտ եւ բանասեղծ մրցումի ելած են իրարու հետ, պատմական նիւթեր մշակելու համար : Եւ արդէն լոյս տեսած են արժէքաւոր գործեր,— Պապ Թագաւոր (Ստ. Զօրեան), Վարդանանք (Դ. Դեմիրճեան), Արա Գեղեցիկ (Ն. Զարեան) եւն. :

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութիւնն անգամ, որ իր սեփական ամսագիրն ունի 1944էն ի վեր, թեւ առած կը թռչի պատմութեան ոլորտներուն մէջ , պանծացնելու համար հին վարքեր : Այն հատուա - ծը զոր արտատպած ենք այսօր, «Էջմիածին»ի 1946 Փետրուար Մարտի թիւէն, դաղափար մը կուտայ, թէ ինչ կը խորհին Վարդանանցի մասին :

Շատ աւելի խօսուն է Դ. Դեմիրճեանի վէպը, «Վարդանանք», ուր պատմական դէպքին վերլու - ծումն է որ կը կատարուի, դլխաւոր տիպարներու բերնով, դանազան խօսակցութիւններով եւ պատ - կերներով :

Հեղինակն է որ կը վկայէ, Վարդան Մամի - կոնեանի բերնով .

— « Օրհասական է լինելու կռիւը . կա՛մ Հա - յոց ազգը կ'ապրի, կամ կ'անհետանայ : Չկայ մի - ջին վիճակ» :

Ուրեմն եղերական պայքար՝ բռնաբարող աշ - խարհակալութեան մը եւ փոքր ժողովուրդի մը միջեւ, որ կը ճգնէր պահել իր անկախութիւնը :

Եթէ Վարդան զոհուեցաւ 1036 վկաներով, փի - լիքական պատուութիւն մըն էր այդ : Բարոյական - նը, հայ ժողովուրդին ոդին մնաց անպարտելի, դարերու խաւարին, արիւնին, աւերին մէջէն հաս - նելով մինչեւ մեր օրերը :

Եւ Վարդանանցը դարձաւ միշտ կենդանի ձայն մը որ անընդհատ կը հնչէ դարերու խորէն : Հա - կառակ անհնարին վերիվայրումներու, յորդահո - սան արիւնահեղութեանց, դանդուածային աքսոր - ներու եւ արտագաղթի :

Մարզպաններ, Ոստիկաններ, Ամիրապետներ, Խաներ, Սուլթաններ եւ Ցարեր ի դո՛ւր փորձեցին խափանել այդ ձայնը,— հայ ժողովուրդին ինք - նուրոյն եւ ազատ գոյութեան իրաւունքը :

Երբեմն ուժգին ինչպէս մարտակոչ մը, եր - բեմն մարմրուն ինչպէս մրմունջ մը, այդ ձայնը միշտ ալ հնչեց դարերու խորէն :

Այդ նոյն Ձայնը չէ՞ր որ թնդաց Արարատեան դաշտին վրայ, 1918 Մայիսի վերջին օրերուն, երբ դարձեալ օրհասական կռիւ մը կը մղուէր : Երբ չկար «մէջէն վիճակ» ...

Շ.

ՕՐ ԸՍՏ ՕՐԻՆ

«ՄԻԼԻՈՆ»Ը ԵՐԷԿ ԵԻ ԱՁՍՕՐ

«Առջի օր հինդ չարագործներ դրամատան մը կառքին վրայ յարձակելով ...»

Մնացեալը կրնաք չարունակել սովորական դարձած դէպքի մը յատուկ բացատրութիւններով :

Անշուշտ ոչինչ կայ ուշագրաւ այս ամենօրեայ «պատահար»ին մէջ : Օր մը հինդ, օր մը երեք կամ մէկ միլիոն կը թռցնեն կառքէ կառք, ձեռքէ ձեռք :

Կ'ուզէի ձեր նկատողութեան յանձնել, միայն միլիոն բառին խմաստը, որ սկսած է կորանցնել իր արժէքը : Հիմա ո՞վ է որ միլիոններով չի խօսիր, սկսած մեծ ու փոքր աւազակներէն մինչեւ ամէնէն համեստ ու պարկեշտ առեւտրականը :

— Կնոջդ ի՞նչ նուէր տուիր կաղանդին :

— Մէկ միլիոնանոց մատանի մը :

— Քանի՞ տուեր է ձեռք ձգած յարկաբաժնին :

— Մէկ միլիոն չորս հարիւր հազար :

— Ի՞նչ կ'արժէ սա դործին փոնը :

— Առնուազն երեք միլիոն :

Ու չարունակեցէք այս չարքը, ձեր յիշողու - թեան մէջ թարմացնելով հոս հոն լսուած խօսակ - ցութիւնները :

Բնաւ պիտի չցաւի այս «միլիոններու պա - րին» համար, եթէ, մարդկային աժան-կարապետ կեանքն ալ պար չբռնէր այդ չղթային մէջ :

Եթէ կը համարձակիք, արձանագրեցէք 1939էն ասդին կորսուած, մորթուած, մահացած երիտա - սարդներու թիւը : Աբեւելքէն-արեւմուտք, հիւսի - սէն - հարաւ :

Նախ թուեցէք պատերազմի դաշտերուն կո - րուստները, վրան աւելցուցէք դերիներու հաւա - քավայրերուն զոհերը, մի մոռնաք նշանակել ռմբա - կոծութեանց հետեւանքով ապաստանատեղիներու թի - ւը ձեր դումարին վրայ :

Տակաւին կան աքսորավայրերու, արդելա - բաններու, ահաբեկումներու, նաւային ու օդա - յին աղէտներու, տեղափոխութեանց հետեւանքով մահացուներու թիւը եւ ինչե՛ր ինչե՛ր :

Իմ թուարանական համեստ կարողութիւնովս կրնամ 30 միլիոն մը նշանակել բոլորին դէմ, միշտ համեստօրէն :

Մեղմ «միլիոն», եթէ կան մարդիկ որ կը ցըն - ծան քու անունիդ առջեւ, հաշուելով ոսկիներու դէղեր, հապա ի՞նչպէս չանիծեն քեզ անոնք որ իրենց սրտահատորները տուած են, քու արժէքդ միշտ բարձր պահելու համար :

ՍՕՍԻ

ԼՏՆՈՒ. ՀՐԱՖՈՒԽԸ բորբոքեցաւ երկուշաբթի օր,— ճիշդ այն պահուն երբ կը ստորագրուէր Իտալիոյ հաշտութեան դաշնագիրը :

4.600.000 ԹՈՆ ԱԾՈՒԽ արտադրուած է Ցունուարին, Ֆրանսայի մէջ, դերազանցելով նախա - պատերազմեան քանակութիւնը :— Ելեկտրական հոսանքին գործածութիւնը կ'աճի օրէ օր : Փարիզի մէջ հասած է 194 առ հարիւրի, բաղդատելով 1938ի հետ :

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹՅԱՆ ինը Լեհեր, հինդ Չեխեր եւ հայրենադուրկ մը որոնք ոսկիի եւ օտար դրամ - ներու առեւտուրով կը զբաղէին Ֆոպ. Փուասո - նիէռի մէկ սրահարանին մէջ : Ոստիկանները դրա - ւեցին 2.300.000 ֆրանքի տոլար, սթերլին եւ մարք :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ գործատիրական խմբակները լուծելու ձեռնարկած են անգլիական եւ ամերիկ - եան չրջաններուն դինուորական իշխանութիւննե - րը : Աւելի քան երեսուն մեծ հաստատութիւններ լուծուեցան : Նոյնքան մը գործարանատէրեր ալ պի - տի դատուին, իբրեւ պատասխանատու պատերազ - մի պատրաստութեան :

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ Արաբները եւ Հրեաները վերջ - նապէս մերժեցին անգլիական նոր ծրագիրը, որ կը տրամադրէ կեդրոնական կառավարութիւն մը հաստատել մասնակցութեամբ երկու ազդերուն եւ անկախութիւն հռչակել հինդ տարի վերջը :

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒՆ կազմակերպութիւնը 450.000.000 տոլար (112.500.000 սթերլին) պիտի խնդրէ դանազան կառավարութիւններէ, կերակրե - լու եւ հագուեցնելու համար քանի մը միլիոն երա - խաներ եւ տնանոտ մայրեր, Եւրոպայի մէջ :

ՇԱՏ ՄԸ ԳԵՐՄԱՆ ԳԵՐԻՆԵՐ Ֆրանսայի յանձնուած են Անգլիոյ կողմէ, որ հիմա կ'առա - ջարկէ արձակել զանոնք, ինչպէս պահանջած է Ամերիկան :

ԲՈԼՈՐՆ ԱԼ ԴԺԳՌՀ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐՆԵՐԷՆ

Վերաթիւռութեան առաջարկ

Հինդ արբանեակ պետութեանց դաշնադիրները հաղիւ ստորագրուած, դժդոհութեան ձայներ կը բարձրանան ամէն կողմէ : Այն աստիճան որ, արդէն իսկ կը խօսուի վերաքննութեան մասին, առ այժմ Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն մէջ :

Ամէնէն խոր դառնութիւնը յայտնեց Պ. Սֆորցա, Իտալիոյ արտաքին նախարարը, ձայնասփիւռ ճառով մը : Կառավարութեան ներկայացուցիչը արդէն բողոք մը յայտնած էր Փարիզի մէջ, դաշնագրին ստորագրութենէն վերջը : Անմիջապէս վերջը ծանուցագիր մը ուղղուեցաւ այն քսան պետութեանց որ ստորագրած էին դաշնագիրը : Կոմս Սֆորցա զայն կարդաց անթելին առջեւ, ի լուր աշխարհի : Իրիկունը անդլերէն մասնաւոր թարգմանութիւն մը եւս կարդաց, ուղղուած Մ. Նահանգներուն :

Ծանուցագիրը նախ կը պարզէ դաշնագրին տրամադրութիւնները, որոնց համաձայն Իտալական հողեր կը տրուին Եուկոսլաւիոյ, Ֆրանսայի, Յունաստանի կը դառնայ աղատ պետութիւն, Իտալիա կը զրկուի ափրիկեան գաղթավայրերէն, կը դատապարտուի միլիոնաւոր տոլարի հատուցում վճարելու, կը կրճատուին զինեալ ուժերը, կը քանդուին ամրութիւնները եւն : Եւ կը յայտարարէ թէ «աւելի պիտի ծանրանայ այդ խեղդուկ մթնոլորտը որ այնքան եղերականօրէն կը ճնշէր Իտալացի ժողովուրդին վրայ եւ որ մասամբ պատճառ եղաւ այնքան մեծ չարիքներու, մեղի եւ ուրիշներու համար : Իտալիոյ ձեռքը մնացած հողը չի կրնար կերակրել 45 միլիոն քաղաքացիները որոնք չափազանց խճողուած են : Մենք կ'ընդունինք անցեալի անհամար սխալները, բայց այս ժողովուրդին քաւութիւնը այնքան տաժանելի եղաւ որ, բոլորս ալ կը սպասենք վերաքննել այն ինչ որ կրնայ ջնտել կամ թունաւորել 45 միլիոն մարդկային արարածներու կեանքը» :

Ծանուցագիրը կը խոստանայ ուղղամտօրէն դործադրել ստորագրուած պայմանները, բայց մեղմօրէն ատեն դիտել կուտայ թէ Իտալացի ժողովուրդը առաջինն եղաւ որ թօթափեց բռնակալ կարգուսարքը, ուղղակի եւ անուղղակի օդնելով Դաշնակիցներուն, ազատագրութեան պայքարին ատեն :

★ Պ. Տիմիթրով, Պուլկարիոյ վարչապետը, տեսակցութեան մը առթիւ նոյնպէս դժդոհութիւն յայտնեց, մեղմօրէն ատեն հաստատելով թէ դաշնագիրը կ'ապահովէ Պուլկարիոյ սահմանները, անկախութիւնը եւ դերիշխանութիւնը : Եւ խան - դավառ կոչ մը ուղղեց ժողովուրդին.— « Այժմ սօթթենք մեր թեւերը եւ անդադար աշխատինք կարելի եղածին չափ թեթեւցնելու համար դաշ - նագրին անիրաւութիւնները » :

★ Լոնտոնի թերթերը կը դրեն թէ Անգլիոյ արտաքին նախարարը «յոյսի եւ բարեհաճութեան» թուղթեր ուղղած է հինդ պետութեանց, հաշտութեան դաշնագիրներուն ստորագրութեան առթիւ : Այդ նամակներուն մէջ Պ. Պէվին կ'ըսէ բոլորին.— «Իմաստութիւն է ամէն առիթով յիշել պատերազմին սարսափները եւ թշուառութիւնները : Բայց այս դաշնագրերուն ստորագրութիւնը պաշտօնապէս եւ վերջնապէս կը փակէ պատերազմի այդ էջը : Այժմ հարկ է աչքերն ուղղել դէպի ապագան» : Յետոյ սիրալիր խօսքեր կ'ուղղէ իւրաքանչիւրին առանձին, թելադրելով սերտ գործակցութիւն հաստատել, ապահովելու համար տեւական խաղաղութիւն մը :

★ Հռոմի ամերիկեան դեսպանը յայտարարեց մամուլի ներկայացուցիչներուն թէ իր կառավարութիւնը կ'ուզէ որ վերաքննուի իտալական դաշնագիրը : Փարիզի մէջ ալ ըրոյց կը չրջի թէ Պ. Պիտօ խօսած է վերաքննութեան մասին, նախարարական խորհուրդին մէջ :

Ցուսալի ապրիլի ակռաներ

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ ԿԱՃԻՆ.— ԳԻՆԵՐՈՒ ԿՐՃԱՏՄԱՆ ՆՆԴԻՐԸ.— ՊԱՐԵՆԱՒՈՐՈՒՄ ԵՒԱՑԱՆ

Կառավարութիւնը ամէն միջոց կը փորձէ ելմտացոյցը հաւասարակշռելու, ապրուստի գիները կրճատելու եւ պարենաւորումը ապահովելու համար : Քանի նահանգապետներ Փարիզ հրաւիրուեցան, եւ պարենաւորման լիազօրը հրահանգներ հաղորդեց, մանաւորապէս միս ճարելու համար : Որոշ թոյլտուութիւններ պիտի ըլլան, որպէսզի արտադրիչները քաջալերուին մսացու անասուններ ղրկելու :

Նախարարական խորհուրդը քուէարկեց 320 միլիառ ֆրանքի արտակարդ նախահաշիւ մը, միեւնոյն ատեն քառամեայ ծրագրին յատկացուած վարկերէն զեղչելով 55—60 միլիառ Ֆրանք, որ ի հարկին պիտի գործածուի ելմտացոյցը հաւասարակշռելու :

Մինչ այս մինչ այն, գործադուլները կը շարունակուին զանազան ձեւերով : Առջի օր գործադուլ մը սարքեցին փարիզեան քսան թերթերու

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Հայաստան՝ վախ մեջ

ԼՈՒԻ — Ֆրանսիայի մի տեսակետ Ռուսաստանի «միջամտության» մասին Հայաստանում

Ռուսաստանի «միջամտության» մասին Հայաստանում ֆրանսիական մամուլի մեկնաբանությունները ցույց են տալիս, որ Ֆրանսիան ևս ենթադրում է, թե Ռուսաստանը ցանկանում է Հայաստանում ստեղծել իր ազդեցության գոտին։ Ֆրանսիական մամուլի մեկնաբանությունները ցույց են տալիս, որ Ֆրանսիան ևս ենթադրում է, թե Ռուսաստանը ցանկանում է Հայաստանում ստեղծել իր ազդեցության գոտին։

ԱՆԴԱՍՏԱՆ

«Կանանց պատուիրակութիւններ»

Պէյրութի «Ապդակ»ը հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (14 Յունուար).—

— «ՅՈՒՇԱԳԻՐ, ՎԱՐՉԱՊԵՏ, ՆԱԽԱՐԱՐ ԵՒ ... ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ 100 ՀՈԳԻՆՈՑ ԿԱՆԱՆՑ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԵԼԱՆ ՄՕՏ»··

Զգայացունց չէ՞ք զտներ այս բառերը քով քովի շարուած: Եւ անշուշտ, առաջին առթիւ իսկ ձեր միտքը կ'երթայ Հայկ·Հարցին: Թերեւս մտածէք որ հայ կինը միջադային առեւտուրը դնեբը կը բախէ, արիւնով եւ արցունքով ղրուած յուշարձր մը ի ձեռին, յանուն մեր ժողովուրդի արդար իրաւունքներուն հաստատման: Որքա՜ն յուզիչ ու դեղեցիկ պիտի ըլլար հայ մայրերն ու քոյրերը այդ սրբազան կոչումին վրայ տեսնել, ան ալ «Ժող· Ձայն»ի սիւնակներուն մէջ: Աւա՜ղ, սակայն, բոլշեւիկներուն առաջնորդած «կանանց պատուիրակութիւնը» ուրիչ նպատակներ կը հետապնդէ: Կը բաւէ որ ընթերցողին աչքը խորապիրներէն քիչ մը վար սահի, որպէսզի բաբեկեցդանային տեսարանը՝ հայ կնոջ վերագրուած ողբերգական դերակատարութեամբ, դաւեչարի վերածուի:

Բայց դիտե՞ն արդեօք թէ ի՞նչ կ'ընեն այս մարդիկը, կը զա՞ն թէ ո՛ւր հասած է իրենց անկումը: Անուն չունի օրակելիք այս զարշելի այլասերումը, որովհետեւ մինչեւ հիմա տեղ չունէր մեր ժողովուրդին մէջ:

Հայ եղէք եւ առանց կարմրելու երեւակայեցէք, եթէ կրնաք, Սէրային մուտքը, ուր քաղաքական կուսակցութեան մը ղեկավա՛ր դէմքերուն ճամբայ կը բանան հայ կանայք՝ պոչտարով, տեղացիներուն առջեւ հայութեան ուրիչ մէկ հատուածը նախատելով եւ անոր կորուստն ու բնաջնջումը պահանջելով:

Հէքեաթ չէ մեր պատմածը, այլ տառացի ճշմարտութիւն, զոր բոլշեւիկներու հայատառ օրկանը երեք սիւնակի վրայ, ուխտ տող խորագիրներով յայտարարած է, իբրեւ անկորնչելի փաստ ու յաղթանակ:

Ծիծաղելիութեան չափն զգայրանքը կորսնցուցած այս մարդիկը, Հայու արժանապատուութեան եւ մարդկային ամօթի տարրական դիտակցութիւնն ալ չունին: Այլապէս, Հայ մը ձերբակալել տալու կամ կուսակցական չահ մը ապահովելու սիրոյն՝ պիտի չհամարձակէին հայ կինը հրապարակ նետել:

Բայց միջոցներու մէջեւ խորութիւն չդնող բախտախնդիրները ուշ առեն խղճահարութիւն չեն ունեցած եւ պիտի չունենան այսուհետեւ ալ, երբ հայ ժողովուրդի ազգային ու բարոյական դիմագիծը ոչնչացնելու ճիգերը կը գործեն սառնասրտութեամբ:

Տարագրութեան մռայլ ճամբաներէն մինչեւ աքսորի հեռաւոր վայրերը մեր բազմաչարչար ժողովուրդը չատ բան էր տեսած ու լսած բայց երբեք այս մէկը: Շնորհիւ բոլշեւիկներուն՝ հայ կինը թափօր կազմեց, փողոց իջաւ, եւ իր անբասիր անունը պատնէշ դարձուց զրպարտիչներու սուր սուտերուն:

... Բոլշեւիկներու որոնածը աղմուկ է եւ խառնակչութիւն մեր դաղութին մէջ: Այդ է պատճառը, որ անոնք փողով ու թմբուկով «կանանց պատուիրակութիւններ» կը սարքեն եւ Արաբն ու Հայը իրար կը խառնեն կառավարատան դռներու առջեւ: Չափազանց ուրախ պիտի ըլլային, եթէ բոլոր արարական թերթերը զրաղէին հայութեան ներքին վէճերով:

ՉԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ՅՈՎԱԿ ՓԵՌԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մէկն ալ այն հազարաւոր տարադիրներէն որոնք չիջեցան օտար ափերու վրայ, հայրենի կարօտովը:

Բուն անունով Յովակիմ Տէր Աբրահամեան (կամ Ոսկերիչեան), Էրզրումի Խարազ գիւղէն, ծնած 1872ին: Կորսնցնելով հայրը, մանկութիւնը եւ պատանութիւնը կ'անցընէ հօրեղբայրներու խնամքին տակ: Շատ կանուխէն հեռացած հայրենի գիւղէն, ապրած է Ռուսիոյ զանազան չրջանները: Իր բարբառը անզադրատ պահած էր կարնեցիներու յատուկ առոդանութեամբ: Երբեք չկրցաւ հաշտուիլ օտար վարդապետութեանց: Ինքն ալ մաս ու բաժին ունեցած է հայ յեղափոխութեան մարտիկներուն հետ, ծառայած է Հ.Յ.Դաշնակցութեան գործօն խումբերուն. մասնացած է չարք մը արշաւանքներու: Մտերիմներ «Քեռի» կը կոչէին եւ այդպէս ալ մնաց Մարսէյլի, մանաւանդ Սկնթ-Աննի մէջ, ուր կը բնակէր տասնեւմէկ տարիէ ի վեր: Նպարավաճառի փոքրիկ կրպակ մը ունէր: Երկու տարի առաջ կինը կորսնցուցած ըլլալով, բոլորովին ընկճուած էր: Արդէն 75 տարեկան, բնազդօրէն կը զգար իր ֆիզիքական քայքայումը: Աբձանագրուած էր Ներզաղթին եւ միշտ կ'ըսէր.— Աղբեր, ես թող Հայաստան ոտք կոխեմ եւ հայրենի հողը համբուրեմ, յաջորդ օրը մեռնիմ: Եւ երբ դիտել կուտային թէ ամէնէն առաջ երիտասարդները պիտի տարուին Հայաստան, կը պատասխանէր, — Թող տանին, աղբեր, թող տանին նոր սերունդը որ չփճանայ, մենք արդէն Հայ ենք եւ Հայ կը մնանք:

Համով հատով դրուագներ կը պատմէր իր արկածալի կեանքէն, անպաճոյճ լեզուով: Մեր փոքրիկները կը խնդային եւ կ'ըսէին. — Քեռի, Անդրանիկ փաչան ի՞նչպէս ապտակեց քեզ: Ատիկա իր պատմութեան մաս կը կազմէր: Տասնեւհինգ օր է ի վեր հիւանդ էր: Փետր. 1ին փոխադրուեցաւ հիւանդանոց եւ այնտեղ ալ մեռաւ: Ներզաղթի հարցարանին պատասխանը փարիզ ղրկուած էր մէկ շաբաթ առաջ:

Ք.

Ատրպատականի դեպքերը

ԱՄՆ.— Ամերիկեան թերթերը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն Ատրպատականի մասին, որ կորսնցուց իր ինքնավարութիւնը, 1946 Դեկտեմբերին, իբրեւ հետեւանք Թեհրանի կառավարութեան զինուորական արշաւանքին.—

Երեք տեսակ ղեկավարներ կային: Կովկասցիները, որոնք ներածուած էին Ս. Միութենէն: Փիշեվարին անոնցմէ մին էր: Թէեւ ան հաւանաբար ծնած էր Իրանի մէջ, բայց մարզուած էր Ս. Միութեան մէջ: Ոստիկանական տնօրէն անգութ Սաթըդ Տատտար եւս անոնցմէ մին էր: Կար նաեւ Ղուլամ Տանըշեան որ հրամանատարն էր Ատրպատականեան բանակին: Տանըշեան արհեստով Հորհրդային աւազակ մըն էր:

Բ. կարգի ղեկավարներ էին քնիկ Ատրպատականցիները, որոնք կը խորհէին թէ այս պատեհութեամբ կարելի պիտի ըլլար նոր լաւ վարչաձեւ մը ունենալ: Ատոնց մէջ էին թղթատարի եւ հեռագրի նախարար Բասլի Քափրի, հարուստ կալուածատէրի մը որդին, որ փճացուցած էր ինքզինքը չռայլ կեանքի մը անձնատուր ըլլալով: Թէհրանի մէջ կար Մուզաֆֆէր Ֆիրուզը, որ, Ռումանիոյ Կրոցայի նման, կը յուսար իր բախտը չինել Հորհրդային պետերու չնորհիւ: Ուրիչ մը՝ Պիրիա, որ բանաստեղծ եւ սրինգ ածող մըն էր, երբ իր ծառայութիւնը առաջարկած էր կոմունիստներուն: Ան ստացաւ իր մարզանքն Ս. Միութեան մէջ: Ան Խազախի հագուստ հագած էր եւ կը կրէր խոշոր փամփչտակալ մը: Ան ոեւէ տեղ չէր երթար առանց թիկնապահի: Անոր թիկնապահն ալ ղին-ուած էր: Ան ալ եկած էր Ռուսիայէն: Զարմանալի է, որ Ս. Միութեան այս երեսփոխը եղած էր Ատրպատականի կրթական նախարար:

Կային նաեւ անկեղծ բարեկործ չականներ, զաղափարապաշտ անձեր, որոնք սկիզբէն խորհրդային վարչաձեւին մէջ տեսան միջոցներ սրբագրելու հին սխալները: Այդ կարգէն էր Հաճի Շապսթարին, որ նախագահն էր ժողովրդական համադումարին: Ան երազող եւ զաղափարական անձ մըն էր, Ատրպատականցի տեսակ մը Հէնրիհուդը:

Ընդհանուր կառավարիչը Սալամոլլահ Ճավիտ Շապսթարիի նման էր ինչպէս նաեւ Քավիտը, որ պատերազմական նախարար էր: Ցետոյ Դըյամին, որ Արդարադատութեան նախարար էր: Բայց ասոնք յուսախաբ եղան, երբ տեսան որ Կոմինթերնը չի վստահիր անոնց: Երկու կամ երեք զաղտնի ոստիկաններ նշանակուած էին հսկելու Շապսթարիի եւ Ճավիտի վրայ եւ կը հետեւէին անոնց ամէն տեղ: Ատոնց յուսախաբութիւնը կատարեալ եղաւ, երբ տեսան որ նոր «դեմոկրատիկ» վարչաձեւը «անդունդ իմպերիալիզմ»ի մըն էր, որովհետեւ ժողովուրդ մը ուրիշ ժողովուրդի մը կողմէ կը չահագործուէր:

Կառավարական պաշտօնեաները ներածուած էին Ս. Միութենէն: Անոնք բանագրաւումներ կը կատարէին, տուրքեր կը գանձէին եւ կը հաստատէին Ս. Միութեան բարեկամներու ընկերութիւն-

---

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՊԱՊՕՆ

Պապոյին ծնողքը կէսօրուան ճաշին սպասեցին, չեկաւ: Զմտահոգուեցան քնաւ, մտածելով որ իր ընկերներուն հետ Ադիջայր զացած կրնայ ըլլալ: Ճաշէն վերջ լուրը տարածուած էր արդէն: Բայց ո՞ւր է, ո՞ւր կորաւ: Իրենց այս մտավախութիւնը երկար չտեւեց· յաջորդ առտու Տէրսիմցիները լուր բերին թէ արդէն հոն, լեռներուն վրայ է, եւ ապահով ...

Օրը յետինք էր երբ Պապօն Տէրսիմ հասաւ: Անշուշտ հոն ինքզինքը մինակ չզգաց· չուտով իր չուրջը զտաւ այն բոլոր բարեկամները որ յաճախ քաղաքը տեսած էր եւ միասին խօսած· իսկ հիմա որ անոնցմով չրջապատուած՝ այդ հպարտ լեռներէն վար կը նայէր, հեռաւոր քաղաքը մշուշի մէջէն կը տեսնէր եւ մանաւանդ երբ ըրածն ալ կր մտաբերէր, իր մէջ չօշափելի մէկ փոփոխութիւն միայն կը զգար, — Այլեւս վախի բոլոր նուաստ զգացումները մեռած էին իր մէջ: Այդ պահուն իր սեւ ու մանուրիկ աչքերը պպզացին, կատաղութենէն կարմրեցան եւ խոչորցան դուրս վխնալու չափ:

Իր բարեկամները չատ լաւ հիւրասիրեցին զինք: Ճաշեց, ճաշէն վերջ քիչ մը խօսեցան, եւ չքաշուեցաւ երբեք յայտնելու ինչ որ ըրած էր: Իր չուրջը զտնուողներուն աչքերը եւս ուրախութեան զգացումներով փայլատակեցան, իրենց հիւրին զործին ու խօսքերուն մէջ, յանդուգն եւ անվախ անձնաւորութեան մը ներկայութիւնը տեսնելով:

Անկէ վերջ Պապոյի զործերուն արձագանգները սկսան քաղաք հասնիլ եւ բերնէ բերան չրջան ընել:

Թէ՝ Պապօն չրջակայ զիւղերու զիւղացիներէն մէկին տունը կողոպտած եւ կողոպուտը տարած աղքատներուն բաժնած է...

Թէ՝ Պապօն անխնայ է բոլոր անոնց դէմ, հայ թէ այլազգի, որ ուրիշները անիրաւելով, ուրիշներու վաստակով կ'ապրի եւ անոնց արցունքով կը հրճուի...:

Թէ՝ Պապօն լսելով որ թշուառ երիտասարդ մը իր սիրած աղջկան հետ ամուսնանալու համար դրամ չունի, կրցած է որեւէ կերպով դրամ ճարել, զանոնք ամուսնացնել, իրենց մուրատին հասցնել: Բարի համբաւ տարածել, եւ այսպիսով ղրկուածին պաշտպանն ու ապաւէնը հանդիսանալ...:

Օրը ցերեկով ծխախոտի մաքսանենդութիւն ընել, հասոյթը սուրբ գործի յատկացնելու համար...:

Եւ այս «թէ»երը սկսած էին աղդել արդէն քաղաքի ազա - փաչաներուն, ինչպէս նաեւ պաշտօնէութեան վրայ, ըլլային անոնք ոստիկան թէ մաքսային դէտեր:

Եւ չատ չանցած քաղաքի ճամբան եւս Պապոյի համար դարձաւ ջուրի ճամբայ... Եւ ամէն անդամ որ քաղաք կ'իջնէր, կարծես Մունզուրէն (Մինձուր) փոթորիկ մըն էր որ փրթած կուգար, ամէն բան կոտրելու եւ փչրելու: Հազիւ չուկային ծայրը հասած, իր զոռ եւ ահազդու ձայնը կը լսուէր հեռուէն.

— «Ապլաներ: թիւթիւնէ թիւթիւն... Պանա ֆնպապեի Պապօ տեղըեր, վար մի պանա եան պագան: Եան պագանա եան թագարըմ հա՛...»:

Հազիւ ձայնը լսուած թաղին յաճերը եւ չուկային մեծ ու պզտիկ չունները զինքը կը չրջապատէին, մանաւանդ այս վերջիններները: Անոնք կրնա՞ն մոռնալ Պապոյին այնքան բարիքները: Ասոր համար է որ անոնք կ'ուզէին հաւատարիմ մնալ Պապոյին եւ ահա «բարի եկարի» փոխան անոր առջեւ կը քծնին: Պապօն անոնց զլուխները քիչ մը չոյելէ վերջ իր ճամբան կը չարունակէ· ահա մէկը որ միամտութիւնը կ'ունենայ հարցնել· — Պապօ, Տէրսիմէն ի՞նչ լուր...

— Ծօ՛, Տէրսիմը միշտ իր տեղն է· լեռները, ձորերը, ծառերը, ժայռերը եւ քարայրներն ալ իրենց տեղն են, հոն սառնակի չաքուճներ ալ չատ կան (քաջեր) հա՛... Եւ հեղնանքով՝ «հոն միայն ապլաներ չկան (այսինքն կնավարի եւ վախկոտ մարդիկ) : Ապլաներ»...:

Եւ այսպէս չատ մը հարցումներու տարափին տակ չունկն կը չրջի անվախ ու անյողդողդ: Պատմութիւններուն սարսափը չատերուն վրայ ազդած է: Նոյնիսկ մաքսային դէտերը (զօլճի) չեն ուզեր հետը զործ ունենալ եւ զինքը չտեսնել կը ձեւացնեն: Եւ եթէ չամչնան պիտի ըսեն թէ զինքը չեն ալ ճանչնար, եւ անոր կանչը չեն լսեր...«Ապլաներ, թիւթիւնէ, թիւթիւն...»:

Պապօն այլեւս օրուան մարդն էր եւ բոլորի ուչադրութիւնը իր վրայ դարձած էր: Պատաւ կիները կը մաղթէին որ անոր արեւը երկարի... Եբիտասարդ աղջիկները կը ցանկային որ նարօտով միանան անոր... իսկ ազդին մեծերը եւ փրկարարներն ալ սկսած էին Պապոյին մէջ տեսնել մեծ ապագայ մը եւ իրեն ե՛ւ ազդին համար· եւ այդ պատճառով ալ ամէն անգամ որ Պապօն Տէրսիմի իր արձակուրդին վար կ'իջնէր ու քաղաքին մէջ կ'երթար, վրէնց հոդին վեր-վեր կ'ելլէր:

Ափսո՛ս, կարճ տեւեցին այս բոլորը: Վրայ հասան ձերբակալութիւնները ու տեղահանութիւնները, եւ Պապօն կայծակի արագութեամբ անհետացաւ նորէն:

Իրաւեկները ըսին թէ Տէրսիմ անցած է:

(Վերջ)

Ա. Գ. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՖԱՒԻՐ, Դրամա չորս գործողութիւն, 5 պատկեր: Գրեց՝ Կայծակ Կչիկեան որ իր կեանքի աւելի քան 35 տարին նուիրած է հայ բեմին: Տպ. Շուտուզարտ:

ներ եւ Խորհրդային դեմոկրատիկ կուսակցութիւն մը, որոնց համար ալ նուիրատուութիւններ կը դանձէին :

Խորհրդային առեւտրական գործակալութիւնները սիստեմաթիկ կերպով հոսեցուցին երկրին ազբիւրները դէպի Իտալիա : Ատրպատականցիներ չատ քիչ բաժին ստացան : Իրանի ամէնէն հարուստ նահանգը թշուառացած էր :

վարչական պաշտօնեաները,— քարտուղար, հեռաթօռ, սղագրիչ, դրասենեակի ծառայ եւայլն : Ամէնէն որ լաբերները չկրցան հեռաձայնով խօսիլ, խմբագիրները հարկադրուեցան ձեռագիրները անձամբ տանիլ դրաշարներուն, կամ երթալ օտար գործակալութենց դրասենեակները, լուրեր քաղելու համար : Կը վախցուի որ թերթերու հրատարակիչները նորէն դադրեցնեն հրատարակութիւնը (լօք - աութ), ինչպէս ըրին ասկէ առաջ :

Պետական պաշտօնեաներն ալ գործադուլ մը սարքած են վաղուան համար (ուրբաթ) :

Մանաւանդ ուսիլ կուտան թէ՝ մեծաքանակի դիները 3 առ հարիւր աւելցած են Յունուարի ընթացքին (ուտեստի դիները՝ 3.3 առ հարիւր, հում նիւթերը՝ 2.3 առ հարիւր) : Միայն փոքրաքանակ վաճառման դիները իջած են, այն ալ 1.1 առ հարիւր եւ ոչ թէ 5 առ հարիւր : Պատճառը այն է որ կարելի չէ ճշդել ներածուած ապրանքներուն դիները :

Իրազեկներու կարծիքով, սարքուած գործադուլները մեծ կարեւորութիւն չունին, բայց կը խանգարեն կառավարութեան ծրագիրներուն գործադրութիւնը : Գործադուլը երբեմն գուարճալի հանգամանքներ ալ կը ստանայ : Առջի օր գործադուլ յայտարարեցին այն աղջիկները ու կիները որ կը բանան թատրոններու դուռները (ուվրէօզ), քանի վայրկեան սպասցնելով հանդիսականները :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՎ

ՀԻՆԳ ՄԻԼԻՈՆ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐ անգործութեան դատապարտուած են Անգլիոյ մէջ, իբրեւ հետեւանք ածուխի տագնապին, որ հետզհետէ կը սաստկանայ : Հազարաւոր գործարաններ փակուած են : Վախ կայ որ ելեկտրական հոսանքը աւելի կրճատուի, զատելով ամբողջ երկրին տնտեսական կեանքը : Աւելի քան 300.000 թոն ածուխ դիզուած կը մնայ հանքերուն մէջ : Բոցարձակ վիճուրներ ղրկուեցան, ձիւները հալեցնելու եւ փոխադրութիւնները դիւրացնելու համար : Ժողովուրդը համբերութեամբ կը համակերպի այս նեղութեանց, խստօրէն քննադատելով հանդերձ կառավարութիւնը : Զըրհիւի աղէկան հարսնիքն անդամ մոմերով կատարուեցաւ :

ԱՖԻՆԲԻՆ կը հեռագրեն թէ անգլ· կառավարութիւնը պայմանագիր մը կնքեց Ճոնսաստանի հետ, 300 սաւառնակներ ծախելու համար : Այս օդանաւերը պիտի տեղաւորուին Աֆինքի, Լարբասայի եւ Սելանիկի մէջ եւ կը կարծուի թէ պիտի գործածուին ապստամբներուն դէմ :

ՓՈԼԱՑԻ անգլ· հրամանատարին սպանութեան առթիւ, իտալական կառավարութիւնը կը յայտարարէ թէ պատճառը անձնական է եւ ոչ թէ քաղաքական : Զօրավարն սպանողը իսալուհին, Մարիա Փասքուինելլի, 27 տարեկան վարժուհի մըն է որ Միլանէն եկած էր մէկ շաբաթ առաջ :

Ա· ՄԻՒՐԹԻԱՆ եօթը հանրապետութեանց Գերագոյն Խորհուրդներուն ընտրութեան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ կիրակի օր, Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ մրցանիշը կոտրած է, քուէարկուներու մասնակցութեան տեսակէտով : Ուկրայնայի մէջ մասնակցած են 98 առ հարիւր, Սպիտակ Ռուսիոյ մէջ՝ 99 առ հարիւր, Հայաստանի եւ Ազրբէջանի մէջ՝ 99.9 առ հարիւր, Վրաստանի մէջ 99.93 առ հարիւր, Լիթուանիոյ մէջ՝ 96 առ հարիւր : Աւելորդ է ըսել թէ ընտրեալները համայնավարներ եւ անկուսակցականներ են, որոնք չհաած են ձայներու առ նուազն 90 առ հարիւրը :

ՏԱՍԸ ՏՈԼԱՐՆՈՑ կեղծ թղթադրամներ չրջաբերութեան հանուած են Փարիզի ամերիկեան դիներուն մէջ : Կը կարծուի թէ այս կեղծ դրամները Իտալիոյ մէջ տպուած եւ Ֆրանսա փոխադրուած են սեւ չուկաներու խմբակի մը կողմէ :

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԷն կը հեռագրեն թէ չափաւոր Հրեաներ կռուեցան յեղափոխական Հրեաներու հետ, Թէլ - Աւիվի մէջ : Տասնեակ մը հոգի վիրաւորուեցան : — Հրեաները նոր ազարակներ կը հաստատեն Յուդայի երկրին մէջ : Երուսաղէմը դրեթէ պաշարուած է :

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳՐԻՆ պատրաստութեան առթիւ, Ա· Միութիւնը նոր ծրագիր մը պիտի ներկայացնէ այս չաբթու, որպէսզի փոքր ազգերը աւելի լայնօրէն մասնակցին : Մոսկուա մինչեւ հիմա հակառակ էր անոնց մասնակցութեան :

Ա.ԶԳ· ԺՈՂՈՎԸ 176ի դէմ 238 ձայնով չեղեալ հռչակեց Տրոմի չորս երեսփոխաններուն ընտրութիւնը : (Երկուքը համայնավար, մէկը ընկերվարական՝ Մուրէ, միւսը ժողովրդական) : Զափաւորները կը մեղադրէին թէ համայնավարները անհանոնութիւններ գործած են : Ընկերվարականները ձեռնպահ մնացին :

Աւարայրի Գոյամարտի առթիւ

(ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ)

ՄԵԾ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հայ արիւներու եւ արեւնուչներու Մարսէյլի եւ արուարձաններու բոլոր խումբերուն կոդմէ, 13 Փետրուար, հինդշաբթի իրիկուն ժամը 8.45ին, Casa d'Italia սրահին մէջ, Rue d'Alger : Գեղարուեստական խնամուած յայտադիր : Երգեր, արտասանութիւններ, դեղջկական պարեր, ԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ : Մուտքը ազատ է :

Դիմակաւոր մեծ պարահանդէս

կազմակերպուած INSTITUT ARMENIENի կողմէ
Շաբաթ **22** Փետրուար ժամը **21.30**ին
BEAULIEUի չքեղ սրահներուն մէջ, 168 Fg. St.Honoré
Անակնկալներ, քօթիյեօն եւ մրցում :
Երկու նուագախումբ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ եւ կած, JOE SMITH եւ Orchestre Argentin: MARINO :



Կիները դիւերային հագուստով կամ ծպտեալ (costumé), պարոնները մութ զոյն հագուստ կամ նոյնպէս ծպտեալ :

Այժմէն սեղանները ապահովել, հեռաձայնելով Պ· Նուպարի, Ely. 23-66 կամ Institut Arménien Klé. 20-69:

Մուտք 500 ֆր· :
Հայ երիտ· Միութիւններու անդամները կը վճարեն 300 ֆր·
Ուսանողները 100 ֆր·

Մարսէյլի մէջ բացառիկ նուագահանդէս

Փետր· 23ին, ժամը 20·45ին
Գազա տ'Իթալիայի մէջ
(Մարսէյլ, rue d'Alger)

Գ. Մ. ԱԼԻՄՇԱՀ

Պիտի տայ հայ երաժշտութեան նուիրուած նուագահանդէս մը Մարսէյլի Ռուսթոկայանի մեծ նուագախումբին մասնակցութեամբ :

« ԱՆՈՒՇ»Ը ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հոգաբարձութեան կողմէ, ի նպաստ ծաղկոցին, ղեկավարութեամբ Պ· Սահակ Յովհաննէսեանի, մասնակցութեամբ ԲԱՖՖԻ երգչախումբի, չուրթակահար Պ· Մեսրոպեանցի եւ դաշնակահարուհի Օր· Աբէլ Մատթէոսեանի, այս կիրակի ժամը 15ին Սալ ոչ Ֆէթի սրահին մէջ :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մասիս Մարզական միութեան, Սէն Շամոնի եւ Սէն էթիէնի վարչութեան կողմէ : Փետրուար 15ին, չարաթ օր ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, «Hôtel du Forez»ի սրահին մէջ, Châteaucreuxի կայարանին մօտ : Հաղորդակցութիւն՝ «Trolleybus» : Մասնակցութեամբ «Carlo Alfieri» մեծ նուագախումբին : Ընտիր խմիչք, խմորեղէն, անուշեղէն, «Cotillons եւ անակնկալներ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Բալահովտի Վերաչինաց Միութեան Ֆրանսայի չրջանի վարիչ մարմինը եւ իր մասնաճիւղերը, իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն, հայրենակից Ղազար Տէրտէրեանի, իր կնոջ Տիկին ՖՆՏՈՒԽի (ծնեալ Դարբինեան) մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Պոմոնի մէջ, 1947 Փետրուար 2ին :

ԽԱՐԲԵՐԴՑԻՆԵՐՈՒ ԽՆԶՈՑԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համա-Խարբերդցիական Միութեան մասնաճիւղս Բարեկեցդանի առթիւ կազմակերպած է ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԶՈՑ մը, որ տեղի կ'ունենայ 16 Փետրուար, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2էն մինչեւ 8, Սալօն Քօլպէրի ընդարձակ սրահին մէջ, 7 բիս Քօլպէր : Գեղարուեստական խնամուած բաժին, երգ, նուագ, արտասանութիւն եւ զանազան ամակնկալներ : Մասնակցութիւն 50 ֆրանք :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէրտէրեան եւ Դարբինեան ընտանիքները իրենց խորունկ շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնցմէ որ անձամբ կամ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւններ յայտնեցին իրենց դաքանչմօր եւ հօրաքրոջ՝ Տիկին ՖՆՏՈՒԽ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆի (ծնեալ Դարբինեան) մահուան առթիւ (Մարսէյլ) :

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

Հ· Ց· Դ· Սէնթ Մարկրիթի «Համազասպ» խումբի կողմէ (Մարսէյլ), այս կիրակի առաւտեան ժամը 9ին, Camp Ripert, Bar de la Fraicheurի ներքնասրահը : Կը խօսի ընկեր Ա· ՔԼՕՍԼԵԱՆ : Նիւթը՝ «Որո՞նք են հայրենասէրները» : Խօսք կ'առնէ նաեւ Հրջանիս Քրանսացի ընկերվարականներու քարտուղարը, Պ· E. CILIBERTI :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ· Ց· Դ· ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէի ընդհ· ժողովը այս Շաբաթ ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է : Զեկուցում ընկեր· ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆէ :

Հ· Ց· Դ· ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 8.30ին, Ազատի սրահը : Ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Գասպար Իփէքեան :

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղին անդամական ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը 8.30ին, հայերէնի դասէն վերջ : Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Սէն Անթուանի «Գիւլխանդանեան» խումբին ժողովը՝ այս ուրբաթ, Ս· Պօյաճեանի բնակարանը : Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ· վարչութիւնը : Խիստ կարեւոր օրակարգ

ՊՕՄՈՆ ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վարդանանց տօնին առթիւ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Քրիստափոր» խումբի ընդհ· ժողովը այս ուրբաթ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Շատ կարեւոր օրակարգ :

ՏԷՍԻՆ.— Հ· Ց· Դ· Տէսինի կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ «Մուրատ», «Բարդէն Սիւնի» եւ «Սեպուհ» խումբերու ընկերները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, սովորական ժողովատեղին :

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր· Միութեան ընդհ· ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 2.30ին, հայրենակից Հրայր Սասունիի ճաշարանը, 31 rue d'Alexandrie, métro St. Denis :

Բոլոր հայրենակիցներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է : Օրակարգ՝ վարչութեան ընտրութիւն : Բ· Զեկուցում ներդաղթի մասին :

Կոմիտաս Վարդապետի 75 ամեակը

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Ալթաղաբի սրահը
Հովանաւորութեամբ ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱՐՔ·ի
Կը նախագահէ Պ· ԵՆՈՎՔ ԱՐՄԷՆ
Կը մասնակցի ԱՐՄԵՆԻԱ» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ՎԱՐԴԱՆ ՍԱՐԳՍԵԱՆի, որ այս առթիւ պիտի ներկայացնէ մեծանուն վարպետին երաժշտական գործերու վերլուծումը : Վարդապետին կեանքը կը ներկայացնէ Պ· ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ : Դաշնակ՝ Օր· Ա· Ակինեան, մեներգ՝ Տիկին Զապէլ Մատըոսեան, արտասանութիւն՝ Օր· Վեհանոյշ Միհրասեան :

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ Կ· ԽԱՉԻ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեշրջանի առաջին ընկերական հանդիպումը բաժակ մը թէյի չուրջ՝ Փետրուար 15ին, չաբաթ կէսօրէ վերջ, ժամը ճիշդ 3ին, Salle Voltaireի մէջ, 2 rue de l'Odéon: Կը խնդրուի Փարիզի ինչպէս նաեւ քոյր մասնաճիւղերուն բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ ըլլայ այս հաւաքոյթին : Դասախօսութեան նիւթը՝ «Հայ կնոջ դերը մեր ազատագրութեան պատմութեան մէջ :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 22ԻՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ Հ·ԳԱՐԱԿԻՕԶԵԱՆ ՍԱՆ· ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

MEUBLES MODERNES

60, Bd. DE LA BLANCARDE, MARSEILLE

Բացուած է Վ· ՔԻՒՓԼԵԱՆի կահ - կարասիներու մեծ վաճառատունը : Խիստ մատչելի դիներով կը ծախուին, ննջասենեակի, ճաշասրահի, խոհանոցի, հիւրանոցի արդիական ոճով բոլոր տեսակի կարասիներ : Կը ծախուին նաեւ աթոռներ, բազմոցներ, թիկնաթոռներ, կաշիէ եւ թաւիշէ :

Այս ծանուցումով ներկայացողին մասնաւոր գեղչ :

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր դնումներու համար դիմեցէք Յ· Գ· փափագեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, դոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը : Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie** եւ **Glacière**:

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tel.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Ամրաս. 10 Տոլ.

Vendredi 14 Février 1947 Ուրբաթ 14 Փետրուար

ԺԹ· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4930-Նոր շրջան թիւ 569 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ՖՐ·

ՆՈՐ ՑՈՑՑԵՐ ԵՒ ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԴՈՒԻՂ

Թևրթևրը պիտի դադրի՞ն

Երկիրը սուր տագնապի մը մատնուած է նոքէն: Ձիւղ այն պահուն երբ կառավարութիւնը կը փորձէ կասեցնել գիներու բարձրացումը, պետական պաշտօնեաներէն մինչեւ մամուլի աշխատակիցները թոշակի յաւելում կը պահանջեն, ընդհ· գործադուլի սպառնալիքով :

Ամփոփենք օրուան լուրերը:

Այսօր, ուրբաթ, պետական պաշտօնեաները ամէն աշխատանք դադրեցնելով ցոյցեր պիտի կատարեն ամբողջ Ֆրանսայի մէջ, ժամը 16էն սկսեալ:

Ի՞նչ կը պահանջեն այս պաշտօնեաները, որոնց կազմակերպութիւնը կը բաղկանայ 1.500.000 անդամներէ :

Ազգ· ժողովը վերջերս օրինագիծ մը քուէարկեց, որով առժամեայ յաւելում կը տրամադրէր: Պաշտօնեաները անբաւական կը գտնեն այս կարգադրութիւնը: Միւս կողմէ, կը պահանջեն որ այս առժամեայ յաւելումէն օգտուին նաեւ կարգ մը օժանդակ պաշտօնեաներ: կառավարութեան ծրագրով, յաւելումները պիտի տարբերին համաձայն պաշտօնեայի բնակավայրին: Պաշտօնեաները այս պայմանն ալ չեն ընդունիր, մինչդեռ կոճակ պահանջելով բոլոր վայրերուն համար: Եւ վերջապէս կառավարութիւնը որոշած է 40էն 48ի բարձրացնել շաբաթական աշխատանքը: Պաշտօնեաները կ'ընդդիմանան 48 ժամ աշխատիլ, բայց վճռական կը պահանջեն յաւելուածական ժամերուն համար :

Ինչպէս պետական պաշտօնեաներու, նոյնպէս ուրիշ աշխատաւորներու այս պահանջներուն ուժգնօրէն Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը, որ ունի մօտ վեց միլիոն անդամ, մինչդեռ կառավարութիւնը կ'ընդդիմանայ յաւելումներուն, որպէսզի կարենայ դեղչել գիները: Թևրթևրը կը գրեն թէ կառավարութեան համաձնաւոր անդամները (չորս նախարարներ) համաձայն են յաւելումներուն, իսկ ընկերվարական եւ արմատական նախարարները կը հետեւին վարչապետին քաղաքականութեան: Ուրեմն անհամաձայնութիւն կը տիրէ դահլիճին մէջ:

Պ· Ռամատիէ Դշ· օր ստիպողաբար իր մօտ հրաւիրեց Պ· Թորէզը, որ փոխ վարչապետ է եւ վարիչը համաձնաւոր կուսակցութեան, ինչպէս եւ Պետական Պաշտօնեաներու Միութեան ընդհ· քարտուղարը: Միեւնոյն առեն խորհրդակցեցաւ եւ մրտական նախարարին հետ, իմանալու համար թէ կարելի՞ է ընդունիլ պետական պաշտօնեաներու անմիջական պահանջներէն մէկն ու մէկը: Առայժմ կառավարութիւնը հաստատ կը մնայ իր որոշման վրայ, յաւելում արտօնելով միայն այն թոշակներուն վրայ որ շատ խեղճ են: Վարչապետը կ'ուզէ շարունակել Լէոն Պլումի քաղաքականութիւնը, այսինքն հետզհետէ կրճատել ապրուստի գիները, իրրեւ միակ ազդու միջոցը ֆրանքը փրկելու եւ աշխատաւորներուն դնելու կարողութիւնը բարձրացնելու:

Այսօրուան ցոյցերուն պիտի մասնակցին նաեւ թղթատարական, հեռագրական եւ հեռաձայնի պաշտօնեաները, ժամը 16էն 20: Երկու մեծ ժողովներ պիտի գումարուին այս առթիւ, եւ թափորներ պիտի կազմուին գլխաւոր պողոտաներուն վրայ :

ՏՊԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ԹԵՐԹԵՐՈՒ ՏԱԳՆԱՊԸ

Մամուլի բանուորները զեկոյց մը հրատարակեցին , որով 25 առ հարիւր առժամեայ հատուցում կը պահանջեն, սպասելով նուազագոյն ապրուստի ծրագրին որ կը քննուի կառավարութեան եւ Աշխատանքի Դաշնակցութեան միջեւ: Այս պահանջը դրած են Գրքի Սէնտիքան, սրբագրիչներու, տողաշար - մեքենավարներու սէնտիքաները : Զեկոյցը կ'ըսէ թէ այս պահանջը դրուած է քանի մը ամիսէ ի վեր եւ թէ որոշած են խօսքէն գործի անցնիլ, եթէ նպաստաւոր պատասխան մը չտրուի մինչեւ հինգշաբթի (13 Փետրուար) ժամը 18:

Մամուլի պաշտօնեաներու ազգ· Սէնտիքային դիւանն ալ զեկոյց մը հրատարակեց որով կը յայտարարէ թէ միաձայնութեամբ որոշած է ընդհանուր գործադուլ հռչակել ամբողջ երկրին մէջ:

Մամուլի գործադուլ մը սկսած էր արդէն Գշ· օր, Փարիզի մէջ, երբ թևրթևրու վարչական պաշտօնեաները ամէն աշխատանք դադրեցուցին երկու ժամ, իրրեւ առաջին ազդարարութիւն:

Մամուլի սէնտիքաներու պահանջած 25 առ հարիւր առժամեայ փոխարինութեան առթիւ, տեղեկատու նախարարութիւնը զեկոյց մը հրատարակեց, որով կը յայտարարէ թէ կառավարութիւնը ներկայիս չի կրնար փոխել աշխատավարձի եւ գիներու մասին որոշած քաղաքականութիւնը, եւ թէ չեզոքներ կրնան կատարուիլ միայն կարգ մը աշխատավարձերու համար որոնք չափազանց խեղճ են, ինչպէս նախատեսուած էր 1946 Յուլիս 25ի հրամանագրով:

★ Թևրթևրը հրատարակելով այս լուրերը եւ գործադուլի սպառնալիքները, վախ կը յայտնեն որ մամուլը չարաչար տուժէ:

★ Ագանս France-Presse, Ֆրանսայի կիսապաշտօնական գործակալութիւնը (նախկին Հաւաս) իր գրասենեակները փակեց Գշ· օր, իբրեւ հետեւանք վարչական պաշտօնեաներու գործադուլին :

ՕՐ ԸՍՏ ՕՐԻՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐ

Ինչ հանդիստ սրտով կը խօսին այս երանելի ցամաքամասին բնակիչները ամէնէն եղերական խնդիրներու մասին:

Երբեմն նոյն իսկ ծիծաղելի կը դարձնեն հարցին լրջութիւնը, եւ իրենց մարդկային ըմբռնումները:

Կարդացիք անշուշտ նախկին դեսպանի մը վախերը երրորդ պատերազմի մը մասին:

Նախ նոր պատերազմի մը մասին խօսիլ՝ ինքնին ոճիր է, երբ հազիւ աչք դոցել - բանալու չափ ժամանակ է անցած վերջինի զարհուրելի սպանդէն ի վեր: Իսկ ցոյց տալ մահացու զէնքեր որոնք ամբողջ քաղաքներ պիտի սրբեն մէկ հարուածով, ոճիրէն ալ ծանր բան մըն է որուն բառը չեմ կրնար գտնել :

Պիտի ըսէք — ամերիկեան մեթոտները միշտ մարդասիրական եղած են: Կը թողուն որ մէկ միլիոն Հայեր չարդուին, որպէսզի Րըլիֆը հիմնեն եւ հողիները փրկեն բարիք բաշխելով :

Պատերազմի կը մտնեն Եւրոպան ժամ առաջ հաշուեյարդարի ենթարկելու համար: Մէկ հիւլէռումբով 200 հազար մարդկային արարածներ կը փոշիացնեն առանց··· զգացնելու:

Հիմակ ալ կը խոստանան այնպիսի զէնքեր շինել որ «քաղաք», «տուն» կամ «դիւղ» բառերը բառարաններէն սրբուին ի սպառ :

Փառք պէտք է տալ որ անմիջապէս յետոյ կը սկսին վարկեր քուէարկել, նոր ճեւի բնակարաններ կառուցանելու համար:

Չեմ դիտեր թէ կրցա՞ծ են դիւտ մըն ալ ընել, նոր տեսակի մարդիկ շինելու համար, մարդիկ որոնց ուղեղը չկարենայ մտածել ոչ հիւլէ ռումբի, ոչ պատերազմի, ոչ ալ գաղտնի զէնքերու մասին:

Այն ատեն իսկապէս բան մը պիտի արժեն ամերիկեան «նոր մեթոտները»:

ՍՕՍԻ

Հարիւր առժամեայ փոխարինութեան առթիւ, տեղեկատու նախարարութիւնը զեկոյց մը հրատարակեց, որով կը յայտարարէ թէ կառավարութիւնը ներկայիս չի կրնար փոխել աշխատավարձի եւ գիներու մասին որոշած քաղաքականութիւնը, եւ թէ չեզոքներ կրնան կատարուիլ միայն կարգ մը աշխատավարձերու համար որոնք չափազանց խեղճ են, ինչպէս նախատեսուած էր 1946 Յուլիս 25ի հրամանագրով:

★ Թևրթևրը հրատարակելով այս լուրերը եւ գործադուլի սպառնալիքները, վախ կը յայտնեն որ մամուլը չարաչար տուժէ:

★ Ագանս France-Presse, Ֆրանսայի կիսապաշտօնական գործակալութիւնը (նախկին Հաւաս) իր գրասենեակները փակեց Գշ· օր, իբրեւ հետեւանք վարչական պաշտօնեաներու գործադուլին :

ԸՆԴՀ· ՆԵՐՈՒՄ պիտի յայտարարուի Լհհաստանի մէջ, աւելի քան 100.000 բանտարկեալներու եւ 100.000 տարագիրներու համար, որոնք պայքարած են կառավարութեան դէմ: Ներումէն պիտի չկրնան օգտուիլ այն բանտարկեալները որ սպանութիւններ կատարած են, ինչպէս եւ տարագիր զօր· Անտէրս եւ իր անմիջական մեղսակիցները: Օրէնքը պիտի յայտարարուի Գշ· օր երբ կը գումարուի խորհրդարանը: Ընդհ· ներումէն պիտի օգտուին անոնք որ ոճիրներ գործած են պետութեան դէմ, մինչեւ 1947 Փետրուար 5: կառավարութիւնը կը յուսայ այս ձեւով լուծել այն խնդիրը որ կը գործեն լեհներու եւ անտառներու մէջ եւ որոնց անդամներուն թիւը 15.000 կը հաշուեն:

ՉԻՆԱԹԱՓՈՒԹԵԱՆ խնդիրը անելի մը մատնուած է նորէն: Մ· Նահանգները կը պնդեն իրենց տեսակէտին վրայ, հիւլէական ռումբի մասին: Իրենց ներկայացուցիչը յայտարարեց.— «Եթէ Ռուսերը համաձայն չեն, կը նախընտրենք մէկդի դնել այս խնդիրը, յուսալով թէ կարելի պիտի ըլլայ համաձայնութեան մը յանգիլ աւելի վերջը»:

ՁՈՐՍ ԺԱՄ ԿՌԻԻ տեղի ունեցաւ Փարիզի բանուկ փողոցներէն Պօպուռի մէջ, զնդացիրներով: երկու աւազակներ կ'ուզէին կողոպտել կին մը : Ոստիկաններ օգնութեան հասան, չարագործները զիմադրեցին զնդացիրներով: Մէկը բռնուեցաւ , միւսը տանիքէ տանիք ցատկելով, յետոյ չէնք մը ապաստանելով փախաւ:

ԵԼՄՏԱՅՈՑՅԻՆ 1947ի բացը կը հաշուեն 420 միլիառ ֆրանք: Ելմտական նախարարը կը յուսայ 135 միլիառ ճարել փոխառութեամբ, 100 միլիառ ալ ծախքերու կրճատումով :

Արտակարգ միջոցներ Անգլիոյ մէջ

Վառելանիւթի անմախընթաց տագնապին հետեւանքով, անգլ· կառավարութիւնը որոշեց ելեկտրական ուժի կրճատումները տարածել ամբողջ երկրին մէջ: Միեւնոյն առեն մասնաւոր յանձնախումբ մը կազմուեցաւ, պայքարելու համար ածուխի տագնապին դէմ: Վարչապետը անձամբ կը նախագահէ նորակազմ յանձնախումբին, որ ամէն օր նիստ կը դումարէ: Պաշտօնական զեկոյց մը կ'ըսէ թէ կացութիւնը «տագնապալի է վտանգաւոր ըլլալու աստիճան»: Տրամադրելի ածուխը ամէն քանէ առաջ կառախումբերուն պիտի յատկացուի··· ածուխ փոխադրելու համար: Ճամբորդի կառախումբերը ջնջուած են կէս առ կէս , նոյնիսկ աւելի :

Լոնտոնի մէջ վառելանիւթերու պաշտօնատունը բաց է գիշեր ցերեկ, պատասխանելու համար ժամէ ժամ հաղորդուած հարցումներու, որոնք նախապատուութիւն կը պահանջեն: Այսպէս, ածուխ ստանալու իրաւունք տրուեցաւ գործատէրի մը որ դազաղներ կը շինէ: Միեւնոյն առեն ցուրտն ալ կը սաստկանայ: Թևրթևրը կը գրեն թէ երեք շաբթուան ցուրտը շատ աւելի կազմալուծեց ազգ· տնտեսութիւնը քան քանի մը ամսուան գերմանական օդարշաւը: Անգլիացիները ստիպուած են ածուխ գնել Ամերիկայէն եւ Ֆրանսայէն:

Լոնտոնի թևրթևրը իրենց էջերը կրճատեցին Դշ· օրէն սկսեալ, ինչպէս պատերազմին առեն: Շաբաթաթերթերու հրատարակութիւնը պիտի դադրի երկու շաբաթ :

Փողոցներու լուսավառութիւնն ալ կրճատուած է, ինչպէս պատերազմի առեն: Կ'ըսուի թէ ամառնային ժամը պիտի հաստատուի սովորականէն կանուխ: Վառելանիւթի նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ կազի համար տրամադրելի ածուխը հազիւ տասը օր կը բաւէ, տեղ-տեղ մինչեւ երեք օր :

Ձիւն - ձմեռը եւ անընդհատ փոթորիկները չէին բաւեր, հանրային կարծիքն ալ անինայ կը հարուածէ աշխատաւորական կառավարութիւնը :

Պաղեստինի խնդիրն ալ անկոյս

Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Պ· Պեվին Դշ· օր յայտարարեց թէ անգլ· կառավարութիւնը հաւանօրէն պիտի հարկադրուի Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան յանձնել Պաղեստինի խնդիրը: Այս առթիւ բացատրեց արաբ ներկայացուցիչներուն թէ աւելորդ է չարունակել խորհրդաժողովը եւ առաջարկեց վերջին նիստ մը գումարել ուրբաթ օր այսօր : Արաբները միաձայնութեամբ յայտարարեցին թէ կը մերժեն որ Անգլիա բոլորովին քաշուի Պաղեստինէն եւ իրենց թողու հարցին կարգադրութիւնը :

Ինչպէս յայտնի է, Արաբները վճռապէս մերժեցին Պեվինի վերջին ծրագիրը, որ կը թելադրէր խնամակալութիւն մը հաստատել հինգ տարուան համար, 100.000 Հրեաներ ընդունիլ եւն·: Արաբները կը պահանջեն անմիջական անկախութիւն ամբողջ Պաղեստինի համար, առանց որեւէ բաժանումի եւ ենթակայ արաբական մեծամասնութեան, պաշտպանութիւն արաբական հողերու (արդիլել անոնց վաճառումը Հրեաներուն) եւն·: Պեվին պատասխանեց թէ անգլ· զօրքը չի կրնար անվերջ սահմանափակումներ հաստատել հրէական ներդաղթին, հողերու գնումին եւ ուրիշ խնդիրներու առթիւ:

Լոնտոնի խորհրդաժողովին Դշ· օրուան նիստին մէջ, Ֆէյսէլ Ճէմալի, Իրաքի արտաքին նախարարը յայտարարեց·

— « Հրէական ներդաղթը արշաւանք է եւ նախայարձակում: Ամէն Սիոնական որ Պաղեստին կը մտնէ՝ թշնամի մըն է Արաբին համար: Մեր համբերութիւնն ալ սահման մը ունի եւ երբ այդ չափը անցնի, հետեւանքը պիտի ըլլայ պայթում»:

★ Լուրի մը համաձայն, Պաղեստինի հրէական կազմակերպութեանց վարիչները արտասահման պիտի անցնին, միանալու համար Հրեաներու աքսորական կառավարութեան: «Իմանիթէ» կը գրէ թէ վերջին պահուն չրջած զրոյցներու համաձայն, հրէական «Իրկուն Զվայ» կոմիտէն կոչ մը ուղղած է Պաղեստինի, պատերազմ յայտարարելու համար լայն աստիճանի մը վրայ ···

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ համար մօտ հարիւր զէնքեր գտնուեցան Ճափոնի Սուկամօ բանտին մէջ, ուր արգելափակուած են աւելի քան հազար մեծ ու փոքր յանցաւորներ: Բռնուած առարկաներն են ապակիներ, գամեր, թուղթէ չուաններ, սիանիւռ եւն·:

ԱՆԳԼԻՈՑ երեսփ· ժողովին մէջ պահպանողական երեսփոխան մը հարցուց թէ կառավարութիւնը հաւանա՞ծ է որ Մ· Միութեան կցուին Լիթուանիա, Էսթոնիա եւ Լեթոնիա: Իր կարծիքով, այս կցումը կը խախտէ Ատլանտեանի դաշինքին Բ· յօդուածը: կառավարութեան ներկայացուցիչը պատասխանեց թէ Անգլիա փաստօրէն ընդունած է կցումը, բայց ոչ իրաւապէս :

ՍՈՒՐԻԱ ծանուցագիր մը ուղղելով Զորս Մեծերու փոխանորդներուն, հաստատում կը պահանջէ Գերմանիայէն:

Թրխանայ Դաջը, Ներգաղթը եւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը

Հակադաշնակցական մամուլը վերջին օրերս սկսած է դարձեալ հրապարակը ազմկել եւ մթքերը պղտորել, հանրային կարծիքը Հ· Յ· Դաշնակցութեան դէմ դրդռելու բացայայտ դիտումով:

Օրուան երկու կարեւոր խնդիրներն են Հայկական Դատն ու Ներգաղթը, որոնց մասին Դաշնակցութեան տեսակէտը չատ պարզ է եւ յստակ այսօր, ինչպէս եղած է միշտ, աւելի քան քառորդ դարէ ի վեր :

Մեր հակառակորդները, սակայն, այս երկու հարցերուն մասին Դաշնակցութեան կը վերագրեն բացասական կեցուածք, «Հակահայաստանեան» , «ազգակործան», «Հայրենադաւ» ծրագիրներ, ա - ռանց կարենալ ցոյց տալու որեւէ չօշափելիփաստ, որ հաստատէր իրենց ձրի վերագրումներն ու երեւակայական «կործանարար դաւերը»

Առնենք Հայկական Դատը:

Ո՞վ է որ Սփիւռքի մէջ Հայկական Դատ հետաքրքրուած է աւելի քան քառորդ դարէ ի վեր:

Հոս տեղը չէ վերջին 27 տարիներու պատմութիւնը դրելու Սեվրէն մինչեւ Լօզան եւ անկէ մինչեւ համաշխարհային երկրորդ պատերազմը: Բ - աւնք միայն որ բոլորէն լքուած հայկական արիւնոտ Դատի միակ հետապնդողն ու պաշտպանը եղած է Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը, իրեն աջակից ունենալով արտասահմանի հայրենաքաղաք հայութիւնը :

Այսօրուան «Հայաստանասէր»ները ամբողջ քառորդ դար կը հայհոյէին անոնց դէմ որոնք Հայկական Դատի, Թրքահայ Դատի անունով կը խօսէին ու կը գործէին: Սորհրդային Միութիւնը բարեկամ էր Թուրքիոյ, մասնաւոր դաշինքով մը կապուած ըլլալով անոր հետ, հետեւաբար կարելի չէր Սփիւռքի մէջ խօսիլ Թրքահայ Դատի մասին: Այդ Դատը լուծուած էր Հայաստանի խորհրդայնացումով, գաղթահայութիւնը իրաւունք չունէր ատով զբաղելու:

Եւ որովհետեւ Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը — որ իր գոյութիւնը կը պարտի Հայկական Դատին — կը շարունակէր ամէն պատեհ առթիւ արծարծել Թրքահայ Դատը եւ արդարութիւն կը պահանջէր անիրաւեալ հայ ժողովուրդին համար, առնուազն «հակահայաստանեան» մակդիրին կ'արժանանար իր անարժան հակառակորդներուն կողմէ: Այս վերջինները մէկ կողմէ կը փաստաբանէին թէ «երեւանը ամենայն Հայոց կառավարութիւն չէ», միւս կողմէ չէին հանդուրժեր որ Երեւանէն դուրս զբաղուող հայութիւնն ալ իր ձայնը նայի:

Ձգենք անցեալը ապագայ պատմիչին եւ թողունելով ակնարկ մը նետենք վերջին երկու տարիներու ընթացքին Հ· Յ· Դաշնակցութեան կատարած աշխատանքներու հասին Թրքահայ Դատին համար:

Ո՞վ էր որ, աղատագրութենէն վերջ, առաջին անգամ արծարծեց Հայկական Դատը եւ աշխարհի մեծերէն արդարութիւն պահանջելու նախաձեռնարկ եղաւ.— Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը :

Նախատեսելով համաշխարհային պատերազմի մօտալուտ վախճանը եւ հաշտութեան խորհրդաժողովներու դումարումը, Հ· Յ· Դաշնակցութեան Ամերիկայի Կեդր· Կոմիտէի պաշտօնաթերթ «Հայրենիք»ը 1944ի աշնան մեծ հանդանակութեան մը ձեռնարկեց ի նպաստ Հայկական Դատին եւ կարճ ժամանակի մէջ հաւաքեց 165.000 տոլար :

Այդ հանգանակութիւնը ոչ միայն նիւթական, այլեւ բարոյական մեծ յաղթանակ մը եղաւ Դաշնակցութեան համար: Հայ ժողովուրդը, որ միշտ վր յոյսը դրած է Հ· Յ· Դաշնակցութեան վրայ՝ նեղ օրերուն չարունակ իր կողքին գտած ըլլալով զայն, այս անգամ եւս վստահութիւն յայտնեց անոր, համոզուած՝ որ իր չահերը լաւագոյնս պաշտպանող միակ կազմակերպութիւնն է անիկա :

Հ· Յ· Դաշնակցութեան նախաձեռնութեամբ կազմուեցաւ «Հայ Ազգային Կոմիտէ»ն, անդամակցութեամբ չէզոք պատուաւոր անձնաւորութիւններու: Այդ Կոմիտէն բնած «Հայ Դատի Ցանձնախումբ»ը աւելի քան երկու տարիէ ի վեր եռանդուն գործի լծուած է եւ ամէն առիթ կ'օգտագործէ Հայկական Դատը արծարծելու եւ Հայերու պրոպագանդը ընելու համար Եւրոպացիներուն ու Ամերիկացիներուն :

Այս Ցանձնախումբն էր, որ 1945 ապրիլին խմբագրեց յուշագիր մը Հայկական Հարցի մասին, զոր ներկայացուց Սան Ֆրանչիսկոյի խորհրդաժողովին, 7 Մայիս 1945ին:

Այդ թուականին արդէն, երբ երկրէ երկիր կանոնաւոր հաղորդակցութիւն չկար, Հ· Յ· Դաշնակցութեան բոլոր մարմինները, առանց իրարու հետ ռեւէ կապ ունենալու եւ առանց իրարու հետ խորհրդակցելու, ինքնաբերաբար որոշած էին Հայկական Դատի մասին իրենց բռնելիք դիրքը : Եւ ի պատիւ Հ· Յ· Դաշնակցութեան պէտք է ըսել թէ բոլորն ալ ընդգրկած էին միեւնոյն ուղղութիւնն ու քաղաքականութիւնը — այն է Ուիլսընեան սահմաններու կցումը ներկայ Խորհրդային Հայաստանին, որ միշտ կորիզ նկատուած է կուսակցութեան կողմէ՝ Միացեալ Հայաստանին:

Երբ 1945ի ապրիլին Ամերիկայի մէջ Հայկ· Դատի Ցանձնախումբը յուշագիր կը խմբագրէր եւ կը պատրաստուէր ներկայանալու Սան Ֆրանչիսկոյի խորհրդաժողովին, Փարիզի մէջ Հայ Գաղթականաց Խորհուրդն ու Հայ Գաղթականացկեդր· Ցանձնախումբը — որոնց առաջինը չարունակութիւնն է Ահարոնեանի Հայաստանի Հանրապետութեան պատուիրակութեան եւ երկրորդը՝ Պօղոս Նուպարի Հայ Ազգային Պատուիրակութեան— նոյն տարուան ապրիլ 13ին Միացեալ ժողովի մը մէջ կ'որոշէին դիմել հինգ Մեծերուն՝ անոնց ներկայացնելու համար նոյն պահանջը — Ուիլսընեան սահմաններու միացումը Խորհրդային Հայաստանին :

Ու ճիշդ այդ օրերուն — ապրիլ 30ին — Սայոը Շիմիի մէջ ժօնուած ապրիլեան համագղային Սպահանդէսի ընթացքին զանուեցաւ մէկը այսօրուան թունդ «Հայաստանասէր»ներէն՝ որ յարձակեցաւ բոլոր անոնց վրայ, որոնք արտասահմանի մէջ Հայկական Դատ կը հետապնդէին: Ըստ յիշեալ պարոնին, Հայկ· Դատի իրաւատէրն էին Մոսկուան ու Երեւանը, Սփիւռքի հայութիւնը իրաւունք չունէր արծարծելու զայն, այլապէս կը դառնար «արկածախնդիր» եւ «հայրենադաւ», ինչպէս Սան Ֆրանչիսկօ զացողները:

Երբ այսպէս հրապարակային սպառնալիքներ կ'ուղղուէին Հայկական Դատով զբաղողներուն դէմ, գաղթականական զոյգ մարմինները խոհեմութիւն համարեցին իրենց աշխատանքները տանել առանց փողի եւ թմբուկի, լրիւ մնջիկ: 1945 Մայիս 21ին Զորս Մեծերուն ներկայացուեցաւ իրենց միացեալ յուշագիրը, անգլիերէն (Ամերիկայի եւ Անգլիոյ) եւ Ֆրանսերէն (Ֆրանսայի ու Զինաստանի) լեզուներով: Ցուշագրին ռուսերէն թարգմանութիւնը ուշացած ըլլալով, Հայ Գաղթականաց Խորհուրդի նախագահը 28 Մայիս 1945ին միայն մարաջախտ Ստալինի ուղղեց իր յուշագիրը, նոյն իմաստով: Հայ Գաղթ· Կեդր· յանձնախումբի նախագահը անկէ առաջ նոյնիմաստ նամակ մը ուղղած ըլլալով Փարիզի դեսպան Պոկոմոլովի, անհրաժեշտ չգտաւ ատորագրել մարաջախտ Ստալինին ուղղուած ռուսերէն յուշագրին տակ :

Գաղթականական զոյգ մարմինները Ուիլսընեան սահմաններու իրենց պահանջը կ'արդարացնէին ներգաղթով :

Ահա քանի մը մէջբերումներ անոնց յուշագրէն.—

« ... Մէկ միլիոնէ աւելի աշխարհացրիւ հայութիւնը կը պահանջէ իր հայրենի երկիրը վերադառնալ :

« Հայ Գաղթ· Կեդր· Ցանձնախումբը եւ Հայ Գաղթ· Խորհուրդը, որ 20 տարիէ ի վեր պաշտպանած են հայ տարագիրներու չահերը, կը կարծեն թէ սոյն չահերու պաշտպանութեան ամէնէն ազդու եւ ամէնէն արմատական միջոցն է դիւրացնել այդ տարագիրներու ներգաղթը դէպի Խորհրդային Հայաստան :

« ... Մեր փափաքն է վերսկսիլ ներգաղթը: Սակայն ներգաղթի չարժումը չի կրնար պէտք եղածին չափ տարածուիլ, քանի դեռ Խորհրդային Հայաստանի Հանրապետութեան հողամասը —29000 քառակուսի քիլոմեթր — չէ ընդարձակուած՝ կցումով Տաճկահայաստանի նահանգներուն մէկ մասին, առնուազն Նախադահ Ուիլսընի նշանակած չրջաններուն :

« Երախտապարտ պիտի ըլլանք, եթէ Սան Ֆրանչիսկոյի, ինչպէս նաեւ յետագային դումարուելիք հաշտութեան ժողովներու օրակարգին վրայ դնէք Տաճկահայաստանի աղատագրութեան հարցը՝ ձեռք բերելու համար արդար լուծում մը— այսինքն յիշեալ հողամասերու կցումը ներկայ Խորհրդային Հայաստանին — այսպէսով վերջապէս կատարելով արդարութեան գործ մը հանդէպ հայ ժողովուրդին, որուն Դատին զօրակից եղած են Եւրոպայի եւ Ամերիկայի ամէնէն ազնիւ հոգիները » :

Ինչպէս կ'երեւի վերի մէջբերումներէն, Հայկ· Դատն ու Ներգաղթը սերտօրէն կապուած են իրարու հետ: Որպէսզի ներգաղթը լայն ծաւալ ստանայ, կ'ըսէ գաղթականական զոյգ մարմիններու Ցուշագիրը, անհրաժեշտ է նախ լայնցնել Հայաստանի սահմանները :

Նոյն եղրակացութեան կը յանգէր Հայկ· Դատի Ցանձնախումբի Ցուշագիրը՝ ուղղուած Սան Ֆրանչիսկոյի խորհրդաժողովին: Հոս կ'արտատպենք անոր վերջին երկու պարբերութիւնները.—

« Թէ՛ արդար եւ թէ մարդասիրական լուծում մը պիտի ըլլար պետութեանց կողմէ առաջարկուած եւ նախագահ Ուիլսընի կողմէ իրր բուն Հայաստան սահմանագծուած Հայաստանի այն մասը, որ ցարդ Թուրքերուն ձեռքը կը մնայ ամուլ եւ ամայի, կցել այժմու սահմանակից Հայ Հանրապետութեան :

« Այսպէս, խաղաղասէր եւ գործունեայ ժողովուրդ մը, որուն կրած բազմապիսի եւ երկարատեւ անիրաւութիւնները յաճախ միջազգային խոռվութեանց առաջնորդած են, պիտի կարողանար դառնալ իր հայրենի երկիրը եւ աշխատիլ խաղաղութեան եւ անդորրութեան մէջ» :

Ուրեմն՝ նախ կցել Ուիլսընեան սահմանները Խորհրդային Հայաստանին, որպէսզի յետոյ հնարաւորութիւն տրուի տարագիր հայութեան «դառնալ իր հայրենի երկիրը» :

Ամերիկա եւ Ֆրանսա նստող Հայեր, առանց իրարու հետ ռեւէ կապ ունենալու, մտածած էին նոյն ձեւով եւ հասած՝ նոյն եզրակացութեան :

Կը նշանակէ թէ՝ քաղաքական տուեալ պայմաններու մէջ՝ Հայրենասէր Հայեր ուրիչ տեսակ չէին կրնար մտածել, արդար լուծում մը գտնելու համար Հայկական արիւնոտ Դատին :

(1)

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Նոր սերունդի մասին

Վիէն.— Ճաճախ գրուած ու խօսուած է այս հրատապ հարցի մասին: Դեղեցիկ տեսակէտներ են պարզուած, ծրագիրներ եւ բանաձեւեր են առաջարկուած, բայց բոլորն ալ մնացած են թուղթի վրայ: Եթէ չհաշուենք Հ.Յ.Դ.Նոր Սերունդը եւ Կապոյտ Խաչի Սանուհիները, որոնց չուրջ հաւաքուած է զգալի թիւով երկսեռ երիտասարդութիւն մը, որ կը դաստիարակուի ազգային չունչով, մնացեալը մեծ մասով ձգուած է բախտին: Ո՞ւր կ'երթան, ի՞նչ կ'ընեն օրն ի բուն· յաճախ գիշերներով բացակայ իրենց տուներէն· ոչ մէկ հետաքրքրութիւն: Ո՞վ է յանցաւորը: Առաջին հերթին անչուշտ ծնողները, որոնք անտարբեր են իրենց զաւակներուն հանդէպ: — Ո՛ւր որ է անչուշտ կուգայ, ահա պատասխանը անտարբեր ծնողքին:

Դատապարտելի են նաեւ անոնք որոնց համար սովորական յանկերգ է եղած ըսել — յոյս չկայ նոր սերունդէն: Փաստերը բոլորովին հակառակը ցոյց կուտան: Մտէք նոր սերունդին հոգիէն ներս, քրքրեցէք անոնց սիրտը եւ պիտի տեսնէք որ Հայկերու եւ Աբամներու ոգին միշտ կը խօսի անոնց մէջ: Փա՞ստ կ'ուզէք, այցելեցէք Կապոյտ Խաչի Սանուհիներուն կազմակերպած հանդէսներուն եւ պարերուն, Հ.Յ.Դ· Նոր Սերունդի թատերական ներկայացումներուն, մարզական խաղերուն: Ամէնէն անտարբերն ալ հրճուանք կը զգայ: Կապոյտ Խաչի սանուհիներէն մին օգափոխութեան գացած էր իր տկարութեան պատճառաւ: Կ· Խաչը հանդէս ունի, ներկայ չի կրնար ըլլալ, հակառակ իր փափաքին: Նոյն իրիկունը, կ'անցնի հեռախօսին գլուխը եւ մոռնալով իր ցաւերը, հանդէսին յաջողութեան մասին տեղեկութիւն կ'ուզէ իր ընկերուհիներէն:

Մենք աւելի չատ վարժուած ենք խօսելու եւ մէկը միւսը քննադատելու քան գործելու : Սպէ - տակ ջարդի մը ենթարկուած ենք: Փոխանակ մեր ուժերը լարելու եւ չարիքին դէմ պայքարելու, կը ջլատենք մեր ուժերը: Անպիտան մարդիկ արիւն կը պղտորեն օրն ի բուն, մոռնալով իսկական չարիքը: Վատ է այն զինուորը որ կը լքէ պատերազմի ճակատը ու խոյս կուտայ թշնամիին առջեւ: Վատ է այն Հայը որ կը լքէ իր զաւակը, ձգելով իր բախտին այս լպրծուն պողոտաներուն վրայ, ամէն մեղք փաթթելով անոր վրայ: Ես ալ ունիմ չափահաս տարիքի մը հասած տղայ եւ աղջիկ ո - րոնք ոչ միայն սահուն հայերէն կը խօսին, այլ եւ նոյնքան սահուն կը գրեն եւ կը կարդան:

Կամք եւ յարատեւութիւն· մնացեալը ինքնին կ'ըլլայ: Տունէն ներս ծնողքներուն, տունէն դուրս ուսուցիչներուն պարտքն է դաստիարակել զանոնք: Ուշիմ են մեր տղաքը: Տաղանդներ կան անոնց մէջ, օտարներուն զարմանք պատճառելու աստիճան:

Ցաճախ զանգատներ կ'ըլլան թէ նոր սերունդը հայերէնն չի կարդար: Այս ալ ճիշտ չէ: Անոնք կլանուած են Ֆրանսական մշակոյթով, Ֆրանսական բազմատեսակ հրատարակութիւններ կան· — արկածախնդրական վէպեր, սիրայինպատմութիւններ, կատակերգական դրուագներ, եւ ուրիշ հետաքրքրական նիւթեր:

Մենք ի՞նչ կը հրամցնենք մեր պատանիներուն, որոնք հազիւ քիչ մը հայերէնի վարժուած են զանազան միջոցներով: Ցունի՞նք նոյնանման պատմութիւններ: Դժբախտաբար մեր մտաւորականները մէկդի նետած են այդ բոլորը եւ իրենց ուժերը լարած են ոտանաւոր եւ բանաստեղծութիւններ գրելու: Հոդ չէ ընթերցողներ քիչ ըլլան:

Մեր ուսումնասիրականները չատ աւելի ազդակիրական գործ մը կատարած պիտի ըլլային, եթէ փորձէին մատչելի լեզուով պատմութիւններ գրել մեր անցեալի մասին: Հին ժողովուրդ ենք, ունեցած ենք լաւ եւ գէշ օրեր, թագաւորներ եւ իշխաններ, յեղափոխական հերոսներ, որոնց ամէն մէկին կեանքը ինքնին պատմութիւն մըն է, որոնք մինչեւ այսօր անծանօթ մնացած են ո՛չ միայն մեր ներկայ սերունդին, այլ եւ անցեալ սերուններուն: Մեր մտաւորականութեան պարտքն է պրպտել քրքրել ու փոշիներուն տակէն լոյս աշխարհ բերել այդ բոլորը, եւ վստահ եղէք որ նոր սերունդը չափազանակութեամբ պիտի կարդայ զանոնք:

«Ցառաջ»ը սկիզբէն ի վեր իր էջերը լայն բացած է այս ուղղութեամբ: Բազմաթիւ խմբագրականներ հրատարակուած են. բայց մինչեւ այսօր այ գործնական քայլ մը չէ առնուած: Ունինք ճոխ

դութեան եւ անդորրութեան մէջ» :

դիր եւ դրականութիւն մը, ամէն օր լոյս կը տեսնեն բազմաթիւ թերթեր եւ դրքեր, բայց ոչ մէկը մարսելի նոր սերունդին համար: Բոլորիս համար կենսական խնդիր է նոր սերունդի փրկութեան հարցը: Ոչ ոք կը նեմանայ իր դիւրով, եթէ դայն տրամադրէ այլասերման դէմ պայքարելու: Ընդհակառակն, իր անունը անջնջելի պիտի մնայ մեր այս օրերու պատմութեան էջերէն: Հայկական առածը կ'ըսէ.— «Ցանէ որ հնձես»: Վա՜յ մեզի, եթէ պիտի թողունք որ մեր զաւակները կորսուին այս օտար ափերուն վրայ:

ՊԵՏՐՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Ցոյն ընտրութիւն կեանքին

Ինչպէս յայտնի է, Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը տասնմէկ հոգիէ բաղկացած յանձնախումբ մը ղրկած է պալքանեան երկիրները, տեղին վրայ քննելուհամարՄակեդոնիոյ դէպքերը:

Այդ յանձնախումբին անդամներէն անգլիացի մըն է որ կը գրէ իր տպաւորութիւնները, ըմբոստներու բանակատեղիէն՝ Մակեդոնիոյ անտառներուն մէջ, Ֆլորինայի մօտ.—

Եուկոսլաւ սահմանապահէն տասներկու մղոն այս կողմը յոյն ըմբոստ «աւազակ»ներուն սահմանն է: Հոս է Ցունաստանի պատերազմական դաշտը, ուր Արեւելեան եւ Արեւմտեան Եւրոպան իրար կը լրտեսեն: Չիւնապատ լեռներէն վտիտ դրութեան միակ միջոցը «մակեդոնական հանրակառքն» է, էջը, կը բացատրէ ուղեցոյց դիւղացին:

Սկսած էր մութը կոխել երբ ժայռի մը եռեւէն չորս պինուած մարդիկ ցցուեցան: Ըմբոստ «Հիւսիսային Ցունաստանի դեմոկրատ բանակին» առաջին յառաջապահներն էին, կոկիկ, լուրջ ու ազդեցիկ: Հրամայեցին մեր ձեռքերը վերցնել եւ ներողութիւն խնդրեցին որ ստիպուած են մեր վրայ նեներն ու պայուսակները խուզարկել՝ դէնք փնտռելու համար:Ցետոյ թող տուին որ շարունակենքմեր ճամբան:

Առաջին իսկ ակնարկով կը տեսնես, որ անոնք վտանգաւոր «աւազակ»ներ ըլլալէ շատ հեռու են: Կարգ կանոն կայ անոնց մօտ: Կրունկները իրարու զարնելով՝ կը բարեւեն: Քաղաքական ծրագիր մը ունին եւ քիչ բացատրութեամբ՝ մօրուսաւոր են: Մեր կարծածին չափ քանդուածչէրՏրօզոփիլիդը, որ ունի 700 քաղաքացիներ, 140 մանուկներ, սեփական քահանայ եւ ուսուցիչ: Այդ դիշեր մեզ հրամցուցին ոչխարի միս, տապկուած գետնախընձոր եւ զօրաւոր ըմպելի մը:

Հրամանատարն է Մարքոս Վաֆիատիս, Մոսկու մարդուած յոյն համայնավար մը, նախկին բանուոր Սելանիկի ծխախոտի գործարանին: Իր չարժուն բանակատեղին կը գտնուի Կրէվինայի մօտ, պինտոս լեռներուն մէջ: Իր հրամանին տակ ունի երեք բանակի հրամանատարներ,— Քիքիթսիս՝ հիւսիսային Մակեդոնիոյ պետը, Լազանիս՝ Հարաւային Մակեդոնիոյ եւ Քիթսուլօս՝ Թեսալիոյ եւ հարաւային շրջաններուն:

Մենք այժմ կը գտնուինք Քիքիթսիսի շրջանին մէջ, որ ունի տասներեք բանակատեղիներ: Ասոնց մէջ ամէնէն չահեկանը Վլիշտիի բանակատեղին է, ուրկէ յունական բանակին համաձայն ըմբոստները կը ստանան իրենց օժանդակութիւնը Եուկոսլաւիայէն եւ Ալպանիայէն:

«Դեմոկրատ բանակը» մեծ թիւով էլասականներ ունի իր մէջ, սակայն բացարձակ համամիտ չէ: Ասոր մէջ կը գտնուին աղատական գնացող տարրեր, նոյն իսկ արքայական մը, զոր մեզի ցոյց տուին: Իր ծրագիրը Համամիաւորներուն նման ծայրայեղ ձախ չէ: Անմիջական նպատակներն են.— 1. Ձերբազատում Անգլիացիներէ: 2. Ներում բոլոր քաղաքական գանգատարկեաններու: 3. կառավարութիւն մը կազմուած բոլոր կուսակցութիւններէ: 4. Վերաքննութիւն ընտրական ցանկերու եւ 5 Ազատ ընտրութիւններ:

«Դեմոկրատական բանակը» որեւէ առնչութիւն չունի Եամին հետ, միակ նմանութիւնը այն է որ ԷԱՄՆ ալ պարտաւորուած է լեռները ելլել: Դիւղի իրենց ներկայացուցիչը ըսաւ թէ՝ իրենք բանակէն որոշ կերպով կը տարբերին. «մենք կ'ուզենք ժողովրդական ժողովրդապետութիւն, մինչ անոնք կը պահանջեն պարզապէս ժողովրդապետութիւն»:

Շրջանի հրամանատար Զօր. Արմինտաս, նիհար, միջահասակ անձ մը, յայտնեց թէ յանձնախումբի ներկայութեան միջոցին որ եւ է պինադադար տեղի պիտի չունենայ: Ըսաւ նաեւ որ իրաքանչիւր զօրաբաժին ազատ է իր պինուորական դործողութիւններուն մէջ, յարձակելու համարկառավարական բանակին կամ ոստիկան զօրքին վրայ: Զօրավարը բոլորովին հերքեց իրենց յարաբերութիւնը Մակեդոնական չարժման կազմակերպութեան պետին Կոցեւի հետ, անկախ Մակեդոնիոյ մը ստեղծման մասին: Զօրավարէն եւ ուրիշ, ըմբոստներէ ստացած տպաւորութիւնս այն եղաւ, որ հարցումներու պատասխանելու համար քաղաքականապէս լաւ մարզուած են անոնք: Եւ կը կարծեմ թէ յանձնախումբը տեղին վրայ մեծ յայտնութիւն մը պիտի չիմանայ անոնց հարաւի դրացիներէն ստացած օգնութեան մասին:Ընդհակառակն, փաստերով կրնան հաստատել, որ իրենց կազմակերպութիւնը երթալով կը զօրանայ առանց արտաքին օժանդակութեան:

Իրենց շրջաններուն մէջ զօրահաւաքի սկսած են, իրենց դլխաւոր նպատակն է յունական բանակի պիւուրներուը ներս առնել, անշուշտ պէնգերով միասին: «Դեմոկրատ» բանակին միացող Ցոյներէն զատ՝ կան նաեւ անհատներ Ալպանացի, Պուլկար եւ Եուկոսլաւ փոքրամասնութիւններէն: Կը բաւէ որ ըսես իրենց թէ անոնց չարքերուն մէջ մտնելու պարագային դիւղապետ կամ խորհրդական պիտի ըլլան իրենք:

Հոս կը զգաս որ Աթէնքի կեդրոն կառավարութիւնը չատ անզօր վիճակի մը մէջ կը գտնուի: Աթէնքի հետ հեռաձայնի դիծերը չատոնց կտրուած են: Կեդր. Ցունաստանի մէջ էլասօնի հիւսիսային խճուղիին վրայ ականներ գետեղուած են: Բրիտանական բանակին հեռաձայնի դիծերն ալ կտրուած են: Ապստամբերը գրաւած են Անգլիացիներուն սահնակի վարժարանը: Աթէնքը Սելանիկի կապող միակ հաղորդակցութեան միջոցը անվստահելի անթեղը. ու քանի մը օդանաւերն են: Դժուար է ըսել թէ՝ Աթէնքի կառավարութիւնը ինչպէս պիտի լուծէ բոլոր այս խնդիրները: Ան մինչեւ հիմակ ձախաւեր քաղաքականութիւն մը վարեց հանդէպ ըմբոստներուն:

Ըմբոստներու տիրապետութեան տակ գտնուած շրջաններու բնակիչները լաւ ընդունելութիւն կ'ընեն անոնց: Կիները իրենց մութ խրճիթներէն դուրս ելլելով նեղ փողոցներուն վրայ կը հաւաքուին բարիզալուստ մաղթելու համար անոնց: Աղդարեւ այդ պատերազմիկներն են որ իրենց կը բերեն ուտելիք եւ Նպաստամատոյցին ապրանքները:

Ներկայիս ըմբոստներուն կորովը չատ բարձր է: Դիւղացիներէն չատեր ինծի ըսին թէ յեղափոխականները կը հաւատան որ, Անգլիացիները երկրէն քաչուելու պարագային, իրենք ամբողջ երկիրը կրնան գրաւել քանի չորս ժամէն:

Թէ ներկայ կառավարութիւնը իր դիրքը կը պահէ չնորհիւ Մեծն Բրիտանիոյ բանակին միջամտութեան: Եւ ճիշդ է թէ Անգլիա այժմ Ցունաստանի մէջ պատրաստ կը պահէ զօրաբաժին մը, կառավարական բանակին կը տրամադրէ ռազմանիւթ, կը մարզէ բանակն ու ոստիկանութիւնը:

Ինդիր է սակայն դիտնալ թէ այս «միջամտութիւն»ը օգտակար եղա՞ծ է թէ ոչ: Չեմ դիտեր թէ կը խօսիմ օրէնքէ դուրս մարդոց հետ, որոնք օր մը ներման պիտի արժանանան, պիտի բանտարկուին, գնդակահարուին կամ արդեօք մեղի թշնամի չե՞նք դարձներ մարդիկ,որոնք ապադային Ցունաստանի ղեկավարները պիտի հանդիսանան»:

ՉԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ԿՍԿԾԱԼԻ ՄԱՀ ՄԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Փետրուար 4ին տեղի ունեցինք տիպար Հայուհի մը, Տիկին Ֆընտուխ Տէրտէրեան (Ծնեալ Դարբինեան), տիկինը՝ մեր սիրելի Ղազար Տէրտէրեանի եւ Հօրաքոյրը նոյն քան սիրելի ընկեր Նշան Դարբինեանի: Զատկը նահապետական ընտանիքի մը, հանդուցեալը իր մէջ մարմնացուցած էր հայ կնոջ մը առաքինութիւնները: Մայրն էր բոլոր դժբախտներուն, խոնարհ եւ հաչտարար: Ցուղարկաւորութեան ներկայ էր հոծ բազմութիւն մը: Ըստ հանդուցեալիվախճանին փոխան ծաղկեպսակի եղան հետեւեալ նուէրները ի նպաստ Պէյրութի Հայ Ճեմարանին.— կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղ 2000 ֆր., Հ. Ց. Դ. Պոմոնի Զաւարեան ենթակոմիտէ 2000, Հ. Ց. Դ. Պոմոնի Նոր Սերունդ Քրիստ. խումբ 1000, ընկեր Թադէոս Գըլըճեան 1000, Պ. Կարապետ Փաքլաճեան 1000, Պ. Սամուէլ Աչըքֆեան, ընկեր Ցարութ Նիկողոսեան, Տիկին Սիրվարդ Դարբինեան 500ական ֆրանք, ընկեր Նշան Դարբինեան 2000, ընկեր Ղազար Տէրտէրեան(ամուսինը) 3000, ընկեր Յակոբ Տոլպաշեան 500 ֆր., դումար՝ 14000 ֆրանք: Իսկ Տէր եւ Տիկին Մանուկ Գալուստեան

Ի՞նչպէս «տուն» վերադարձանիք

... Ութ ինը ամիսէ ի վեր Հունոսի եղերքն էինք: Բնակչութիւնը պարպուած, ամայի դիւղերու մէջ, կամ գետեղերքը մեր ձեռքով պատրաստուած տաղաւարներու մէջ: «Դուրսի աշխարհէն» լուրերը չատ քիչ եւ ուշ կը հասնէին մեզի, սուտ կամ իրաւ: Կ'ըսէին թէ թշնամին յաղթած է ճեղքել մեր բոլոր ճակատները, կ'ըսէին թէ Տէօնքէրքը ինկած է: Կ'ըսէին թէ թշնամին մայրաքաղաքին դռները հասած է: Ինչ որ մեզ չփոթութեան մատնեց, մեր յանկարծակի մեկնումն էր, այնքան խորհրդաւո՛ր պարագաներու տակ:

— Ո՞ւր կ'երթանք, պ. Տեղակալ...

— Մի՛ հարցնէք: Քալեցէ՛ք: Ձեր փրկութիւնը չուտ քալելուն մէջն է...

Ու կը քալէինք հեւ ի հեւ, առանց դադարի, դիշերները եւ ցորեկներու մեծ մասը: Հայ բանակից ընկերոջ մը հետ, կ'որոշենք քալել քովքովի, ձեռք-ձեռքի: Ո՞վ գիտէ ի՛նչ կրնայ պատահիլ: Հայու մը չունչը ուրիշ է:

Մէկ օր, երկու օր, երեք օր....

կը քալենք հետիոտն, բեռնաւորուած, անկարդ, խառն ի խուռն: Ամէն քայլափոխի մեղի կը միանան ուրիշ հազարներ: Իւրաքանչիւր քիլոմեթրի վրայ մեր թիւը կը բազմապատկուի: Ճամբաներու եղերքը, ամէն կողմ, հիւանդներ, յոգնածներ, քալելու այլեւս անկարողներ: Ո՞վ կը հարցնէ, ո՞վ կը փնտռէ: Ուժ ունի՞ս, քալէ՛: Զուռնի՞ս չնթրկէ՛: Գերի չմնալու մտահոգութեամբ մեր չիզերը պրկած, ակռաները սեղմած կը քալենք: Մօրուք ձգած ենք արդէն, դունատ եւ փոչեթաթաւ դէմքերով: Մաղերը ցիրուցան, աչքերը փոսացած: Անողոք «Շիրուքա»ներու չարունակական ռմբակոծութիւններէն սարսափած՝ ազատութիւնը դտնելու համար կը քալենք: Բայց ո՞ւր, մինչեւ ե՞րբ, դեռ քանի՞ օր եւս... Օրական 30-35 քիլոմեթր: Իրիկունը մեկնելէ առաջ քարտէսը կը նայինք, տեղը կը ճշտենք: Առտուն կանդ առած պահերուն կրկին կը նայինք, քանի մը տասնեակ քիլոմեթր քալեր ենք, բայց, քանի մը մղոն հաղիւ ըրած: Ճիշտ հէգեմոնիներու մէջ յիշուած այն մարդուն պէս որ կը քալէ, ու կը քալէ, եռեւր կը դառնայ կը նայի որ մախաթի մը չափ ճամբայ գացեր է:

Իններորդ օրն է: Շատերը յոգնած՝ ուժասպառ էին արդէն: Հրամանատարը յուսադրելու համար մեղի ճառ մը կը խօսի: «Պատերազմ է, ամէն բան պէտք է տանիք, ամէն ինչի պէտք էտուկաք: Զինուոր էք...»: Ճամբայ իյնալէ առաջ, մասնաւոր պատուէրներ կը ստանանք:Մութը կը կոխէ,աստղերը կը սկսին փայլփլիլ երկնակամարին վրայ: Կ'ըսեն թէ եթէ այս իրիկուն կարենանք որոշուած հանդրուանը ընել, ազատութիւնը հաւանական է: Ազատութեան յոյսը կը վերակենդանացնէ յոգնածները, ուժ կուտայ տկարներուն:

Ճամբայ իյնալէ առաջ կը նշմարենք խումբով դիւղացիներ: Կը հարցաքննենք: «Հը» կ'ըսեն — «Ի՞նչ կ'ըսէք, չարաթ մըն է որ ճամբաները դղրուած են: Այս կողմերը տակաւին ազատ են, բայց խորերը ամէն կողմ բռնուած է: Մենք ալ ուղեցինք «ազատ գօտին» անցնել, բայց անօգուտ»:

Մութը կամաց-կամաց կը թանձրանայ: Ճամբանները կը մթնեն:Լրջօրէն մտահոգ՝ կը շարժինք: Մեր ճամբուն վրայ կը հանդիպինք նոր դիւղացիներու: Բոլորը նոյն յանկերգը կը կրկնեն:«Մի՛ յառաջանաք, անօգուտ է, ամէն կողմ բռնուած է...»: Այս բոլորը կը լսէինք, բայց դարձեալ առաջ կը չարժէնք. Մենք կ'երթանք կրակին, փոխանակ կրակը մեղի գալու: Աստղ աստեղ արագահարուածներու խուլ ձայնը կ'ընդհատէ դիշերային անդորրը: Զարապուչակ բու մը քանի մը անդամ մեր վրայէն կ'անցնի: Ցայտնի է որ արտակարգ օր մը կ'ապրինք:

Ցանկարծ, ճիշտ մեր հետեւած ճամբուն ուղղութեամբ, խոշոր հրթիռ մը կը պայթի օդին մէջ եւ կը լուսաւորէ ամբողջ շրջապատը: Բոլորս եւ-ս կը փռուինք կարծես մէկ զսպանակէ մղուած: Կրկին արագահարուածներու ճայներ կը լսուին, այս անգամ աւելի մօտէն: Առաջին հրթիռին կը յաջորդէ ուրիշ մը, երրորդ մը, չորրորդ մը,բայց մենք կը քալենք: Գիւղ մը, աւելի պիւղաքաղաք մը կը հասնինք: Բոլոր դռները եւ պատուհանները դոց են, ճամբաները պարապ, փողոցները ամայի եւ լուռ, միայն մեր ոտքերուն ճայնն է որ կը խանդարէ պիշերային լռութիւնը: Երբեմն պատուհաններէն գաղտագողի գլուխներ դուրս կ'երկարին ու դրեթէ անլսելի չչուկով մը կ'ազդարարեն. «Մի՛ յառաջանաք, քաղաքը պաշարուած է, ճամբաները չատոնց փակուած են...»: Մենք հովիւը կորսնցուցած ոչխարներու կը նմանինք. ոչխարներ որ արեւի ճամբէ կը քալեն առանց դիտնալու թէ ո՛ւր եւ ի՛նչու կը քալեն:

Մեր վաչտին Գ. չոկատին մաս կը կազմեմ, թէեւ ամէն ինչ իրար խառնուած է: Ընկերս հեծելանիւ մը ճարած ըլլալուն համար, Աժանս Լիէզոեի մաս կը կազմէ: Երբեմն մեզմէ առաջ՝ երբեմն ետ կ'երթայ կուգայ: Ամէն անգամ որ քովէն անցնի, կանդ կ'առնէ, եւ լուրեր մը կը հաղորդէ: Կացութիւնը ծանր է: Խորհրդաւոր լռութիւնը կարծես աւելի կը ծանրացնէ մերմտահոգութիւնը:

Գիւղաքաղաքին մեծ, կեդրոնական փողոցէն հանդարտօրէն կը չարաչանանք, ոչ մէկ ճայն, ոչ մէկ չչուկ. Անկենդանութիւն մը: Մեր առաջին չորկատը կը չարաչանայ, բայց, հազիւ քանի մը քայլ առած, յանկարծ կ'որոտան արագահարուածները չատ մօտէն ու դոռ ճայն մը, կը հասնի մեր ականջին «halte!»: Արագահարուածին կապարները կ'անցնին մեր գլուխին վրայէն, մութին մէջ կրակէ պիծեր քաչելով:

ՄԻՍԱԿ ՄԻՐԶԷ

(Մնացեալը յաջորդիվ)

500 ֆրանք բալուկի վերաշ. Մխիթեան, Պոմոնի մասնաճիւղին:

Երթալ բարով, սիրելի տիկին Ճըճոտուխ, ինչպէս չատ մը հայ մայրեր տառապանքի բաժակը ցմրուր քամած, կըբաժնուիք մեզմէ անդարձ, խոր սուգի մատնելով ձեր սիրելի ամուսինը, երկու սիրասուն զաւակները, ինչպէս նաեւ չատ մը հայ զաւակներ որոնց մայր եղաք: Հանգիստ քու տառապած հոգու եւ մխիթարութիւն բոլոր քու սիրելիներուդ եւ քեզ յարգող բարեկամներուդ:

Սգակիր բարեկամ մը

Սոսկալի սով Ռումանիոյ եւ Հարաւ. Ռուսիոյ մէջ

Դիմադրական ձակատի կարեւոր օրկաններէն Combat *զարհուրելի տեղեկութիւններ կը հրատարակէ այս խորագրով, Փետրուար 12ի թիւին մէջ,* Serge Karsky *ստորագրութեամբ, որ քալածանօք կ'ներեւայ արեւելեան Եւրոպայի անցուդարձին: Դեռ երկրորդ խորագիր մը.— «Մոլտաւ գիւղացիները կը ծծեն կաւուտ հողը, իրենց անօթութիւնը խաբելու համար. ռորածիները կը մեռնին 80 առ հարիւր համեմատութեամբ»:*

Կ'ամփոփենք հիմնական կէտերը.—

Պերլինի դրաման յաջորդ օրը եւ յաղթանակի ցնծութեան մէջ, սպարապետ Սթալին կը խոստանար Ռ. Մխիթեան ժողովուրդներուն ջնջել հացի բաժնեչափը: Բայց նշանակուած թուականը հասաւ ու անցաւ, առանց թեթեւցնելու սահմանափակումները: Եւ չատ չանցած, Ժառնովի 1946 Նոյեմբեր 8ի ճառէն իմացանք թէ պարենաւորման խնդիրը ծանր հոգեր կը պատճառէ կառավարութեան: Բայց հարկ եղաւ սպասել յունուար 20ին, որպէսզի Ռ. Մխիթեան ժողովուրդները իմանան հնդամեայ ծրագրին առաջին տարուան արդիւնքներէն թէ սոսկալի սովէտ մը պայթած է երկրին գլխուն: Ոչ միայն այլեւս խօսք չէր կրնար ըլլալ սահմանափակումներու մասին, այլեւ հարկ էր վախնալ սովէ մը, զրեթէ հաւասար անոր որ աւերած էր Վոլկայի հովիտը 1921ին:

Համառարած երաշտ մը, որ սկսած էր 1946 Մարտի վերջը Մոլտաւիոյ դաշտին, ծաւալած էր Տնիէսթէրի, Տոնի շրջանները, հասնելով Վոլկայի ափերը: Այսինքն տարածուած էր այն «սեւ հողաշերտը» որ կը կազմէ եւրոպական Ռուսիոյ հարաւակողմը եւ որ մինչեւ եղած է երկրին չեմարանը: Աղիտահար շրջանը մեծապէս աւելի ընդարձակ է քան այն ուր 1921ին սովի մատնուեցան 25 միլիոն բնակիչներ, մօտ տասը միլիոն զոհերով, ինչպէս կը հաշուէին այն առեն:

Կառավարութիւնը կը հաւատայ թէ ամրող ջական հունձքը չատ բարձր է քան 1921ին եւ թէ մատնաւորապէս Սիպերիոյ բերքը 50 առ հարիւր կ'անցնի 1945ի արտադրութիւնը:

... Ռումանական կառավարութիւնը վերջերս ահազանգ հնչեցուց, յայտնելով թէ «Ռումանիա դարուս ամէնէն սարսափելի սովին պիտի մատնուի» եւ թէ միայն մարտի արմտիքի պահանջը 50.000 վագոն պէտք է հաշուել: Կացութիւնը մասնաւորապէս յուսահատական է Մոլտաւիոյ եւ հարաւային Պուքիվինայի մէջ, ուր բազմաթիւ գիւղացիներ կը փախչին անհատապէս կամ խումբերով, ուտելիք ճարելու համար: Դաշտերը այրած են, ամէն բուսականութիւն անհետացած է, գիւղացիները զարիով եւ կորեկով կը սնանին, եթէ գտնեն. բայց յաճախ իրենց կերածը խոտ է, խոզկոզին կամ վայրի ոլոռն: Կան որ կաւուտ հող կը ծծեն իրենք զիրենք խաբելու համար: Կեր չունենալով, կը մորթեն իրենց անասունները կամ կը ծախեն պատառ մը բան ուտելու համար: Եղ մը կը փոխանակուի քանի մը քիլօ ալիւրով: Իշխանութիւնները քարիւղ կը լեցնեն սերմնցուներուն վրայ որպէսզի գիւղացիները չուտեն, բայց անոնք նորէն կ'ուտեն, յուսալէ վերջ: Եւ քաղաքներու մէջ հացը կը բաժնուի մարդ գլուխ 250 կրամ, ամիսը մէկ-երկու անգամ:

Ամէնէն սարսափելին թերեւս երախաներու մահն է: Մէկ տարեկանէն պակաս հարիւր երախաներէն 60ը, 80ը, եւ կարգ մը չրջաններու մէջ բոլորը կը մեռնին: Դիաղնութիւնը կը հասուատէ թէ այս դժբախտներէն քիչ մը աւելի մեծերը չոր խոտերով կը սնանէին: Երախաները այնքան տխեղծ կը ծնին որ չեն կրնար ապրիլ:

Համաճարակներն ալ — բծաւոր ժանտատենդ, ճահճատենդ եւ հիւծախտ — աւերներ կը գործեն: Հիւծախտի 800.000 դէպքեր արձանագրուած են, որոնց 500.000ը (?) մահ: Այս համաճարակներուն դէմ ինչ կրնան ընել այն 1364 բժիշկները որ կը ծառայեն 13 միլիոն գիւղացիներու մէջ.— մէկ բժիշկ 9747 բնակիչի:

ՄՄԲ.— Le Populaire, բնկերվարական պաշտօնաթերթը, նոյնիսկ վրդովիչ լուրեր կը հաղորդէր երէկ, յիշելով աղբիւրները:

Միսի վաճառումը աղատ հռչակուած է, կ'ըսէին կարգ մը թերթեր, բայց կառավարութիւնը անմիջապէս հերքեց: Որոշ թոյլտուութիւններ պիտի ըլլան, որպէսզի մսացու անասուն ճարուի: Գիները՝ քիլօն 235—345 ֆրանք, համաձայն տեսակին:

Այնման սպասուած տարեկան մեծ պարահանդէսը

ՓՐ. ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

Մարտ 2ին կիրակի օր ժամը 3էն 12

Salle Vianeyի գեղեցիկ սրահներուն մէջ

98 Quai de la Rapée, Métro Quai de la Rapée

Հանրածանօթ նուագախումբ, եւրոպական պարերու համար, հայկական, հնդկական, սպանիական պարեր արեւելեան նուագով (քառ եւ տափ):

Երգիչներ եւ զանազան անակնկալներ:

Տոմսերը նախօրօք ապահովել դիմելով գրասուններ Հ. Սամուէլ եւ Հ. Բալուեան եւ Մ. Պարսամեան եւ նպարավաճառատուն Հրաչեան:

Տոմսերու գինը 200 *ֆրանք:*

«ԱՆՈՒՇ»Ը ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հոզաբարձութեան կողմէ, ի նպաստ ծաղկոցին, ղեկավարութեամբ Պ. Սահակ Յովհաննէսեանի, մասնակցութեամբ ՐԱՖՖԻ երգչախումբի, Ջութակահար Պ. Մեսումեանցի եւ դաշնակահարուհի Օր. Աբլին Մատթէոսեանի, այս կիրակի ժամը 15ին Սալ ատ Ֆէթի սրահին մէջ:

ՊՈՄՈՆ-ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ, ընկեր Ղազար Տէրտէրեանի եւ իր զաւակներուն, ընկեր Նչան Դարբինեանի եւ իր ընտանիքին եւ բոլոր պարագաներուն ՏԻԿԻՆ ՓԷՆՏԶԻԿ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆի (ծնեալ Դարբինեան) զառնակսկիծ մահուան առթիւ:

ԲՈՒՆՈՒԱԾ ԹՈՒԱԿԱՆ

Կեսարիոյ Թշուառ հայ բեկորներուն ու որբերուն ի նպաստ արուելիք պարահանդէսը՝ 10 *ՄԱՅԻՍԻՆ, չաբաթ երեկոյ մինչեւ լոյս ժան Կուժոնի սրահին մէջ: Կը խնդրուի ուրիշ կազմակերպութիւններէ չխաչաձեւել:*

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ.— Փետրուար 5 — 11

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ գումարները.

Վալանս՝ Զոմ. 1000, Սավուա՝ Գեղ. 500, Տէսին՝ Գործ. Ցունուարը, Պ. Օտտօ՝ Գործ. Ցունուարը, Մոնթրէօյ՝ Մար. 500, Վէննէն՝ Գլ. 1000, Փարիզ՝ Պար. 1500, Մարսէյլ՝ Գործ. Թիւ 553—558, Փան. 500, Զար. 1000, Կուրէյ՝ Մրխ. 500, Մարսէյլ՝ Քուր. 500, Լիոն՝ Մրխմ. 2250, Սէնթ Էթիէն՝ Համ. 500, Մարսէյլ՝ Մարբ. 1000, Միլհ. 1000, Սթրազպուրկ՝ Քար. 1000, Մէօտոն՝ Հ. Ալթ. 400, Հիէռ՝ Գալ. 1000, Լիոն՝ Ցովհ. 1750, Վալանս՝ Պէր. 1000, Խաչ. 1000, Ս. Պրիզ՝ Քան. 500, Վիէն՝ Պար. 1000, Շավիլ՝ Օհա. 500, Նիկ. 500, Սար. 250, Սարպ. 500, Պապ. 200, Իսի՝ Գափ. 600, Ալֆորվիլ՝ Գամ. 500, Լօթ է Կարոն՝ Բար. 1000, Տ. Վ. 500, Կարտան՝ Պօղ. 2200, Պորտօ՝ Ես. 500, Մարսէյլ՝ Մարպ. 1000, Բիւժէ՝ Մկր. 1000, Ալժէրի՝ Գազ. 1000, Կրընոպլը՝ Անտ. 3400 ֆրանք

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՑԱԾ ԵՆ.

— (Պաշտօնաթերթ 12 Յունուար).—

Տէր Սարգիսեան Յակոբ, շրջուն վաճառորդ, ծնած 1909ին Կիւրիւն, կինը Փէշտիմալճեան Աբրշալոյս, ծնած Վառնա, այժմ Կառնիժ յէ Վալանս: Տէրթէրչեան Մկրտիչ, տպագրիչ, ծնած 1908ին Պրուսա, կինը Թոփալեան Պէռթ, ծնած Պոլիս, այժմ Լիոն: Խարբութեան Օգսէն, առեւտրական, ծնած 1902ին Գոնիա, զաւակը Ժան-Փիէռ, ծնած 1943ին Պիյանքուռ, կինը՝ Սէմէրճեան Զեփիւռ-Մալվինէ, ծնած Պարիզակ, այժմ Փարիզ: Յովսէփեան Պօղոս, բանուոր, ծնած 1907ին Տիարպէքիր, զաւակը Իռէն, ծնած 1945ին Մարսէյլ, կինը Թալանեան Արմենուհի, ծնած Խարբերդ, այժմ Մարսէյլ: Գալփաքճեան Թիրայր, կօշկակար, ծնած 1910ին Պոլիս, կինը Մարալեան Աղնիւ, ծնած Էրզրում, այժմ Մարսէյլ: Քէլէչեան Լեւոն, առեւտրական, ծնած 1910ին Ամասիա, կինը Համալեան Վեհանոյշ, ծնած Եղկատ, այժմ Մարսէյլ: Խաչատուրեան Կարապետ, բանուոր, ծնած 1904ին Կեսարիա, կինը Ղազարեան Վարվառա, ծնած Էօսմիմիչ, այժմ Փարիզ:

(Շար.)

Սէնթ Էթիէն.—Կապոյտ Աչքի տարեկան պարահանդէսը՝ Փետրուար 22ին, Hôtel du Forezի սրբահներուն մէջ ժամը 20էն մինչեւ լոյս: Պիտի նուագէ Carlo Alfieriի հռչակաւոր նուագախումբը: Ճոխ եւ առատ պիւֆէ եւ համեղի անակնկալներ: Մուտք 50 ֆրանք:

ԿԱՐԴԱՑԻՔ

ՋԷՅԹՈՒՆԻ ՊԱՏՄԻԹԻՒՆԸ

Գ. ՏԷՕՎԼԷԹԻ, ՀԱՏՈՐ Բ., ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԲՆԱԿՈՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. Սէնթ Մարկրիթի «Համազասպ» խումբի կողմէ (Մարսէյլ), այս կիրակի առաւտեան ժամը 9ին, Camp Ripert, Bar de la Fraicheurի *ներքնասրահը: Կը խօսի ընկեր Ա. Քէօսէեան: Նիւթը՝ «Որո՞նք են հայրենասէրները»: Ծօսք կ'առնէ նաեւ չրջանիս Ֆրանսացի ընկերվարականներու քարտուղարը,* Պ. E. CILIBERTI:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՒ

Հ. Ց. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑիի կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Զեկուցում ընկեր. ԳԱՍՊԱՐ ԻՓէԷՖԵԱՆէ:

Հ. Ց. Դ. ԻՍի Լէ ՄՈՒԼԻՆՈՑի Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 8.30ին, Ազատի սրահը: Ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Գասպար Իփէֆեան:

ՊՕՄՈՆ ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վարդանանց տօնին առթիւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Քրիստափոր» խումբի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Շատ կարեւոր օրակարգ:

Հ. Ց. Դ. «ՎԱՐԴԱՆ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին, Առնուվիլ լէ Կոնէսի մէջ, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Գասպար Իփէֆեան:

ՏԻՍԻՆ.— Հ. Ց. Դ. Տէսինի կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ «Մուրատ», «Բարգէն Սիւնի» եւ «Մեսրուհ» խումբերու ընկերները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, սովորական ժողովատեղին:

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր. Մխիթեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 2.30ին, հայրենակից Հրայր Սասունիի ճաշարանը, 31 rue d'Alexandrie, métro St. Denis:

Բոլոր հայրենակիցներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Օրակարգ՝ վարչութեան ընտրութիւն: Բ. Զեկուցում ներդաղթի մասին:

ՏԻՍԻՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Րաֆֆի» «Վ. Մամիկոնեան» եւ «Արարատ»խումբերուընդհ. ժողովը, այս երկուշաբթի Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

Կոմիտաս Վարդապետի 75 ամեակը

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Ազգապարի սրահը
Հովանաւորութեամբ ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱՐԲ.ի
Կը նախագահէ Պ. ԵՆՈՎՔ ԱՐՄԷՆ

Կը մասնակցի ԱՐՄԵՆԻԱ» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ՎԱՐԴԱՆ ՍԱՐԳՍԵԱՆի, որ այս առթիւ պիտի ներկայացնէ մեծանուն վարպետին երաժշտական գործերու վերլուծումը: Վարդապետին կեանքը կը ներկայացնէ Պ. ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ: Դաշնակ՝ Օր. Ա. Ակինեան, մեներգ՝ Տիկին Զապէլ Մադրոնո, արտասանութիւն՝ Օր. Վեհանոյշ Միհրասեան:

ԲՈԼՈՐ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՊԷՏՔ ՈՒՆԵՑՈՂ ուսանողները կրնան դիմել Institut Arménienի, 30 Ave. Georges Mandel, Paris (16), հեռաձայն Klé. 20-69:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մասիս Մարզական միութեան, Սէն Շամոնի եւ Սէն Էթիէնի վարչութեան կողմէ: Փետրուար 15ին, չաբաթ օր ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, «Hôtel du Forez սրահին մէջ, Châteaucreuxի կայարանին մօտ: Հաղորդակցութիւն՝ «Trolleybus»: Մասնակցութեամբ «Carlo Alfieri մեծ նուագախումբին: Ընտիր խմիչք, խմորեղէն, անուշեղէն, «Cotillons եւ անակնկալներ:

ԿԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՂՐԵՐՈՒ
համար ճոխ մթերք մը ամէն տեսակ ներքին ճերմակեղէններու պիտի գտնէք
DANY ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
8bi. Rue Falguière, Paris (15)
Métro Pasteur *կամ Մոնփարնաս*
ՏԷՐ եւ Տիօքէն Պ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie:** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Յ. Գ. փափագեան վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 *եւ* 14—18, *գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝* métro: **Tolbiac, Place d'Italie** *ժ* **Glacière:**

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, 3ամս. 300, ֆր., Ա.թուս. 10 Տվ.

Samedi 15 Février 1947 Շաբաթ 15 Փետրուար

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4931-Նոր շրջան թիւ 570 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱԶԲԷ՞Ն ՀԵՌՈՒ, ՍՐՏԷ՞Ն ՀԵՌՈՒ

Պատերազմին դադարումէն երկու տարի վերջ ալ, պատահարար միայն տեղեկութիւններ կը հասնին Պալքանեան երկիրներէն :

Փարիզէն այնքան ալ հեռու չեն Պուքրէշը եւ Սոֆիան : Երկու - երեք օրուան ճամբայ՝ եր - բեմնի ճեպընթացով :

Երկուքն ալ ունին հայերէն թերթեր, ենթա - կայ միեւնոյն հոսանքին : Ինչպէս երկու զաղութ - ներուն ազգային-կրթական կազմակերպութիւնը :

Եւ սակայն, դժուար թէ կարենաք ստոյգ տե - ղեկութիւններ ստանալ այդ օրկաններուն մէջո - ցաւ : Երկուքին ալ ոտքերը դետնէն կտրած են :

Մամուլ թէ ազդ· իշխանութիւն, երկուքն ալ չատ վերէն կը նային, չնորհիւ հիւրընկալ երկիր - ներուն պետական կարգադասրքին :

Միւս կողմէ, անոնք ամէն մէկուց ձեռք առած են, որպէսզի միայն իրենց խոպոտ ձայնը լսուի :

Ուրեմն, աղատագրութենէն երկու տարի վեր - ջը, դժուար է բացորոշապէս ըսել թէ ինչ կ'անցնի կը դառնայ այդ երկու զաղութներուն մէջ : Ամէն ճակատի վրայ :

Ազգային - կրթական գործունէութեան մասին երբեմն բաներ մը կ'իմանանք, զանազան թերթե - րու միջոցաւ :

Ամէն ինչ յարմարցուած է երեւակի կաղապա - րին : Դպրոցական ծրագիրներէն եւ դասագիրքե - րէն մինչեւ ուղղագրութիւնը : Հաստատուած է տեսակ մը հայկական միջակավարութիւն : Կար - գուսարք մը՝ նոյնիսկ միջակէն վար :

Յաղթանակի դոռում - դոչումներուն մէջ, այլեւս ոչ ոք հարցուց թէ ո՞ւր են անոնք որ հրա - պարակէն քշուեցան — հոդեպէս թէ մարմնապէս— իրրեւ աչքի փուշ :

Այս ազդեցութենէն կրնաք չափել մնացեալը : Մնացողներուն բարոյական եւ հոգեկան վիճակը :

Մանաւանդ որ, ինչպէս կը բացատրէք վեր - ջերս ճամբորդ մը, նորեկները դիւերը ցերեկին խառնած կը դործե՛ն : Կը պրպտեն, կը հետապըն - դեն, կը մատնանչեն : Մինչեւ անդամ կը սպառ - նա՞ն : «Դուն չէի՞ր որ···» :

Իսկ տնտեսակա՞ն վիճակը :

Նորէն չարաչուք լուութիւն մը : Թերեւս չատ աւելի վրդովիչ քան կ'ենթադրուի :

Տեղական մամուլը դեռ նոր սկսաւ քամնելի մանրամասնութիւններ հաղորդել Ռումանիոյ սո - վահար չրջաններու մասին :

Շատ Հայեր չկան Մոլտավիոյ եւ Պուքովինա - յի դիւղերուն մէջ : Բայց ամբողջ երկիրն է որ թչուառութեան մէջ կը տապկուի երկու տարիէ ի վեր : Ինչպէս Պուլկարիան եւ Յունաստանը :

Այս վերջին երկրի տնտեսական կացութեան մասին տեղեկութիւններ կը հրատարակուին թէ տեղական մամուլին եւ թէ արտասահմանի մէջ : Իսկ ո՞վ կրցաւ նկարագրել ռումանահայ եւ պուլ - կարահայ տարագիր բազմութեանց վիճակը :

Պատերազմէն առաջ, կաթ ու մեղր կը հոսէր այ սերկու երկիրներուն մէջ, իսկ այսօր հասարակ մածունն ու ճերմակ պանիրը մոմով կը փըն - տռեն ու չեն գտներ :

Եւ այժմ հարց է,— այս բախտաւոր զաղու - թին մէջ, ուր միլիոններ դիրուեցան պատերազմի ընթացքին, ո՞ւ է ազգային իշխանութիւն հետա - քրքրուեցա՞ւ թէ ի՛նչ կ'ընեն, ի՛նչ կ'ուտեն Դա - նուբի ափերուն վրայ : Վիտօչի ստորոտը : Եւ սահմանէն անդին, Թրակիա - Մակեդոնիայէն մինչեւ Կրետէ ···

Բարոյական մխիթարութի՞ւն մըն ալ չէին արժեր անոնք, հայրենադարձի այս օրերուն :

Սերտ կապ զաղութի՝ կը նշանակէ ամրապնդել կապերը հայրենիքին հետ :

Սրտցաւ հետաքրքրութիւն իւրաքանչիւր համրանքի հանդէպ՝ կը նշանակէ դիտակցութիւն տարրական պարտականութեան :

Ճղակտոր ժողովուրդի մը վերջին մնացորդ - ներն ենք : Ո եւ է զաղութ իրաւունք չունի միայն իր մասին մտածելու : Մանաւանդ անոնք որ բախ - տաւոր են, չատ մը տեսակէտներով :

Որքան իւրաքանչիւր զաղութ ինքն իր մէջ կծկուի, այնքան կը թուլնայ կապը իր բախտակից բազմութեանց հետ : Այնքան կարճատես կը դառ - նան մարդիկ, այսօրուան թէ վաղուան համար :

Եւ սերտերն ալ աւելի չուտ կը ցամքին :

Շ.

ՕՐ ԸՍ ՕՐԻՆ

ՀՈՂԸ, ՀՈՂԸ

Իտալիոյ հաշտութեան դաշնագրով, որ ստո - րագրուեցաւ Փեթրուար 10ին, Փարիզի մէջ, Ֆը - րանսայի անցան երկու վտքր չրջաններ, Թանտա եւ Պրիկա : Սահմանագլուխին վրայ, վերին Ռոյա - յի հովիտին մէջ :

Երկուքը միասին հազիւ 550 քառ· քիլոմեթր տարածութիւն եւ 5500 բնակիչ ունին :

Ֆրանսա զանոնք պահանջեց եւ ստացաւ պար - պակս ռազմագիտական նկատումներով :Ոչքէ հող գրաւելու համար :

Արդ, հեռագիրները կ'ըսեն թէ երկու դիւղերը. սուդ պահեցին ամբողջ օր մը : Եկեղեցիներու կոչ - նակները հնչեցին եւ ծաղիկներ դրուեցան այն վայրին վրայ ուր ըմբոստները կռուեր էին նա - ցիներուն դէմ :

Միեւնոյն առեն հեռագիրներ ուղղուեցան վարչապետին, որպէսզի անձնապէս պաշտպանէ երկու դիւղերուն դատը : Ցետոյ աղերսագիր մը. այնքան սրտառուչ .

— « Մենք, բնակիչներ Թանտայի եւ Պրիկայի, որոնք հաշտութեան դաշնագրով դատապարտուած են բաժնուելու Իտալիայէն, խորապէս կապուած կը մնանք մեր երկրին, մեր լեզուին, մեր աւան - դութեանց :

«Մենք չարաչար նեղուեցանք ռմբակոծումնե - րէն, բանդումներէն, անօթութենէն, աւարէն, սուգէն : Բայց, ոչինչ այնչափ դառն է մեզի հա - մար բան բաժնուիլ մեր հողերէն» :

Հողին ձայնը, միշտ եւ ամէն տեղ :

Գիւղացին ե՞րբ կրցած է առանց արցունքի բաժնուիլ հողէն : Ըլլայ ափ մը արտ կամ գիւղ մը լերան սառրոտը :

Անոնք լո՞նչ գիտնան թէ դիւղին ձայնը դան - դակաուննէն անդին չանցնիր :

Վ.Ա.Հ.

ԱՆԳԼ· ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ որոշեց իրաւա - պէս ճանչնալ Պուլկարիոյ կառավարութիւնը , առանց սակայն փոխելու իր տեսակէտը այդ կա - ռավարութեան գործադրած մեթոտներու եւ վեր - ջին ընտրութեանց մասին :

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻՆ լուծման համար Ֆ· Միութիւնը մասնաւոր ծրագիր մը կազմած է, որ չատ կը տարբերի միւսներէն : Մոսկուա կը վախ - նայ որ դաշնակցային Գերմանիա մը կրնայ ծնիլ Անգլիոյ եւ Մ· Նահանգներու վարած քաղաքակա - նութենէն : Մինչեւ անդամ անհաւանական չի դըտ - ներ արեւմտեան Գերմանիայի մը կազմութիւնը, ընդ հովանեաւ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի :— Մոս - կուայի խորհրդաժողովին մասնակցելու համար, Ֆ· Միութիւնը բաւական կը նկատէ 12 փոքր պե - տութեանց մասնակցութիւնը : Միւսները համա - ձայն չեն այս տեսակէտին, իսկ փոքր պետու - թիւնները հաւասար իրաւունքներ կը պահանջեն , քանի որ միասին կռուեցան :

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ վարչապետը, Տիմիթրով, կոչ մը ուղղեց ընդիմադիրներուն, որպէսզի գործակ - ցին կառավարութեան : «Մենք կ'ըսենք պարկեշտ եւ հայրենասէր ընդդիմադիրներուն,— եկէք միա - սին աշխատինք » :

ՖՐԱՆՔՓԵԻՄԵՐԻԿԵԱՆ դինակցութիւն մը. անհրաժեշտ կը դտնէ վարչապետ Պ· Ռամատիէ , ինչպէս յայտարարեց ամերիկեան թերթի մը թղ - թակցին : — Անգլեւֆրանսական դինակցութեան բանակցութիւնները պիտի սկսին յառաջիկայ չոր - թու : Առաջարկողներ կան որ դինակցութիւնը կընք - քի 50 տարուան համար· բայց պաշտօնական չրջանակներու մէջ վերապահ են : Ազդ· ժողովին արտաքին գործերու յանձնախումբը մասնաւորա - պէս թելադրած է Պ· Պիտոյի որ նախ սպահովէ երկու երկիրներուն գործակցութիւնը, Գերմանիոյ պատերազմական կարողութիւնները սանձելու համար : Համայնավարները եւ ուրիշներ ալ կը պա - հանջեն որ Անգլիա ընդունի Ֆրանսայի ծրագիրը, Ռուրի մի՛ջազգային հսկողութեան մասին :

ՄԱՌԻՇԱԼ ՔԻՍԼԻՐԻՆԿի դատավարութեան առթիւ, որ տեղի կ'ունենայ Վենետիկի մէջ, Հռո - մի քարայրներուն մէջ 1944 մարտին չարդուած 335 Իտալացիներէն 80 Հրեաներու աղդականները փաստաբաններ վարձեցին, մահապատիժ պահան - ջելու համար :

Վարչապետը կը պարզե օրուան խնդիրները

Պ· Ռամատիէ եչ· օր պատասխանելով լրա - դրողներու հարցումներուն, բացատրութիւններ տուաւ օրուան խնդիրներու մասին

Մամուլի աշխատաւորներու պահանջներուն առթիւ ըսաւ·—— «Կառավարութիւնը աշխատա - վարձքերու եւ դիներու ընդհանուր քաղաքակա - նութիւն մը ունի որուն մէջ կը մտնեն մամուլին վերաբերեալ խնդիրները :Ըսած ենք թէ կը մերժենք աշխատավարձքերու որ եւ է ընդհանուր յաւելում եւ թէ կը քննենք այն աշխատավարձքերը որ նուվո - րականէն չատ վար են : Ես չեմ կարծեր թէ մա - մուլի մէջ կան սովորականէն չատ վար աշխատա - վարձքեր : Եթէ կան այդպիսի վիճակներ, պիտի կարդադրուին մեւնոյն պայմաններով ինչպէս մեւս արհեստներուն մէջ : Աշխատանքի Դաշնակ - ցութիւնը հաւանութիւն յայտնած է նախորդ կա - ռավարութեան քաղաքականութեան դոր կը չարու - նակենք : Չեմ ըսեր թէ աշխատավարձքի մասին Աշ - խատանքի Դաշնակցութեան ընծած դիրքը համա - ձայն է մեր դիրքին, բայց որոշ է իրար հասկնա - լու եւ մեր վոխադարձ բաղձանքները հաշտեցնելու կամքը : Ես կը հաւատամ թէ այնքան ալ խոր ան - համաձայնութիւններ չկան » :

Պետական պաշտօնեաներու պահանջներու մա - սին ալ խօսելէ վերջ, վարչապետը պարղեց Հնդ - կաչինի կացութիւնը : «Մենք չենք ուզեր որ եւ է պնով ոչ Աննամի վերանուաճման քաղաքականու - թեան մը ձեռնարկել, ոչ ալ վերահաստատել դաղ - թակայրի կամ հովանաւորեալ երկրի կարգադ - սարք մը : Բայց իրաւունք ունինք բանակցելու մի - այն օրինաւոր կառավարութեան մը հետ : Աննամ - ցիները իրենք պիտի հասկնան թէ անօգուտ է չա - րունակել պայքարը» :

Պարենաւորման մասին ալ խօսելով, Պ· Ռա - մատիէ բացատրեց թէ որքան քիչ խօսին, այնքան լաւ է : «Հրատարակուած լուրերուն 90 առ հարիւ - րը սուտ են : Փարիզի եւ ուրիշ մեծ կեդրոններու մէս ճարելու համար մենք նկատի ունեցած ենք կարգ մը առաջնայ եւ տարբեր միջոցներ, որոնք որոշ թոյլտուութիւններ կը պարունակեն դինե - րու մասին» :

Վերջացնելով, Պ· Ռամատիէ հաստատեց թէ կառավարութիւնը կը չարունակէ օրէնքներ պատ - րաստել 5 առ հարիւրի երկրորդ զեղչին համար : Թուականը պիտի որոշուի վերջին պահուն, թե - րեւս մարտ 1, կամ աւելի առաջ :

★ Ազդ· ժողովը եչ· օր սկսաւ վիճաբանիլ պարենաւորման մասին : Բազմաթիւ հարցապըն - դումներ կան սեղանի վրայ :

★ Եվրոպական նախարարը պարզելով նոր նա - խահաշիւը, հետեւեալ թիւերը հաղորդեց ,— Սո - վորական եւ արտակարգ եվրոպացոյին ելքը՝ 1020 միլիառ ֆրանք, ուրիչ ծախքեր ալ հաշուելով՝ 1150 միլիառ : Նախատեսուած մուտք՝ 550 մի - լիառ· ուրիչ հասոյթներ՝ 180 միլիառ· ուրեմն բաց կը մնայ 420 միլիառ ֆրանք : Եթէ լուրջ միջոցներ ձեռք չառնուին, հետեւանքը պիտի ըլլայ թղթա - դրամներու յաւելում :

Սովին գոհերը Ռումանիոյ մէջ

Երկու ամփոփեր կինք Combatի տեղեկութիւն - ները՝ Ռումանիոյ մէջ տիրող սովի մասին : Le Populaire , ընկերվարական օրկանը, կը դրէ Charles Dumasի բերնով (մասնագէտ արեւելեան դործե - րու) , սրտագին կոչ մը ուղղելով :

Ռումանիոյ ժողովուրդը անօթութենէ կը մեռ - նի բառին տառական իմաստով : Բան չկայ որ ու - տեն : Այն երկիրը որ Եւրոպայի չտեմարաններէն մէկն էր, սոսկալի երաչտի մը մատնուած է վերջին երկու տարիներու ընթացքին : Աբեւել - եան կարգ մը չրջաններու մէջ՝ բնակիչները 250 կրամ հաց կը ստանան ամիսը երկու անգամ : Շուէտի Կ· Ժաչի մէկ պատուիրակը կը դրէր երեք ամիս առաջ ,— «Գիւղեր կան ուր մէկ հատիկ տուն չէ մնացած և ուր արջառը դրեթէ անհետացած է» :

Այդ չրջաններուն մէջ գիւղացիները կը սնա - նին այնպիսի բոյսերով որոնք ուտելու սահման - ուած չեն : Առողջապահական վիճակի մասին գա - զափար մը կարելի է կազմել հետեւեալ վիճակա - դրութենէն .—

Հիւծախտաւոր՝ 800.000, մեռած՝ 500.000 հոգի : — Ճահճատենդ վարակուած՝ 97.381, մեռած՝ 25.458 հոգի :x Սիֆիլիսէ վարակուած 960.000 , մեռած՝ 25.458 :— Մորթախտէ վարակուած՝ 400 հազար, մեռած՝ 20.000 : Մոլտավիոյ մէջ որ երեք միլիոն բնակիչ ունի, բծաւոր ժանտատենդէ (թի - ֆուս) մեռած են 38 հազար հոգի :

Եւ այն տեղ աղէտը դեռ այսքան ծանր չէր : Հիւանդանոցները ոչ բժշկական գործիքներ ունին, ոչ ալ դեղ :

Ֆ· Միութիւնը անցեալ տարի չպահանջեց այն ցորենը եւ եղիպտացորենը որ պիտի յանձնուէին իրրեւ հատուցում եւ նոյն իսկ ցորեն ղրկեց : Այս տարի բան մը չի կրնար ընել, որովհետեւ Ուկրայ -

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Թրքահայ Դատը, Ներգաղթը եւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը

Շարունակելով իր աշխատանքները հայկական հողային պահանջներու մասին, Ամերիկայի Հայկ. Դատի Ցանձնախումբը չզոհացաւ միայն յուշագիր ներկայացնելով։ Անիկա ձեռնհաս հայրենա – կիցներու միջոցաւ չփման մէջ մտաւ Սան Ֆրանսիսկոյի հաւաքուած 52 մեծ ու փոքր պետութեանց ներկայացուցիչներուն հետ, տեղական թերթերուն մէջ յօդուածներ հրատարակել տուաւ Հայկական Հարցի մասին, ու նոյնիսկ յաջողեցաւ տեղւոյն անթելի կայանը օգտագործել՝ հայկական պրոպագանդին համար։

Զեռք բերուած յաջողութիւնը այնքան մեծ էր, որ նախանձը չարժեց Նիւ Եորքի «Ազգային Մորհուրդ»ին։ Այս վերջինը, որ իր մէջ կը պա – րունակէ Ամերիկայի բոլոր հակադաշնակցական տարրերը, մինչեւ այն աստն Հայկական Դատի մասին նոյն տեսակէտն ունէր, ինչ որ աշխարհի բոլոր «հայատեացներ» ու «հառաջդիմական» տարրերը։ Այսինքն թէ՝ Սփիւռքի հայութիւնը իրաւունք չունի Հայկական Դատ արծարծելու աշխարհի մեծերուն առջեւ, այդ պարտականութիւնը կ'իյնայ միայն խորհրդային իշխանութեանց վրայ։

Այդ օրերուն հոգեփոխութիւն մը առաջ եկաւ «Ազգային Մորհուրդ»ին մէջ, որ իր կողմէ պատուիրակութիւն մը ղրկեց Սան Ֆրանչիսկո՝ իր կարգին նոյնիսկ Յուշագիր մը ներկայացնելու համար հոն խմբուած արհեստագործին։ Անցողակի յիշենք նաեւ որ այս պատուիրակութիւնը պարտ սեպած էր իր Յուշագրին մէջ մատնանշելու որ Մայիս 7ին յուշագիր ներկայացնող Հայերը «Փա – չիստներ»(?) էին։

Ամերիկայի մեր հայրենակիցները չէին կըր – ցած նոյնիսկ Հայկական Դատի նման համազգային նշանակութիւն ունեցող խնդրի մը մէջ համաձայ – նիլ իրարու հետ եւ միացեալ ճակատով ներկայա – նալ միջազգային այդ մեծ խորհրդաժողովին առջեւ։

«Ազգային Մորհուրդ»ի յիշեալ որոշումը կարելի չէր արդարացնել ուրիշ կերպով։ Կուսակցական մոլեռանդ քինախնդրութիւնը այնքան կուրցուցած էր «հառաջդիմական» տարրերը, որ անոնք չէին անդրադառնար թէ ինչ կործանարար եւ իրապէս ազգադաւ քայլ կ'առնեն, հայութեան կարեւոր մէկ հատուածը իրրեւ «Փաշիստ» ներկայացնելով։ Մանաւանդ որ երկու հոսանքներն ալ միեւնոյն պահանջը կը ներկայացնէին — Ուիլսընեան սահ – մաններու կցումը Մորհրդային Հայաստանին։ Հակառակութիւնը հասկնալի կրնար ըլլալ, եթէ Դաշնակցութեան հովանաւորութիւնը վայելող Հայ Դատի Ցանձնախումբը տարբեր լուծում ա – ռաջարկած ըլլար։

Այդին, Ֆրանսայի մէջ, Ազգային Մորհուրդի գաղափարակիցները Օգոստոսի երկրորդ կիսուն՝ հրաժարելով իրենց ապրիլեան օրերու նեղ գաղա – փարներէն՝ նախաձեռնութիւնն ստանձնեցին կազ – մելու «Թրքահայ Դատի Պաշտպան Ցանձնախում – բը», մասնակցութեամբ բոլոր հոսանքներու։ Տե – սակ մը ազգային, միացեալ ճակատ՝ համազգային ուժերով հետապնդելու հայութեան քաղաքական, հողային պահանջները։ Այս մարմինը ցարդ հա – մերաչխ մթնոլորտի մէջ կը շարունակէ իր աշխա – տանքները, օգտագործելով բոլոր պիտանի տար – բերը, առանց հատուածական խորութեան։

Անդրադառնալով Ամերիկայի Հայկ. Դատի Ցանձնախումբին, անիկա չարունակեց օգտագոր – ծել ամէն առիթ՝ Մեծերուն յիշեցնելու համար մեր արդար պահանջները։

Այսպէս, 1945 Յուլիս 5ին Փոցտամի մէջ Երեք Մեծերուն դումարումին առիթով, դիմում կատա – րեց սպարապետ Ստալինի, նախագահ Թրումընի եւ վարչապետ Զըրչիլի։

Իր այդ նոր դիմումին մէջ, Հայկ. Դատի Ցանձնախումբը կ'ըսէր, ի մէջ այլոց.

— « ... Ցանձնախումբս կը հաւատայ եւ կը խնդրէ ձեզմէ արդար լուծում մը հայկական խոռ – վիլ հարցին, այն է՝ կցել ներկայ վերածաղկող Հայաստանի խորհրդային Հանրապետութեան ո՛չ միայն Կարսի ու Արտահանի շրջանները, այլեւ Թրքահայաստանը, որ դաշնակից պետութեանց ա – ռաջարկով սահմանագծուած է նախագահ Ուիլսընի կողմէ»։

Հետեւելով իր հարեւանին, Ամերիկահայոց Ազգ. Մորքուրդը Յուլիս 16ին Երեքներուն ղրկեց հեռագիր մը, խնդրելով «Փոցտամի հանդիսաւոր ժողովի օրակարգին վրայ դնել հայ ժողովուրդի դատը եւ արդար կարգադրութիւն մը բնել, պատե – հութիւն տալով Հայերուն իրենց պատմական հայրենիքին մէջ վերահաստատուելու եւ գայն Սո – վետ. Հայաստանին միացնելու»։

1945 Օգոստոսին Լոնտոնի մէջ ժողով կը դու – մարէին հինգ Մեծերը (Մ. Նահանգները, Մ. Մի – ութիւն, Մեծն Բրիտանիա, Ֆրանսա եւ Չինաս – տան)։ Փարիզի Գաղթականական զոյդ մարմինն – երը այս առթիւ դարձեալ միացեալ դիմում մը կա – տարեցին, յիշեցնելով իրենց մայիսեան յուշագիրը եւ խնդրելով որ Հայկական Հարցը դնեն իրենց օ –

Օրուան կեանքեն

ՄԱՐԴԻԿ ՈՍԿԻ ԿԸ ՓՆՏՌԵՆ 3000 ՏԱՐիէ Ի ՎԵՐ

Վերջերս Օրանժի ազատ պետութեան սահ – մաններուն՝ Օռէնտաալվսթրուսթի մէջ ոսկիի պե – ղումներու սկսած են։

Շուտով հարստանալու համար ոսկի փնտռելու պատմութիւնը նոր բան չէ, առնուազն երեք հա – զար տարուան հնութիւն ունի։ Մարդիկ այդ օ – րերուն անդամ հազարաւոր մղոն հեռաւորու – թեամբ ծովը, անապատն ու եղեգնուտները կը կտրէին կ'անցնէին, Աֆրիկեան մացառներու մէ – ջէն՝ պեղելու համար այդ թանկարժէք մետաղը։

Այդ հանքերը կը գտնուէին Հարաւային Աֆրի – կէի զանազան մասերուն մէջ։ Այսօր իսկ, մինչ ոսկեխոյզները կ'աշխատին այդ հանքերուն մէջ, որոշ հետքեր կան հաստատող թէ առանք արդէն չահագործուած են հազարաւոր տարիներ առաջ։ Եւ զարմանալին այն է, որ այդ հին հանքագործները աշխատեր են համաձայն ծրագրի։ Հակառակ անոր որ ոսկին, պղինձը, անագն ու ադամանդը իրարմէ հարիւրաւոր մղոն հեռաւորութեան վրայ կը գըտ – նուին, անոնք հաստատեր են կեդրոնական կայան մը Րօսէդիայի Զիմպապուէ կեդրոնին մէջ եւ ծո – վուն հետ կը հաղորդակցէր Սոֆալայի կարաւանի ճամբով։

Ոմանք զայն կը կոչեն Զունպապուէ, Սողոմոն Թագաւորին հանքերը։ Ըստ անոնց, հազարաւոր դերիներ աշխատած են Աֆրիկեան կլիմիչ արեւուն տակ, հայթայթելու համար իրենց արքայ տիրոջ ոսկի եւ ուրիշ մետաղներ։ Սակայն Սողոմոն ստա – ցած ըլլայ կամ ոչ ափրիկեան ոսկին, անագը կամ պղինձը, որոշ է թէ Փիւնիկեցիները, Սաբէացի – ները, Փոխուգալցիները, Եգիպտացիները եւ Բա – բելոնցիները թերեւս նոյն իսկ Զինացիները այցե – լած են Զիմպապուէ եւ հաւաքած աւելի քան 150 միլիոն անգլ. ոսկի արժէքով հարստութիւն մը։

Այդ շրջանի քարանձաւներուն մէջ վանական մը գտաւ նկար մը՝ կարմիր գծուած, որ կը ներ – կայացնէր երկու մերկ անտառաբնակ մարդիկ եւ ուրիշ երկու լայնաթիկն մարդեր՝ ասիական բաճ – կոնով։ Մէկը կը կրէր բաբելոնեան գլխարկ եւ մի – սը փոխուղիական։ Ուրիշ վանական մը գտաւ քա – րանձաւի տարբեր նկար մը՝ եգիպտական հագուս – տով եւ աղեղնաւորներ, որ կը կրէին հինական գլխանոցներ։ Ռիւսաւիի (Ռոտեզիա) մէջ ալ երե – ւան հանուած է փուխուգիական գլխանոցով անձի մը նկարը։

Անցեալ դարու վերջերը փիւնիկեան ցեղանաւ մը գտնուեցաւ Քէյփ Թաունի մօտերը, ծովէն ե – րեք մղոն հեռու։ Նաւը ունէր 180 ոտք երկայնու – թիւն։ Վերջերս Եոհաննէսպուրկի շրջանին մէջ հին քաղաքակրթութեան մը հետքերը գտնուեցան։ Այնտեղ խարակներուն վրայ տեսնուած հնադոյն ձեռարուեստներէն տեղական իշխանութիւնները կը հետեւցնեն թէ՝ Րհնտի դաշտերը պէտք է ըլ – լան Աստուածաշնչական վայրերէն՝ Սողոմոն Թա – գաւորին հանքերը։

Սակայն այս բոլոր վայրերուն մէջ ամէնէն որոշը Զիմպապուէի հանքերուն չհադորդումն է։ Անոնց արուեստը մինչեւ այսօր շատ պարզ կերպով կը տեսնուի, որ ցոյց կուտայ այդ հանքագործ – ներուն ունեցած հմտութիւնը երկրաչափական դրութեանց մասին։ Այնտեղ հին ամրոցին մէջ գտնուած են նմանապէս ոսկիի ձուլարանները։

Զիմպապուէն կը տարածուի բլուրներու շղ – թայի մը վրայ եւ թերեւս աշխարհի ամէնէն հին ոսկիի դաշտը կը հանդիսանայ։ Զայն առաջին գտողը եղաւ Ֆիլիփս՝ 1867ին, յետոյ յաջորդ տարին ալ Րհնտըրս՝ փղոսկրի վաճառական մը։

Ֆիլիփս Ափրիկէի անապատէն եւ անտառներէն անցնելով հասաւ 250 ոտք բարձրութեամբ բլուր մը, ուր գտաւ Զիմպապուէի ամրոցը։ Աւերակ – ներու պատերուն չուրջ մացառներու եւ ծառերուն վրայ կ'երեւային կապիկ որսալու յատուկ պա – րաններ, հազուագիւտ եւ տարաչխարհիկ նոնիճ – ներ (orchid), աւազաններուն մէջ՝ սիրուն կապոյտ ջրաշուշաններ։ Զիմպապուէի վարդագոյն բազեղը կը մատղցէր միմոզայի, ագասիայի եւ ուրիշ ծաղիկներու ընդմէջէն։

Ամրոցը լաբիւրինդոսի երեւոյթն ունէր, հաստ պատերով։ Հազարաւոր տարիներ վերջ, տակաւին յայտնի կ'երեւէր որ հանքագործները յանկարծ ձգած մեկնած էին հանքէն։

*Ֆիլիփս հոն գտաւ ոսկեայ սիրուն զարդա – րանքներ, քարէ չինուած բայց կոտրտած օճառի թասեր, ձոյլ ոսկիի կոյտեր՝ պատրաստ ձուլուե – լու համար։

Բերդին ստորոտը, հովտին մէջ բահաղի երկր – պագուներուն ձուաձեւ տաճարը։ Թէօտոր Պէնթ մաքրելով տաճարը, յայտնի եղաւ որ ան իրական նմանութիւնն էր Արաբիոյ Սաբէացիներու մայրա – քաղաքին՝ Սաբայի տաճարին։

ՖԻՆԼԱՆՏԱՑԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀՈԳԵՐԸ

Մ. իշխանութիւնը պահանջած է Ֆինլանտա – յէն որ իրեն յանձնէ յիսուն առ հարիւր հասոյթը կառավարական հակակշռին ենթակայ ընկերու – թիւններուն։ Մ. իշխանութիւնը առաջին անգամն է, որ այս տեսակ հսկայական պահանջ մը կը ներ – կայացնէ փոքրիկ Ֆինլանտայի, որ հազիւ չորս միլիոն բնակիչ ունի։

Համաձայն զինադադարի պայմաններուն, Ֆինլանտա արդէն պարտաւոր է վճարել Մ. Միու – թեան՝ իբրեւ պատերազմի հատուցում, 75 միլիոն անգլ. ոսկի, դումար մը զոր իրապէս հսկայական է, երբ նկատի ունենանք որ իր տարեկան արտա – դրութիւնները հազիւ 11 միլիոն հինգ հարիւր հա – զար անգլ. ոսկի կը գնահատուին։ Մինչդեռ տա – րինէրով այդ գումարին երեք անգամ աւելի ար – ժէքով ապրանք պէտք է ներածէ, բարելաւելու համար իր քայքայուած տնտեսութիւնը։

Ան արդէն ցարդ վճարած է Մ. Միութեան, վեց միլիառ ֆինական մառք արժէքով գերմանա – կան սեփականութիւններ։

Ֆինլանտայի գլխաւոր ճարտարարուեստներն են մետաղագործութիւն, տառզ եւ հողագործու – թիւն։ Այս սահմանափակ ճարտարարուեստներով անկարելի է որ ան թէ պատերազմի հատուցում կատարէ եւ թէ իր արտադրական կարողութիւնը բարելաւէ, առանց արտաքին օժանդակութեան։ Մ. կառավարութիւնը 12 միլիոն 500.000 ոսկիի փոխատուութիւն ըրաւ իրեն, իսկ անցեալ ամիս ա – մերիկեան էքսփորթ-Իմփորթ դրամատունը հինգ միլիոն ոսկիի վարկ մը բացաւ, ամերիկեան ճար – տարագործական ապրանքներ գնելու համար։

Մորհրդարանին մէջ ընկերվարական թէ հա – մայնավար կուսակցութիւնները, որ մեծամասնու – թիւն կը կազմեն, յայտարարեցին թէ առ այժմ ազգայնացումի որեւէ ծրագիր չունին։

Մ. իշխանութիւնը երկրին մէջ որեւէ հակա – կշիռ չէ հաստատած հատուցումներուն համար, հակառակ անոր որ պետութեան թշնամի հռչակեց Ֆին կալուածատէրերը ու կարգ մը զեկավարտար – րերը։ Ան կը հաւատայ որ Ֆինլանտայի տնտեսու – թիւնը, թէեւ փոքր է բայց պղտիկ օժանդակու – թեամբ մը ի վիճակի պիտի ըլլայ անմիջապէս իր արտադրական կարողութիւնը զարձեալ գտնել։

Պետական հակակշիռին ենթակայ ճարտարար – ուեստներն են երկաթուղինէրը՝ ընդամէնը 3670 մղոն, հեռագրի եւ հեռախօսի ցանցը, պետական դրամատունը եւ անտառներուն մէկ երրորդ տա – րածութիւնը՝ 25 միլիոն հէքթար։

Ֆինլանտա արդէն Մ. Միութեան յանձնած է փեցամօն, հարուստ իր նիքէլի արտադրութիւննե – րով։ Անցեալ տարի գտան Վօլֆրամի եւ պղինձի նոր եւ հարուստ հանքեր։

ԱՆՀԱՄԱՐ ԶԷՆՔԵՐ ԱՆԱՊԱՏԻՆ ՄԷՋ

Պատերազմի առեն Մէջին Արեւելքը ռազմանիւ – թի հսկայ մթերանոցի մը վերածուած էր, Ալամի – նէն մինչեւ Լիբիոյ ափերը։ Եգիպտոսի Ապահո – վութեան Տնօրէնութիւնը ամիսներէ ի վեր իմացած է որ ռազմանիւթի մաքսանենգութիւն մը կը կա – տարուի այս մթերանոցներէն դէպի Պաղեստին։

Աւրդարեւ անապատային անծայրածիր տարա – ծութեանց վրայ, պատերազմիկ պետութիւնները պինուորական գործողութիւններու առեն՝ իրար պզեառնելու համար, այնքան բազմաթիւ ու բազ – մազան զէնքեր ու ռազմամթերք ձգելին, որ կա – րելի չէ ապահովել անոնց պաշտպանութիւնը։ Ա – սոր համար պէտք պիտի ըլլար ամբողջ զօրախում – բեր պահել։ Եւ այսօր անապատի աւազներուն մէջ լեցուած են անգլիական, ամերիկեան, գերմանա – կան, իտալական ձեռնառումբեր, ռումբեր, ական – ներ, արագահարուածներ, հրասանդներ եւ ուրիշ բազմաթիւ զէնքեր։

Պէտվիները, որոնք գլխաւոր մաքսանենգ – ները կը հանդիսանան, երբեմն իրենց կեանքերը պահելով նախապէս սկսան ծախել, փոքր ու դի – րաւիոխադրելիք զէնքեր, բայց քանի անոնց մթեր – քը կը նուազի, այս անդամ սկսած են ծախել մե – քենաթ, ռումբեր եւ պայթուցիկներ։

Գնորդներն են բնականաբար հրեայ եւ արաբ յեղափոխական կազմակերպութիւնները, որոնք այնքան պէտք ունին անոնց։

250 ՄԻԼԻՈՆ ՍԹԵՐԼԻՆԻ ամերիկեան ապրանք մնացած է Գերմանիոյ մէջ։ Մորհրդակցութիւններ կը կատարուին զանոնք ձեռքէ հանելու համար։ Վաճառումը տեղի պիտի ունենայ երեք գլխաւոր կեդրոններու մէջ։ Դիւրութիւններ պիտի տրուին անոնց որ կ'ուզեն Գերմանիա երթալ եւ գնել։

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ԻՐԱՒ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ

Մոլիէռ եւ իր «դպրոցը»

Տարիներու բացակայութենէ մը վերջ, Louis Jouvetի ներկայացումը Փարիզի մէջ ապահովու – թիւն մըն է մեզի համար, քանի որ միշտ միչտ բարձր կրնայ պահել ան, ֆրանսական թատ – րոնին մակարդակը :

Ներկայիս Լուի Ժուվէ կը ներկայացնէ Մո – լիէռի «կիներու դպրոցը» : Այս երկու անունները կը բաւեն արդէն որպէսզի դեղարուեստասէր հա – տարակութիւնը լեցնէ ամէն իրկուն Athénéeի սրահը :

Մոլիէռի մասին կարելի չէ խօսիլ անցողակի : Անոր թատերգութիւնները կարելի չէ պատմել : Մոլիէռ հեղինակ մը կամ բանաստեղծ մը չէ մի – այն, ան ամբողջ պատկերն է ֆրանսական նուրբ սրամտութեան, անոր անցեալին, ներկային, կա – րելի է ըսել նոյնիսկ ապագային :

Ան կեանքը կը դիտէ իսկական փիլիսոփայի մը նման, պահելով ամէնէն եղերական պայման – ներու մէջ դառն սրամտութիւն մը, կամ տալով ծիծաղելի պատկեր մը ամէնէն տխուր եւ խորունկ մտածումի մը պահուն :

«Կիներու Դպրոցը» Մոլիէռի ըմբռնումն է կի – ներու զարգացման մասին : Առնոլֆի, խաղին հերո – ը, ձեւով մը հեղինակը ինքն է, սա տարբերու – թեամբ որ երբեք ծիծաղելիին դիտակցութիւնը չի կորսնցներ : Առնոլֆի տեսնելով բոլոր այր մար – դոց դժբախտութիւնը զարգացած կիներու հետ, ոմանք անբարոյական, ոմանք հաճոյքի եռեւ, չատերն անմիտ, կ'որոշէ իր համոզումին համա – ձայն պատրաստել ան որ իր կինը պիտի ըլլայ : Եւ չորս տարեկան Անիէսը մայրապետանոց մը կը դնէ նախ, յետոյ փակուած կը պահէ տունի մը մէջ : Տասը օրուան բացակայութիւն մը, սակայն, բաւական կ'ըլլայ որպէսզի Անիէսը դեղեցիկ, երի – տասարդի մը սիրահարի եւ փորձէ բոլոր խորա – մանկութիւնները տեսնելու համար զայն, հակա – ռակ Առնոլֆի բռնութեան : Ծարուած, ամէնէն ծիծաղելի ձեւով եւ իրեն համար բոլորովին ան – սպասելի, տխրութեամբ կը դիտէ թէ սէրը ինչպէս փոխած է իր անխելք, միամիտ, անուս եւ խելօք նշանածը : Աւելորդ է ըսել որ գրուածքը կատակա – խաղ ըլլալով ի յառաջադունէ յաւ կը վերջանայ, ամուսնացնելով երկու երիտասարդները եւ սորվե – ցնելով խեղճ Առնոլֆին թէ չխաբուելու համար նորէն ամենալաւ միջոցը չամուսնանալն է :

Ի՞նչ կարեւորութիւն ունի կառուցուածքը : Մոլիէռի իւրաքանչիւր գրուածքը փիլիսոփայու – թեան եւ իրատեսութեան ամբողջական արտայայ – տութիւն մըն է :

«Ecole des Femmes»ը հեղինակին առաջին կա – րեւոր գործն է, որ իր դէմ հանեց բոլոր անոնք որ — անունով դոնէ — «բարձր բարոյականի տէր» մարդիկ են : Երբեք մարդիկ չեն ուզեր տեսնել թէ վրէնցմէ իւրաքանչիւրը Մոլիէռի հերոսներէն է, զանոնք կը գտնեն չատ «d'après nature» : Չէ՞ որ գո – նէ դրագէտը պէտք է խնայէ արժանապատուու – թիւնը մարդկային արարածին : Ինչո՞ւ միշտ ցոյց տալ իրականութիւնը, ծիծաղելին : Մոլիէռի մէջ սկիզբը երկու ձգտում կայ,— թէ եղերականը, թէ զուարճալին, բայց մէկը ըսած է. «կեանքը ողբերգութիւն (tragédie) մըն է անոր համար որ կը ղղայ, կատակերգութիւն մը (comédie) անոր հա – մար որ կը մտածէ» : Պարզ է որ առաջին ձգտումէն հեռացած է Մոլիէռ եւ կրցած է ժողովուրդը խնդացնել,— չատ աւելի դժուար արուեստ մը քան յուզել :

Պ. Ժուվէի սարքած ներկայացումը դլուխ գործոց մըն է առանց չափազանցութեան— թէ բե – մադրութեամբ եւ թէ մանաւանդ իր խաղարկու – թեամբ : Շատ հասկնալի է, երբ լրագրողի մը կը պատասխանէ ան,— «ես չեմ կրնար Comédie Fran – çaiseը վարել, բոլորովին ուրիշ է իմ տեսակէտս, իմ հասկցած բեմադրութիւնս... : Ճիշդ է, Ժուվէ չի կրնար աւանդութեան մը զոհուիլ, ինք թատե – րական կեանքին մէջ թուական մըն է, եւ ցորչափ դասականէն դուրս ելլելով աւելի երկար կեանք մը կ'ապահովէ Մոլիէռներուն, ո՞վ կրնայ դէմ խօսիլ :

Ժուվէի խումբը չատ պարկեշտ խաղ մը ունի, առանց իրեն հաւասարելու : Բոլորն ալ կը վե – րապրեցնեն անդամ մը եւս այն որ միշտ նոր է, միշտ այժմէական : Եւ կեանքին իսկ ամբողջ սահ – մանուիը չէ՞ որ կուտայ Պ. Սաշա սիթբի, երբ կ'ըսէ քանի մը էջը անդամ մը իր վերջին գիրքին մէջ :— «Quoi de nouveau? — Molière :

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԿՍԿԾԱԼԻ ԿՈՐՈՒՍՏ ՄԸ

Ս. ՍԱԹԻՒՌՆԷՆ ԼԷ ՋԱՎԻՆԵՕՆ, 10 Փետր. (Ցառաջ) .— Այս տեղի բուռ մը գաղութը՝ ինկած Վոքլիւզ նահանգին մէկ ան կիւնը, կեդրոն քաղաք՝ Ավինեոնէն տասը քիլոմեթր դէպի արեւելք, կը բաղկանայ չուրջ երկուհեցեակ մը ընտանիքներէ : Գրեթէ բոլորն ալ կ'աշխատին կոմոլ թուղթի պլոկի գործարանը :

Երկու օր առաջ կսկծալի կորուստ մը ունե – ցան :

Օր. Արշալոյս Օքումիչեան (ծնողքը Եոզկատ – ցի), տասնէ մը ի վեր մտայնի խանգարումի եւ ծանր ջղային վիճակի մը մատնուած էր : Ծնողքին բոլոր խնամքներն ու աշխատանքները դուր կ'անց – նին եւ, ի վերջոյ Մոն Ֆաւէի դիւղաքաղաքին (8 քիլոմեթր հեռու) մասնաւոր բուժարանը կը տե – դաւորեն :

Հետզհետէ դէպի լաւը՝ որոշ փոփոխութիւն – ներ ղգալի էր ու ծնողքն ալ կ'ուրախանար թէ՝ Արշալոյսը պիտի լաւանայ չուտով :

Դժբախտաբար վերջին բուժումէ – փորձին (էլեկտրականութեամբ) բժիշկին անուշադրու – թեան հետեւանքով աստիճանը կ'անցնի... եւ տա – րաբախտ Արշալոյսին արշալոյսը մահուան սեւ վարագոյրովը կը փակուի քանի մը երկվայրկեանի մէջ : Փրկելու բոլոր միջոցները զուր կ'անցնին — 150 ասեղներ զարկած էին զինքը փրկելու հա – մար... Ու խոր սուգի կը մատնուին ծնողքը, մեծ ցաւ պատճառելով նաեւ գաղութին :

Տասնըութ տարեկան էր, բարի, հեզահամ – բոյր ու չատ սիրուած գաղութին բոլոր անդամ – ներէն : Թաղումը կատարեցինք այսօր ու իր մատ – ղաչիկ մարմինը յանձնեցինք տեղին գերեզմանա – տունը : Ցուղարկաւորութեան փութացած էին գա – ղութին անդամները, տեղացի ծանօթներ եւ, Վիէ – նէն ու Մարսէյլէն աղդականներ ու բարեկամները : Ապաթախտ աղջկան ծնողքը յատկիկայ Ներգաղ – թին արձանագրուած էր հայրենիք վերադառնալու համար : Սրտաճմլիկ էր վերջին պահուն հօրեղ – բօրը կանչը.

— Ո՞ւր կ'երթաս, ո՛ւր, անուշիկ Արշալոյս, ես քեզ Հայաստան պիտի տանէի ... :

Ա.Ցողրդ

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Շատ պայծառ օդով մը Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտը լեցուած էր բազմահարիւր հանդիսատեսներով, խրախուսելու համար Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզիկները, որպէսզի դէթ այս անդամ տանէին յաղթութիւնը U. S. du Rouetի դէմ, լու – ծելով 20 տարուան պարտութեան վրէժը : Բայց այս անդամ ալ յուսախաբ եղան : Մեր յառաջա – պահները չկրցան օգտագործել այն չորս առիթնե – րը որ չորս նշանակէտ պիտի տային Միութեան :

Չեմ ուզեր անուններով քննադատել, բայց Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզիկները պէտք է դիտեն որ հա – զարաւոր աչքեր իրենց վրայ յառած էին այդ օրը :

Կիրակի օրուան մրցումին վերջաւորութենէն հինդ վայրկեան առաջ՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ը յաղթական էր մէկ նշանակէտով, բայց Ֆրանսացիները յաջո – ղեցան հաւասարել եւ քիչ մնաց որ Հ. Մ. Ը. Մ.ը կրկին պարտուէր : Ուրեմն մնացին հաւասար :

Յաջորդ մրցումը տեղի պիտի ունենայ Փետր. 23ին, Marignanի մէջ : Կը յուսանք թէ մեր տղաքը այս անդամ պիտի արժեցնեն իրենց կարողու – թիւնները :

★ Փութպոլի յանձնախումբը իր չերմ շնոր – հակալութիւնները կը յայտնէ Պ. Լեւոն Պագրճեա – նի որ սիրայօժար ստանձնեց Հ. Մ. Ը. Մ.ի մար – զիչի պաշտօնը : Ո՛վ չի ճանչնար հայ Փութպոլի պատմութեան մէջ Լեւոնը, Պոլսէն Պրիւքսէլ, Փա – րիզ եւ յետոյ Մարսէյլ : Ան ամէն տեղ բերաւ իր բեղուն գործունէութիւնը, եւ այժմ կրկին ստանձ – նած է այս դժուարին պաշտօնը : Սիրով կը հրա – ւիրուին Հ. Մ. Ը. Մ.ի բոլոր Փութպոլիստները եւ համակիրները միութեան մեծ սրահը, ամէն ուր – բաթ, լսելու այս շահեկան դասախօսութիւնները :

Վահան Շամլեան

ՍՏԱՅԱՆՔ

ՀԱՆԴԻՍ ԱՄՍՕՐԵԱՑ, հայագիտական ու – սումնաթերթ, 1946 Յունուար - Դեկտեմբեր, 127 մեծադիր էջ : Հասցէ.— Mechitharistengasse 4, Vienne (Autriche) :

ՅԱՒԱԶԻ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

Ի՞նչպէս «տուն» վարադարձանք

Կանդ կ'առնենք չուարած : Մեր տեղակալը կը ձայնէ — «En avant!» կը չարժինք, բայց, արա – գահարուածները կը կափկափեն երկար, աւելի ուժդին, կապարներու բոցեր կ'անցնին մեր մօտէն կ'իյնան մեր քովիկը : Մուճակը ծայր կուտայ : Իրարանցումը կը սկսի, ամէն ոք ետ կը փախչի ապաստան մը կը փնտռէ : Կը հետեւիմ, փողոցին վրայ գտնուած դուռները կը հրեմ ներս մտնելու յոյսով, բայց, անոնք բոլորն ալ գոց են : — Ետ, ետ կը ձայնեն աչէն ձախէն : Ետ կը փախչինք, ու – րիչներուն հետեւելով փոքր փողոց մը կը մտնեմ ու բախտէս, բաց դուռ մը ներս կը սողոսկիմ : Ես մինակ չեմ այն տեղ : Հարիւրներով, հարիւրներով արդէն ւեցուած են հոն, վրայ - վրայի գրեթէ մէկը միւսին չալակը ելած : Մեր չունչը բռնած կը սպասենք : «Ցառաջապահներ պաշարեր են քաղա – քը, բայց կանոնաւոր բանակը տակաւին հոս չէ, չուտով կը հասնի, այն ատեն կը ճչդուի մեր ճա – կատագիրը... կ'ըսեն բանիմացները : Ի՞նչ, գերի պիտի իյնանք : Ինը տասը օր քաչելէ վերջ, այսքան տաժանելի յոդնութիւն կրելէ վե՞րջ :

Մեր տեղակալը կը խնդրէ որ լուռ մնանք, եւ դրան մուտքին ճերմակ սաւան մը պարզելու հա – մար կամաւոր մը կը փնտռէ : Հայ տղեկ մը առաջ կը նետուի, ճերմակ սաւանը կը կապենք աւելի մը կոթին վրայ : «Երբ թչնամի զօրքը դայ —կը պատ – ուիրէ մեր տեղակալը — այս դրօշը բարձր բռնած կ'օրօրես, օդին մէջ կը ճօճես, եւ բարձր ձայնով camarade! camarade կը պոռաս...» :

Ճանկարծ, դուրսը արտասովոր աղմուկ մը կը բարձրանայ : Արագահարուածները կը կափկափեն, ճեռնառումբերը կը պայթին, ոտքի ձայները կը չտնան, վերջապէս երգի մը ձայնը կը թնդացնէ չրջապատը : «... Հայլի, հայլօ, հայլա...» : Ու անոր կը յաջորդեն ուրիչ ձայներ, բազմազան աղ – մուկներ : «Camarade! camarade...! Մեր թաքստոցը կը պաչարուի : Երկու պահակներ կը կենան դրան վրայ : Ուրիչ խումբ մը ճիշդ դիմացը զինքերը պատասխան՝ ուղղած մեզի : Ֆրանսիոս տեղակալ մը քանի մը զինուորներով ձեռքի լապտերով մը ներս կը մտնէ ու կը ձայնէ,— «Զէնքերը վար, ձեռքերը վեր, դուրս...» Ոչխարներու հօտի պէս հլու, հնազանդ կը հետեւինք : Զէնքերը մեղի ուղ – ղած խումբը իւրաքանչիւր դուրս ելլողի կը հար – ցընէ.— «Camarade?» իւրաքանչիւր դուրս ելլող իր կարդին կը պատասխանէ ձեռքերը բարձրացնելով. — «Camarade! camarade!:

Կը հաւաքուինք մեծ հրապարակին վրայ : Ե – րիտասարդ տեղակալ մը կը բարձրանայ փոքր կառքի մը վրայ եւ կը ճառէ :

— « Զինուորներ, ֆրանսացի ընկերներ : Պա – տերազմը ձեղի համար վերջացաւ : Ոչ մէկ թչնա – մանք ձեղի հանդէպ : Մեր զէնքերը ոչ մէկ ատեն ուղղած պիտի ըլլայինք ձեղի ձեր հայրենիքին հանդէպ, եթէ ձեր մեծերը զոհը չղառնային Մեծն Բրիտանիոյ, անոր դրամատէրներուն : Այսու ամե – նայնիւ յանուն Առաջնորդին կը յայտարարեմ որ յաղթանակը ապահովուած է, եւ թէ 15 օրէն Անգ – լիացիներուն այ դասը պիտի տանք : Ձեղի կը մնայ, ձեր իսկ շահուն համար, հանդարտութեամբ սպասել մինչեւ որ տուն վերադառնաք : Շատ չէ 15 օրէն կամ ամէնէն ուչը մէկ ամիսէն ամէնքդ ձեր սիրելիները դուած կ'ըլլաք :

Կեցցէ՛, Առաջնորդը, կեցցէ՛, Մեծն Գերմա – նիան, կեցցէ, Ֆրանսան, անկլին Անգլեւսաքսոն – ները :

Ի՞նչ տպաւորութիւն ձգեց մեր վրայ այս ճա – ռը, չեմ գիտեր, այնքանը կը յիչեմ միայն որ, ծափերը չատ երկար տեւեցին, եւ մարդոց դէմքե – րուն վրայ յուսահատութենէն աւելի յուսադրիչ ուրուագիծ մը կար : Չէ՞ որ բոլորին համար էն կականը տուն վերադառնալն էր :

Ցաջորդ օրը, արդէն, մենք կ'ապրէինք գերու – թեան առաջին դառնութիւնները : Բաց դաշտին մէջ հեղեղատի տակ, յետոյ քսան քիլոմեթր ճամբայ առանց դադարի, տիղմերու մէջէն :

«Baccarat» : Անմոռանալի անուն մը : «Քաղեր Աքսօ» փոքր զօրանոց մը, բայց տասնըութ հազար հոգի վրայ - վրայի : Շէնքին ամէն ծակ ու ծուկը, պարտէզին ամէնափոքր անկիւնները բազմութիւնը վրայ վրայի : Ջուրի նեղութիւն, հացի նեղութիւն, հագուստի մաքրութեան հոգ : Ոչիլը կը սկսի տուն չինել մեր վրայ եւ ազդը կը վազէ մեր պարանո – ցին : Բայց յոյսը կ'ապրի մեր մէջ : Կը տոկանք, չէ՞ որ քանի մը օրուան, կամ չատ չատ մէկ երկու չաբթուան համար է :

Ամէն օր, եւ օրը քանի մը անդամ չատ յու – սադրիչ ճառեր կը լսենք մեր մեծերէն, հրամանա – տարներէն : Բոլորն ալ չատ լաւատես են, բոլորն ալ կը թելադրեն համբերել ու սպասել :

Ալղասցիները կ'ազատագրուին, Լօռենցիները իրենց կարդին տուն կ'երթան : Ցետոյ երկաթուղիի պաշտօնեաները, նաւաղները պայթուցիկ նիւթե – րու եւ ականներու մասնագէտները : Ցոյսը կը ծաղկի : Մենք օրերը պարանով կը քաչենք : Դուրս ելլող – մտնողներէն կ'իմանանք թէ լեցուն կատա – խումբեր տուն ղրկելու պիտակին տակ Գերմանիա տարեր են, բայց չենք հաւատար : Մեր ականջները բոլորովին ուրիչ բաներով լեցուած են : «Իրենք հաց չունին ուտելու ո՞ւր պիտի տանին այնքան բազմութիւն : «Եթէ Գերմանիա տանիլ ուզէին, մեզ – մէ պահելու վա՞խ ունէին...» : Այսպէս կը տրա – մաբանէինք երեւոյթները այդպէս ենթադրել կու – տային մեղի :

Ու օր մըն ալ — մեղի համար ճակատագրա – կան օր մը — զօրանոցի չորս ծագերը ձայնեցին որ

նայի մէջ այ երաչտը աղետալի կացութիւն մը ստեղծած է: Մէկ խօսքով Ռումանիան ստիպողական օգնութեան կը կարօտի, հագուստ - կապուստ, դեղ եւ մանաւանդ հաց կ'ուզէ:

Վերջին պահուն նաչի դպրոցին կրթական քննիչը կը հեռագրէ թէ ուսուցիչ մը մեռաւ անօթութենէն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՊԱՌԱԶԻՆՈՒԹԵԱՆՑ ԿՐՃԱՏՄԱՆ Ցանճնա - ժողովը կը շարունակէ վիճիլ հիմնական հարցերու մասին: Քրաւսական պատուիրակն այ միացաւ ամերիկեան ծրագրին, որ կը տրամադրէ հիւլէական ուժի խնդիրը անչատել զինաթափութեան ընդհ. հարցէն: Այս առթիւ յայտարարեց .— «Սովորական եւ դասական զէնքերը պէտք է կրճատուին եւ սահմանափակուին, իսկ հիւլէական զէնքերը պէտք է ամբողջովին մէկդի դրուին»: Խորհրդային պատուիրակը դեռ չէ ընդունած այս տեսակէտը, որուն վրայ շատեր կատարելով հանդերձ:

ՏԱՏԱԳԻՒՆԵՐՈՒԻ միջազգային կազմակերպութեան յանձնաժողովը իր առաջին նիստը գումարեց Ժընեւի մէջ, իբրեւ նախապատրաստական աշխատանք: Մէկ միլիոն կը հաշուեն իրենց երկիրներէն հեռացած կամ տեղահան բնակիչներու թիւը: Առնուազն 150 միլիոն տոլար պէտք է, գործը կազմակերպելու համար:

ՄՍԱՅՈՒ ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐՈՒ նոր կարաւան մը հասաւ Փարիզ, աղեղով գիներուն վրայ: Եղան միսը որ 148 ֆրանք էր երկուշաբթի օր, վաղը 140ի, հորթի միսը՝ 195ի, ոչխարը՝ 212ի: Թերթերը կը գրեն թէ 150 կրամ սառած, 150 կրամ թարմ միս պիտի բաժնուի փետրուարի DC կտրոնով: Սառած միսին գինը պիտի ըլլայ 123, թարմը՝ առաւելագոյն 235 ֆրանք:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԷՆ հասած վերջին լուրերը չատ ծանր կը ցուցնեն կացութիւնը: Կը վախցուի որ քաղաքացիական պատերազմ ծագի Արաբներուն եւ Հրեաներուն միջեւ: Ահաբեկչական գործունէութիւնը վերսկսած է: Արաբները կը մերժեն որ եւ է զիջում եւ կը պահանջեն անմիջական անկախութիւն միացեալ Պաղեստինի համար: Միեւնոյն ատեն կը չեշտեն թէ Պաղեստինը չափազանցեալ ուսած է եւ Հրեաները կը վտանգեն Արաբներուն գոյութիւնը, ինչպէս եւ արաբական պետութեանց կենսական չահերը:

ՊՈՒՐԳՈՍԻ անգլ. զինուորական պատուիրակութիւնը մեկնեցաւ, քսան հոգի միայն ձգելով: Ասոնք ալ պիտի հեռանան հետզհետէ:

«արհեստաւորներ»ը կ'ուզեն: Դերձակ, կօշկակար, ատաղձագործ, հիւսն, երկաթագործ, եւն. եւն.: «Տուն պիտի երթանք, չատպետիկ» կը ձայնէին ամէն կողմէ: Մեզի համար չատ տրամաբանական էր: Հարկաւ, առաջ արհեստաւորները պիտի տանին, յետոյ պարզ գործաւորները, չէ որ գործատէրները քանդուած էին եւ գործ չկար բանուորներուն:

Կէս ժամուան մէջ մեր բեռները կապած, կարգի կը շարուէինք: Ամէն ոք ուրախ էր, ամէն մարդ յուսալից: Տուն երթալու համար հողագործը դերձակ եղած է, հօտարածը կօշկակար: Ասիկա տուն երթալ է...

Քանի մը գերման զինուորներ մեզ կ'առաջնորդեն կայարան:— Ո՞ւր պիտի երթանք: — Deutchland, կը պատասխանեն, բայց, չենք հաւատար, չենք ուզեր հաւատալ, այնքան ուժեղ է մեր մէջ տուն մեկնելու հաւատքը: Ճետոյ երեւոյթներն ալ այդպէս ցոյց կուտան: «Եթէ Գերմանիա տանելու համար է, ինչո՞ւ մեզի այսպէս ազատ համարձակ կը ձգեն, ինչո՞ւ վակոններու դռները չեն փակեր, ինչո՞ւ աչ ու ձախ պահակներ չեն չարեր, ինչպէս առաջին օրերուն... ինչո՞ւ ինչո՞ւ»:

Կառախումբը կը չարժի, թաչկինակները կ'օրօրեն: Մեր մէջ միամօրէն երգողներ ու պարողներ կը գտնուին: Դուռներէն, պատուհաններէն կախուած դուրս կը նայինք որ ուղղութեամբ երթալը կը դիտենք, յուսալից:

Անկիւնադարձ մը, յանկարծ մեր կառախումբը գիծը կը փոխէ եւ կ'ուղղուի դէպի արեւելք, դէպի անծանօթ հորիզոնները:

Երկու երեք օր վերջ մենք փչաթելերու եւ հաստատուած քաղաքներու միասեռ բնակիչներն էինք: «Տունը» չատ հեռու էրհիմա մեղմէ, եւ մեր յոյսերը եղերականօրէն չախչախուած:

Մեր յոյսի «երկու չարաթ»ները կամ «մէկ ամիս»ը հինգ տարիներու երկայնութիւնը ունեցան: Մէն մի օր, մէն մի ժամ, մեզի համար հաւասար էին: Այդ հոգեխռով օրերուն տուներ քանդուեցան, յոյսեր փճացան, կեանքեր չքացան:

Աղատութիւնը եկաւ, բայց չատ ուշ... Աղատութիւնը չատերուն համար փունջ մը ծաղիկ միայն թերաւ...

Camarade...! camarade...!

ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Dameme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

Մարսէյի մէջ
թացատիկ նուագահանդէս

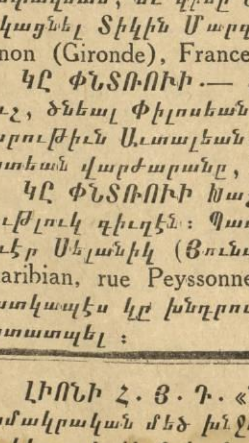
Փետր. 23ին, ժամը 20.45ին
Գազա տ'Իթալիայի մէջ
(Մարսէյլ, rue d'Alger)

Գ. Մ. ԱԼԷՄՇԱՀ

Պիտի տայ հայ երաժչտութեան նուիրուած նուագահանդէս մը Մարսէյլի Ռատիոկայանի մեծ նուագախումբին մասնակցութեամբ:

Դիմակաւոր մեծ պարահանդէս

Կազմակերպուած INSTITUT ARMENIENի կողմէ
Շաբաթ **22** Փետրուար ժամը **21.30**ին
BEAULIEUի չքեղ սրահներուն մէջ, 168 Fg. St.Honoré
Անակնկալներ, քօթիյեօն եւ մրցում:
Երկու նուագախումբ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ եւ կած, JOE SMITH եւ Orchestre Argentin: MARINO:



Կիները դիւերային հագուստով կամ ծպտեան (costumé), պարոնները մութ գոյն հագուստ կամ նոյնպէս ծպտեալ:

Այժմէն սեղանները ապահովել, հեռաձայնելով Պ. Նուպարի, Ely. 23-66 կամ Institut Arménien Klé. 20-69:

Մուտք 500 ֆր.:
Հայ երիտ. Միու թիւններու անդամները կը վճարեն 300 ֆր.
Ուսանողները 100 ֆր.

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՑԱԾ ԵՆ.
— (Պաշտօնաթերթ 12 Յունուար).—

Մանուկեան Ցակոբ, բանուոր, ծնած 1896ին Ամասիա, կինը Գիւվէլեան Աննա, ծնած Սու Շէհիր, այժմ Վիվիէ: Օհանեան Գրիգոր, բանուոր, ծնած 1903ին Իզմիր, կինը Գարամանեան Մարիամ ծնած Զէնկիլէր, այժմ Օպլնա: Բալայեան Ցովհաննէս, ասիրիչ, ծնած 1909ին Պրուսա, կինը Պէօրէքճեան Զուարթ, ծնած Իզմիթ, այժմ Սէնթ Ուէն: Սիմոնեան Ստեփան, դերձակ, ծնած 1920ին Ատպարա, կինը Եաղլանաքեան Լիւսի, ծնած Ատպարա, այժմ Սէն Գլէօ սը լա Թուռ: Թադէոսեան Բիւզանդ, շրջուն վաճառորդ, ծնած 1906ին Մարշուան, զաւակները՝ Ալիս, ծնած 1940ին Վիվիէն, Լիանա-Նիկօլ՝ 1945ին Վիէն, կինը Մոզեան Աբրիհէ, ծնած Իզմիր, այժմ Փոնթ Էվէք (Վիէն): Զոլաքեան Թադէոս, շրջուն վաճառական, ծնած 1908ին Զէնկիլէր, կինը Տէմիրճեան Հայկանուշ, ծնած Պոլիս, այժմ Ալֆորվիլ: Թէրզեան Սուրէն, սափրիչ, ծնած 1908ին Ֆարզա, կինը Ներսէսեան Ճէլրա, ծնած Կեսարիա, այժմ Սէնթ Էթիէն: Թոռլիկեան Գառնիկ, դերձակ, ծնած 1901ին Եոզկատ, կինը Համամճեան Տիգրանուհի, ծնած Եոզկատ, այժմ Իւսէյ:

(Շար.)

ԲՈԼՈՐ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՊԷՏՔ ՈՒՆԵՑՈՂ ուսանողները կրնան դիմել Institut Arménienի, 30 Ave. Georges Mandel, Paris (16), հեռաձայն Klé. 20-69:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Տիկին Մարգարեան կը փընտռէ իր քոյրը՝ Մարիամ Սարգիսեան եւ երկու զաւակները՝ Հրանտ եւ Անժէլ, որոնք Բոստանցա կը գտնուէին 1939ին, ինչպէս նաեւ եղբայրը՝ Հայկ Փափազեան, եւ կինը Սուրբանէկ, Պուրճէյ: Տեղեկացնել Տիկին Մարգարեանի, 9 rue des Acacias, Cenon (Gironde), France:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Տիկին Աւտալեան Հայկանուշ, ծնեալ Փիլոսեան, կը փնտռէ իր զաւակը՝ Յարութիւն Աւտալեան: Տեղեկացնել Սեւրի Մուրատեան վարժարանը, 26 rue Troyon, Sèvres (S. O.)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Յակիկ Սմասեան, Թոքաթի Զուլլուկ գիւղէն: Պատերազմէն առաջ կը գտնուէր Սեւանիկ (Ցունաստան): Տեղեկացնել H. Kharibian, rue Peyssonneam, Vienne (Isère), France: Յատկապէս կը խնդրուի Աթէնքի «Ազատ Օր»էն արտատպել:

ԼԻՈՆԻ Հ. Ց. Դ. «ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»Ի ընկերակամակրական մեծ իլոյթը, 16 Փետրուար կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2½ 12, 5 rue Bonnefoi, Ցոյներու սրահը:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, նուագ, երգ, արտասանութիւն, հայկական եւ եւրոպական պարեր, մասնակցութեամբ «Նոր Սերունդ»ի «կառավարենց» նուագախումբին: Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹի «Համազասպ» խումբի կողմէ (Մարսէյլ), այս կիրակի առտուան ժամը 9ին, Camp Ripert, Bar de la Fraicheurի ներքնասրահը: Կը խօսի ընկեր Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ: Նիւթը՝ «Որո՞նք են հայրենասէրները»: Ծօսք կ'առնէ նաեւ չրջանիս Ֆրանսացի ընկերվարականներու քարտուղարը, Պ. E. CILIBERTI:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑիի կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեչտ է: Զեկուցում ընկեր. ԳԱՄՊԱՐ ԻՓէՔԵԱՆէ:

Հ. Ց. Դ. «ՎԱՐԴԱՆ» ԵՆԹԱԿՈՄիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին, Առնուվիլ լէ Կոնէսի մէջ, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Գասպար Իփէէեան:

ՏԷՍԻՆ.— Հ. Ց. Դ. Տէսինի կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ «Մուրատ», «Բարզէն Սիւնի» եւ «Սեպուհ» խումբերու ընկերները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, սովորական ժողովատեղին:

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 2.30ին, հայրենակից Հրայր Սասունիի ճաչարանը, 31 rue d'Alexandrie, métro St. Denis:

Բոլոր հայրենակիցներու ներկայութիւնը անհրաժեչտ է: Սրահարդ՝ վարչութեան ընտրութիւն: Բ. Զեկուցում ներդաղթի մասին:

ՏԷՍԻՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Բաֆֆի» «Վ. Մամիկոնեան» եւ «Արարատ» խումբերու ընդհ. ժողովը, այս երկուչաբթի Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. «Ակնունի» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չորեքչաբթի իրիկուան ժամը ճիշդ 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՀԱՆԴԷՍ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Տէսինի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, կիրակի, 23 Փետրուար, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Մանրամասնութիւնները յաչորդիվ:

«ՎԵՐԵԼՔ»

(երիտասարդ հրիստոնեայի ամսագիրը)

Լոյս կը տեսնէ մօտ օրէն, հայերէն եւ ֆրանսերէն: Տարեկան բաժնեգին 150 ֆրանք: Հասցէ.— M. Helvadjian, 19 rue Portalis, Aix en Provence, B. du R. C. C. 914.04, Marseille:

ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ՕՐԻՆՔԸ
(ASSURANCES SOCIALES)

Պարտք կը զգամ տեղեկացնելու հայ աչխատաւոր դասակարգի (գործաւոր, արհեստաւոր, պաշտօնեայ) Ընկերային Ապահովագրութեան Մնոտուկին մաս կազմող Ապահովագրուողներու հետեւեալ օրէնքը.—

Ըստ 26 Հոկտեմբեր 1946 օրէնքի տրամադրութեանց՝ Ընկերային Ապահովագրութեան Սընոտուկը կը վճարէ 80 առ հարիւր, բերնի եւ ակռաներու հիւանդութեանց դարմանումին եւ մասնաւորապէս առտնաչարի (Appareils Dentaires, couronnes et bridges) մեռազէ քուրօններու եւ կամուրջներու չինութեանց համար: Մանրամասն տեղեկութիւն ստանալու համար դիմեցէք ձեր օրինաւոր առտնաբոյժին,

Ատամնաբոյժ տօք. Դաւիթեան

(Ֆրանս. Պահեստի սպայ)
53 Cours Lieutaud, Marseille

POUR VOTRE PROTECTION
ÉLECTRIQUE CONTRE LE VOL

Ձեր էլեկտրական նախահաչիւը (DEVIS) բոլորովին ձրի պատրաստել տալու համար, դիմեցէք վկայուած եւ մասնագէտ հաստատութեան մը՝

ELECTROME

42 Rue Emile Zola, St. Ouen (Seine)
Tél. Cli. 13-44 եւ Lab. 68-35

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաչիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie:** Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Յ. Գ. փափազեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie** Glacière:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Dimanche 16 Février 1947 Կիրակի 16 Փետրուար

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4932-Նոր շրջան թիւ 571 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԿՈՒԽՔԸ ՄԻԱՄԻՆ

Շատ փափուկ խնդիր մը կը չօշափէ ամոագիր «Յուսաբեր»ին Դ. եւ վերջին հարցումը.—

« Ի՞նչ կը կարծէք որ ըլլայ պետական լեզուն մեր հայրենիքին մէջ. (արեւելահայերէ՞ն, արեւմտահայերէ՞ն թէ երկուքին խառնուրդը): Ի՞նչ կ'ուզէք որ ըլլայ պետական լեզուն մեր հայրենիքին մէջ. (արեւելահայերէ՞ն, արեւմտահայերէ՞ն թէ երկուքին խառնուրդը): Արեւելահայերէնը իրեն պետական լեզու ընդունուելու պարագային, ի՞նչ ճակատագիր կը կարծէք որ ունենայ արեւմտահայերէնը»: (*Յառաջ*, 19 Յունուար: Նաեւ Փետրուար **2** եւ **9**):

Թերեւս ժամանակը չէր այս հարցը քննարկելու: Բայց քանի որ հրապարակ դրուած է եւ մենք այ խառնուեցանք, փորձենք վերջացնել :

1911ին, երբ ոչ կազմակերպուած հայրենիք ունէինք, ոչ ալ պետական կորիզ մը, համալսարանով եւ Ակադեմիաներով, լեզուական հարցի մասին հարցարան մը հրատարակեցինք չաբաթաթերթ «Աշխատասիրտ»ի մէջ:

Ո՛րքան հեղինակաւոր պատասխաններ, սահմանին երկու կողմերէն: Առանց զանազանքի խըտրութեան: Վարանդեանէն մինչեւ Ստեփան Լիսիցեան, Շահրիկեանէն Շիրվանզադէ եւ ուրիշներ:

Վստահ ենք որ չատ մը միտքեր պիտի բացուէին, եթէ զանոնք արտատպէինք այսօր: Իրրեւ կենդանի ձայներ պերեզմաններու խորէն:

Ամփոփումնք «Յուսաբեր»ի հարցումին վրայ:

Իրերու բերումով, արեւելահայերէնը դարձեր է արդէն պետական լեզու:

Մարդիկ բանական չհեպելով այս պատահմունքը, ամէն մէկը կը փորձէն, որպէսզի այդ լեզուն դառնայ նաեւ մտատիպարը օրուան կարգուսարքին: Եւ դիւաեր յաջող, բայց մեծ մասով չհնծու եւ բարբարոս: (Բարեհաճեցէք արտասանել եւ սորվիլ,— Պետաշխնայդրամարկղ, լաուրեատ, վիցե-պրեզիդենտ, պրեմիեր-մինստր, օկուպացնել, էվակուացնել եւն.):

Տակաւին չենք խօսիր բուն քերականութեան, օրինակ՝ բայերու խոնարհման մասին, որ չատ հեռուները պիտի տանէր մեզ: (Ծնունց եւն.):

Մենք պիտի առաջարկէինք որ երկու լեզուներն ալ հաւասարապէս գործածուէին: Փորձ մը որ պիտի դիւրացնէր ճոխացումը, ներդաշնակումը եւ թերեւս միացումը :

Հանրապետական Հայաստանի օրով, Երեւանի մէջ կը չարունակուէր Վանի «Աշխատանք»ը, ա-րեւմտահայ բարբառով :

Ռամկավարներն ալ արեւմտահայ լեզուով կը խմբագրէին իրենց թերթերն ու թռուցիկները:

Միայն մեզի յատուկ երեւոյթ մը չէ այս պարագան: Ճիշդ այս միջոցին նմանօրինակ խնդիր մը կը յուզուի Նորվեկիոյ մէջ:

Ազգային միութեան գաղափարը ոչինչ կը կորնցնէ, երկու լեզուներու գործածութենէն:

Ամէն պարագայի մէջ, անարդար պիտի ըլլար մեւնոյն կաղապարը պարտադրել բոլորին, խափարելով կամ բռնի մահուան դատապարտելով արեւմտահայ աշխարհաբարը:

Ան որ այդ լեզուով կը գրէր օտար ափերու վրայ, ոտանաւոր թէ արձակ, ինչո՞ւ նոյն իրաւունքը պիտի չվայելէ հայրենիքին մէջ:

Տեղական հայրենասիրութեան տենչ մը չէ որ այս տողերը գրել կուտայ մեզի:

Խնդիրը չատ աւելի բարդ է եւ խոր: Եթէ կ'ուզէք՝ համահայկական:

Մենք չենք կրնար հանդուրժել որ անհետ կորսուի արեւմտահայ մտքին, լեզուին, մշակոյթին դարաւոր վաստակը:

Երեւանը ամէն բան չէ ոչ իր դիտութեամբ, ոչ ալ ներկայ սահմաններով :

Դիտենք, այս խնդիրները չեն կրնար լուծուիլ հարցարաններով եւ առօրեայ յօդուածներով:

Բայց եւ այնպէս, մեր պարտքն է միշտ յիշեցնել Հայկական Արտասահմանի հիմնական իրաւունքները: Ամէն անգամ որ առիթ կը ներկայանայ: Ուղղակի կամ անուղղակի:

Վա՛յ անոնց որ այս խնդիրն ալ վերածեր են քաղաքական մարզանքի: Աճուրդի կամ նուաղուրդի :

Խորհրդածութիւն մը եւս՝ յաջորդով:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ»

Ի՞նչ երանելի մարդ է եղեր մեր Վարդան Մամիկոնեանը:

Մեր մամիկներէն մինչեւ մեր մանուկները, յեսին դրօցբրօցին մինչեւ հեղինակաւոր անուններ, եղիչէն ալ մէջը, «Վարդանանց» երգած են դարերէ ի վեր:

Չեմ գիտեր թէ ժամանակին երբ թարմ էր իր հողակոյտը, հայհոյողներ ունեցա՞ծ է: Կամ զինքը «անճարակ քաղաքագէտ»ի տեղ դնողներ թուղթ մրոտա՞ծ են, ապացուցանելու համար որ ան ալ «դաւաճան» է:

Սակայն կը յիշեմ, որ երբ մանուկ էինք թուղթէ սուր ու սաղաւարտ, ղրահ կը չինէինք, ածուխով պեխեր, իր պատկերին նմանելու համար:

Անշուշտ այն օրերուն ալ եկեղեցին կը տօնէր զինքը, բայց մենք թատրոն կ'երթայինք ծափահարելու համար: Եւ ի՞նչ յուզումով ու խանդավառութեամբ:

Բան մը փոխուած է միայն անկէ ի վեր, որ սուրը չի ձգեր իր անունին վրայ: Վասակն է որ հերոսանալ սկսած է, իբրեւ մեծ դիւանագէտ, որ թշնամին ոտքի էր բնկած իր «ազգը փրկելու»համար:

Կ'երեւի ժամանակն է ամէնէն մեծ դատաւորը, ամէնէն մեծ հեղինակը, ամէնէն մեծ պատմաբանը որ իրաւունք ունի ըսելու իր խօսքը, դաւաճանը դարձնելով հայրենասէր, թշնամին բարեկամ: Իր հայրենիքին ու ազգին համար մատը մատին չդպցնող պօշլաֆիկն ալ մե՛ծ, չա՛տ մեծ «Հայաստանասէր» մը:

ՍՕՍԻ

Ա ե ւ ա ե

...Մի ադօտ լոյս էր կայծկլտում այնտեղ՝
Հնամեայ վանքից մի անշէջ երագ,
Յեղիս սիրտն է այն ասես վառ կանթեղ
Ֆո մէջ բոցկլտում դարեր շարունակ :

Եւ հալածական հողի մի բեկոր
Ֆո սիրող գրկում հանգչում էր խաղաղ,
Խաւարն էր կիտւում ամէն երեկոյ
Էլ ոչ ուխտաւոր կար, ոչ հրախաղ ...

Գեղամի երկրին իջնում էր գիշեր,
Կապոյտ մուքի մէջ լուծւում լեռ ու արտ,
Նիրհում համօրէն անդաստան ու շէն,
Ցոգնաբեկ օրուան հոգերից կախարդ :

Ու նիրհամ էին խաւարի ծոցում
Խրճիթների գորշ զանգուածներն անձեւ —
Մօտիկ ու հեռու շէներն հայկազուն՝
Հին Գոմաձորից մինչեւ Բայազէտ:

Իսկ ես մտատանջ նստում էի լուռ
Ֆո պերճ ափերին, իմ չքնաղ Սեւան,
Ու մատաղ սիրուս մակոյկները թոյլ,
Առագաստ բացած՝ մտնում կարաւան :

Բարձրանում էին մերկ ծովանոյշներդ
Դէպի Գեղամայ լեռները ծաղկած,
Աթոռների մէջ մինչեւ ուշ գիշեր
Հեբեաք փըսփըսում հովին ու ծաղկանց:

Ջինջ աստղերի հետ նստում երազն,
Ու պատմում իրենց սէրը կուսական,
Մինչ Արուսեակը իջած անհասից՝
Ֆո ջրերի մէջ առնում էր լոգանք:

Վառւում էր արփին հեռաւոր մուժում,
Բոսոր ցոլքերը գրելով վե՛ր - վեր .
Ու վառում մէկ - մէկ լեռները հուժկու
Հայոց աշխարհի՝ որպէս կերոններ:

Մասիսն էր զարթնում ճնից արբայական՝
Ուսերից ճետում վերմակը ամպի,
Զարթնում Արագած, Նեմրութն ու Արաւ —
Աժդահաները Հայոց աշխարհի :

Զարթնում էր համայն աշխարհը Հայոց
Եւ ամէն հատաղ, արտուր, շիճակաւ
Լուռ մրմնջում իր աղօթքն Աստուծոյ՝
Հայեացքը դէպի Արարատ հսկաւ :

Գեղգեղում էին արտոյտ ու առուակ,
Շաղում ջրերը ֆո բիւրեղաջինջ,
Եւ ֆո ափերից հազար աղաղակ —
Հազար կանչերով դեռ կանչում են ինձ ...

Գ. ՍԻՍԵԱՆԱԿ

Մասուլի աշխատաւորների գործադուլը

Ինչպէս կը նախատեսուէր, մամուլի աշխատաւորները գործադուլ յայտարարեցին հինգշաբթի դիշեր, եւ թերթերը լոյս չեն տեսներ ուրբաթ առաւօտէն ի վեր:

Անցեալ տարեմ հրատարակիչներն էին որ դադրեցուցին թերթերը: Այս տարեմ սչնաիքանները ասպարէզ նետուած են, 25 առ յաւելում պահանջելով: Կառավարութիւնը կը մերժէ ընդհ. յաւելումներ կատարել, որպէսզի կարենայ կրճատել եւ պահել ապրուստի դիները:

Ինչպէս բացատրած էինք ուրբաթ օր, սուր տագնապի մը մատնուած է ամբողջ երկիրը, ճիշդ այն պահուն երբ կառավարութիւնը ամէն միջոց կը փորձէ ելմտացոյցը հաւասարակշռելու եւ ֆրանքը փրկելու համար :

Մամուլի աշխատաւորներու գործադուլէն զատ, պետական պաշտօնեաներն ալ ամէն աշխատանք դադրեցուցին ուրբաթ օր, ժամը 16էն սկսեալ եւ թափորներ կազմեցին փողոցներուն մէջ : Այս առթիւ երկու մեծ ժողովներ գումարուեցան, կրակոտ ճառերով :

Աւելորդ է ըսել թէ այս չարժումներուն մէջ վճռական դեր կը կատարէ Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը, որ ունի վեց միլիոն անդամ եւ որուն ղեկավարութեան մէջ տիրական դեր մը կը կատարեն համայնավարները: Իր վարիչները տեսակ մը անպաշտօն նախարարներ են, որոնց կը դիմէ կառավարութիւնը յաճախ, իր տուած որոշումները եւ օրէնքները գործադրել տալու համար : Ընդդէմ ամբողջ Ֆրանսայի աչխատաւորական կազմակերպութիւններու կեդրոնական մարմինը՝ C G T ն կը հանդիսանայ ուրեմն երկրին բանուոր դասակարգին յաւերուն ու պահանջներուն ընդհանուր ներկայացուցիչը :

Կայ նաեւ Քրիստոնեայ Աչխատաւորներու Սչնաիքան, որուն հովանաւորողները առաւելապէս գործատէրեր են : Իր անդամներու թիւը կը հաշուէն 500.000 :

1936ին Լէոն Պլումի ժողովրդական ճակատի կառավարութեան միջոցին համայնավար թեկնածուներու չահած քուէներուն թիւն էր 1.600.000, մինչ անցեալ նոյեմբերի ընդհանուր ընտրութիւններուն ատեն անոնք չահեցան աւելի քան հինգ միլիոն քուէ : Համայնավարները, միշտ ճարպիկ եւ աւելի գործունեայ, բերանացի թէ գրաւոր քարոզութիւններով՝ յաջողեցան աչխատաւոր գանգուածներու համակրանքը չահիլ: Համատարած ժողովուրդը յոյս մը, կառչելու բան մը կը փընտռէր եւ համայնավարութիւնը կրցաւ օգտագործել այս պարագան :

Աչխատանքի Դաշնակցութեան Գործադիր կոմիտէն կը բաղկանայ տասներեք անդամներէ,— վեց համայնավար, հինգ ընկերվարական, մէկ սրմատական, մէկ անկախ: Ունի երկու ընդհ. քարտուղարներ, Լէօն Ժուհօ՝ ընկերվարական եւ Պլունա Ֆռաչօն՝ համայնավար: Այս ծաւալուն կազմակերպութեան յարաճուն գործունէութիւնը անհանգստութիւն կը պատճառէ ու դարձած է մղձաւանջ մը Ֆրանսայի կարգ մը ալկոզմնեան եւ յեռադիմական տարրերուն, որոնք յոռետես դուչակութիւնները կը կատարեն, մասնաւորապէս ղէչ նչան համարելով պարենաւորման տագնապը:

Կարմիր բանակը կ'արձակուի հեռագիրներ

Փետրուար 5 թուակիր հրամանագրով մը, պիտի արձակուին կարմիր բանակի կարգ մը դասեր եւս,— երկու ցամաքային, երեք ծովային, մէկ օդային: Հրամանը պէտք է գործադրուի 1947 Մարտէն Յունիս:

Պատերազմին դադարումէն ի վեր կարմիր բանակին զօրացրումը կատարուեցաւ հինգ տարբեր ժամանակներու մէջ: Առաջին հրամանագիրը հրատարակուեցաւ 1945 Յունիս 23ին, արձակելով 13 զօրադասեր: Երկրորդը՝ նոյն տարուան Սեպտ. 25ին (տասը զօրադաս): Երրորդը՝ 1946 Մարտ 20ին (միայն զինուորներ): Չորրորդը՝ 1946 Հոկտեմբեր 22ին: Այս վերջին երկուքով արձակուեցան եօթը զօրադասեր: Այսպէս 1946ի վերջը արձակուած էին ամէնէն հին զօրադասերէն 30ը : Դժուար է ըսել թէ ո՛րքան զինուորներ զէնքի տակ կը մնան այժմ, եւ քանի՛ զօրաբաժիններ կը գտնուին Եւրոպայի զրաւեալ երկիրներուն մէջ: Սթալինի վերջերս հերքելով Չըրչիլի յայտարարութիւնները, ընդամէնը 60 զօրաբաժին կը հաչուէր Գերմանիոյ, Աւստրիոյ, Հունգարիոյ, Ռումանիոյ, Պուլկարիոյ եւ Լեհաստանի մէջ եղած խորհրդային զօրքը: Եւ կ'աւելցնէր թէ 1946 Հոկտեմբեր 22ի հրամանագրին գործադրութենէն վերջ պիտի մնան միայն 40 զօրաբաժիններ :

Ինչպէս կ'երեւայ, այժմ ղղալապէս պիտի պակսին այս 40 զօրաբաժինները: Արդէն իսկ Լեհաստանի մէջ եղած զինուորները կը հաչուեն 30 — 40.000 :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱՄԵՐԻԿԱՑԷՆ

ԱՌԱՍՊԵԼԱԿԱՆ ...

ԽՄԲ.— Դեռ չենք ստացած այս շարքին Բ. եւ Գ. յօդուածները:

Պատերազմէն առաջ ո՞ր ճամբորդը պիտի փորձուէր թղթակցութեան նիւթ ընել իր այցելած երկրին մնունդի պայմանները կամ կեանքի ան - հրաժեշտ ու անմիջական առարկաներու առատութիւնը:

Պատերազմէն առաջ որո՞ւն մտքէն կ'անցնէր, օրինակ, պահ մը կանգ առնել նպարավաճառին ցուցափեղկին առջեւ ու, բերանաբա՛ց, համրել իրարու վրայ դիզուած ուտելիքներուն տեսակները, կամ աչք մը նետել մսագործին խանութէն ներս՝ ապշահա՛ր։ Արհեստով որկրամոլներն անգամ չէին հետաքրքրուեր նոր օրերու այդ զոյգ իշխանաւորներուն մթերքով:

Կար ժամանակ երբ Եւրոպացի տանտիկինը իր ոտքը բերել կուտար ուղածին չափ միս, կարագ եւ նպարեղէն: Հեռաձայն մը բաւական էր:

— Փիէ՛ռ, չորս քիլօ միս ղրկէ, չո՛ւտ. մէկ հատ պարարտ հաւ, կարագ, պանիր, թէյ, հաւկիթ, սուրճ, պտուղ, շաքար... ժամը մէկէն առաջ հասցո՛ւր...

Այդ երջանիկ օրերէն ասդին, աշխարհ մը փլաւ ու նոր մը բռնեց իր տեղը՝ բոպիկ ու կէս սովահար: Ու մեր փափկասուն տանտիկինը դողալով, դողդղալով է որ նպարավաճառին դուռը ափ կ'առնէ այսօր.

— Բարի լոյս, պարոն Փիէ՛ռ, ինչպէ՞ս էք, տիկի՞նը, երախանի՞րը. լաւ օդ կայ այսօր, այնպէս չէ՞... Գիտէ՞ք ինչ, իրիկուան հիւր պիտի ունենամ, fofթէյլ, յետոյ ճաշ. դուք ալ հրամեցէք... Արդեօք կա՞րելի էր, սանկ, հաւի մը կէսը ունենալ... կարագս ալ ջուրը քաշեց... կրնա՞յիք յաջորդ շաբթուան բաժինս... փոչի հաւկիթ ունի՞ք, պահածոյ մի՞ս...ամուսինս կուգայ կ'առնէ... դուք ձանձրոյթ մի՛ առնէք... Անպատճառ հրամեցէ՛ք, տիկինն ալ միասին...

Ամերիկացի տանտիրուհին դիւանագիտութիւն խաղալու պէտք չունի՝ իրեններուն ուտելիքը ճարելու համար: Ո՛չ աղաչանք, ո՛չ պատառանք մսավաճառին կամ նպարավաճառին. ո՛չ պարենառատմս, ո՛չ ալ խնայողութեան յորդոր իշխանութիւններէն: Այն առտիճան որ մարդիկ միսն ու կարագը, հացն ու պանիրը աղբանոց կը նետեն, ինչպէս եւ [illegible]

Պատերազմի եւ խաղաղութեան վերջին երեք տարիներու Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ ուրիշ երկիրներու անընդհատ ղրկանքին ականատես վկայ ըլլալէ ետքն է որ կուգամ այս տողերը ու բնական է որ ուշադրութենէս չվրիպին ամէնէն աննշան մանրամասնութիւնները:

Առասպելական ճոխութիւն եւ բազմազանութիւն աննդեղէններու բոլոր տեսակներուն: Ցորդառատ մսեղէն, հաւեղէն, ձկնեղէն, խմորեղէն, չաքարեղէն, պտուղ, ըմպելիք եւ մասամբ նոցին: Կատարեալ ովկիանոս հազարումէկ տեսակ ուտելիքներու եւ խմելիքներու՝ առատօրէն կշռացնելու կամ, թերեւս, առատօրէն ճաթեցնելու համար: Ճաշարանին ցուցակը՝ ցառագի մէկ էջին չափ լեցուն. ընտրէ՛ ինչ որ կ'ուզես, կե՛ր, ճակէ՛ որքան կրնաս: Սովորական առատօրէնի մը տարողութիւնն ու տարածութիւնն ալ մոռցեր են կարծես:

Ճաշարանն ենք ընկեր Վրացեանը, Արշաւիրն ու ես: Մեծակակ հնդկահաւու մը ծառային համապատասխան պնակ մը դրին առջեւս — մէկը «վիթխարի» խեցգետին մը իր անհրաժեշտ «արարողութիւններով»:

— Երեւի սպասարկուն յարմար գտաւ էր որ ես կատարեմ բաշխումը, մտածեցի եւ սպասեցի որ երկու պարապ պնակ եւս բերէ:

— Մեզ համար մի՛ սպասեր, սկսիր էլի, ըսաւ ընկ. Վրացեան:

— Սկսի՞մ... այս ամբողջը ե՞ս...

— Այո՛ դուն, մերն էլ կը բերի հիմի...

Պատկեր: Անգլիոյ մէջ երեք հոգինոց ընտանիքի մը համար լիուլի բաւական էր այդ խեցգետինը, որուն կռճիկներուն հետ սկսայ մաքառիլ միս միռնակս... Եւ սպասարկուն տակաւին քաջութիւն ունէր հարցնելու թէ «վրայէն մսեղէն մըն ալ կ'ուզէ՞ք»...

Կրնայի բազմաթիւ նման օրինակներ յիշել, ցոյց տալու համար թէ որ աստիճան չոայլ ու չատակեր են մարդիկ այստեղ: Կը թուի թէ Ամերիկացիին համար ուտելու, բան մը ծամելու աշխատանքն այնքան անհրաժեշտ է իր բնախօսական — եւ հոգեկան — բաւարարութեան համար, որքան տոլար վաստկելու եւ դիզելու անդիմադրելի տենչանքը: Եւ կարծեմ ակռային տակ միշտ բան մը ունենալու եւ ինքզինքը խաբելու համար է որ ձիւթ կը ծամէ առտուընէ մինչեւ իրիկուն:

Անգլիացիները երբ ֆութպոլ կամ ֆրիֆէք չեն խաղար, խելօքիկ մը տուն կ'երթան՝ Ս. Գիրքը կամ Շէյքսփիրը թղթատելու համար: Ֆրանսացիները ուրիշ բաներով ժամավաճառ չըլլալու համար, կը պաղտուին ճաշարանին, կայարանին, հանրակառքին մէջ կամ մայթերուն վրայ՝ ապացուցանելու համար «համային հանդիսականաց» թէ սիրելու եւ սիրուըտելու արուեստը իրենց մասնագիտութիւնն է: Ամերիկացիները երկու առաջախը մէկ մը կ'ուտեն, որպէսզի կշռակը, ատամոքսն ու աղիքները ծուլութեան չվարժուին:

Եւ կ'ուտեն օրուան բոլոր ժամերուն: Ճաշարան, կաթնատուն, սրճարան, (այս վերջինը իր բուն անունով՝ դեղարան) եւ մնացեալները կը բանին օրը քանըչորս ժամ, տարին երեք հարիւր վաթսունը հինգ օր: Նպարավաճառն ու պտղավաճառը բանալի չունին: Կրնաս նախաճաշել առաւտուան չորսին. կրնաս պիֆթէք մը ապսպրել կէս գիշերէն ետք: Պտո՞ւղ, չոքո՞լա, ըմպե՞լի կ'ուզէ սիրտդ ամէնէն անկարելի ժամերուն. մի՛ չուսաբիր, անկինի խանութպանը բաց է: Ո՛չ կիրակի, ո՛չ տօն: Մնունդին օրը, կէս գիշերը չսասոնց անցած, խաղող ու նարինջ գնեցի... Լոնտոնի մէջ այդ սուրբ օրը, ժամը չորսէն յետոյ հանրակառք նստիլն ալ մեղքի պէս բան մըն է:

Ահաւասիկ ճաշարան մը, լոյսերուն մէջ կը շողայ: Պատուհանը ածխափայտէ կրակ մը ուր չամփուրի մը վրայ կը թաւալին չորս յաղթանդամ հնդկհաւեր: Քիչ մը անդին, պարարտ կովու մը երկու զիստերը որուն միսերէն խոհարարը «երկյարկանի» սենտուիչներ կը պատրաստէ:

Ահաւասիկ ուրիշ մը — պատուհանին մէջ շարեր է տասը խորոված հաւեր: Երրորդ մը որուն ցուցափեղկին մէջ ուղղածիգ կրակարանի մը դիմացը չամփուրներ են երկու լման գառնուկներ՝ պոլսոյ տէօներ էֆպապը յիշեցնող: Շարունակէ՛ ճամբան ու պիտի տեսնես երեսուն երեք խաւտուտիկ խմորեղէններ ու քաղցրեղէններ ժողովրդական ճաշարանիմը լայն ապակիներուն ետին: Հանդիպէ սա պղտավաճառին եւ գնէ՛, եթէ ախորժակ ունիս, ուղածիդ չափ խաղող, նարինջ, խնձոր, տանձ, դեղձ, սալոր, ելակ, կեռաս, բալ, վարունգ, կանանչ լուբիա, լոլիկ, սմբուկ, մանդարին, պանան, ծիրան, կանանչ պղպեղ եւ ուրիշներ:

Ու կը հարցնես ինքնիրենդ — ինչո՞ւ այսքան առատ ռաղմամթերք կամ վառելանիւթ ստամոքսի մը համար որ, վերջ ի վերջոյ, մարդուն գերազոյն նպատակը չէ: Եւ ինչո՞ւ այս ցուցադրութիւնը: Եւրոպայի սովահարներուն քիթո՞ն է որ կը խնդան:

Եւ ի՞նչպէս չզմրսուտանալ երբ միտքդ կուգան Հին Աշխարհի բազմութիւնները եւ իրենց կեցածն ու խմածը — փոչի հաւկիթ, փոչի կաթ, պահածոյ միս, սեւ հաց, ձիու միս, արուեստական իւղեր, էրզաց սուրճ...

Վիճակագիրները հաշուեր են թէ ինչ կ'ուտէ ու կը խմէ Նիւ Եորքը՝ ամէն տարի — հազար վեց հարիւր միլիոն լիպրա մրս, հինգ հարիւր միլիոն լիպրա ձուկ, 257.000 լիպրա կարագ, 74 միլիոն լիպրա պանիր, 248 միլիոն լիպրա հաւեղէն, 195 միլիոն երկվեցեակ հաւկիթ, 1556 միլիոն լիտր կաթ ու սեր, 208 հազար վակոն պտուղ ու բանջարեղէն (որուն 21,276ը նարինջ), 12.889 վակոն գետնախնձոր, 7.189 վակոն լոլիկ եւ 2.695 վակոն քաքաւէթ...ըմպելիք՝ տարեկան 8.647.794 կալոն:

Մնայողութի՞ւն: Բառն իսկ Ամերիկացիին — եւ մեր հայրենակիցներուն — ծիծաղը կը չարժէ: Օրական 2500 թոն ուտելիք աղբանոցը կ'երթայ միայն Նիւ Եորքի մէջ: Շատ սովորական երեւոյթ է որ ճաշարանին մէջ սպասարկուն սեղանիդ վրայ բերուած հացն ու կարագը, որոնց մատ չես դպցուցած, առածին պէս, կերակուրիդ աւելցուքներուն հետ, աղբիւրը նետէ...

Կը յիշեցնես թէ նետուածը Անգլիացիի մը մէկ օրուան պարենաչափն է:

— Մեզի ի՛նչ. դրամ ճարեցէք, դուք ալ մեզի պէս կ'ուտենանք...

Անհատապաշտի չռայլութիւն լոյսի, թուղթի եւ ջերմութեան: 42րդ փողոցի, Թայմզ Սքուէրի, Պրոատուէյի եւ 7րդ պողոտայի սինեմաներն ու թատրոնները էլեկտրական լոյսերու մէջ կը լողան առտուան տասնէն սկսեալ: Կը հարցնես թէ կարելի չէ՞ խնայել. կը պատասխանեն.

— Մնայողութեամբ հարստութիւն չի շինուիր. փա՞ստ կ'ուզես — Ամերիկան...

Ջմեռ է, պէտք է ջերմութիւն ճարել ժողովուրդին: Նորէն կը դանդաղիս — անհրաժե՞շտ է որ արեւելեան բաղնիքի վերածէք խանութները, դրամատնականները, կայարանները, ճաշարանները:

— Մենք այնքա՛ն ածուխ ունինք որ... մեղա՛յ, սառէ՞նք...

Խանութն ես. պիտի գնես սանտր մը կամ մատիտ մը: Լաւագոյն թուղթէ շինուած տոպրակի մը մէջ կը դնեն գնումներդ ու կը յանձնեն քեզի:

— Կրնայի ղրկանս գնել, օրիո՛րդ:

— Ամօթ է, թուղթէն չատ բ՛ինչ...

Բայց «ամօթ չէ»... 304 էջնոց կիրակնօրեայ Նիւ Եորք «Թայմզ»ը փողոցին մէջտեղը, 304 էջ, այսինքն մէկ քիլոյէն աւելի թուղթ որուն համար Լոնտոնի մսավաճառն ու նպարավաճառը իրենց հոգին պիտի տային...

Սննդեղէններու առատութեան վրայ բարդեցէք հանդերձանքի եւ տնական առարկաներու ճոխութիւնն ու բազմազանութիւնը: Լոնտոն երբ վաճառատունէ մը ներս կը մտնես մանր-մունր գնումներու համար, խանութպանը կրնայ քեզի ցոյց տալ իր ամբողջ մթերքը — քանի մը զոյգ կօշիկ, քանի մը զոյգ դուլպայ, չապիկ, թաշկինակ եւայլն: Նիւ Եորքի իր պաշտօնակիցը դարակներուն մէջ չարած է միեւնոյն առարկաները հազարնե՛րով: Վերմա՞կ, սաւա՞ն, սրբի՞չ, սեղանի ծածկո՞ց, օճա՞ռ, խոհանոցի սպասնե՞ր — այս բոլորին համար Նիւ Եորքը երազներու աշխարհն է մեր տանտիկիններուն:

Ես Նիւ Եորքի մասին էր որ ղրեցի այսքան բան. դուք ընդլայնեցէք, ընդհանրացուցէք այս պատկերը բովանդակ Միացեալ Նահանգներուն համար: Միեւնոյնն է պատմութիւնը Ուաշինկթընէն մինչեւ Տիթրոյթ, Պոսթընէն մինչեւ արեւմտեան Ամերիկա: Իսկ Քալիֆորնիոյ համար ականատեսները կը վկայեն թէ ղրախտէն վրցուած պատառ մըն է Աղաղականի ափունքը, նահանգ մը զոր Աբարիչը օժտեր է իր անհատնում բարիքներով:

Եւ հիմա յետ ղրութեան մը — վերջին պահուն կը լսեմ որ Նիւ Եորքը ունի 700 սինեմա ու միայն 64 թատրոն, 1315 պարասրահ եւ 6679 ընտանեան ու պիլէարային կապելայ, բայց միայն 8 նուագահանդէսի սրահ:

Պերճախօս չե՞ն թուանշանները:

Ողբա՞մ զքեզ, Եւրոպա՛, զարերու մշակոյթ ունիս, եւ սակայն անօթի ես....

ԺԻՐԱՑՐ

Ապագայ վէպ մը Մ. Նալբանդեանի կեանքէն

ԽՄԲ.— Ամփոփուած «Սովետական Հայաստան»ի, 8 Դեկտեմբերի թիւէն մեր հայերէնով (խորագիրն է՝ Աղօտացած կերպար).—

Մեծ լուսաւորիչ Միքայէլ Նալբանդեանի քաղաքական - հանրային, գրական - հրապարակախոսական բովանդակալից գործունէութիւնը եւ հեռաքիր դիպուածներով լեցուն յեղափոխական կեանքը, պատմակենսագրական ընդարձակ վէպ դրելու լայն հնարաւորութիւն կ'ընծայեն:

Այդ ականաւոր հանրային գործիչը, իր դարաշրջանի հայ իրականութեան մեծագոյն մարդն է, օժտուած բացառիկ խելքով, երկաթէ տրամաբանութեամբ, մարտնչողի անսասան կամքով, մեծ կրքով, զարմանալի առաքինութեամբ: Մեծ հմայքի տէր այդ մարդուն բոլոր գրուածները,— փիլիսոփայական ուսումնասիրութիւն, հրապարակախօսութիւն, տնտեսագիտութիւն, քնդիտական նիւթ, քանաստեղծութիւն, վէպ, դրական յօդուած, եւն.— մէկ նպատակ միայն ունին՝ պայքար ամէն տեսակ ճնշողներուն դէմ: Այս հանդրմանքը կը ստեղծէր ազատասէրներու անհուն սէրը եւ յարգանքը ազատագրականներու կատաղի գայրոյթը անոր դէմ:

Արաքսման իր «ճանապարհ դէպի Կամչին» վէպին մէջ, ճնշուելով ընտրած նիւթին ծանրութեան տակ եւ չկրնալով ցոյց տալ Նալբանդեանի կերպարը (տիպար), դարմանալի հետեւողականութեամբ աղօտացուցած է զայն: Նալբանտեանը իր մանկակի գիծերով եւ ամբողջութեամբ ճիշդ չներկայացնելով, հեղինակը այդ պողպատակամ մարդը ներկայացուցած է՝ չափազանց սանթ-իմանթալ (զգացական) եւ ջղագար:

Գիրքին սկզբնաւորութեան իսկ, Նալբանդեան եօթը տարուան բացակայութենէն վերջ, կը վերադառնայ հայրենիք ու առաջին անգամ կը հանդիպի դիւղէն քաղաք եկող դիւղացիի մը, որ կառքին մէջ տեղ մը կուտայ ու առաջինն իսկ հարցումին, թէ ի՞նչ է անունդ, կը պատասխանէ՝ Ուրիշան: Եւ «կը համարձակի աւելցնել.— կ'ըսեն թէ այս - տեղ մշակութեան գործ չատ կայ»: Հայ աշխատասէր դիւղացիի մեծ կարեկիցը՝ Նալբանդեան չէր կրնար չօգտագործել առիթը եւ երկարաւուր բացակայութենէն վերջ, Ուրիշանի հարցումներ չուղղել հայ դիւղացիի իրական վիճակի մասին եւ չարտայայտել պանդխտութեան մասին իր ունեցած կարծիքը: Այդ բոլորի փոխարէն Նալբանդեան չպատասխանեց Ուրիշանի հարցին. դինքը դրաւողը եղաւ Ուրիշանի հագուստին տակէն երեւցող հովուական սրինդի ծայրը եւ փոխանակ թըշուառ դիւղացին տանջող հարցումին պատասխանելու՝ Նալբանդեան կ'առաջարկէ նուագել:

Գիւղացիներու վիճակի մասին մօտէն ծանօթանալու եւ դաւադրական (կոնսպիրատիվ) աշխատանքը տարածելու մտքով, Նալբանդեան կը սկսի չրջագայել դիւղերն ու Թէոդոսիա: Կառապան Միսաք, որուն կառքով կը կատարէր Նալբանդեան իր չրջագայութիւնները, կը ձերբակալեն եւ դաղտնիքներ կորզելու համար՝ ոստիկանութիւնը ծեծելով զայն կը սպաննէ:

Նալբանդեան, որ այդ ամէնը չատ լաւ դիտէր՝ ձերեղմանատունը ղբօսանքի դացած ատեն կը հանդիպի Միսաքի կնոջ եւ անկէ կ'իմանայ ամենասարսափելին, ամենատանջալին:

«Աստմ են քեզ ման տալն էր որ ես զուլումբը բերեց իմ դլխին»: Միքայէլ խելագարի նման տեղն ցատկեց, ետ - ետ գնաց ու սկսաւ փախչիլ մեռածներու աչխարհէն: Անոր այնպէս կը թուէր, որ իր եռեւէն կը վազեն ու կը կանչեն «բռնեցէք, սպաննեց ու փախաւ ...»:

Նալբանդեան կը փախչէր դիւահարի պէս.—

«Մաղերը խառնուել էին, թիկնոցի մէկ կողմը ու-սից ընկեր էր եւ քղանցքը գետին էր քաշում, չընչհասպառ էր լինում, բայց փախչում էր: Իրեն չկարողացաւ պահել, ընկաւ կանաչ խոտերի մէջ եւ սկսեց հեկեկալ»:

Նալբանդեան չատ լաւ գիտէր, որ իր գործը գոհ կը պահանջէ եւ ոչ մէկ գոհ Նալբանտեանի նման մարդը կը մղէր գիւտարարի փախուստի եւ ջղային լացի: Կը պարզուի որ Նալբանդեան չատոնց գիտէր Միսաքի մահուան պարագաները: *«Ամէն օր գնում էր գերեզմանատուն, ժամերով նստում նրա հողաթմբի մօտ, արտասուում ու տուն վերադառնում»:*

Գիրքին մէջ Նալբանդեանի մասին կան, հեղինակի կողմէ եղած յայտարարութիւնները եւ անոր անունի քով գործածուած տարբեր ածականները՝ անուանի, ականաւոր, մեծ, որոնք ոչ մէկ կերպ կ'արդարացուին վէպին մէջ: Բոլորիս համար պարզ է, որ Նալբանդեան իրրեւ յեղափոխական ժողովրդապետութեան ներկայացուցիչ՝ ոչ միայն կը մարտնչէր, այլեւ դէմ կը հիմնաւորէր: Սա-կայն վէպին մէջ, ան ոչ միայն չի ճգտիր հանրային կեանքի վրայ ազդել, այլեւ մեծ մասով իրեն տրուած հարցերէն կը խուսափի:

... Գիրքին մէջ խիստ աղօտ է պատկերացուած նաեւ Նալբանտեանի կապը ռուս լուսաւորիչներուն հետ: Իրական կեանքին մէջ, մէկ կողմէն բախելով աղայական - կղերական դասու յետադիմական տարրերուն՝ Խալիբեանի եւ Այվազեանի հետ եւ միւս կողմէն չգտնելով ղինքը տանջող ընկերային հարցերու պատասխանը՝ դիմեց Ռուսաստան — այնտեղ ռուս մեծ մտածողներու, մասնաւորապէս Զերնիշեւսկիի գաղափարական հզօր ազդեցութեամբ, կը գտնէ ընկերային անարդարութիւնն - երէն դուրս գալու ճամբան եւ ձեռք կը բերէ տեսական պարտաւորութիւն:

... Գիրքին մէջ դէշ պատկերացուած են, Նալբանդեանի կատարած կազմակերպական աշխատանքները, բանուորներու եւ դիւղացիներու համար: Այս վերջին հանգամանքը յատկապէս մեզ պէտք է պարզեր դաւադրական աշխատանքը, զոր կատարեց Թէոտոսիայի եւ դիւղերուն մէջ կատարած իր ընդհատակեայ ընթացքին: Քար լռութիւն պահելով այս հիմնական հարցին մէջ, ուր պէտք է երեւար հրապարակախօսի, հանրային գործիչի մեծ տաղանդը՝ դիւղացիները կազմակերպելու հարցին մէջ, անոր երկաթեայ տրամաբանութիւնը, համոզելու կարողութիւնը, իսկական մարդասիրութիւնը եւ վերջապէս տեսական պատրաստակամութիւնը, հեղինակը վէպին հիմնական առաղձը դարձուցած է երեսփոխանական ընտրութիւնը եւ Նալբանտեանի կեանքի մանր մունր խընդիրները:

... Երկասիրութեան մէջ ճիշդ չէ պատկերացուած նաեւ Նալբանտեանի անձնական կեանքը, անոր վերաբերումը Մարիամիկին, Թշուառ աղջկան պատճառած անվերջ տանջանքները: Նալբանտեանի կողմէ սիրոյ չպատճառաբանուած մերժումը:

Նալբանտեան Հնդկաստան մեկնելէ առաջ՝ կ'ուրթայ Մարիամիկին հրաժեշտ տալու եւ իր *«բարեկամական խօսքն ընելու»* Ո՞րն է այդ խօսքը: Կեանքի մէջ կիներու վիճակով այդքան մտահոգ մարդը, Աբաքամանի թելադրանքով՝ իր ընտրած ճամբու տատասկոտութեան համար կը մերժէ Մարիամիկի սէրը, ըսելով,— *«սխալած ես, եթէ որոշած ես, որ ապատութեան մեծ գաղափար կարելի է ջրջահակել մանր ղազացումներու նեղ սահմաններուն մէջ»* ու գայն կը մղէ նոյն վերանդատար ճամբուն, դէպի պայքար. *«ազատութեան համար պէտք է պայքարիլ, պէտք չէ զիջանիլ»* եւ կը վստահեցնէ Մարիամիկը, որ յաւիտեան պիտի ըլլայ իր օգնականը ազատութեան ճամբուն վրայ: Եզրակացութիւնը անհիմն է: Այս ասպետական հայեացքը սիրոյ վերաբերեալ, բռնազբօսիկ է եւ հոգեբանօրէն եւ դեղարուեստական կերպով ալ չարդարանար մեծ սրտի ու մեծ հոգիի տէր Նալբանդեանի համար:

Աբաքամանի վէպի առաջին հատորի վերջաւորը ցոյց տուին, որ հեղինակը ոչ միայն չէ կըրցած երեւան բերել Նալբանտեանի հմտութիւնը, այլեւ հանրային գործիչի մեծ տուեալները: Սխալ նկարագրուած է նոյնիսկ անոր անձնական կեանքը՝ Նալբանտեանը նկատելով ջղագար, մինչեւ անդամ տրամաբանութենէ զուրկ:

Աւելորդ է խօսիլ ուրիշ թերութիւններու մասին, քանի որ հիմնականը չէ ըսուած: Մեր մտքերուն մէջ Նալբանտեան միշտ ներկայացուած է՝ իրրեւ յեղափոխական ժողովրդավար, ազատասէր, անընկճելի, խիստ սկզբունքի եւ բարոյական ուժի տէր անձ մը: Հեղինակը պէտք է կարենար ստեղծել իր վէպին մէջ, անոր ընդհանրացած եւ անհատականացած կերպարը:

Ասոր մէջն է որ չէ յաջողած Աբաքաման:

Ա. ԲԱԲԱԵԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՄԱՍԻՍ, մանկական եւ պատանեկան ամսագիր, Բ. տարի, թիւ 17 եւ 18 (Սեպտ.-Հոկտ.), պատկերազարդ եւ գեղեցիկ բովանդակութեամբ, խմբագիր Վարդան Գէորգեան: Հասցէ.— Acevedo 1353, Buenos Aires (Argentine):

Տպաւորութիւններ

Փողոցը: Երկայնքով՝ անծայր գիծ մը կրպակներու, մուրացկաններու նման քով քովի նստած: Եսին, բլրան մարմինն ի վեր կը քաշկրտուի անդոյն, խլրտուն խառնիճաղանճը անակներու, ճըղմուած, հիւանդագին անցքերու, ցիր ու ցան ծառերու: Բլրան տատրոտը ճամբուն միւս կողմը կեանքի այս աղմուկը կը թաւալի վար դէպի ափունքը գետին: Գետէն անդին, թափը՝ կոտրած, կը տարտղնի աննկարագիր տարածուածքին մէջ:

Կեանքը կը հոսի քովէս:

Ալ չկայ քաղաքի մայր պողոտաներու դէշ աղէկ կոկիկ, ինքնագոհ բաղմութիւնը: Հոս բազմութիւնը նկարագիր ունի, եւ հասարակաց թըշուառութենէն, ապրելու նոյն եղանակէն ծագում կ'առնէ մտերմութիւն մը որ կը գրկէ այդ մարդիկը տուները, խանութները իր մէջ, որ այդ աղմուկով, երթեւեկով եւ հոտերով կը ստեղծէ տարօրինակ ներդաշնակութիւն մը: Ապրիլ մը կայ հոս, ղղալ ու մտածել մը կայ սա տաւրիչին, կօշկակարին եւ դործատուրին մէջ որ չունի կեղծիքը ու օտարութիւնը միւս թաղերու: Սրճարաններու յոդնած կլիսալոյսին հետ օրօրուող, մայթերու երկայնքին աթոռակներու վրայ դիզուած, կամ խանութի մը մէջ աշխատանքի թաւիին ու հոդիին հետ նոյնացած այս մարդիկը անզգալաբար կը լուծուին մէկ մթնոլորտի մը, մէկ ղգայնութեան մը մէջ: Ապրիլն է, ցեխին ու փոշիին մէջ, տքնիլ առանց դադարի ու վերջաւորութեան — խառնելով այս կեանքին քիչ մը հաճոյք քիչիկ մը աղէ ու կուսակցութիւն...

Երկու անտարիք մարմիններ, սակառներու տակ կամարած քով քովի, կղակ կը չարժեն ու կը քալեն — ցնցոտիներու պատանքին տակէն Հայու հոգիին, Հայու մարմինին դէպի բլրան գագաթը կ'ուղղուի:

Կը հետեւիմ:

Հայոց աշխարհ — թաղ առ թաղ դիզուած հիւղակներու, աւերակներու, անցքերու քաոս մը: Որ գոյն է, ցեխին եւ թիթեղի ժանգին անծայր, պղտոր կարգին խառնուրդին տարածուող, որ հոտ է, փողոցներու մեղի կոյր կոյր աչքերէն, խոհանոցներէն, փտած տախտակէն եկող, որ լոյծ աղմուկ է, կիսամերկ լաճերու, թախտական կենդանիներու, Նիոսի հանրակառքի ճայնին խառնուող: Ո՛չ մթնոլորտը — տարտամօրէն չարժող ծխերը, անորոշ զգայնութիւնները, կեանքի ու աներեւութկայելի նախնականութիւնը կամարող: Որ սակայն չէ արդահատելի թշուառութիւնը դեռնաքարշ ու յաւիտենական աղքատութեան մը, ծուլութիւն մը, Արեւելքի այնքան յատակ: Այլ է ուժ մը դիմանալու, կառչելու կեանքին, թիթեղ, աս թիթեղ չինելու անակ մը, կրպակ մը, քաղաք մը ամբողջ, հըսկայ Պէյրութի այդ ցոլքին մէջ... Հայութի՛ւն — չուրջս, լակոտներու խումբ մը կը հայհոյեն բարբառով մը որ արաբերէնի, տաճկերէնի եւ հայերէնի խառնուրդը ըլլալու է, կը դղրդուին, կը տապլտկին ցեխին մէջ: Մէկը սիկարէթ մը կը հանէ պատառ մը հագուստին մէջէն, կը ծխեն կարգով, յետոյ կը հեռանան կը լուծուին անցքերու քաղաքին մէջ: «Աղէկ որ հայերէն չէին խօսեր», կը մտածեմ...:

Փակ են դպրոցները, արձակուրդի առթիւ ուրեմն ցածլիկ, տախտակեայ դասարանները, պղտիկ մելանոտ դրասեղաններով կը պատմեն մէն մի ակնարկիս իրենց տրտում, պարզուկ պատմութիւնը: Հայ որբերս, աղքատիկ տղոց պատմութիւնը — ո՞ր հայ տղեկը սա Փարիզին, Ֆրանսական դինիով մկրտուած ու ժամպոնով մեծցած, կը հասկնայ քեզ ...:

Երիտասարդութիւն մը — ակումբներու միամիտ, ժոդոյն մթնոլորտին մէջ իմաստի վերած, վիզոցներու անկիւնները ու սրճարաններու մէջ հաւաքուող, անուս, գործաւոր: Որուն մէկ կարեւոր մասը ինկած է համայնավար ցանցին մէջ, սորված մէկ երկու անուն ու կարգախօս:

Հայոց շրջանին մնացեալ փոքր մասը քարշ-չէն մաքուր չէնքերէ կը կազմուի, բարձրացած քովն ի վեր հիւանդկախ, մոայլ տուներու — տեսարան մը՝ որուն հանդիպումը ունեցայ դրեթէ ամէն քայլափոխիս Պէյրութի ամէն կողմը:

Քիչ մը չէնցնելու համար տրամադրութիւնս, հանրակառք նստայ դէպի Ամերիկեան համալսարանը: Առանձնացած իր շրջապատէն իրրեւ կառուցուածք, բոլորուած պարտէզներու անյատակ շռայլութեամբ, համալսարանը տիրական դեղեցկութիւնն է Պէյրութ քաղաքի սահմաններէն ներս:

Կը մտնեմ:

Շէնքը, իր յարակից մասերով, յարկ յարկ կը բարձրանայ ծփուն կանանչութեան մը մէջէն:

Դիմացս տեսարանը կը գրկէ ծովուն տարածքը ու նաւահանդիստի խճողումը: Իսկ խոպան պարտէզներու մէջ, առուակներու եզերքներուն, թարմ խոնաւութեամբ թոթռուն խոտերու հիւսքերուն մէջէն երիտասարդութիւնը կը պտտի, կ'ուսանի, կը ծպտի, կ'ներշնչէ ...

Տակաւ Պէյրութը, փռուած բլրան կողն ի վեր, աղմկոտ ու տճեւ կը հեռանայ, կը կորսուի... եւ խոտերուն մէջ երկարած կը մնամ մեղուներուն հետ առանձին: Մեղմ է արեւը, մեղմ՝ կապոյտը ծովէն, երկինքէն թափող... մինչ տակաւ չունչը, փսփսուքը, չարժումը կեանքին որ բնութիւնն է կը մտնայ երակներէս ներս...

Այս պահն է որ այսօր կը մնայ իրը միակ խոր ու հաճելի տպաւորութիւնս Պէյրութ քաղաքէն:

ՎԱՀԷ ՕՇԱԿԱՆ

ՊՈՒՏՄ ՏԻՇԱՂ

«Տարագի՞ր թէ «Տեղահան»...

Ցխսունեւմէկ պետութիւններու վսեմաշուք ներկայացուցիչները, չուարթմի մատնուած են, երկու միլիոնի մօտ տարագիրներու վիճակը որոշելու համար: Կը մտածեն թէ ո՞նց անեն:

Կ'երեւայ թէ, երկրագունդը կծկուած եւ նեղցած է իսկ մարդիկ բազմացած են: Տեղ չկայ քանի մը միլիոնդժբախտներ տեղաւորելու համար:

Ըսենք,— Ահագին մարդ ջարդուեցաւ սա վերջին պատերազմին: Միլիոններո՛վ, միլիոններով: Եւ հիմա կ'ըսեն,— Միլիոններով մարդկային արարածներ մէջտեղ են մնացեր, տուն - տեղ, ապաստան, հող ու երկիր չունին: Ինչ հանելուկ... Արդեօ՞ք Լուանէն վար ինկան այս տարագիրները թէ՝ մեռելներ յարութիւն առին եկան պատերազմի մրջոցին ապաննուածներուն տեղը լեցնելու համար:

Վերջապէս: Կան ու կը մնան այս խեղճերը, մարդկային ամբաստանողներու մէջ՝ քաւարանի մեղապարտներուն պէս, օրական ժամ մը ապուրի կամ կաոր մը չոր հացի կարօտ:

Միջ. Նպաստամատոյց Մարմինը, մարդասիրաբար օգնած է ասոնց, թէեւ այդ կայաններուն մէջ, ոչ ընտանիք եւ ոչ ալ աղգականներ ունին: Ի՞նչ աղնուութիւն... Եւ տակաւին պիտի օգնէ եղեր մինչեւ յաոաջիկայ յունիս ամիսը:

Անկէ ետքը՞: Է՛, երկար ընելու չէ: Վերջապէս բարոյական ըսուած բան մը կայ: «Ով չաշխատի՝ չուտի»... Զրի հա՞ց, հայրիկդ խակ չի տար: Մարդոց աղնուութիւնը չարաչար գործածելու չէ: Ինչո՞ւ տիտիկ չըրիք ձեր տեղերը: Ի՞նչ գործ ունէիք այս տեղուանքը... — Այս հարցումը կուտան մեզի՝ Հայերուս:

Բայց պէտք չէ յուսահատիլ: Ցխսունեւմէկեան Աւազաժողովը այնքան ալ անսիրտ չէ: Ան՝ որ-չած է, Ցունիսէն սկսեալ, «Միջազգային Տարագիրներու Կազմակերպութիւն» պիտակով մը փոխարինել, նախկին Նպաստամատոյցը, որուն համար պէտք կայ եղեր 38 միլիոն, 965 1/5րդ անգլիական ոսկիի դումարի մը: Երկրորդ եւ ամենակարեւորը, պէտք է եղեր որոշել թէ այդ քաւարանեռուն մէջ խմբուած մարդիկը «տեղահա՞ն»ի թէ «տարագիր»ի հանդամանքը կը կրեն...

Կը տեսնէք, ինչ մանրամասն բարեխղճութիւնով կը մօտենան հարցին:

Վերչնանակեալ դումարը պիտի ճարեն ՄԱԿի պետութիւնները, որոնց ուժը միայն «բան մը կ'ընենք»ով համաձայնած են, մնացած քառասուն երեք պետութիւնները չիմ-չումով իրենց համաձայնութիւնը յայտնելու տրամադրութեան մէջ են: Միայն Միացեալ Նահանգները յատկօրէն խօսք առած են, պայմանաւ որ իրենց խորհրդարանը վաւերացնէ: Իրաւունք ունին դեմոկրատիզմը այսպէս կը պահանջէ:

Միւս եկիրներն ալ, անշուշտ, պիտի համաձայնին օր մը: Անոնց ժողովներն ալ յանձնախումբ պիտի կազմեն, վերջէն Ծերակոյտին պիտի դիմեն: Ծերակոյտն ալ յանձնախումբ կազմելով պիտի ուսումնասիրէ խնդիրը եւ վաւերացնելու պարագային պիտի վերադարձնէ երեսփոխանութեան: Եւ անկէ ետքը...

— Ի՞նչ պիտի ըլլայ անկէ ետքը:

— Եղբայր, աճապարելու չէ: Այս կերպով գործը ինքնիրեն կը թեթեւնայ: Դիմադրական կարողութիւն ունեցողները կ'ապրին: Տարուինը այնպէս կ'ըսէ:

Ա՛խ, եթէ Հիթլէր ողջ ըլլար, չատ դիւրութեամբ դուրս կուգար այս գործին մէջէն: Գիտութեան օգտին կը ծառայեցնէր այդ տարագիրները: Անոնց վրայ, անդամատութեան փորձեր կատարէ, կուտար գերման բժիշկներուն, իսկ փորձէն մնացորդ կտորներն ալ կը նետէր փուռը՝ քիմիական նիւթեր արտադրելու համար: Գործը գիտցող մարդ էր հանդուցեալը:

Բայց, եթէ Հիթլէրը չկայ, անոր վարպետը՝ Տաճիկը ողջ է եւ երկար տաեն է անգործ: Անոր պէտք է յանձնել այս երկու միլիոն տեղահանութեան գործը: Քանի մը ամիսէն անոնց ոսկորներուն փոշին իսկ կ'աւլէ կը սրբէ՝ քանի մը միլիոն ոսկիի փոխարէն՝ աղատելով Ցխսունմէկերը դլխու ցաւէ:

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

Մոսկուայի մէջ կը հաշուեն թէ այս գործո-ղութիւններէն վերջ շատ քիչեր պիտի մնան բա-նակին մէջ 22 տարեկանէն վեր: Միւս կողմէ, հա-բիւր հազարաւոր երիտասարդներ փոխանակ զին-ուորագրուելու, ուղղակի պիտի տեղաւորուին ճար-տարագործութեան եւ հողագործութեան մէջ: Ա-դարեւ, բանուորի մեծ պակաս կայ գործարաննե-րու, կոլխոզներու եւ սովխոզներու մէջ, ինչ որ կը դանդաղեցնէ հնգամեայ ծրագրին գործադրու-թիւնը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ՄԻԼԻՈՆԱՒՈՐ ԳԵՐՄԱՆՆԵՐ տակաւին կը հա-ւատան թէ գերման բանակը երբեք չէ պարտուած, համաձայն Գերմանիոյ անդեւամերիկեան զինուո-րական իշխանութեանց տեղեկագիրներուն: Ամե-րիկացի սպայ մը կ'ըսէ թէ կարելի չէ ապազինել գերմանական ոգին, ցորչափ անխախտ կը մնայ Գերմանին հաւատքը իր բանակին վրայ: «Մա-նուկները օրօրոցէն կը սորվին այս ոգին»: Տեղե-կագիրը կ'ըսէ թէ Գերմանները հետեւեալ ձեւով կը բացատրեն իրենց զինուորական ձախողանքները.— 1. Հիթլէր զոհեց գերման ուժերը Սթալինկրատի մէջ, երբ կրնար եռ քաշել զանոնք:— 2. Շատ մը նոր հրասայլեր անչարժութեան դատապարտուե-ցան, որովհետեւ դաւաճան սպաներ վառելանիւթ չճարեցին:— 3. Ցիմարաբար խորտակուեցան օդա-յին ուժերը, պատերազմին ամբողջ ծանրութիւնը ձգելով բանակին վրայ եւն.: Մէկ խօսքով, հան-րութիւնը կարզ մը վարիչներու վրայ կը ձգէ ա-ղէտին պատասխանատուութիւնը, միշտ պահա-ցնելով բանակը:

ՊԵԼԿՐԱՏԻՆ կը հաղորդեն թէ պատերազմի ոճ-րագործներու դատավարութեան առեն, վկաները յայտարարեցին թէ դրաման առեն, եօթը ժամ-ուան ջարդէ մը վերջ, գերման զինուորները թա-փոր կազմեցին փողոցներուն մէջ, սպրդի քայլե-րով: Աւելի քան 2624 դիակներու ինքնութիւնը ճշդուեցաւ, բայց ուրիշներ մնացին անճանաչելի: Վկայ մը պնդեց թէ զանգուածային զնդակահա-րութիւնները կը կատարուէին գերման զօր. Ատալ-պէրթ Լոնգարի հրամանով (զինուորական կատա-վարիչ Պելգրատի):

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ամերիկեան չրջանէն 70.000 տա-քագիրներ Պելժիա պիտի փոխադրուին, աշխատե-լու համար: Իբր 20.000 բանուորներ իրենց ընտա-նիքներով պիտի ներթան հանքաշատ քաղաքներ: Պալթեան երկիրներու տարագիրները պայմանա-ւորուած են իբրեւ հանքագործ, երկու տարուան համար: Բոլորն ալ նոյն աշխատավարձքը պիտի ստանան ինչ որ Պելժիացին եւ պիտի կրնան հպա-տակ դառնալ: Մինչեւնոյն առեն Ֆրանսական պատ-ուիրակութիւն մը կը սպասուի ամերիկեան չըր-ջանը, հազարաւոր բանուորներ վարձելու համար, քանի որ ստիպուած է արձակել Ամերիկայիներուն փոխ առած գերման գերիները (աւելի քան600.000 հոգի): Մօտ 400 հազար տեղահան օտարականներ կան ամերիկեան չրջանին մէջ, մեծ մասով Պալթ-եան երկիրներու բնակիչներ, Լեհեր, Հրեաներ, Սերպեր եւ Խրուաթներ:

ԱՒՆԷՒԷՆ կը հետապրեն թէ կառավարական ուժերը կը չարունակեն հետապնդել ըմբոստները, որոնցմէ 30 հոգի սպաննուած են Սոֆիոլուի մէջ, թրքական սահմանին վրայ: Քանի մը օր առաջ այ օդանաւեր գործածուեցան Սելանիկի հարաւային արեւմտեան կողմը, եւ քանի ըմբոստներ սպան-նուեցան:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ եռամեայ ծրագիրը յաջողու-թեամբ յառաջ կը տարուի: Մասնաւորապէս գո-հացուցիչ կը համարուի ածուխի արտադրութիւ-նը: Պատերազմէն առաջ Լեհաստան կ'արտադրէր 36 միլիոն թոն: 1946ին, բնակչութիւնը իր տար-միլիոն պակաս ըլլալով, բայց Սիլեզիոյ ածխահան-քերը կցելով, Լեհաստան արտադրած էր 47.288.000 թոն, որ այս տարի պիտի բարձրանայ 60 միլիոնի, իսկ 1949ին 80 միլիոն թոնի: Ամէնէն աւելի հում նիւթերը եւ մեքենաներն են որ կը պակսին, ինչ-պէս եւ ուտելիքը:

ՀԻՒԼԷՍԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԻ խնդիրը միշտ կը զբա-ղեցնէ Մեծերը: Մ. Նահանգներու արտաքին նա-խարարութեան խորհրդականը պատասխանելով ծերակոյտին հարցումներուն, թսաւ թէ դաղտնիքը ոչ մէկ երկրի հաղորդուած է, մէկն ըլլալով Անգ-լիան եւ Քանատան: Իսկ ուրիշներ կը պնդեն թէ կարելի չէ տարիներով դարակի մը մէջ պահել այս դաղտնիքը:

ՈՃԲԱԳՈՐԾՆԵՐԸ հետապնդելու համար միջազ-գային յանձնաժողով մը կը գործէ 1914էն ի վեր, որ անչարժութեան դատապարտուեցաւ պատերազ-մին հետեւանքով: Այժմ նոր կազմակերպութիւն մը հետզհետէ ձեւ ու մարմին կ'առնէ Փարիզիմէջ:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.—Կապոյտ Աչքի տարեկան պա-րահանդէսը՝ Փետրուար 22ին, Hôtel du Forezի սր-բահներուն մէջ ժամը 20էն մինչեւ լոյս: Պիտի նուագէ Carlo Alfieriի հռչակաւոր նուագախումբը: Ճոխ եւ առատ պիւֆէ եւ հաճելի անակնկալներ: Մուտք 50 ֆրանք:

ՀԱՅ ՄԱՐԶԻԿԻ ՄԸ ՑԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Վերջերս Իրանի աշնանային ախոյեանական մր-ցումներուն մէջ նշանաւոր յաջողութիւն ձեռք բե-րած է հայ մարզիկ մը՝ Աբրշաւիր Աղաբաբեան, որ մասնաւորապէս հրաւիրուած էր Պաղտատէն: Հայ մարզիկը ախոյեան մըն է ծանրութիւն վեր-ցնելու մէջ: Ցաջողած է վերցնել մինչեւ303.5քիլօ:

Հազիւ 26 տարեկան, ան մարզանքի արուեստը զարգացուցած է չնորհիւ թերթերու եւ գիրքերու:

Դժբախտաբար վերջին մրցումին մէջ կը յաջո-ղի վերցնել միայն 285 քիլօ, անհանգիստ ըլլալով եւ երկրորդ կը հանդիսանայ:

Աբշաւիր յաւ երգիչ ալ է եւ Իրանի Հայ երի-տասարդաց Միութեան հաւաքոյթին մէջ երգած է «Հայաստան»ը, «Կիլիկիա»ն, ինչպէս նաեւ ան-դլիական եւ իտալական երգեր: Ներկայիս կը պաշ-տօնավարէ Իրաքի պետական բանակին մէջ եւ ան-դամ է Պաղտատի Հայ Երիտասարդաց Միութեան: Կ'ուզէ Հայաստան երթալ:

Գ. Մ. ԱԼԷՄՇԱՀ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

23 Փետրուար Կիրակի ժամը 20.45, ԳԱՋԱ. Տ'ԻԹԱԼԻԱՅի մէջ:

Մասնակցութեամբ Մարսէյլի Ռատիօկայանի մեծ նուագախումբին եւ

Or. Աստղիկ Առաքելեանի

որ պիտի երգէ Սայաթ Նովայէն Դ. Ղազարեանէն եւ Ալէմշահէն ժողովրդական երգեր:

Կարեւոր.— Նոյն օրը տոմս պիտի չծախուի: Կանխաւ ապահովելու համար դիմել՝
MALAKIAN: 3 Bld. Th. Turner, L. 09102.
EXERDJIAN: 40 La Canebière. C. 30-88.
CHEHIGUIAN: Pharmacie, 1bld. d'Athines,C.33-80.
DURAND: 85 rue d'Aubagne, C. 50-75.
DIRADOURIAN: 2 rue Philippe de Girard.
E. ARMEN: 39 rue St. Savournin, G. 76-83.
CHEHIGUIAN: 334 Ch. St. Julien, G. 91-66.
DER. MINASSIAN, 40 rue Centrale, N. 92-67.
ALEXANIAN: St. Loup, Marseille .

Այնման սպասուած տարեկան մեծ պարահանդէսը

ՖՐ. ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

Մարտ 2ին կիրակի օր ժամը 3էն 12

Salle Vianeyի գեղեցիկ սրահներուն մէջ

98 Quai de la Rapée, Métro Quai de la Rapée

Հանրածանօթ նուագախումբ, եւրոպական պա-րերու համար, հայկական, հնդկական, սպանիա-կան պարեր արեւելեան նուագով (թառ եւ տափ):

Երգիչներ եւ զանազան անակնկալներ:

Տոմսերը նախօրօք ապահովել դիմելով գրա-տուներէ Հ. Սամուէլ եւ Հ. Բալուեան եւ Մ. Պար-սամեան եւ նպարավաճառատուն Հրաչեան:

Տոմսերու գինը 200 ֆրանք:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Գ. ԼԱԶԵԱՆԻ

Հայաստան եւ հայկ. Թատր

(ՎԱԻԵՐԱԳՐԵՐ)

Լրացուցիչ տեղեկութիւններով մեսան Հայկ. Դատի չահեկան վաւերագրերը, Իսրայէլ Օրիէն մինչեւ մեր ժամանակները: Դաշինքներ, Ցարերու հրովարտակներ, մեծանուն հայ գործիչներ, Հա-յերու մասնակցութիւնը 1812ի, 1826ի, 1878ի, 1914ի, 1941ի պատերազմներուն: Պետական դէմ-քերու յայտարարութիւններ ի նպաստ Հայերուն, Ուիլսընի փրաւարարական վճիռը, Պերլինի, Վե-սայլի, Լոզանի խորհրդաժողովները, Արմենա-կան, Հնչակեան, Դաշնակցական, Ռ. Ազատական կուսակցութիւններու ծրագիրներուն քաղաքական բաժինները: Էջմիածին, Պոլսոյ Պատրիարքութիւն եւ բարեկործութիւններ: Տեղահանութեան դաղտնի վաւերագրեր, Թուրքիոյ բաժանումը, Ա. Ահարոն-եանի քաղաք. օրագիրը: Հայաստանի խորհրդայ-նացումը, դեկրետներ: Բ. համաշխարհային պա-տերազմը, Ալանեան Զարթըրը, Էջմիածնի համագումարը, Հայկ. Դատի ի նպաստ դիմում-ներ, ներդաղթի դեկրետը, Ա. Միութիւն եւ Թուր-քիա եւն. եւն.:

Մեծադիր 400 էջ, մաքուր թուղթ, գին 350 Ֆր.,

Դիմել Գրատուն Հրանտ Սամուէլ, 51 rue Monsieur le Prince, Paris:

ԿԱՐԴԱՑԵՔ

ԶԷՅԹՈՒՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Գ. ՏԷՕՎԼԷԹԻ, ՀՂՈՐ Բ., ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՅԻՇԱՏԵՏՔ

ՏԷՍԻՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Րաֆֆի» «Վ. Մամիկոնեան» եւ «Արարատ»խումբերուընդհ. ժողովը, այս երկուշաբթի Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. «Ակնունի» ենթակո-միտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չորեքշաբթի իրիկուան ժամը հիշդ 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Կապոյտ Աչի Սանուհինե-րու եւ Հ. Ց. Դ. «Բաբգէն Սիւնի» խումբին դասա-խոսական ժողովը՝ այս երկուշաբթի, ժամը 20ին ընկերվարականներուն սրահը, 14 rue Brossard: Կը խօսի սանուհի Օր. ԹԱԳՈՒՀԻ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ: Նիւ-թը՝ Հայկական եղեռնը 1915ին:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Սէնթ Անի «Բեւռ» խումբի ժողովը՝ այս երկուշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՍԷՆ ԼՈՒԻ «Սիամանթօ» խումբի ժողովը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն, սովորական հաւաքատե-ղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՈՑԻ «Աստխեան» խումբի ժո-ղովը՝ այս երեքշաբթի, սովորական հաւաքատե-ղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ներ-կայացումը 16 մարտ կիրակի, ժամը 9ին, ՇԱՆԹ Թատերախումբին կողմէ, Salle Mazenod:

Պ. ԳՐԻՄԻԹԷԼ պիտի քանախօսէ երազներու դիտութեան մասին այսօր, կիրակի, ժամը 3ին, Սալ տը ժէօկրաֆի, 184 Bld. St. Germain des Prés. Մուտք 15 ֆրանք:

ՀԱՆԴԻՍ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Տէսինի Հ. Ց. Դ. Նոր Սե-րունդի կողմէ, կիրակի, 23 Փետրուար, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԲՈԼՈՐ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՊԼՏՔ ՈՒՆԵՑՈՂ ուսա-նողները կրնան դիմել Institut Arménien, 30 Ave. Georges Mandel, Paris (16), հետաձայն Klé. 20-69:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Գիւղիւզար

Գրեց՝ ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ՏԷՐ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ (Գեւոն-եան): Պատմական առեւանգութեան պատմութիւ-նը պահին բերնով: Նաեւ ՆՇԱՒԱՐՆԵՐ ՄՇՈՑ ԳԵ-ՂԱՄԷՆ: Ցառաջաբան Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ: Պատկե-րազարդ: Գին 200 ֆրանք, Արտասահման 250 Ֆր.: Ամերիկա 2 տոլար

Կեդրոնատեղի.— Imprimerie Der-Agopian, 17 rue Damesme, Paris (13):

CUISINIERES ÉLECTRIQUES

Ամերիկեան վերջին ստեղծագործութեանց ա-մէնէն նոր ձեւերը:

ELECTROME

93 Rue de Rome, Paris Tél. Wag. 87-66

եւ Մեծաքանակի համար S. F. A. J. C.

42 Rue Emile Zola, St. Ouen (Seine)

Tél. Lab. 68-35

TAM-TAM

BAR RESTAURANT

(Տնօրէն Պ. ԿՐԷԿՈՒՒԱՌ)

28, rue St. Séverin, Paris (V)

Métro: St. Michel **Tél. Odé. 34-83**

Հայկական, արեւելեան եւ եւրոպական ընտիր ճաշ: Աղանդերներու նոխ զանազանութիւն: Արե-ւելեան առաջնակարգ նուագախումբ: Կ'երգէ փա-րիզի ծանօթ արուեստագիտուհի եւ երգչուհի **Mme. SONIA KARAKACHE**: Նախընտրելի է նախա-պէս գրաւել սեղանը:

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաչիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. փա-փագեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղոր-դակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie** Ց **Glacière:**

Le Gérant : L. KRIKORIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՀԱՐԱԶԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Mardi 18 Février 1947 Երեքշաբթի 18 Փետրուար

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4933–Նոր շրջան թիւ 572 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր

ԵՐԿԻՐԸ ԾԱՆՐ ՏԱԳՆԱՊ Մ'ԿԱՆՑԸՆԷ

«ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ՎՏԱՆԳԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ օրէն ի վեր կը չարունակուի տպա – քանական բանուորներու գործադուլը, որով թեր – թերը լոյս չեն տեսներ տակաւին: Կիրակի օր բա – ցառապէս արտօնուեցաւ Daily Mailի եւ N. Y. Herald Tribuneի եւրոպական տպագրութեանց հրատարա – կութիւնը: Պատահաբար կ'երեւան «Իմանիթէ»ի թռուցիկներ եւ կողմնակի թերթեր: Ժողովուրդը օրուան լուրերը կ'իմանայ անթելով, զուիցերիա – կան, պելժիական կամ անգլիական թերթերով:

Կացութիւնը այնքան փափուկ է որ վարչապե – տը, Պ. Ռամատիէ պարտք սեպեց ազդարարել, ազգ. ժողովին ուրբաթ օրուան նիստին մէջ, — «Հանրապետութիւնը վտանգի մէջ է», ինչպէս կը հաղորդեն արտասահմանի թերթերը: Եթէ ճիշդ այդ բառերն ալ չգործածեց, այս կը հետեւէր իր խօսքերէն, թէ ազգ. ժողովին եւ թէ Տէքազվիլի մէջ խօսած ճառերով:

Կիրակնօրեայ թերթ մը, La Cité Nouvelle, հե – տեւեալ ձեւով կ'ամփոփէ վարչապետին ճառը, որ ամէն բանէ առաջ հանդիսաւոր կոչ մըն էր, ուղ – ղուած Ֆրանսայի ժողովուրդին.

— « Ելեկտրականութեամբ լեցուն մթնոլորտի մը, մեր անտեսական կեանքին զոյութեան իսկ սպառնացող վտանգներու մէջ էր որ այս կառավա – րութիւնը իշխանութիւն ստանձնեց եւ զոր Ազգ. ժողովը ինք ընտրած էր քանի մը չաբաթ առաջ: Այդ միջոցին բոլորն ալ կը գիտակցէին թէ Ֆրան – սան մտած է վտանգաւոր ճամբու մը մէջ: Ազգը միաճայնութեամբ պատասխանեց Լէոն Պլումի կոչին: Այսօր, օրերը սահելով եւ վտանգին վար – ժուելով, կը թուի թէ այդ դիտակցութիւնը կը բթանայ եւ թէ կամաց կամաց մեզմէ իւրաքանչիւ – րին մէջ կը տկարանայ պատասխանատուութեան զգացումը: Ուրեմն վտանգները նուազա՞ծ են: Վէրքերը բուժուա՞ծ են: Երբե՛ք ընդհակառակն, ամէն օր նոր հոգեր կը ծանրանան մեր խղճին վը – րայ: Եւ եթէ թեթեւացում մը կը յայտնուի, պատ – ճառը այն է որ կ'երեւակայեն թէ ամէն բան կարգի պիտի մտնէ եւ թէ ի վերջոյ լուծում մը պիտի գտնուի առանձին: Կը յայտարարեմ,— ոչինչ կը կարգադրուի բոլորովին առանձին. ամէն ինչ կը լուծուի իւրաքանչիւրին կամքով, ազդին կամքով: Կամքի տեւական դործունէութեամբ միայն կրնայ ապրիլ ազգը (ծափեր): Ուստի թոյլ տուէք որ դի – տել տամ թէ տեղին չեն երկուան եւ այսօրուան պէս վիճաբանութիւններ, ուր վարդապետութիւն – ներ, չրջանային եւ արհեստակցական չահեր իրա – րու կ'ընդհարին: Ղեկավարեալ անտեսութի՞ւն, ազատականութի՞ւն: Ինդիրը վարդապետութեան մը դէմ ուրիչ վարդապետութիւն մը դնել չէ: Այո, մենք գոհողութիւններ կը պահանջենք բանուորնե – րէն: Ըսած ենք եւ կը կրկնենք,— Աչխատավարձ – քի ընդհ.յաւելում չենք կրնար ընել, այդ յաւելու – մը պիտի քանդէ ազդին ճիղը: Մեր խօսքը կ'ուղ – ղենք նաեւ պետական պաշտօնեաներուն եւ կ'ը – սենք.— Ազդը ձեզի համար ճիղ մը փորձեց իր անձկութեան պահուն, ճիղ մը որ պէտք է թան – կագին երեւայ ձեզի, մանաւանդ անոր համար որ ճիշդ այդ պահուն միւս աչխատաւորներէն կը պա – հանջէինք միայն, դրեթէ միայն գոհողութիւններ: Բայց այժմ իրաւունք ունինք լսելու իրենց, յա – նուն դերիչխան ազդին որ ընդհանուր քուէարկու – թեան չնորհիւ կը վարէ երկրին ճակատագիրը.— Դուք այն արժանիքն ունիք որ, փոխանակ ձեր ու – ժը վարձու տալու չահու օրէնքին ենթակայ դոր – ծատէրի մը, կը ծառայէք հանրութեան չահուն. արարողութիւն մըն է որ կը կատարէք եւ ասիկա ձեր վրայ պարտականութիւն կը դնէ ոչ միայն կա – տարել ձեր ամէնօրեայ դործը, այլեւ ըմբռնել թէ սահման մը կայ ուրկէ անդին դժգոհութեան մր կամ դժկամակութեան մը արտայայտութենէն կր ծագի հետեւեալ խնդիրը.— Ազդը իրապէս դիչե – րիչխո՞ն է թէ մանաւանդ չահեր կը դերակչռեն ազդային դերիչխանութեան վրայ: Ահա թէ ին՛չ կ'ուզէի ըսել Ազգ. ժողովին եւ անոր պատերէն դուրս, բովանդակ Ֆրանսայի որ կը տքնի: Հարկ է որ յայտարարէինք հանրային փրկութեան ան – հրաժեչտութիւնը, հարկ է որ ամէն մարդ ըմբռնէ թէ կապուած է իր պարտականութեան եւ կը կա – տարէ զայն: Եթէ այդպէս չընէինք, կրնայինք ա – մէն բանէ վախնալ երկրին համար, եւ, առաւել, եւս, Հանրապետութեան համար»:

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

ՏԱՐՈՆ ԱՇԽԱՐՀ

Մէկ չունչով կարդացի Արմենուհի Տէր Կարա – պետեանի «Փիւլիւզարը»: Հոն փնտռածս անշուչտ երբեմնի մեր Հայաստան աչխարհին մէջ սովորա – կան ոգեշունչ առեւանգումի մը մանրամասնու – թիւնները չէին: Թէեւ այս մէկը իրեն յատուկ դէպքերու ընթացք մը ունի Մուշ – Բաղեչէն մին – չեւ Պոլիս, կարելի է ըսել որքան գունագեղ նոյն – քան եւ ազդային:

Հոն կայ Տարոն աչխարհին մէկ ուրուանկարը, արագ վրձինով մըգծուած, աչխարհ մըթերքի, հա – րուստ, ծխացող բուխերիկներով, գոյզգոյն գիւ – ղերով, թափուած Արածանիի եւ Մեղրագետի ա – փերուն վրայ, չրջապատուած բարձրաբերձ լեռ – ներով, անդնդախոր ձորերով, ապատան գազան թուրք եւ քիւրտ պէկերու եւ իրենցաչխիրճներուն:

Ի՛նչ անուններ հարիւրաւոր գիւղերու Սասու – նի թագաւորութեան տակ, ի՛նչ նահապետական տուներ չէն ու բազմանդամ, ուր հայ փէտային կը քակէր իր մէջքի տասնոցը, եւ տաբերուն կապարա – չարքը:

Հոն տեղ ունէր նաեւ քիւրտ մչակը, որ չէր մոռնար կերած աղն ո ու հացը:

Այդ օճախներու ծուխը չաճախ կը մարէր չարդով ու թալանով: Այդ ծաղկուն աւաններէն մո – խիրով կը ծածկուէին:

Գէորգ Չավուչներ, Սերոբներ եւ Կորիւններ կայծ մը իրենց սիրտերուն եւ վրէժը իրենց հոգի – ներուն մէջ, կրկին կ'ուղէին վառել Հայուն մարած օճախը: Ու Տարոնցին չարքաչ եւ տոկուն իր ապ – րելու կամքով, կը ցանէր ու կը հերկէր աննման դաչտը Մչոյ որուն հազարադարն ծաղիկներուն հոտը ու գոյնը ոչ մէկ աչխարհ է տեսած:

Այսպէս կը պատմեն տեսնողները, այսպէս եւ կը պատմէ Գիւլիւզար:

Ու գիրքը ձեռքդ մտահոգ՝ կ'ըսես բարձրա – ձայն.

— «Դուք Տարոնցիներ, վառեցէք ձեր օճախ – ները այս անգամ Արարատի լանջերուն վրայ:

ՍՕՍԻ

Ամենագիտելիքը տասը Տարի

Կ'իմանանք թէ այս չաբթու իսկ պիտի դոր – ծադրուի 1945 Նոյեմբեր 2ի հրամանագիրը, որուն համաձայն այն հայ եւ ռուս տարադիրները որ Ֆրանսա կը բնակին հինդ տարիէ ի վեր, անձագիր (ինքնութեան թուղթ) պիտի ունենան տասը տար – ուան համար, եւ պիտի վայելեն զանազան առա – ւելութիւններ: (Մանրամասնութիւնները հրատա – րակած ենք ժամանակին):

ԻՆՉ ՎԻՃԱԿԻ ՄԷՋ Է ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ

Քաղաքական չրջանակներու մէջ մեծ կարեւո – րութիւն կը տրուի Ազգ. ժողովին այսօրուան նիստին: Մինչ այս մինչ այն, բանակցութիւնները կը չարունակուին խառն յանձնաժողովին մէջ, որ կը բաղկանայ կառավարութեան եւ Աչխատանքի Դաչնակցութեան ներկայացուցիչներէն: Վարչա – պետը կ'ուզէ իրաւարարութեամբ լուծել մամուլի աչխատաւորներուն պահանջները: Երկու տարբեր ենթադրութիւններ կ'ըլլան գործադուլի տեւողու – թեան մասին,— երեք չորս օրէն մը կամ երեք – չորս չաբաթ: Այս առթիւ թերթերը կը գրեն թէ առաջին Մեծ Պատերազմէն վերջը մամուլի դոր – ծադուլ մը տեւեց 50 օր: Ընդհանրապէս կը կար – ծուի որ եթէ ներկայ գործադուլը 15 օր տեւէ, չատ մը թերթեր պիտի դադրին: Ֆրանսայի գլխաւոր լրատու գործակալութիւնը, Ֆրանս-Փրէս, վեր – սկաւ բանիլ գործադուլի յանձնախումբին արտօ – նութեամբ:

Իրազեկներու կարծիքով, եթէ կառավարու – թիւնը չկարենայ միջին ճամբայ մը գտնել մաս – նակի չափաւորումով եւ տեղի տայ բանուորներու եւ համաչխնաւար կուսակցութեան պահանջներուն, այն ատեն ինքնին ջուրը պիտի իյնայ գիներու կոր – ճատման քաղաքականութիւնը որ սկսաւ Լէոն Պլումի ջրով եւ կը չարունակուի Ռամատիէի կողմէ:

Կը ձայնակցինք

ՄՄԲ.— Կը հրատարակենք որոշ յապաւումներով.

Լիոն, 14 Փետր. — Հ. Ց. Դ. Աչխատակցութեան «Վարանդեան» կոմիտէի ընկերներս մեծ գոհունա – կութեամբ կարդացինք Փարիզի «Ռոստոմ» խում – բին եւ Վալանսի Հ.Ց.Դ.Շրջ. կոմիտէին կորովի պատասխանը Դաչնակցութեան անարժան հակա – ռակորդներուն, բոլոր ղրպարտիչներուն եւ խառ – նակիչներուն:

Դաչնակցութեան չարքերուն համար գաղտնիք չէ թէ, ի՛նչ կը հետապնդեն զանազան լիազօրներ եւ անոնց վարձու գործակալները: Անոնք իրենց գռեհկութեամբ եւ ապիկարութեամբ չէզոք բազ – մութիւններուն ալ չատ բաներ սորվեցուցին:

... Անգամ մը եւս հրապարակաւ կը կրկնենք թէ մեր Դաչնակցական ընկերներս «չէֆ»եր չենք ճանչնար: Դաչնակցութեան մէջ գործի, աչխա – տանքի օրինաւոր բաժանումներ կան, եւ ամէն մարդ իր կուսակցականի խղճմտիտ հասկացողու – թեամբ պարտականութիւն մը կը կատարէ: Մեր ընկերվարական հասկացողութիւնը հիմնուած է հետեւեալ ճչմարտութեան վրայ,— «Ով որ ձեր մէջ կ'ուզէ մեծ ըլլալ՝ պէտք է ծառայ ըլլայ բո – լորին»: Դաչնակցական «չէֆ»երը նախ եւ առաջ անոր կամաւոր հետեւող ծառաները եղած են, եւ հայ իրականութեան մէջ միայն Դաչնակցութեան մէջն է որ չարքայինները կարծեցեալ «չէֆ»ին կը նային ընկերաբար, եղբայրօրէն, հարազատի հա – ւասար աչքով: Մենք մեր սենեակին պատերը մի – այն մէկ նկարով զարդարելու չափ «յառաջդիմա – կան» չենք, ոչ ալ «չաթալ թագ»երու առջեւ խո – նարհողներ: Մեր անարժան հակառակորդները այս բոլորը չատ լաւ գիտեն: Այս բոլորին համարժեքա – տեր տալու պէտք չունինք: Ոչ ալ կ'ազդուինք ի – րենց կեղծիքներէն, երբ գնահատանքով կը խօսին հին Դաչնակցականներու կատարած «լաւ բանե – րուն» մասին: Մենք լաւ կը ճանչնանք իրենց ամ – բողջ կերպարանքը: Իրենց դէմքերը քանի դոյն՝ եւ լեզուներուն ծայրը քանի տեսակ թոթովանք ունին, ան ալ գիտենք: Այնպէս որ գո՛ւր է մեզ մոլորեցնելու իրենց ճիգը, պարզապէս ժամանակի վատնում:

Ինչ կը վերաբերի «լիազօր»ներուն, Պ. Հինա – յեկեանները թող չմոռնան թէ իրենց այսօրուան դիրքն ու պաշտօնը կը պարտին Դաչնակցութեան չարքերուն եւ «չէֆ երուն: Անոնց կատմակերպած մեծ Դիմադրականն էր որ հիմը դրաւ այսօրուան Հայաստանին:

Այդ լիազօրները ի դուր «դոլամ»ներ կը փնտ – ռեն Դաչնակցութեան չարքերուն մէջ: «Թափուք»ներ չատ կան, թող դիմեն անոնց: Ճամբուն վրայ դեղնած, չորցած տերեւներ կան, իրենց «անելիք»ը վերջացուցած, թող օգտագործեն: Դրչակներ կան պատրաստ «հաւատարմօրէն» ծառայելու, թող ասպարէզ տան: Եւ թող որքան կ'ուզեն պզտորեն, ստեն, դրպարտեն, մատնեն, սպառնան եւ հայ – հոյեն: Դուք, Պ. լիազոր, նայեցէ՛ք, հրճուեցէ՛ք, ծիծաղեցէք, բայց հաստատ համոզուեցէք որ, մեր Դաչնակցական հաւատարիմ չարքայիններուս եւ մեր «չէֆ»երուն դլուխներէն մէկ մազ չի չարժիր — այնքան զօրաւոր է հաւատքը, յարդանքը եւ սէ – րը իրարու հանդէպ:

Մենք, Դաչնակցութեան չարքեր, տարիներով չատ լսեցինք «լիազօր»ներու եւ ներկայացուցիչնե – րու չոյանքները, «բարի խրատ»ները, «յորդոր»ն – ները, հին թէ նոր: Պատմեցիք «մասալ»ներ մեր «չէֆ»երու մասին: Տակաւին չհամոզուեցա՞ք թէ ձեզ լսելու համար տրամադրելի ականջներ չու – նինք, թէ ձեր ձայնը ձեր կոկորդէն դուրս ելած՝ բերնին մէջ կը կորսուի անմպատակ:

Պարոնայք լիազօրներ, ի դուր արիւն կը պղ – տորէք, եղբայր-եղբօր դէմ կը լարէք, կը փորձէք մեխ խաղաղ կեանքը արշակաւանի վերածել: Ձեր հարուածները մեղի չեն հասնիր: Մենք ունինք մէկ դաւանանք,— ազատութիւն, եղբայրութիւն, հա – ւասարութիւն:

Մեր կուսակցութիւնը ծնաւ հայ ժողովուրդին ծոցէն, անոր հետ քալեց, անոր ցաւերուն բաժնե – կից եղաւ եւ ուխտեց մնալ անոր հարազատ եւ հա – ւատարիմ զաւակը, զոհել ամէն ինչ անոր դատին, անոր իրաւունքներուն, անոր բարօրութեանը հա – մար:

Այդպէս էր երէկ Դաչնակցութիւնը, այդպէս ալ կը մնայ այսօր, մինչեւ որ իրապէս պայծառա – նայ հայկական հորիզոնը:

Այո, մենք պիտի մնանք մեծ եւ բարձր, հա – ւատարիմ եւ զոհաղերող: Մենք մեր հաւատքն ու ներչնչումը Արարատէն ժառանգեցինք, եւ համոզ – ուած ենք, հակառակ «լիազօր»ներու սեւ խաչա – կրութեան եւ քանդիչ դերին, թէ Արարատը պիտի ըլլայ բոլոր, բոլոր Հայերուս Արարատը անխտիր:

Այս հաւատքով մենք կը չարունակենք մեր ճամբան, իսկ դուք չարունակեցէք ձեր «գործ»ը:

Հ.Ց.Դ. «ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ» ԿՈՄԻՏԷԻ ԸՆԿԵՐՆԵՐ

Ց. Գ. Այս յայտարարութեան հետ իրրեւ գործնական մասնակցութիւն Հ. Ց. Դ. Ֆոնտին կը տրամադրենք 8000 (ութ հազար) ֆրանք:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՀԱՄԱՐ

Առաջին փուրձանիը

Մեր երդումէն վերջ (որ միշտ անջնջելի կը մնայ յիշողութեանս մէջ) տարի մը բոլորեցինք :

Տարի մը տքնաջան աշքատանքի, զոհաբերու – թեան, ինքնազարգացման ,նուիրումի, խանդավա – ռութեան եւ հաւատարմութեան, ինչպէս նաեւ կարգապահութեան ու գաղտնապահութեան :

Այդ բոլորը անհրաժեշտ էին իբրեւ «քարի վա – րուց» վկայական, որպէսզի կարենայինք վանել «օժանդակ» խումբի նուաստացուցիչ անունը եւ «մայր» խումբ դառնալով, հաւասար իրաւունքներ եւ առանձնաշնորհներ վայելէինք մեծ ընկերներու նման :

Բացի մեր զպրոցական պարտականութիւննե – րը լրիւ կատարելէ, ունէինք նաեւ տնային–ընտա – նեկան զբաղումները : Այդ բոլորէն զատ, մեր խաղի եւ զբօսանքի ժամերը ամբողջապէս տրամադրե – ցինք խմբական եւ «Նոր սերունդական» աշխատանք – ներուն :

Ամօրաւիպ, լեցունկեկ «Նոր Սերունդ» թեր – թի յատկացուած յօդուածները, ձեռքով, դեղեցիկ տպագրերով ընդօրինակելէ զատ ,կը մասնակցէինք խմորատիպի խմորի պատրաստութեան աշխա – տանքներուն եւ արդէն սկսած էինք ոտանաւորներ եւ թղթակցութիւններ ալ գրել :

Մեր խումբի կրտսեր ընկերներէն Վ. Կղարթմ – եան եւ Ա. Մարտիրոսեանը, խումբի «չփացած տղաները» իրենց գրած ոտանաւորներուն եւ զե – դեցիկ տպագրերուն համար մէկ մէկ գիրքեր եւ հերոսներու նկարներ ստացած էին :

Այդ օրերուն, մուքը կոխելէ վերջ, Հայերը մէկ թաղէն միւսը երթալու համար պարտաւոր էին լապտեր առնել : Գիշերապահ ձիաւոր ոստի – կանական խումբերը կը մօտենային լապտեր ու – նեցող անցորդներուն, կը հարցաքննէին եւ ապա թոյլ կուտային ճամբան շարունակել :

«Նոր Սերունդ»ի Մայիս 1ի թիւը այդ գիշեր լոյս պիտի տեսնէր : Բազմաթիւ յօդուածներ կա – յին Մայիս 1ին նուիրուած :

Մենք պատանիներս, այդ ատեն արդէն ծա – նօթ էինք օրուան ծանին նշանակութեան եւ յաջորդ օրը լեռ պիտի բարձրանայինք ,Մայիս 1ը տօներու, ուր պիտի հանդիպէինք «երազ» մարդոց, Արամին, Իշխանին եւ դինուած հայդուկներու :

Հմայեակ Մանուկեան եւ Բարունակ Կապու – տիկեան պիտի բանախօսէին հարիւրաւոր պատա – նիներու եւ երիտասարդներու :

Այդ գիշերուան մեր դաղտնի տպագրութեան վայրը ողբացեալ Հմայեակ Զարուխեանենց տունն էր : Այդիներու ճամբաներէն չէինք կրնար օգտուիլ : Հարկադրուած էինք մօտ մէկ քիլոմեթր ճամբայ կտրել ժամը 9ին (գիշեր) եւ այն ալ թր – քական թաղէ մը անցնելով :

Վտանգէ զերծ մնալու համար, որոչեցինք լապտեր առնել եւ վտանգի պահուն լսել խմբա – պետին կարգադրութիւնները : Առանց աղմուկի, կ'աճապարէինք վայրկեան մը առաջ հասնիլ ժա – մադրավայրը եւ գործի ձեռնարկել :

Մեզ հետ առած էինք երեք խմորատիպերու տուփեր, բաւականաչափ թուղթ, տպագիրով ընդ – օրինակուած յօդուածներ, եւ տասնոց առրճա – նակ մը, (անոր մասերը քանդելու եւ չարելու, տե – ղաւորելու փորձեր կատարելու համար) :

Նալպանտեան փողոցի ծայրը հասած էինք , երբ քովընտի թրքական փողոցէն լսեցինք ոստի – կանական ձիաւոր ջոկատի ներկայացուցչին սար – սափելի դոռոցը «Քի՞մ տըր օ» (ո՞վ է) :

— Ձամբորդ ենք, պատասխանեց մեր խմբա – պետ Ա. Ճանկեանը, հատա եւ նոյնքան ուժգին ձայնով :

— Սպասեցէք, կրկին դոռաց ոստիկանական վարիչը :

— Շա՛տ լաւ, կը սպասենք, կրկին ձայն տուաւ մեր խմբապետը, հրահանգելով մեզի փախ – չել եւ բարձրանալ յաջորդ փողոցի խիտ ճիւղերով ծածկուած ուռենիներուն վրայ· խմորատիպերը եւ տարճանակը պահել նոյն թաղի վլած մէկ տան ադիւներուն մէջ :

Ապա յարեց,— Բռնուելու պարագային ո՛չ մէկ խոստովանութիւն, յիշեցէ՛ք մեր երդումը : Շո՛ւտ ըրէք, փախէ՛ք :

Առաջին անդամն էր որ այդպիսի վտանգաւոր պայմաններու առջեւ կը դտնուէինք : Ճիշտ է որ վախցանք, բայց ներքին ձայն մը կը թելադրէր մեզի չվախնալ : «Յեղափոխական դարձող, Դաշ – նակցական նոր սերունդը իրաւունք չունի վախ – նալու» :

Եւ այս մտածումով սրտապնդուած, արագօ – րէն պահեցինք խմորատիպերը, թուղթերը, տար – ճանակը եւ մաղլցեցանք ուռենիներն ի վեր : Ա – պահով էինք որ՝ պահակախումբը պիտի նախընտ – րէ աւելի բանուկ եւ լաւ իրենց՝ կասկածելի փո – ղոցները, մանաւանդ որ մեր ապաստանած փողո – ցը կարճ եւ դրեթէ անմարդաբնակ չրջան մըն էր :

Բայց անհանդիստ էինք, որովհետեւ խմբա – պետը կ'ուշանար :

Խմբապետը տեսնելով, որ վտառած լապտերը դետին դնելով, ոստիկաններուն կարծել պիտի տայ թէ ճամբորդներն ալ կեցած են, լապտերը վար դրած ու լինած էր այն ճամբան, ուրկէ մեկնած էինք նախապէս :

Ոստիկանական ջոկատը մօտեցած էր, եւ լապտերը գործածողները չգտնելով հայհոյանքներ տեղացած էր այդ խաղը խաղացողներու հասցէին :

Մեր խմբապետը Հայերու այդիներուն մօտե – ցած ըլլալով, ոստիկաններու ուշադրութիւնը հա – կառակ ուղղութեամբ դրաւելու եւ թոյլ չտալու համար որ դէպի մեր թաղատոցը առաջնան թշ – նամիները, հեռուէն կանչեր էր,— «Է՛հ՛յ, ապուշ – ներ, ես ղրի լապտերը, ես հոս եմ, եկէք, եկէք», եւ ինք ցատկելով մօտակայ այդիին պատէն, դա – ցեր, բարձրացեր էր իրենց սեմնակը եւ պատու – հանէն դիտեր էր ոստիկաններու շարժումները :

Կէս ժամէն աւելի սպասեցինք ծառերու վրայ : Մեր ժամադրավայրին պատուհանէն կը նշմար – ուէր աղօտ լոյսը : Մենք կ'ուշանայինք եւ մեզ հիւ – րընկալողները անհանդիստ էին : Գիշերուան լռու – թեան մէջ, ամենափոքր չարժումն ու չչուկը բա – ւական էին մեծ աղմուկ հանելու :

Ցանկարծ մէկը անկուեցաւ ծառերուն տակ եւ փսփսաց· «Վար իջէք տղաք, վտանգն անցաւ» : Մեր խմբապետն էր, մեզմէ երկու տարով միայն մեծ, բայց անվախ, հնարագէտ եւ յանդուգն :

Հետեւած էր պահակախումբին չարժում եւ – րուն եւ անոնց հեռանալէն վերջ, հասաւ մեզի քրտ – նաթոր եւ հեւիհեւ :

Իջանք ծառերէն, ընդհատ վերցուցինք մեր թանկագին դանձերը եւ դիմեցինք ժամադրա – վայրը :

— Ոչինչ, «կեավուրները» վախան, բայց մէկ բանուորներու գործի մտնելը եւ գործէն արձակ – ուիլը, որոշ գործեր արդիլել, ամէն մէկ քաղա – քացիի ստիպել որ սրեւէ արհեստ ի գործ դնէ :

Բայց այս բաները տակն ու վրայ կ'ընեն երկ – րին ընկերային իրաւունքները, ըմբռնումները եւ աշխատանքի նախարարութեան աւելի լայն իրա – ւասութիւններ տալ :

Կան մարդիկ որ կ'ըսեն թէ 400.000ի մօտ աշ – խատաւորներ կարելի է գտնել : Հեռու ենք այս խոստումներ կարելի է գտնել : Հեռու ենք այս թիւէն, կը մնայ ներդաղթը : Բայց այս ալ պատե – րազմէն ի վեր փոխուած է :

Պատերազմէն առաջ Ֆրանսա կ'օգտուէր Պել – ժիացի, Լեհ, Չեխ եւ Իտալացի եկուորներէ : Այս – օր Պելժիացին իր երկիրը կը մնայ : Լեհերը ոչ մի – այն հոս չեն գար , այլեւ կը հետեւանան : Լեհ կառա – վարութիւնը խիստ քարոզութիւն կը կատարէ , վարութիւնը խիստ քարոզութիւն կը կատարէ , ազանք եւ կանչելու համար : Գալով Չեխերուն , ազանք եւ կանչելու համար : Գալով Չեխերուն , ազանք ալ իրենց երկրին վերաշինութեան դործին լծուած են :

Կը մնան Իտալացի դաղթականները : Ներկայիս աւելի քան երկու միլիոն անգործ կայ Իտալիոյ մէջ : Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ միջեւ փոխադարձ համաձայնութեամբ մը 20.000 բանուորներ պէտք է Ֆրանսա դան , աշխատելու համար հանքերուն մէջ, բայց կ'ուշանան : Իտալացի այս դաղթական – ներուն համար ալ դժուարութիւններ կան , անոնց ընտանիքները միասին չեն բերուիր եւ աշխատա – ւորները չեն կրնար չահած դրամը հասցնել անոնց : Իսկ իտալական կառավարութիւնն ալ չուզեր մաս – նագէտ բանուորները երկրէն դուրս հանել :

Իտալացիներու պաշտօնական ներդաղթէն զատ կայ «անհատական» ներդաղթը, որ իսկականին մէջ դաղտնի ներդաղթ մըն է : Անոնք սահմանա – կին նահանգը կ'անցնին եւ կը տեղաւորուին գլ – խաւորապէս երկրադործութեան մէջ : Այս ձեւով ութ հազարէն աւելի աշխատաւորներ տեղաւոր – ուած են այդ նահանգներուն մէջ :

Գերմանիան միակն է որ Իտալիոյ հետ կրնայ բանուոր ճարել : Բայց հանրային կարծիքը կրնա՞յ հաշտուիլ գերման դաղթականութեան մը հետ :

Տակաւին կայ ժողովուրդին երիտասարդաց – ման խնդիրը : Ֆրանսայի մէջ երեք չափահասներ կան մէկ տարիքոտի դէմ : Ի· Միութեան մէջ եօ – թը չափահաս մէկ ծերի դէմ : Հետեւաբար պէտք է որ Ֆրանսայի մէջ չափահասները երկու անդամ աւելի աշխատին քան Ի· Միութեան մէջ որպէսզի պահեն տարէցները եւ կամ ծերերուն կենսաթո – շակը երկու անդամ աւելի պահաս պէտք է ըլլայ :

Գալով արհեստագիտութեան յառաջդիմու – թեան , հաստատուած է որ ատիկա անգործութիւն բերելէ աւելի, անդադար նոր պաշտօններ կը ստեղծէ : Այսպէս օրինակի համար , հիւանդական ու – ժին գիւտը եւ անոր գործածութիւնը հսկայական գործարաններու չինութիւնը կը պահանջէ , որով եւ աշխատող ձեռքի պահանջ : Ինչպէս որ չոգե – կառքը աւելի պաշտօնեայ կը գործածէ քան նախ – նական ձեւով կառքերը :

Ներկայ քաղաքակրթութեամբ , մեր երկրին մէջ, կեանքի մակարդակի ամէն բարելաւում կը պահանջէ ժողովուրդի աճում :

Ֆրանսան առաջին երկիրն է որ կը ծերանայ, մէկ զարէ ի վեր ան հետզհետէ նուազ ծնունդ ու – նի եւ աւելի տարէցներ : Եթէ 1935 թուականէն ա – ւելի եղեսայ չունենան , յիսուն տարիէն Ֆրան – սայի ժողովուրդը 40էն 34 միլիոնի պիտի իջնէ :

Երկու վերջին պատերազմներն ալ վնասեցին

Ֆրանսայի ներհին հոգերը

Տեղական թերթերը կը չարունակեն տեսու – թիւններ եւ ուսումնասիրութիւններ հրատարակել, տնտեսական տագնապի մասին որ մեծ մտահոգու – թիւն կը պատճառէ կառավարութեան :

Աչխատավարձի յաւելման պահանջներուն , դի – ներու բարձրացման եւ ուրիշ հոգերու հետ , ծան – րացած է նաեւ բանուորներու պակասը : Ամերիկա – յի յանձնած զէրման զերիները , 650.000 հոգի, պիտի արձակուին հինդ–վեց ամիսէն : Այս զերի – ները կը դործածուին հողադործութեան եւ ճար – տարադործութեան մէջ :Ի՞նչպէս պիտի դոցին պա – կասը , եթէ անոնք մեկնին : Ածխահանքերն ալ պէտք ունին հաղարաւոր բանուորներու : 1938ին 161.000 բանուորներ կ'աչխատէին հանքերու խորը, այսօր կը բանին 214.000 հոգի , որոնց 44.000ը զեր – ման զերիներ են : Առանց մեկնումը անմիջապէս պիտի նուազեցնէ արտադրութիւնը :

Միեւնոյն բանն է երկրագործութեան մէջ ուր 220.000 զերիներ կը դործածուին երեք միլիոնէն պակաս մշակներու վրայ :

Պիտի ըսուի, թերեւս թէ, կարելի է դտնել ուրիշ բաժիններու մէջ աչխատաւոր ձեռքեր որ փոխարինեն զանոնք : Ատոր պատասխանը հետե – եալ թիւին մէջ է , — մէկ միլիոն աշխատաւորի պակաս :

z

1938ին 13.200.000 բանուորներ կ'աչխատէին երկրագործութեան եւ ճարտարարուեստի մէջ : 1946ի կիսուն այս թիւը 11.700.000ի իջաւ , այս – ինքն մէկուկէս միլիոն պակաս , 600.000ը զերման զերի ըլլալով , այս պակասը աւելի քան մէկ մի – լիոն է , որ չատ մեծ է :

1938ի արտադրութեան մակարդակը դտնելու համար (թէեւ 22% իջած է որոչ բաժիններու մէջ եւ պատերազմի հետեւանքով) , Ֆրանսա պէտք ունի մէկ ու կէս միլիոն յաւելուածական բանուոր – ներու : Եթէ նոյնիսկ մտղական զաւազանով մը ճարուին , դարձեալ 1938ի արտադրութիւնը պիտի չունենայ երկիրը, որովհետեւ ածուխի պակասն ալ կը խանդարէ արտադրութեան զարդացումը :

Ըսողներ կան թէ արհեստագիտութեան զարդաց – ման շնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ խնայել բանուո – րական ձեռքերը : Մասնագէտներու կարծիքով , մինչեւ 1947ի վերջը մէկ միլիոն բանուորի պէտք կայ , նկատի ունենալով 40% արտադրութեան ա – ճում մը 1938ի վրայ եւ 48 ժամուան չաբաթական աչխատանք :

Այս պարապը լեցնելու համար երկու միջոց – ներ կը նախատեսուին ,— Առաջին՝ բանուոր ճար – րել ոչ–դործաւոր դասակարդին մէջէն : Երկրորդ՝ Ֆրանսա բերել օտար բանուորներ :

Նախ բանակի ուժերուն զօրացրումը որոչ թի – ւով մարդիկ կ'ազատագրէ : Կը կարծուի թէ մին – չեւ այս տարուան կէսը հարիւր հազարի չափ մարդ պիտի կրնան ունենալ : Ասկէ զատ , ազատա – գրութենէն ի վեր չատեր Ալժերիայէն Ֆրանսա ե – կան : Թէեւ ոչ մէկ բան կ'ապահովէ որ դինուորու – թենէ ազատուածները տնտեսութեան մէջ պիտի մտնեն իրրեւ աչխատաւոր , ընդհակառակն , ա – նոնցմէ մաս մը պարապ է կամ սեւ չուկայ կ'ընէ եւ կամ ուղղակի արտադրողական արհեստներու մէջ չի մտներ :

Կը մնան հանրային պաշտօնները : Պէտք է պետական պաշտօնեաներու թիւը նուազեցնել, ա – ռեւտուրի նոր ձեռնարկները արդիլել , ստուգել

ժողովուրդին աճման: Զոհուածներով եւ չծնած երախաներով՝ նախորդ պատերազմը արժեց երեք միլիոն բնակիչ պակաս: Այս պատերազմը 2,2% վնաս տուաւ, որ կ'ընէ ուղղակի կամ անուղղակի 1.450.000 մարդու կորուստ:

Ժողովուրդին մէջ մասնաւորապէս նուազած են 20էն 40 տարեկանները, 1930ի բաղդատմամբ 2.480.000 անձի կորուստ մը կայ:

Մինչեւ հաշուով 42 միլիոն ժողովուրդի մը համար, որ միշտ պէտք է վերանորոգուի այս թիւը պահելու համար, 5 միլիոն բնակիչ 0էն 40 տարեկանն է որ պակաս է:

Հետեւաբար, միայն 1.500.000 նոր աշխատաւորներ չէ որ կը պակսին, այլ 5 միլիոն անձեր որոնք միայն դուրսէն կրնան գալ, «որոնք պէտք է ընտանիքներ ըլլան, պատրաստ մեր հողին վրայ հաստատուելու եւ ձուլուելու»: Ահա ժողովուրդի վերիտասարդացման իրական պայմանը:

Մասնագէտներ կը հաշուեն որ նոյնիսկ Ֆրանսացիներուն չատ զուսկ ունենալովը, հարցը չի լուծուիր, ժողովուրդի ներկայ վիճակով: Հաշուած են որ եթէ ամէն տարի 1946ին պէտ, 900.000 վերահաս ունենան, ինչ որ բացարիկ է, պէտք է 30 տարի, որպէսզի 3 միլիոն ժողովուրդ աւելի ունենան, մինչդեռ վեց տարուան մէջ 1.500.000 կորսնցուցած են:

Ուրեմն, միշտ աւելի երախայ, միշտ աւելի օտարական, կ'եղրակացնէ Թերթ մը: Ք.

Դիւակներ վար...

Բարեկենդան մըն ալ անցաւ, ուրախութեան, ցնծութեան եւ կերուխումի մէջ...

Այս առթիւ, անգամ մը եւս յիշեցինք հինարարի օրերը անցած գացած, ուր ամէն ոք կը հետեւէր իր երկրի սովորութեանց, իր դիւցած կերպով տօնելով այդ օրը:

Եւ տարին անգամ մը ըլլալուն այդ օրը քանիներ ալ կը ծպտուէին ու դանազանձեւի ու գոյնի դիմակներ կրելով կը զուարճանային եւ կը զուարճացնէին ժողովուրդը:

Տարին անգամ մը ըլլալուն ներելի կը համարուէր իրենց ծպտումը եւ դիմակատրումը աշխարհականէն մինչեւ կրօնական...:

Բայց, ինչպէս կը տեսնենք, հիմակ մեր Բարեկենդանն ալ անցած է հնութեան կարգ: Փոխուած են ժամանակները, փոխուած են եղանակները եւ շատեր իրենց խելքին փչած ձեւովը ու օրուան քաղաքականութեան համեմատ դիրք կը փնտռեն, դիմակ կ'անցընեն ամէն առեն որ առիթը գտնեն, այսինքն Բարեկենդան կը խաղան մեր դէմ վրայ...

Եւ օր ցերեկով, արեւուն տակ կը հրմշտկեն ու կը հալածեն, կը զրպռեն, կ'ամբաստանեն, կը զրպարտեն ու կը հայհոյեն ոտնակոխ ընելով ամէն սրբութիւն եւ արժանապատուութիւն, միմիայն փոքրոգի հաշիւներէ տարուած կամ աթոռի, փառքի տենչանքներով երազուն: Կան որ քինախնդրական մոլուցքով լեցուած, պար կը բռնեն մեր դէմ, մէկ մէկ թմբուկ ու դափ իրենց առեւն մէջ:

Մարդիկ որ Աստուծոյ երկիւղն ալ չունին եւ ո՛չ խիղ ու ամօթ մարդկային...

Եւ այս՝ այնպիսի առեն մը երբ «լինել ու չլինել»ու ահաւոր հարցը ունինք սեղանի վրայ, որու առջեւ ամէն ճակատ պէտք է խոնարհի եւ ամէն բերան պէտք է զոցուի, որպէսզի սէր ու միութիւն տիրապետէ, չարը խափանուի...

Դիմակները վա՛ր, անգամ մը եւս: Բաւական է որքան ակռայ կճրտեցիք:

Թշնամին արթուն կը հսկէ ու կը ծիծաղի մեր անմիաբանութեան վրայ եւ առիթի կը սպասէ, նոր անակնկալներ սարքելու համար:

Բաւական է որքան Հայը Հայուն ծուռ նայեցաւ, համարիւն եղբայր եղբօր խորթ երեւաց:

Հերի՛ք է այսքան Բարեկենդան, այսպէս տխուր անկերպարան:

Դիմակները վա՛ր անգամ մըն ալ...:

ՄԷՆ - ՍԷ

ԱՆԴԱՍՏԱՆ

Կեղծիքի ապտեւները

ԽՄԲ.— Քալիֆորնիոյ «Ասպարէզ»ը ուժգնօրէն ձագկելով նոյն շրջանին կարմիր եւ դեղին օրկանաներուն ցնդաբանութիւնները, դիտել կուտայ այս խորագրով խմբագրական մը մէջ (22 Դեկտ.).

— «Կեղծիքի այդ անմրցելի եւ անպատկառ ապտեւները երէկ Դաշնակցութիւնը կը մեղադրէին, որ լուծուած չէր համարեր Հայկական Հարցը, կը բողոքէր հայկական հողերու կապտումին դէմ Թուրքին եւ Թաթարին կողմէ, կը պահանջէր բանալ Հայաստանի դուռները զաղթահայութեան առջեւ: Քառորդ դար այդ դեռնի վրայ մեզ դէմ մոլեգին պայքար մղելէ վերջ՝ անոնք՝ մեռտսանները դարձած ժամանակներուն, մեր նշանաբանները մեղմէ խլած՝ անմտօրէն կը փորձեն ճարպիկութիւնն այն դողին, որ տան տէրը դող հանելու կը ճղնի:

Կեղծիքի այս զարավերջիկ ապտեւները Դաշնակցութիւնը ներդաղթի հակառակորդ ներկայացնել կը ուզեին, երբ մեր մամուլը, Եգիպտոսէն մինչեւ Հարաւային Ամերիկա եւ Սուրիայէն մինչեւ Մ. Նահանգները, միաձայն ցնծութեամբ ողջունեց այդ աւետիսը եւ մեր ընկերները յօդուտ Հայրենադարձի կատարուած հանդանակութեանց բերին իրենց լիառատ մասնակցութիւնը: Բաւական է վերյիշել քանի մը ցայտուն օրինակներ:

Ամբողջ Քալիֆորնիոյ հանդանակութեանց ընդհանուր դեկավարն էր ընկեր Արփաքսադ Սեդրակեան, որ իր եղբօր հետ ո՛չ միայն հանդանակութիւնը բացաւ 20.000 տոլարի պատկառելի դուռմարով մը, այլեւ ամբողջ երկու ամիս իր սուղ ժամանակը տրամադրեց այդ սուրբ գործին:

Լօս Անճելէսի մէջ, երբ հանդանակութեանց դեկավարը կը մօտենայ ընկեր Հէրի Քարեանի եւ կ'ուզէ իմանալ թէ ան ի՛նչ գումարով պիտի բերէ իր մասնակցութիւնը, ընկեր Քարեանը չէխպուէրը երկարելով ընկեր Սեդրակեանի կ'ըսէ,— Ընկեր Արփաքսադ, դուք դրեցէք ի՛նչ գումար որ կը կարծէք թէ ես պէտք է տամ:

Տիթրոյիթի մէջ Դաշնակցութեան ներկայացուցիչը կը խօսի այնպիսի հայրենասիրութեամբ մը եւ մեր ընկերներն ու համակիրներն այնպիսի սրտատրոփ մասնակցութիւն կը բերեն որ հանդանակութեանց ընդհանուր դեկավար Պ. Լեւոն Կերտան Տիթրոյիթէն մինչեւ Ֆրեզնօ հեռաձայնով իր հիացումը կը յայտնէ ընկեր Սեդրակեանի, Դաշնակցութեան ցոյց տուած հայրենասիրական օրինակելի կեցուածքին առթիւ:

Ահա Դաշնակցութեան եւ Դաշնակցականներու պատասխանը իրենց անարժան հակառակորդներու լպիրշ լուտանքներուն, եւ այդ այնպիսի պահու մը, երբ Հայաստանի դուռները դեռ փակ կը մնան իրենց առջեւ եւ Հայաստանի օրուան իշխանաւորները օտար դժբախտ հարկադրանքով մը ստիպուած են իրենք զիրենք վատ տրամադրուած ցոյց տալ հայութեան ամէնէն հայրենասէր տարրին հանդէպ:

Կանգնած հայրենասիրութեան ահա այսպիսի զմայլելի պոռթկումի մը առջեւ՝ իրենց խիղճն ու հոգին վաճառած կեղծիքի մէկ քանի տխուր ապտեւներ փոխանակ իրենց ամօթէն ծակամուտ ըլլալու, դեռ համարձակութիւն ունին վեր կանգնելու եւ հանրութեան միտքը պղտորելու փորձեր ընելու:

Բայց կուգայ ժամանակը, եւ կը յուսանք չատ չուշանար այդ երջանիկ օրը, երբ կեղծիքի եւ խարդաւանքի բոլոր ապտեւները, պատմութեան արդար դատաստանի թուքն իրենց երեսին, կը դրոտրին մոռացութեան սեւ անդունդը»:

Ծարժանկար մը Նեղուցներու մասին

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Մոսկուայի ժողովուրդը դունդ-դունդ կ'երթայ տեսնել, «Ծովակալ Նաքիմով» անուն չարժանկար մը, որ 19րդ դարու ռուս ծովային հրամանատարներէն մէկուն կեանքը կը պատկերացնէ: Պատերազմական եւ պատմական չարժանկար մըն է «Ծովակալ Նաքիմով»ը եւ կը պատկերացնէ 1853ի Սինոպի նաւամարտը, ուր Ռուսերը չաղթանակ տարին ընդդէմ թրքական աւելի մեծ նաւաբաժնի մը:

Չարժանկարին մէջ կայ նաեւ տեսարան մը, ուր ցոյց կը տրուի թէ ինչպէս եւ մղած են Սեվաստոպոլի բարձունքներուն վրայ թառած ռուս նաւաստիները անդլ. եւ ֆրանսական չատ մը յարձակումներ:

Շարժանկարը կը նկարագրէ թէ ինչպէս Ռուսիա պաչարուեր էՓրանսայի եւ Անգլիոյ, այսինքն արեւմտեան պետութեանց կողմէ, որոնք կը դրդռեն նաեւ Թուրքերը, յարձակելու համար իրենց հիւսիսային դրացիներուն վրայ: Նկարը այս կերպով կը հրահրէ Ռուսերուն հայրենասիրական

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԽԱՉԸ

ՆԱԽՈՑԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԽՄԲ.—Ա. Ահարոնեանի այս պատմուածքը, որ գրուած է 1898ին, վերջերս ռուսերէնի թարգմանուած էր Մոսկուայի եւ Թեհրանի մէջ, ինչպէս հաղորդեցին թերթերը:

Ցուրտ էր, ձմեռ, բուք-բորան. ղիչերն էյ այնպէս սեւ, այնպէս սարսափելի: Լեռնային 0... ղիւղում մարդիկ այդ ժամին էյ չէին յիչում, թէ երբ եւ իցէ օր ու արեւ, լոյս ու ջերմութիւն, պարզ երկինք տեսե՞լ են, թէ ոչ: Դրսում քամին փչում էր կատաղօրէն եւ նրա վըզվըզոցի մէջ ինչ որ սարսուռ ազդող, չարագուչակ բան կար: Եւ մենակ մարդիկ չէին, որ մրսում էին, այլ ամբողջ ղիւղը իր խրճիթներով, իր խոտի դէզերով, ղոմում, սըրթսըրթում էր այդ թանձր խաւարի մէջ, այդ ղժոխային քամու առաջ:

Վո՛ւ, վո՛ւ, վո՛ւ,— ոռնում էր քամին եւ ամէն անգամ այդ ղարհուրելի կաղկանձոցի հետ Մելիք-Շահէնի սաքուի երկու կողմի բազմամեանները դադարում էին խօսելուց, ցած էին առնում բերաններից չիբուխները, իրար երես էին նայում ու մի ներքին պահանջով իրար սղմուում, աւելի կուչ գալիս: Տէ՛ր Աստուած, ձիւնը լա՛ւ, ցուրտն էյ իր տեղի՛ն, բայց այդ քամին, ի՞նչ էր ուզում այդ սարսափելի քամին, այն ի՞նչ էր ասում: Ոչ ոք չէր համարձակում բարձրաձայն բացատրել այդ ահաւոր տարերքի լեզուն, բայց քամու որոնք իւրաքանչիւրի համար մի ղարհուրելի համերգ էր, որի մէջ կար եւ մեռելների հառաչ, եւ քաղցած գայլի ոռնոց. չէ՞ որ ամէնքն էլ սիրում են բուք-բորանին դուրս թափուել իրանց ապաստարաններից՝ բնութիւնն աւելի սարսափելի դարձնելու համար իրենց այլանդակ աղաղակներով: Ի՛նչ աղաղակներ, մաղեր էին դիզանում, լեզու էր չորանում, չունչ էր բռնւում:

Վո՛ւ, վըը, վո՛ւ, ը՛զզ... Քամին է՛լ աւելի սաստկացաւ, սաքուի կտուրն այժմ ճռճռում էր, երբեմն էլ ասես թէ մէկը ոտքով էր թակում:

— Ա՛հ, դժոխք է դուրսը, ասաց նստողներից մէկը, ճնշող լռութիւնը խզելու համար. դուշմանս հիմա սարում չլինի:

— Սարո՞ւմ, պատասխանեց մի ուրիչը հեգնօրէն, իբր թէ դուն չան կ'անես հիմա մինչեւ մեր այգիները գնալ, որ սարերից ես խօսո՞ւմ. չէ՞ որ լսում ձայները... երկինք-գետինք իրար են դիպել էէ՛...

Կրկին լռութիւն տիրեց. խօսել չէր լինում, մտածելու չատ բան կար:

Գոմի դուռը հանդարտ ճռռաց. ամէնքը դէպի այն կողմը նայեցին. կիսախաւարի մէջ գծագրուեց մի մարդու հասակ, որ եափունջու մէջ կոլոլուած ներկայացնում էր մի ձիւնակոյտ. պարզ էր, որ նա երկար ժամանակ բթի տակ է մնացել:

— Բարի՛ երեկոյ, ասաց նորեկը, թափ տալով եափունջու վրայից ձեան հաստ շերտը:

— Աստուծոյ բարին, վա՛յ խեղճ Խայ, արի՛, արի՛, առաջ անցիր, տնաչէն, փէտացար,— ձայն տուին այս ու այն կողմից նստողները սրտացաւ եղանակով — Խային տեղ տուէք թող նստի:

— Հա՛, վալլահ փէտացայ, ասաց նորեկն առաջանալով, էլ դուրսը մնալու ճար չկայ, երկինքը փուլ է գալիս, ղիւղի մէջ էլ մարդ խեղդւում է. ի՞նչ բուք է, ի՞նչ բուք. ասացի մտնեմ սա քուն տաքանամ, ղուրս ելնեմ:

Մարդը նստեց:

Բուխարու վերեւ, փոքրիկ, մրոտ ակնատի մէջ՝ հանդարտ պլպլում էր ձէթի ճրագը. նրա առջեւ բոցն օրօրւում, ղողղողում էր ղանդաղութեամբ, կարծես թէ նա էլ էր վախենում քամու վըզվըզոցից, բայց էլի մի խղճուկ լոյս կար, այնքան որ թանձր փափախների ստուերների տակ նստողների դէմքերը գծագրւում էին. նորեկի վրայ էլ ընկան մի քանի դողդոջուն, դեղնագոյն չողեր: Գեղջուկ մի դէմք էր այն, ուր չարքաշ կեանքը դրել էր իր կոշտ կնիքը. երիտասարդ մարդ էր, բայց ըստ ևեւոյթին չատ ապրած. թանձր բեխերի տակ իրար վրայ սղմած շրմունքները տալիս էին նրա դէմքին յատուկ արտայայտութիւն. աչքերը մանր էին, բայց չարժուն, կրակոտ:

Գիւղի պահապանն էր նա, վարձուած ղիչերապահը: Խայը չատ կային այս ղիւղում, գնացին. այս մէկը մնաց ուչացած կռունկի պէս. մուրայ, չուղեց, պահապան եղաւ. տեղացիք անունը լաւ էր դիտէին, Նախօ կանչելու տեղ՝ ոմանք Մխո կանչեցին, ոմանք էլ Մկո ասեցին, բայց վերջիվերջոյ՝ խօսքերը կարճես մէկ արած՝ սկսեցին պարզապէս Խայ կանչել: Այսպէս լաւ էր, հեշտ էր, համ էլ՝ իրաւ որ նա խայ էր, որովհետեւ Հայաստանցի էր, Ոզմ ղիւղացի: Ահա այս Խայն էր, որմիանկիւնում պատի տակ տեղ ղրաւեց, կծկուեց, տաղ արեց. սաքուն տաք էր:

Բուքը չարունակւում էր. կատաղի քամին վիրաւոր դազանի պէս մռնչում, ոռնում էր:

— Խոպիսի դիչերուայ է ռաստ եկել խեղճ ուղորմելին հա՛ — ասաց ոչխ Գէվօն — էլ ի՞նչ հոգը տար ղլխին:

Խօսքը մի ղիւղացու մասին էր, որ մի քանի օր առաջ լեռներում բթի բռնուելով՝ խեղդուել էր:

— Քանի՞ ասինք, մի՛ գնա, էս ձիւն ու ձմրանը չօրերը մի՛ ընկիր, կնիկ, երեխայի տէր ես, — վրայ բերեց միւսը:

— Է՛, ի՞նչ ես անգէտ անգէտ խօսում, մարդի ճակատին էն էր գրուած, ասաց Մելիքը. նապէտք է գնար, պէտք է խեղդուէր. ճակատագրից ո՞վ կարող է փախչել:

(1) Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

ղղացումները: Շարժանկարի նկութին համաձայն, արեւմտեան պետութիւնները օգտուելով Նեղուց - ներու թրքական հակակշռէն, կը ձգտին ուժեղ եւ արդիական նաւաքաժիններով, Սեւ Ծովու ռուս ցամաքամերձ ջուրերը գրաւել:

Հակառակ անոր որ բոլոր այս դէպքերը դար մը առաջ պատահած են, այսօր Նեղուցներու ա - պագայի խնդրին հետ մօտիկ կապ ունին:

Շարժանկարին քաղաքական տեսակէտով ու - շադրաւ կէտը սա է որ Սինոպի կռիւէն վերջ գերի բռնուած թուրք ծովակալը խարուած է ֆրանսացի թէ անգլիացի խորհրդականներէ որոնք ան - յայտացած են, երբ կռիւը սկսած է բարդութիւն - ներու յանդիլ: Ծովակալ Նաքիմով կը պատաս - խանէ .

— Թոյլ տուէք ինծի ըսելու թէ՝ երբ Թուրքիա Ռուսիոյ հետ կը կռուի ամէն ինչ կարգին կ'ընթա - նայ, բայց երբ ականջ կախէ զանազան խորհրդա - կաններու, ամէն բան անպայման աղէտով մը կը վերջանայ:

Ի պատիւ Պ. Ռ. Կրուսսէի

Union Franco - Arménienne ճոխ սեղան մը սար - քած էր կիրակի օր, իր զրասենեակին մէջ, ծանօթ պատմագիր եւ հայասէր Պ. René Grousset-ի Ակա - դեմիա մտնելուն առթիւ: (Մեր բարեկամը միեւ - նոյն ատեն պատուակալ անդամ է Ֆրանքեւհայ Միութեան):

Կը նախագահէր Պ. Լուի Մառէն: Սեղանին կը մասնակցէին աւելի քան 60 հայրենակիցներ եւ Ֆրանսացի բարեկամներ: Այս առթիւ խօսք առին Պ. Լուի Մառէն, Պ. Ա. Զօպանեան, որ կարդաց նաեւ բացակայ բարեկամներու շնորհաւորական նամականիները, ընկեր Հր. Սամուէլ (յանուն Գաղթ. Խորհուրդի եւ «Ցառաջ»ի), եւ ամէնէն վերջը՝ օր - ուան հիւրը, Պ. Կրուսէ: Գրաւոր ուղերձ մը կար - դաց Տիկին Ա. Խանտանեան: Լսեցինք նաեւ ու - ղերձներ (Օր. Իրխ Պիւլպիւլեան) եւ ֆրան - սերէն արտասանութիւններ (Պ. Ն. Մարզարեան), Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Ազդեցութեան պայքարը Իրանի մէջ

Ճարպատականի վերջին դէպքերուն առթիւ, Թէհրանի դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ դիտել կուտան թէ ազդեցութեան պայքար մը կը մղուի Ռ. Միութեան եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ, թէ առ այժմ յաջողութիւնը չահած է ամերիկեան դեսպանը:

Ուժ ամիս առաջ Թէհրանի բոլոր շրջանակնե - րը կը կարծէին թէ Ռ. Միութեան հանդէպ հա - մակրութիւնը երթալով կը զօրանայ: Զախակողմ - եան մամուլը ամէն օր կը յարձակէր «դրամատէր ֆաշականութեան» վրայ ու կը հրատարակէր նը - կարներ մեծահարուստ Ամերիկացիի մը որ իր ուղած դրպաններուն մէջ կը թխմէ պարսկական դրամն ու քարիւղը: Չէ կը պահանջէ որ լուծուի ազգային ոստիկանութիւնը, որուն հրամանատարն է Ամերիկացի մը, Նօրմըն Շվարցքոֆ: Քաղաքա - կան շատ մը կարեւոր դէմքեր կը խուսափէին հաղորդակցիլ Ամերիկացիներուն եւ Անգլիացինե - րուն հետ: Քաղաքական շրջանակներու մէջ այս պարագան կը վերագրուէր խորհրդային դեսպանին ազդեցութեան:

Վարչապետ Ղավամ Սալթանէ Պարսիկնե - րուն արգիլեց այցելել օտար դեսպանատուները, բացի պաշտօնական պարագաներէ:

Անցեալ Օգոստոսին Ամերիկեան դեսպանատան մէջ տեղի ունեցած հացկերոյթի մը միջոցին, ո - րուն ներկայ էին նաեւ պատերազմական եւ տնտե - սութեան նախարարներն ու նպատակոյտին պետը, Մ. Նահանգներուն դեսպանը փոխադարձ.— «Կատա - ղի կռիւ մըն էր, կը վախնամ թէ կորսնցուցինք, բայց ձեռնթափ չենք եղած»: Վեց հօթը պարապ աթոռները ցոյց կուտային որ հրաւիրուած պար - սիկ հիւրերը հնազանդած էին Ղավամի հրահան - գին:

Նոր տարուան հաւաքոյթէն զատ, ազգային դրամատան տնօրէնին կողմէ ի պատիւ յիսուն ա - մերիկացի նշանաւոր անձնաւորութիւններու տը - ուած հացկերոյթին մէջ, դեսպանը վերյիշելով վե - րի խօսքերը, գրած է. «Սխալեր եմ, պատկերը վերէն վար փոխուած է»:

Այս փոփոխութիւնը կը յայտնուի վերջին կարգ մը դէպքերէն եւ յայտարարութիւններէն, ո - րոնք կը կատարուին պարսիկ եւ օտար պաշտօնա - տարներու կողմէ: Շվարցքոֆ՝ որ զինադադարէն ի բարձրացաւ զօրավարի աստիճանին, նոր պայ - մանագրութիւն մը ստորագրած է, մարզերու հա - մար ոստիկան - զօրքը: Ամերիկեան դեսպանը՝ Պ. Ալէն, վարձած է պալատականի չէնք մը՝ Ֆէրտուզի պողոտային վրայ, ուր կը բնակէր նախապէս գերման դեսպանը: Պ. Ալէն յայտարարած է թէ կր ծրագրեն կառուցանել ամերիկեան նոր դեսպանա - տուն մը: «Մ. Նահանգներու վարկը հարիւրին հա - զար բարձրացած է, յայտարարեց դեսպանատան պաշտօնեաներէն մէկը: Կ'ըսուի թէ ամերիկեան դեսպանը եւ պարսիկ վարչապետը շաբաթը երկու անգամ միասին թէնիս կը խաղան:

Հայ Բարեգործական Ընդհ. Միութեան փա - րիզի գործադիր ժողովը խորին ցաւով կը ծանու - ցանէ մահը միութեան բարերար անդամուհի եւ ազգային մեծ բարերար

ՏԻԿԻՆ ՆՈՑԵՄԻ ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆԻ
(Ծնեալ Նուպար)

որ իր մահկանացուն կնքեց ուրբաթ, Փետրուար 14ին ժամը 20ին, իր բնակարանը, 95 տարեկան հասակին մէջ:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ այսօր, երեքշաբթի 18 Փետրուար, ժամը 10ին փարիզի Հայոց եկեղեցին, rue Jean Goujon:

Թաղումը պիտի կատարուի Suresnes-ի գերեզ - մանատունը, ընտանեկան դամբարանին մէջ:

16րդ տարեկան ցերեկոյթ

Հայ Արիներու Միութեան փարիզի շրջանի սկաուտներուն, երէցներուն եւ գայլիկներուն

Հովանաւորութեամբ սկաուտական միջազգա - յին դրասենեակին եւ մասնակցութեամբ Ֆրանսա - կան եւ օտար սկաուտական միութեանց, եւ նա - խագահութեամբ Պ. ՄԱՐՔ ՍԱՆԻԷի (անդամ Ֆրանսական Ազգային Ժողովի): Կիրակի 9 Մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Salle de la Chimie, 28bis rue Saint Dominique (Métro Invalide):

Սկաուտական ճոխ յայտագիր եւ ներկայա - ցումներ: Մուտք 200, 150 եւ 100 Ֆրանք:

Դիւանագործ մեծ պարահանդէս

Կազմակերպուած INSTITUT ARMENIEN-ի կողմէ
Շաբաթ 22 Փետրուար ժամը 21.30ին
BEAULIEU-ի չքեղ սրահներուն մէջ, 168 Fg. St.Honoré
Անակնկալներ, քօթիլեօն եւ մրցում:
Երկու նուագախումբ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ եւ - կած, JOE SMITH եւ Orchestre Argentin: MARINO:



Կիները պիչերային հա - գուստով կամ ծպտեալ (costumé), պարոնները մութ գոյն հագուստ կամ նոյնպէս ծպտեալ:

Այժմէն սեղանները ա - պահովել, հեռաձայնե - լով Պ. Նուպարի, Ely. 23-66 կամ Institut Armé - nien Klé. 20-69:

Մուտք 500 Ֆր.:
Հայ երիտ. Միու - թիւններու անդամները կը վճարեն 300 Ֆր.
Ուսանողները 100 Ֆր.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. «Ակնունի» ենթակո - միտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չորեքշաբթի երեկոեան ժամը ճիշդ 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՈՑԻ «Խաչիկեան» խումբի ժո - ղովը՝ այս երեքշաբթի, սովորական հաւաքատե - ղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷԼԻ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ներ - կայացումը 16 մարտ կիրակի, ժամը 9ին, ՇԱՆՍ թատերախումբին կողմէ, Salle Mazenod:

Այնման սպասուած տարեկան մեծ պարահանդէսը

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ
Մարտ 2ին կիրակի օր ժամը 3էն 12
Salle Vianey-ի գեղեցիկ սրահներուն մէջ
98 Quai de la Rapée, Métro Quai de la Rapée
Հաներածաճօք նուագախումբ, եւրոպական պա - րերու համար, հայկական, հնդկական, սպանիա - կան պարեր արեւելեան նուագով (թառ եւ տափ):

Երգիչներ եւ զանազան անակնկալներ:

Տոմսերը նախօրօք ապահովել դիմելով դրա - տուններ Հ. Սամուէլ եւ Հ. Բալուեան եւ Մ. Պար - սամեան եւ ցպարավաճառատուն Հրաչեան:

Տոմսերու գինը 200 Ֆրանք:

ՀԱՆԴԷՍ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Տէսթինի Հ. Ց. Դ. Նոր Սե - րունդի կողմէ, կիրակի, 23 Փետրուար, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՍԷՆԹ ԷթԻԷն.—Կայծոյտ Մայէ տարեկան պա - րահանդէսը՝ Փետրուար 22ին, Hôtel du Forez-ի սը - րահներուն մէջ ժամը 20էն մինչեւ լոյս: Պիտի նուագէ Carlo Alfieri-ի հռչակաւոր նուագախումբը: Ճոխ եւ առատ պիւֆէ եւ հաճելի անակնկալներ: Մուտք 50 Ֆրանք:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 22ԻՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ Հ.ԳԱԲԱԿԵՕՋԵԱՆ ՍԱՆ. ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՋՈՒՇԵՐԹՆԵՑ

ԵՌԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏՆԵՐՈՒ
Ի մբաղրութեամբ՝ Հր. Բալուեանի

80 մեծադիր էջ եւ պատկերազարդ, նուիրուած ամբողջութեամբ Ա. Ահարոնեանի ծննդեան 80ամ - եակին: Ցօդուածներ ունին.—

Արսէն Բահ. Սիմէոնեան, Զիքունի, Գասպար Ի - փէքեան, Շ. Նարդունի, Շ. Միսաքեան, Է. Բիւ - զանդ, Տ. Փիրանեան, Հ. Սամուէլ, Տիկ. Գ. Փափազ - եան, Տիգրանուհի, Հուրի Խիէճեան, Ար. Սրապ - եան, Միսաք Միրզէ, Ն. Շինական, Բարսեղ Հա - պէշեան, Կ. Երանեան, Ս. Ընտրիկեան: Ա. Ահա - րոնեանէն անտիպ եւ այլ բազմաթիւ էջեր: Նոյն - պէս բրոնիկի շատ ճոխ բաժին մը:

Տարեկան բաժ. չորս թիւի համար 400 Ֆր.: Արտասահման՝ 500 Ֆր.: Հատով 100 Ֆրանք:
Հասցէ.— H. Palouyan, 43 rue Richer, Paris (9):

POUR VOTRE PROTECTION
ÉLECTRIQUE CONTRE LE VOL

Ձեր էլեկտրական նախահաշիւը (DEVIS) բոլո - րովին ձրի պատրաստել տալու համար, դիմեցէք վկայուած եւ մասնագէտ հաստատութեան մը՝

ELECTROME
42 Rue Emile Zola, St. Ouen (Seine)
Tél. Cli. 13-44 եւ Lab. 68-35

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie:** Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Յ. Գ. փա - փագեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղոր - դակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie-ի Glacière:**

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN. 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ԿԱՐԴԱՑԻՔ

ՋԷՅԹՈՒՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ
Գ. ՏԷՕՎԼԷԹԻ, ՀԱՏՈՐ Բ., ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Ֆր.

Mercredi 19 Février 1947 Չորեքշաբթի 19 Փետրուար

ԺԶ· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4934.-Նոր շրջան թիւ 573 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՊՂՏԱՐ ԼՈՒՐԵՐ ԱՐԵՒԵԼՔԷՆ

Ազդանշա՞ն թէ ախտանշան,— ամէն պարագայի մէջ, բրիտանական մամուլը նորէն զարմանազան տեղեկութիւններ եւ տեսութիւններ կը հրատարակէ Միջին Արեւելքի մասին։

Այս տեղեկութիւններն ու տեսութիւնները կապ ունին ամբողջ արաբական աշխարհին հետ, բայց մասնաւորապէս կը չօշափեն Սուրիա - Լիբանանի ներկան եւ ապագան։

Նախ ամփոփենք հիմնական կէտերը.—

Ռոյթըրի գործակալութեան Գահիրէի թղթակիցը կը հեռագրէր շաբաթ օր, թէ մեծ յուզում կը տիրէ Եգիպտոսի մէջ, իբրեւ հետեւանք այն զրոյցներուն որոնց համաձայն Անգլոյորդանանի թագաւորը, Ապտուլլահ, պիտի փորձէ իրականացնել Մեծ Սուրիոյ ծրագիրը, ալկոյութեամբ Իրաքի։ «Կրնայ ըլլալ որ այդ ձեռնարկը կատարուի բռնի ուժով եւ արդէն լուրեր կը շրջին թէ Անգլոյորդանանի զինուորներ համախմբուած են Սուրիոյ սահմանագլուխին վրայ»։

Ուրիշ զրոյցի մը համաձայն, Մեծ Սուրիոյ ծրագիրը կը վայելէ բրիտանական գործակալներու ալկոյութիւնը. թէեւ Լոնտոն վճռապէս կը հերքէ այս տեղեկութիւնը։

Գործակալութիւնը այս առթիւ կ'ամփոփէ եգիպտոսի հեղինակաւոր հրապարակագիրներէն կալլատ պէյի մէկ յօդուածը՝ «Le Journal d'Egypte»ի մէջ։ Յօդուած մը որ ուղղակի կ'ամբաստանէ Անգլոյորդանանը, թէ «կը չարունակէ խոովել արաբական աշխարհին խաղաղութիւնը»։ Եւ կ'աղդարձէ.

— « Մեծ Սուրիոյ ծրագիրը կը նմանի Հիթլէրի Մեծ Գերմանիոյ ծրագրին։ Եւ այն Անգլոյորդանանցիները որ իրենց պրտուքին խաղաքաղաքականութեան ուղեգիծ ընտրած են գայն, ի վերջոյ պիտի դառնան աւնոր գոհերը, նիշդ ինչպէս որ Գ· Րայխին առաջնորդները այնքան սուղ վճարեցին իրենց երազները»։

Եգիպտացի հրապարակագիրը վճռապէս կը յայտարարէ թէ Սուրիա իր բոլոր ուժով պիտի դիմադրէ, պիտի պայքարի «ընդ հուր եւ ընդ սուր», եթէ օր մը Ապտուլլահ թագաւորին լեգէոնները փորձեն բռնի զբաւել Դամասկոսը։ Եւ կ'աւելցնէ թէ եգիպտոս չի կրնար անտարբեր մնալ, եթէ Արեւելքը հուրի եւ սուրի մատնուի։

Այսքանը՝ հարցին մէկ երեսն է։ Ապահովաբար չափազանցուած։

Լոնտոնի թերթերը ուրիշ պարագայ մը եւս երեւան կը հանեն, որ սերտօրէն կապուած է այս հարցին հետ։

Եգիպտոսի Իսլամական եղբայրութիւնը, որ շատ զօրաւոր ցանց մը կազմած է ամբողջ Արեւելքի մէջ, մասնաւոր գործակալներ ճամբայ հանած է մինչեւ Հնդկաստան։ Այդ գործակալներէն Մուսթաֆա Մուամէն արաբական խնդիրները կ'ամփոփէ հինգ հիմնական կէտերու մէջ.—

1. Նեղոսի հովիտին խնդիրը (Սուտան) եւ եգիպտոսի յարաբերութիւնները Անգլիոյ հետ.— 2. Պաղեստինի հարցը.— 3. Պայքար Թուրքիոյ եւ Սուրիոյ միջեւ, Ալէքսանդրէթի մասին,— 4. Հիւս· Աֆրիկէի խնդիր.— 5 Մեծ Սուրիոյ ծրագիր (միացում Անգլոյորդանանի, Պաղեստինի եւ Սուրիոյ, իբրեւ թագաւորութիւն)։

Գործակալին կարծիքով, այս հինգ խնդիրները «բոլորն ալ զանազան ձեւերն են անգլեւֆրանսական աշխարհակալութեան՝ Միջին Արեւելքի մէջ»։

Ուրիշ Իսլամական եղբայրութիւնն ալ իր կարգին ամէն ճիգ պիտի թափէ, զօրացնելու համար համարաբական ճակատը, կրօնական զեղնի վրայ։ Արաբական Դաշնակցութիւնը այնքան զօրաւոր կը ղղայ իր դիրքը, որ վճռած է ի հարկին դիմել Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան։

Դեռ երրորդ հանգոյց մը այս արեւելեան թընճուկին մէջ որուն հիւսքերը շատ հեռուները կը տարածուին։ Վերջերս անգլեամերիկեան գործակալութիւններ կը հաղորդէին թէ Սուրիա ետ կը պահանջէ ոչ միայն Ալէքսանդրէթի գաւառը, այլ եւ Կիլիկիան։

Ո՞րքան լուրջ է այս պահանջը։ Իրապէս կի - լիկեան հարց մը՞ն ալ գոյութիւն ունի՞ Սուրիոյ համար, թէ ռազմախաղ մը՞ն է որ կը փորձուի։

Քանի մը խօսք ալ այդ մասին, լրացնելու համար պատկերը։ Եւ ապա չօշափելու խնդիր մը որ ամէն բանէ առաջ հայկական է։

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵՐ ՎԱՆՔԵՐԸ ԹԱՆԿԱԳԻՆ

Երկուքն եմ տեսեր միայն, Սօսյ մայրավանքը, Սահակ կաթողիկոսի օրերուն, եւ Արմաշը՝ Եղիշէ Դուրեանի վանահայրութեամբ։

Կարդացեր եմ չատ չատերու մասին, սկսած Մշոյ Սուլթան Սուրբ Կարապետէն մինչեւ Աղթամարի ու Սեւանի առանձնոցները, մինչեւ Առաքելոց բերդավանքը։ Իմ պատանի երեւակայութեանս վրայ, որքան է ազդած Արմաշը իր ժողովրդական ուխտագնացութեամբ նոյնքան հիացում ու խորհրդով լեցուցած է զիս Կիլիկեան մայրաքաղաքին փառահեղ եկեղեցին, իր թանկագին թագաւորական զարդերով ու մանաւանդ մարմարեայ գեղակերտ հազուագիւտ աթոռով, որուն վրայ եւրոպական թանգարաններու անօրէնները նախանձով կը նայէին։

Մեր աշխարհին հին ու նոր աղօթատեղիներն ու վանքերը իրենց կրօնական հանգամանքէն դուրս այնպիսի դեր են կատարած Հայոց տառապագին պատմութեան մէջ որ, կարելի չէ «վանք մը» ըսել ու անցնիլ։

Հին Թուրքը, յաճախ խնայած է այդ «կրօնական» հաստատութիւններուն ուր իր աղքատ միտքը չէ կրցած թափանցել։ Մեր մշակոյթը հոնապաստան ու հող գտաւ, մեր ժողովրդական աւանդութիւնները ու տօնակատարութիւնները անոնց - մով են չարունակուած ու պահպանուած։

Մշոյ Սուլթան Ս· Կարապետի Վարդավառը, Սիսի միւռոնօրհնէքը, Արմաշի Աստվերացին ու այսպէս անհամար ուխտագնացութիւններ պահեր ծաղկեցուցեր ու մեզի են յանձներ մեր ժողովրդական բանահիւսութիւնը, երգն ու պարը։

Անոնք յաճախ եղեր են հալածական հայ ֆէտայիին ապաստանը, հիւրընկալ տունը, ուր ան կրցեր է չոր գլուխը դնել բարձին։

Երիտասարդ Թուրքը, աւելի չնական իր նոր - բարոյս խելքով, հայ ժողովրդին միտքը ու մշակոյթը անճիտած տեղ, անխնայ աւերեց նաեւ մեր վանքերը, թալանեց անոնց հարստութիւնը, վառեց անոնց մատաղաթները եւ մուրճով ջարդեց Մայրավանքին թանկագին մարմարը քանդակազարդ։

Եթէ յառաջիկայ Վարդավառին չենք կրնար ճիրիտ խաղալ Ս· Կարապետի բակը, կրնանք սակայն Թուրքին երեսին չպրտել մեր նոր մատենադարանները եւ թանգարաններու բեռը։

Մեր նոր համալսարանն ու թատրոնները, թանկագին վաստակը հայ մտքին ու սրտին։

ՍՕՍԻ

ՆԵՐԳԱՂԹԻ ՀԱՄԱՐ

Պ· Ս· Վաչեանց 1000 ֆրանք կը տրամադրէ նեղդաղթի, «Յառաջ»ի միջոցաւ։ Ստանալ համապատասխան ընկալագրով։

ԱՆԳԼԵՒՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԶԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ պիտի ստորագրուի երկու չաբաթէն, առնուազն քսան տարուան համար, համաձայն Լոնտոնէն հաղորդուած լուրերու։ Երկու կողմերն ալ կ'ուզեն որ դաշնագիրը պատրաստ ըլլայ Մոսկուայի խորհրդաժողովէն առաջ (10 Մարտ)։ Այսպէս պիտի վերահաստատուի Նախկին սիրալիր Համաձայնութիւնը։ Երկու կառավարութիւններն այ համաձայն են որ անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնուին, դերմանական որեւէ պատերազմ կամ նախայարձակում խափանելու համար։ Եթէ երկու աղդերէն մէկը կռուի Գերմանիոյ հետ, միւսը անմիջապէս օգնութեան պիտի հասնի։ Երկուքն ալ յանձն կ'առնեն չինակցութիւն չկնքել կամ չմիանալ ոեւէ խմբակցութեան որ ուղղուած է երկու երկիրներէն մէկուն դէմ։ Նոյնպէս փոխադարձաբար պիտի օգնեն, իրենց երկիրներուն վերաչինութեան համար։

ՌՈՒԻՐի ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ բանուորները պատուիրակութիւն մը ղրկելով անգլ· իչխանութեանց, խնդրեցին 2000 զոլի բարձրացնել իրենց աւուդը։ Այս առթիւ կ'ըսեն որ եթէ «ազդու մի - ջոցներ ձեռք չառնուին ամիջապէս, իրենց ապրուստի սոսկալի պայմանները պիտի ստիպեն այնպիսի ընթացք մը բռնել զոր ոչ ոք պիտի կրնայ արդիլել։

16 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ օդանաւի արկածի մը հետեւանքով, Իտալիայէն Եգիպտոս գացած աեն։ Զոհերէն մէկը Եգիպտոսի թագաւորին ազգականն էին է, իչխանուհի Էմինէ Ֆատըլ։

ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ՆՈՐ ԿՈՉԸ

«Եթէ ժողովուրդը չընդունար վտանգը...»

Երէկ հաղորդեր էինք վարչապետին ազդարարութիւնը Ազգ· ժողովին մէջ, երկրին կացութեան մասին որ լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառէ։ Պ· Ռամատիէ կիրակի օր Տէքազվիլի մէջ խօսած ճառով անդամ մը եւս չեշտեց կացութեան ծանրութիւնը։ Ահաւասիկ իր յայտարարութեանց հիմնական մասերը.

— « Չկայ աւելի տիպողական պարտականութիւն մը քան այն որ կը հրամայէ խստօրէն կառնել դիներու բարձրացման դէմ, վերջ տալով աչխատավարձերու յաւելման պահանջներուն։ Ոչ ոք կ'անպիտանայ այնդժուարութիւններուն որոնց մէջկը մաքառին մեր քաղաքացիները։ Բայց աչխատավարձերու յաւելումը, մեր արտադրութեան ներկայ վիճակին մէջ, այն միջո՞ցն է որ պիտի կրնար վերջ տալ իրենց տառապանքներուն։ Ոչ ոք պիտի կրնար պնդել, առանց ծանրօրէն վնասելու երկրին գլխաւոր չահերուն։ Աչխատավարձի բարձրացումը մեքենաբար յառաջ պիտի բերէ դիներու բարձրացում, հետեւաբար «երեւակայական արդարութիւն մըն է»։ Ֆրանսացիները պէտք է անդամ մը եւս հասկնան թէ իրենց ապահովութիւնը եւ իրենց ճակատագրին բարելաւումը չի կայանար թղթադրամի յաւելման մէջ որուն ճակատագրական ելքը յայտնի է ամէնուն, այլ արտադրութեան աճման մէջ։ Այս չի նշանակեր թէ կարգ մը աչխատավարձեր սովորականէն չատ վար չեն։ Կառավարութիւնը լիք հասատատեց այս պարագան եւ ձեռնարկեց անոնց բարձրացման։ Հանրապետութեան կառավարութիւնը կազմուեցաւ կարելի եղածին չափ լայն հիմերու վրայ։ Իւրաքանչիւրին չահերը պաչտպանուած են անոր մէջ։ Արհեստակցական Միութիւնները (սէնտիքա) օրինապէս յայտնած ըլլալով իրենց պահանջները, այժմ պէտք է սպասել կառավարութեան որոշումներուն եւ պէտք է ուղղամտօրէն խոնարհին անոնց առջեւ։ Արդարեւ, մասնաւոր չահեր ներկայացնող սէնտիքաներուն չէինար իրենց որոշումները պարտադրել պետութեան, որ մարմնացումն է ընդհանուր չահին»։

Այստեղ վարչապետը «Հանրապետութեան ճգրադործներ» որակեց բոլոր անոնք որ կ'ըմբոստանան այսքան տարրական ճչմարտութեան մը դէմ եւ չարունակեց.

— «Դիւրին է աչխատավարձի յաւելում կատարել եւ վճարել դրամով մը որ նոր ելած է թղթադրամներու տպարանէն, բայց իւրաքանչիւր յաւելում իրեն հետ պիտի բերէ դիներու յաւելում մը որ կը համապատասխանէ չրջաբերութեան դրուած թղթադրամներուն բազմապատկութեան։ Ուրեմն յաւելում թղթադրամի (էնֆլասիօն)։ Եթէ Ֆրանսացի ժողովուրդը չընդունէր այս վտանգը, շատ չանցած պիտի կործանի հանրապետութիւնը, ինչպէս Ֆրանսան ալ։ Մենք ունինք ուժը եւ կորովը երկրի մը որ կ'ուզէ ապրիլ, բայց ապրելու համար հարկ է երբեմն տառապիլ։ Ֆրանսան ազատ պիտի ըլլայ եթէ իր զաւակները դիտնան լուռ - թեամբ ընդունիլ այս օրուան տագնապը, ինչպէս յանձն առինք տառապիլ, երբ պերութեան մատնուած էինք։ Ազդային կարդապահութեան ոգին միայն կրնայ ապահովել Հանրապետութեան եւ Ֆրանսայի վերելքը»։

ՆՈՐԻՆ ԿԸ ՄԵՐԺՈՒԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՇԽԱՏԱԻՈՐ - ՆԵՐՈՒԻՆ ՊԱՀԱՆՋԸ.— ԿՈՒԻ «ԻՄԱՆԻԹ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆ ՄԷՋ

Կառավարութիւնը անդամ մը եւս մերժեց մամուլի աչխատաւորներու պահանջները եւ որոչեց պատժական միջոցներ տնօրինել այն թերթերուն դէմ որ տրամադիր են անհատապէս գոհացում տալու այդ պահանջներուն, հակառակ Մամուլի Դաչնակցութեան բոլոր անդամներուն յանձնառութեան։ Այս կը հետեւի երիտասարդութեան, Արուեստներու եւ Գրականութեան նախարարութեան մէկ զեկոյցէն (այս նախարարութիւնը կը զբաղի նաեւ մամուլի զործերով)։

Այդ զեկոյցին մէջ, նախարարը կը յայտարարէ թէ բանուորներու պահանջները «կը հակասեն կառավարութեան հետապնդած տնտեսական քաղաքականութեան» եւ թէ միւս կողմէ «զժուար կը համապատասխանեն թերթերու ելմտական կացութեան»։ Եզրակացութիւնը.— «Մամուլի Դաչնակցութիւնը յանձն առած է ապահովել իր բոլոր ենթականերուն համերաչխութիւնը եւ խնդրած է կառավարութենէն օգնել, պահպանելու համար համերաչխ զործունէութիւնը։ Կառավարութիւնը արդար կը զտնէ այս դիմումը եւ տեղեկատու նախարարութիւնը պատժական միջոցներ պիտի տնօրինէ անսաստողներուն դէմ»։

★ La Nouvelle Cité (Պրիւսէլ) կը զրէ թէ «Իմանիթէ»ի պաչտպան կոմիտէի անդամներէն 300 հոգի փորձեցին համայնավար թերթին տպարանը մտնել, բայց բանուորները դիմադրեցին եւ ետ մղեցին զանոնք հրդեհի յատուկ նիղակներով։

»Տէյլի Մէյլ» հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հրատարակէ այս մասին.—

«Իմանիթէ»ի պաչտպան կոմիտէն, որ կ'օգնէ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Թրքահայ Դատը, Ներգաղթը եւ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը

Փարիզի Թրքահայ Դատի Պաշտպան Ընդհանուր Ժողովին մէջ բոլոր հոսանքներու պատկանող հայրենակիցներ — որոնց շարքին նաեւ երկու Դաշնակցականներ — ձեռք ձեռքի տուած կ'աշխատին, նակցականները — ձեռք ձեռքի տուած կ'աշխատին, քննելով իրենց կարելին՝ Հայկական Դատը իր բաղձացուած լուծումին հասցնելու համար:

Այս Ընդհանուր ժողովը իր գործունէութեան մասին պարբերաբար տեղեկութիւններ կը հաղորդէ մամուլին: Հետեւաբար անհրաժեշտ չէ մանրամասնութիւններ տալ այստեղ:

Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի մէջ կատարուած ձեռնարկներէն ետք, Հ.Ց.Դաշնակցութեան գերագոյն մարմինը 6 Սեպտ. 1945ին Լոնտոնի մէջ, դոկտ. Ժիրայր Մխաքեանի ձեռքով, Հինգերու Խորհուրդին ուղղեց Ցուշագիր մը, որմէ 3000 օրինակ բաժնին ուղղեց Ցուշագիր մը, որմէ 3000 օրինակ բաժնուեցաւ անգլիական մամուլին եւ օտար թղթակիցներու, Խորհրդարանի անդամներուն, անգլիքան եկեղեցւոյ պետերուն, գրագէտներու, Արեւելեան Մնդրին ծանօթ հեղինակներու, դեսպաններու, պատմագիրներու եւ այլ կարեւոր անձնաւորութեանց:

Այս Ցուշագրին մէջ կ'ըսուէր ի մէջ այլոց.— «... Այսօր քաղաքական հանդամանքները աւելի նպաստաւոր են չատ մը տեսակէտներով, դարմանելու համար, գլխաւոր Դաշնակիցներուն հաւաքական գործողութեամբ, ակներեւ անարդարութիւն մը եւ հայ ժողովուրդին վերադարձնել իր պատմական հողերը այնպէս, ինչպէս սահմանած են Նախագահ Ուտրօ Ուիլսընի կողմէ, 1920ին, յանուն դաշնակից պետութեանց Գերագոյն Խորհուրդին:

«Ի սիրտս աշխարհի ցրուած Հայերուն մէջեւ բացարձակ միաձայնութիւն կը տիրէ այս կենսական հարցի մասին եւ անոնք վստահօրէն կը յուսան եւ կ'ակնկալեն որ Ն. Վեհափառութեան կառավարութիւնը եւ Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը յարմար պիտի դատեն կատարեալ համաձայնութեամբ շարժիլ Խորհրդ. Միութեան հետ, եթէ եւ երբ որ այս վերջինը պահանջ մը ներկայացնէ, թրքական Հայաստանի նահանգները միացնելու սահմանակից Խորհ. Հայաստանին: Այն ատեն այս վերջինը պիտի դառնայ — ինչպէս բոլոր Հայերու ջերմ բաղձանքն է — հռոդային տեսակէտով ամբողջական եւ անբաժանելի պետութիւն մը Սովետական Ընկերվարական Հանրապետութեանց Միութեան մէջ:»

Ցուշագիրը մանրամասնօրէն պարզելով Պերլինի դաշնագրէն մինչեւ Սեւրի դաշնագիրը Հայերուն եղած խոստումները, առաջին եւ երկրորդ պատերազմներուն մէջ մեր ժողովուրդին կատարած զոհողութիւնները Դաշնակիցներու դատին եւ Լոզանի յուսախաբութիւնը, իր եզրակացութեան մէջ կրկին կը շեշտէ.—

«Միակ տեւական եւ արդար լուծումը, որ ինքնին կը թելադրուի, պիտի ըլլար կազմել յարմար ծրագիր մը, որով Թուրքիա (որմիակողմանի կերպով դրժեց Սեւրի դաշնագիրը) հրաւիրուի ի նպաստ Սովետական Հայաստանի հրաժարիլ ամէն իրաւունքէ եւ պահանջէ՝ նախագահ Ուիլսընի կողմէ Հայաստանի յատկացուած հողերուն վրայ: Այսպէս, Հայաստան լիուլի պատեհութիւն պիտի ունենայ զարգացնելու իր մշակութային եւ տնտեսական հարստութիւնները եւ իր ուժերը նուիրելու ի սպաս քաղաքակրթութեան ու ի պաշտպանութիւն խաղաղութեան»:

Սեպտ. 18ին Ռոյթէրի գործակալութիւնը հեռագրով մը հաղորդեց աշխարհի ամէն կողմը՝ յանուն Հ.Ց.Դաշնակցութեան Հինգերու յանձնուած Ցուշագրի լուրը:

1946 Յունուարին, Հ.Ց.Դաշնակցութեան Գերագոյն Մարմինը, դարձեալ ընդ. Ժ. Մխաքեանի մէջտեղ, Միացեալ Ազգերու Ընդհանուր Ժողովի նախագահութեան յանձնեց Ցուշագիր մը, պատճէնը հաղորդելով հինգ մեծ պետութեանց արտաքին նախարարներուն եւ 51 ազգերու ներկայացուցիչներուն:

Այս Ցուշագիրն ալ հայկական պահանջները պատճառաբանելէ վերջ, կ'եզրակացնէր.

— «1920 Դեկտեմբերէն ի վեր Հայաստան Խ. Միութեան բաղկացուցիչ հանրապետութիւններէն մէկն է, իր մօտ մէկուկէս միլիոն բնակչութեամբ, որ խմբուած է 12.000 քառակուսի մղոնէն պակաս տարածութեան մը վրայ, մինչդեռ տակաւին Թուրք տիրապետութեան տակ կը գտնուի հայութեան պատմական հողերու մեծագոյն մասը, անմշակ, ամուլ եւ գրեթէ անմարդաբնակ:

«Հայկական Հարցին լուծումը այսօր կը պահանջէ. Ա. Հարեւան Խորհ. Հայաստանի Հանրապետութեան վերադարձնել հայկական նահանգները, այնպէս ինչպէս սահմանագծուած են 1920ին, Մ. Նահանգներու նախագահին կողմէ, համաձայն Սեվրի դաշնագրին: Այս պահանջին հակադրելու նպատակով յառաջ բերուած այն չարաչուք փաստարկութիւնը թէ հայութիւն չկայ այդ զառներուն մէջ, համարժէք է Թուրքիոյ ոճիրները օրինականացնելու»:

Գիտական ատուիս

Սիբերը ձգաձիգ եւ օդամուղ ջրհան մըն է, օժտուած զօրեղ մկաններով, որ գլիշեր ու ցերեկ անընդհատ կը գործէ, սկսեալ մօր արգանդէն մինչեւ մահուան վայրկեանը: Իր մկանները վայրկեանի մը մէջ 70 անգամ կը կծկուին, իսկ օրուան մը մէջ 110.000 անգամ, մարմինին մէջ ամէն ուղղութեամբ ղրկելով արիւնը:

Առողջ վիճակի մէջ, չափահաս մարդուն սիրտը 70—75 անգամ կը բաբախէ, ծերին սիրտը քիչ մը աւելի արագ կը զարնէ, մանուկինը՝ 80 — 100 անգամ վակ նորածինինը՝ 140—180:

Բաբախումը կ'արագանայ զօրաւոր մարզանքի ներգործութեան տակ, մարսողութեան միջոցին, ջերմի ատեն, իսկ կը դանդաղի՝ ինչ ինչ յուզումներու ազդեցութեան տակ, նուազումի մէջ, եւն:

Ընդհ. առմամբ, մկաններու կծկումին միչտ կը յաջորդէ հանգիստի վայրկեան մը: Սիրտն ալ, հակառակ իր անդադար գործունէութեան, կը հպատակի այդ օրէնքին: Կծկումի երկու չարժումներուն մէջ, սիրտը ունի դադարի վայրկեան մը:

Սրտին չարժումները կամքին չեն հպատակիր, թէեւ այդ գործարանին կազմութիւնը կը նմանի միւս անդամներու մկաններուն կազմութեան, որքան սակայն մեր կամքին համաձայն կը կծկուին:

Բնախօսներէ հաստատած են թէ սրտի չարժումները կանոնաւորուած են երկու տեսակ ջիղերու միջոցաւ, որոնց գործողութիւնը թէեւ ներհակ է, սակայն բնականոն վիճակի մէջ, անոնք կը հաւասարակշռեն իրարու: Անոնցմէ ոմանք կը հպատակին մեծ սէմբաթիքին եւ կ'որոշեն զարկերուն արագութիւնը: Ուժգնութիւնն ու թիւը՝ իսկ ուրիշներ՝ կը չափաւորեն առաջիններուն ազդեցութիւնները:

Ամէն մկան որ կը կծկուի, կայան կը հանդիսանայ էլեկտրական երեւոյթներու: Հոն ուր կըծկումը կը սկսի, կը կազմուի ժխտական էլեկտրական կանուխեան զօտի մը, բաղդատմամբ ուրիշ զօտիներու, որոնք տակաւին կծկուած չեն: Կծկումի երեւոյթին ամման չափով, այդ ժխտական ալիքը կը տեղափոխուի, կազմելով հոսանքներ, որոնց ուղղութիւնը կը փոխուի համաձայն կարկամելի չարժիչ ալիքին ճառումին:

Սիրտը, որ մկանային զանգուած մըն է, կը հնազանդի այդ օրէնքին, եւ կծկումներու եւ ընդլայնումներու փոփոխակի չարժումները առաջ կը բերեն չարք մը էլեկտրական հոսանքներ: Այդ հոսանքները որ զգալի են մարդի մակերեսին վրայ, կրնան արձանագրուիլ խիստ ղգայուն գործիքներով, որոնց «էլեկտրոֆառտիօկրամ» անունը կուտան:

Այդ նորահնար գործիքներուն շնորհիւ, կարելի եղած է ինչ ինչ պարագաներու մէջ, արտակարգ ճշդութեամբ որոշել սրտի մէջ գտնուած չնչին վէրքի կամ ճմլումի մը կայանները, եւ գանոնք ախտորոշելով, ըստ այնմ կատարել պէտք է բժշկական գործողութիւնը:

Հ. ՏԷՐՈՍԿԻ

Տպաւորութիւններ Համաճուագի մը առթիւ

Այսպիսի համաճուագ մը կազմակերպելու համար, անհրաժեշտ է խոր զարգացում մը երաժշտութեան արուեստին մէջ. իսկ ամէոր անհատական երիւներուն գոյն տալն ալ՝ արուեստագէտի բնածին տաղանդի արդիւնքը միայն կրնայ ըլլալ: Ինծի համար այդպիսի մէկը յայտնուեցաւ Օննիկ Պէրպէրեան, Սալ Կավոյի մէջ վերջերս տուած համաճուագով:

Ցայտագրին առաջին մասը կը պարունակէր հայերէն ձայնաւոր պատարագի զլխաւոր երգերը, Աւետարանէն վերջ:

Բոլոր երգերուն մէջ ալ երբեք չպակսեցաւ ծիսական եղանակներու տպաւորութիւնը, հետեւելով կոմիտասեան պատարագի: Սակայն ինչպէս նկել դաշնակութիւնը բոլորովին նորութիւններ ունէր, նոյնպէս բառերուն եռաձայն ձեւը՝ եւ մեներգ (Օր. Ի. Պիւլիւլեան) կրօնական չունչով լի եաւաշող գեղգեղներու մասը: Երգիչներուն օտարազգի ըլլալովը դժուլի էր առոգանութեան պատարագի ըլլալովը դժուլի էր առոգանութեան պատկասը, սակայն չատ նչմարելի էր անոնց կիրթ ձայներուն յատակութիւնը եւ ճշտութիւնը, ինչպէս եւ ասոնց կեցուածքի լրջութիւնը:

Առաջին երեք երգերը որ կարճ են արդէն, խօսքերով ալ տպաւորիչ չեզտ մը չունեցան, սակայն ականջները եւ մտքերը պատրաստեցին լսելու համար «Սուրբ Սուրբ»ը, որուն մէջ «օրհնեալ որ գալոց ես» խօսքերուն ներդաշնակութիւնը, հուժկու ելոյթով մը, ունկնդիրներուն վրայ սոսկում ազդող իրողութեան մը տպաւորութիւնը թողուց: Կարծէք թէ Վերջին Դատաստանը կը կատարուէր, սակայն մեներգողին «Ովսաննա»ն լսելի եղաւ եթերային ալիքներու բարձունքէն, հրեշտակներու հոյերն էին որ կը յառաջանային Քրիստոս դատաւորը չրջապատած «ովսաննա» երգելով: Կրօնական խորհրդաւոր մթնոլորտի մը մէջ ունկնդրեցինք «Ցամենայնի»ն, «Հայր մեր»ը եւ «Տէր ողորմեա»ն: Իսկ «Քրիստոս պատարագեալ»ր իր ալէլուեաններով ու «Ամէն եղեցի»ն, առաջիններէն բոլորովին տարբեր, կարելի է կոչել գլուխ գործոցներ:

Շատ դժուար է միայն մէկ անգամ լսելով նըմանի երգերու բուն ներշնչումը ըմբռնել, մանաւանդ որ պատարագի երգերը այդպէս իրարմէ անջատ լսելու վարժ չենք: Այս պարագան պէտք է նկատի առնուի, եւ որքան կարելի է երբ պատարագի երգերը կ'երգուին նման առիթներով պէտք է, կը կարծեմ, գանոնք իրար յաջորդ սարկաւագի եւ պատարագիչի եղանակներն ալ, գէթ մեծ երգեհոնով նուագել տալով:

Այս երգերէն վերջ Պէրպէրեան նուագել տալ իր երեք դասական հոյակապ երաժշտական կտորները: Մեծ նուագախումբը, հեղինակին դեկավարութեամբ նուագեց նախ «կրօնական սէն-Ֆոնի»ն, բարդ կտոր մը, ապա «հերոսի մը կեան-

---

ուսեւթիւրք սահմանները պարտադրուած չեն, այլ խաղաղ բանակցութեամբ կարգադրուած են նոյնինքն Մարաչախտ Ստալինի կողմէ: Ակնկատ կարսի եւ Արտահանի չրջանին մէջ ժողովուրդներու այնպիսի տեղափոխութիւններ կատարուած են, որ հոն այլեւս ազգային խնդիրներ կարելի չէ յարուցանել:

Բողոքելու համար անգլիացի պետական մարդուն այս յայտարարութեանց դէմ — որ չատ կը յիշեցնէր Սարաճօղլուի խօսքերը — Նիւ Եորքի Հայ Ազգային Կոմիտէի (Հայ Դատի Յանձնախումբ) նախագահ Տոքթ. Ա. Ալիխանեան փետր. 25ին հեռագիր մը ուղղեց նախարար Էրնըսթ Պէվինի, որուն մէջ կ'ըսէր թէ Անգլիան եւ դաշնակիցները անցեալ պատերազմին պաշտօնապէս ճանչցան Հայաստանի Հանրապետութիւնը եւ խոստացան ոչ միայն կարսն ու Արտահանը, այլ ամբողջ Թրքահայաստանը ազատել թրքական լուծէն: Հայ ազգին ազատութիւն եւ անկախութիւն խոստացան վարչապետ Լլոյտ Ճորճ՝ 1918ին եւ արտաքին նախարար Լորտ Քըրզըն՝ 1920ին: 1924 Սեպտ.ին նախկին վարչապետներ Լլոյտ Ճորճ եւ Պոլտուին դիմեցին օրուան վարչապետ Մաքտոնըլտին՝ յայտնելով որ Հայերը ցիրուցան եղան անոր համար որ Դաշնակիցները չկարդեցին իրենց խոստումները՝ ազատութիւն եւ անկախութիւն տալու Հայերուն, իրրեւ փոխարինութիւն անոնց տուած օժանդակութեան եւ ըրած պոհողութեանց:

Վերջացնելով, հեռագիրը յոյս կը յայտնէր թէ «Պայրընի, Կլէմսթընի եւ Պրայսի երկիրը պիտի չկրկնէ Հայերուն արդար դատը, ինչպէս որ ճանչցուած էր ձեր կառավարութեան, դաշնակից եւ ընկերակից պետութիւններու եւ ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհի կողմէ եւ պիտի չարունակէ ախոյեան ըլլալ անվաճառելի իրաւունքներուն, ոչ միայն կարսի եւ Արտահանի, այլ նաեւ հայկական ուրիշ նահանգներու, որոնք այժմ կը գտնուին Թրքական իշխանութեան տակ»:

(3) ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ք»ը, նկարագրելով նախ անոր հերոսութիւնները, ապա անոր տանջանքը լի տխրութեամբ եւ յարութիւնը յաղթական ներդաշնակութեամբ:

Երրորդ կտորը «Հայկական սէնֆոնի»ն էր, Հայոց երգերու փունջ մը գոյնզգոյն, շղթայուած աւանդական ազգային եղանակներու ամբողջու - թիւն մը, որոնց մէկ մասը վեհափառ դուրս կ'ելլէր ներդաշնակութեան շղարշէ վարագոյրներու ետեւէն, իսկ ուրիշներ կը ցցուէին յաղթական ե - րեւոյթով մը, փութով հեռանալով, անհետանալով մեղեդիներու յաջորդող ալիքներուն մէջ: Ճաճախ ունկնդիրները կրնային որոշել այս կամ այն ինչ ազգային երգերը: Շատ ճարտարութեամբ շաղ - կապուած մէկը միւսին: Այնպէս որ ապագային մի - այն այս հայկական համանուագին վրայէն կարե - լի է հայկական երգարան մը կազմել, եթէ Հայոց բոլոր ազգային երգերն այ կորսուելու ըլլան:

Այս վերջին դասական կտորները հասարակ ա - րարածներուն ըմբռնողութիւնը կը գլեն կ'անցնին: Ուղղակի դեղարուեստի մասնագէտ վարպետները միայն կրնան գնահատել ասոնց իսկական արժէքը: Բայց եւ այնպէս չատերս ներկայ եղած ենք՝ այս յառաջդիմութեան եւ լուսաւոր մայրաքաղաքին մէջ, մեծ վարպետներու գործերու համանուագին եւ դաշակոր մը կազմած անոնց ազդած խոր ապ - րումներու մասին, որոնք մարդս կը բարձրացնեն եւ այլ աշխարհներ կը յածեն: Անուրանալի էր որ Օննիկ Պէրպէրեանի սէնֆոնիներն ալ նոյն տպաւո - րութիւնները գործեցին ներկաներուն ներաշխար - հին մէջ: Եթէ մեզմէ վերջ եկող սերունդները գրեն մեր օրերու երաժշտութեան հայկական ճիւղին պատմութիւնը, անպայման այդ յիշատակարանին առաջին տեղերէն մին պիտի գրաւէ տաղանդաւոր երգահան, երաժշտագէտը, Օննիկ Պէրպէրեան:

ՅՈՎՆԷԼ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՏՕՆԸ ՍԵՎՐԻ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Փետր. 9ին կիրակի օր հաճոյքն ունեցանք ներ - կայ ըլլալու, Մուրատեան վարժարանին վերանո - րոգուած գեղեցիկ սալոնին մէջ, ընտանեկան հան - դէսի մը՝ սարքուած վարժարանի աշակերտներէն՝ Ս. Սահակ Հայրապետի եւ Ս. Վարդանանց տօնին առիթով: Հանդէսին ներկայ էին միայն աշակերտ - ներուն ծնողները, տեղի անձնութեան պատճա - ռով: Վարժարանին երգեմնի թատերասրահը, կի - սափուլ վիճակի մէջ դտնուելով, կարելի եղած չէր դուրսէն բաւականները հրաւիրել: Նախապատե - րազմեան չրջանին, այսպիսի առիթներու մէջ, հա - րիւրաւոր հայրենակիցներ սիրով կը հաւաքուէին հայկական այս վառարանին չուրջ, տաքնալով ա - նոր յատուկ չունչովը:

Հանդէսը բացուեցաւ զոյգ խմբերգներով, Պ. Գուրգէն Ալէմշահի յաջող ղեկավարութեամբ: Իւ - րաքանչիւր դասարանի աշակերտներէն ներկայա - ցուցիչներ՝ մաղթանքներ ուղղեցին վարժարանին տնօրէնին, Հ. Սահակ Տէր-Մովսէսեանի որուն ա - նուան տօնին տարեդարձն էր: Ուրիշներ արտասա - նեցին ընտրուած ոտանաւորներ, հայերէն եւ ֆրանսերէն եւ կարդացին օրուան յիշատակը ար - ծարծող քանի մը ինքնագիր շարադրութիւններ: Ցաջող ատասանութիւններ կատարեցին մասնաւո - րապէս Ոսկերիչեան Գրիգոր, Թաշեան Նորայր, Տէտէեան Ժիրայր, Կառվարենց Տիրան, Ֆերման - եան Ցակոբ, Հրաչեան Տիգրան, Շահինեան Մկր - տիչ, Ալեքսանեան Մկրտիչ եւ ուրիշներ: Մինչանկ - եալ վարժարանի աշակերտներէն փոքրիկ Մինէլ - եան Մխիթարն ու Գաբրիէլեան Ցակոբ՝ դաշնամու - րով, իսկ Տէրտէրեան Եդուարդ՝ ջութակով եւ Տողրամաճեան Կարօ իր փայնջոյով երաժշտական սիրուն կտորներ նուագեցին:

Ամէնէն վերջ, թեմ բարձրացաւ վարժարանին տնօրէնը եւ չուրջ երեք քառորդ ժամ ծանրացաւ Վարդանանց պատերազմի բարոյական եւ հոգեբա - նական նշանակութեան վրայ: Շեչտեց մասնաւո - րապէս թէ Վարդանանց պատերազմի պատճառն էր յունական եւ պարսկական կայսրութեանց մր - ցակցութիւնը հանդէպ հայ ժողովուրդին:

Հանդէսը փակուեցաւ ֆրանսերէն եւ հայերէն սիրուն երգերով:— Ներկայ մը

ՁԱՅՆԵՐ ԴԱՒԱՌԻՆ

ԿԱՊՈՑ ՄԱՉԻ ԹԷՑԱՍԵՂԱՆԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կապոյտ Մաչի Սէն-Լուի մաս - նաճիւղի վարչութիւնը թէյասեղան մը սարքած էր փետր. 8ին Bar du Centreի սրահը՝ ընտանեկան ու երիտասարդական տաքուկ մթնոլորտի մը մէջ: Ներկայ էին Ս. Լու, Ս. Մարկրիթ, Լա Փօմ-Վալ - պարել թաղամասերէն ու քաղաքէն բազմաթիւ հայրենակիցներ: Հանդիսականները մեծարուեցան թէյով ու կարկանդակով ևբարոյապէս թէ նիւթա - պէս սատարեցին ձեռնարկին յաջողութեան:

Մասնաճիւղի առենապետուհին՝ տիկ. Նագաշ - եան ժամը 9ին հանդէսը բացուած յայտարարելով երկսեռ երգչախումբը երգեց «Ծաղկիր ազատ իմ Հայրենիք»: Ցետոյ խօսք առաւ Մարսիլիոյ ներ - կայացուցիչ Տիկ. Հազարեան որ դեղեցիկ բանա - խօսութեամբ մը պարզեց Կ. Մաչի ծագումը եւ անդուլ գործունէութիւնը 1911էն ի վեր: Ու վեր առնելով Կ. Մաչի մարդասիրական նպատակները, մասնաւորապէս ծանրացաւ մշակոյթիգեանհիվրայ յիշեց Պէյրութի Հայ Ճեմարանէն մինչեւ Ամերի - կա անոր կատարած ազգօգուտ ծառայութիւննե - րը: Կ. Մաչը իր յարատեւութեան գաղտնիքը կը պարտի իր համաշղթային հանգամանքին: Ան միշտ օգնած է բոլորին առանց դաւանանքի խտրութեան:

Տիկ. Հազարեան պարզելով Մ. Հայաստանի կառավարութեան ջանքերը մշակոյթի ճակատին վրայ, թելադրեց բոլորին աւելի եւս ուժ տալ ազ - գապահպանման նուիրական գործին, մինչեւ որ հնարաւորութիւն ունենանք համախմբուիլ մեր հայրենիքին մէջ:

Օրուան սեղանապետն էր Պ. Մ. Արթօեան, որ իր սրամիտ արտայայտութիւններով մանաւոր փայլ մը տուաւ հանդէսին: Եղան խմբերգներ, «Ֆանթէզի»ներ ու դեղջկական պարեր սանուհիներ - ու կողմէ: Մէջ ընդ մէջ արտասանեցին փոքրիկ - ներ՝ Ժ. Սարդիսեան, Մելոյեան: Օրիորդներ ու պատանիներ՝ Ն. եւ Մ. Գաբրիէլեան, Փիլոյեան, Պօնէոեան, Ա. Մարկոսեան, Մխրաքեան, Գարուստ - եան, Քիւրթեան, Ժ. Թիրեաքեան, Կօչկակարեան եւ Ապալեան:

Կ. Մաչի վարչութիւնը սոյն ձեռնարկը սարք - քած էր առանց մուտքի: Ծախքերը գոցելու համար հանդիսականներու բաղձանքով եղան նուէրներ, եւ տասը վայրկեանի մէջ գոյացաւ 11.050 ֆրանք:

Հանդէսը վերջացաւ ուշ ատեն եւ հանդիսա - կանները բաժնուեցան տոգորուած հայրենասիրա - կան լաւագոյն զգացումներով:

Ա. Աշճեան

ԱԶԳԱՑԻՆ ԿԵԱՆՔԸ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

ՆԻՍ.— Անցեալ կիրակի, 9 փետր. Ս. Աստ - ուածածին մատուռը լեցուած էր մեծ բազմու - թեամբ: Պատարագեց Արտաւազդ արք. որ քարող մը խօսելով օգտակար խրատներ տուաւ:

Կէսօրէն վերջ տեղի ունեցաւ թէյասեղան մը Հ.Բ.Ը.Մ.ի ութեան 40ամեայ յոբելեանին առթիւ, փրոմընատ տէ դ'Անկլէի մէկ սրահին մէջ: Ներ - կայ էին մօտ 60 հրաւիրեալներ: Ժամը 5ին, Պ. Զուհաճեան դրաւոր ուղերձով մը չատագովեց Բարեգործականի ազգօգուտ գործունէութիւնը: Պ. Քէլէչեան կարդաց Հ.Բ.Ը.Մ.ի ութեան 40ամեայ գործունէութեան տեղեկագիրը, նիւթական եւ բա - րոյական: Խօսեցաւ նաեւ Պ. Վ. Թէքէեան՝ յա - նուն Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան, յոյս յայտնե - լով թէ Նիս եւս չյաջորդէ պիտի մասնակցի ներ - գաղթի հանգանակութեան: Թէյ եւ առատ խմորե - ղէնէն վերջ ձայնը արուեցաւ Արտաւազդ արք.ի, որ ամբողջ մէկ ժամ խօսեցաւ Հ.Բ.Ը.Մ.ի ութեան 40 տարուան գործունէութեան վրայ, Բարեգոր - ծականը բաղդատելով... Սուէզի ջրանցքին հետ: Ցետոյ ներգաղթի համար կատարուեցաւ հանգա - նակութիւն որմէ գոյացաւ 161.000 ֆրանք: Անոնք որ երդում-պատառ կ'ըլլան Մ. Հայաստանի եւ ներգաղթի անունով, կը փայլէին իրենց բացակա - յութեամբ: «Հայ-լայֆ» դասն ալ չէր եկած: Ե - թովպիոյ մեր ընկերներէն Ցակոբեան թէյասեղանի պահուն յայտնեց թէ 40 տարիէ ի վեր անդամ է Բարեգործականին, թէ իր պարտքը կատարած է Ներգաղթի հանգանակութեան առթիւ, եւ աւել - ցուց.— Հոս այ պիտի մասնակցիմ. կը խոստա - նամ Նիսէն մեկնող իւրաքանչիւր Հայու համար հազար ֆրանք տալ: Ուրեմն եթէ 200 հոգի եր - թան այս քաղաքէն, 200.000 ֆրանք պիտի տամ Ներգաղթի համար: Ես Դաշնակցական եմ. այս - պէս կը հասկնանք հայրենասիրութիւնը:

Շ. Սեւան

ՍՏԱՅԱՆՔ

ԳԻՒԼԻԶԱՐ, գրեց՝ Արմենուհի Տէր Կարա - պետեան (Գեւոնեան): Նաեւ նչխարներ Մշոյ Գե - դամէն: Ցառաջաբան՝ Շ. Նարդունիէ, Փարիզ: Գին 200 ֆրանք, արտասահման 250 ֆր., Ամեր - ika 2 տոլար: Կեդրոնատեղի Imprimerie Der Agopian, 17, Rue Damesme, Paris (13e).

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

Խ Ա Յ Ը

— Իրա՛ւ է, իրա՛ւ, Մէլի՛ք, ասացին մի քանի հոգի, ճակատի գրածը չի ջնջուի:

Ճակատագի՛ր, ամենազօր ճակատագի՛ր...

Գիշերուայ այս զարհուրելի ժամին, կիսախաւար գետնափորը սաքլում, քամու այս անճոռնի գոռոցի տակ, որ սարսափելի բաներ էր պատմում այդ կոյր զօրութեան մասին, դժուար էր խօսակցու - թեան աւելի պատշաճ նիւթ գտնել: Իւրաքանչիւ - րըն իր դիտողութիւնն արեց այդ մասին. ամէնքն էլ հասան այն եղրակացութեան, որ մարդը խաղա - լիք է ճակատագրի քմահաճոյքին, որ նրա առաջ անզօր են մարդկային բոլոր հնարքները, նրա բո - լոր խելքը, եռանդը, աշխատանքը:

— Ես ճակատագրին չեմ հաւատում, ասաց մի. ձայն սաքլի մի անկիւնից:

Ամէնքի հայեացքները դարձան դէպի այն կողմը...

Զարմանքն ընդհանուր էր:

— Ո՞վ է այդ ամբարտան, ասաց Մէլիքը հեգ - նութեամբ:

— Ծառա՛դ եմ, ե՛ս եմ, Մէլիք. ես ճակատա - գրին չե՛մ հաւատում, կրկնեց նոյն ձայնը յամա - ռութեամբ:

Մարդիկ չգիտէին ծիծաղե՞ն, թէ զայրանան. ճակատագրի ամենակարող ուժին չհաւատացողը ողորմելի Խայ էր:

— «Խծերի քոսոտը կը կատաղի», սուտ չէ ա - սած, մրմռաց Մէլիքը կէս հեղնութեամբ, կէս չա - բացած:

Իսկապէս այս խղճալի Խայի համարձակու - թիւնը ամէնքին դժգոհեցրեց: Մէլիքը, հարուստ, զօրեղ Մէլիքը՝ հաւատում էր ճակատագրին, վա - խենում էր նրանից. ահա Գէվօն, որի ճիպոտի ա - ռաջ բոլորը դողում էին ինչպէս ուռի տերեւներ, սարսափում էր ճակատագրից. տէրտէրը հօ՝ ինչ քարոզէր, վերջը ճակատագիրն էր. ամէնքն էլ ընկճուած էին այդ աներեւոյթ զօրութեան առաջ, ամէնքն էլ սոսկում էին նրանից, մէ՛կ այս ողոր - մելի Խայը ճակատագրին չէր հաւատում, չէր վա - խենում նրանից:

— Այո՛, ես չեմ հաւատում այդ ձեր ճակատա - գրին, կրկնեց Խայն — այս անդամ աւելի յան - դուգն ձայնով, երբ տեսաւ իր վրայ ուղղուած ար - համարհական հայեացքները: Եւ ես ձեզ հէնց այս րոպէիս կարող էի ցոյց տալ, որ իրաւունք ունիմ, բայց ափսո՛ս, որ պիտի դուրս գամ դիւղը չրջե - լու: Եւ նա վեր կացաւ, պատրաստուելով դուրս երթալ:

— Մնա՛, մնա՛, Խա՛յ, կոչեցին մի քանի ձայ - ներ հետաքրքրուած. ո՛ւս, ասա թո՛ղ մնայ. հիմա դիւղը չթալանեցին:

Ռէսի հաճութեամբ Խայը կրկին նստեց իր տե - ղը: Ամէնքի հայեացքները դէպի նա դարձան, ա - մէնքը սպասում էին, թէ ի՞նչ պիտի պատմի այս մարդը, որ այդպէս յանուգն յամառութեամբ ար - համարհում է ճակատագիրը:

— Էն տարին — այսպէս սկսեց Խայը — տաս հոգի էինք, տասը գժեր: Ամիսներ էր, ինչ թափա - ռում էինք չօլից՝ չօլ, սարից՝ սար, ձորից՝ ձոր. օձերի հետ էինք ջուր խմում, քարէ անկողնի մէջ հանդիստ առնում: Դէ ի՞նչ անէինք. չատ երկար կուլ տուինք մեր անարդանքը. համբերութիւններս ահագին էր, բայց մեր դուշմանի անասունացած - թիւնը, նրա անսիրտ անամօթութիւնը սահման չունէր. էլ ապրել չէր լինում. հաց չկար, եղածն էլ կուլ չէր գնում, թոյն ու լեղի էր դարձել: Մենք թողինք տուն ու տեղ, ընտանիք, եւ մեր պատուի թութ ու մուրը սրբելու համար՝ մի մի հրացան առանք, սարերն ընկանք: Այսպէս լա՛ւ էր... ա - պա՛ տ էինք ...

Օ՛, երբ մարդ այնպիսի ցաւեր ունի, ինչպէ - սին մերն էր, երբ մարդու քոյրը, մայրը, կինն է անարդուած, երբ զաւակն էսպանուած, երբ ծե - րունի հայրն է անպատուուած, այն ժամանակ էլ աչխարհում ոչինչ, ոչինչ չի մնում նրան, բայց եթէ հրացանը:

Քիւրդ ու Թիւրք մեզ ասում էին «Փէդայիտ», իսկ Հայերը՝ «վրիժառու դեւեր»: Մեր առջեւից սարսափն էր գնում, մեր յետեւում մահն էր փըռ - ւում: Սարերի միակ տէրը մնացինք մենք ու ար - ծիւները: Քանի՛ տեղ հասանք, քանի՛ աւազակ Թիւրք ու քիւրդի զդուեցի մուրացը փորումը թո - ղինք: Շատ անգամ մեզ փնտռում էին, բայց մենք դարձել ենք աներեւոյթ դեւեր, ամէն տեղ էինք եւ ոչ մի տեղ. փէդայիին գտնելը հեշտ չէր, հանդի - պելն էլ զարհուրելի: Այսպէս էինք մենք, եւ սպա - սում էինք մեր ճակատագրին, մենք հաւատում է - ինք նրան:

Մի օր Սիմ լերան կատարին էինք, երբ մեր պաչարը վերջացաւ: Ինձ վիճակուեց պաչարի գը - նալ: Ես գիւղերը ճանաչում էի: Ցած իջայ մեր թաղատոցից, օրը ցերեկով, առանց զէնքի, առանց նոյնիսկ ձեռնափայտի, մտածում էի թէ թշնամու չեմ պատահի, եթէ պատահեմ էլ, անզէն լինելս դուցէ ինձ փրկի. իսկ եթէ չեմ փրկուի, երեւի ճա - կատագիրս այդպէս է: Եւ այսպէս ես գնում էի...

Բաւական ժամանակ չուրջս մեռելութիւն էր, ոչ ոք չկար. առջեւս մի սար էր, պէտք էր բարձ - րանալ եւ ապա վար իջնել յաջորդ ձորը: Բարձրա - ցայ, հէնց կատարին առջեւս ցցուեց մի Քիւրդ, մի համիդիէ, ոտից գլուխ զինուած:

— Բարեւ քէրվա, ասացի ես անհոդ եղանա - կով:

— Բարեւ Ջլա, պատասխանեց Քիւրդը, բայց չանցաւ, կանգ առաւ՝ նայեց ինձ:

թերթին վաճառման, կ'ըսէ թէ իրենք ներս մտան պարզապէս հետաքննելի դիծերը վերահաստատելու համար: Թերթին խմբագրական մարմինը, որ դրծադուլ չէ հռչակած, քանիցս փորձած էր համոզել բանթողները որ վերահաստատեն հետաքննելի արտաքին դիծերը: Այսպէս կամ այնպէս կռիւ մը ծագեցաւ որուն հետեւանքով պաշտպան կոմիտէին անդամները չէնքէն դուրս քշուեցան:

Ուրիշ պատմութեան մը համաձայն, կոմիտէին անդամները փորձեցին դրաւել տողաշար եւ տպագրիչ մեքենաները, բայց հանդիպեցան բանթողներուն դիմադրութեան: Կ'ըսուի թէ կոմիտէն կ'ուզէր բողոքել «դրծադուլի մը դէմ որ կազմակերպուած չէր համաձայնաւարներուն կողմէ»?:

Մամուլի աշխատաւորներու միութիւնը, որ պատասխանատու է Փարիզի 40 թերթերու դրծադուլին, դեկոյց մը հրատարակեց այս մասին, իր ուժգնին բողոքը յայտնելով: Զեկոյցը կ'ըսէ.— «Առտուն կանուխ 200 հոգի որոնք տպարանը չեն աշխատիր, բռնի դրաւեցին քանի մը դրասենեակներ, հակառակ բանթողներու բուռն դիմադրութեան: Կը դատապարտենք դրծադուլը խափանելու այս ձեռնարկը եւ կը ցաւինք որ այն տեղի ունեցաւ թերթի մը մէջ որ բանուոր դասակարգին շահերը կը ներկայացնէ»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

5000 ԱՐՋԱՒՈՐ հասաւ Փարիզ, Բշ· օր, ինչպէս եւ բաւական քանակութեամբ ոչխար եւ խոզ: Անցեալ շաբթու միայն 3732 արջառ հասած էր: 150 կրամ մխ պիտի բաժնուի այս շաբթու, փետրուարի DD կտրօնով:

ՄԱՌԻՇԱԼ ՔԻՍԼԻՐԻՆԿԻ դատավարութիւնը սկսաւ Բշ· օր Վենսէնի մէջ: Անգլ· դատախաղը շատ ծանր ամբաստանագիր մը կարդաց որով ուզղակի պատասխանատու կը նկատէ Քէսլըրինկը հետեւեալ դէպքերուն համար,— 1. Զարդ 335 ի տալացիներու, Հոռմի քարայրներուն մէջ, 1944 Մարտին·— 2. Սպանութիւն առ նուազն 1078 Իտալացիներու, իբրեւ փոխարէժ 32 գերման զինուորներու սպանութեան, 1944 Յունիսին եւ Յուլիսին:

ՏԻԿԻՆ ԷԼԷՆ ՎԱՔԱՐԷՍՔՈ, ռումանացի վիպագիր - բանաստեղծուհին, մեռաւ Փարիզի մէջ: 81 տարեկան էր եւ անդամ Ռումանիոյ Ակադեմիային եւ բազմաթիւ ընկերակցութեանց: Երեք բանաստեղծներ ելած են իր ընտանիքէն:

ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ ԵՂԱԻ Պ. Ալեքսանդր Վառէն, երեսփոխան եւ նախկին նախարար: 77 տարեկան էր եւ անկախ ընկերվարական:

53 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՒ օդանաւի արկածի մը հետեւանքով, Քոլոմպիոյ մէջ: Օդանաւային ամենածանր արկածն է այս:

ԱՆԳԼԻՈՑ արքայական բնտանիքը Քէյթհաուզ (Հարաւ· Ափրիկէ) հասաւ Բշ· օր: Աւելի քան 500 հազար հոգի խռնուած էին փողոցներուն մէջ, բարի գալուստ մաղթելու համար:

ԱՆԳԼԻՈՑ ածուխի եւ ելեկտրականութեան տաղնապը կը չարունակուի նոյն սաստկութեամբ: Կրճատումները չաբաթ մը եւս պիտի տեւեն: Ածուխի պաշարը կ'աւելնայ հետզհետէ: Երկու հազար զինուորներ եւ նոյնքան գերման գերիներ ձիւն կը մաքրեն միայն մէկ շրջանի մէջ: Լոնտոնի թերթերը կը գրեն որ եթէ նոյնիսկ ելեկտրական նուազեան ներկայ կրճատումները դադրին, նորէն բաժնեչափ պիտի հաստատուի տարիներով, մինչեւ որ ելեկտրական ուժի նոր դործարաններ հաստատուին:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՀԱՐՑԻՆ լուծումը Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան պիտի յանձնուի, ինչպէս յայտարարեց Անգլիոյ արտաքին նախարարը, յուսահատելով Հրեաներու եւ Արաբներու բռնած դիրքէն: Ամէն օր յարձակումներ կատարուեցան Պաղեստինի զանազան մասերուն մէջ, իրբեւ նախանշան աւելի ծանր դէպքերու:

15 ՏԱՐԻ ԹԻՒՊԱՐՏՈՒԹԵԱՆ, բոլոր գոյքերու դրաման եւ ազգ· իրաւազրկութեան դատապարտուեցաւ Ժան Լը Քան, որ ահաղին հարստութիւն դիզած էր գրաման առեն, ստանձնելով Ատլանտեանի ամրութեանց մէկ մասին շինութիւնը: Կառավարութիւնը գրաւեց նաեւ դատապարտեալին դրամատան հաշիւները, աւելի քան տասը միլիոն ֆրանք: Նոյն առեանը հինգ տարի տաժանակիր աշխատութեան ենթ գոյքերու գրաման դատապարտեց Տորիոյի գործակիցներէն Թիւլ Թօլատը: Թերթերը կը գրեն թէ առաջին դատապարտեալը, Ժան Լը Քան, 70 միլիոն չահած էր Ատլանտեանի պարիսպին դլխաւոր ամրութիւնները չինելով Լօռիանի, Սէն Նազէրի եւ Ռուանի մէջ, իսկ պատերազմի վերջին տարին 60 միլիոնի պայմանագիր մը կնքած էր Գերմանիոյ հետ, ամրութիւններ շինելու համար Թուլոնի չուրջը եւ Միջերկրականի ափերուն վրայ:

ՍԵԼԱՆԻԿԸ կը հետազրեն թէ հրոսախումբերը պայթեցուցին երկաթուղիի կամուրջ մը եւ ոստիկանական պահակատուն մը Քիլքիսի մէջ:

ՍԱՍՏԻԿ ՅՈՒՐՏԸ ՎԵՐՍԿՍԱՒ Փարիզի մէջ, կիրակի առաւօտեան: Մարդիկ աշ - ձախ իյնած են ածուխ կամ փայտ ճարելու համար:— Համպուրկի մէջ մայր մը անկողնին մէջ սառած դտաւ երկու երախաները: Ամբողջ քաղաքը այնպիսի տագնապի

Մարեդղի մէջ բացառիկ-նուագահանդէս

Փետր· 23ին, ժամը 20·45ին
Գազա տ'Իթալիա մէջ
(Մարսէյլ, rue d'Alger)

Գ. Մ. ԱԼԷՄՇԱՀ

Պիտի տայ հայ երաժշտութեան նուիրուած նուագահանդէս մը Մարսէյլի Ռատիոկայանի մեծ նուագախումբին մասնակցութեամբ:

Տեղերը թուագրուած են:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՔԱՌՈՐԴ ԴԱՐ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ա· Դէմֆեր եւ դիմաստուերներ·— Բ· Բանաս - տեղծներու հետ·— Գ· Նոր գիրքերու հետ: Գրեց՝ Գուրգէն Մխիթարեան (խմբագիր «Ցուսաբեր»ի եւ դրական քննադատ): Պատկերազարդ: Գին 80 ֆիլիպ· դահեկան: Ամերիկա 3.50 տոլար: Հասցէ·— B. P. 868, Le Caire (Egypte):

Couverture-Plomberie

Կը ստանձնեմ կապի, ջուրի լոգարանի եւ նման գործերու համար՝ ամէն կարգի աշխատանք, հայթայթելով անհրաժեշտ բոլոր ապրանքները:

Բոլոր գործնական մարդոց չահը կը պահանջէ դիմել

Maison DARON
14 rue Julien Lacroix, Paris (20)

Տուն մը որ տարիներէ ի վեր կը գործէ մեծ վստահութեամբ:

Կարեւոր

Լաւ վճարումով վարժ գործաւորուհիներ (Repasseusse) կ'ուզուին՝ դիմել

Blanchisserie d'Art

46, Ave. Marceau, Paris (8)

Ծախու է

Կրընոպլի մէջ կօշկակարի խանութ մը, քաղաքին կեդրոնը: Երկու լիասան, նորոգութիւն եւ նոր ծախելու իրաւունք, վեց տարուան ալ վարձակալութիւն, (bail): Գրել Mr. Dzeronian, 68 rue Thiers,, Grenoble (Isère):

ՅԵՐԵԿՈՑԹ - ՄՆԱՑՈՑԲ, Մալաթիոյ կրթասիրաց ընկերութեան, Մարսէյլի մասնաճիւղին, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30ին, Մօն Էթուալ սրահին մէջ, 278 Chemin de St.Julien, Beaumont Դեղարուեստական խնամուած բաժին եւ հաճելի անակնկալներ, ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է:

ԼԻՈՆԷՆ Մշեցի Պ· Մելիք Գէորգեան կը փընտռէ հօրեղբօր որդիները Միսաք Դանիէլեան, Մուրատ Պետրոսեան, հօրեղբօր որդւոյն փեսան Միքայէլ Քէշիշեան եւ Նազարէթ Բարսեղեան, բոլորն ալ Մուշէն (քաղաքին վերի թաղէն), որոնք պատերազմէն առաջ կը գտնուէին Քալիֆորնիոյ Ֆրէզնօ քաղաքը: Տեղեկացնել Kévorkian, 171 rue Pièrre, Corneille, Lyon (Rh), France: Ամերիկահայ թերթերէն կը խնդրուի արտատպել:

ԼԻՈՆԷՆ Տիկին Սիւզան Տէտէեան կը փնտռէ իր հօրեղբայրը՝ Յարութիւն Տէտէեան, Մալաթիացի, որ Ամերիկա կը գտնուի: Տեղեկացնել Mme. Dédéyan, 37 rue de Bon Pasteur, Lyon, France:

Տարեկան պարահանդէս

Ալֆորվիլի ԱՂԲԱՏԱՒՈՆԱՄԻ մասնաճիւղին, Շաբաթ 8 մարտ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Maison Brûlé պարասրահը, իր orchestreով, (Marneի եզերքը Quai d'Alfort (Pont de Charenton): Սպանիական, կովկասեան եւ հայկական երգեր ու պարեր, ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի դիներով: Սեղանները թուագրուած են, ապահովել: Դիմելով Café Léger, 29 rue Clery, Paris (2), Radio Davros, Café Philippe (Déragopian) à Alfortville:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԿ

Ղ· Ա· ԼԻՈՆ,— Տեղեակ չենք մանրամասնութեանց: Նկատի կ'ունենանք:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Հ· Ց· Դ· կոմիտէին կողմէ, այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Սէրքէլ Քաթոլիկ սրահին մէջ: Պիտի բանախօսէ ընկերը Գ· Իփէքճեան:

ՅՈՒՇԱՏԵՏԻ

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղին անդամական ժողովը այս հինգշաբթի: Ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանեէօ Քաշանի դասախօսական ժողովը՝ այս չորեքշաբթի, սովորական հաւաքատեղին:

Հ· Ց· Դ· Փարիզի Րաֆֆի խումբին ընկերական խնջոյքը՝ Մարտ 16ին, ժամը 7.30էն 11: Կը խընդրուի նկատի առնել:

Հ· Ց· Դ· ՐԱՖՖԻ խումբի ժողովը այս չորեքշաբթի, սովորական հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԷՑԼ·— Հ· Ց· Դ· «Ակունք» ենթակոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս չորեքշաբթի իրիկուան ժամը ճիշդ 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ներկայացումը 16 մարտ կիրակի, ժամը 9ին, ՇԱՆԹ թատերախումբին կողմէ, Salle Mazenod:

ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹԻ «Ակունք» խումբի ժողովը հինգշաբթի 20 Փետրուար ժամը 21ին ընկեր Նազարէթեանի բնակարանը:

Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ· վարչութիւնը: Կարեւոր օրակարգ: Շրջ·արեւական եւ ընտրութիւն:

ՊՕՄՈՆԻ «Քրխտափոր» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Դասախօս՝ Պ· Սրամ Շէխիկեան, նիւթ՝ Ակնարկ մը «Մխիթարեան» Միաբանութեան եւ Մուրատ Ռաֆայէլեան վարժարանները: (Սրահը բաց պիտի ըլլայ ժամը 7.30ին):

ՄԱՐՍԷՑ·— Մարսէյլի Շրջանի Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի ներկայացուցչական ժողովը կը սկսի Շաբաթ 22 Փետրուար իրիկուն, ժամը 5ին Bar du Globeի ներքնասրահը, 7 Bld. d'Athènes, Marseille:

ՄԱՐՍԷՑԼ քաղաքի Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Ռոստոմ» խումբի ընդհ· ժողովը այս ուրբաթ ժամը 7ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ· վարչութիւնը:

Հ· Ց· Դ· Արծիւ» ենթակոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն իր սովորական մէջ: Ներկայ պիտի ըլլայ Կ· Կ·ի ներկայացուցիչը:

SURPRISE PARTY

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի, ժամը 3ին 8, 8 rue Danton (métro Odéon):

ՀԱՆԴԷՍ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Տէսինի Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի կողմէ, կիրակի, 23 Փետրուար, Հ· Ց· Դ· Տան մէջ: Մանրամասնութիւնները յայտնուած:

Ամենակարեւոր հատած մը

ԼՈՒՏԵՐ ՖԻՆԷՐՃԵԱՆԻ

Աշխատանոցը բացուած է եւ կը ստանձնէ չէնքի նորոգութեան եւ զետեղումներու ամէն կարգի աշխատանք վարպետներու ձեռքով: Նորոգութիւն աղօրքներու, արդուկներու եւ կազի վառարաններու: Բաղնեսենեակի եւ խոհանոցի նորոգութիւն եւ ապակիներու զետեղում: Դիմել՝ Entreprise Générale Etablissement LODER, 25 Route de Villejuif, L'Hay-les-Roses, հեռաձայն Ita. 38-36: Autobus 186:

CUISINIERES ÉLECTRIQUES

Ամերիկեան վերջին ստեղծագործութեանց համեմատ:

ELECTROME

93 Rue de Rome, Paris Tél. Wag. 87-66
եւ Մեծաքանակի համար S. F. A. J. C.
42 Rue Emile Zola, St. Ouen (Seine)
Tél. Lab. 68-35

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն Crepin եւ Tannerie: Զեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց· Գ· փափագեան վաճառատունը, 223, r. Tolbiac, Paris (13) Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: Tolbiac, Place d'Italie ձ Glacière:

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, Ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Jeudi 20 Février 1947 Հինգշաբթի 20 Փետրուար

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4935-Նոր շրջան թիւ 574 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԽՄՈՐՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ՏԵՆՉԵՐ

ՃԻ՞շդ է որ Կիլիկիոյ մասին ալ պահանջներ դրուած են սուրիական կառավարութեան կողմէ, ինչպէս կը յիշէինք երէկ:

Լոնտոնի «Տէյլի Մէյլ»ը, բրիտանական աշխարհակալութեան ամէնէն լեզուանի բերանը, առջի օր անուղղակի կը լուսաբանէր խնդիրը, Մեծ Սուրիոյ ծրագրին նուիրուած խմբագրականի մը մէջ (18 Փետրուար):

Թերթը անդամ մը եւս կը հաստատէ թէ Անգլօ-Ամերիկեան եւ Կիլիկիոյ մասին յայտարարութիւններ եղան Սուրիոյ երեսփոխաններու կողմէ: Ըստ կը պատմէ թէ անցեալ յունուարէն ի վեր, երբ Անդրյորդանի թագաւորը Անգարա այցելեց, այս պահանջները մէկդի դրուած կը համարուէին: (Թէեւ Սուրիացիները կը պնդեն):

Աւելի նոր տեղեկութեանց համաձայն, Սուրիացիները Ալեքսանդրէթը կը պահանջեն իբրեւ իրաւունք մը, իսկ Կիլիկիոյ վերադարձի մասին պահանջներ կը դնեն, «չեչտելու համար իրենց ընդդիմութիւնը Մեծ Սուրիոյ ծրագրին» եւ աւելի մեծ զիջումներ ստանալու համար Ապտուլլահ թագաւորէն:

Ինչպէս կը տեսնէք, աւելի չատ ռազմախաղ մըն է որ կը փորձուի, քան թէ լուրջ առաջադրութիւն մը:

Ամէն պարագայի մէջ, թէ Սուրիա եւ թէ Լիբանան ոչ միայն զանազան ծրագիրներ կ'որոճան, այլեւ մասնաւոր մտահոգութեամբ կը հետեւին Անդրյորդանի թագաւորին քաղաքականութեան:

Լոնտոնի թերթին խմբագրականը ուրիշ ծալքեր ալ կը բանայ, վերլուծելով Մեծ Սուրիոյ ծրագրին ծագումն ու զարգացումը:

Այսպէս, կը բացատրէ թէ այդ ծրագրին կուսակիցները Սուրիոյ, Լիբանանի, Անդրյորդանաձի եւ Պաղեստինի միացումը կը նկատեն տրամաբանական ելքը արաբ. ապստամբութեան, զոր վրէժխնդիր Հաշիմեանները, նախորդ Մեծ պատերազմին առեն (1914-18):

Անոնց կարծիքով, յետպատերազմեան միջազգային չփոթութիւնն էր որ խափանեց անոր դրծադրութիւնը, «զոր խոստացած էր Մեծն Բրիտանիա եւ որ արաբական ապստամբութեան էութիւնը կը կազմէր»:

Ու վերջապէս, կը յիշեցնեն թէ ծրագրին ամէնէն ճշգրիտ խմբագրութիւնը տեղի ունեցաւ Ապտուլլահ թագաւորին կողմէ, 1943 Ապրիլ 8ին, երբ ան յայտարարութիւն մը ուղղեց «Սուրիոյ Ժողովուրդին, Արաբներուն, Աքապայի Ծոցէն Միջերկրականի ափերը, մինչեւ Եփրատ վերին հոը հոյանը: Թագաւորը միեւնոյն ատեն համագումարի մը կը հրաւիրէր չահակիցները իր մայրաքաղաքին՝ Ամմանի մէջ, միացման ծրագիրը աչքէ անցընելու եւ Մեծ Սուրիան հաստատելու համար իր բնական սահմաններուն մէջ:

Լոնտոնի թերթը ուրիշ դաղտնիք մը եւս երեւան կը հանէ.— 1942ին, Իրաքի վարչապետը, Նուրի Սայիտ փաշա տեղեկագիր մը ուղղած էր Միջին Արեւելքի բրիտանական բիւրօրին, պարզելով արաբական աշխարհին կազմակերպութեան ծրագիրը, որ մօտաւորապէս նոյնն է: Այնուհետեւ Էմիր Ապտուլլահ երկու յուշագիրներ կ'ուղղէր բրիտանական կառավարութեան:

Այս բոլոր ձեռնարկներուն ծալքերը պարզուեցան, երբ ստեղծուեցաւ Արաբական Դաշնակցութիւնը, 1944 Սեպտեմբերին:

Այդ ծրագրին գլխաւոր հակառակորդներէն մէկն ալ Նորագոտ Լիբանանն է, որ մտահոգութեամբ կը հետեւի անցուդարձին: Եւ իրաւամբ:

Սրդարեւ, եթէ Մեծ Սուրիոյ ծրագիրը դործադրուի բռնութեամբ, Լիբանան պիտի հարկադրուի կա՛մ հաւանիլ եւ կորսնցնել իր անկախութիւնը, եւ կամ մերժել միացումը եւ կորսնցնել չորս հարուստ չրջաններ,— Պէքաա, Տրիպոլիս, Տիւրոս եւ Մէրճիյուն, որոնք Մեծ Լիբանանը կը կազմեն նախորդ մանդատական հետ: Վերջին պարագային Մարոնիները պիտի ամփոփուին իրենց «բրիտանէական բոյն»ին մէջ, արեւմուտքի օգնութեան եւ պաշտպանութեան ապաւինելով:

Լայնօրէն քաղելով այս բոլոր տեղեկութիւնները, ուղեցինք որոշ դաղափար տալ զանազան խմորումներու մասին, որոնք սերտ կապ ունին մեր ամէնէն հոծ դաղութին կացութեան հետ:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ՋՈՐ ԱՃԵՐ ՋՈՒԴԵԱՃ»

Լման հինդ տարի ահուսարսափի մատնեցին աշխարհը: Ամբողջ քաղաքներ փլցուցին, հարթեցին, փոշիացուցին:

Եւ հիմա սկսած են ծառայել մարդկութեան: Աղաղակասիրական թռիչք երկիրէ երկիր: Պատյտ, առեւտուր: Երբեմն ալ թաւալդլոր՝ դէպի անդունդը կամ չարդուխրուր՝ մշուշապատ լերան մը կողերուն վրայ:

— Ո՞ւսքդ օդանաւերու մասի՞ն է:

— Այո: Բայց բարի լուրեր հաղորդելու համար,— պսակ օդանաւի մէջ, ծնունդ՝ այերին մէջ:

Առաջինը՝ պսակ, տեղի ունեցաւ երեքշաբթի օր, 3500 մեթր բարձրութեան վրայ, երբ օդանաւը Փիլէն Պրմմըն կ'երթար:

Հարսը՝ Փին հրեւանդապահուհի մը, Օր. Սիրքա Փիրսքանէն, փեսան՝ չուխտացի լրագրող մը, Սթիվ - Նաչոլմ: Պսակադիր քահանան՝ պատուելի մը: Անշուշտ ուղեկիցներն ալ հարսնեւոր:

Երկրորդ բարեբաստիկ դէպքը՝ ծնունդ, ամերիկեան օդանաւի մը մէջ, որ Պրիւսէլէն ճամբայ ելած էր եւ Նիւ Եորքի կայանը կ'իջնէր կիրակիօր:

Նորածինները՝ երկուտրեակ: Մէկը մանչ, միւսը աղջիկ: Երկուքն այ քաջառողջ:

Ամերիկեան օրինապահութիւնը յարգած ըլլալու համար, ընկերութիւնը անմիջապէս երկու ձրի տոմսակներ տրամադրեց երկու երախաներուն:

Կարեւոր մանրամասնութիւն մը:

Հեռադիրը հաղորդելով պսակադրութեան լուրը, կ'ըսէ թէ հարսն ու փեսան այնքան յուզուած էին օդանաւին ցնցումներէն, որ մոռցան համբուրել իրար:

Բարեբաստաբար ոչ փեսանհայ է, ոչ ալ հարսը:

Այլապէս կաթող. պատուիրակը պիտի հարցնէր, բարկանայի՞ր.

— Ինչպէս մոռցաք որ երեքշաբթի օր պսակ չըլլար, իսկ օդանաւին մէջ՝ երբեք...

Վ.Ա.Հէ

Չիլի ձմեռը Եւրոպայի մէջ

Սաստիկ ցուրտը կը չարունակուի Եւրոպայի բոլոր երկիրներուն մէջ, ահագին աւերներ դործելով: Շատ մը երկիրներու ցորենի ցանքը փճացած է սառնամանիքներէն: Հանքածուխի տաղնապը դեռ չէ մեղմացած Անգլիոյ մէջ, թէեւ հազարաւոր զինուորներ զբաղած են ձիւները մաքրելով, փոխադրութիւնները դիւրացնելու համար: Ցուրտը իր սաստկութիւնը կը պահէ նաեւ Փարիզի մէջ եւ Ցրանսայի զանազան կողմերը: Կը կարծուի թէ դեռ քանի մը օր ալ պիտի տեւէ: Միայն Միջերկրականի ափերուն վրայ է որ բարեխառն օդ մը կը տիրէ: Պերլինի ճաչարաններէն եւ պարասրահներէն աւելի քան 200ը փակուեցան եւ հազարաւոր ծեր, հիւանդ եւ անկար բնակիչներ իրենց սառուցեալ բնակարաններէն հոն փոխադրուեցան, տաքնալու համար: Ցուրտէն մեռածներուն թիւառնեռւպատմութիւններ կը հասնին Գերմանիոյ զանազան քաղաքներէն: Լեհաստանի մէջ ալ ցուրտը մեծ աւերներ կը դործէ: Վարչական բնդարձակ հիւանդանոց մը դարձած է հարիւր հազար հիւանդներով (կրիփ): Նորվեկիոյ մէջ անկարելի է ածուխ ճարել եւ տաքնալու համար միայն քարիւղ եւ էլեկտրականութիւն ունին: Բոլոր դպրոցները փակուած են մինչեւ Մարտ 2: Եկեղեցիները, հանրային բաղնիքները, սինեմաները եւ բոլոր զբօսավայրերը նոյնպէս փակուած են:

Ածուխի տաղնապէ կը տառապի նաեւ Պելժիան, որ հանքածուխի արտադրութեան կեդրոններէն մէկն է: Հոլանտայի մէջ եւս բոլոր դպրոցները եւ հանրային հաւաքավայրերը փակուեցան, ցնոր տնօրինութիւն:

Տասը տարիէ ի վեր չտեսնուած առատութեամբ ձիւն տեղաց Վիէննայի մէջ: Հիւանդանոց փոխադրուեցան 130 հոգի, Գ. օր: Զիւնամբրիկը, որ սկսած էր ուրբաթ օր, կը չարունակուէր մինչեւ երէկ: Բազմաթիւ կառքեր ձիւներու մէջ մնացած են կրացէն մինչեւ Վիէննա: Դանուբը սառ կապած է այնպիսի թանձրութեամբ որ տեսնուած չէր 1932էն ի վեր: Նացիները կը գործածուին, ձիւները մաքրելու համար:

Պերլինի մէջ փակուեցան աւելի քան 1500 գործարաններ ուր 74.000 բանուորներ կ'աշխատէին: Ածուխ չի բաժնուիր այլեւս:

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՀԱՅԵՐ

Բանակցութիւնները չեն յաչողած

Կառավարութիւնը նկատելով որ մամուլի աշխատաւորներու գործադուլը կ'երկարի, առանց թերթի ձգելով Փարիզը, որոշեց տեղեկատու մը հրատարակել եւ պատերը փակցնել: Առաջին տեղեկատուն կը հաղորդէր վարչապետին կիրակի օրուան ճառին բովանդակութիւնը: Երթը տող յատկացուած էր Անգլիոյ էլեկտրական տաղնապին, երկու տող՝ անդլօ-ֆրանսական բանակցութեանց, չորս տող՝ Հնդկաչինի կռիւներուն: Ցետոյ մանր լուրեր պարենաւորման եւ ուրիշ նիւթերու մասին: Տեղեկատուին խորագիրն է,— «Ֆրանսական հանրապետութիւն. վարչապետական դրասենեակ»:

Առջի օր պաղտի չաթմաթներէ մը կը ծախչին, Tel Quel, հակառակ դործադուլի հրամաններուն. բայց ոստիկանները դրաւեցին:

Երեքշաբթի օր, նախարարական խորհուրդէն վերջ, տեղեկատու նախարարը, Պ. Փիէռ Պուտան աղլարարեց թերթերու հրատարակիչներուն որ չընդունին տողաչարներուն եւ մեքենաւարներուն պահանջած յաւելումը, 25 առ հարիւր: Այս առթիւ ըսաւ.— «Եթէ կարդ մը թերթեր ընդունին այդ պահանջը որուն կ'ընդդիմանայ կառավարութիւնը, միջոցներ ձեռք պիտի առնուին, այդ լրագիրները պատժելու համար»:

Նախարարական խորհուրդը անդամ մը եւս վճռեց ընդդիմանալ աշխատավարձի յաւելումներուն եւ ուրիշ պահանջներու որ կրնան բարձրացնել գիները: Որոշեց նաեւ խստօրէն պատժել այն խանութպանները որ կը բարձրացնեն գիները, ի նախատեսութիւն երկրորդ 5 առ հարիւր գնդչին:

Վարչապետը Գ. օր յայտարարեց թէ՝ կառավարութիւնը բանակցութիւններ կատարելով հանդերձ, հաստատօրէն վճռած է չարունակել աշխատավարձերը անփոփոխ պահելու քաղաքականութիւնը, յաւելումներ սահմանելով միայն անոնց որ սովորականէն չատ վար վճարում կը ստանան: Այս յայտարարութենէն երկու ժամ վերջը, Աշխատանքի Դաշնակցութեան վարչական ժողովը կրկնեց իր պահանջները՝ նուազադոյն աշխատավարձի մասին, որուն հետեւանքը պիտի ըլլայ ընդհանուր յաւելում: Կազմակերպութիւնը միեւնոյն ատեն կը պահանջէ նոր դասաւորում աշխատաւորներու, ինչ որ դարձեալ յառաջ պիտի բերէ աշխատավարձի յաւելում:

Ինքնաչարժ կառքերուն վարիչները եւ բանուորներն ալ դժդոհ են եւ չարունակ ցոյցեր կը կատարեն, չատ սուղ դտնելով հրամիլթի (էսանս) նկարագ գինը, 41 ֆրանք եւ ամբաւական՝ սահմանած բաժնեչափը: Նիմի մէջ կառավարները նահանգապետարան երթալով, 15 վայրկեան անընդհատ հնչեցուցին վրէնց չչակները:

★ Ազգ. ժողովին Գչ. օրուան նիստին մէջ, վարչապետը պարզելով պետական պաշտօնեաներուն ընդհանուր գործադուլը, որ ամբողջ չորս ժամ ջլատեց Փարիզի կեանքը, անցեալ ուրբաթ օր, առաջարկեց գործադուլն արդիլող օրէնք մը մշակել եւ պատիժներ տնօրինել անսաստողներուն: Ըսաւ թէ ինք չի ժխտեր գործադուլի տարրական իրաւունքը, բայց ներկայ կացութեան մէջ գործադուլը կրնայ համարուիլ խախտում հանրային ապահովութեան:

Աչխատավարձի յաւելման պայքարին ելքը պիտի պարզուի, երբ իր գործը վերջացնէ գիներու եւ աչխատավարձի յանձնաժողովը: Անոր տեղեկագրին կը սպասուի չաթաթ օր: Ցետոյ կառավարութիւնը պիտի տայ իր վերջնական որոչումը: Համաչխատավարները կը պնդեն թէ կարելի է թէ աշխատավարքերը աւելցնել եւ թէ գիները կրճատել, իսկ ընկերվարականները միայն գիներու կրճատում կ'առաջարկեն: (Նոր գնդչը մարտ 1ին):

Մինչ այս մինչ այն, չունդարից զրոյցներ այ չրջան կ'ընեն եւ քաղաքական վիճաբանութիւններ կը կատարուի, երբ անցորդները կը հաւաքուին պատի թերթերուն առջեւ: «Տէյլի Մէյլ» կ'ըսէ թէ մութ զրոյցներ կը չրջին ձախերու եւ աչերու ընդհարման մասին:

Պաղեստինի բնաւուկը

Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Պէվին, Փետրուար 18ին ճառ մը խօսելով Պաղեստինի հարցի մասին, ըսաւ թէ Արաբներու եւ Հրեաներու հետ կատարուած բանակցութիւնները վերջացան, որովհետեւ հաստատուեցաւ թէ կարելի չէ յանգիլ որեւէ կարգադրութեան որ ընդունելի ըլլար երկու կողմերուն համար: Թէ Արաբները եւ թէ Հրեաները սկիզբէն իսկ մերժեցին քննել նահանգային ինքնավարութեան ծրագիրը: Կառավարութիւնը կը զտնուի անհաչտելի վէճի մը առջեւ: Հետեւաբար Մեծն Բրիտանիա պիտի բացատրէ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան թէ Պաղեստինի հարցատարութիւնը գործնապէս ձախողած է եւ թէ վնք չի կրնար մտանուր լուծում մը առաջարկել: «Թէեւ անմիջապէս լուր պիտի տանք այս մասին, բայց դժուար թէ Միացեալ Ազգերու ընդհ. ժողո-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ակնարկ մը Յունահայ գաղութին վրայ

Պատերազմէն ամէնէն աւելի վնասուած եր – կիրներէն մէկն ալ Յունաստանն եղաւ: Իր տնտե – սութիւնն ու ճարտարարուեստը, որ ժողովուրդի առօրեայ պէտքերուն հազիւ կը բաւէր պատերազ – մէն առաջ, ծանր տագնապ մը կ'անցընէ հիմա : Կարծէք չէին բաւեր պատերազմէն յառաջ եկած քանդումն ու թշուառութիւնը, եղրայրասպան կռիւներն ու անօտուղութիւնը աւելի ծանրացուցին կացութիւնը : Եւ այսօր ևթէ բացարձակ սովամա – հութիւն չէ մատնուած ժողովուրդը, այդ կը պարտի առաւելապէս անդլեամերիկեան վարկե – րու եւ Մ.Ի.Ը. Նպաստամատոյցի նպաստներուն :

Յունաստանի դէմառոյ ճարտարարուեստը, ծխախոտի արտադրութիւնը թէեւ որոշ չափով զարգացած է, բայց արտաքին հարուստ շուկաներ գտնելու խնդիրը մտահոգութիւն կը պատճառէ կառավարութեան :

Անցեալին մէջ ալ Յունաստան շատ է տեսած ներքին վէճեր եւ կռիւներ որոնք վերջացած են նպաստաւոր լուծումներով : Մտածենք որ դառնու – թիւն այս բժտութիւն ալ անցնի չուտով ու երկիրը վերստին գտնէ իր բնականոն վիճակը: Այս մաղ – թանքը երախտագիտութեան պարտք մըն է նաեւ հանդէպ ազնիւ ելլադայի, որ 1922ի աղէտալի դու –

ԼՈՒՅՍ

Ես կամ չեմ կամ մշտ չեմ, այլ ես եմ ինչպես
Ես ինքս ինձ ստեղծեցի, որ ինձնից ինձ ելնի

վը կարենալ այս խնդիրը քննել Սեպտեմբերի նըստաշրջանէն առաջ: Կը ցաւինք որ վերջնական կարգադրութիւնը պիտի յապաղի այս պատճառով: Բայց վստահ ենք թէ Հրեաները եւ Արաբները ղգոյշ պիտի ըլլան այդ փոխառնցման շրջանին մէջ, եթէ կ'ուզեն պահել իրենց դատին արժանաւորութիւնը Միացեալ Ազգերուն առջեւ»:

Վիճաբանութեանց ատեն Ջըրջիլ հարցուց թէ կառավարութիւնը ի՞նչպէս կրնայ արդարացնել հարիւր հազար բրիտանական զինուոր պահել Պղեստինի մէջ եւ տարին 30—40 միլիոն սթերլին ծախսել, անվերջ ձգձգելով ամէն բան: Պէվին բողոքեց այդ «հռետորական ցոյցին» դէմ:

★ Երուսաղէմէն կը հեռագրեն թէ Փետր. 18ին ռումբ նետուեցաւ բրիտանական զինուորական կառքի մը վրայ, վիրաւորելով չորս զինուորներ: Եօթը - Հայիթ երկաթուղին ալ քանդուեցաւ երեք տարբեր կէտերու վրայ: Կը նշմարկէ թէ հրեայ ահաբեկիչները վերսկսած են իրենց յարձակումները, քանի մը շաբթուան դադարէ վերջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ֆրանսական չրջանին (Վիւրթէնպէրկ) զինուորական իշխանութեան եւ ժողովուրդին յարաբերութիւնները մեծապէս լարուած են, իբրեւ հետեւանք ուտեստի նուազութեան: Անգլեւսաքսն թերթերը կը գրեն թէ գերման խորհրդակցական ժողովին նախագահը յուզում - նալէն ճառ մը խօսած էր այս առթիւ, բայց հրատարակութիւնը արգիլուեցաւ մամուլին մէջ, իսկ ամերիկեան չրջանի թերթերն ալ արգիլուեցան: Նոյն աղբիւրին համաձայն հացի, արմտիքի եւ դեռնախնձորի պաշարը հազիւ մինչեւ մարտ կրնայ բաւել: Եթէ դարման 200.000 գաղթականները եւս հասնին արեւելքէն, որոշուած պարէնն ալ պիտի վտանգուի:

ՄԻՆՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ Գ.· օրուան նիստին մէջ, բրիտանական պատուիրակը ուղղակի ամբաստանեց Ալպանիան թէ ականներ ցանած է Քորֆուի նեղուցին մէջ, ուր զարնուեցան երկու անգլիական մարտանաւեր: «Մարգկութեան դէմ սարքուած գաղտնի ոճիր մըն է այս», բացագանչեց բրիտանական պատուիրակը, եւ մանրամասնօրէն պատմեց թէ ինչպէս 1946 Հոկտեմբեր 22ին զարնուեցան երկու անգլ. Թորփիլանաւեր, 44 նաւաղներ զոհ տալով:

60.000 ՏՈՒԱԴԻՐՆԵՐ յանձն առին աշխատիլ Աւստրիոյ ռուսական չրջանին մէջ, իբրեւ հողագործ, բայց խորհրդային իշխանութիւնը մերժեց, եւ սպառնաց իրենց երկիրները վերադարձնել: Գրեթէ բոլորն ալ չեն ուզեր վերադառնալ: Աւստրիոյ կառավարութիւնը հարկադրուեցաւ բանակցիլ Հունգարիոյ եւ Իտալիոյ հետ, բանուորներ ճարելու համար: Երկիրը պէտք ունի առնուազն 150.000 հողագործական բանուորներու:

ՖԻՆԼԱՆՏԱ պաշտօնապէս հաստատեց թէ զինուորական դաշինք մը կնքած է Խ.· Միութեան հետ: Այս դիմակցութեամբ Ֆինլանտա Խ.· Միութեան կողքին պիտի ըլլայ, եթէ այս վերջինը պատերազմի բռնուի ուրիշ պետութեան մը հետ:

ԱՒՍՏՐԻԱ պէտք չէ հպատակութիւն չնորհէ այն Գերմաններուն որոնք այդ երկիրը մտած են Հիթլէրի կառավարութեան հաստատումէն ի վեր, յետոյ պէտք է արգիլէ Գերմաններու ներգաղթը: Այս պահանջը դրաւ Խ.· Միութեան ներկայացուցիչը, Զորս Մեծ պետութեանց արտաքին նախարարներուն Փետրուար 18ի նիստին մէջ: Մոսկուա կը պահանջէ որ այս արգելքները արձանագրուին հաշտութեան դաշնագրին մէջ, մասնաւոր յօդուածով մը:

ՋԻՆԱԳՕՒԻՆ ՄԸ ԿՆՔՈՒԵՑԱՒ վերջերս Մ.·Նահանգներուն եւ Քանատայի միջեւ: Մոսկուայի անթելին խօսնակը առջի օր հաղորդելով այս լուրը, ամփոփեց կառավարական օրկանին՝ «Իզվեստիա»ի խմբագրականը, որ կ'ըսէ թէ «Քանատայի կառավարութիւնը իր երկիրը եւ բանակը կը պատրաստէ նախայարձակման համար: Այս համաձայնութիւնը ամերիկեան երկաթեայ բռունցքը մըն է թաւիշէ ձեռնոցի մէջ եւ չի համապատասխաններ խաղաղութեան չահերուն»:

ՍԻՆԹ ԷՔԻԶՆ.—կապոյտ Խաչի տարեկան պարահանդէսը՝ Փետրուար 22ին, Hôtel du Forezի սրբահներուն մէջ ժամը 20էն մինչեւ լոյս: Պիտի նուագէ Carlo Alfieriի հռչակաւոր նուագախումբը: Ճոխ եւ առատ պիւֆէ եւ հաճելի անակնկալներ: Մուտք 50 ֆրանք:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի փետրուար 23ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ յետ պատարագի, ժամը 11ին, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Տէր եւ Տիկին Վարդանեաններու եւ իրենց զաւակներուն կողմէ իրենց մօր եւ մեծ մօր ողբացեալ ՏԻԿԻՆ ՍՕՖԻԱ ՊԱՊԱՍԵԱՆի (Հայաստան վախճանած) եւ իրենց սիրելեցեալ զաւկին ԳՈՒՐԳԻՆ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆի մահուան երրորդ տարելիցին առթիւ: Կը հրաւիրուին բոլոր ազգայինները:

Այնման ապատուած տարեկան մեծ պարահանդէսը

ՖՐ.· ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

Մարտ 2ին կիրակի օր ժամը 3էն 12

Hôtel Vianeyի դեղեցիկ սրահներուն մէջ

2 Ave. Ledru Rollin, métro Ledru Rollin: Հաճրատածնօթ նուագախումբ **Fernand Bouillon**, երգոպ. պարերու համար, հայկ. հնդկական, սպանիա - կան պարեր արեւելեան նուագով (թառ եւ տափ):

Երգիչներ եւ զանազան անակնկալներ:

Տոմսերը նախօրօք ապահովել դիմելով գրասուններ Հ.· Սամուէլ եւ Հ.· Բալուեան եւ Մ.· Պարսամեան եւ նպարավաճառատուն Հրաչեան:

Տոմսերու գինը 200 ֆրանք:

Դիմակաւոր մեծ պարահանդէս

Կազմակերպուած INSTITUT ARMENIENի կողմէ

Շաբաթ **22** Փետրուար ժամը **21.30**ին

BEAULIEUի չքեղ սրահներուն մէջ, 168 Fg. St.Honoré

Անակնկալներ, քօթիյեօն: Թաւիշապին նուէր - ներ երեք ամենագեղեցիկ դիմակներուն:

Երկու նուագախումբ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ եւ կած, JOE SMITH եւ Orchestre Argentin: MORINOT:



Կիները դիւէբային հագուստով կամ դպտեան (costumé), պարոնները մութ գոյն հագուստ կամ նոյնպէս դպտեակ:

Այժմէն սեղանները ապահովել, հեռաձայնելով Պ.· Նուպարի, Ely. 23-66 կամ Institut Arménien Klé. 20-69:

Մուտք 500 ֆր.·:

Հայ երիտ.· Միութիւններու անդամները կը վճարեն 300 ֆր.·

Նուպարեան չէնքին ուսանողներուն 100 ֆրանք:

16րդ տարեկան ցեղակրօն

Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի սկաուտներուն, երէցներուն եւ գայլիկներուն

Հովանաւորութեամբ սկաուտական միջազգային դրասենեակին եւ մասնակցութեամբ Ֆրանսական եւ օտար սկաուտական միութեանց, եւ նախագահութեամբ Պ.· ՄԱՐՔ ՍԱՆԻԷի (անդամ Ֆրանսական Ազգային Ժողովի): Կիրակի 9 Մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Salle de la Chimie, 28bis rue Saint Dominique (Métro Invalides):

Սկաուտական ճոխ յայտագիր եւ ներկայացումներ: Մուտք 200, 150 եւ 100 ֆրանք:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ Ֆ.· Կ.· Խաչի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ իր ընկերուհի Տիկ.· Սրուանակ Գէորգեանի, իր մօրը մահուան առթիւ: Այս առթիւ չնորհակալութեամբ ստացած է Տիկնին Գէորգեանէ 1000 ֆրանք հիւանդներուն համար:

ՑԵՐԵԿՈՑԹ - ԽՆԶՈՑԲ, Մարսէյլի մասնաճիւղին, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30ին, Մօն Լիթուալ սրահին մէջ, 278 Chemin de St.Julien, Beaumont Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ հաճելի անակնկալներ, ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Էքս լէ Պէյնի «Համաղասպ» խումբը խորին չնորհակալութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Քօլօմպանի, որոնք սիրայօժար արամադրած են սենեակ մը խումբիս ժողովասրահ - դրաղարան - ընթերցարանի համար:

ՎԻԵՆ.— Զարդարեան ընտանիքը խորին չնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց, որոնք ի - րենց ներկայութեամբ, ծաղկեպսակով, նամակով կամ հեռագրով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին տարաբախտ ՏԻԿԻՆ ՀՌԻՓՍԻՄԷ ՋԱՐԴԱՐԵԱՆի մահուան առթիւ:

Պարահանդէս

Հասարակ Գարակէօղեան Հօմի Ն.· Սահուց Միութեան տարեկան պարահանդէսը այս չաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս: Salle Saulnier, 7 rue Saulnier (métro Cadet): Նուագախումբ R. PESANTI: Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը 200 ֆրանք:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՆԱՒՕՍՈՒԹԻԻՆ ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Հ.· Ց.· Դ.· Կոմիտէին կողմէ, այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Սէրքլ Քաթոլիք սրահին մէջ: Իւրաքանչիւրէ ընկեր Գ.· Իփէչեան:

ՀԱՒՈՒԱՏԵՍ

Հ.· Ց.· Դ.· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւղին ամզամական ժողովը այս հինգշաբթի: Ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Հ.· Ց.· Դ.· փարիզի Թաֆֆի խումբին ընկերական հաւաքը՝ Մարտ 16ին, ժամը 7.30էն 11: Կը խընդրուի նկատի առնել:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ Հ.· Ց.· Դ.· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ներկայացումը 16 մարտ կիրակի, ժամը 9ին, ՇԱՆԹ Վատերլոսմբին կողմէ, Salle Mazenod:

ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹի «Ակունք» խումբի ժողովը հինգշաբթի 20 Փետրուար ժամը 21ին ընկեր Ազարէթեանի բնակարանը:

Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ.· վարչութիւնը: Կարեւոր օրակարգ: Շրջաբերական եւ ընտրութիւն:

ՊՕՄՈՆԻ «Քրնատուփոր» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Դասախօս՝ Պ.· Արամ Շէկեան, նիւթ՝ Ակնարկ մը «Մխիթարեան» Միաբանութեան եւ Մուրատ Ռաֆայէլեան վարժարանին վրայ: (Սրահը բաց պիտի ըլլայ ժամը 730ին):

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Մարսէյլի Շրջանի Հ.·Ց.·Դ.· Նոր Սերունդի ներկայացուցչական ժողովը կը սկսի Շաբաթ 22 Փետրուար իրիկուն, ժամը 5ին Bar du Globeի ներքնասրահը, 7 Bld. d'Athènes, Marseille:

ՄԱՐՍԷՑԼ. քաղաքի Հ.·Ց.·Դ.· Նոր Սերունդի «Ռոստոմ» խումբի ընդհ.· ժողովը այս ուրբաթ ժամը 7ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ.· վարչութիւնը:

Հ.· Ց.· Դ.· Արծիւ» ենթակոմիտէի ընդհ.· ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն իր ակումբին մէջ: Ներկայ պիտի ըլլայ Կ.·Կ.·ի ներկայացուցիչը:

Հ.· Ց.· Դ.· «ՌՈՍՏՈՄ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի ճիշդ ժամը 9.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր դասախօսութիւն մը:

ՆՔՕ.— Հ.· Ց.· Դ.· Քեւռ խումբին ընկերական ժողովը՝ S. F. I. O.ի սրահը: այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին. Ներկայանալ անդամատետրով:

ԿԱՐՏԱՆ.— Հ.· Ց.· Դ.· «Նիկոլ-Դուման» ենթակոմիտէին ընդհ.· ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3էն Պիվէռի Հ.· Ց.· Դ.· Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԻԵՆ.— Ընկերահամակրական հաւաքոյթ կազմակերպուած Հ.· Ց.· Դ.· կոմիտէին կողմէ, այս կիրակի երեկոյ ժամը 9ին, Պ.· Խաչիկ Պետրոսեանի սրճարանին մէջ, ի պատիւ ընկ.· Գ.·Իփէչեանի:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Տարօն - Սալնոյ Զորի Հայր.· Միութեան ընդհ.· ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 2.30ին, Քափիւսէլի Հայկ.· դպրոցի սրահը: Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները, անդամ թէ ոչ անդամ: Օրակարգ: Ա.· Վարչութեան ընտրութիւն: Բ.· Ներդաղթի հարցը:

SURPRISE PARTY

Կազմակերպուած Հ.· Ց.· Դ.· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի, ժամը 3էն 8, 8 rue Danton (métro Odéon):

ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՐՏ 16ԻՆ SALLE GAVEAU

TENOR

ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Կը խնդրուի նկատի առնել:

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաչիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie:** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց.· Գ.· Փափազեան վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝* métro: **Tolbiac, Place d'Italie** *եւ* **Glacière:**

Couverture-Plomberie

Կը տառնձնեմ կապի, ջուրի լոգարանի եւ նման գործերու համար՝ ամէն կարգի աշխատանք, հայթայթելով անհրաժեշտ բոլոր ապրանքները:

Բոլոր գործնական մարդոց չահը կը պահանջէ դիմել

Maison DARON

14 rue Julien Lacroix, Paris (20)

Տուն մը որ տարիներէ ի վեր կը գործէ մեծ վստահութեամբ:

Le Gérant : L. KRIKORIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Vendredi 21 Février 1947 Ուրբաթ 21 Փետրուար

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4936-ՆԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԻՒ 575 ԽՄԲԱԳԻՐ՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ՖՐ

Ինքնութեան թուղթի նոր օրէնքը

ԵՐԵՔ ՏԱՐԻ ՓՐԱՆՍԱ ԲՆԱԿՈՂՆԵՐԸ ՏԱՍԸ ՏԱՐՈՒԱՆ ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹ ԵՒ ԱՄԷՆ ԱՐՀԵՍՏՈՎ ԶԲԱՂԵԼՈՒ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՆ

Ինչպէս գրեց «Յառաջ» Փետրուար 18ի թիւով, ինքնութեան թուղթերու նոր օրէնքը սկսած է արդէն գործադրուիլ ամբողջ Ֆրանսայի մէջ, Փետրուար 15էն ի վեր :

Նոր օրէնքի մասին մանրամասնութիւններ ստանալու համար դիմեցինք Ոստիկանական վերահսկողութեան օտարականներու գրասենեակի վարիչին, որուն տուած տեղեկութիւնները՝ իրենց կարեւորութեան պատճառով՝ մանրամասնօրէն կը հրատարակենք :

Ցարդ ի զօրու էր 1938 Մայիս 2ի հրովարտակ-օրէնքը, որուն համաձայն օտարականի ինքնութեան թուղթը իրաւունք կուտար Ֆրանսայի մէջ բնակելու եւ միաժամանակ հոն ուեւէ արհեստով զբաղելու : Աշխատաւորները, առեւտրականները եւ արհեստաւորները իրենց յատուկ ինքնութեան թուղթեր ունէին, երեք տարուան պայմանաժամով :

Նոր օրէնքը, որ հիմնուած է 1945 Նոյեմբեր 2ի Հրամանագրին (Ordonnance) եւ 1946 Յունիս 30ի հրովարտակին (décret) վրայ , բնակութեան իրաւունքը կը բաժնէ արհեստով մը զբաղելու իրաւունքէն : Այսուհետեւ ուեւէ օտարականի առաջին ինքնութեան թուղթը իրաւունք կուտայ իրեն որոշ ժամանակ բնակելու Ֆրանսայի մէջ : Եթէ օտարականը միեւնոյն առեն կը փափաքի ուեւէ գործով զբաղիլ այս երկրին մէջ, պարտաւոր է նախապէս արտօնութիւն ստանալ ձեռնհաս նախարարութենէն, իբրեւ աշխատաւոր, առեւտրական կամ արհեստաւոր :

Ինքնութեան թուղթ ստանալու համար այսուհետեւ աշխատանքի պայմանագրութիւն կամ այլ թուղթեր չպիտի պահանջուին օտարականէն : Ան - խատանքի իրաւունք ձեռք բերելէ տարբեր գործողութիւն մըն է : Միայն թէ որպէսզի աշխատանքի իրաւունք կարենայ ձեռք բերել, օտարականը պարտաւոր է նախապէս ստանալ ինքնութեան թուղթ մը : Առանց այս վերջինին, անկարելի է աշխատանքի իրաւունք ստանալ :

Երեք տեսակ օտարականներ

2 Նոյեմբեր 1945ի Հրամանագրով օտարականները երեք դասակարգի կը բաժնուին եւ երեք տեսակ ինքնութեան թուղթեր դոյութիւն պիտի ունենան.— Ա.) Ժամանակաւորապէս Ֆրանսա բնակող օտարականները (résidents temporaires), Բ) սովորական բնակողները (résidents ordinaires) եւ Գ) առանձնաշնորհեալ բնակողներ (résidents prévilégiés) :

Ա. Ժամանակաւորապէս Ֆրանսա բնակողներ.— Այս դասակարգին կը պատկանին՝ 1. Ուսանողները, զբօսաշրջիկները եւ եղանակի մը համար աշխատելու եկող օտարականները : 2. Ֆրանսա բնակութիւն հաստատելու մտքով վիզա ստացող օտարականները : Առնոք փորձի շրջան մը պիտի անցընեն : Առաջին անգամ 6 ամսուան համար ինքնութեան թուղթ պիտի տանին, որմէ վերջ պիտի նորոգեն՝ դարձեալ 6 ամսուան համար, Տարի մը եւս մի այն ասոնք սովորական բնակութիւն հաստատող օտարականներ պիտի նկատուին : Ոստիկանական վերահսկողութիւնը կրնայ կարգ մը պարագաներու մէջ մէկ տարուան պայմանաժամը կրճատել՝ սովորական ինքնութեան թուղթ տալու համար :

Ժամանակաւոր ինքնութեան թուղթ ուզողները՝ եթէ աշխատաւոր են՝ պարտաւոր են նախապէս աշխատանքի նախարարութենէն արտօնութիւն ստանալ : Եթէ չպիտի աշխատին, պէտք է ապացուցանեն թէ բաւարար միջոցներ ունին՝ իրենց Ֆրանսա բնակութեան ժամանակամիջոցին ապրելու համար :

Ուսանողները պէտք է ներկայացնեն Ֆրանսական վարժարանի մը կամ օրինաւորապէս ճանչցուած մասնաւոր ղպրոցի մը արձանագրութեան վկայագիրը :

Բ. Սովորական բնակութիւն հաստատողներ.— Անոնք որ մէկ տարիէն աւելի բնակած են Ֆրանսայի մէջ, կրնան սովորական բնակիչներ դառնալու համար դիմում կատարել : Առնոց տըրուած ինքնութեան թուղթերը երեք տարուան համար արժէք պիտի ունենան (հիմակուան պէս) : Եթէ աշխատաւորէն, ձեռնհաս իշխանութենէն տըրուած արտօնագիր պէտք է ներկայացնեն : Եթէ չպիտի աշխատի, պէտք է ապացուցանեն թէ ունէք տարուան իրենց ապրուստին համար բաւարար միջոցներ ունին :

(Մնացեալը յաջորդով) ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

ԲԱԽՏԱՒՈՐԷՆ ԱՆԲԱԽՏԸ

Ժամանակէ մը ի վեր, նոյնիսկ պատերազմի տարիներուն Ցունաստանի մեր գաղութը ստիպուեցաւ իր աչքերը յառել աւելի բախտաւոր իր եղբայրներուն, մասնաւորաբար Ամերիկա եւ Ֆրանսա :

Բաղդատաբար աղքատ երկրի մը մէջ, պատերազմի գժնդակ վեց տարիներու դաժան օրերու ծանրութենէն կքած, յունահայ գաղութը իրաւունք ունէր յուսալու այդ օդնութիւնը իր քոյր գաղութներէն :

Ամերիկան անչուշտ ազատութենէն ի վեր լիուլի կը կատարէ իր պարտքը : Գիտենք որ Հայ Օգնութեան Մարմինը (Կ. Պոլիս) հազարաւոր տոլարներ կը քուէարկէ ամէն տարի, թէ կրթական պէտքերու եւ թէ օգնութեան գործին համար :

Ֆրանսան ալ անտարբեր չէ եղած, եւ իր պարտականութիւնը կատարեց պատերազմի ըն - թացքին աւելի քան մէկ միլիոն ֆրանքի դեղ, կաթ եւ դրամ հասցնելով Աթէնք :

Կը լսենք թէ վերջերս Ծիր. Կաթոլ Պաչը հազար տոլարի նոր օգնութիւն մը հասցուցած է Ցունաստան, իր բոլոր մասնաճիւղերուն գործօն մասնակցութեամբ :

Այսպէս Մարսէյլ տուած է 50.000, Վիէն 20 հազար, Ս. Շամոն 20 հազար, Վալանս 15 հազար, Կրընոպլը 16.540, Սէնթ Էթիէն տասը հազար, Տէսին տասը հազար, Ռոման վեց հազար, գումար 147.540 ֆրանք :

Անշուշտ ծով պէտքերու առջեւ համեստ է գումարը : Բայց սրտապնդիչ է երեւոյթը :

Ցունաստանի մեր եղբայրները ապահով են դոնէ որ մոռցուած չեն : Եթէ ամէն գաղութ, ամէն անհատ զգայ իր հայրենակիցին նեղ օրուան հասանելու պարտականութիւնը, շատ մը ցաւեր կը դարմանուին, գաղութէ գաղութ սրտի կապը կ'ըլլայ աւելի ամուր, եւ մեր ազգային դիմագիծէն կը սրբուին շատ մը անհաճոյ խորշոմները, գարձեալ զայն աւելի մաքուր, աւելի յստակ : ՍՕՍԻ

ՄԵՆՔ ԱԼ ...

ՎՈՒԼԻՒԶ.— Պատերազմին հետեւանքով — դինուորագրութիւն, տեղափոխութիւն, բռնի աշխատանք եւայլն,— կազմալուծուած էր Վոքլիւզի (կեդրոն՝ Ավինեոն) Հ. Յ. Դ. «Մուրատ» խումբը (երբեմն ենթակոմիտէ) :

Ադատագրութենէն վերջ, առժամապէս յետաձգած էինք վերակազմութիւնը :

Արդ, ընդ առաջ երթալով քաղաքացի Անդրէ Հինայիէնանի «ելոյզ» կոչին, տասնեակ մը ընկերներով անմիջապէս վերակազմեցինք խումբը, յառաջիկային ոտուարացնելու համար զայն :

Շնորհակալութիւն ներդաղթի լիաշօրէն :

Հ. Յ. Դ. «Մուրատ» Խումբ

ՄԱՌԻՇԱԼ ՔԻՍԷԼՐԻՆԳի դատավարութիւնը կը չարունակուի Վենսէնի մէջ : Դշ. օր կարդացուեցաւ ամբաստանեալին մէկ տեղեկագիրը, որ կը բաղկանայ 10.000 բառերէ եւ կը պարզէ «իտալացի ըմբոստներու գործունէութեան ահարկու աճումը» : Այս տեղեկագիրը պատրաստուած է անցեալ հոկտեմբերին, Լոնտոնի մէջ, ուր կը մնար ամբաստանեալը իբրեւ դերի : Քէսէլրինգ կ'ըսէ թէ չատ մը բաներու աչք փակած է, ի սէր իտալական բարեկամութեան, թէ ըմբոստներուն գործունէութիւնը կը սպառնար դինուորներուն բարոյական կորովին, թէ այդ գործունէութիւնը հակառակ էր միջազգային օրէնքի եւն. : Ընդունելով հանդերձ, որ ծայրայեղութիւններ գործուած են, կը մերժէ որեւէ պատասխանատուութիւն :

ՅՈՒՆ ՓԱՓԸՆի դատը վերջացաւ (գերմանական ատեանի առջեւ) : Վճիռը պիտի տրուի երկուշաբթի օր : Մառէշալ Մ[illegible]ի համար նպաստաւոր վկայութիւններ տուին երեք դատապարտեալ նախարարներ, Շփեր, Նէօյրաթ եւ նախկին ծովակալ Ռաէր, բանտէն արձակուելով :

ՀՆԴԿԱՋԻՆԷՆ հասած վերջին տեղեկութեանց համաձայն Հանոյ քաղաքը վերջնապէս մաքրուած է եւ Ֆրանսացիները անմիջապէս տեղաւորուած են : Կռիւները կը շարունակուին ուրիշ վայրերու մէջ :

Պաշտօնեաներու գործադուլը պիտի արգիլուի՞

Նախարարական խորհուրդը միաձայնութեամբ հաւանութիւն յայտնեց օրինագծի մը զոր առաջարկած էր վարչապետը եւ որուն համաձայն ապօրէն կը համարուի կալով մը պետական պաշտօնեաներու աշխատանքի կամաւոր դադարումը (գործադուլ) : Օրէնքը մասնաւորապէս նկատի ունի ոստիկանութիւնը եւ ուրիշ անհրաժեշտ պաշտօնեաներ որոնց աշխատանքի դադարումը կրնայ վնասել բարեկարգութեան եւ ապահովութեան :

Օրէնքը պատրաստուած է ի նախատեսութիւն պետական պաշտօնեաներու ընդհ. գործադուլի մը որուն ազդարարութիւնը տեղի ունեցաւ անցեալ որբաթ օր, տեւելով չորս ժամ : Այդ օրը ժամը 16էն սկսեալ հրապարակային ցոյցեր կատարեցին ոստիկանները, թղթատարական եւ հեռագրական պաշտօնեաները, ուսուցիչները եւ ուրիշ բազմաթիւ պետական պաշտօնեաներ, Չլսուելով ամէն չարժում :

Նոր օրէնքին տրամադրութեամբ, պետական պաշտօնեաները երբ գժդոհ ըլլան իրենց թոշակէն եւ ուրիշ պայմաններէ, իրաւունք պիտի ունենան դիմելու պետական պաշտօնէութեան դերագոյն խորհուրդին, փոխանակ ընդհ. գործադուլ յայտարարելու :

★ *Դժգոհութիւնը հետզհետէ կ'աճի, թերեւս դադարման հետեւանքով : Կառավարական տեղեկատուն չատ համառօտ լուրեր կուտայ մեծ մասով պետական : Լրագրավաճառները ծախելիք բան չունենալով, հին պարբերականներ, դիրքեր եւն. կը չարեն սեղաններուն վրայ : Երկկուսան չարաթաթերթերն ալ չհրատարակուեցան :*

★ *Երկկ նոր գործադուլ մը սարքեցին հրանիւթի (էսանս) բաժնող կայաններու 2000 բանուորները, որոնք գժդոհ են իրենց չահէն : Հաւանական է որ գործադուլ տարածուի ամբողջ երկրին մէջ : Բանուորները կ'ըսեն թէ 1939ին 35 ֆրանք կը չահէին 100 լիտրի վրայ, իսկ հիմա կը չահին 74 ֆրանք : Կը պահանջեն 150 ֆրանք չահ : Միւս կողմէ կը դանդատին թէ կառավարութիւնը պահանջած է որ օդնեն երեւան հանելու համար կեղծ տոմսերը : Փետրուար 11ին անգամ մը դուցած էին հրանիւթի չեմարանները, իբրեւ առաջին ազդարարութիւն :*

Այս գործադուլն ալ չատ մը անպատեհութիւններ ունի, մանաւանդ որ թերթ չկայ եւ մարդիկ բերնէ բերան կը լսեն չատ մը բաներ : Հանրակատքերը (օթօպուս) կը բանին, քանի որ իրենց հրանիւթի չեմարանները կախում չունին միւսներէն :

Հնդկաստան անկախութիւն պիտի ստանայ

Անգլիական կառավարութիւնը ստիպողաբար Լոնտոն հրաւիրեց Հնդկաստանի փոխարքան, Լորտ Ուէյվըլ : Իրաղեկներ կը հաւաստեն թէ վերջնապէս ետ կանչուած է, հարթելու համար Հնդկաստանի անկախութեան ճամբան : Երկկ վարչապետ չատ կարեւոր յայտարարութիւն մը պիտի ընէր այս մասին : Նոյն աղբիւրին համաձայն, Հնդկաստան կատարեալ անկախութիւն պիտի ստանայ թերեւս մէկ տարիէն : Վարչապետին յայտարարութենէն անմիջապէս վերջը մասնաւոր դեկուցում պիտի տրուի մամուլի ներկայացուցիչներուն :

Կառավարութիւնը միեւնոյն առեն Սպիտակ Տետրակ մը հրատարակեց, պարզելով Հնդկաստանի սահմանադրական պայքարին ելեւէջները :

Օրուան լուրերը կը հաստատեն թէ կարելի չէ հաչտեցնել Հնդիկներուն եւ Իսլամներուն պահանջները : Անգլիա այս հարցին մէջ ալ անելի մատնուած է, ինչպէս Պաղեստինի մէջ : Հնդիկները անցեալ չաբթու վերջնագիր մը յանձնած էին փոխարքային, անմիջական պատասխան խնդրելով Լոնտոնի կառավարութենէն : Իսլամներն ալ անվաւեր եւ ապօրէն կը հռչակէին սահմանադիր ժողովին դումարումը, միեւնոյն առեն կը պահանջէին լուծել զայն : Մէկ խօսքով կատարեալ թերճուկ :

ԱՆԳԼԻՈՑ վարչապետը յայտարարեց երեսփոխանական ժողովին մէջ թէ կառավարութիւնը կը յուսայ վերահաստատել էկոնոմական հոսանքը, կարգ մը չրջաններու մէջ, այս երկուչաբթի : Հակառակ ցուրտին սաստկութեան, կարելի եղած է 3.747.700 թոն ածուխ արտադրել անցեալ չաբթու, ինչ որ 19.600 թոն աւելի է, բաղդատելով 1946ի նոյն չաբթուան հետ : Հոսանքի կրճատման հետեւանքով անպործութեան դատապարտուած են 310.000 բանուորներ : Ձիւն-ձմեռը կը չարունակուի նոյն սաստկութեամբ : Հիւսիսային ծովուն մէջ սառնակոյտեր կազմուած են, վտանգելով ձկնորսութիւնը եւ ածուխի փոխադրութիւնը : Կը վախցուի որ պարենաւորման տագնապ մըն ալ ծագի, իբրեւ հետեւանք ածուխի նուազութեան :

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻԹԻՆ կը հեռագրեն թէ Միջին Արեւելքի բրիտանական հրամանատարի հրահանգով, այսուհետեւ անգլիացի զինուորներուն արգելուած է այդ քաղաքը մտնել :

(Նուիրու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ

«ՊԱՐՏԱՎՈՐ», «ԶԱՐԳՈՑՈՂ», «ՍՈՒՐՀԱՆԴԱՐ»

(Պատասխանատու քարտուղարներ)

Մոսկվայի «Ճառագ», Մոսկվայի Կոմկուսի (բ) Կենտկոմի և Մոսկվայի Խորհրդի «Տնտեսական կյանք» (Մոսկ. Կոմկուսի), 1947 Ցուցարար, Փ. Սարյան, Փ. Քոչար։ Պատասխանատու խմբագիր՝ Ա. Ա. Ժդանով։ Հրատ. պատ. Մեհր Հարությունյան։ Խմբագրության հասցեն՝ Երևան, Կոմկուսի (բ) Կենտկոմի շենք։ Հեռ. 3-11-22։ Տպարան «Հայաստան», Երևան, Աբովյան 124։ Տպ. պատվեր 1947 թ. № 1-1-1-

ծագումը» (Գ. Ղափանցեան), «Հայերէնի բացատրական բառարան» (Ստ. Մալխասեան), «Ուրարտուի պատմութիւնը» (Բ. Պիոտրովսկի), «Ռուս-հայերէն համառօտ բառարան» (Ա. Ղաբլիթեան, Ե. Տէր-Մինասեան եւ Մ. Գէորգեան), «Դաւիթ Անյաղթ» (Վ. Զալոյեան), եւն:

Անցեալ տարի Ակադեմիային երկու իսկական անդամներու,— Ստ. Մալխասեանին եւ Վ. Համբարձումեանին եւ մէկ թղթակից անդամ Բ. Պիոտրովսկիին աշխատութիւնները արժանացան Սթալինեան մրցանակի:

Այս տեղեկութիւնները կը քաղենք «Ս. Հայաստան»ի Յունուար 18ի խմբագրականէն, որ իր դնահատանքին հետ դիտողութիւններ ալ կը յայտնէ.

— «Գիտութիւնների Ակադեմիայի ձեռք բերած նուաճումները անվիճելի են, բայց դրա հետ միասին անվիճելի է նաեւ այն փաստը, որ Ակադեմիայի մի շարք ինստիտուտներում դեռ զոյութիւն ունեն լուրջ թերութիւններ: Ոչ բոլոր ինստիտուտներում է դիտական աշխատանքի մակարդակը դտնւում իր կոչման բարձրութեան վրայ, ոչ միշտ է, որ հետազօտական աշխատանքը կատարւում է նպատակասլաց կերպով, հետապնդելով կոնկրետ պրօբլեմների, մեր սովետական հասարակութեան պահանջներից բխող հարցերի լուծումը: Այդ կարգի թերութիւններ ունեն Քիմիական, Անասնաբուժական, Գրականութեան ու Պատմութեան ինստիտուտները եւ Հողագործութեան սեկտորը: Պատմական գիտութեան եւ գրականագիտութեան ասպարէզում դեռ չեն վերացել լիբերալ-լուսաւորչական տենդենցներ (ձգտում), որոնք դառնում են դէպի պատմական ճշմարտութեան կոպիտ աղաւաղում եւ անցեալի առանձին դործիչների եւ հիմնարկների սխալների սքօղում: Շատ քիչ ուշադրութիւն է դարձւում պատմութեան սովետական շրջանի ուսումնասիրութեան վրայ»:

★ Գիտութեանց Ակադեմիայի նախագահ ընտրուեցաւ Վ. Հ. Համբարձումեան, որ ծնած է 1908ին եւ մի ջերմաջրային համբաւ կը վայելէ: Ունի աւելի քան 60 գիտական աշխատութիւններ աստեղագիտութեան մասին: Վարձատրուած է Լենինի եւ Աշխատանքի Կարմիր Դրօշի շքանշաններով: Անցեալ շաբթու ընտրուեցաւ անդամ Հայաստանի Գեղարդոյն Սովետին (Խորհուրդ):

ԴՈՒՍԻՈՑ ՆԱՒԿԻՆ վարչապետը, Ալեքսանդր Քերենսկի եւ պրոֆ. Միխայէլ Քարփովիչ նամակ մը ուղղելով ամերիկեան թեոզեերուն, մինչ-չին պաշտպանութիւն կը խնդրեն ռուս տարադիրներուն համար: «Մենք կուչ կ'ընենք բոլոր քաղաքական կուսակցութիւններուն, բացի համայնականներուն, որոնք ամէն տեղ եւ միշտ Մոսկուայի դործակալներն են: Թող աչերը յիշեն որ մեզմէ շատեր տառապած եւ հալածուած են, որովհետեւ միայն կապուած են հայրենիքի աւանդութեանց: Թող ձախերը չմոռնան, որ քաղաքական տարադիրներուն վեց մասը գիւղացի եւ բանուոր է»: Կոչը ուղղուած է նաեւ քրիստոնեայ աշխարհին:

ՁԱՑՆԵՐ ԴԱԻԱՌԷՆ

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԶՈՑՔ ՄԸ

Վիէն (Յառաջ),— Հ.Յ.Դ. Կոմիտէն Փետր. 8ին կազմակերպած էր ընկերահամակրական խնջոյք մը, Պ. Խաչիկ Պետրոսեանի սրճարանին մէջ:

Ընկերներ եւ համակիրներ սիրով պատասխանած էին հրաւէրին: Պաշտօնական բացումը չկատարուած, ժողովուրդը կերմիկ մթնոլորտ մը ստեղծած էր արդէն: Ընկ. Ս. Դալուստեանի հրաւէրով ամէնքը յոտնկայս երգեցին լիաթոք «Մշակ Բանուոր»ը իբրեւ բացման երգ: Յետոյ ընկերը բացատրութիւններ տուաւ հաւաքոյթի մասին, ըսելով թէ սոսկ ժամանց մը չէր, այլ յարմար առիթ մը ստեղծել լսելու համար որոշ խօսքեր այն անտեղի պայքարի մասին որ կը մղուի աւետնի մը ի վեր Հ.Յ.Դաշնակցութեան դէմ:

Ներկաները իրենց արդար ընդվզումը յայտնեցին մանաւանդ անոր համար որ պայքարողները «պաշտօնական», «պետական» անձնաւորութիւններ էին, նոյն իսկ «համերաշխութիւն» քարոզողներ: Հայրենակից մը՝ (Փ.Մ.) իր ցասումը յայտնելու համար այս յետպատերազմեան խաչակրութեան դէմ, 1000 ֆրանք նուիրեց Հ.Յ.Դաշնակցութեան Ֆոնտին:

Ընդարձակ եւ յարմար ակումբ մը ունենալու առաջադրութեամբ, նուիրատուութեան ցանկ մը բացուեցաւ եւ 20 վայրկեանի մէջ գոյացաւ 41 հազար ֆրանքի դումար մը:

Սեղանապետի դժուարին պաշտօնը յաջողապէս վարեց Պ. Հ. Թորոսեան: Եղան մեներգներ, խմբերգներ եւ ուրախ մթնոլորտին յարմար մենախօսութիւններ, եւ այսպէս տեւեց մինչեւ առաւօտեան ժամը 2:

Թղթակից 1947

ՆՈՐ ՄԱՄՆԱՁԻԻՂ ՄԸ

ՓՈՆ ՏՕՊՆԱ.— Փետր. 9ին տեղի ունեցաւ Կապոյտ Աչի նորակազմ մասնաճիւղին բացման հանդէսը, մեծ յաջողութեամբ: Այս յաջողութիւնը, կը պարտինք մասնաւորաբար, Վալանսի եւ Ռոմանի մասնաճիւղերուն, ինչպէս եւ զաղութին հայրենակիցներուն որոնք, նիւթապէս եւ բարոյապէս քաջալերեցին ձեռնարկը:

Վալանսէն Տիկ. Կօշկակարեան կարդաց չատ դեղեցիկ ուղերձ մը՝ իսկ Ռոմանէն Տիկին Շէհիրլեան քանի մը չերմ խօսքերով ողջունեց նոր մասնաճիւղը: Գեղարուեստական բաժինը սպասուածէն չատ աւելի դեղեցիկ էր: Հակառակ կարճ ժամանակամիջոցին, սահուհիները չատ լաւ սորված էին իրենց դերերը եւ մեծապէս դովելի էին իրենց մաքուր արտասանութեամբ: Պէտք է յիշեմ մասնաւորաբար քանի մը սանուհիները,— օրիորդներ Հնազանդ Ժամկոչեան, Անահիտ Օհանեան, Ադատուհի եւ Արտեմիս Տէր Նազարէթեաններ: Փոքրիկներն ալ իրենց երգերով ու ոտանաւորներով յուզեցին հանդիսականները: Փոքրիկներ Հայկանոյշ Պարսամեան, Լուիզ Ալէքեան, Վալանթին Աչտաուրեան, Պօյաճեան, Օհանեան քոյրերը չերմացան զնահատուեցան, իսկ հայկական պարերը մեծ խանդավառութիւն ստեղծեցին զաղութին մէջ: Շնորհաւորելի են Տիկիններ Մաւի Թէրզեան եւ Մ. Սիւրմէնեան, որոնք չանք չէին խնայած սորվեցնելու անվարժ երիտասարդուհիներուն:

Մասնաճիւղը նոր է, բայց չատ դեղեցիկ եւ օդտակար ծրագիրներով ճամբայ է ելած եւ կը խորհի յառաջիկայ մարտին բանալ դպրոց մը:

Գառնուկ մը աճուրդի դրուեցաւ կնքահայրութեամբ Պ. Կօշկակարեանի, որմէ դոյացաւ 15.600 ֆրանք: Հանդէսը փակուեցաւ բարձր տրամադրութեամբ: — Թղթակից

ԿՈՉ ՁԱՐՍԱՆՃԱԳՅԻՆԵՐՈՒՆ

ՄԻՐՊԻԼ.— Համախարբերդի Հայրենակցական Միութիւնը առաջարկած է իր դաւառներու Հայր. Միութիւններուն, ձուլուիլ իր ծոցին մէջ, եւ կազմել նահանգային ուժ մը: Այս առաջարկը Լիոնի Զարսանճագցիներու մեծամասնութեան կողմէ պաղ ընդունելութիւն դտած է, իսկ ոմանց կողմէ ալ զնահատուած:

Քանի մը սրտցաւ հայրենակիցներ, բերանացի եւ թղթով դրաւոր դիմեցին եւ կարծիքնուէրեցին, որով-հետեւ մէկն էի անուցմէ, որ կրացան հիմը դնել Զարսանճագի Հայր. Միութեան, Լիոնի մէջ (1927).

Հայրենակիցնե՛ր, միանալ Խարբերդի Հայր. Միութեան չի նշանակեր Զարսանճագցիներու արժանապատուութեան նուաստացում, այլ ուժերու կեդրոնացում: Այս է ժամանակին պահանջը: Մեր մէջ գործող անձեր չմնային, ոմանք Ամերիկա մեկնեցան, ուրիշներ Հայաստան, իսկ ոմանք այլ իրենց գործերու բերումով հեռու կը մնան: Խարբերդի Հայր. Միութիւնը միշտ պիտի ունենայ իր մէջ գործող անձեր: Մենք միանալով, կրնանք օգտուիլ թէ՛ մտաւորապէս եւ թէ նիւթապէս:

Ներկան վերաշինութեան շրջան մըն է: Խարխափիլ անցեալով, քննադատել, վհատիլ, ժամանակի կորուստ է: Վստահ եղէք, Խարբերդի նահանգային ուժը ամէնէն կենսունակ Միութիւնը պիտի ըլլայ, եթէ յաջողի իր դաւառներու պէսպէս միութիւնները իր ծոցին մէջ քաշել: Անչուշտ այս ձեռնարկին իրականացումը կախում ունի նահանգային վարչութեան կորովէն:

Հայրենակիցնե՛ր, առարկելիք ոչինչ ունինք, մեզմէ ամէն դաղթող Նոր-Խարբերդի վրայ կ'արձանադրուի. պիտի ըլլանք հոն, ուր բնիկ Խարբերդցին կ'ըլլայ. ուրեմն, ամէն թիւրիմացութիւն ինքնին լուծուած է: Այս է իմ կարծիքս: Այսպէս ալ կը թելադրեմ: Զարսանճագցինե՛ր, միացէք Խարբերդի Նահանգային Հայր. Միութեան: Այսպէս սատարած պիտի ըլլաք Նոր-Խարբերդի եւ մեր սիրելի հայրենիքի բարգաւաճման:

Մ. Մարտիրոսեան

ՍՏԱՑԱՆՔ

Հ.Մ.Ը.Մ. ՀԱՑ ՍԿԱՈՒՏ, թիւ 7—8 Հոկտեմբեր Նոյեմբեր 1946: Տարեկան բաժնեգին 600 Ֆրանք: Հասցէ.— 32—34 rue St. Lazare, Paris (9):

«ՑԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԽԱՉԸ

Քիւրդը լուռ էր այժմ: Նա լինճ նայեց, մեր աչքերն իրար հանդիպեցին եւ մի քանի վայրկեան մենք անկարող եղանք հեռացնել իրարից մեր հայեացքները: Մեղանից իւրաքանչիւրն աչխատում էր հասկանալ, թէ ի՞նչ է մտածում իր հակառակորդը այդ րոպէին: Ոչ մի կասկած չկար, որ երկուսիս դանդերի մէջ եռացող մտքերն էլ միմեանց վերաբերմամբ ահաւոր էին: Այդ մենք հասկանում էինք, կարդում էինք իրար աչքերում փոխադարձաբար: Ես հասկացայ, որ այդ դնդանը օձի անակնկալ յաղթանակով կատաղած, որոշել է ինձ սպանել: Այդ ես չատ լաւ կարդացի նրա աչքերում, որոնց արտայայտութիւնը այժմ աւելի չարագուշակ էր, ես ճանաչում էի Քիւրդի աչքերը: Բայց ես էլ էի մտածում: Օձի եւ արագիլի կռիւը իմ մէջ էլ մի փոփոխութիւն առաջ բերեց: Ես դեռ երբեք չէի լսել թէ օձը արագիլին կարող է խեղդել. յայտնի է, որ արագիլն է օձի մահաբեր թշնամին, նրա մարմնացած ճակատագիրը. այդի՞նչպէս պատահեց, որ այսօր այդ ճակատագիրը սխալ դուրս եկաւ: Աստուած, որ չի թոյլ տալիս օձի նման զզուելի սողունն անդամ անարդար զոհ դառնայ արագիլին, նոյն Աստուածը մի՞թէ պիտի թոյլ տայ, որ այս Քիւրդը, օձից տասն անդամ զզուելի այս արարածը իմ ճակատագիրը տնօրինի: Չէ, ճակատագիրը սխալ է, մտածեցի ես... պիտի ճար տեսնել:

Եւ ես սկսեցի մտածել ւերկա՛ր, երկա՛ր... Հնարք էի փնտռում. բայց ի՞նչ հնարք, մի դանակ էլ չունէի: Այդ րոպէին աչքս ընկաւ Քիւրդի այն սիրուն դաշոյնին, որ խրել էր իր գոտին... — Ա՛խ, դոնէ այն իմ ձեռքում լինէր, մի՛յն այն:

— Գնա՛, որոտաց Քիւրդը. ի՞նչ ես կանդնել:

Ես չարժուեցի, մենք մտանք մի ձոր, խուլ, ամայի ձոր: Քիւրդն սկսեց իր չուրջը նայել. նրա չարժումները անհանդիստ էին: Նա յանկարծակի ցած էր առնում հրացանն ուսից, կրկին ուսն էր ձգում: Ես զգայի, որ մօտ է վախճանը: Ես ինձ համար անհրաժեշտ էր, որ Քիւրդի առջեւը չլինեմ, դա վտանգաւոր էր:

— Շո՛ւտ, չո՛ւտ դնա, չտապեցնում էր Քիւրդը: Նա աչխատում էր անդադար, որ ես իր առջեւը լինեմ. այդ ես դիտէի. իսկ ես ճգնում էի նրա հետ հաւասար գծով ընթանալ: Մենք հասկանում էինք իրար. մենք լուռ կռւում էինք, կեանքի մահու կռիւ, որ ահաւոր էր մանաւանդ իր դաւաճան խորհրդաւորութեամբ...

Ես կանգ առայ յանկարծ. պէտք էր տրեխիս թելը պնդացնել: Քիւրդը հասաւ ինձ, նոյնպէս կանգ առաւ ես առանց դլուխս բարձրացնելու վարից դիտեցի նրա դէրքը. նա իմ աջ կողմն էր կանդնած, դաշոյնի սպիտակ կոթը դուրս ցցուած գօտկի միջից:

— Շո՛ւտ արա՛, պրծի՛ր, Ֆլա, կռնչեց նա զայրացած, տեսնելով իմ դանդաղութիւնը:

Եւ յանկարծ դլուխս բարձրացրի. Քրդի գօտկից վայրկենապէս դուրս քաշեցի դաշոյնը, եւ մինչեւ որ նա ապշած ու սարսափած պաշտպանուելու որ եւ է փորձ կ'անէր, փայլուն դաշոյնը մինչեւ կոթը ահագին թափով նրա կուրծքը մխեցի: Վայրենին ոռնաց եւ գետին գլորուեց... Ես փրկուած էի: Ահա այն փրկարար դաշոյնը ...

Խայը դուրս քաշեց իր գօտուց մի փղոսկրէ կոթով դաշոյն ու դրեց բազմականների առաջ: Ծրագիր առաջ վայլուն պողպատը պաղ պաղ վայր էր արձակում: Ամէնքը ծնկների վրայ ընկած, լուռ դիտում էին այդ ահաւոր զործիքը, որ մարդկային անզօր ձեռներում լուծել էր ճակատագրի բարդ հանդոյցը: Փոքրիկ, կլորած, ողորմելի Խայը հսկայ դարձաւ ամէնքի աչքին. նա «աժդահա» էր, նա իշխում էր իր ճակատագրի վրայ, ծաղրում էր իր բախտը: Նա իրաւունք ունէր:

— Ես ճակատագրին չեմ հաւատում, կրկնեց վերստին Խայը վեհ յամառութեամբ, բայց այդ բառերն այս անգամ ծիծաղ ու զայրոյթ չառաջացրին, այլ պատկառանք ու մտքե՛ր, փրկարար մտքե՛ր, որպատն խորհուրդներ:

Խայը վերցրեց իր դաշոյնը, գօտիկը խրեց, դուրս գնաց դռմի դռնից. բազմականները մնացին լուռ...

Դրսում քամին չարունակում էր ոռնալ, բայց նա այլեւս չէր խօսում ճակատագրի հզօր չախչախիչ ուժից: Քամու բազմազան աղաղակների մէջ մարդիկ այժմ կարդում էին պայքարի ու ազատութեան գոռ չեչտերը...

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

1898 (Վերջ)

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ժառանգաւորաց վարժարանէն չորս երիտասարդ վարդապետներ Մ. Նահանգները հասնելով, պաշտօնի կոչուած են Թրոյի, Ֆիլատելֆիոյ, Փրովիտէնսի եւ Քանատայի մէջ:

ՔՍԱՆ ՆՈՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐ պիտի բացուին Հայաստանի մէջ, կառավարութեան արտօնութեամբ: Գէորգեան ճեմարան ընդունելու համար 1945—46 տարեշրջանին դիմում կատարած էին հարիւր հոգի, այս տարի 200ը պիտի անցնի, բայց պիտի ընդունուին միայն 40 հոգի: Մեծ դժուարութեանց կը հանդիպի քահանաներու խնդիրը:

ԱՆԳԼԻՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՁԻՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ առաջին նախապիծը կը քննուի Ֆրանսայի արտաքին նախարարութեան կողմէ: Այս նախապիծը Ֆրանսականէն կը տարբերի հետեւեալ հիմնական կէտին մէջ.— Անգլիական ծրագրով, երկու երկիրները պարտաւոր են զինուորական գործողութեան ձեռնարկել Գերմանիոյ դէմ, եթէ նախայարձակման որոշ դէպք մը պատահի, մինչդեռ Ֆրանսական նախաւիծը կ'առաջարկէ հաւաքաբար գործել երբ նախայարձակմանսպառնալիք մը տեսնուի: Անգլիական ծրագիրը հիմնուած է անգլեւխորհրդային դաշինքին վրայ:

ՀԻՆՏՏՆՊՈՒՐԿԻ փայտէ կերպարանքը (էոիժի) որ շինուած էր առաջին Մեծ Պատերազմին, քանդուելով իբրեւ վառելանիւթ գործածուեցաւ Պերլինի մէջ, որ կը դողայ ցուրտէն:

ՖՐԱՆՔԵԼԵՀԱԿԱՆ ՁԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ, որ կնքուած էր 1921ին, պիտի վերաքննուի նոր հիմերու վրայ: Այս դաշնագիրը բացորոշապէս հակախորհրդային հանգամանք ունէր եւ կնքուած էր այն ժամանակ երբ Լեհաստան կը յաղթէր Խ. Միութեան բանակին, Ֆրանսայի աջակցութեամբ: Ուրեմն այլեւս չի համապատասխաներ նոր կացութեան: Նոր դաշնագրին դուրս պիտի ձգուին հակախորհրդային տրամադրութիւնները, մանաւանդ որ Խ. Միութիւնը եւ Լեհաստան այսօր կապուած են մասնաւոր դաշինքով մը:

ՍՊԱՆԻՈՑ միապետականները կ'օգնեն հանրապետական կառավարութեան ընդդէմ զօր. Ֆրանքոյի: Մինչեւ անգամ կը հաստատուի թէ մօտերս խորհրդակցութիւն մը պիտի կատարուի, միասնաբար գործելու եւ ներկայ իշխանութիւնը տապալելու համար:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԻՆ առթիւ, որ պիտի դումարուի Մոսկուայի մէջ, Մարտ 10-ին, արտաքին նախարարներու փոխանորդները երեք օր խորհրդակցեցան, փոքր պետութեանց մասնակցութեան մասին: Համաձայնութիւն գոյացած չըլլալով, հարցին լուծումը յետաձգուեցաւ խորհրդաժողովին: Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներու ներկայացուցիչները կ'ուզէին որ փոքր պետութիւնները աւելի լայն իրաւասութիւններ վայելեն, իսկ Խ. Միութիւնը կը ձգտի սահմանափակել այդ իրաւունքները:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻՆ կը հեռագրեն թէ հրէական Հականա կազմակերպութիւնը, որ օրէնքէ դուրս հռչակուած է Անգլիացիներուն կողմէ, ութ ահաբեկիչներ «առեւանգելով» հարցաքննեց եւ ազատ ձգեց: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ առանց այս դործողութեան ահաբեկիչները աւելի բազմաթիւ ականներ պայթեցուցած պիտի ըլլային քանի մը օր առաջ: Հականայի անդամներուն թիւը կը հաշուէն 80 — 100 հազար եւ կ'աջակցի Հրէական Գործակալութեան: կարծողներ կան թէ կրնայ արագօրէն սանձել քանի մը հազար ահաբեկիչները, եթէ Անգլիա աւելի հաշտարար դիրք մը բռնէ, օրինակ՝ վերջնէ ներգաղթի դէմ հաստատուած արգելքը: Անգլիացիները 3040 Հրեաներ հեռացուցած են Երուսաղէմէն, զինուորներ տեղաւորելու համար:

ՍԱՍՏԻԿ ՑՈՒՐՏԸ կրնայ տեւել մինչեւ փետր. 24, նոյնիսկ մարտ 3, համաձայն վերջին տեղեկադիրներու: Ատլանտեանի տաքութեան ալիքը, որ սովորաբար կը տարածուէր դէպի հիւսիսային Եւրոպա, այժմ ամփոփուած է Միջերկրականի ափերուն վրայ: Ներկայ ձիւն-ձմեռը չատ կը նմանի 1927ի ձմրան, թէեւ այն ատեն ձիւն չկար:

ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ ԼԵՀԵՐ որոնք արտասահման կը գտնուին, իրենց երկիրը պիտի վերադառնան այս տարուան ընթացքին: Միայն Գերմանիոյ տարածքերու կայաններ մէջ կան 300.000 Լեհեր: կառավարութիւնը պիտի համոզէ որ վերադառնան:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը գիր մը ուղղելով խորհրդարանին, առաջարկեց ամիլջապէս ջնջել 24 բացառիկ օրէնքներ, իսկ աստիճանաբար՝ ուրիշ 56 օրէնքներ որոնք հաստատուած էին պատերազմի ընթացքին:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ փետր. 12—18

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք.—

Վիլէօրպան՝ Մուր. 750, Փարիզ (10)՝ Փափ. 750, Մարսէյլ՝ Գործ. Թիւ 559—564, Լայ լէ Ռոզ՝ Ֆէն. 4000, Սեվրան՝ Նազ. 300, Պ. Ալի՝ Ալիք. 500, Վալանս՝ Դաւ. 1000, Ամերիկա՝ Իշխ. 600, Վիէն՝ Մաթ. 875, Վիէն՝ Արշ. 700, Քէյ. 500, Թոր. 800, Տօն. 500, Լուս. 500, Անդ. 750, Փափ. 500, Խաչ. Հազար, Ս. Ան՝ Գործ. Ճունուարը, Կարտան՝ Գործ. Ճունուարը, Փոն տիւ Շէրլիւ՝ Գործ. Դեկտ. եւ Ճունուարը, Սէն Լու՝ Գործ. Ճունուարը, Սէն Լու՝ Ման. Հազար, Պորտօ՝ Վարդ. 900, Մարդ. 1000, Փարիզ (5)՝ Գապ. 500, Կրընոպլը՝ Ինճ. 500, Պելֆոր՝ Թար. Հազար, Առնուվիլ՝ Պայ. 300, Փարիզ (10)՝ Վար. Հազար, Քաշան՝ Մրխ. Հազար, Սէն Ռէմի՝ Նօտ. Հազար, Մարսէյլ՝ Քէչ. 500, Սէվրան՝ Իմմ. 500, Փարիզ (2)՝ Սար. Հազար, Փարիզ (19)՝ Սար. Հազար, Թուլոն՝ Ճոլ. 600, Ս. Անթուան՝ Գամ. 500, Մարսէյլ՝ Աճէ. Հազար, Պոմոն՝ Գործակալ յունուարը, Լիոն՝ Գործակալ Ճունուարը, Վոթլիւզ՝ Գաո. 500, Մարսէյլ՝ Քիր. 300, Մարսէյլ՝ Դաւ. 700, Լէ Վալոն՝ Տօն. Հազար, Մարսէյլ՝ Գործ. Թիւ 565—570, Փարիզ (17)՝ Սար. Հազար, Մէօռոն՝ Ռէյ. 1000 Ֆրանք:

Գ. Մ. ԱԼԻՄՇԱՀ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ՄԱՐՍԷՑԻ ՄԷՋ

23 Փետրուար կիրակի ժամը 20.45, ԳԱԶԱ ՏԻԹԱԼԻԱՅ ՄԷՋ:

Մասնակցութեամբ Մարսէյլի Թատերական մեծ նուագախումբին եւ

Օր. Աստղիկ Առաքելեանի

որ պիտի երգէ Սայաթ Նովայէն Դ. Ղազարեանէն եւ Ալէմշահէն ժողովրդական երգեր:

Կարեւոր.— Նոյն օրը տոմս պիտի չծախուի: կանխաւ ապահովելու համար դիմել՝

MALAKIAN: 3 Bld. Th. Turner, L. 09102.
EXERDJIAN: 40 La Canebière. C. 30-88.
CHEHIGUIAN: Pharmacie, 1bld. d'Athines,C.33-80.
DURAND: 85 rue d'Aubagne, C. 50-75.
DIRADOURIAN: 2 rue Philippe de Girard.
E. ARMEN: 39 rue St. Savournin, G. 76-83.
CHEHIGUIAN: 334 Ch. St. Julien, G. 91-66.
DER. MINASSIAN, 40 rue Centrale, N. 92-67.
ALEXANIAN: St. Loup, Marseille.

Տեղերը թուազրուած են:

Տարեկան պատահականիս

Ալֆորվիլի ԱՂՔԱՏԱՒՆԱՄԻ մասնաճիւղին, Շաբաթ 8 մարտ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Maison Brûlé՝ պարասրահը, իր orchestreով, (Marneի եզերքը Quai d'Alfort (Pont de Charenton): Սպասվական, կովկասեան եւ հայկական երգեր ու պարեր, ճոխ պուֆէ դիւրամատչելի գիներով: Սեղանները թուազրուած են, ապահովել: Դիմելով Café Léger, 29 rue Clery, Paris (2), Radio Davros, Café Philippe (Déragopian) à Alfortville:

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Մխիթեան ընդհ. ժողովը դումարուեցաւ Փետրուար 16ին Փարիզ, Հայրենակից Հրայր Սասունի սրահը: Օրակարգի հարցերը լուծելէ եւ լսելէ վերջվարչութեան գործունէութեան զեկուցումը, ժողովը վերահաստատեց նախկին վարչութիւնը: Հանդուցեալ Խորէն Փոսթոյեանի տեղ ընտրուեցաւ Հայրենակից Գէորգ Մխրոյեանը: Վարչութեան կազմն է.— Խաչիկ Մկրտիչեան (ատենապետ), Ստեփան Ալեքսանեան (պանձապետ), Գէորգ Մխրոյեան, Շաւարշ Տէր Պարսամեան, Արմենակ Ներսէսեան եւ Ֆիլիպ Աստուրեան, անդամներ, իսկ քարտուղար՝ Լեւոն Տօնիկեան, որուն հասցէին պէտք է ըլլան թղթակցութիւնները: L. Doniguian, 52 rue Gustave Courbet, Bagneux, Seine (France):

ԿԱԹՈՂ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԸ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Արտաւազդ արք. պիտի պատարագէ այս կիրակի առաւոտ ժամը 8.30ին, Salles des Fêtes, 27 Ave. de Vizile: Կէս օրէն վերջ ժամը 3ին բանախօսութիւն նոյն սրահին մէջ:

ԹԷՆԻՍԻ ՀԱՅ ԱԽՈՑԵԱՆ ՄԸ

Հայ մարզիկ մը՝ Վրէժ Գէորգեան, Փարիզի իր պատկանած Ֆրանս. խումբին (U. S. T.) թէնիսի ախոյեանութիւնը չահելով ուրիշ խումբերու հետ կատարուած 1946ի մրցումներուն մէջ ալ finaleի ախոյեանութիւնը խլած եւ արժանացած է արծաթեայ բաժակին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի Փետրուար 23ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ յետ պատարագի, ժամը 11ին, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Տէր եւ Տիկին Վարդանեաններու եւ իրենց զաւակներուն կողմէ իրենց մօր եւ մեծ մօր ողբացեալ *ՏԻԿԻՆ ՍՕՖԻԱ ՊԱՊԱՍԵԱՆի* (Հայաստան վախճանած) եւ իրենց սիրեցեալ զաւկին *ԳՈՒՐԳԷՆ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆի* մահուան երրորդ տարելիցին առթիւ: կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները:

ՅԵՐԵԿՈՑՔ - ԽՆԴՈՑՔ, Մալաթիոյ կրթասիրաց ընկերութեան, Մարսէյլի մասնաճիւղին, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30ին, Մօն Էթուալ սրահին մէջ, 278 Chemin de St.Julien,Beaumont Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ հաճելի անակնկալներ, ճոխ պուֆէ: Մուտքը ազատ է:

Couverture-Plomberie

Կը ստանձնեմ կազմ, ջուրի լոկարանի եւ նման գործերու համար՝ ամէն կարգի աշխատանք, հայթայթելով անհրաժեշտ բոլոր ապրանքները:

Բոլոր գործնական մարդոց չահը կը պահանջէ դիմել Tatoulian Maison DARON
14 rue Julien Lacroix, Paris (20)

Տուն մը որ տարիներէ ի վեր կը գործէ մեծ վստահութեամբ:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԳԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Դ. Կոմիտէին կողմէ, այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Սէրքլ Ֆաթոլիկ սրահին մէջ: Պիտի բանախօսէ ընկեր Դ. Իփէկեան:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԻԼՆ.— Հ. Բ. Դ. Նոր Սերունդի անդամական ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Saint Martin ակումբին մէջ:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Բ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին Bar du Globeի ներքնասրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Մարսէյլի Շրջանի Հ.Բ.Դ. Նոր Սերունդի ներկայացուցչական ժողովը կը սկսի Շաբաթ 22 Փետրուար իրիկուն, ժամը 5ին Bar du Globeի ներքնասրահը, 7 Bld. d'Athènes, Marseille:

Հ. Բ. Դ. Արծիւ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն իր ակումբին մէջ: Ներկայ պիտի ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը:

Հ. Բ. Դ. «ՌՈՍՏՈՄ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի ճիշդ ժամը 9.30ին, Ծանօթ հաւաքատեղին: կարեւոր դասախօսութիւն մը:

ԼԻՒՍ.— Հ. Բ. Դ. Քեռի խումբին ընկերական ժողովը՝ S.F. I. O.ի սրահը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին. Ներկայանալ անդամատետրով:

ԿԱՐՏԱՆ.— Հ. Բ. Դ. «Նիկոլ-Դումանի» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին Պիվէտի Հ. Բ. Դ. Տան մէջ: կարեւոր օրակարգ:

ՎԻԼՆ.— Ընկերահամակրական հաւաքոյթ կազմակերպուած Հ. Բ. Դ. կոմիտէին կողմէ, այս կիրակի երեկոյ ժամը 9ին, Պ. Խաչիկ Պետրոսեանի սրճարանին մէջ, ի պատիւ ընկ. Դ. Իփէկեանի:

SURPRISE PARTY

կազմակերպուած Հ. Բ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի, ժամը 3էն 8, 8 rue Danton (métro Odéon):

կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի անդամները եւ համակիրները:

Պատահականիս

Հաւուքրտ Գարակէօզեան Հօմի Ն. Սանուց Միութեան տարեկան պարահանդէսը այս չաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս: Salle Saulnier, 7 rue Saulnier (métro Cadet): Նուագախումբ R. PESANTI: Ճոխ պուֆէ: Մուտքը 200 ֆրանք:

Ծախու է

Կրընոպլի մէջ կօշիկարի խանութ մը, քաղաքին կեդրոնը: Երկու լիսանս, նորոգութիւն եւ նոր ծախելու իրաւունք, վճռ տարուան ալ վարձակալութիւն, (bail): Գրել Mr. Dzeronian, 68 rue Thiers,, Grenoble (Isère):

MEUBLES MODERNES

60, Bd. DE LA BLANCARDE, MARSEILLE

Բացուած է Վ. Քիւրքճեանի կահ-կարասիներու մեծ վաճառատունը: Խիստ մատչելի գիներով կը ծախուին, ննջասենեակի, ճաշասրահի, խոհանոցի, հիւրանոցի արդիական ոճով բոլոր տեսակի կարասիները: կը ծախուին նաեւ աթոռներ, բազմոցներ, թիկնաթոռներ, կաշիէ եւ թաւիշէ:

Այս ծանուցումով ներկայացողին մասնաւոր զեղչ:

TAM-TAM

BAR RESTAURANT

(Տնօրէն Պ. ԿՐԷԿՈՒԱՌ)

28, rue St. Séverin, Paris (V)

Métro: St. Michel **Tél. Odé. 34-83**

Հայկական, արեւելեան եւ եւրոպական ընտիր նաշ: Աղանդերներու ճոխ զանազանութիւն: Արեւելեան առաջնակարգ նուագախումբ: կ'երգէ փարիզի ծանօթ արուեստագիտուհի եւ երգչուհի Mme. SONIA KARAKACHE: Նախընտրելի է նախապէս գրաւել սեղանը:

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin եւ Tannerie:** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Բ. Գ. փափագեան վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, պոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հպարտակութիւն՝* métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant : L. KRIKORIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.280

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Samedi 22 Février 1947 Շաբաթ 22 Փետրուար

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4937–Նոր շրջան թիւ 576 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Տարօրինակ պատկեր մը կը պարզեն Պոլսոյ Թուրք Թերթերուն վերջին Թիւերը (Փետր. 1—10):

Կը Թուի Թէ որդ մը ինկած է բոլորին մէջ, եւ կատաղօրէն իրար կը խայթեն աչն ու ձախը: Ե – րեսփոխանն ու խմբագիրը: Նախարարն ու սպա – րապետը: Հալքն ու Դեմոկրատը:

Միջադէպ՝ քարեր ալ կ'արձակուին հայկա – կան պահանջներուն առթիւ: Օրինակ՝ Անատոլուի դործակալութիւնը կը ծանուցանէ Թէ կարգ մը հայկական խմբակցութիւններ դիմած են Մ. Յաց Ազգերու Կազմակերպութեան, բողոքելով Լոզանի դաշնագրին բռնաբարման դէմ:

Հոչակաւոր ամբոխավար մը, Ազիտին Տա – վէր, կ'ազդարարէ.— «Ո՛վ որ հող կը պահանջէ մեզմէ, յուսախաբ կ'ըլլայ»:

— « Թուրքիոյ շուրջը բշնամութեան ցանց մը հիւսեր են եւ ձայներ կը բարձրացնեն Հայաստան, Վրաստան, Պուլկարիա, Եուկոսլաւիա, Ռումանիա եւ նոյնիսկ հեռուէն համայնավարները: Սուրիացի – ները Հաթայը (Ալէքսանդրէթի Սանճաքը) եւ կի – լիկիան կը պահանջեն: Իրրեւ թէ չէր բաւեր այս ամէնը, Դաշնակիցներն ալ սկսան մեզի դէմ գործել («Ճառաջ»,— Նո՞ր) եւ «Ժուռնալ» կուտան Թուր – քիոյ դէմ, Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան դիմելով»: (Ճիւմհուրիէթ, 3 Փետրուար):

Թուրք հրապարակագիրը հայկական ներգաղ – թին դէմ ալ քանի մը տողեր սահեցնելէ վերջ, կը յայտարարէ երանաւէտ անդորրութեամբ.

— « Հակառակ արտասահմանի ոռնոցներուն, կարաւանը կը Թալէ Թուրքիոյ մէջ»:

Արդ, Պոլսոյ վերջին ԹղԹաթերէն կ'իմանանք Թէ առ այժմ «Թուրքօղլու Թուրքեր» են որ կ'ոռ – նան այդ կարաւանին ճամբուն վրայ: Եւ լռե – պատկերալից տեսարաններով:

Փորձենք ամփոփել հիմնական կէտերը.—

Նախ, Կուսակցական պայքար: Ոչ միայն պե – տական «Հալք»ին եւ ընդդիմադիր «Դեմոկրատ»ին միջեւ, այլեւ իւրաքանչիւրին մէջ: Այն աստիճան որ, առաջինը հարկադրուեցաւ ժողովները դադա – րեցնել դումիակ: Թէեւ, Թերթերը կրցան երեւան հա – նել չատ մը յայտնութիւններ:

Այսպէս, երեսփոխան մը դէրօ հոչակած է «Հալք Էվի»ներու դործունէութիւնը: (Ժողովրդա – յին տուներ, հիմնուած պետական կուսակցութեան կողմէ, փոխան երբեմնի «Թիւրք օճաղի»ներու):

Երկրորդ՝ պայքար օրուան իշխանութեան եւ նախորդ սպարապետին՝ մառէշալ Ճեվզի Զաքմա – քի միջեւ:

Այս սպան Սթաթիւրքի աչքի լոյսը կը համար – ուէր երէկ, իսկ այսօր դարձեր է աչքի փուշ, օր – ուան վարիչներուն համար:

Առ նուազն երեք նախկին Թէ ներկայ նախա – րարներ ծանր մեղադրանքներ կ'ուղղեն Ճեվզի Զաքմաքի դէմ, որ իր կարդին ասպարէզ իջած է, եւ խորհրդաւոր սպառնալիքներ կը սահեցնէ:

Առաջին փամփուշտը արձակած էր ներքին գործակալը (նախարար), այն տպաւորութիւնը ձգելով Թէ նախորդ սպարապետը գործիք դարձած է համայնավարներու ձեռքը: Ճեվզի Զաքմաք ան – միջապէս պատասխանեց.— «Մեզ վարկաբեկելու եւ հանրութեան սէրը մարելու համար դիտմամբ համայնավար պիտակը փակցնել կ'ուզեն մեզի»:

Եւ դեռ ուրիշ բաներ.

— « Ներքին գործակարին ճառէն վերջը, գիւ – ղերու մէջ բարոզութիւններ կը կատարեն ինծի դէմ եւ կ'ըսեն.— Մառէշալը համայնավար եղաւ եւ կը գործակցի բշնամիին հետ: Մօտերս ան ալ պիտի կախուի Դեմոկրատներուն հետ»:

Նախորդ սպարապետը իր կարգին մեղա – դրանքներ հիւսած ըլլալով, ուղղակի կամ անուղ – ղակի, նախկին նախարար Բիւլէնթ Արսս եւ ու – րիշներ փութացին բաց նամակներ ուղղել եւ բա – ցատրութիւն պահանջել:

Մէկ խօսքով, կատարեալ ըլամարտ, որ ան – տանելի է ծանր տաղնապի մը:

Դէռ առիթ կ'ունենանք աւելի լայնօրէն պար – զելու այս լրագրական եւ բեմական ճակատամար – աը, ուր իսմէթ Ինէօնիւի չուքն ալ կը յածի:

Պատակտամբ կրնայ ոչ միայն երկարիլ, այլեւ ծաւալիլ, խախտելով օրուան կարդուսարքը: Թէ – եւ, բանակը իշխանութեան հետ է:

Թուրքը չատ լաւ գիտէ ներքին ճեղքերը փակե – լու եղանակը: Մանաւանդ երբ արտաքին վտանդ մը տեսնէ:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԳԱՂՏՆԻ ԼԵԶՈՒՆԵՐ

Մեր վարժապետները կ'ըսէին Թէ լեզուն յօրինուած է միտքէն աւելածը յայտնելու համար ուրիշին:

Աւելի ճիշդ կ'ըլլար ըսել Թէ լեզուն յօրինուած է յաճախ դաղտնի պահելու համար մտածումը: Չեմ գիտեր Թէ այս օրէնքին կը հետեւին կարդ մը դերազոյներ, որոց լեզուէն բան չեմ հասկա – նար, որով հետեւ՝ հակառակ բեւեռապրութեանց վարժութեանս: Բայց գիտեմ որ հետզհետէ քաղաքակրթութեանց շրջանին՝ ուսումնականները կ'աշխատէին գաղտ – նի պահել գրոց լեզուն, իբրեւ բաւարի՝ աստուած – ներուն հետ հաղորդակցութեան: Հասարակ ժողո – վուրդը արտօնուած չէր սորվելու այդ լեզուն, — այսպէս, «սրբազան լեզուն» կը ծառայէր ծածկա – դրութեան, իսկ ամէրիկ լեզուն՝ խօսակցութեան: Ընդհակառակն, հիմա ամէրիկ լեզո՛ւն է որ կը ծա – ռայէ ծածկախօսութեան: Ամէն ժողովուրդ գրոց լեզուէն զատ ունի գաղտնի լեզու մըն ալ, ինչպէս Փրառասպիները՝ արկօն:

Հայոց մէջ պոյուխիւն ունին բազմաթիւ գաղտնի լեզուներ,— «ալդաւերդն» կամ «ճնճղու – կերկնն», լեզու մը որ անհասկնալի կը մնայ չատե – րուն: Ժողովուրդը այդ լեզուն կը խօսի, երբ չու – զեր բան հասկցնել օտարին: Գաղտնի լեզուն կը զեր բան հասկցնել օտարին: Գաղտնի լեզուն կը կոչուի նաեւ «ձապկավար», այսինքն թռչունի լե – զու,— «վար» կը նշանակէ բարբառ, ինչպէս Պոլ – սեվար — Պոլսոյ բարբառ, պզտիկավար — մանուկ – ներու լեզու: Բազմաթիւ են գաղտնի լեզուները, — օրինակ՝ տղերէն, կովկներէն, անդղերէն, բլբլե – րէն, մնջերէն, այծերէն (կամ ըծեվար), փիղղկե – րէն: Բոլոր այս բարբառները ունին իրենց բառա – ւին: Այսպէս, ըլբեվար կոչուած գաղտնի լեզուին բանալին կը կազմեն լբ տառերը, ըսկսելով կոչ – ուած ծածկալեզուին բանալին՝ խկ տառերը, ըվ – ճեվար «դողի լեզուին» բանալին՝ վճ տառերը, — օրինակ՝ ավճամչվճչն լեվճնեզուվճու լվճերը բավ – ճանավճալիվճին ուվճունէվճի: Որ թարդ – մանի՝ ամէն լեզու իր բանալին ունի: Եթէ ուշա – դրութեամբ դիտէք, կը տեսնէք որ ամէն վանկ կրկնուած եւ ամէն մէկ վանկամէջ լեցուած է վճ տառերով:

Այս գաղտնի լեզուէն զատ, որուն տեսակները կը կոչուին թռչունի լեզու, այն բացատրութեամբ Թէ անհասկնալի է մարդոց, կամ այծի լեզու, այն տրամաբանութեամբ Թէ անլմանալի է մարդոց, կամ մունջ լեզու, այն նշանակութեամբ Թէ համրի պէս կը խօսուի, դոյութիւն ունին ծածկագրու – Թեան տարբեր եղանակներ:

Այսպէս, եղբայրագրութիւն կը կոչուի ծած – կալեզու մը, որ ամէն բառի մէջ տառերը կը փոխէ իրենց եղբայրագրով,— բին եղբայրագիրն է գ, գին՝ դ եւ այսպէս յաջորդաբար: Օրինակ՝ զցդ կը նշանակէ երգ:

Ուրիշ գաղտնի լեզու մը, կետագրութիւն, որ տառերուն փոխարէն կը գործածէ կէտեր:

Կայ նաեւ «Թարս» լեզու մը, զոր կը խօսէին ժամանակին մեր աշուղները,— բառադարձու – Թեան եղանակ մըն էր այդ, դրամ ըսելու տեղ ըսե – լով մարդ:

Արդ, կ'իմանամ, որ գաղտնի լեզու մըն ալ յօրինուեր եւ գործադրութեան է դրուեր արդէն.. Հայաստանի մէջ: Իրրեւ նմոյշ, հատուած մը այդ լեզուէն .—

Բոլշեւիկեան Էպոխայում, ինտենսիվ կոնս – տրուկցիայի եւ ելեկտրիֆիկացիայի ներկայ մո – մենտում, ռեսպուբլիգայի մեբեճատրակտորային կայանների բոլոր տրակտորիստներին, տրակտո – րային բրիգադաներին, կոմբայնավարներին եւ մեխանիկներին...

Ինչպէս կը տեսնուի, այնքան լաւ յօրինուած է այս ծածկալեզուն, որ ժողովուրդը բան մըն ալ չի հասկնար: Կարեւորն ալ այդ է արդէն: Դժբախ – տարար իր բանալին ծանօթ չէ ինծի: Բայց, երբեմն դիտեմ, դողի լեզու չէ ասիկա, այլ՝ սոխի լեզու:

ԱՐԱԶ

Յ. Գ.— «Ինչպէ՞ս կը գրօսնու մեր ժողովուր – դը» յօդուածիս մէջ, հետեւելով Ա.ճառեանի՝ գրեր էի Թէ Իսլիմի Հայերուն կը տրուի «չում ուտող» նախատական մակդիրը, Թէ չում կը նշանակէ գը – դրվըդ: Արդ. Մ. Յասեանի բառարանէն կ'իմա – նամ, որ չում կը նշանակէ, այդ մակդիրով, «թա – նից սրսուրատուած աննամ ու փխրուն պանիր»: (Մեր չորքանը):

ՀԱՅՈՑ ԹՈՒՂԹԻ ՀԱՐՑԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Գ. Առանձնաշնորհեալ օտարականներ.— Ա – ռանց տրուելիք ինքնութեան ԹուղԹերը տալը տարուան համար արժէք պիտի ունենան: Այս դա – սակարգի օտարականները իրաւունք պիտի ունե – նան ամէն տեսակ արհեստներով զբաղելու:

Առանձնաշնորհեալներու դասակարգին պատ – կանելու համար պայման է որ՝

1. Օտարականը Ֆրանսա մտած ժամանակ 35 տարեկանէն վար եղած ըլլայ, Ֆրանսաբնակ եւ – րեք անչափահաս զաւակի համար 5 տարի պիտի աւելցուի այս տարիքին վրայ:

30 Յունիս 1946ի օրէնքով «սովորական» դա – սակարգին պատկանող այն օտարականները, որոնք առանց ընդհատումի Ֆրանսա կը բնակին 1 Յուն – ուար 1939էն ի վեր, այս տարիքի սեղմումին են – թակայ չեն:

2. Ապացուցանէ Թէ երեք տարի առանց ընդ – հատումի Ֆրանսա բնակած է: Այս պայմանաժամը մէկ տարիի կը ղեղչուի՝ եթէ օտարականը ամուս – նացած է Ֆրանսուհիի մը հետ եւ կամ Ֆրանսա – հպատակ զաւակ մը ունի, Ֆրանս. ծագում ունե – ցող կիներուն համար՝ եթէ Ֆրանսահպատակու – Թիւնը կորսնցուցած է օտարականի հետ ամուսնա – նալուն պատճառաւ:

Այս երկու պայմաններու մէկէն կամ միւսէն զերծ կը կացուցուի՝ եթէ Ֆրանսական կամ դաշ – նակից բանակի մը մէջ ծառայած է, կամ ուշա – դրաւ ծառայութիւն մը մատուցած է Ֆրանսայի, ըլլայ դիմադրական ճակատի մէջ, ըլլայ զրական, դեղարուեստական կամ դիտական աշխատանքնե – րով:

Այս կարդի օտարականներու ամուսինները, ծնողքները կամ զաւակները եւս կ'օդտուին նոյն ա – ռաւելութիւններէն:

Առանձնաշնորհեալներու դասակարգին մէջ ընդունուելու համար, օտարականները բարի վարք պէտք է ունենան եւ ոեւէ ծանր դատապարտու – Թիւն կրած պէտք չէ ըլլան:

Եթէ օտարականի մը առանձնաշնորհեալի ինքնութեան ԹուղԹը մերժուի, տարի մը վերջ յիշեալը կրնայ նոր դիմում մը կատարել:

Համաձայն նոր օրէնքին, այն օտարականները որոնց ինքնութեան ԹուղԹը մէկ տարուան կամ աւելի պակաս ժամանակի համար տրուած է՝ պար – զապէս աշխատանքի արկղ պայմանագիր չունենալու պատճառաւ, անոնք անպայման «ժամանակա – ւոր»ներու դասակարգին մէջ չպիտի պահուին: Ե – Թէ տարիներէ ի վեր Ֆրանսա կ'ապրին՝ կրնան «սովորական» կամ նոյնիսկ «առանձնաշնորհեալ» դասակարգին մէջ ընդունուիլ:

«Առանձնաշնորհեալ»ները ըստ օրինի պիտի առնուին «սովորական»ներու դասակարգէն: Սա – կայն «ժամանակաւոր»ներն ալ կրնան մէկ անգա – մէն «առանձնաշնորհեալ» դառնալ, եթէ իրենց ինքնութեան ԹուղԹերը տարուէ տարի կանոնաւո – րաբար եւ քանի մը տարիէ ի վեր նորոգուած է:

Ի՞նչպէս փոխել ինքնութեան ԹուղԹերը

«Ժամանակաւոր» եւ «սովորական» դասակար – գերու ինքնութեան ԹուղԹերը պիտի փոխուին՝ երբ խնդրոյ առարկայ օտարականին ինքնութեան ԹուղԹին պայմանաժամը կը լրանայ: Փոխելու հա – մար դիմել, ըստ առաջնոյն Ոստիկանատուն, կամ ոստիկանատուն չգտնուած տեղերը քաղաքապե – տարան (Փարիզի մէջ Ոստիկանական վերատես – չութիւն):

Գալով «առանձնաշնորհեալ» դասակարգին, ասոնք կրնան իրենց ինքնութեան ԹուղԹերը փո – խել եւ տասը տարուան նոր ԹուղԹեր առնել՝ ա – ռանց սպասելու որ պայմանաժամը լրանայ: Պատ – կան իշխանութիւնները այժմէն իսկ պիտի տան նոր ինքնութեան ԹուղԹերը, զորս ստանալու հա – մար դրոշմեալ ԹուղԹի վրայ (papier timbré) խնդ – րադիր մը պէտք է ստորագրել եւ ուղղակի ղրկել՝ սովորական ԹղԹատարով:

Խնդրադրին վրայ պէտք է դրել անուն, մակա – նուն, ծննդեան վայրն ու Թուականը, ամուսնա – ցած կամ ամուրի ըլլալը, Ֆրանսացի աղդական ու – նենալը (եթէ ունի), Ֆրանսա մտնելու Թուականը եւ անընդմիջաբար քանի տարի Ֆրանսա բնակած ըլլալը:

Նոր ինքնութեան ԹուղԹերը պիտի տրուին ան – միջապէս, առանց սպասելու որ Աչխատանքի նա – խարարութիւնէն նպաստաւոր պատասխան գայ:

Ինքնութեան ԹուղԹերը վերանորոգելու հա – մար «սովորական» եւ «առանձնաշնորհեալ» դա – սակարգերը կրնան դիմել պայմանաժամին լրանա – լէն երեք ամիս առաջ, «ժամանակաւոր»ները մէկ ամիս առաջ:

Երեք դասակարգերու պատկանողներն ալ ինք – նութեան ԹուղԹին համար պիտի վճարեն միայն 100 ֆրանք, *համաձայն 16 Հոկտ. 1946ի օրէնքին:*

Ինքնութեան ԹուղԹերու համար եղած այս նոր կարդադրութիւնը ցոյց կուտայ Թէ կառավա – րութիւնը կ'ուզէ քաջալերել օտարականներու բնակութիւնը Ֆրանսայի մէջ, դիւրացնելով աչ – խատանքի եւայլ պայմանները:

Նոր օրէնքի մէջ ոեւէ մասնաւոր տրամադրու – թիւն չկայ հայ եւ ռուսազաղթականներուն համար:

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Թրխանայ Դաստը, Նեռզաղթը եւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը

Երեք յօդուածներու մէջ, ժամանակագրական կարգով եւ համառօտ դիծերով տուինք, փաստաթուղթերու կարեւոր կէտերուն յիշատակումով, այն բոլոր աշխատանքները, զորս կատարած են Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը եւ իրեն ենթակայ կամ ուղեկից մարմինները Թրքահայ Դատին պաշտպանութեան համար:

Այդ աշխատանքները ցարդ կը չարունակուին, առանց ընկրկումի եւ յուսահատութեան, մանաւանդ Ամերիկայի Հայկ. Դատի Յանձնախումբին կողմէ:

Այս վերջինը 1945 Ապրիլին, հրատարակած էր արդէն Սան-Ֆրանչիսկոյի խորհրդաժողովին ներկայացուցած իր Յուշագրին պատճէնները՝ անգլիերէն եւ հայերէն լեզուներով եւ ցրուած զանոնք աշխարհի ամէն կողմը, բոլոր անոնց, որոնցմէ որեւէ փոքրիկ յոյս մը ունէր Հայկ. Դատին լուծման համար:

Հայկ. Դատի Յանձնախումբը մէկ ամսուան անգլիերէն լեզուով հրատարակեց 22 Նոյեմբեր 1920 թուակիր Ուիլսընեան Իրաւարարական Վճիռը, որով պաշտօնապէս կ'որոշուէին Հայաստանի Հանրապետութեան եւ Թուրքիոյ սահմանները: Հրատարակեց նաեւ այս վաւերաթուղթին կցուած քարտէսը, ստորագրուած նախագահին կողմէ:

Ինչպէս կը յիշուի, Դաշնակից պետութեանց Գերագոյն Խորհուրդը, դումարուած Սան Րէմոյի մէջ, 1920 Ապրիլ 26ին դիմած էր Միացեալ Նահանգներու նախագահ Ուուտրօ Ուիլսընի, հրաւիրելով զայն, որ իբրեւ իրաւարար վերջնապէս որոշէ Թուրքիոյ եւ Հայաստանի սահմանները Էրզրում, Տրապիզոնի, Վանի եւ Պիթլիսի նահանգներուն մէջ: Նոյն տարուան Մայիս 17ին նախագահը ընդունեց հրաւէրը: 1920 Օգոստոս 10ին կնքուեցաւ Սեւրի դաշնագիրը՝ զոր յանուն Հայաստանի Հանրապետութեան ստորագրեց Աւետիս Ահարոնեան: Այդ դաշնագրին 89րդ յօդուածով չորս նահանգներու վերջնական սահմանագծումը պիտի կատարէր Ամերիկայի նախագահը: Նոյ. 22ին Ուիլսըն ստորագրեց իր Իրաւարարական Վճիռը, որ 1920 Նոյ. 24ին փարիզի ամերիկեան դեսպանին ձեռքով յանձնուեցաւ Հաշտութեան Խորհրդաժողովի ընդհանուր քարտուղարութեան:

Ահա՛ այս Սեւրի դաշնագիրը եւ Ուիլսընի վճիռն են, որ հիմնական կէտը կը կազմեն այսօր Թրքահայ Դատին: Աչխարհի ամէն կողմը Հայկ. Դատը հետապնդող մեր հայրենակիցները իրենց պահանջները կը հիմնեն միջազգային այս երկու կարեւոր մուրհակներուն վրայ:

Ուրեմն Ամերիկայի Հայկ. Դատի Յանձնախումբը մեծաքանակ տպելով այս վաւերաթուղթը՝ ղրկեց ամէն կողմ:

Փարիզի Թրքահայ Դատի Պաշտպան Յանձնախումբը իր կողմէ զայն ֆրանսերէնի թարգմանել տալով հրատարակեց իր Յուշագրին հետ միասին, անոր կցելով նաեւ Ուիլսընեան քարտէսը:

Ամերիկայի Հայկ. Դատի Յանձնախումբը նոյնպէս ներկայանալի ձեւով հրատարակեց անգլիերէն թարգմանութիւնը Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գէորգ Ջ.ի 27 Նոյեմբեր 1945 թուակիր Կոչին, ուղղուած Մոսկուայի երեքներու ժողովին (Մարաջախտ Սթալին, Նախագահ Թրումըն եւ վարչապետ Էթլի): Այս դրքոյկին մէջ կայ նաեւ ուսումնասիրութիւն մը Ամենայն Հայոց կաթողիկոսներու եւ հայ ժողովուրդի կեանքին մէջ անոնց կատարած դերին մասին: Հոն յիշուած է մանաւանդ թէ կաթողիկոսները հինէն ի վեր քաղաքական կարեւոր գործօն մը եղած են Հայոց պատմութեան մէջ: Վերջին օրինակն էր Գէորգ Ե. կաթողիկոսին կողմէ Պօղոս Նուպարի նշանակումը իբրեւ նախագահ Ազգային Պատուիրակութեան, Հայկ. Դատը հետապնդելու համար Մեծ Պետութեանց մօտ, պալքանեան պատերազմէն վերջ:

Հայկ. Դատի Յանձնախումբը (Հայ Ազգ. Կոմիտէ) այս դրքոյկին վերջին մասին մէջ հրատարակած է իր կողմէ 20 Սեպտ. 1945ին Լոնտոնի մէջ դումարուած Հինդ Մեծերու արտաքին գործերու նախարարներու խորհրդաժողովին ղրկուած Յուշագիրը:

Նաեւ Եորքի Հայ Ազգային Կոմիտէն հակազդելու համար Թրքական քարոզութեանց, որոնք վերջին ժամանակները չատ մեծ համեմատութիւններ ստացած են Ամերիկայի մէջ, Յալիտէ Էտիքներու եւ ընկերուհիներուն մասնակցութեամբ, ամէն միջոցի կը դիմէ: Մասնաւորաբար կ'օգտագործէ ամերիկեան մամուլը, երբեմն ալ ամերիկեան անթելն ու կը կազմակերպէ հրապարակային հատ-քոյթներ:

1945ին կոմիտէն հրատարակեց Զարլզ Մէյ-Թըրմէնի 1923 Յունուարին «Atlantic Monthly» ամսաթերթին մէջ դրած մէկ յօդուածը՝ The return of the Turk» (Թուրքին վերադարձը) խորագրով, ընկեր Ճէյմս Մանասլեանի նախաբանով: Ցիշեալ դրութիւնը՝ հակառակ իր հնութեան՝ կատարեալ պէս կը պահէր իր այժմէութիւնը եւ Թուրք դէմ պրոպագանտի լաւագոյն զէնք մըն էր: Այս

Յունիսեւհայկական Միութեան հայկեղոյթը ի պատիւ Պ. Ռըվեէ Կրուսէի

Ֆրանքեւհայկական Միութիւնը անցեալ Հոկտեմբերին Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ տուած գեղարուեստական հանդիսէն վերջ, այս անգամ ալ հայկերոյթ մը կազմակերպած էր իր կեդրոնին մէջ, կիրակի օր 16 Փետր. ինչպէս զրեցինք, ի պատիւ Պ. Ռընէ Կրուսէի, անոր Ֆրանսական Ակադեմիայի անդամ ընտրուելուն առթիւ:

Ներկայ էին Միութեան նախագահ Պ.Պ. Լուի Մարէն, Փօլ Պուայէ, զօր. Շարտինեի, զօր. Ժիպէր, Հ. Լուի Մարիէս, Լէոն Մուսինաք, Փօլ տիւ Վէյու, Պրուսի, աշխատանքի նախարարութենէն Պ. Քատրօ, ոստիկանական վերատեսչութենէն Պ. Ժիպէր, Ս. Մուրատեան վարժարանի տեսուչ Հ. Սահակ, Ֆրանքեւհայկ. Միութեան վարիչ մարմնի անդամները, մամուլի ներկայացուցիչներ, ընդամէնը չուրջ 70 հոգի:

Հրաւիրեալներէն մաս մը չէին կրցած ներկայ ըլլալ եւ համակրանքի նամակներ ուղղած էին: Ասոնք են՝ ակադեմական Ժորժ Լըքոնթ, Փարիզի համալսարանին վերատեսուչ Տքթ. Ռուան, գաղթական նախարար Մարիուս Մուտէ, դրագէտ Ժորժ Տիւհամէլ, զօրավար Էմ. Պրէմոն, ոստիկ. վերատեսչութենէն Lecabec, ներքին նախարարութենէն Փաժէս, հայերէնի ուսուցիչ Տիւմէնիլ եան:

Ճաշէն վերջ նախագահ Պ. Լուի Մարէն խօսք առնելով, ըսաւ թէ ինք Հայերուն բարեկամ դարձած է յիսուն տարի առաջ, Մեծ Ջարդերէն վերջ եւ այցելած է մեր երկիրը, հիացած է զոյդ Մասիսներուն վրայ, նոյնպէս մեծ հիացումով դիտած է թէ ինչպէս չարքաշ հայ գիւղացին իր քրտինքով կը մշակէր եւ պտղաբեր կը դարձնէր հայկական քարքարուտ եւ խոպան լեռնադաշտը: Ազատութեան պակասն ու սորկութիւնը ամէնէն մեծ չարիքն են, ըսաւ, ժողովուրդի մը համար: Հայերը չատ տառապած են՝ բայց երբեք չեն կորսնցուցած իրենց յոյսը լաւագոյն ապագայի մը համար:

Անդրադառնալով Պ. Կրուսէի գործին, նախագահը ըսաւ թէ Ֆրանսան տուած է չատ պատմագէտներ ու խմաստասէրներ, որոնք համաչխարհային հռչակ ստացած են: Ցիշեց Պօսիւէն եւ անոր «Տիեզերական պատմութիւն»ը, զրուած այնպիսի ժամանակ մը՝ երբ չատ քիչ աղբիւրներ կային ընդհանուր ազդաց պատմութիւն զրելու համար: Գովեց Պ. Կրուսէի լեզուն, որ յստակ է, մաքուր, հասկնալի, ոճը՝ լա՛ւ («այս բանը պիտի չուղէի ըսել ակադեմականներու առջեւ», աւելցուց): Կարդալով Կրուսէի Ճինկիզ Խանը, Թիմուրլէնկը եւ հին ժամանակներու ուրիշ աշխարհակալներու կենսագրութիւնը աւելի լաւ կը հասկնանք ըսաւ, նոր օրերու դիկտատորները: Կրուսէի արտադրած պատմական մեծարժէք գործերուն զահատանքը եւ հայ ժողովուրդին հանդէպ իր համակրանքը չեշտելով, վերջացուց Լօրէնի երեսփոխանը իր դեղեցիկ ճառը:

Ֆրանքեւհայ Միութեան փոխ-նախագահ Պ. Զօպանեան կարդաց բացակայող Լէն ակադեմական Ժորժ Լըքոնթի եւ զօր. Պրէմոնի համակրական նամակները: Ցետոյ դովեց Պ. Կրուսէի Խաչակրաց պատմութիւնը, որ լաւագոյն պրոպագանդը եղած է Հայոց համար եւ շատոնց պատակ մըն էր Ջարդարարներուն: Կրուսէի գործին համամարդկային արժէքը վեր տանելով ջերմ խօսքերով փակեց Պ Զօպանեան իր ճառը:

Պ. Կրուսէի աշակերտուհիներէն Տիկին Արշալոյս Խանտանեան՝ հայ կիներու երախտագիտութիւնը, համակրանքն ու հիացումը յայտնեց ուսուցչասիրտին: «Հնադարեան քաղաքակրթութեան օրրան փոքրիկ Հայաստանը, ըսաւ, արժանացաւ ձեր մասնաւոր ուշադրութեան, երբ, ինչպէս բոլոր մարտիրոս ու պարտուած ժողովուրդները եւ անոնց մշակոյթը մոռցուած էին բոլորէն: Պատմութեան կիսաստուերին մէջէն լոյս աշխարհ բերիք անոր պատմական փառապանծ առաքելութիւնը եւ զայն անուանեցիք յաւերժապատը արեւմտեան քաղաքակրթութեան՝ Ասիոյ մէջ: Ձեր գործը անմահ պիտի մնայ յաջորդ սերունդներուն համար»:

Ցետոյ խօսք առաւ ընկ. Հրանտ-Սամուէլ՝ յանուն Հայ Գաղթականաց Խորհուրդին եւ «Յառաջ»ի եւ ըսաւ թէ Պ. Կրուսէի համբաւը Ֆրանսայի սահմանները զլած անցած է եւ հանրածանօթ է Ասիային մինչեւ Ամերիկաները: Մերձաւոր Արեւելքին մինչեւ Միջերկրական Արեւելքի ժողովուրդներուն մասին իր գրածները կը փնտռուին ո՛չ միայն ուսանողներու, այլ եւ դիւանականներու կողմէ: Հայերս զինքը ճանչցանք իր եռահատոր Խաչակրաց պատմութեան շնորհիւ: Պ. Կրուսէ իբրեւ անկողմնակալ պատմիչ վեր հանած էր Կիլիկիոյ հայկական թագաւորութեան ընձեռած ծառայութիւնները Խաչակիրներուն, որոնք մեծ բախտ ունեցած էին քրիստոնէութեան եւ Եւրոպացիներուն թշնամի երկրամասի մը մէջ Հայերուն պէս բարեկամ ժողովուրդի մը հանդիպելու:

«Գերմանական դրաման ծանր օրերուն, երբ Հայերը իբրեւ ոչ-արիական կը հռչակուէին, ըսաւ Հրանտ-Սամուէլ, ձեղի դիմեցինք, խնդրելով որ Հայոց պատմութիւն մը դրէք, ցոյց տալու համար թէ Հայերը արիական չատ հին ժողովուրդ մը եղած եւ մեծ մշակոյթ ունեցած են: Այդ պատմութեան Ա. հատորը չուտով լոյս պիտի տեսնէ:

«Անցած տարի երբ Հայկ. Դատին պաշտպանութեան համար Ֆրանսացի բարեկամներու կոմիտէ մը կազմեցինք, դուք փութացիք ձեր աջակցութիւնը տալու մեզի եւ անձամբ խմբագրեցիք ծանօթ Ֆրանսացիներու կողմէ 15 Մայիս 1946ին ստորագրուած Ուղերձը, որ ներկայացուեցաւ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան:

«Նոյնպէս երբ «Հայագիտական Ուսումնասիրութեանց Կեդրոն» մը հիմնեցինք վերջերս, դուք ձեր անվերապահ մասնակցութիւնը բերիք անոր եւ խոստացաք ամէն կերպով օգտակար ըլլալ»:

Վերջացնելով ընկեր Հրանտ-Սամուէլ ըսաւ թէ Պ. Կրուսէ արժանաւոր յաջորդն է այն Ֆրանսացի մեծ դէմքերուն, որոնք անցեալին մէջ մեծ բարեկամներ եղած են հայ ժողովուրդին:

Վերջին խօսողն էր օրուան հերոսը՝ Պ. Կրուսէ, որ ըսաւ թէ իր ակադեմական ընտրուելուն առթիւ կատարուած բոլոր ընդունելութեանց մէջ լաւագոյն էր Ֆրանքեւհայ Միութեան կազմակերպածը: Ամէնէն առաջ Հայերն էին որ ակադեմական յայտարարած էին զինքը փէյէլի սրահին մէջ տրուած հանդէսի մը առթիւ, երբ դեռ իր թեկնածութիւնն իսկ չէր դրած Անմահներու աթոռին: Հայերը սուտ չհանելու համար էր որ անցած տարի թեկնածու ներկայացաւ եւ ընտրուեցաւ (ծիծաղներ):

Հայերը վերջին պատերազմին ատեն մեծ ծառայութիւններ մատուցին Դիմադրական Ճակատին վրայ,— Լենինկրատի պաշտպանութեան, Պերլինի գրաման ատեն, նոյնիսկ Ֆրանսայի մէջ կարեւոր դեր խաղացի: Բայց Հայոց ամբողջ պատմութիւնը արդէն Résistance եղած էր, մէկ կողմէ 11րդ դարուն Անիի անկումէն սկսեալ, միւս կողմէ 1375ին Կիլիկիոյ թագաւորութեան կործանումէն ետք: Ֆրանսա գաղթող առաջին հայ տարագիր Լեւոն Ե. Լուսինեանէն մինչեւ մեր օրերը Հայերու ամբողջ կեանքը դիմադրութենէ զատ ուրիշ բան չէ եղած:

Երբ Հայաստանի պատմութիւնը ուսումնասիրենք, աչխարհագրութեան մասին մեր ունեցած դաղափարը կը փոխենք: Եւրոպան Վոսիորկի նեղուցին վրայ չէ որ կը վերջնայ, այլ Արարատէն անդին: Հայը Ասիոյ մէջ եւրոպացի մնացած է միչտ: Հայոց պատմութեան մէջ կարելի չէ հիացումով չյիշել «Անսիզք Ամոխքայ»ի թարգմանիչ Սմբատ Սպարապետի եւ եղբօր Հեթում թագաւորի ծրագիրը՝ հայ-ֆրանկ եւ մոնկոլեան դաշնակցութիւն մը կազմելու մասին: Եթէ այդ ծրագիրը յաջողէր, Ֆրանսացիք դեռ պիտի կրնային

ԻՆՉ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ

Ուիսքին եւ ամերիկեան շարժանկարը

Երկար տարիներ ի վեր անհամբերութեամբ կը սպասուէր մայրաքաղաքին մէջ զանազան մրցանակներու արժանացած ամերիկեան մեծ ժապաւէնը, Lost Week - End, զոր Ֆրանսացիները թարգմանած են «Թոյնը»։—

Ճիշդ է որ այս շարժանկարը ալքոլամոլ մարդու մը կեանքն է։ Իր արժանիքներէն ամենամեծը առեւտրական ժապաւէն մը չըլլալն է, ինչ որ շատ հաղուագիւտ է Ամերիկացիներուն համար։

Թէ ինչպէս B. Wilder ներկայացուցած եւ նկարադրած է ալքոլամոլի մը երեք օրուան կեանքը, միայն շարժանկարը տեսնելով է որ կարելի է ճըշդրիտ տպաւորութիւն մը ունենալ։

Ամենօրեայ կեանքէն քաղուած, շատ սովորական տեսարաններ են բոլորը, բայց թէ ի՞նչ արուեստ կարելի է դնել զանոնք բեմադրելու համար,— պէտք է ըլլալ Wilderի նման բեմադրիչ մը։

Շատեր կը դառնեն որ շարժանկարը պէտք է իրականութենէն հեռացնէ մեզ, թէ հանդիսատեսը տեսակ մը պատրանքի մէջ ապրելու է, գոնէ շարքը երկու ժամ։

Ճիշդ հակառակն է այս ժապաւէնը։ Հոն կեանքը կը տեսնէք իր շատ տղեղ մերկութեան մէջ։ Որեւէ հրապուրիչ բան չկայ նոյնիսկ ամէնէն դեղեցիկ տղուն վրայ, երբ դինով է ան։ Ահա Ուիսկիի մոլիի մը կեանքը երեք օր միայն, խելագար մը որուն դրամը սպառած, որչափ կարենար ճարել գայն եւ գողութեան առնելէ իսկ չընկրկիր։

Այս բոլոր տգեղութիւններուն մէջ, սակայն, կան այնպիսի արուեստագիտական նկարներ, տպաւորիչ տեսարաններ որ Lost Week-Endը կը մնայ ամերիկեան ամենալաւ ժապաւէնը անցեալ տարեշրջանին։

Ի՞նչ կրնայ ըլլալ վախճանը այն մարդուն որ կեանքին իմաստը կը գտնէ (կամ բոլորովին կը կորնչցնէ) միայն ալքոլին մէջ։ Ոչ բարոյական ըմբռնումը, ոչ արժանապատուութիւնը, ոչ իսկ սէրը կրնան փրկել զայն։ Ան պիտէ որ անձնասպանութիւնն է միակ միջոցը։ Բայց ամերիկեան ժապաւէնը պէտք է լաւ վերջանայ։ Վայրկեան մը կ'ենթադրես որ իր նշանածին սէրը եւ համբերութիւնը պիտի հեռացնէ դինովը անձնասպանութենէն եւ նոյնիսկ խմելէ։ Հանդիսատեսը այդքան լաւատես չէ։ Գիտէ որ այդ «դինովի խոստումները» մէկ չարաթ հարիւր կը տեւեն։ Իրականին մէջ անձնասպանութիւնն է միայն որ յետաձգուած ըլլայ կը թուի։

Դինովն է Ray Milland, որ Քանի չարժանկարի վարսաւորին այր արուեստագէտներու մէջ առաջին մրցանակը առաւ։ Բոլորովին արժանի էր այդ պարգեւին։ Իր բնականութեամբ եւ ըմբռնումով ան շուքի մէջ կը թողու բոլոր արուեստագէտները։

Lost Week-End ամերիկեան առաջին ժապաւէնն է որ հեռացած է Studioներու արուեստականութենէն, աւելի մօտեցած է պարզ կեանքին, իրական քաղաքին։ Դինովին թափառումը չէնքերու, խանութներու առջեւ քիչ մը կը յիշեցնէ Carnéի վերջին ժապաւէնը (Les Portes de la Nuit)։ Այս կարգի իրականացումները կ'ապացուցանեն թէ բանաստեղծութիւն եւ արուեստ կարելի է գտնել ամէն տեղ, ամէնէն պարզ բաներու մէջ։

Եթէ մենք զարմացած հիացումով մըն է որ կը դիտէինք ամերիկեան այս չարժանկարին բացառիկ յաջողութիւնը, աւելի մեծ զարմանքով է որ կը լսենք թէ ամերիկեան հասարակութիւնը մեծապէս գնահատած է զայն։

Ճուա՞նք որ թէեւ հաղուագիւտ, բայց պիտի ըլլան Ամերիկացիներ որ ժապաւէնի մը յաջողութիւնը պիտի չսպասեն քանի մը ղոյզ դեղեցիկ սրունքներէ կամ Xavier Cugasի նուագախումբէն։

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԵՐԳԻՏԱՆՔ

Օրուան տուպաուրներ

Թէ ովքեր են անոնք՝ պիտի ուղէի լայնօրէն բացատրել մեր ընթերցողներուն, եթէ տրուէր ինձ տեղ ու սիւնակ, լայն եւ ոչ նեղ։ Ուստի պիտի խնդրեմ զարդացնելոցներէն, որպէսզի բարի ընդլան բացատրեյ ու ներկայացնել անոնց պատմականը չգիտցողներուն, քանի որ դեռ դիչերները չեն կարճցած։

Իմ նիւթ առած տղաքներս անոնք են, որոնք գատ գատ մէկ մէկ երկիր, կառավարութիւն եւ ժողովուրդ կը ներկայացնեն, եւ որոնց պաչտօնն է քարին եւ չարը հաչտեցնել, սրբել բառդիրքէն պատերազմ բառը ի հեճուկս այն Աստուածոյն՝ որ արեւը կեցուց, կ'ըսեն, Յեսուի փառաւոր յաղթանակին համար։

Զորս են անոնք, չորս դիւանագէտ տրուպատուրները, որոնք՝ փոխանակ տաւիղի, սրինդի եւ թմբուկի, բերանացի կը կրկնեն իրենց յանկերգը՝ «փա՛ռք յաղթանակին, եւ յերկիր խաղաղութիւն, փ մարդիկ հաճութիւն»։

Աղբատը տեղը կը նստի, միջակորեարը սեղնակը կը փոխէ օդափոխութեան համար, հարուստը Նիս կամ Տովիլ կ'երթայ, իսկ անոնք, այս չորս անհանգերը երկիր կը փոխեն կառավարութեան ծախքով, ժողովուրդին դրամով, որ ըսել է իմ, քու յատանիերով։ Խնդիրը դիւանագէտ ըլլալն է, նախարար, արտաքին գործերը... խառնչտիտղ, անկէ անդին՝ կեանք իմ Աղուաւոր աղա։ Եւ կը կարծէք թէ այս բոլորին համար պէտք է մարդ ունենայ մեծ հանճա՞ր, երբեք։ Դրամագլուխն է երկու ճառ։

Սոսկադդեցիկ պատերազմէն անմիջապէս վերջ, Մեծերը իրենց ջոջերը հրապարակ նետեցին ի խնդիր խաղաղութեան։ Պառլներէն կապուեցան, արքանեակները պատրաստուեցան, տօսիէները ծրարուեցան ու տրուպատուրի ճամբորդութիւններուն նախապիծերը որոչուեցան։ Փարիզ, Գերմանիա, Անգլիա, Ամերիկա տեսան ու լսեցին այս տրուպատուրներուն երգը, յանկերգը՝ որոնք միջոցին մէջ լուծուեցան աննպատակ։

Ամէն երկիր ու մայրաքաղաք այս բարենպատակ հիւրերուն պատշաճ յարդանքը չզլացաւ, եւ այս դիւանագէտ տրուբատուրները ապրեցան ու ժողովուրդն ալ ապրեցուցին... յոյսով։

Բայց կարծեմ շատ չեն անոնք որ կռահեցին անշուշտ թէ այս բոլոր պատրանքներուն բուն նպատակը ժամանակ շահիլ էր։

Ժամանակը դրամ է, կ'ըսէ առածը, ժամանակով կ'ուզեն շահիլ դրամը որ խաղաղութեան կորիղն է եւ վանել այդպէսով... տռամը։

Քսանի եւ Օտեան, այս երկու գրոց բրոցները որոնք իրենց գրիչը պատառաքաղ ըրած էին ապրուելու համար, իրենց թերթօներէն կ'երկարէին ժամանակ շահելու համար, որ ըսել է դրամ։ Ահա օրուան տրուպատուրներն ալ երկրէ երկիր ոստոստելով, ժամանակ շահիլ կ'ուզեն, որպէսզի խաղաղութիւնը ձեռք ձգուի որ ինչպէս ըսի, պիտի վանէ տռամը եւ բերէ՝ դրամը։

Թերթերը լուր տուին թէ առաջարկուած է դիւանագէտ տրուպատուրներուն իրենց թմբուկը քիչ մըն ալ Մոսկուայի պալատին առջեւ զարնել ու երգել ի փառս խաղաղութեան։ Հրամանը ընդունուած ըլլալով, Մարտ 10ին պիտի երթան երգել խաղաղութեան երգը այն կարմիր սեղանին վրայ՝ ուր Վոտկան՝ Նիկարագայի Ջրվէժին նման պիտի հոսի ու սեւ խաւերը եգիպտոսի բուրդերը պիտի յիշեցնէ։

Ես վստահ եմ թէ հոն ալ ջուր պիտի ծեծեն, ճառերը իրարու պիտի յաջորդին, սիկառ, սիկառէր, երկու ժամ «ըսի ըսաւ», ճաշ, մարսողական պտոյտ, կրկին սեղանի շուրջ, խօսք ուղղուներու մրցում։ «Այդ առթիւ յաջորդ ժողովին...»։ Վերջ։ Ճաշ, թատրոն, հրաչալի ննջասենեակ (տարբերութիւնը ապահովուած...)։ Լեցուն ստամոքս, անհանգիստ քուն, յաջորդ օրուան ժողովին բերուելիք առաջարկին ծրարիրը։ Զարթում, քուալէք, նախաճաչ, սիկառ, եւ... նորէն սեղանին շուրջը աթոռի դրաւում, տօսիէի պրպտում, խօսք, ճառ, բարի կամեցողութիւն, խաղաղութիւն ամենեցուն եւ...

Եւ ըսիդ հոգւոյդ բուռ...

ԼԻԼԻ

ՁԱՅՆԵՐ ԴԱՒԱՌԻՆ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՊՈՄՈՆԱ, ՄԱԲՍԷԶԼ (Յատուկ)։— Փետրուար 13ին, իրիկուան ժամը 8.30ին տեղի ունեցաւ Հայ Աբրիներու Միութեան տարեկան երեկոյթը նուիրուած Վարդան Մամիկոնեանի եւ իր քաջ զինակիցներուն յիշատակին։

Ժամանակէն առաջ գաղա տ'Իթալիայի մեծ սրահը լեցուած էր հայրենասէր եւ գիտակից բազմութեամբ մը։ Բոլոր տրամադրելի աթոռները գրաւուած էին, որով շատեր հարկադրուեցան ոտքի վրայ հետեւիլ հանդիսութեան։ Այս առթիւ ըսենք որ Պոմոնի խառնակիչները խաչաձեւելու համար իրենք ալ վերջին պահուն եւ միեւնոյն ժամուն սարքած էին «երաժշտական չքեղ երեկոյթ» մը։ Այս կարգի խաղերը նորութիւն չեն մեզի համար։ Ինչ որ զարմանք պատճառեց, երաժշտագէտ Պ. Քիւրքճեանի փութկոտութիւնն էր։ Ոչինչ։ Մարդկային հայութիւնը անգամ մը եւս արժանի պատասխանը տուաւ բոլոր խառնակիչներուն։

Բացման խօսքը արտասանեց առաջին փոխանորդը՝ Գալուստ Քէնյ. Մովսէսեան, որ քանի մը խօսքով խտացուց Վարդանի հայրենասիրութիւնը։

Հայ Աբրիներու եւ Աբենուչներու կազմը բոլոր չրջաններու մասնակցութեամբ, բեմին վրայ երգեց «Բամ փորոտան», «Մարսէյեզը», «Մաղկիր. Սպատ իմ հայրենիք», «Մենք Մարսէյլի Հայ Աբրիներ» եւ Հիմի էլ լռենք եղբարք»։ «Հիմի էլ լռենք»ը երգուած ժամանակ արիներէն եւ արենուչներէն ոմանք առաջ գալով՝ կ'արտասանէին համապատասխան երգին հատուածները, ինչ որ լաւ տպաւորութիւն գործեց։ Ցետոյ «պատուի առ»։ Ընդմիջման աղղարարութեան հայ արիները եւ արենուչները միաձայն գոչեցին — Պատրաստ։

Տեղի ունեցաւ բանակումի տեսարան մը, ուր Աբրիներն ու Արենուչները ծալապատիկ նստած, խմբապետուհիին հրաւէրին վրայ կ'ելլեն իրենց չնորհքը ցոյց տալու երգերով, արտասանութիւններով եւ դանազան անակնկալներով։ (Բոլորին անունները չունենալով ձեռքի տակ, չեմ ուզեր մի՛ մէկ քանին յիշել։ Յարգելի ծնողները թող ներողամիտ ըլլան)։ Ամէնէն վերջը, եկաւ խմբապետուհին, պատմելով Քաղն Վարդանի եւ իր զինակիցներու պատմութիւնը։ Երբ պատմութեան թելը կը հասնի Հայոց բանակին, այդ միջոցին ներս կը մտնեն Վարդան Մամիկոնեան եւ իր զինակիցները տողանցքով, Բուռն ծափեր։

Տեղի ունեցաւ նաեւ Հայաստանի բարեկենդանը երգով, պարով եւ նուագով ուր տղաքներ եւ աղջիկներ հայկական տարազով բեմին վրայ խանդավառեցին ներկաները, երկարատեւ ծափերու մէջ։ Ապա, չրջանային պետ Պ. Զ. Միլտոնեան պարգեց Հայ Աբրիներու նպատակը, անոնց մտահոգութիւնները։ Այս առթիւ յայտնեց թէ փոքր նկար մը աճուրդի պիտի դրուի, անոր հասոյթով սկաուտական ճամբարին ծախքերը մասամբ գոցելու համար։ Աճուրդը վարելու գործը յանձնուեցաւ Պ. Ա. Շէխիկեանի որ ձեռնհասութեամբ կատարելով իր պաչտօնը, յաջողեցաւ Հայ Աբրիներուն ապահովել 84 հազար ֆրանքի չափ հասոյթ մը։ Պ. Միլտոնեանի հրաւէրին վրայ Պ. Տ. Թէքէեան բեմ գալով իր գոհունակութիւնը յայտնեց Հայ Աբրիներու Միութեան որ գաղափարը յղացած էր այսքան գեղեցիկ կերպով պանծացնելու Վարդանանց վիշատակը։ Հանդէսը վերջացաւ ընդհ. խանդավառութեան մէջ։— Թղթակից

ՄԱՐՁԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԻԷՆ, 16 Փետրուար (Յատուկ)։— Երկու կիրակի դադար տալէ վերջ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի Փութպոլի յանձնախումբը կազմակերպած էր Փութպոլի մեծ մրցում Փետրուար 11ին, հրաւիրելով Լիոնի L. O. U. (ամաթէօր) խումբը բարեկամական մրցումի մը Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբին հետ։ Նոյն օրը պատանիներուն խումբը առաւօտեան ժամը 10ին կատարեց իր ախոյենական մրցումը ընդդէմ F. C. Charlé պատանիներուն։ Մեր պատանիները յաղթեցին 3—2, թէեւ շատ թերութիւններ ունէին։ Միայն գնդակը զօրաւոր հարուածելը չէ բաւեր, այլ իւրաքանչիւրը իր տեղը պէտք է գիտնայ, եւ պէտք է գնդակը իր նպատակին հասցնել։ Եթէ մեր պատանիները չիտակ խաղային եւ գիտնային գընդակը հասցնել իր նպատակին, արդիւնքը կրկնապատկուած պիտի ըլլար ի նպաստ Հ. Մ. Ը.Մ.Ի։ Անչուշտ յառաջիկային աւելի լաւ պիտի խաղան։

Խաղը սկսաւ մեր Ա. խումբի յարձակողական, բայց գնդակները ետ կը մղուէին հակառակորդ խումբին կողմէ որ շատ արագաչարժ էր, յանկարծակի բերելով օգտագործեց առիթը եւ յաջորդաբար չահեցաւ 3 նչանակէտ։ Հ. Մ. Ը. Մ.ի տղաքը առանց յուսահատելու չարունակեցին տալ, եւ փոխելով խաղին ձեւը, սկսան պզտիկ փասերով յառաջանալ։ Կիսախաղը լրանալու տասը վայրկեան մնացած Հ. Մ. Ը. Մ.ի կեդրոնի յառաջապահը 25 մեթրի հեռաւորութեամբ չահեցաւ առաջին նչանակէտը։ Կիսախաղը լրացաւ հակառակորդին յաղթութեամբ, 3—1։ Կարճ դադարէ մը վերջ սկսաւ երկրորդ կիսախաղը։ Հակառակորդը կը յուսար քանի մը նչանակէտ եւս չահիլ։ բայց Հ. Մ. Ը. Մ.ի տղաքը լամբդրաւելով իրենց տեղերը, աչք բանալ չտուին։ Մեր յառաջապահները սկսան պզտիկ«փաս»երով յառաջանալ եւ հակառակորդը նեղը դնելով չահեցան 2 նչանակէտ եւս։ Խաղը հաւասարեցաւ 3—3։ Երկու կողմերն ալ կ'ուզէին ապահովել յաղթանակը, բայց մնացին հաւասար։ Հ. Մ. Ը. Մ.ի փութպոլի յանձնախումբը չատ գոհ մնաց այս արդիւնքէն, նկատի առնելով հակառակորդին ուժը եւ քանի մը դասակարգ բարձր ըլլալու հանգամանքը։— Յ. Մարոսեան

պահպանել Մերճաւոր Արեւելքի մէջ իրենց ձեռք բերած նուաճումները։

Խօսելով իր «Հայոց պատմութեան» վրայ, Պ. Կրուսէ յայտնեց թէ թուղթի դժուարութեանց պատճառով տակաւին քանի մը ամիս պիտի ուշանայ անոր հրատարակութիւնը։

Վերջացնելով իր ջերմ չնորհակալութիւնը յայտնեց Ֆրանքեւհայ Միութեան եւ ներկաներուն, իրեն եղած այդ պատիւին համար։

Ֆրանքեւհայ Միութեան դանձապահ Պ. Վահէ Թօսունեան եւ վարիչ Պ. Ֆր. Ֆէյտի ու Տիկինը ջանք չէին խնայած՝ փայլուն ու ներկայանալի դարձնելու համար այդ հաղկերոյթը։

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ տարեգիրք — տօնադոյց, Ե. Տարի, 1947, կազմեց՝ Ս. Վրացեան։ Գրական եւ պատմական նիւթեր, հետաքրքրական տեղեկութիւններ Հայաստանի եւ չաղութներու մասին։ Պատկերազարդ, ընտիր տպագրութեամբ։ Գին թղթակազմ 1.50, լաթակազմ 2.50 տոլար։ Հասցէ.— Հայրենիք, 212 Stuart St. Boston, Mass. (U. S. A.)։

Լեհաստան ևերս կ'առնէ գաղթականներէն

Լեհաստանի կառավարութիւնը կը մտածէ այս տարուան ընթացքին երկիր վերադարձնել մօտաւոր թիւով մէկ միլիոնի հասնող Լեհերը, որոնք ցրուած են Եւրոպայի զանազան երկիրներու մէջ։

Գերման քաղաքացիներու երկրէն վտարուելով Լեհաստան կը կարօտի նոր բնակիչներու։ Թէեւ այս պակասը կրնան լեցնել կեդր. Լեհաստանի խճողուած բնակիչները այդ վայրերը փոխադրելով, բայց անոնք մասնագէտ բանուորներ չեն։

Լեհաստանի փոխ-վարչապետը յայտարարեց թէ Անգլիայէն զատ Սպիտակ Ռուսիոյ եւ Ս. Լիթուանիոյ մէջ տակաւին կը գտնուին հարիւր հազարաւոր Լեհեր, որոնք հայրենիք վերադառնալու կը սպասեն։ Նախապէս Հունգարիա եւ Վեսթֆալիա դաղթած Լեհերն ալ կը փափաքին երկիր վերադառնալ։ Անոնցմէ քանի մը հազար հոգի անմիջապէս պիտի մեկնին։ Գերմանիոյ տարադիրներու կայաններուն մէջ տակաւին կը մնան 300.000 Լեհեր։ Գերմանիոյ եւ դաշնակից զերիներու կայաններուն մէջ կը գտնուի զերմանահպատակ Լեհերու կարեւոր թիւ մը։ Նախորդ պատերազմէն վերջ Ֆրանսայի հանքերուն մէջ աշխատելու զացին 300 հազար Լեհեր, որոնց չատերը կ'ուզեն հայրենիք վերադառնալ։ Մասնաւորաբար կ'ուզեն որ հանքագործները վերադառնան։

Եւրոպայի ուրիչ երկիրներուն մէջ կը գտնուին մօտ 500.000 Լեհեր, որոնցմէ չատեր կը փափաքին հայրենիք վերադառնալ։

Փոխ-վարչապետը աւելցուց նաեւ թէ տարուան սկիզբը Արեւմտեան երկրամասերուն վրայ միայն 450.000 Գերմաններ մնացած էին, մինչդեռ այնտեղ արդէն կային 4.500.000 Լեհեր, մեծ մասով հոն տեղաւորուած պատերազմի դադարումէն ի վեր։

«Նախապատերազմեան 8.200.000 թիւին քիչ մը ղժուար պիտի հասնինք պատերազմին առթած աւերներուն պատճառով, բայց մինչեւ 1947ի վերջ, մնացեալ բոլոր Գերմաննները պիտի հեռացուին եւ այնատեն պիտի ունենանք աւելի քան 5 միլիոն ղուտ լեհ բնակիչներ։ Թէեւ դիւղերու բնակիչնե-րու չորս միլիոնը արմատախիլ եղաւ պատերազմի ատեն, սակայն կեդր. Լեհաստանի մէջ տակաւին կը մնան 1.500.000 յաւելեալ բնակիչներ։ Ամէնքն ալ ուշ կամ կանուխ Արեւմուտք պիտի փոխադրենք»։

Անդրադառնալով Արեւմտեան չրջաններու տնտեսական ինքնաբաւութեան խնդրին, նախարարը ըսաւ թէ այդ հարցը սերտօրէն կապուած է երկրին վերաշինութեան հետ։ Պատերազմի աւերները սոսկալի եղան ամբողջ երկրին, մասնաւորաբար ազարակներուն մէջ։ Արջառի պակասն ալ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ։ Ասկէց զատ Միլ. Նպաստամատոյցին կողմէ ղրկուած ձիերուն մեծ մասը արեւմտեան չրջանները կը տարուին։ Պատերազմէն առաջ ունէինք մէկ միլիոն ձի, մնացած է 230.000։

Աչխատանքը եւ գործնական համար ծրագրուած ցանքերը լաւ կ'ընթանան, հակառակ բոլոր դըժուարութեանց։ Այս տարի ինքնաբաւ չենք կրնար դառնալ այդ չրջանները, բայց յուսալից են գալ տարուան համար։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՔԱՆԱՏԱՑԻ միջեւ

կնքուած համաձայնութեան առթիւ, խորհրդային մամուլը կը չարունակէ ալաքներ արձակել երկու պետութեանց դէմ։ Կառավարական պաշտօնաթերթը, «Իզվեստիա», մասնաւորապէս վրդովիչ կը գտնէ այն ամառպարանքը որով կնքուեցաւ դաչինքը։

ՀՐԵԱՆԵՐԸ հետզհետէ կը տեղաւորուին Լեհաստանի մէջ։ Ստորին Սիլեզիոյ 50.000 Հրեաները մեծ մասով որոշեցին Լեհաստան մնալ, փոխանակ Պաղեստին երթալու։ Անոնք այլեւս չեն վախնար չարդերէ եւ զոհունակութեամբ կը հաստատեն թէ լեհական կառավարութիւնը հրամայած է պատժել բոլոր հակահրէական արտայայտութիւնները եւ գործերը։ Մինչ կողմէ կառավարութիւնը կը քաջալերէ հրէական մշակոյթին զարգացումը։ Մինչ Ստորին Սիլեզիոյ մէջ կան 400 հրէական հաստատութիւններ որոնց 22ը հին հրէական դպրոցներ են։ Այդ չրջանին մէջ կան 15.000 բանուորներ, մինչդեռ պատերազմէն առաջ Հրեաներուն արդիլուած էր աչխատիլ պետական գործարաններու մէջ։ Հրեայ վարիչներ կը հաստատեն թէ Ռուսերը 200.000 Հրեաներ փրկած են պատերազմի ընթացքին, իրենց երկիրը փոխադրելով զանոնք։

ԻՏԱԼԱՑԻՆԵՐՈՒ ԱՐՏԱԳԱՂԹ մը սկսած է դէպի Արժանթին։ Դիւրութեան համար, Արժանթին պիտի վճարէ իւրաքանչիւրին ճամբու ծախքը, 80.000 լիրէթ, յետոյ վար ընելու համար անոնց աչխատավարձէն։

ՄՈՆԱՒՕՆ ածուխ եւ քարիւղ չունենալով, ծովու ջուրով ջերմութիւ արտադրելու միջոց մը պիտի փորձէ, որպէսզի կարենան տաքցնել իշխանապետութեան 12.000տուները։ Գիտնական մը այս խնդիրը կ'ուսումնասիրէ 12 տարիէ ի վեր։

Պատահական ակօտ

Հասուրբա Դարակէօղեան Հօմի Ն. Սանուց Միութեան տարեկան պարահանդէսը այս չաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս։ Salle Saulnier, 7 rue Saulnier (métro Cadet)։ Նուագախումբ R. PESANTI։ Ճոխ պիւֆէ։ Մուտքը 200 ֆրանք։

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ Ի ՆՊԱՍՏ ՆԵՐԳԱՂԹԻՆ (Գ. ցանկ).— Խաչիկ Մկրտչեան 1000 ֆր., Արամ Սարգիսեան 1000, Գրիգոր Տէր Սիմոնեան 500, Մխիթար Պզտեան 500, Ալէք Նուրիճանեան 500, գումար 3500 ֆրանք, նախորդ գումար՝ 38.500, ընդհ. գումար՝ 42.000 ֆրանք։ Մխիթեան դանձէն աւելցնելով 18.000 ֆրանք, կ'ընէ 60.000, որու 50 հազարը յանձնած ենք արդէն եւ տասը հազարը պիտի յանձնենք անյապաղ։ Նկատելով որ հայրենակիցներէն չատերն ալ կեդր. հանդանակիչ յանձնախումբերու միջոցաւ մասնակցած են, այսպէս կը վերջանայ փարիզի մեր մասնաճիւղի բացած հանդանակութիւնը։ Կը հրաւիրենք Մարսիլիոյ եւ միւս չրջաններու մեր հայրենակիցներն ալ որ հետեւին մեր օրինակին։

Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւն

Մարտէդի մէջ քաց սուիկ նուագահանդէս

Փետր. 23ին, ժամը 20·45ին
Գազա տ'Իթալիա մէջ
(Մարսէյլ, rue d'Alger)

Գ. Մ. ԱԼԻՄՇԱՀ

Պիտի տայ հայ երաժչտութեան նուիրուած նուագահանդէս մը Մարսէյլի Իտալական մեծ նուագախումբին մասնակցութեամբ։

Տեղերը թուագրուած են։

ԿԱԹՈՂ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ ԿՐԸՆՈՂԻ ՄԷՋ

Արտաւազդ արք. պիտի պատարագէ այս կիրակի առտու ժամը 8.30ին, Salles des Fêtes, 27 Ave. de Vizile։ Կէս օրէն վերջ ժամը 3ին բանախօսութիւն նոյն սրահին մէջ։

Դիմակաւոր մեծ պարահանդէս

Կազմակերպուած INSTITUT ARMENIENի կողմէ
Շաբաթ 22 Փետրուար ժամը 21.30ին
BEAULIEUի չքեղ սրահներուն մէջ, 168 Fg. St.Honoré

Անակնկալներ, քօթիլիոն։ Թանկագին նուէրներ երեք ամենալաւ դիմակներուն։

Երկու նուագախումբ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ եւ կած, JOE SMITH եւ Orchestre Argentin: MORINOT։



Կիները կրնան հագուստով կամ ծպտեալ (costumé), պարոնները մութ գոյն հագուստ կամ նոյնպէս ծպտեալ։

Այժմէն սեղանները ապահովել, հեռաձայնելով Պ. Նուպարի, Ely. 23-66 կամ Institut Arménien Klé. 20-69։

Մուտք 500 ֆր.։

Հայ երիտ. Միութեան անդամները կը վճարեն 300 ֆր.

Նուպարեան չինքին ուսանողներուն 100 ֆրանք։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի փետրուար 23ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ յետ պատարագի, ժամը 11ին, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Տէր եւ Տիկին Վարդանեաններու եւ իրենց զաւակներուն կողմէ իրենց մօր եւ մեծ մօր ողբացեալ ՏԻԿԻՆ ՍՕՖԻԱ ՊԱՊԱՍԵԱՆի (Հայաստան վախճանած) եւ իրենց սիրելի զաւկին ԳՈՒՐԳԷՆ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆի մահուան երրորդ տարելիցին առթիւ։ Կը հրաւիրուին իրենց յիչատակը յարգողները։

ԲՌՆՈՒԱԾ ՕՐ.— Ապրիլ 13, ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ։

8.000.000 ՏԵԼԱՓԱՐՆԵՐ կան Մ. Նահանգներուն մէջ, համաձայն պաշտօնական տեղեկագրի մը։ Հիւանդանոցները կէս առ կէս լեցուած են այս դժբախտներով։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Բ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին Bar du Globeի ներքնասրահին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

Հ. Բ. Դ. «ՌՈՍՏՈՄ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի ճիչդ ժամը 9.30ին, ծանօթ հաւաքատեղիին։ Կարեւոր դասախօսութիւն մը։

ԼԻՒՍ.— Հ. Բ. Դ. Քեւի խումբին ընկերական ժողովը՝ S.F. I. O.ի սրահը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին. Ներկայանալ անդամատետրով։

ԿԱՐՏԱՆ.— Հ. Բ. Դ. «Նիկոլ-Դումանի» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին Պիվէռի Հ. Բ. Դ. Տան մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

ՎԻՆ.— Ընկերահամակրական հաւաքոյթ կազմակերպուած Հ. Բ. Դ. կոմիտէին կողմէ, այս կիրակի երեկոյ ժամը 9ին, Պ. Խաչիկ Պետրոսեանի սրճարանին մէջ, ի պատիւ ընկ. Գ. Իփէքեանի։

SURPRISE PARTY

Կազմակերպուած Հ. Բ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի, ժամը 3էն 8, 8 rue Danton (métro Odéon)։

Կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի անդամները եւ համակիրները։

Այնիսկ ապաստած տարեկան մեծ պարահանդէսը

ՖՐ. ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

Մարտ 2ին կիրակի օր ժամը 3էն 12

Hôtel Vianeyի գեղեցիկ սրահներուն մէջ

2 Ave. Ledru Rollin, métro Ledru Rollin։ Հանրածանօթ նուագախումբ **Fernand Bouillon**, եւրոպական պարերու համար, հայկական, սպանիական պարեր արեւելեան նուագով (թառ եւ տափ)։

Երգիչներ եւ զանազան անակնկալներ։

Տոմսերը նախօրօք ապահովել դիմելով դրատուներ Հ. Սամուէլ եւ Հ. Բալուեան եւ Մ. Պարսամեան եւ նպարավաճառատուն Հրաչեան։

Տոմսերու գինը 200 ֆրանք։

Տիլանեան, Պառաւեան, Էլմաճեան, Քէչիչեան եւ Առաքելեան ընտանիքները խորին ցաւով կը տեղեկացնեն մահը՝ իրենց մօր եւ ազգականին՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻԱՄ ՏԻԼԱՆԵԱՆԻ
(Ծնեալ Պառաւեան)

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Շաբաթ - չաբթի 19 Փետրուարին Առնուվիլի Հայոց եկեղեցին եւ ամփոփուեցաւ տեղւոյն գերեզմանատունը, ընտանեկան դամբարանին մէջ։

ՀԱՆԴԷՍ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, Մարտ 2, կիրակի օր ժամը 3ին, Հ. Բ. Դ. Տան սրահը։ Պիտի ներկայացուի «ՎԱՐՏԱՎԱ ՊՕՄՊԱ» քրքջալիր գաւեչտը։ Հայկական պարեր տոհմիկ տարազներով։

Շրջակ

5, Rue François Pinton, Paris (19), Tél. Bot. 57-44

Թեւակոխեց իր Բ. տարեշրջանը։ Բոլոր գաղութներու առեւտրական ՄԻԱԿ կիսամսեայ լրագիրը։ Խմբագրապետ՝ ՀՐ. Ն. ԹՈՐՈՍԵԱՆ։ Անհրաժեչտ եւ չահեկան տեղեկութիւններ՝ հայ եւ օտար տնտեսական եւ ընկերային խնդիրներու մասին։ Տարեկան բաժանորդագրութիւն.— Ֆրանսա՝ 250 ֆրանք, արտասահման 300 ֆր.։ Փափաքողներուն օրինակ մը ձրի՝ իրրեւ նմոյչ։

Couverture-Plomberie

Կը տանձնեմ կազմ, ջուրի լոզարանի եւ նման գործերու համար՝ ամէն կարգի աչխատանք, հայթայթելով անհրաժեչտ բոլոր ապրանքները։

Բոլոր գործնական մարդոց չահը կը պահանջէ դիմել Tatoulian Maison DARON
14 rue Julien Lacroix, Paris (20)

Տուն մը որ տարիներէ ի վեր կը գործէ մեծ վստահութեամբ։

Ուչադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաչիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**։ Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. փափաքան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54։ Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը։ Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Ամսաս. 10 Տոլ.

Dimanche 23 Février 1947 Կիրակի 23 Փետրուար

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4968-Նոր շրջան թիւ 577 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐ ՁԵՌՔՆ Է ՊԱՀԵԼ

Ֆռանի մը խօսք ալ՝ «Ցուսաբեր»ի չորրորդ հարցումին վերջին պարբերութեան առթիւ.

— «Արեւելահայերէնը իբրեւ պետական լեզու ընդունուելու պարագային, ի՞նչ ճակատագիր կը կարծէք որ ունենայ արեւմտահայերէնը»:

Բանդէմները պիտի ըսեն — կ'ըսեն արդէն — երբ մէկ բարբառը պետական կը դառնայ, միւսը ինքնին կը մեռնի: Ճակատագի՛ր ...

Ճակատագրական համարուած այդ մահուան կամ ինքնասպանութեան դէմ է որ կ'ըմբոստանանք մենք: Մեր բոլոր ուժով: Գիտնալով հանդերձ որ մեր ձրոց - բրոցներն անդամ կը սրտնեղին, երբ այսքան վճռական խօսքեր ձրի կ'առնենք :

Իմ եւ քու ժառանգութիւնը, սեռականութիւնը չեն այս եւ այն բարբառը, որպէսզի կամովին խաչ քաշենք, վար առնելով առաղաստները , կամ ղրօշը :

Երկու բարբառներն ալ հայկական արտադրութիւն են: Դարաւոր երկունք եւ վաստակ: Նոյն ժողովուրդի լեզուն, բայց երկուքի բաժնուած, իրենց հետեւանք Հայաստան աշխարհի զերութեան եւ անդամահատութեան:

Ուրիշ ազգերու մէջ ալ պակաս չեն այդպիսի օրինակները: Բայց, մենք պատմութիւն չէ որ պիտի քրքրենք, այլ հիմնական խնդիր մը,—

Ոեւէ էվոլիւցիա, ակադեմիա, կաճառ , միաբանութիւն, Միութիւն կամ ընկերութիւն իրաւունք ունի՞ մէկը միւսին դոհելու :Մէկը երկինք բարձրացնելու, պատուանդանի մը վրայ դնելու պետական կոչուած լծակով, միւսը թանգարան ձգելու կամ թաղելու:

Ո՛չ եւ ոչ: Մանաւանդ այսօր:

Եթէ հայկական իշխանութեան առաջին կրթիզը հաստատուած ըլլար Կարինի, Վասպուրականի կամ Տարոնի մէջ, փոխանակ Երեւանի, մենք երբեք պիտի չհանդուրժէինք որ պատմութեան յանձնէին արարատեան բարբառը:

Եթէ նոյնիսկ բոյն մը ունենայինք «ցանկամ տեսնել» Կիլիկիոյ մէջ, դարձեալ մենք պիտի չուրանայինք այդ արու զեղեցկութիւնը, կովկասեան բարբառը, որ դժբախտաբար անհնայ կ'աղճատուի բուն իսկ տեղացիներու, տնարոյս տիրապետութեան ձեռքով :

Մենք նոյն դուրգուրանքն ունինք երկու դանձերուն հանդէպ: Եւ եթէ չատ կը ծանրանանք անոր վրայ որ կը կոչուի արեւմտահայ, պատճառը հատուածական չէ, այլ իսկ եւ իսկ հայկական:

Ամբողջ սերունդներ քրտինք եւ արիւն քամած են անոր ձեւաւորման, կազմութեան, զարդացման համար: Երբեք այսքան նրբացած, հասունցած, ճոխացած չէր ան:

Ուրեմն, բոլորիս պարտքն է ոչ միայն դուրգուրալ, այլեւ տարածել զայն: Ոչ միայն պահել, այլեւ զարդացնել: Եւ ուսուցանել, վարժեցնել անոնց որ չեն դիտեր :

Ներդաղթի պաշար մըն ալ այս: Գեղեցկութիւն, հարստութիւն եւ ճաշակ: Գանձարան մը ուր աշխատանքն ու դիտութիւնն են որ կը խօսին, եւ ոչ թէ քամածին «դեկրէտ»ները կամ ինքնատահանման տգիտութիւնը:

Մենք պիտի պահենք զայն, ո՛ւր որ ալ դտնուինք: Եթէ նոյնիսկ հարիւր հազար հոդի մնացած ըլլանք հայրենիքի սահմաններէն դուրս:

Այս առաջադրութեամբ ալ, մեզի համար հասարակ դասալիքներ, դպիրներ եւ փարիսեցիներ են անոնք որ կ'երեւան, կ'անճրկին, կ'ընկրկինայս ճամբուն վրայ:

Ձակատարաց՝ այստեղ թէ հայրենիքի մէջ :

Միասին արիւն թափեցինք ամէն տեղ, ան մը հող չահելու համար: Միասին ալ պիտի մշակենք անոր մտաւոր անդաստանը:

Տարբե՞ր են արօրները: Ոչինչ: Ժամանակն է որ պիտի հարթէ տարբերութիւնները, եւ ո՞ թէ իշխանաւորին քամահճոյքը կամ եկուորին հանգիը: Դեռ չէ ամբողջացած հայրենիքը:

Որքան աւելի բացորոշ ըլլայ մեր դիրքը այս հիմնական հարցին մէջ, այնքան դիւրաւ կը լուծուի երկու բարբառներու ողբերգութիւնը :

Որքան ամուր կառչինք մեր ինքնուրոյն եւ հարուստ ժառանգութեան, այնքան աւելի պիտի նպաստենք ընդհանուր մշակոյթին:

Թշնամին անդամ չէրցաւ կորել մեր լեզուն : Մե՞նք պիտի կորչինք ...

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԹԵՐԹ ԶԿԱՑ

«Զկայ» բայը այնքան խոնարհեցինք վեց տարիէ ի վեր որ, մաչեցաւ թէ՛ ձեւով թէ՛ իմրքով:

Ա՛լ ո՛վ կարեւորութիւն կուտայ «չկայ»ին : Ամէն մարդ դիտէ որ պիտի զանէ անպատճառ անկիւնի մասնաճառէն իր ուզածը, կամ օրը պիտի անցնի առանց մեծ նեղութեան :

Տասը օր է լրագրավաճառներն ալ հանդիստի կոչուած են ակամայ: «Զկայ»ն այդ դուռնէն ալ ներս սպրդած է, դուռ մը որ ունէր ամուր կը թուէր քան որեւէ հաստատութեան մուտք, մէկն ըլլալով նախարարութիւններ եւ հանրային սպասարկութիւնները:

Լրագիրը տարօրինակ եւ առանձնայատուկ տեղ մը ունի առօրեայ կեանքի մէջ: Շատ մը պահանջներ կարելի է փոխարինել: Օրինակ, ա՛լ վարժուեցանք ածուխին տեղ փայտէ կօշիկներու մնացորդները եւ կարասիներ վառել: Մեթրօներու մէջ կորաձ ապակիները տախտակով փոխարինուած են արդէն: Ապակին ալ վերածուած է զուլպայի եւ այսպէս կարելի է չարունակել շարքը զանազան եւ զարմանազան «փոխարինուած»ներու:

Իսկ թե՞րթը: Ինչո՞վ փոխարինել:

Մերիններէն անոնք որ վերէն կը նայէին հաւերէն թերթերու վրայ, հիմա փոխ կ'ուզեն զրայինները: Կամ ասկ-կօսէներ կը հատաքեն սրճարաններէն, պախալէն կամ «քոնսիէրժ»էն:

Իսկ տեղացին կը վազէ հոն ուր կը տեսնէ բազմութիւն մը հատաքուած լրագրավաճառ տղեկի մը չուրջ: Ամէնքն ալ կարդի սպասելով . հացի պէս կը խլեն թերթը եւ համբերութեամբ կը սպասեն որ համաձայնին գործաւոր ու գործատէր, կառավարութիւն եւ սէնտիքա:

ՍՕՍԻ

Ներգաղթը Յունաստանի

Կ'իմանանք թէ այս գարնան հինդ յաջորդական կարաւաններ պիտի կազմուին Ֆրանսայի մէջ, Հայաստան փոխադրելով տասը հազար հոդի, թերեւս աւելի:

★ Երեւանի ներգաղթի կոմիտէն հատանած է Ամերիկայէն ընդունիլ որոշ թիւով մասնագէտներ եւ «արտէլ»ներու անդամներ, իրենց ընտանիքներով, առանց սպասելու ներգաղթին: Մասնաւորապէս կը փնտռուին բժիշկներ, ատամնաբոյժներ, քիմիագէտներ, ճարտարագէտներ, մեքենագէտներ, էլեկտրագէտներ, որակեալ արհեստաւորներ եւն.: Իսկ արտէլներէն (արհեստակցական միութիւն) կարեւոր են դերձակի, հագուստ մաքրելու, լուալու, չապիկի, դուլպայի, հիւսուածեղէնի , կօշիկի, սափրիչի, բնակարանաշինութեան, կահագործութեան, ատաղձագործութեան, մեքենաշինութեան, ինքնաշարժի նորոգութեան, տպագրութեան, փորագրութեան, ակնոցներու շինութեան, տուներ ներկելու, վերջապէս ամէն տեսակ արհեստակցական արտէլները:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԵՐԵՔ ՕՐ ԵՐԵՔ ԳԻՇԵՐ ծոմ պահած են Տիարպէքիրի փոքրաթիւ հայ գաղութին անդամները,— կիներ, այր, ծեր, մանուկ,— 65 հոգի : Ցեսոյ բազմութեամբ երթալով տեղին փոքրիկ եկեղեցին հաղորդուած են հոգ. հովիւ Արսէն քահանայի ձեռքով: Հաղորդութիւն առած են նաեւ եօթը կաթոլիկ Հայուհիներ :

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ Գալիլիա նահանգին դատաւոր նշանակուած է Գասպար Աղաճանեան : Առաջին անդամն է որ Հայ մը այսքան կարեւոր պաշտօնի կը տիրանայ : Աղաճանեան երկար տարիներ պաշտօնավարած է Պաղեստինի դատական ատեաններուն մէջ: 35 տարեկան այս երիտասարդը կը տիրապետէ հայերէն, անգլիերէն եւ արաբերէն լեզուներուն :

ԹՈՒՐԲԻՈՑ կրթական նախարարութիւնը արտօնած է որ Պոլսոյ Մայր վարժարանը երկրորդական աստիճանի բարձրանայ :

Այս կարգադրութեամբ յառաջիկայ տարեշրջանին նոյն վարժարանին մէջ պիտի հաստատուի տարրական մը :

Վարչապետը կ'ըմպուի առաւգագոյն ոռճիկը

Բայց կը մարժէ լնդդ. յաւելումը

Վարչապետ Պ. Ռամաատիէ եչ. օր կարդ մը լուսարանութիւններ հաղորդեց մամուլի ներկայացուցիչներուն, օրուան տաղնապի մասին: Այս առթիւ նորէն կրկնեց թէ կառավարութիւնը տակառակ է աշխատավարձերու ընդհանուր յաւելման եւ յոյս յայտնեց թէ մամուլի աշխատաւորները ետ պիտի առնեն 25 առ հարիւր յաւելումի պահանջը: Գիներու 5 առ հարիւր երկրորդ կրճատումը պիտի դործադրուի Փետրուարի վերջերը եւ նոր կրճատումներ պիտի որոշուին:

Վարչապետը միեւնոյն տեղն յայտարարեց թէ կառավարութիւնը համաձայն է որ աւելցուին տովորականէն չատ վար եղած աշխատավարձերը: Այսպէս, նուազադոյն ռոճիկ, ամսական 7000 ֆր. պիտի տառնան հանքադործները: Այս յայտարարութիւնը ուրախութիւն պատճառեց Աշխատանքի Դաշնակցութեան եւ համայնավարներուն, երբեւ տեսակ մը գիջում :

Աւելորդ է բացատրել թէ աշխատավարձի յաւելման խնդիրը ուղղակի կապ ունի երկրին ընդհանուր տնտեսութեան հետ: Ինչպէս պիտի կուտան մասնագէտները, եթէ բանուորները չափէն աւելի վճարում տառնան, աւելի մեծ քանակութեամբ թղթադրամ պիտի տպուի, աւելցնելով գիները: Եթէ չափէն աւելի պակաս վճարում տառնան, չեն կրնար ապրիլ: Եթէ գիները չափէն աւելի կրճատուին, արտադրիչները չեն կրնար շահիլ, հետեւաբար եւ գործ տալ արտադրութեան:

Վարչապետը իր ատուլիսի միջոցին խոստացաւ թէ չատ մը աշխատավարձեր կան ո՛րոնք «չեն չափուած» երկար ամեն ի վեր: «Անթոյլատրելի բան է որ այդքան խնդճուկրակ վճարումներ չարունակուին: Ուստի ամիսդադար անհրաժեշտ է որ վերահաստատենք նուազադոյն աշխատավարձի գաղափարը, որ մեր դարաշրջանի գլխաւոր հոգերէն մէկը եղած է: Ես համոզուած եմ թէ այդ կարդի աշխատավարձերու թիւը չատ մեծ չէ»:

Այս առթիւ էր որ Պ. Ռամաատիէ յայտնեց թէ հանքադործներու միութիւնները որոշած են ամսական 7000 ֆրանք պահանջել անթաւական աշխատավարձերու համար: Եւ դնահատեց հանքադործներու «առողջ եւ բանաւոր» կեցուածքը: Գալով բուն պետական պաշտօնեաներուն, վարչապետը կը կարծէ թէ չատ մեծ թիւ մը չեն կազմեր անոնք որ ամսական 7000էն պակաս կը չահին : Պիտի չրնայ պետական պաշտօնեաներու դաշնակցութիւնը դիտել կուտայ թէ առ նուազն 72.000 պաշտօնեաներ կան որոնք մեծապէս ուրախ պիտի ըլլան, եթէ ամսական 7000 ֆրանքի նուազագոյն օրապահիկ մը հաստատուի: Այս յաւելումով տարին 878.400.000 ֆրանք պիտի աւելնայ պետական ելմտացոյցին վրայ: Բայց պետական պաշտօնեաները 20 առ հարիւր աւելի կը պահանջեն քան որ եւ է նուազագոյն թոշակ: Եթէ այս վերջին դումարը իրրեւ հիմ ընդունուի, 20 առ հարիւր յաւելումով, պետական ելմտացոյցին պիտի արժէ տարեկան երկու միլիառ ֆրանք: Եւ այս՝ միայն պետական պաշտօնեաներուն համար: Եթէ նոյն յաւելումը կատարուի բոլոր առեւտրական եւ ճարտարադործական աշխատաւորներուն համար, ելմտացոյցին բացը չատ աւելի մեծ պիտի ըլլայ:

Իրպղկներ կը կարծեն թէ աշխատավարձի յաւելման եւ գիներու կրճատման այս ճակատամարտը իր դաղաթնակէտին պիտի հասնի այս շաբթուան ընթացքին :

★ Ազդ. Ժողովի փետրուար 18ի նիստին մէջ, վարչապետը դառնութեամբ յիշելով անցեալ ուրբաթ օրուան դործադուլը, յայտարարեց թէ պատիժներ պիտի տնօրինուին այն պետական պաշտօնեաներուն «որոնք մոդցան իրենց պարտականութիւնը: Պետական պաշտօնատարի մը համար անկարելի է դադրեցնել իր աշխատանքը»:

Ելմտական նախարարը, Պ. Անտռէ Թիլիփ (ընկերվարական) իր կարդին պարդելով կառավարութեան տնտեսական քաղաքականութիւնը, յայտարարեց թէ վճռած են նախ դլուխ հանել երկրորդ կրճատումը, յետոյ երկարատեւ ճնշում մը ի գործ դնել դիներու վրայ: «Այս ճնշումը պիտի կատարուի ճարտարադործութենէ ճարտարադործութիւն, բոլոր արտադրութիւնները պիտի քննուին մասնագիտական ուսումնասիրութիւններով: Կառավարութիւնը պիտի օդնէ անոնց որ անբաւական են տնտեսական տեսակէտով, բայց չի կրնար ընդհանուր յաւելում կատարել, որովհետեւ այն ատեն պիտի փճանայ դիներու կրճատման ամէն կարելիութիւն: Ո եւ է արհեստակցական կազմակերպութիւն իրաւունք չունի վերջնագիր ուղղելու կառավարութեան, կառավարութիւնը չի կրնար այդպիսի բան ընդունիլ»: (Մռմիներ, բացի համայնավարներէն):

(Լուրերու չարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՊՈԼՍՈՑ մէջ ձերբակալուած է Ալի անուն կեղծարար մը, որ համայնավար Հայերու հետ կեղծարարական ցանց մը կազմած էր եւ կը պատրաստէր 50 ոսկինոց կեղծ թղթադրամներ, եթէ հաւատանք թուրք թերթերու տեղեկութեանց:

ՆԵՐԳԱՂԹ

Այսօր ե՛ւ ալ պիտի խօսիմ ներգաղթի մասին: Հայրենասէր երեւնալու միա՛կ միջոցն է խօսիլ ներգաղթի մասին, հոգ չէ թէ խօսողը կամ դրողը երբեք տրամադրութիւն չունենայ հայրենիք վե-րադառնալու:

Բայց ես պիտի խօսիմ ուրիշ ներգաղթի մը մասին, զոր կ'անուանեմ երրորդ ներգաղթ: Առա-ջինն ներգաղթը՝ մարդու ներգաղթն է, որուն լիա-զօր նշանակուած է հինայ ներկուած մարդ մը եւ որուն մասին խօսելու իրաւունք ունին միայն հի-նայ ներկուածները: Երկրորդ ներգաղթը՝ դրամա-դլուխի ներգաղթն է, որուն մասին խօսած եմ ան-դամ մը «Ցառաջ»ի մէջ,— «Հայաստանասէր»ները ինչո՞ւ արտասահմանի մէջ «Թրըսթ»կ'ընեն հայկա-կան դրամագլուխը: Այս մասին խօսելու իրաւուն-քըն ալ մե՛րն է միայն, մանաւանդ երբ հարկ կ'ըլ-լայ նժարի մէջ դնելու իրենց եւ մեր անկեղծու-թիւնը, փրենց եւ մեր հաւատքը, իրենց եւ մեր զոհողութիւնը հանդէպ Հայաստանի:

Երրորդ ներգաղթը՝ միտքի ներգաղթն է,— այս մասին խօսուած չէ երբեք, ուստի կ'ուզեմ խօսիլ քիչիկ մը երկար:

*Կ'ապրինք Եւրոպայի մէջ,— քաղաքակրթու-թեան վառարանը: Կ'ապրինք Ամերիկայի մէջ,— լապտրաթուարներու աշխարհը: Մեծ պատերազմէն ետքը, հսկայական յեղաշրջումներ կատարուեցան մարդկային միտքի նուաճումներուն մէջ, զրա-տուները յեցուն են նորագոյն հրատարակութիւն-ներով՝ որոնք կը պատմեն վերանորոգուած միտ-քին փառքը,— գրական, փիլիսոփայական եւ պատմագիտական ի՛նչ նորութիւններ: Ամէն օր նոր գիրք մը կ'երեւի գրավաճառներու ցուցափեղ-կերուն մէջ: Իսկ ի՞նչ կ'ընենք մենք: Կ'անցնինք ա-նոնց առջեւէն: Այստեղ միտքս կ'իյնայ մանրավէպ մը: Օր մը, Ամերիկացի մը Թուրքիա կ'երթայ, եւ քաղաքի մը մօտ կը տեսնէ սքանչելի ջրվէժ մը, զոր ոչ մէկ Թուրք կը խորհի օգտագործել: Ջա-զաջք մը դարձնելու կամ գործարան մը հիմնելու համար ջուրը այդ ժամահարեան բազուկին վրայ: Կը հարցնէ Թուրքերուն.— Պու սու տայիմա պէօյ-լէ աֆա՞ր: Այո՛, կը պատասխանեն Թուրքերը:— Սի՛զտէ էշէկ կիպի պաֆա՞ր,— կ'աւելցնէ Ամերի-կացին:

Կը վախնամ որ խելացին մէկը նոյն բանը ըսէ մեզի, տեսնելով որ մարդկային միտքը ջրվէժի նման կը նետուի յառաջ, խորտակելով հին թում-բերը, ոռոգելով ընդունակ ուղեղները, դարձնելով դաշտախարներու ջաղացքները, մինչ Հայը կ'անցնի անտարբեր՝ այդ ջրվէժին քովէն ի վեր:

Պատմութեան դասագիրքերու մէջ չատ կրկ-նուած իրողութիւն մըն է թէ ճախորները իրենց հրաշալի վերածնունդը կը պարտին քաղաքակա-նութեան մը, որ իրենց թելադրեց Եւրոպայի եւ Ամերիկայի համալսարանները ողողել ճափոն ե-րիտասարդներով՝ սորվելու եւ իւրացնելու համար եւրոպական եւ ամերիկեան քաղաքակրթութեանց բոլո՛ր բարիքները: Իսկ մենք ի՞նչ կ'ընենք՝ աղէտի մը մէկ մխիթարական պատմանովը եւրոպա ինկած:

Գրականութիւնը կը ծաղկի, փիլիսոփայու-թիւնը կը յեղաշրջուի, նոր եւ հրաշալի հորիզոն-ներ կը բացուին մարդկային միտքին առջեւ, ա-մէն օր նոր գիրք մը նոր բան մը կը պատմէ այդ փառքերէն: Ամէն անգամ որ դրտոան մը առջեւէն կ'անցնիմ, սիրտս արիւն կ'երթայ խորհելով որ միտքի այդ հարստութիւններէն ոչինչ կը փոխա-դրենք մեր դրականութենէն ներս, կը զոհանանք մանկութեան օրերէն մեր սորվածը կրկինուկրկին անգամ ծամելով՝ որոճացող կենդանիներու պէս, որոնք ստամոքս ղրկուածը նորէն կը ծամեն:

Բացէք հայերէն թերթերը՝ իրրեւ ապացոյց,— կարծես թէ կ'ապրինք մեր ժամանակէն դուրս, թերեւս տակաւին Թուրքիոյ մէջ: Առտուընէ մին-չեւ իրիկուն՝ ջուր կը ծեծենք կամ կուիւ կ'ընենք, ծածկելու համար մեր միտքին աղքատութիւնը: Եւ ի՞նչ կուիւ, որեւէ համոզիչ չկայ այդ վիճա-բանութեանց մէջ, չկա՛յ որեւէ ծանօթութիւն, որ-ե՛ւէ նորութիւն, ո՛րեւէ տեղեկութիւն, ո՛րեւէ դաղափար: Նախ որովհետեւ խմբագիրները պատ-րաստուած չեն խմբագրութեան: Եւ դիտէք թէ ի՛նչ կը յաչեցնեն հայ դազէթաթիներուն այս կուիները: Ընկերս՝ Վարդան Եղիշէեան աղուոր նկարագրու-թիւն մը ունի բոշաներու կեանքէն,— Մաղ ծախող այս ցեղը կուիւ եղանակ մը ունի, որուն նպատա-կէն է ծախել իր վարնոցապրանքները: Դէմ առ դէմ վրաններէն դուրս կ'ելլեն երկու բոշաներ, մին ծանր մեղադրանք մը կ'ըսէ միւսին եւ կը ստանայ պատասխանը նոյնքան ծանր, ի վերջոյ այնքան կը բորբոքին երկուքը որ անցորդները կանգ կ'առ-նեն, շրթայ կը կազմեն ու կը դիտեն: Բոշան կը քննադատէ դիմացինը, նուաստացուցիչ դիրքի մէջ կ'ուզէ դնել՝ ըսելով որ մաղ չինել չի դիտեր եւ իր մաղը ցոյց կուտայ, միւսը իր չինած սաճապին, եւ այսպէս՝ մին իր կայսերքը, միւսը՝ իր խոն-ջանը, մինչեւ որ դնորդ մը ներկայանայ հանդիսա-տեսներուն մէջէն:

Այսպէս եւ հայ դազէթաթիները, կուիւ կը հա-նեն Հայաստանի շուրջ, վէճ կը ստեղծեն ներգաղ-թին շուրջ եւ կը սկսին քեղ կոչել «հակահայաս-

Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Սարմենի «Ծաղկունք» ժողովածուն

ՄՄԲ.— Արտատպուած «Սովետական Հայաս-տան»էն (11 Յունուար), մեր հայերէնով.—

Իր այս դիրքով ստեղծագործական անվիճելի աճում է ցոյց տուած բանաստեղծ Սարմէնն:

Հայրենի լեռներու երգիչն է ան: Անոր ստեղ-ծագործութեան առաջին տարիներու բնորոշ կող-մերն են՝ խանդավառութիւնն ու լաւատեսութիւ-նը: Սկիզբները Սարմէնի նիւթը հանդիսացաւ Հայրենիքի ազատագրութիւնը, նոր կեանքի կա-ռուցումը: Ցետագային սկսաւ՝ խանդավառ տո-ղերով, երգեր նուիրել նոր կեանքի հեղինակներ՝ Լենինին եւ Սթալինին: Ասիկա դարձաւ անոր քնարերգութեան էական եղանակներէն մէկը:

«Դու մեզ բերիր ազատ ու նոր Հայրենիք,
Պարգեւեցիր ազատ ու նոր Հայրենիք,
Զրահ հագաւ երկիրը մեր՝ Հայաստան,
Պաշտպան կանգնեց իր նոր կեանքին երջանիկ:
Ապրիր, յաւէտ, ով հանճարեղ Առաջնորդ,
Դու մեր կեանքի, Հայրենիքի փրկարար,
Փառքի գագաթ, գարնան պայծառ առաւօտ,
Մեր հուրն անշէջ, մեր զերագոյն զօրավար»:

Նոր զաղափարներու մարմնաւորման համար կը ստեղծուի նիւթական հիմ, կը կառուցուին զոր-ծարաններ եւ համալսարաններ, ջուր կը տանան ծարաւ դաշտերը, քսենոֆոնեան զիւղը կը փոխէ իր դէմքը, կաւէ քաղաքները կրանիթի կը հագնին: Ընկերվարական չինարարութիւնը կը խանդավառէ բանաստեղծը ու ան կ'երգէ «կառուցման պաթոսը, մուրճերի համերգը»: Ասիկա կը դառնայ Սարմէնի քնարերգութեան երկրորդ էական եղանակը: Ան կ'երգէ ընկերվարութիւնը եւ զայն կերտողները — աշխատանքի հերոսները, կ'երգէ նորը, դեղեցիկը, հերոսականը, միշտ լաւատեսութեամբ, միշտ հա-ւատալով պայծառ ապագային:

Երբ սկսաւ հայրենական պատերազմը, «Ցոյ-սերի հովիտ»ին վրայ սպառնալիք կախուեցաւ: Ֆաշական բարբարոսները կը սպառնային մարդ-կային աղատութեան, դարաւոր մշակոյթին, կը սպառնային մանաւանդ, Խ. Միութեան, որ մարդ-կային իղձերու օրրանը դարձաւ, եւ ահա Սարմէն աւելութեան եւ պայքարի կոչ կ'ուղղէ՝ կուրծքով պաշտպանել խորհրդային ժողովուրդներու մեծ հայրենիքը, փչրել իր հայրենիքի դէմէն կախուած «թուրատոր թուրը»:

Սարմէնի քնարերգութեան երրորդ եղանակը այս ռազմի երգերն են:

Պատերազմը վերջացաւ յաղթանակով, ստեղ-ծուեցան խաղաղ աշխատանք, ընկերվարութեան կառուցման նոր հնարաւորութիւններ: Պատերազ-մը աւարտելէն վերջ, հայ ժողովուրդը կ'ապրի մէկ ուրիշ նոր ուրախութիւն՝ խորհրդային մայր հայրենիք կը վերադառնան մեծ փոթորիկէն զըշ-ուած պանդուխտները: Սարմէն նոյն խանդավա-ռութեամբ կ'երգէ վերադարձի երգեր, հայրենի-քի երգեր:

Հայրենիքի, անոր բնութեան, անոր պայծառ ապագայի երգերը նոր չեն Սարմէնի ստեղծագոր-ծութեան մէջ, եւ այդ անոր քնարերգութեան չոր-րորդ նիւթն (թեման) է:

Բանաստեղծը սակայն չէ մոռցած իր անցեա-լը, իր «կարիտահար» մանկութիւնը, «դաժան

կեանքի» իր ուղեւորութիւնը: Այդ բոլորը երբեմն կը մտայլեցնեն անոր յուշերը եւ ան կ'ըսէ.

«Հին կեանքը... որպէս մի խորթ մայր,
Իմ սրտին տուեց լոկ թախիծ ու թոյն»:

Բայց այդ յուշերը պահ մը միայն կը տեւեն, անոնք էական չեն Սարմէնի ստեղծագործութեան մէջ, որոնք մեծ մասով կը յիշատակուին հակա-դրութեան համար, որովհետեւ նոր կեանքը արբ-բած է անոր սրտի թախիծը, թոյնը եւ բանաստեղ-ծը իրաւամբ կ'ըսէ.

« Հասել եմ ես այս օրերին,
Ու արցունքի էլ ոչ մի լար
Չի ծանրանում իմ բնարին,
Իմ բնարին՝ սրտիս պէս վառ»:

Ահա Սարմէնի քնարերգութեան էութիւնը «Ծաղկունք»ի մէջ եւ անկէց դուրս: Սարմէնը քնա-րերգակ է, կ'երգէ անձնական ապրումներ, բայց այդ ապրումներուն մէջ ան խորապէս կը հակի դէպի հանրայինը, որովհետեւ բանաստեղծը իր ամբողջ դիտակցութեամբ, իր ստեղծագործական էութեամբ, իրականութենէն ստացած բոլոր գըր-գիռներով իր ժամանակին հետ է: Այդ իսկ պատ-ճառներով առողջ է Սարմէնի քնարերգութիւնը:

«Ծաղկունք» հաւաքածոյին մէջ հեղինակը զե-տեղած է, վոքր բացառութեամբ, իր ստեղծա-գործութեան լաւագոյնը, ծաղիկները: Այդ ծա-ղիկներուն մեծ մասը ունին միեւնոյն բոյրը, այն բոյրը՝ որ կ'ոգեւորէ նոր մարդը, կը մղէ աւար-տելու այն հոյակապ չէնքը, որուն ճարտարապետ-ները հանդիսացան մարդկութեան մեծագոյն հան-ճարները:

«Ծաղկունք»ի մէջ տեղ գտած են նաեւ բա-նաստեղծին տարբեր ժամանակներու մէջ գրած դիւցազներգութիւնները (էպիքական երկերը), ո-րոնցմէ լաւագոյններն են Հոկտեմբերի մեծ ռազ-մավարութիւնը՝ Լենինի նուիրուած ժողովրդա-կան դիւցազնավէպն՝ «Լենին փաչայի» մշակումը եւ մանաւանդ «Ռանդութ»ը: Սարմէն կերտած է ասիկա, հարատած մնալով ժողովրդական ստեղ-ծագործութեան ոգիին:

Սարմէնի երկերը ղերծ չեն նաեւ թերութիւն-ներէ, որոնք տեղ գտած են դժբախտաբար այս ժո-ղովածուին մէջ ալ: «Ծաղկունք» անունը պէտք է ստիպէր հեղինակը անոր մէջ չդնելու համար անմշակ գործեր, ինչպէս «Նամակ բարեկամիս», «Տօնական դիշեր», «Կրակ» եւն.:

« Նամակ-բարեկամիս» իր բովանդակութեամբ մուտքի բանաստեղծութիւնը, որուն մէջ հեղինա-կը կը նկարագրէ իր կեանքն ու իր նոր աշխարհը, չափազանց ձգձգուած է: Անոր մէջ կան տուներ, որոնց քանի մը տողերն են միայն բանաստեղծա-կան, իսկ միւս տողերուն մէջ յուզում չկայ: Այ-կէտ բանաստեղծը պէտք է հանէ համապատասխան հետեւութիւն: Նիւթի բազմազանութեան եւ հրա-տապութեան հետ միաժամանակ՝ անհրաժեշտ է խորացնել ձեւի կատարելութեան եւ ինքնատպու-թեան ձգտումը: Սարմէնի բանաստեղծութիւնները անկասկած աւելի կը չահէին, եթէ ան չնաար վերջ տալ կարդ մը բանաստեղծութիւններու մէջ նկա-տելի խղճմտութեան եւ կատարման միջեւ, ա-ւելի նորութիւն մտցնել իր արտայայտչական մի-ջոցներու մէջ:

Սարմէն յաճախ պահանջուած ուշադրութիւնը չի դարձներ իր համեմատութիւններուն ու մակ-դիրներուն: Օրինակ, իր մեծ հայրը բնորոշելու համար հեղինակը ուրիշ մակդիր չէ դտած քան «կորաքամակ» եւ «ծեր» մակդիրները: Մեծ հօրը հանդէպ ունեցած քնարերգական ապրումները չեն

ատանեան», իրենքզիրենք՝ «յառաջդիմական, քեզ կոչել՝ «հայրենադաւ», իրենքզիրենք՝ հերոս հայ-րենեաց, քեզ կոչել՝ «յետադիմական», իրենքզի-րենք՝ ... Ստալինի փեսայ:

Բայց դիտէք թէ ինչ է այս կռիւին նպատակը,— ճիշդ ինչպէս բոշան կը ծախէ իր մաղը կամ սա-ենաղին, «յառաջդիմական» մեր դազէթաթին ալ իր ... դազէթան՝ որուն ամբողջ հաւաքածոն չաճախ բոշայի մը մաղն ալ չարժէր: Զէ՞ որ ժողովուրդը կը սիրէ կռիւը, վէճը կամ ղիրար անարդելու մըր-ցումը,— նման առիթներ ստեղծելով՝ հայ դազէ-թաթին ալ թէ թերթ կը ծախէ եւ թէ միտքին բո-պիկութիւնը կը ծածկէ:

Պարոնա՛յք «յառաջդիմականներ» եւ հայրենի-քի նորընծայ պաշտպաններ, կը խորհի՞ք որ ան-հրաժեշտ է կատարել մտաւորական ներգաղթ մը,— այդ պարագային ի՞նչ պիտի տանիք Եւրոպա-յէն: Հայ համեստ կօշկակարը, դերձակը եւ զոր-ծարաններու սեւ աշխատաւորը իրենց հետ Հայաս-տան պիտի տանին մասնագիտութիւն մը, զոր սորվեցան այս օտար երկիրներուն մէջ, իսկ ի՞նչ պիտի տանիք դուք՝ մտաւորականներ եւ... կուլ-տուրականներ:

Պարա՛պ են ձեր թերթերը, օր մը օրանց չհե-տաքրքրուեցաք եւրոպական յառաջդիմութեանց եւ նորութեանց բարիքով՝ թարգմանաբար կամ քաղ-ուածաբար, թերթերը լեցուցիք ձեր անժուռ-ա-պուր պատմութիւններով եւ զզուելի mouchar-dageով, ա լա խափիէ ժուռնալներով եւ դաւաճան մտաննչելու դիչերամարմաջ վայնասունով:

Զանձրացա՛նք, ձանձրացա՛նք, ձանձրացա՛նք այս անպատիւ հայրենասիրութեանսալամուրայէն:

Դէմ մէկ օր տուն կանչեցէք խելքերնիդ, պարկեշտութիւն հագէք քիչ մը եւ երգեցէք մեր հին բանաստեղծներուն պէս, Պէչիկթաշլեան Մկր-տիչի պէս, որ ուղեց վերջ դնել ազգամիջեան վէ-ճերուն եւ վարկաբեկումներուն:

Տո՛ւր ինձ fու ձեռ, եղբայր եմ մեծ,
Որ մըրրրկաւ էինք զատուած...

Այ՛ս երգը կ'ուզէ մեր ժողովուրդը, ա՛յս քա-ղաքականութիւնը միայն:

Բայց եթէ դուք պիտի չարունակէք, բոշանե-րուն ձեւով, կռիւ ընել եւ ղազէթա ծախել՝ առանց երբեք ուղելու հայ թերթերով մեղի ներկայացնել օտար մշակոյթին ծաղիկները, հայ մտքի աւա-զանին մէջ թափել յառաջապահ քաղաքակրթու-թեանց նուաճումները (այս ալ ներգաղթ է), վեր-ջապէս եթէ դուք մտաւորական ներգաղթ չկատա-րէք իւրացնելով եւրոպական յառաջդիմութեան դանձերը, վստահ եմ որ օր մը Հայաստան հայրի-կը վիտի ծախէ ձեղի.

— Դո՛ւք, որ եւրոպացէն կամ Ամերիկացէն կուգաք, դուք անտարբեր դիտեցիք քաղաքակըր-թութեան ջրվէժին հոսիլը ձեր աչքին առջեւ ու չհետեցաք հայ դրականութեան եւ հայ մշակոյ-թին անաւազանին մէջ նետել ինչ որ կարելի էր յա-փշտակել այդ մեծ հոսանքներէն: Դուք քաղաքա-կրթութեան եւ մշակոյթի ներգաղթ չկատարեցիք, եւ համ ի՞նչպէս ձեղի չըսեմ Ամերիկացիին խօսքը.

Պու սու տայիմա պէօյլէ աֆա՞ր:
Սիզ տէ էշէկ կիպի պաֆա՞ր:

Ա.ՐՍԱՋ

Ապուլ Ալայի յիշատակին

(ԱԲՈՒ ԼԱԼԱ ՄԱՀԱՐԻ)

ՀՄԲ.— Հալէպի Արեւելքէն կը ֆաղեմ հետեւեալ տեղեկութիւնները, շատ գեղեցիկ նախաձեռնութեան մը մասին.—

Դէպի Մաարրա կազմակերպուած ուխտագնացութիւնը տեղի ունեցաւ Յունուար 31ին, համաձայն նախապէս կազմուած ծրագրին: Որոշեալ ժամուն, կարաւանը ճամբայ ելաւ հինգ ինքնաշարժներով: Մաարրայի մէջ, կառավարիչը կը սպասէր արդէն Շիրմատունին առջեւ, ընկերակցութեամբ ոստիկանապետին եւ այլ պաշտօնական ներկայացուցիչներու: Հակառակ տեղատարափ անձրեւին, չուտով Մաարրայի ամբողջ բնակչութիւնը խռնուեցաւ Շիրմատունին չուրջ, որուն առջեւ, ոստիկանները մեծ դժուարութեամբ կը զսպէին հետաքրքիրներու խուժումը:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի երէց սկաուտներէն ջոկատ մը բարեւի կեցան մեծ բանաստեղծին շիրիմին առջեւ: Ապա, տպաւորիչ այս հանդիսութեան մէջ, Զարեհ վրդ. զետեղեց ՆԱՅԻՐԻի ծաղկեպսակը: Մանօթ արարագէտ Պ. Ներսէս Պարսումեան կարդաց ատրբերէն ուղերձ մը (տես վարը) որ խորունկ յուզումով ունկնդրուեցաւ ներկայ խուռն բազմութեան կողմէ: Ի պատասխան հայ ժողովուրդին ղղացումները արտայայտող այս ուղերձին, խօսք առաւ արար մամուլի ներկայացուցիչներէն Պ. Ֆարիս Թուէյէ եւ ղղածուած չէշտերով յայտնեց իր շնորհակալութիւնը յարդանքի այս ցոյցին առիթով: Երբ Պ. Թուէյէ կ'արտասանէր իր խանդավառ խօսքերը, շրջապատին մէջ խռնուած արար բազմութիւնը ջերմօրէն կը ծափահարէր ու կը լսուէին «կեցցեն Հայերը, Հայերը մեր եղբայրներն են, կեցցէ Հայ Մուքթրանը»:

Այցելուները յաջորդաբար ստորագրեցին յիշատակի մատեանին մէջ, եւ մատենադարանին մէջ զետեղուեցան մէկ մէկ չքեղակազմ օրինակներ Աւետիք Իսահակեանի «Արու Լալա Մահարի»էն, որուն վրայ արարերէն լեզուով կար հետեւեալ մակագրութիւնը.— «ԱՐՈՒԲ ՄԵԾԱԳՈՑՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԻՆ՝ ՀԱՅ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐՈՂ ՆԱՀԱՊԵՏԻՆ ԱՅՍ ԳՈՐԾԸ»: Անցողակի ըսենք, թէ պահելով հանդերձ Մաարրիի դարաւոր շիրմաքարը իր բնական վիճակին մէջ, կառավարութիւնը անոր չուրջ չինել տուած է հոյակապ շիրմատուն մը՝ պարտէզով, մատենադարանով եւ յարակից սրահներով: Շիրմատունէն, թարմօրը ուղղուեցաւ Մաարրայի մեծամեծներէն Թալէպ պէյ Հիրաքիի պալատը, ուր աւելի քան երկու ժամ տեւող մտերմական այցելութեամբ մը հայ հիւրերը զրոյց ունեցան արար ղեկավարութեան հետ, յաջորդաբար ողջակիզելով Մաարրիի կեանքն ու գործը, հայկական տեղահանութիւնները, հայ ժողովուրդին կեանքը Սուրիոյ մէջ: Երկար խորհրդածութենէ ետք Թալէպ պէյ Հիրաքիի պալատը, ուր աւելի քան երկու ժամ տեւող մտերմական այցելութեամբ մը հայ հիւրերը զրոյց ունեցան արար ղեկավարութեան հետ, յաջորդաբար ողջակիզելով Մաարրիի կեանքն ու գործը, հայկական տեղահանութիւնները, հայ ժողովուրդին կեանքը Սուրիոյ մէջ: Երկար խորհրդածութենէ ետք նիւթ ստեղծեց նաեւ Սուրիոյ վերջին ազատագրական պայքարը, որուն ընթացքին Հայերու ուղղամիտ եւ հայրենասէր կեցուածքը, ըստ երեւոյթին, յափշտակեալ երախտագիտութեան եւ սիրոյ հետքեր թողած է արար ղեկավարութեան մտքին մէջ:

Մաարրայի այժմու երեսփոխան եւ նախկին պարենաւորման նախարար Հիքմէթ պէյ Հիրաքի իր բնակարանին մէջ պատրաստած էր ճոխ ճաշասեղան մը, 30ի հասնող հայ հիւրերուն համար: Արար աւանդական հիւրասիրութիւնը, տանուտիրոջ աղնուական վերաբերումը եւ փոխադարձ սիրոյ ղղացումը՝ չուտով ճաշը վերածեցին կատարեալ ինջոյքի մը: Կրկին խօսակցութեան նիւթը՝ հայեւարար բարեկամութիւնը, Արարներու անխառն հիացումը հայ աշխատասէր բազուկին եւ մաքուր ղղացումներուն համբերէ: Արդարեւ, հայեւարար եղբայրակցութեան ոգեկոչումը ոչ մէկ տեղ այնքան խորհրդաւոր է, որքան Մաարրայի մէջ: Տարագրութեան չրջանին, տասնեակ հազարաւոր Հայեր փրկուեցան Համայի եւ Մաարրայի մէջ, շնորհիւ արար աղգարնակչութեան, որ մերժեց ջարդի հրամանը գործադրել ու տեղ տուաւ մեր հալածական խլեակներուն: Այս բոլորին ոգեկոչումը, տեղին մեծամեծներուն իսկ բերնով եւ, մանաւանդ, բուն իսկ Մաարրայի մէջ փրկուած Հայերու ներկայութեան (որոնցմէ չատեր կային խումբին մէջ) տիրող մթնոլորտին տուին իրապէս արտայայտեր այդ մակդիրները: Նոյն բանաստեղծութեան մէջ իր եղբօր մասին ըսած է «հսկայ - վեհ ու յաղթանդամ», մակդիրներ՝ որոնք ընդհանուր են եւ ոչ մէկ պատկերացում կուտան որոշակի մարդու մասին եւ դրեթէ կը կրկնեն նոյն միտքը: Սարմէն առ հասարակ պէտք է խուսափի աւելորդ (հիպերբոլիկ) մակդիրներէ, ինչպէս «պարթեւ հսկայ», «պարթեւ տիտան»: Այս տեսակ բնորոշումներ, որ գործածուած են թէ՛ ժայռի համար եւ թէ մարդու՝ յարմար են Տորք Անդեղին, բայց ոչ իրական մարդուն:

«Լենին», «Ստալին», «Կոմիտաս», «Գագեւ մանկութեան մասին», «Ընկուզենին», «Արագիլներ» բանաստեղծութիւններու հեղինակը անշուշտ կրնայ խուսափիլ այդ թերութիւններէն:

Մ. ՀԻՒՍԵԱՆ

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

Առեւտրական

«Արեւել» բառին իմաստին ծանօթանալու համար, ասդին - անդին բաւական դիմումներ կատարեցի եւ սակայն կարելի չեղաւ յստակ գաղափար մը լուսաբանուիլ: Քիչ մնաց «ոչ-հառաջդիմականներու կարգը պիտի դասուէի: Ուրեմն ետ կեցայ աւելի առաջ երթալէ...

Հնչումը ազուոր է: Հայ լեզուն կը ճոխանայ նոր որդեգրումով մըն ալ: Սանկ հայերէնի հոտ մըն ալ կուգայ այս բառէն, կ'երեւայ, «Արա» գոյականին՝ բայացած ձեւն է ան: «Արեւել»ը ճախճախուտներն ու քարքարուտ անդուռները, բարերար արտերու վերածել կրնայ նշանակել:

Ամէն պարագայի մէջ, հիմակուհիմա, կ'ենթադրեմ որ «արեւել»ը թարգմանութիւնն է մեր «ժողով - ժողովականութիւն» բառերուն:

«Ներկայիս, մեր լրագիրներուն մէջ, յաճախակի գործի լծուած է այս բառը: «Ժողովի կը հրաւիրուին, դերձակներու, ժամագործներու, դպիրապետներու, ոտնաման չինողներու, վայտակերտողներու եւայլն «արեւել»ի անդամները»:

Կը յուսամ, օր մը ժողովի պիտի հրաւիրուին՝ ածիլողներու, արդուկողներու, ծեփողներու, ներկողներու, «դաւադրութիւն» երեւան հանողներու, «հակահայատանեան» Հայեր ճարողներու, հաւկիթի մէջ մազ դտնողներու, եղին տակ հորթ փընտրողներու, բարեյոյսներ ճարողներու «արեւել»ի անդամները:

Եւ որպէսզի ոչ մէկ Հայ բացը մնայ, ուրէք արտելէ, պիտի կազմուին յետադիմականներու, չէզոքներու, կէս-կուսակցականներու, քառորդ համերաշխասէրներու, անտարբերներու, մարդու չհաւնողներու, քրիստոնեայ յեղափոխականներու, համեստ հպարտներու, ուս թօթուողներու «արեւել»ները:

Անշուշտ տիրացուներու, տարկաւագներու, տէրտէրներու եւ տէրտէրցուներու, բուրվառողներու, քղանցք համբուրողներու, անկրօն հաւատացեալներու, կրօնատեաց եպիսկոպոսասէրներու արեւելներն ալ հրապարակ կրնան կանչուիլ:

Առողջապահական տեսակէտով օգտակար կ'ըլլան եթէ կազմուին փորի ցաւի, քերուքտուքի, խիթ ունեցողներու, կարճատեսներու, չափազանց ցատեսներու, իրենց անձին չուրջ միայն դարձողներու, իրենք-զիրենք հակառակորդներով շրջապատած կարծողներու կամ հալածախտէ տառապողներու, իրենց ստամոքսը ամբարանոց կարծողներու, քանչորս ժամ թղթախաղի սեղանին առջեւ նստողներու, մէկ պսակով տասը կնկան հետ ապրողներու, պարասրահներու մէջ մինչեւ լոյս տախտակամած չփողներու, հանդէսներու մէջ ափ պայթեցնողներու, քառասունէն վերջ սիրահարողներու, տարիներով ջուր խմած դաւաթին մէջ թքնողներու, ուղեղը դրպանի մէջ փոխադրածներու, սիրտը ստամոքսի հետ չփոթողներու «արեւել»ները:

Բայց այս բոլորէն դուրս մնացած եւ ամենակարեւոր մէկ ճիւղ մըն ալ կայ որուն համար արտելի մը կազմութիւնը անյետաձգելի պահանջ դարձած է այսօր, Հայերուս համար: Ներգաղթի կեդր. կոմիտէին բարեհամ ուշադրութեանը կը յանձնենք զայն,— «Հանդիսադործներու Արտէլը»:

Բոլոր միւսները կարելի է յետաձգել առայժմ, սակայն այս վերջինին պէտք է նախապատուութիւն տալ: Նոյնիսկ ֆրանսահայ ներգաղթի առաջին կարաւանը պէտք է կանխէ այն, երթալ օր առաջ սրահներ վարձելու, յայտագիր պատրաստելու, տոմսերը տեղաւորելու, պիւֆէի համար որկորապիտոյք հայթայթելու համար, որպէսզի երբ ֆրանսահայ կարաւանները հասնին Երեւան, պատրաստ գտնեն իրենց այնքան իրաւականհանդէսները:

Թէեւ մեծ կորուստ մըն է հանդիսադործներու հեռացումը՝ Փարիզի սրահատէրերուն համար, քանի որ անոնք պիտի կորսնցնեն իրենց առատաձեռն հայ յաճախորդները, իրենց եկամուտի գլխաւոր աղբիւրը:

Նոյնպէս մեզ, հոս մնացող Հայերուս համար ալ ցաւ մըն է անոնցմէ զրկուիլը, բայց եւ այնպէս, պէտք է սիրով յանձն առնել այդ զրկանքը՝ ի սէր մեր հայրենիքին եւ մեր եղբայրներուն:

Այս կերպով մենք հոս, ժամանակ կ'ունենանք գոնէ կիրակի օրերը մեր ընտանիքին եւ զաւակներուն երեսը տեսնելու, մեր տունովը զբաղելու եւ Ներգաղթի ծախքերուն համար ալ քանի մը ֆրանք խնայելու:

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՊՐԻՒՍԼԻ ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐԸ

Փետրուար 15ին, չաբաթ երեկոյ, Պրիւսէլի Աքառօվա սրահին մէջ տեղի ունեցաւ սկաուտական հաճելի հաւաքոյթ մը, ի ներկայութեան բազմաթիւ հայրենակիցներու: Այդ առթիւ խօսեցաւ Փարիզէն՝ Հայ Արիներու պետ Տօքթ. Գուրգէն Մեծաուրեան, որ բացատրեց սկաուտներու դերն ու կարեւորութիւնը, մասնաւորապէս հայ երիտասարդութեան մէջ, վառ պահելու համար ազգային ոգին: Բանախօսութենէն վերջ, ներկայացուեցան սկաուտական չարժանկարներ, երգեր ու խաղեր, ստեղծելով ղուարթ մթնոլորտ մը:

Շաբաթ եւ կիրակի օրերը Պրիւսէլի Սկաուտական Տան մէջ ցուցադրուած էին հայ արիներու ձեռական աշխատութիւնները մէկը միւսէն դեղեցիկ ու հետաքրքրական: Մասնաւոր դնահատութեան արժանի էին Հայաստանի ձեռակերտ քարեղէնները, հայկական դրոշմ կրող նկարներն ու ձեռագործները եւ ուրիշ բազմաթիւ չահեկան աշխատութիւններ: Այցելուներուն մէջ աչքի կը զարնէին նաեւ պերճ համակիրներ, որոնք հետաքրքրութեամբ կը դիտէին մեր արիներուն գործերը եւ կը դնահատէին զանոնք:

Մեր զաղութին սկաուտական այս զովելի չարժումը կը պարտինք երկու կարող ղեկավարներու՝ Լեւոն Սարուխանի եւ Սերժ Քալանթարեանի անձնուէր չանքերուն:

Հոս տեղին է յիշել թէ՝ մեր զաղութին սկաուտներն ալ հրաւիրուած են մասնակցելու այս տարուան մեծ ճամբարին, որ կը կոչ «Խաղաղութեան ճամբար» անունը եւ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ օդոստոս 9—21, Moissonի մէջ, Փարիզէն 70 քիլոմեթր հեռու, չուրջ 30.000 ամէն ազգի սկաուտներու մասնակցութեամբ: Հայերը պիտի ունենան 140 ներկայացուցիչներ՝ Ֆրանսայէն, Եգիպտոսէն եւ Պելճիայէն: Այսպիսի բանակում - ներ տեղի կ'ունենան չորս տարին անդամ մը դանազան երկիրներու մէջ:

Վերջացնելէ առաջ, ըսենք թէ հակառակ կարդ մը դժուարութիւններուն, հայ արիներու մասնակցութիւնը կարելի եղած է ապահովել, չնորհիւ կորովի դիմումներու:

Հ. Տէրոսկի

ՊՐԻՒՍԼԻ ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐԸ

Փետրուար 15ին, չաբաթ երեկոյ, Պրիւսէլի Աքառօվա սրահին մէջ տեղի ունեցաւ սկաուտական հաճելի հաւաքոյթ մը, ի ներկայութեան բազմաթիւ հայրենակիցներու: Այդ առթիւ խօսեցաւ Փարիզէն՝ Հայ Արիներու պետ Տօքթ. Գուրգէն Մեծաուրեան, որ բացատրեց սկաուտներու դերն ու կարեւորութիւնը, մասնաւորապէս հայ երիտասարդութեան մէջ, վառ պահելու համար ազգային ոգին: Բանախօսութենէն վերջ, ներկայացուեցան սկաուտական չարժանկարներ, երգեր ու խաղեր, ստեղծելով ղուարթ մթնոլորտ մը:

Շաբաթ եւ կիրակի օրերը Պրիւսէլի Սկաուտական Տան մէջ ցուցադրուած էին հայ արիներու ձեռական աշխատութիւնները մէկը միւսէն դեղեցիկ ու հետաքրքրական: Մասնաւոր դնահատութեան արժանի էին Հայաստանի ձեռակերտ քարեղէնները, հայկական դրոշմ կրող նկարներն ու ձեռագործները եւ ուրիշ բազմաթիւ չահեկան աշխատութիւններ: Այցելուներուն մէջ աչքի կը զարնէին նաեւ պերճ համակիրներ, որոնք հետաքրքրութեամբ կը դիտէին մեր արիներուն գործերը եւ կը դնահատէին զանոնք:

Մեր զաղութին սկաուտական այս զովելի չարժումը կը պարտինք երկու կարող ղեկավարներու՝ Լեւոն Սարուխանի եւ Սերժ Քալանթարեանի անձնուէր չանքերուն:

Հոս տեղին է յիշել թէ՝ մեր զաղութին սկաուտներն ալ հրաւիրուած են մասնակցելու այս տարուան մեծ ճամբարին, որ կը կոչ «Խաղաղութեան ճամբար» անունը եւ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ օդոստոս 9—21, Moissonի մէջ, Փարիզէն 70 քիլոմեթր հեռու, չուրջ 30.000 ամէն ազգի սկաուտներու մասնակցութեամբ: Հայերը պիտի ունենան 140 ներկայացուցիչներ՝ Ֆրանսայէն, Եգիպտոսէն եւ Պելճիայէն: Այսպիսի բանակում - ներ տեղի կ'ունենան չորս տարին անդամ մը դանազան երկիրներու մէջ:

Վերջացնելէ առաջ, ըսենք թէ հակառակ կարդ մը դժուարութիւններուն, հայ արիներու մասնակցութիւնը կարելի եղած է ապահովել, չնորհիւ կորովի դիմումներու:

Հ. Տէրոսկի

Հնդկաստանը պիտի պարպուի մինչեւ 1948 Յունիս

ՆՈՐ ՓՈԽԱՐՔՈՒԱԾ ՄԸ ՆՇԱՆԱԿՈՒԵՑԱՒ

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին փետրուար 20ի նիստին մէջ, վարչապետը յայտարարեց թէ Հնդկաստանի փոխարքայ նշանակուած է Ծովակալ, լորտ Մաունթպէթըն, յաջորդելով մարէշալ Ուէյվըլի որ եռ կանչուած է։ Ճետոյ ըրաւ շատ աւելի ծանրակշիռ յայտարարութիւն մը,— Անգլիա Հնդկաստանը պիտի պարպէ մինչեւ 1948 Յունիս։ «Նոր փոխարքային պաշտօնը պիտի ըլլայ Հնդկական ձեռքերու յանձնել բրիտանական Հնդկաստանի կառավարութեան պատասխանատուութիւնը, այնպիսի եղանակով մը որ ապահովէ Հնդկաստանի երջանկութիւնը եւ բարգաւաճումը»։

Այս յայտարարութենէն անմիջապէս վերջը, Ջըրչիլ ոտքի ելլելով հարցուց թէ ի՞նչ անհամաձայնութիւններ ծագած են փոխարքային եւ կառավարութեան միջեւ։ Վարչապետը պատասխանեց թէ չուզեր որ եւ է բան աւելցնել իր յայտարարութեան վրայ։ Ջըրչիլ դիտել տուաւ թէ ընդդիմադիրները իրաւունք ունին բացատրութիւն պահանջելու։ Պ. Էթլի (վարչապետ) ըսաւ թէ Հնդկաստանի նոր կացութեան հետեւանքով անհրաժեշտ էր փոփոխութիւն մը կատարել։ Ջըրչիլ նորէն պատասխան պահանջեց, կծու ակնարկներ ուղղելով։ Պ. Էթլի նեղսրտելով երեսին տուաւ.— «Երբ դուք վարչապետ էիք, շատ մը մեծ փոփոխութիւններ կատարեցիք զինուորական թէ քաղաքային անուանումներու մէջ, առանց բացատրութիւն տալու»։ Ջըրչիլ ձեռքը տեղէն զարնելով հարցուց թէ ինչո՞ւ պաշտօնանկ ըրին բարձրաստիճան սպայ մը որ այնքան մեծ կարողութեամբ ծառայած էր կառավարութեան։ Պահպանողականները կը ձայնակցէին, «պատասխանեցէք» պոռալով։ Պ. Էթլի մինչեւ վերջը մերժեց պատասխանել։ Կաս կարմիր դարձած էր, եւ դուրս ելաւ, մինչ նախորդ վարչապետին կուսակիցները կը շարունակէին աղաղակել.— «Պատասխանեցէ՛ք»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐՈՒսԱղէմԷն կը հեռագրեն թէ հրէական Իրկուն Զվայ կոմիտէին ահաբեկիչները եշ· դիւերը պայթեցուցին Պաղեստինի նաւթուղին, որ օրական 80.000 տակառ քարիւղ կ'արտադրէր։ Պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ պայթումները տեղի ունեցան Հայֆայի շրջանին մէջ եւ համանուն ծոցին մօտ։ (Իրաքի քարիւղը Միջերկրական կը հասնի այս ճամբով)։ Դէպքէն վերջը անգլիախօս կին մը հեռաձայնով հաղորդեց թէ ձեռնարկը իրենք սարքած էին (Իրկուն Զվայ), նկատելով որ անգլ· կառավարութիւնը աջսորած է իրենց երկիրը վերադարձող Հրեաները։ Հարցաքննուեցան հարիւրաւոր կասկածելիներ, միայն Թէլ Ավիվի մէջ՝ 650 հոգի։ — Պաղեստինէն 5000 գերման Հրեաներ անգլ· իշխանութենէն դիմած են, Գերմանիա վերադառնալու համար։

ՅՈՒՐՏԸ մէկէն մեղմացաւ ուրբաթ օր, Փարիզի մէջ, թեթեւ ձիւն մը տեղացած ըլլալով։ Իսկ Անգլիոյ մէջ անընդհատ ձիւն կը տեղայ, խանգարելով փոխադրութիւնները եւ սաստկացնելով ածուխի տագնապը։ Նաւարկութիւնը վտանգուած է Հիւս· Ծովուն եւ Մանչի մէջ։ Նորվեկիա վերահաստատեց էլեկտրական ուժի սահմանափակումը, որմէ մասնաւորապէս կը նեղուին 400.000 բնակիչներ։ Տա – նիմարքայի մէջ ձայնասփիւռ կոչեր ուղղուեցան չորս միլիոն բնակիչներու, որպէսզի կարելի եղածին չափ քիչ ածուխ եւ կազ գործածեն։ Պերլինի առողջապահական վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ 170 հոգի մեռած են ցուրտէն, դեկտ· 1էն փետրուար 12։ Սաքսոնիոյ մէջ միայն յունուարի ընթացքին մեռած են 127 հոգի։ Փորթուկալի մէջ գետերը յորդած ըլլալով, բազմաթիւ գիւղեր հաղորդակցութենէն կտրուած են եւ հազարաւորգիւղացիներ անօթութեան դատապարտուած։ Պոլսոյ մէջ ալ ածուխ չկայ։

75 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ, 300 հոգի վիրաւորուեցան Լոս Անճըլէսի մէջ, իբրեւ հետեւանք ահռելի պայթումի մը, որուն յաջորդեց հրդեհ մը։ Ամենամեծ աղէտն է այս Քալիֆորնիոյ այդ քաղաքին համար, 1933ի երկրաշարժէն ի վեր։

2.500.000 ԶՈՀԵՐՈՒ արիւնը քաւելու համար, մարտ 14ին պիտի դատուի Ռուտոլֆ Հօֆս, Վարշաւայի մէջ։ Ամբաստանեալը նախկին հրամանատարն է Օսվիսիմի դժոխք – արգելարանին, եւ խոստովանած է թէ պատասխանատու է 2.500.000 կալանաւորներու սպանութեան։ Իրրեւ վկայ կանչուած են 150 հոգի, որոնց մէջ կան բժիշկներ եւ դիտնականներ։

ՄԱՌՆԷՇԱԼ ՔԻՍԷԼՐԻՆԿի դասը կը շարունակուի Վենեսիկի մէջ։ Ամբաստանեալը յայտարարեց թէ Մուսոլինի կ'ուզէր ոչնչացնել Հռոմի հին փողոցները, բայց ինք արգիլեց յանուն մշակոյթի եւ մարդասիրութեան։ Ճետոյ պատմեց թէ Հռոմի մէջ պատուիրեց իր զինուորներուն անվնաս ձգել Տիբերիայի երկու հազար տարուան կամուրջները։ Վերջապէս պնդեց թէ նոյն հոգածութիւնը ունեցաւ իտալական բոլոր քաղաքներուն մէջ, փրկելով գեղարուեստական գանձերը։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Շ· ԳԱՐԱՀԻՍԱՐՑԻՆԵՐՈՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 15 Փետրուար.— Շապին Գարա – հիսարի շրջանին Վերաշինաց Հայր· Միութիւնը կուզայ հրապարակաւ յայտարարել թէ լուծուած է ընդհ· ժողովներու որոշումով եւ կը միանայ Համասերաստացիական Շինարար — Միութեան Ֆրանսայի շրջանին։

Այս առթիւ կոչ կ'ընենք բոլոր Շապին Գարահիսարցի հայրենակիցներուն, որ անդամագրուին Համասերաստացիական Շինարար Միութեան մասնաճիւղերուն, իրենց շրջաններու մէջ, իբրեւ հին անդամներ։

Սիրելի հայրենակիցներ այս է միակ ուղիղ ճամբան.— միանալ Համասերաստացիական Շինարար Մեծ Միութեան որպէսզի ուժերու ու ճիգերու համախմբումով կարենանք իրականացնել մեր բաղձանքը, նոր Շապին Գարահիսարցիներս ալ ունենանք մեր բաժինը Նոր Սերաստիա Աւանին մէջ։

Ուրեմն, նկատի առնելով որ Վալանսի մեր կեդր· վարչութիւնը ոեւէ գործունէութիւն չէ ունեցած, կ'առաջարկենք իր մօտը եղած դրամարկղը յանձնել Համասերաստացիական Շինարար ՄիութեանՖրանսայի շրջանի ենթակեդր· վարչութեան։

Շ· Գարահիսարի Մարսէյլի Մ·ճիւղի վարչութեան լիազօր քարտուղար՝ Գարեգին Գալուստեան
(կնիք)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Արապեան ընտանիքը եւ պարագաները իրենց սրտագին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն Գեր· Տէր Աբրահամ արք· Սիւրմէեանի՝ կաթողիկոսական պատուիրակ Թեմին Հայոց Եւրոպիոյ,— որ հաճած էր յատուկ դրով մը իր հայրական մխիթարիչ խօսքերը ուղղել Փր· Հայ Ազգ· Ընդհ· Միութեան կեդր· Փարիզի Շրջ· Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղի վարչութեանց, ինչպէս նաեւ բոլոր անոնց, որոնք բարութիւնն ունեցան անձամբ կամ դրով իրենց վշտակցութիւնը յայտնելու ողբացեալ ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՄԱՆՆԻԿ Ա· ՐԱՊԵՍԵԱՆի դառնաղէտ մահուան առթիւ։

Այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Ներդաղթի Ֆօնտին կը նուիրեն.— Պ· Հ· Ազապէկեան 500 Ֆր· եւ Lemonnier ընտանիք 100 Ֆրանք ։

Տարեկան պարահանդէս

Ալֆորվիլի ԱՂՔԱՏԱՒՈՒԱՄԻ մասնաճիւղին, Շաբաթ 8 մարտ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Maison Brûlé *ի պարահրապարակը, իր* orchestre *ով*, (Marne *ի եզերքը* Quai d'Alfort (Pont de Charenton)։ *Սպանիական, կովկասեան եւ հայկական երգեր ու պարեր, ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով։ Սեղանները թռւատրուած են, ապահովել։ Դիմելով* Café Léger, 29 rue Clery, Paris (2), Radio Davros, Café Philippe (Déragopian) à Alfortville։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Գ· ԼԱԶԵԱՆԻ

Հայաստան եւ Հայկ. Դատը

(ՎԱՒԵՐԱԳՐԵՐ)

Լրացուցիչ տեղեկութիւններով միասին Հայկ· Դատի չահեկան վաւերագրերը, Իսրայէլ Օրիէն մինչեւ մեր ժամանակները։ Դաշինքներ, Ցարերու հրովարտակներ, մեծանուն հայ գործիչներ, Հայերու մասնակցութիւնը 1812ի, 1826ի, 1878ի, 1914ի, 1941ի պատերազմներուն։ Պետական դէմքերու յայտարարութիւններ ի նպաստ Հայերուն, Ուիլսընի իրաւարարական վճիռը, Պերլինի, Վեսայլի, Լօզանի խորհրդաժողովները, Ամմենամեծ ազգեան եւ այս Քալիֆորնիոյ այդ քաղաքին համար, 1933ի երկրաշարժէն ի վեր։

2.500.000 ԶՈՀԵՐՈՒ արիւնը քաւելու համար, մարտ 14ին պիտի դատուի Ռուտոլֆ Հօֆս, Վարշաւայի մէջ։ Ամբաստանեալը նախկին հրամանատարն է Օսվիսիմի դժոխք – արգելարանին, եւ խոստովանած է թէ պատասխանատու է 2.500.000 կալանաւորներու սպանութեան։ Իրրեւ վկայ կանչուած են 150 հոգի, որոնց մէջ կան բժիշկներ եւ դիտնականներ։

ՄԱՌՆԷՇԱԼ ՔԻՍԷԼՐԻՆԿի դասը կը շարունակուի Վենեսիկի մէջ։ Ամբաստանեալը յայտարարեց թէ Մուսոլինի կ'ուզէր ոչնչացնել Հռոմի հին փողոցները, բայց ինք արգիլեց յանուն մշակոյթի եւ մարդասիրութեան։ Ճետոյ պատմեց թէ Հռոմի մէջ պատուիրեց իր զինուորներուն անվնաս ձգել Տիբերիայի երկու հազար տարուան կամուրջները։ Վերջապէս պնդեց թէ նոյն հոգածութիւնը ունեցաւ իտալական բոլոր քաղաքներուն մէջ, փրկելով գեղարուեստական գանձերը։

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail exécuté par des ouvriers syndiqués

Տ�էՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱՒԻՐ ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ ուրախութեամբ կը ծանուցանեն ծնունդը իրենց առջինեկ զաւկին՝ ԺԻՐԱՑՐ-ԱՎԷՆի (10 Փետրուար, 1947, Փարիզ)։

ՀՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴի Պանէօ Քաշանի անդամական ժողովը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴի Փարիզի Մասնաճիւղին ընդհ· ժողովը՝ այս հինգշաբթի, ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

SURPRISE PARTY

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի, ժամը 3էն 8, 8 rue Danton (métro Odéon)։

Կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի անդամները եւ համակիրները։

Այնման ապահուած տարեկան մեծ պարահանդէսը

ՓՐ· ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

Մարտ 2ին կիրակի օր ժամը 3էն 12

Hôtel Vianey *ի գեղեցիկ սրահներուն մէջ*

2 Ave. Ledru Rollin, métro Ledru Rollin։ Հանրածանօթ նուագախումբ **Fernand Bouillon**, եւրոպ· պարերու համար, հայկ· հնդկական, սպանիական պարեր արեւելեան նուագով (բառ եւ տափ)։

Երդիչներ եւ զանազան անակնկալներ։

Տոմսերը նախօրօք ապահովել դիմելով դրասուններ Հ· Սամուէլ եւ Հ· Բալուեան եւ Մ· Պարսամեան եւ ցպարապետ Հրաչեան։

Տոմսերու գինը 200 Ֆրանք ։

ՀԱՆԴԷՍ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի կողմէ, Մարտ 2, կիրակի օր ժամը 3ին, Հ· Ց· Դ· Տան սրահը։ Պիտի ներկայացուի «ՎԱՐՏԱՎ. ՊՕՄՊՈՍ» քրքջալիր վաւեչտը։ Հայկական պարեր տոհմիկ տարազներով ։

ՈՒՐՖԱՅԻ ԼԵՒՈՆ ԴԱՍԱՊԵԱՆ կը փնտռէ, Ուրֆացի Լեւոն Պաստեղեան, հօրը անունը Կարապետ (էչ խղդղենց Կարապետ), կը կարծուի Փարիզ ըլլալ, իմացնել Lévon Kassabian, 12 Passage de l'Union (50 Ave. de la Redoute) Asnieres (Seine)։

ՇԱՎԻԼԼԷՆ փոքրիկն Մաուի Մ· Սարգիսեան 200 Ֆրանք կը նուիրէ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, իր մեծ հայրիկին մահուան Բ· տարեդարձին առթիւ։

ԿԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՁԵՐՈՒ

համար ճոխ մթերք մը ամէն տեսակ ներքին ճերմակեղէններու պիտի գտնէք

DANY ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

8bi, Rue Falguière, Paris (15)
Métro Pasteur *կամ Մոնփարնաս*
ՏԷՐ եւ Տիկ. Պ· ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ

Ծախու է

Կոստանդնուպոլսի մէջ կօշկակարի խանութ մը, քաղաքին կեդրոնը ։ Երկու լիսանս, նորոգութիւն եւ նոր ծախելու իրաւունք, վեց տարուան ալ վարձակալութիւն, (bail)։ *Գրել* Mr. Dzeronian, 68 rue Thiers,, Grenoble (Isère)։

Couverture-Plomberie

Կը ստանձնեմ կտրի, ջուրի լոգարանի եւ նման գործերու համար՝ ամէն կարգի աշխատանք, հայթայթելով անհրաժեշտ բոլոր ապրանքները ։

Բոլոր գործնական մարդոց չահը կը պահանջէ
Դիմել Tatoulian Maison DARON
14 rue Julien Lacroix, Paris (20)

Տուն մը որ տարիներէ ի վեր կը գործէ մեծ վստահութեամբ ։

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie**: *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Յ· Գ· փափազեան վաճառատունը*, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 *եւ* 14—18, *գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝* métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Mardi 25 Février 1947 — Երեքշաբթի 25 Փետրուար

ԺԹ· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4969-Նոր շրջան թիւ 578 — Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ԹՈՒՐՔԻԱ ԿԸ ՎԱԽՆԱՑ Խ. ՄԻՈՒԹԵՆԷՆ

Ի՞ՆՉ ԿՈՒԶԵՆ ՌՈՒՍԵՐԸ.— ՆԵՂՈՒԾՆԵՐՈՒ ՆԴԻՐԸ.— ԿԱՐՍ - ԱՐՏԱՀԱՆ ԵՒ ՀԱՁ-ԿԱԽԱՆ ՆԵՐԳԱՂԹԸ

ՆՄԲ.— «Նիւ Եորք Հէրըլտ»ի աշխատակիցներէն Սթիւըրթ Ելսոփ Անգարայէն գրուած երկու ևամակներով կը պարզէ Թուրքիոյ ներքին կացութիւնը եւ մասնաւորապէս վախը Խ· Միութենէն: Անոնցմէ ամփոփումը առաջին թղթակցութեան որ հրատարակուած է ամերիկեան թերթին շաբաթ օրուան թիւին մէջ (22 Փետր·).—

Թուրքիոյ մէջ դրեթէ ամէն քաղաքական դէպք կը բացատրուի իբրեւ երկիւղ կամ յիշատակ: Երկիւղը, անշուշտ, Խ· Միութենէն վախն է: Ոչ մէկ Թուրք եւ Թուրքիոյ մէջ հաստատուած ոչ մէկ տարական ամենադոյզն տարակոյս ունի Խ· Միութեան իրական տեսիլներու մասին:

Ռուսերը կ'ուզեն բարեկամ Թուրքիա մը, կազապարուած Պալքանեան տիպարին վրայ, կրկմ - լինի կողմէ պարտադրուած եւ անոր ենթակայ կարգուսարքով մը: Թուրքերը կը հաւատան թէ Տարտանէլը միասին կառավարելու պահանջը, ինչպէս եւ հիւսիսային չորքան երկու թրքական նահանգներու պահանջը որ զրուեցաւ աւելի առաջ ուրիշ բան չեն եթէ ոչ միջոցներ այդ նպատակին հասնելու :

Այսպէս, ոչ մէկ բանիմաց Թուրք — Անատոլուի յետին դիւղացին ալ յայտնապէս բանդէտ է— կրնայ դիւրերը անկոդին մտնել առանց հարցնելու թէ կրեմլինի տէրերը ե՛րբ պիտի վճռեն ձեռք ձգել իրենց ուզածը: Դժուար է չափազանցել այս զգացումին խորութիւնը: Շատ քիչեր դիտեն թէ այն ռազմափորձերը (քաղաքավարի բառ մը ընդհ· զօրաշարժի համար) որ տեղի ունեցան այստեղ անցեալ Սեպտեմբերին եւ Հոկտեմբերին, հետեւանք էին Թրքական ընդհ· սպայակոյտի այն հաստատ համոզումին թէ մօտալուտ է ռուսական յարձակում մը: Թուրք զօրավարները սխալեցան:

Հեռաւոր Ամերիկայի մէջ այս երկիւղները կրնան չզգալարութիւն համարուիլ, բայց Խ· Միութեան սուսերին տակ դիւրին է ըմբռնել խմասոր այն ծանր ճնշումին որուն կ'ենթարկուին Թուրքերը: Ճիշդ է որ Թուրքերը քիչ մը աւելի դիւրին կը շնչեն հիմա քան քանի մը ամիս առաջ, բայց եւ այնպէս ճնշումը կը շարունակուի, զանազան ձեւերով: Մէկը խորհրդային անթեղն է որ ամէն օր Թուրքերէն դեկուցումներով ամէն տեսակ ամբաստանութիւն կը բարդէ Թրքական կառավարութեան վրայ, մինչեւ անգամ զայն կը մեղադրէ իբրեւ հակակրօն կամ կ'ըսէ թէ սուսերաթիւ ամերիկացի զօրամասեր կը պահեն պատերազմական նպատակներով:

Սովետական մամուլը թէ Խ· Միութեան եւ թէ պալքանեան արբանեակ պետութեանց մէջ արձագանգ կուտայ այս ձայնասփիւռ դեկուցումներուն, լուտանքներու տեղատարափներ հոսեցնելով օրուան վարչաձեւին վրայ: Եւ տակաւին կայ ներսէն կազմակերպուած ճնշումը :

Թուրքերը մէկ միլիոնէն մինչեւ հինդ-վեց միլիոն ոսկի կը հաշուեն այն դումարները զոր Սովետները կը տրամադրեն թէ իբրեւ նպաստ իրենց համակիր թերթերուն եւ թէ ազդելու համար թրքական քաղաքականութեան վրայ: Պէտք է մեծ վերապահութեամբ ընդունիլ այս թիւերը: Բայց եւ այնպէս ձեռնհաս դիտողներ կը կարծեն թէ փորձ մը կը կատարուի Սոֆիայի համբով , տիրող դըժդոհութիւնը դրամագլուխի վերածելու եւ սովետական տորերկրեայ գործունէութիւն մը կազմակերպելու համար:

Թուրքերը իրենց վրայ ճնշելու մասնաւոր ձեւ մը կը նկատեն հազարաւոր Հայերու տեւական ներգաղթը Միջին Արեւելքէն: Այնպէս կ'երեւայ թէ ամէն հոսանքէ Թուրքեր միաձայնութեամբ համոզուած են որ խորհրդային իշխանութեան կողմէ հովանաւորուած այս գաղթին (հիմնրէթ) նպատակն է Հայերու հսկայական զանգուած մը կազմել Կարսի եւ Արտահանի սահմաններուն վրայ (այն երկու հիւսիսային նահանգները որոնց մասին պահանջներ դրած է արդէն խորհրդ· մամուլը) :

Գաղափարն այն է թէ երբ բաւական թիւով Հայեր ներածուին, Խ· Միութիւնը պաշտօնապէս պիտի յայտարարէ — ինչպէս իր մամուլը շեշտած է անպաշտօն կերպով — թէ Հայերը պէտք ունին նոր կենսական տարածութեան: Այն ատեն պիտի նորոգուին Կարսի եւ Արտահանի մասին դրուած

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

ԻՍԿ ԱՂՋԻԿՆԵ՞ՐԸ ...

Մխիթարեան հայրերը վերադարձան, ու վերապացին —անշուշտ հազար դժուարութիւններով — Սեվռի Մուրատեան վարժարանը:

Այդ հաստատութիւնը այս ափերուն վրայ միայն հոգեւոր մխիթարութիւն չէ մեզի համար, այլեւ վառարան մը հայկական, որուն ջերմութիւնը հետզհետէ պիտի զգանք :

Ինչո՞ւ չկրցանք ունենալ նմանօրինակ վարժարան մը մեր աղջիկներուն համար:

Հոգեշահ ճառերու պէտք չկայ անոր անհրաժեշտութիւնը փաստելու համար: Սակայն ծրագիրներն ալ բաւական չեն, որպէսզի մեր աղջիկները կարենան գոնէ իրենց զաւակներու հայերէն սորվեցնելու չափ մայրերի լեզուն գիտնալ:

Գիտեմ որ երկիրը մասնաւոր օրէնքներ ունի օտար փոքրամասնութեանց վարժարաններուն համար: Գիտեմ , դարձեալ, որ մեր նիւթական միջոցները բաւական չեն այդպիսի ձեռնարկի մը համար: Բայց բոլոր անոնք որ խոստում մը , մտադրութիւն մը, ծրագիր մը հրապարակ կը նետեն, ինձմէ աւելի տեղեակ են այդ բոլոր մանրամասնութեանց :

Տարիներէ ի վեր կը լսենք ու կ'անցնինք: Ուրիշ դաղութներ ալ զրկուած են այդպիսի հաստատութենէ մը: Բայց միւսները գոնէ մխիթարու - թիւն մը ունին,— բոլորն ալ օժտուած են նախակրթարաններով, եւ կրնան հայեցի դաստիարակութեամբ մը սկսիլ իրենց աղջիկներուն ուսումը: Իսկ մե՞նք:

Իրենց պատմութեամբ եւ անցեալով հարուստ հաստատութիւններ պէտք է բան - դործ ընեն փըրկելու համար գոնէ իրենց անունը անփառունակ վախճանէ մը:

Բաւական չէ ըսել օրն ի բուն.— «Այս ենք ըրած, այն ենք ըրած»:

Այդ եղածը առպւելապէս կը պատկանի անցեալ սերունդի մը:

Փոխանակ անցեալի փետուրներով զարդարուելու, Թող փութան դլուխ հանել Աղջկանց երկրորդական վարժարանի մը ծրագիրը: ՍՕՍԻ

Համերաշխութիւն Սուրիա-Լիբանանի մէջ

ՆՄԲ.— Պէյրութի թերթերէն կ'արտատպենք հետեւեալ պաշտօնական յայտարարութիւնը.—

Կիրակի, 26 Յունուար 1947, Անթիլիասի վեհարանին մէջ դումարուած խորհրդակցական ժողովը, նախագահութեամբ Վեհափառ Հայրապետ Տ· Տ· Գարեգին Կաթողիկոս Յովսէփեանցի, ներկայութեամբ Նորին սրբազնութեան, Ազգ· կեդր· Վարչութեան անդամներուն, շարք մը ազդայիններուն եւ քաղ· չորս կուսակցութիւններու ներկայացուցիչներուն, կարծիքի փոխանակութիւններէ վերջ, միաձայնութեամբ օգտակար եւ անհրաժեշտ դտաւ, որ խաղաղութիւնը պահպանուի մեր ազդային ու հասարակական կեանքին մէջ, վերջ դըներ զանազան ձեւի վէճերը, մամուլը պատշաճ ձեւով տանի իր լուսաւորող դերը եւ փոխադարձ յարդանքի դգացումներով բոլորն ալ զօրավիդ կանդնին հասարակաց շահերուն:

Անթիլիաս 26 Յունուար 1947

Դիւան կաթողիկոսարանի

պահանջները: *Այսպիսի արեւելեան երբեակ խաղեր կրնան անհաւատալի թոյլ արեւմտեան ժողովուրդներու համար: Սակայն կասկածը լայնօրէն տարածուած է Թուրքիոյ մէջ, ինչ որ կը նշանակէ թէ Թուրքերը որքան կը վախնան ռուսական դիտումներէն, որոնք կը բխին հին աւանդութենէ մը :*

Ռուսաստանէն վախը կեդրոնական իրողութիւնն է Թուրքիոյ քաղաքական կեանքին մէջ» :

Թղթակիցը յետոյ դիտել կուտայ թէ այս երկիւղէն վերջ, կեդրոնական իրողութիւն մըն է յիշատակը Քէմալ Աթաթիւրքի, Թուրքիոյ «ապշեցուցիչ վերածնութեան դէմքը, դինով, շուայտ եւ քաղաքական առաջնորդ»: Եւ կը նկարագրէ անոր կատարած հիմնական փոփոխութիւնները, սկսելով Անդարայէն որ 25.000նոց հին քաղաք մըն էր եւ այսօր դարձած է արդիական մայրաքաղաք մը 250.000 բնակիչներով:

Թերթերը պիտի վերսկսի՞ն վաղը

Աչերու եւ ձախերու ցոյցերը արգիլուեցան

Անթելը կիրակի օր հաղորդեց թէ հաւանական է որ թերթերու հրատարակութիւնը վերսկսի վաղը, չորեքշաբթի, շաբաթը եօթը օր, ինչպէս պատերազմէն առաջ: Մէկ օր աւելի աշխատելով, մամուլի բանուորները անուղղակի յաւելում ստացած պիտի ըլլան :

Այս դործադուլէն ի վեր, մթնոլորտը այնքան թանձրացած է որ կառավարութիւնը հարկադրուեցաւ արտակարգ միջոցներ ձեռք առնել, ընդհարումները խափանելու համար:

«Տէյլի Մէյլ» կը դրէ թէ ուրբաթ օր 3000 ոստիկաններ զատուած էին անմիջական պարտակազութեան մը համար, իսկ 22.000 հոդի ալ կազմ եւ պատրաստ կը սպասէին, երբ կառավարութիւնը արդիլեց Ազատութիւն կուսակցութեան (պահպանողական) մէկ ժողովը Սալ Վակրամի մէջ, եւ անոր դէմ սարքուած համայնավարական ցոյցը: Առաջին ժողովը սարքողները կ'ուզէին բողոքել որ ազդ· պաշտպանութեան նախարարութիւնը համայնավարի մը յանձնուած է (Գ· Պիլու), ինչպէս եւ խօսիլ Հնդկաչինի դէպքերուն վրայ: Ժողովը տեղի պիտի ունենար իրիկուան ժամը 8.30ին, համայնավարները անմիջապէս կոչ մը ուղղեցին, — «Բոլորը դէպի Սալ Վակրամ, ժամը 7ին»: Թուրքիկը հակառակորդները կ'անուանէր «ֆաշական, փէթէնեան, վեղարաւոր (քահանայ), զործակից եւ թշնամի հանրապետութեան»: Տասնեակ հազարաւոր համայնավարներ պիտիմասնակցէին ցոյցին, ինչ որ կրնար տեղի տալ ծանր ընդհարումներու, նոյն իսկ արիւնահեղութեան: Ոստի կառավարութիւնը երկուքն ալ արդիլեց: Համայնավարները նոր Թուրքիկ մը հրատարակելով կառավարութեան որոշումը ողջունեցին իբրեւ ժողովրդապետութեան յաղթանակ: Այս առթիւ կը յորդորէին Փարիզի ժողովուրդը «զօրացնել իրենց միութիւնը, կրկնապատկել իրենց արձնութիւնը զգուշէ - ներուն վրայ եւ ուժ տալ կառավարութեան ի պաշտպանութիւն հանրապետութեան»:

Կառավարութիւնն ալ առանց խոովարարական ցոյց մը համարելու պահպանողականներուն ժողովը, կը յայտարարէր թէ ներկայ կացութեան մէջ ծրագրուած երկու ցոյցերը վտանգ մը կը կազմեն բարեկարգութեան համար, հետեւաբար պէտք է չեղեալ համարուին:

Նոյն օրը Աչխատանքի Դաշնակցութիւնն ալ, աղդարարութիւն մը ուղղեց բանուորներու, ֆաշական գործունէութեան դէմ: Կոչը կը հրաւիրէր բոլոր արհեստակցական միութիւնները «կատարեալ հանդարտութիւն պահելով հանդերձ, պատրաստ ըլլալ խափանելու ամէն յետադիմական փորձ ընդդէմ սահմանադրութեան եւ հանրապետական ազատութեանց»:

★ *Շաբաթ օր քանի մը հարիւր երիտասարդներ ցոյց մը կատարեցին Օփերայի հրապարակին վրայ, թշնամական ազաղակներ արձակելով համայնավարներուն դէմ: Այս առթիւ թուղթակիցները կը բաժնէին, հրաւիրելով ժողովուրդը որ «ոտքի կանգնի մարքսեան ահուսարսափին դէմ»: Բազմաթիւ ոստիկաններ դիրք բռնած էին արդէն եւ դրուեցին ցուցարարները, երբ կանչեր կ'արձակէին համայնավար նախարարներուն դէմ: Ձերբակալուեցան քառասուն ուսանողներ:*

★ *Առողջապահական վարչութեան պաշտօնեաներու դաշնակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ իր 300.000 անդամները դործադուլ պիտի յայտարարեն փետրուար 27ին:*

Ասոն յանձնախումբը իր տեղեկադիրը յանձնեց կառավարութեան, որ տրամադիր կ'երեւայ մասնակի յաւելումներ կատարելու :

Մեծ դաւադրութիւն մը Ֆրէնի բանտին մէջ

Փարիզի անդլեամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ ներքին նախարարութիւնը մեծ դաւադրութիւն մը երեւան հանած է Ֆրէնի բանտին մէջ, ուր կը գտնուին քաղաքական յանցաւորները, ամբաստանեալ թէ դատապարտեալ :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն , դաւադրութեան նպատակն էր բանտարկեալները փախցնել, միւս կողմէ կեղծ փաստաթուղթերով արատաւորել Ֆրանսական Հանրապետութեան վարիչները, Ժոռժ Պիտօ, որ Դիմադրութեան Ազդ· Խորհուրդին նախագահն էր, նախկին վարչապետ Ֆէլիքս Կուէն եւն· : Բանտին մէջ ձերբակալուեցան 19 ամբաստանեալներ, 14ը Ֆրանսացի, հինդ դերմանացի: Ուրիշ հինդ հոդի ալ ձերբակալուեցան Փարիզի մէջ: Այս կասկածելիներէն երեքին համար կ'ըսեն թէ մեքենադրած են կեղծ թուղթերը (դերմաներէն), իսկ երկուքը կիներ են, բանտարկուած գերմեն սպաներուն բարեկամուհիները որոնք իրրեւ թղթաբեր կը ծառայէին:

Գլխաւոր դաւադիրը կը համարուի Ֆրանսացի բանտարկեալ հարիւրապետ մը, Ժան Քավայ, որ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

«Տիկնա՛յք փաթիլասուիք»...

ՀԻՄԱ ԱԼ ԿԻՆԵՐԸ ՓՈՂՈՑ ԿԻՋԵՑՆԵՆ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Ծառայ»ի)

Չէինք չհնաց, «քայքայելու»(!) համար Դաշնակցութիւնը: Ներդաշնի իսկ չհաղորդեցին, դաշտութիները պառակտելու համար: Ու հիմա, քաջալերուած մանաւանդ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին վերապահ ու լուռ համակերպութենէն, հայ կինը կ'ելլէ փողոց՝ խաղաղ-խաչադրօշակ դարձնելու համար մեզ տեղացիներու աչքին:

Մամուլէն թէ բեմերէն ամէն նախատինք կարդալէ վերջ Դաշնակցութեան, Հ.Մ.Ը.Մ.ին, Հայ Արծուիկներուն, եւ հայհոյանք բոլոր կազմակերպութիւններու հասցէին, «յառաջդիմական»ութեան պարագլուխները սկսան դիմել մխիթարեան հայ երիտասարդութիւնը՝ որպէսզի Պէյրութի, Դամասկոսի, Տրիպոլսոյ եւ այլ շրջաններու մէջ, «Ծառանայ» Դաշնակցութեան եւ անոր դեկավարներուն դէմ: Արդիւնքն այն եղաւ, որ թերթերու սիւնակներու մաղձը եւ թոյնը փոխադրուեցաւ փողոց, ու կարգ մը քաղաքներու կարգ մը թաղերուն մէջ՝ ծայր տուին եղբայրասպան կռիւներ: Եթէ ընթերցողը կը յիշէ, մօտաւորապէս երկու ամիս առաջ, «Ծառայ»ի մէջ կը նախատեսէինք այսօր-ուան ողբերգութիւնը, դիտել տալով՝ թէ հրձիգները ճիշդ չեն խնայեր Դաշնակցական երիտասարդութիւնը գրգռելու եւ պատրուակներ ստեղծելու, որպէսզի ատելութեան նոր դէպքեր պատահին գաղութին մէջ, ու խուժանավարական իրենց ընթացիկ դէնքերով՝ բոլշեւիկեան նոր խեղկատակութիւններ կազմակերպեն...:

Եւ եղեւ այնպէս:— Վերջերս, Պէյրութի, Տրիպոլսոյ եւ Դամասկոսի մէջ, վատ յարձակումներու ենթարկուեցան Հ.Մ.Ը.Մ.ական եւ Դաշնակցական կարգ մը երիտասարդներ: Վիրաւորուեցան եւ կոդպատուեցան: Յարձակում գործուեցաւ նաեւ բնակարաններու վրայ, եւ խոշտանգուեցան կիներ: Ամէն ճիգ փորձուեցաւ, բարդութիւններ չստեղծելու, եւ խուսափելու համար ծանրակշիռ դէպքերէ: Բայց անուղղակները չարունակեցին իրենց «հերոսական» արարքները, մինչեւ որ կարգ մը թաղերու մէջ ինքնապաշտպանութեան դիմելու հարկ ծագեցաւ Դաշնակցական երիտասարդներու համար: Խուժանավարները կ'ենթադրէին, կ'երեւի, որ յարձակում կրողներու վերապահութիւնը պարզապէս տկարութենէն կամ բարոյական դիմադրութենէն կը թելադրուի: Հիմա, երբ կը տեսնեն թէ մօտ է բաժակը յորդելու, եւ ինքնապաշտպանութեան հարկը երբեմն չատ բուռն փոխադարձութիւններու կը մղէ մարզիկ թէ դաշնակցական երիտասարդութիւնը, սկսան դիմել ամենատարբեր դրպարտութիւններու:— «Դաշնակցականները մարդ կը սպաննեն, կը պահանջեն պատժել յանցապարտները»:

Դամասկոսի, Հալէպի եւ Պէյրութի մէջ՝ ոստիկանութիւնը յանգեցաւ վերջերս այն համոզումին, թէ վայրերաններու պոռչտուքը ոչ մէկ հիմ ունի, եւ, ընդհակառակն, բախումներուն առիթ կուտան նոյնինքն խուժանավարները: Ու ծայր տուաւ անտարբերութիւն մը՝ «բողոք»ներուն հանդէպ:

Եւ որովհետեւ ակնբախ էր խաղութիւնը, խեղճերը այս անգամ սկսան իրենց կիները, քոյրերն եւ աղջիկները հաւաքել փողոց, եւ «չքերթի» կազմակերպել դէպի պաշտօնատեղիները, «Դաշնակցութեան ոճիրներուն դէմ բողոք»ելու համար:

Յունուար 12ի Կիրակի օրը, Դամասկոսի մէջ տեղի ունեցած է «փաթիլասուն տիկին»ներու ամենաւիշյալն տողանցքը, եւ, համայնավար երիտասարդներու առաջնորդութեամբ, բազմութիւնը ուղղուած է ուղղակի կառավարչատուն, բողոք ներկայացնելու համար Վարչապետին եւ Ներքին Նախարարին ... :

Մնացեալը կարճ կապելով, ստորեւ կը ներկայացնեմ Ներքին Նախարարութեան ազդեցիկ պաշտօնատարներէն մէկուն տպաւորութիւնը, բառ առ բառ.

— « Երբեք չէի դադրած գնահատելէ հայ ժողովուրդի օրհնակելի կեցուածքը եւ բարոյական բարձր արժանիքները: Ամէ՛ն տեղ, ամէ՛ն անգամ եւ ամէ՛ն առթիւ՝ չէի վարաներ հայ ժողովուրդը ցոյց տալ՝ որպէս իր ազգային արժանիքներուն, վարք ու բարքին նախանձախնդիր ժողովուրդ: Կիրակի օրուան հայ տիկիններու այս ձեւի ցոյցը, սակայն, իմ վրայ բողոց այն տպաւորութիւնը՝ թէ սխալած եմ համոզումներուս մէջ: Նախարարութեանս մօտ կատարուած բազմաթիւ չարախօսութիւններ՝ հայութեան ուրիշ մէկ հատուածը սեւցնող, եւ զայն որպէս «Սուրիոյ անկախութեան թշնամի» ցոյց տուող՝ ցաւալի է, ու վայել չէ հայ ժողովուրդի բաջ նկարագրին: Մենք կը ճանչնանք ձեզ՝ որպէս հաւատարիմ եւ աշխատասէր տարր՝ այս երկրին մէջ: 28 տարուան ձեր բնակութիւնը՝ մեր երկրին մէջ, լաւագոյն փաստն է մեր այս համոզումին: Կ'ուզէի գիտնալ, թէ ձեր կուսակցական պայքարի այս ձեւը՝ պիտի յանգէ՞ր կառավարութեան մօտ դիմումներու, եթէ, օրինակի համար, Սուրիոյփոխարէն Թուրքիոյ մէջ բնակած ըլլայիք»:

Ներքին պաշտօնատարը երբեք պիտի չսպա-

Չարմանազան երեւոյթներ Թուրքիոյ մէջ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն կ'իմանանք թէ Դեմոկրատներու եւ Հալքի վէճերը եւ վարկաբեկումները կը չարունակուին, հետզհետէ սաստկանալով: Դեմոկրատները վրդովուած են մանաւանդ որ Համար որ մարաջախտ Ֆէվզի Զաղմաքի անունն ալ խառնուեցաւ այս գործին մէջ:

«Թունվէյթ» թերթին մէջ Հիքմէթ Պայուր կը գրէ մարաջախտի մասին.—

«Ան չատ վեր կը մնայ դինքը վարողներէն: Եթէ նոյնիսկ ճանչցած չըլլայինք մարաջախտը, միայն ժողովուրդին համակրութիւնը բաւ էր դինքը խորապէս սիրելու համար: Թուրք ականաւոր անձերուն մէջ, Աթաթիւրքէ ամէնէն աւելի կարեւորութիւն կուտար մարաջախտ Ֆէվզի Զաքմաքիքաղաքական եւ զինուորական գաղափարներուն: Երբ ես Աթաթիւրքի ընդհ. քարտուղարն էի, այս ուղղութեամբ չատ մը խօսքեր լսած եմ: Արդէն Աթաթիւրքը միայն մարաջախտին հետ կը վարուէր իբր ընկեր եւ ասպիճանակից: Միւսները կը նկատէր զաւակ կամ ձեռնասուն: Եթէ որեւէ տարաբաղձութիւն ծագէր կառավարութեան կամ մարաջախտին միջեւ, ինքն էր որ իբր իրաւարար կը հարթէր թիւրիմացութիւնները: Ճիշդ չէ նսեմացնել այս տեսակ անհատականութիւն մը»:

«Անգարա» թերթն ալ կը գրէ.—

«Չենք կրնար մոռնալ որ զանազան տեղեր համայնավարներ կան տակաւին, որ գործի գլուխ կը մնան: Այս կամ այն հաստատութիւններու մէջբոյն դրած համայնավարները ծածկաբար կ'աշխատին: Մեր աչքերը փակ չեն: Պէտք չկայ այլեւս պարտկելու այդ բոլոր խորամանկ դիմակներու տակեղ եւ դաղտնի աշխատանքները:

«Բանի մը «սիքիթ պօղուզ» (կարճ ալրուած) համայնավար թափթփուքներ թող չուրախանան, կարծելով որ իրենց չնորհիւ աղաչնականները փրար կուտեն: Մենք կրնանք այս կամ այն կէտին շուրջ իրարու համամիտ ըլլալ եւ նոյնիսկ գործուիլ, բայց աղաչնականութեան տեսակէտով ամէն ողջմիտ Թուրք միաբան է իրարու»:

★ Հալք կուսակցութեան Պոլսոյ շրջանային համաժողովը բացուեցաւ Փետր. 2ին: Ներկայ էին նախարարներ եւ երեսփոխաններ: Կուսակցութեան ընդհ. քարտուղար Հիլմի Ուրան ըսաւ թէ Հալքը միակ կուսակցութիւնն է որ կրնայ ապահովել հայրենակիցներու բովանդակ չահերը:

Այս քառերուն իբրեւ պատասխան «Եէնի Սապահ» կը հարցնէ.— «Պատերազմի մասնակցած երկիրներու մէջ ապրուստի սղութիւնը հազիւ 32 առ հարիւր է: Իսկ մե՞նք, որ պատերազմի չմասնակցեցանք եւ սակայն...»:

Կարգ մը ճառախօսներ քննադատեցին Հալքէվիներու գործունէութիւնը, չեչտելով որ անկարգութիւն կը տիրէ: Պէշիկթաչի պատգամաւորը ըսաւ.— «Հալքէվիներու 15 տարուան գործունէութեան արդիւնքը զերօ է: Անոնք չատ հեռու են ժողովուրդին բոլոր բաղձանքներուն գոհացում տալէ: Անոնց մէջ ծանր հարուած մը կ'իջեցուի մեր ազգին աւանդութիւններուն, պատմութեան եւ ճաշակներուն: Հալքէվիները արեւմտեան երաժշտութեան մէկ հիւպատոսարանը դարձած են. ինչո՞ւ համար տեղ չի տրուիր մեր հարազատ ձայնին եւ ճաշակին: Ոչ ոքի իրաւունքն է ազգային ոգին սպաննել Հալքէվիներուն մէջ»:

Խօսք առած է նաեւ փոխադրութեան գործակալը, ըսելով որ Հալքի ժողովները կը դիմաւորուին այնպիսի շրջանի մը, երբ ընդվմադիրները թակարդ լարած կ'ուզեն հարուածել կուսակցութիւնը. բայց անոնք պէտք է գիտնան թէ միշտ կանգուն է կուսակցութիւնը իր դեկավարին հետ: Գործակալը յայտնեց նաեւ թէ փոխադրական միջոցները պիտի ընդարձակուին: 90 միլիոն ոսկիի երկաթուղի պիտի ապսպրուի. վահնի գործարան պիտի հիմնուի, եւն:

ՖԷՎԶԻ ԶԱԳՄԱՔ ՊԻՏԻ ԿԱՅՈՒԻ՞

Իր անունին չուրջ կատարուած հրատարակութիւններուն առթիւ, մարաջախտ Ֆէվզի Զաքմաք երկար յայտարարութիւն մը ըրած է լրագրողներուն.— Ներքին գործակալին ծանօթ յայտարարութեան տուած էի անհրաժեշտ պատասխանը: Չէի ուզեր կրկին անդրադառնալ այս խնդրին, բայց կը տեղեկանամ որ ծանր ամբաստանութիւններով լեցուն քարոզութիւններ կը կատարուին իմ անձիս դէմ: Ի՞նչ եմ ըրած: Ուզեցի որ

նայ իր վերջին հարցումին պատասխանը: Լաւագոյն պիտի ըլլար հարցնել, թէ ինչո՞ւ 28 տարիէ ի վեր արդի պատկերը չպարզուեցաւ զաղութներու մէջ, եւ այսօր է որ կը պարզուի:

Ինչո՞ւ 28 տարիէ ի վեր փոշի չինկաւ մեր ուսերուն, եւ այսօր է միայն, որ մարդիկ կ'անդրադառնան թէ «սխալած են» մեր մասին լաւ խորհելով:

Պատասխանեցէք հարցումին եւ այն ատեն կը պարզուի ամէն զաղանիք:

20 Յունուար ԱՐՄԷՆ ԱՄԱՏԵԱՆ

յարգուի հայրենակիցին իրաւունքը եւ ազգ. կամքը լիովին արտայայտուի: Արդեօք ատո՞նք են սբխայ քայլերս: Իրրեւ ուղիղ քայլ հակառակ կամ օրէնքներուն պաշտպանութի՞ւնը պէտք է ստանձնէի: «Արեանս մինչեւ վերջին կաթիլը պիտի թափեմ» ըսեր եմ: Ինչո՞ւ կէս կը հասկնան խօսքս: Այդ օրուան թերթերուն մէջ լոյս տեսաւ նաեւ արտաքին վտանգի վերաբերեալ յայտարարութիւնս, ուր կ'ըսէի որ, եթէ այս երկիրը յարձակում մը կրէ՝ մինչեւ վերջին կաթիլ արիւնս պիտի թափեմ: Այդ խօսքերը այսօր ալ կը կրկնեմ: Թող անոնք խեղաթիւրեն խօսքերս եւ Աստուած մի՛ արասցէ, եթէ յարձակումի մը ենթարկուինք, եթէ կը վտիտքին եւ ազգը կը թոյլատրէ՝ թող չթափուին իրենց արիւնը ու բաժին իրենց հանգստաւէտ բազկաթոռներուն վրայ: Ինծի հինդ անգամ առաջարկուած է Ազգ. ժողովին անդամակցիլ եւ չեմ ընդունած: Ես կ'ուզեմ որ ազգս ազատութեան ներքեւ գործածէ իր իրաւունքները և տիրանայ ազգային կամքին: Այդ պատճառով է որ համակրութիւն ցոյց կուտամ դեմոկրատ կուսակցութեան հանդէպ: Ուրիշ՞ կ'եղրակացնեն որ այս պայքարը համայնավարական պայքար մը պիտի ըլլայ:

«Ես համայնավարութիւնը վնասակար կը նկատեմ այս երկրին: Այդ պատճառով խիստ չարժեցայ, երբ ուղեցին համայնավարները մտցնել բանակին եւ նաւատորմին մէջ: Հակառակ Հալքի բազմաթիւ ազդեցիկ անձնաւորութիւններու միջամտութեան, անդրդուելի մնացի: Բայց անոնք Շէրիֆ Հիւսնիւի կուսակցութեան հիմնելու իրաւասութիւն տուին ու 34 կառավարական համայնավարի հնարաւորութիւն տուին բանուորներուն գլուխն անցնելու: Երբ դեռ իշխանութեան գլուխը կը գտնուէի, պաշտպանեցի կառավարութեան ուշադրութիւնը հրաւիրեցի, նախկին կրթական գործավարի մը այս տեսակ գործունէութեան վրայ, բայց ականջ չկախեցին: Ցետոյ Համիտիէ դիւղական դպրոցին մէջ համայնավարական բջիջ մը երեւան հանուեցաւ:

«Հիմա խօսքս հայրենակիցներուս կ'ուղղեմ: Մինչեւ ականջս հասած փոխօրէններու համաձայն, Հալքի կուսակիցները դիւղերու մէջ բուռն քարոզութեան մը ձեռնարկած են, ու կ'ըսեն եղեր,— մարաջախտը համամիտ եղած, թշնամին հետ կը գործակցի, մօտերս ան ալ դեմոկրատներուն նման պիտի կախուի»: Ես ալ, դեմոկրատներն ու կրնանք կախուիլ, բայց վստահ եղէք որ, եթէ կախուինք, այս երկրին ծառայելու համար կախուած պիտի ըլլանք: Աստուծմէ կը մաղթեմ որ ինծի ցոյց տայ այն օրը, երբ այս ազգը պիտի տիրանայ իր իրաւունքին եւ ազատութեան»:

Գիտական ասուլիս

Լոնտոնի «Թայմզ»ը վերջերս արձանագրեց հնէաբանական խիստ չահեկան դիւտ մը, զոր ռուս գիտնականները երեւան հանեցին վերին Վոլկայի հովիտի մէջ:

Փրօֆ. Լֆերմօնի դեկավարութեան տակ աշխատող դիտական առաքելութիւն մը՝ Ասլօստով գաւառի Իչէեվլօ գիւղին մօտ, Քամընիի հեղեղատին մէջ խուզարկութիւններ կատարած ատեն, գտած է նախապատմական բրածոյ ոսկորներ, մեծ սողուններու անվթար մնացած կմախքներ, հարիւրաւոր գանկեր, ծնօտներ եւ ուրիշ ոսկորներ:

Այս գիւտը մեծ կարեւորութիւն ունի հնագիտական տեսակէտով, որովհետեւ այդ նախապատմական չրջանին ժամանակակից երկրագունտի բնակիչներուն մասին ճնշաբաները ոչինչ գիտեն, չրջան մը՝ ուր սողունները իրենց յօրինուածքին մէջ խիստ յատկանշական փոփոխութիւններ կրած են, ինչ որ յետոյ միլիոնաւոր սերունդներէ վերջ յանգած է ստնաւոր կենդանիներու երեւումին:

★ Ինչպէս հաղորդած էր «Ծառայ», հիւլէական տարանջատման հետեւանքով կարելի եղած է երեւան հանել վեց նոր թոյներ, որոնք հաւանաբար ամենաղօրաւոր թոյներն են:

Քալիֆորնիոյ համալսարանին ուսուցիչներէն Տօքթ. Ց. Համիլթըն այս մասին ամերիկեան բնագիտական ընկերութեան ներկայացուցած է զեկուցում մը, որով կ'ընէ հետեւեալ ճշդումները.—

Փլութօնիումը եւ իւրանիումը տարանջատման առեն ծնունդ կուտան հետեւեալ վեց մետաղական իզոթօպներու (իթրիում, լանթանօմ, սէռիում, վտագէօտիմիում, ցիրքօնիում եւ քօլօմպիում): Իզոթօպները քիմիապէս համանման բաղադրեալ մարմիններ են, որոնք սակայն կը ներկայացնեն հիւլէական տարբեր յանրութիւններ):

Այս մարմինները ինքնին վտանգաւոր չեն, սակայն հիւլէական տարանջատման ընթացքին անոնց արտադրած իզոթօպները ճառագայթազործման հանդամանք ունենալով, ամենասաստիկ մահացու թոյները կը կազմեն մարդկային գործարանաւորութեան համար:

★ Ամերիկացի դեր ծովակալ Պըրտ, գրուն դէպի հարաւային բեւեռ կազմակերպած արշաւախումբի մասին ասկէ առաջ խօսեցանք, կը ծանուցանէ թէ 25 յօրդորական թռիչքներու ընթացքին, զոր ամերիկացի օդանաւորդներ վերջերս կատարած են հակարջային գօտիներու մէջ, հետազօտած

են մինչեւ այսօր անձանօթ մնացած 312.000 քառակուսի քիլոմեթր տարածութեամբ ցամաքամաս մը, ուր երեւան հանած են 8 լեռնաշղթաներ եւ լայնատարած ծովախորշ մը, Բոզվէլթի ծովածոցին վրայ: Սակայն դատ, Բոքսի եղերքէն քիչ հեռու գտած են 60 քիլոմեթր տարածութեամբ իրական ովասիս մը, որուն մակերեսը ձիւնապատ չէ եւ ծածկուած է բազմաթիւ լճակներով: Այս լճակներէն ալ չբնապատուած են 150 մեթր բարձրութեամբ կոնաձեւ դորշ հողակոյտներով:

Հ. ՏԷՐՈՍԿԻ

ՄԵՐ ՑԵՐԵԿՈՑԹԸ

ՇԱՎԻՒ.— Սիրելի Յառաջ, ուրիշ ալ առիթով ըսած եմ թէ մեր հայ գաղութը իր բոլոր կուսակցական քէներն ու վէճերը կը մոռնայ, երբ խնդիրը իր զպրոցին վրայ կուգայ:

Մեր ծաղկոցը անիտիր բոլորին զուրգուրանքին առարկայ է: Այս իրողութեան առաւել եւս համոզուցանք անցեալ կիրակի տեսնելով այն անհնարին բազմութիւնը, որ եկած լեցուցած էր քաղաքապետարանի ընդարձակ սրահը, լեցուցած էր ծայրէ ծայր, նոյնիսկ երկու կողմի միջանցքները:

Այդ օրը զպրոցի հոգաբարձութիւնը ի նպաստ զպրոցին սարքած էր ցերեկոյթ մը եւ պիւղին «Բաֆֆի» երիտ. երկսեռ միութեան երգչախումբի անդամ-անդամուհիները, բոլորն ալ նախկին սանները այդ զպրոցին, իրբեւ երախտագիտական պարտք պատրաստած էին Թումանեանի «Անուշ»ի ներկայացումը, ղեկավարութեամբ ընկ. Սահակ Յովհաննէսեանի: Ահա պատճառ մըն ալ որ այդ օրը նոյնիսկ փարիզէն եւ չբնականէն կուգի հասարակութիւն մը եկած համախմբուած էր հանդիսավայրը: Մեծ էր բազմութիւնը, մեծ եղաւ նաեւ յաջողութիւնը:

Առաջին մասին զպրոցի փոքրիկ սաներն ու սանուհիները երգեցին, արտասանեցին եւ արտասխանեցին ըրին այնքան յստակիւ անոյշ որպէս կը բերէ իրենց ուսուցչուհիները: Հաճելի է լսել հայկական երգն ու խօսքը այդ պզտիկ բերանէրէն:

«Անուշ»ի ներկայացումը անցաւ իրապէս յաջող եւ խանդավառ: Թէ գլխաւոր դերակատարները եւ թէ ամբողջ խումբը այստեղ ծնած ու մեծցած մեր նորագոյն սերունդէն, յաջողութեամբ կատարեցին իրենց բաժինները: Սարոյի դերին մէջ, Բաֆֆիի եւ թէ Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդի անդամներէն Օր. Աստղիկ Քէօսէեան իր Անուշի դերով գլեց անցաւ իր վրայ դրուած բոլոր ակնկալութիւնները: Իր ձայնը այնքան գեղեցիկ եւ զգայուն, իր ձեւերը այնքան բնական էին որ ներկաներէն շատեր չբաշնեցան գինքը բաղդատութեան դնել Անուշի դերը կատարող նշանաւոր դերասանուհիներու հետ: Ձեմ գիտեր, թերեւս չափազանցութիւն կայ իրենց այդ արտայայտութեանց մէջ, բայց կը հաստատեմ որ մեր Աստղիկը այդ օրը մեզ յուզեց ու լացուց: Շատ ապրիս, Աստղիկ, ողբացեալ մայրիկիդ հողին թող վառուորուի: Դպրոցի ուսուցչուհի Օր. Ալին դաշնակով եւ ուսուցիչը Ջութակով մասնակցեցան երգերուն, իսկ ներկայացումին գեկավարը անչուշտ մոռցաւ իր տքնջան աշխատանքը եւ մեզի հետ ինքն ալ համոզուեցաւ թէ կ'արժէ աշխատիլ այս սերունդին համար:

Թղթակից

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԽՆԴՈՑՔԸ

ԼԻՈՆ, 17 Փետր.— Փետր. 16ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, տեղի ունեցաւ Հ.Ց.Դ. «Նոր Սերունդ»ի «Սիամանթօ» խումբին ընկերահամակրական ինքնջոյքը: Սրահը կը ցնծար մեծ բազմութեամբ: Նոր Սերունդի անդամները չունէք էին խնայած, ներկաները զոհ ձգելու համար: Բոլորն ալ աչքի կը զարնէին իրենց կարգապահութեամբ եւ ներկանեղուն զուարճութեան արժանացան:

Ժամը 4ին ներս մտաւ Նոր Սերունդի եւ Սանուհիներու երկսեռ երգչախումբը, որ մասնակցութեամբ «Կառավարենց» նուագախումբի չատ յաջողութեամբ կատարեց ինքնոյքի բացումը՝ «Մշակ բանուոր» եւ «Ցառաջ նահատակ»ով: Սեղանապետ էր Պ. Արիմեան, որու ամէն մէկ հրաւէրին սիրով կը պատասխանէին ներկաները: Մէկը (գժբախտաբար անունը չեմ գիտեր) յաջողապէս արտասանեց Ա. Ահարոնեանի մէկ հայրենասէր կտորը որ ջերմագին դնահատուեցաւ: Գեղարուեստական ճոխ բաժինն ալ իրենց Սանուհիները իրենց հեզահմուն պարերով, վարժ արտասանութիւններով ու համայիչ երգերով: Իրենց փափաքին համաձայն եկած էին Կիւրոթիէնի դպրոցի աշակերտները ղեկավարութեամբ Պ. Յովակիմեանի: Ասոնք ալ կէս ժամէն աւելի զուարճացուցին իրենց երգերով եւ արտասանութիւններով: Յետոյ կարգով երգուեցան «Ո՛վ մեծասքանչ դու ընդ.», «Ցառաջ ընթանանք եղբայրներ» եւ «Լուսին չկայ»: Արտասանեցին փոքրիկները՝ Տօնապետեան, Առաքելեան, Վարժապետեան, Փափազեան, Յովակիմեան եւ Պոյաճեան: Սեղանապետին հրաւէրով ընկ. Միսաք Միրզէ պարզեց Նոր Սերունդ Միութեան ապզօգուտ աշխատանքը: Ասոնցմէ նաեւ Թ. Այվազեան, Ղ. Ահարոնեան, Հ. Վարդանեան, Ժ. Ծառուկեան եւ ուրիշներ, որոնք բոլորն ալ յաջողութիւն մաղթեցին մեր Միութեան: Ցաջողութեամբ երգեցին Տիկ. Վարդանեան, Ռուխկեան (Վիէննէն), Պ. Պ. Աբչաւեր (Պոռնէն), Փափազեան, Սիմոնեան, Առաքելեան, Մերունի Քրքքեչեան («Ցառաջ»ի գործակալը): Երգեցին Սանուհիները՝ Տէրմանեան եւ Առաքելեան (Հարբրգան), Բաբայեան եւ Առաքելեան (Էնն տպին), օր. Բարակեան առանձին (Երեւան բաղ եմ արել): Նուագեցին ընկերներ Վ. Տօստողօրեան, Տէրտէրեան եւ Զաքմաքեան: Մեր չարաճճի ընկ. Փափազեան երգեց երեք երգ (հայերէն, ֆրանսերէն եւ անգլերէն):

Նոր Սերունդի վարչութեան կողմէ ընկ. Ա. Թաթուլեան գրաւոր ուղերձով մը շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն, որոնք իրենց նիւթական եւբարոյական կարողութեամբ կը քաջալերեն Նոր Սերունդ Միութիւնը եւ ըսաւ.— «Դաշնակցութեան ոգիով դաստիարակուելով, մենք կը քալենք այն ճամբով որ մեզ կ'առաջնորդէ դէպի աղատութիւն, հաւատարմութիւն եւ եղբայրութիւն: Փա՛ռք, յաւերժ փառք Քրիստափորին, Զաւարեանին, Ռոստոմին եւ իրենց զաղափարակիցներին»:

Ուղերձէ վերջ նուագախումբը թնդացուց «Մշակ բանուոր» եւ «Մեր հայրենիք», որ նոր կանչերու կողմէ ունկնդրուեցաւ յոտնկայս:

Պ. Մանուկեան երկու խօսքով պարզեց Նոր Սերունդի՝ մինչեւ հիմա կատարած աշխատանքը, իսկ Տիկ. Ե. Մանուկեան յաջողապէս արտասանեց Վարուժանի «Պատղամաւորները»:

Ժամը 9ին վերջ սկսան եւրոպական պարերը, տեւելով մինչեւ ժամը 12:

Ընկ. Ց. Աւետեանի պարը «քլաքէթ» խանգիան ճիաբշաւի կը նմանէր եւ մեծ խանդավառութիւն պատճառեց ներկաներուն, որոնք ստիպեցին կրկնել երեք անգամ:

Հակառակ մղուած դեհիւկ պայքարին, մեր Միութիւնը մեկ նոր յաջողութիւններ կը չնչի: Մենք հաստատ համոզուած ենք որ «ինչքան հաղածուինք այնքան կը տարածուինք»:

Մեր ծախքերը հոգալու համար ապահովեցինք կոկիկ դումար մը:

Արամ - Մկրտիչի

Միջին Արեւելքի Հայերու ճերգատրը

Երուսաղէմի «Փալէսթին Թրիպիւն» թերթը, կը գրէ.—

Մինչեւ հիմակ պաղեստինեան մամուլը Հայերուն հայրենիք վերադառնալու մասին այնքան ալ հետաքրքրութիւն ցոյց չտուաւ: Մեր մամուլը բնաւ չհետաքրքրուեցաւ զաղթական Հայերով, որոնք առաջին մեծ պատերազմէն վերջ եւ անկէց հոգ երկար ժամանակ տարածուեցան Սուրիա եւ Լիբանան եւ հասան մինչեւ Պաղեստին: Այս չարժումը մեծապէս քաջալերուեցաւ հոգատար իշխանութեան՝ Ֆրանսայի կողմէ, հակառակ Դամասկոսի արաբ ղեկավարներու կամքին:

Այս անդամ հայկական ներզաղթը կ'աղքատացնէ Սուրիան, որ արդէն բաւական խեղճ է: Կայսերական Ցանճնախումբին խղճամիտ վիճակագրութեանց համաձայն, 186.000 քառ.քիլոմեթր տարածութիւն ունեցող այս երկիրը միայն 2 միլիոն 40 հազար բնակիչ ունի:

Հայերը Սուրիոյ ամէնէն մեծ ճարտարարուեստական տարրերէն մէկն են եւ իրենց ազդեցութիւնն ունին արհեստի, ճարտարարուեստի, վաճառականութեան եւ արդիականացած հողագործութեան մէջ: Այս ժողովուրդին հեռացումը, արդէն դժուար ապրող մեր երկրին վրայ իր աղդեցութիւնը պիտի ունենայ:

Արաբ մամուլը կը ներբողէ արաբական ասպնջականութիւնը հանդէպ Հայերուն, որոնք Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ ապրելու կատարեալ իրաւունքներ վայելեցին: «Հայերը զիրենք հիւրընկալողներէն չեն կրնար դանդատիլ· անոնք իրենց բարեբարքերը երախտագիտութեամբ պիտի յիշեն»:

1934ին Սուրիա ծանր տագնապի մը մատնուեցաւ: Արաբական ղրամադլուխը փորձեց խոյս տալ դէպի բարդաւաճ Պաղեստին: Սուրիական մամուլը կատաղի կերպով յարձակեցաւ հոգատար իշխանութեան դէմ՝ հայ զաղթականները քաջալերելուն համար:

Անկէց ի վեր շատ տարիներ անցան, շատ ջուրեր Միջերկրական թափեցան: Միջին Արեւելքի մէջ շատ բաներ մոռցուեցան, ազատ յիշատակ մը միայն ձգելով:

Օսմանեան կայսրութեան անկումի օրերուն՝ երկրին ամէն կողմը տեղի ունեցած հայկական սարսափելի հալածանքներու պատմութիւնը բոլորին ծանօթ է: Այս սարսափները յուզեցին մինչեւ իսկ Սուլթանին հատատարիմ հետեւորդը, Եգիպտոսի Մուֆթին, որ բողոքեց իր հատատացեալներու խալիֆայ ալրոջ, Թուրքերու կատարած անդթութիւններուն դէմ, դիտել տալով թէ անոնք մեղ կիներն ու երախաները կը սպանէին եւ այսպիսով իսլամական բարոյականը ոտնակոխ կ'ընէին: Այս չարդերուն դէմ ամէնէն աւելի աղդու եւ պերճախօս բողոքողը եղաւ հարիւրապետ Ալեքսանեանը Աբոնոսն»:

Ցօդուածագիրը յետոյ կ'անդրադառնայ Հայաստանի անկախութեան եւ մեր յուսախաբութիւններուն, Հայերուն դաղթին Սուրիա եւ Լիբանան եւ Ֆրանսական հոգատար իշխանութիւններուն ընծայած դիւրութիւններուն եւ քաջալերանքին: «Շնորհիւ Հայերու, Սուրիոյ եւ Լիբանանի վաճառականութիւնն ու առեւտուրը մեծապէս աճեցան: Գլխաւոր քաղաքներուն մէջ առեւտրական մեծ հաստատութիւններ հիմնուեցան: Հայերը կատարեցին այն՝ ինչ որ պիտի կրնար Հրեաները ըլլին Պաղեստինի մէջ»: Եւ կ'եղրակացնէ.—

«Սուրիացիները հայկական ներզաղթինամբողջական կարեւորութիւնը դեռ չեն ըմբռնած· անկասկած անոր աղդեցութիւնը պիտի զգան յետագային»:

Օրուան կեանքէն

ՄԷԿ ՋԱՐԻԲԷՆ ՄԻՒՍԸ

Անցեալ տարի Ապրիլին Ֆրանսայի Յորհրդարանը օրէնք մը քուէարկեց, որ կ'արդիլէր պոռնկութիւնը: Եւ վախուեցան հանրաուները: Օրէնքը որ ուսալարկուած էր Փարիզի քաղաքապետական խորհուրդին կողմէ, ծանր պատիժներ կը սահմանէր անասատողներուն դէմ,— վեց ամիսէն մինչեւ հինդ տարի բանտարկութիւն, տուգանք:

Բայց երբեք չզործադրուեցան այդ խստութիւնները: Հանրաուներու ուժեղ ազնուքսային դէմ դատական հետապնդում տեղի չունեցաւ: Փողոցներու անկիւնները սլիտացող ցնծուհիներու հանդէպ մեղմ վերաբերում ցոյց տուին ընդհ. բարոյականի պաշտօնեաները, երբեմն ձերբակալուողներն ալ քանի մը օրուան բանտարկութենէ մը վերջ ազատ արձակուեցան: Նոյն թոյլ վերաբերումը ունեցան այն անձերուն հանդէպ, որ իրենց սպասուսաը կը ճարեն հանրային կիներու չնորհիւ, մինչդեռ այդ գործով զբաղուողները ծանր տուգանքներու պիտի ենթարկուէին:

Այսօր օրէնքին, գործադրութեան դրուելէն չորս ամիս վերջ, գաղտնի պոռնկութիւնը մեծ չափերու հասած է Փարիզի մէջ եւ մայթերու անկիւնները զարանակալ սպասող կիները, զրեթէ սովորականին նման կը գործադրեն իրենց արհեստը:

Պոռնկութեան արգելքմով՝ փակուած էին մասնաւոր տուները եւ վերջ տրուած էր հանրային կիներու չարաթական պարտաւորիչ բժշկական քննութեան: Ոստիկանութիւնն ու հանրային առողջապահութեան հաստատութիւնները իրար անցած են այժմ: Սիֆիլիսի եւ ջերմախղութեան դէպքերը յանկարծ աւելցած են Օգոստոսէն Սեպտեմբեր, իրբեւ հետեւանք սեռային գաղտնի չարաբերութիւններու եւ հանրաուններու փակումին:

Հանրային առողջապահութեան սպասարկութիւնները Ազգ. ժողովին ներկայացուցած են ծրագիր մը, որով կը խնդրեն վերահաստատել բժշկական պարտաւորիչ քննութիւնը, մինչ որ պիտի նշանակէ վերակսիլ արձանագրութիւնները ...

Փարիզի քաղաքապետական խորհուրդն ալ կը կարծէ թէ արդելիչ օրէնքը ձախողանք մը եղած է ու կը մտածէ լայն փոփոխութիւններ առաջարկել: Սակայն ինչ փոփոխումներ ալ կատարուին, հաւանական չէ որ հանրաուները առաջուան պէս աղատ դառնան Ֆրանսայի մէջ:

Դատական պաշտօնեաներու տեղեկութիւններուն համաձայն, ձերբակալուած ցնծուհիները չեն կրնար երկար պահել բանտերուն մէջ, նկատելով որ անոնք արդէն լեցուած են գործակցութեան յանցանքով դատապարտուածներու կողմէ, որոնք դատապարտութեան կը սպասեն:

Ոստիկանական հետապնդումներէ խուսափելու համար զանազան հնարամտութիւններու կը դիմեն այս ծաղիկները: Օրինակ, մայթերու վրայ սպասած ատեն՝ իրենց հետ կ'առնեն շուներ, իբրեւ անոնց հետ կը խօսին:

ՀԱՑԱԳԻՏ ՀՐԵԱՑ ՄԸ.— Քանի մը ամիս առաջ մեռաւ Պաղեստինի հրեայ համալսարանին ուսուցչապետներէն պրոֆ. Լէվի: Ան իր ամբողջ կեանքը նուիրած է ուսումնասիրելու հայկական բանաստեղծութիւնը: Գրած է բազմաթիւ դիրքեր եւ յօդուածներ: Ունի նաեւ շատ մը դրուագքեր աստուածաբանական նիւթերու շուրջ, նոյնիսկ հայերէն լեզուով դիրք մը հրատարակած է: Իրզլխաւոր գործը (երկու հատոր) լոյս պիտի տեսնէ յառաջիկայ Մայիսին, անգլերէն լեզուով: Այս դիրքը մեծ մասով նուիրուած է հայկական ուսումնասիրութիւններու: Հանդուցեալը յարաբերութիւն կը պահէր երեւանի հայ գրողներուն հետ:

իբրեւ թիկնապահ ծառայած է Ժովակալ Տարլանի, յետոյ պերճաւ պինուորական կէսթափոյին մէջ մտած: Գերման կալանաւորներէն գլխաւոր ամբաստանեալն է Վալթէր Քլայն, որ տեղաւորուած էր Ֆրանսացի հարիւրապետին վարի խցիկը: Քլայն կէսթափոյի պետ եղած է գրասման ատեն: Ամբաստանեալներէն մէկն ալ Պելժիացի մըն է:

Ներքին նախարարութեան տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ ամբաստանեալները խոստովանեցան ամէն բան, երբ մէջտեղ հանուեցան ջախջախիչ փաստերը: Դատաղրութեան նպատակն եղած է վարկաբեկել հանրապետութիւնը, կեղծ փաստաթուղթեր յանձնելով օտար պետութեանց, յայտնի դէմքերու դէմ: Իբրեւ թէ գերմանական դիւանաթուղթերու (արխիվ) մէջ գտնուած պիտի ըլլային այս թուղթերը: Ոստիկանութիւնը բանտին վրայ հսկողութիւն կը տարէր անցեալ հոկտեմբերէն ի վեր: Կ'ըսուի թէ բանտապահներ եւ փաստաբանները այ կասկածի տակ են:

Զորեքշաբթի օր բազմաթիւ ոստիկաններ կէս դիշերին մտան Ֆրէնի բանտը, առաջնորդութեամբ Սզդ. Ապահովութեան տեսուչին: Մէկ ժամ մինչ տրուած էր ոստիկաններուն, որոնք բանտ հասան 15 կառքերով: Բանտին տնօրէնը կարծեց թէ յարձակում մը սարքուած է բատարկեալներու բարեկամներուն կողմէ եւ օգնութիւն խնդրեց քաղաքապետական ոստիկանութենէն: Բանտը պաշարուեցաւ, հեռաձայնի դիծերը կտրուեցան եւ ոստիկանները, որոնք արդէն ունէին կասկածեալներուն ցանկը, անոնց խցիկները մտնելով փաստաթուղթերն ալ գրաւեցին: Երեսուն բանտարկեալներ Փարիզ փոխադրուեցան, նորէն հարցաքննուելու համար եւ 19ը վար դրուեցան:

Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ Ֆրանսայի հարիւրապետի վարիչներու դէմ եւ Քլայն գերմաններէնի կը թարգմանէր պաշտօնական ոճով: Ցետոյ այս թարգմանութիւնները բանէն դուրս փոխադրուելով, կը մեքենագրուէին գերմաններէն մեքենաներու վրայ: Ապա թուղթերը նորէն բանտ կը դրկուէին, ուր պելժիացի փորագրիչ մը, Վան տէ Վէլտէ, պաշտօնապէս կը կնքէր յատկապէս շինուած կնիքներով: Ամէնէն վերջը փաստաթուղթերը նորէն դուրս կը հանուէին եւ մասնաւոր գործակալներու միջոցով կը յանձնուէին կարգ մը դեսպանատուններու եւ հիւպատոսարաններու, իբրեւ գերման ոստիկանութեան վաւերական փաստաթուղթերը:

Ամբաստանեալներէն չատերը արդէն ենթակայ են մահապատիժի, ուրիշ չատերով: Գերմանացին, Քլայն, փորձած է գործակալներու ցանց մը կազմել ամբողջ Ֆրանսայի մէջ: Բռնուած թուղթերուն մէջ կը գտնուին 20 գործակալներու անունները:

Անգլիոյ տագնապը սասկացաւ

Զիւնամրրիկը վերսկսաւ Անգլիոյ մէջ, սաստկացնելով ածուխի եւ էլեկտրականութեան տագնապը որ կը չլսուէ երկրին կեանքը: Կառավարութիւնը հրամայեց կազի 1100 գործարաններուն տասը առ հարիւր կրճատել ածուխի սպառումը: Այս առթիւ յիշեցուց թէ կացութիւնը ծայր աստիճան տագնապալի է: Քառասուն ածխարարձ նաւեր ձիւնամրրիկի բռնուած են հիւսիսային արեւելեան ափերուն վրայ: Ամբողջ Անգլիոյ, Սկովտիոյ եւ Կալլէսի բնակարաններուն արգիլուած է էլեկտրական ուժ գործածել լոյսի, ջերմութեան կամ խոհանոցի համար, առտուն երեք ժամ, իրիկունը երկու ժամ: Էլեկտրական կայաններու ածուխի մթերքը հազիւ 15ուկէս օր կրնայ բաւել, կրճատումներով, կազի գործարաններուն մթերքը միայն 11 օր: Շատ մը ածխահանքեր պաշարուած են ձիւներէն, ինչպէս եւ առ նուազն 14 կառախմբեր:

★ Փարիզի մէջ ալ ձիւն տեղայ կիրակի օր: Ցուրտը սաստկացած է հիւսիսային Ֆրանսայի մէջ: Նիւ Եորքի եւ ուրիշ ամերիկեան նահանգներու մէջ եւս առատ ձիւն տեղացած է, ինչ որ չէր տեսնուած տարիներէ ի վեր: Բազմաթիւ դըպրոցներ փակուած են:

★ Անգլ. կառավարութիւնը սպիտակ տետրակ մը հրատարակեց, որով կ'աղդարարէ թէ գործատէր թէ բանուոր պէտք է ընդհանուր ճիգ մը փորձեն յառաջիկայ ամիսներու ընթացքին, այլապէս տնտեսական տագնապը աղետալի հետեւանքներ պիտի ունենայ: Ամ նուազն 200 միլիոն ֆունտ ածուխ պէտք է 1947ին, տագնապը փարատելու համար: Անկարելի է կրճատել աշխատանքի ժամերը: Եթէ արտադրութիւնները չաւելնան, Մեծն Բրիտանիա «երբեք չի կրնար վերահաստատել ազդային կեանքին հիմերը»:

Ա֊ԹԷՆՔԻՆ կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը հրամայելէր եւ օգնականներ դրկեց Մակեդոնիոյ ըմբոստներուն դէմ: Կառաղի կռիւ մը տեղի ունեցաւ Լամիայի չրջանին մէջ, ուրիշ մը՝ Քիլքիսի մօտ: «Վիմա» թերթը կը դրէ թէ 650 դինուորներ խոշտանգուեցան Կրետէի մէջ, երբ նաւ պիտի դրուէին անծանօթ ուղղութեամբ:— Երկոտասան կղզիները Յունաստանի պիտի յանձնուին Մարտի վերջերը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԽՍՏՐՈՑ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ խմբագրելով, Զորս Մեծերուն փոխանորդները բանակին թիւը նշանակեցին 55.000 դինուոր, օդանաւերը՝ 90 հատ, 5000 օդաչուներով: Ռմբաձիգ օդանաւ պիտի չունենայ: Ռուրհրդային պատուիրակը կ'առաջարկէր միայն 50.000 դինուոր եւ 70 սաւառնակ, բայց ի վերջոյ հաւանեցաւ միւս պատուիրակութեանց առաջարկին: Ցետոյ կ'ուղէր որ Աւստրիա ինք արտադրէ իր ռազմանիւթը, բայց դիտել տրուեցաւ թէ բոլոր դինագործարանները քանդուած են, հետեւաբար կարելի պիտի չըլլայ բանակը սպառազինել 1ուկէս — 2 տարիէն առաջ: Ռուրհրդայինպատուիրակը ետ առաւ իր առաջարկը:

894.000 ԹՈՆ ՇԱՓԱՐ պիտի դայ Մ. Նահանգներէն 1947ի ընթացքին:

ՇԽԱՄՈՂՆԵՐԸ երկու տուփ աւելի պիտի կըլլանան ստանալ, տուփը 41 Ֆրանքէն, իսկ բաժնեչափով որոշուած 8 տուփը պիտի ծախուի հատը 23ուկէսէն (5 առ հարիւր դեղչ):

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ «Փրավտա»ն կը դրէ թէ մօտ 300.000 երիտասարդներ գործարան-դպրոցներ պիտի հրաւիրուին մարտին, մարզուելու համար իբրեւ մետաղագործ, հանքագործ եւ մեքենագէտ բանուորներ: Հնդամեայ ծրագրով 4.500.000 երիտասարդներ պիտի մարզուին այսպէս:

ՆԱԽԿԻՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏ Շօթան, որ Ամերիկա կը գտնուի, փարիզ պիտի դայ Մարտ 25ի դատավարութեան առթիւ, ինքզինքը պաշտպանելու համար Գերագոյն Ատեանին առջեւ:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ խորհրդարանը Փետրուար 22ին մխաձայնութեամբ քուէարկեց ընդհ. ներման օրէնքը: Մօտ 25.000 բանտարկեալներ անմիջապէս պիտի արձակուին, ուրիշ 20.000 դատապարտեալներու պատիժները պիտի կրճատուին: Տասը հազար ըմբոստներ այ պիտի կրնան օգտուիլ, եթէ պէնքէրը վար դնեն: Մօտ 200.000 հոդի պիտի օգտուին ընդհ. ներումէն, երկրի թէ արտասահմանի մէջ: Ռորհրդարանը քուէարկեց նաեւ 14 կէտերէ բազկացած յայտարարութիւն մը քաղաքացիներու փրաւունքներու մասին (մամուլի, խօսքի, խղճի ազատութիւն եւն.):

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ Արաբական Կոմիտէն մարտ 1էն սկսեալ տուրք մը պիտի դանձէ Արաբներէն, հիմնադրամ ճարելու եւ սիոնականութեան դէմ պայքարելու համար: Կոմիտէն կը յուսայ 200.000 պաղեստինեան ոսկի (900 հազար տոլար) ապահովել, ուղղակի եւ անուղղակի տուրքերով: Այս դումարին կէսը պիտի օգտագործուի մասնաւոր ծրագրով մը որպէսզի Արաբները հող չծախեն Հրեաներուն: Միացեալներն կարեւոր մաս մը պիտի յատկացուի մարզիկներուն, որոնք արաբական բանակին մէկ թեւն են:

ԲՈԼՈՐ «ՔԱՊԱՌԷ»ՆԵՐԸ չարաթը երկու օր պիտի փակուին, վառելանիւթ խնայելու համար:

ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ 10—15 ՏԱՐԻ դրասման տակ պէտք է մնայ, քանի ամերիկեան չրջանին դինուորական կառավարիչը, զօր. Մ. Քնարի որ պաշտօնը պիտի ձգէ մարտ 15ին: Այս առթիւ աւելցուց թէ համաձայնութիւն գոյացած է օբէնքով մը լուծելու Փրուսիան, գերման դինապաշտութեան սերտը:

ԵԻՐՈՊԱՅԻ կարօտ երկիրներուն օգնելու համար 87.500.000 սթերլինի վարկ մը խնդրեց Մ. Նահանգներու նախագահը, յիշեցնելով խորհրդարանին թէ «չեն կրնար լքել թշուառութեան մատնուած ժողովուրդներ»: UNRRAն իր գործունէութիւնը պիտի դադրեցնէ մարտ 31ին:

ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ երեւան հանուած է Գերմանիոյ մէջ: Կարեւոր ուժեր, որոնց մեծ մասը նախկին S. S.ներ են, կը փորձէին կառավարութիւն մը հաստատել, նպատակ ունենալով փրուսիոյ հողերը, արդիլել ածուխի արտածումը եւն.: Անգլիացիները ձերբակալած են դաւադիրներուն մեծ մասը որոնց մէջ կար S. S. զօրավար մը:

Մեզմէ կը խնդրուի ծանուցանել դառնաղէտ մահը ողբացեալ

ՎԱՀՐԱՄ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆի

որ տեղի ունեցաւ ուրբաթ, 21 փետրուար, ժամը 16ին, 47 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վաղը, չորեքշաբթի, 26 փետրուար, ժամը 3.30ին իր բնակարանէն, 9 rue de la Fosse Aux Moines, Montmorency:

Մասնաւոր մահագդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել:

Կառախումբը կը մեկնի Gare du Nordէն ժամը 13.55 եւ 14.25ին: Իջնել Enghien les Bains:

Ծախու տուն

Livry - Garganի մէջ, երեք յարկանի տուն մը ծախու է, 260 քառ. մեթր տարածութիւն: Իւրաքանչիւր յարկը ունի 3—4 սենեակ: Պարտէզին մէջ 60 քառ. մեթր տարածութեամբ արհեստանոց մը: Տասը պաղատու ծառեր: Շարթուան մէջ դիմել, **Chaussures Souren,** 61 rue Pixéricourt, Paris, Tél. Men. 84-72: Իսկ չաբաթ եւ կիրակի օրերը՝— 31 Ave. d'Alembert, Livry Gargan, Tel. le Raincy 15-65:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանեէօ Քալանի անդամական ժողովը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս հինգշաբթի, ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ անդամական ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը 20ին, Ա.Հարոնեան ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ընկ. Ազատի սրահը:

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ Ա.րամ Հնթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 8.30ին Պուա Քոլոմպի կայարանին դիմացի սրճարանին վերնայարկը: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԹԵՄԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հարաւ. Ֆրանսայի սզդ. առաջնորդարանի ընտրողական կեդր. յանձնաժողովի դիւանէն ըստացած ենք պաշտօնական յայտարարութիւն մը, հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

Մարսէյլի թեմական երեսփոխանութեան ընտրութիւնը, որ Արտաւազդ արք. ի յանկութեամբ յետաձգուած էր ժամանակաւորապէս, ի մօտոյ տեղի պիտի ունենայ Մարսէյլի ինչպէս եւ բոլոր չրջաններու մէջ: Հետեւաբար, կը հրաւիրենք անխտիր բոլոր ազդայիններուը, որ առաջնորդարան ներկայանալով՝ արձանագրուին իրենց ազդային տուրքը վճարելով: Ընտրութեանց թուականը մօտերս պիտի յայտարարուի թերթերու միջոցաւ:

16րդ տարեկան ցերեկոյթ

Հայ Արիւներու Միութեան Փարիզի շրջանի սկաուտներուն, երէցներուն եւ գայլիկներուն

Հովանաւորութեամբ սկաուտական միջազգային դրասենեակին եւ մասնակցութեամբ Ֆրանսական եւ օտար սկաուտական միութեանց, եւ նպաստակով Պ. ՄՈՒՐՔ ՍԱՆԻԷԼի (անդամ Ֆրանսական Ազդային Ժողովի): Կիրակի 9 Մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Salle de la Chimie, 28bis rue Saint Dominique (Métro Invalides):

Սկաուտական ճոխ յայտագիր եւ ներկայացումներ: Մուտք 200, 150 եւ 100 Ֆրանք:

ՈՒՐՖԱՅի ԼԵՒՈՆ ԳԱՍԱՊԵԱՆ կը փնտռէ, Ուրֆայի Լեւոն Պաստեղեան, հօրը անունը Կարապետ (չէ խղդղենց Կարապետ), կը կարծուի փարիզ ըլլալ, իմացնել Lévon Kassabian, 12 Passage de l'Union (50 Ave. de la Redoute) Asnieres (Seine):

Ամենակարեւոր հասցէ մը

ԼՈՒՏԵՐ ՖԻՆԼՐՃԵԱՆի

Աչխատանոցը բացուած է եւ կը ստանձնէ չէնքի նորոգութեան եւ գետեղումներու ամէն կարգի աչխատանք վարպետներու ձեռքով: Նորոգութիւն աղօրքներու, արդուկներու եւ կազի վառարաններու: Բաղնեսենեակի եւ խոհանոցի նորոգութիւն եւ ապակիներու գետեղում: Դիմել՝ Entreprise Générale Etablissement LODER, 25 Route de Villejuif, L'Hay-les-Roses, հեռաձայն Ita. 38-36: Autobus 186:

ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՐՏ 16ԻՆ SALLE GAVEAU

TENOR

ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

կը խնդրուի նկատի առնել:

Couverture-Plomberie

Կը ստանձնեմ կազի, ջուրի լոգարանի եւ նման գործերու համար՝ ամէն կարգի աչխատանք, հայթայթելով անհրաժեշտ բոլոր ապրանքները:

Բոլոր գործնական մարդոց չահը կը պահանջէ դիմել Tatoulian Maison DARON
14 rue Julien Lacroix, Paris (20)

Տուն մը որ տարիներէ ի վեր կը գործէ մեծ վստահութեամբ:

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաչիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie:** Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք 8. Գ. փափագեալ վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շարաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Mercredi 26 Février 1947 Չորեքշաբթի 26 Փետրուար

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4970-Նոր շրջան թիւ 579 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԻԱՆԴԿԱԽ ԵՒՐՈՊԱՆ

Քառամնեայ Աշխարհամարտին ցնցումները հաղիւ դադրած, մարդիկ ծրագիրներ կ'որոճան, Եւրոպայի վերակազմութեան համար:

Արդարեւ, Եւրոպան է դլխաւոր հիւանդը, եթէ ոչ բոլոր չարիքներուն մայր-աղբիւրը:

Եւրոպայէն սկսան քաղքենի դրամատիրական աշխարհակալութեան արշաւանքները դէպի Ասիա եւ Ափրիկէ: Մինչեւ Խաղաղականի ափերը: Եւրոպան էր որ խրախուսեց գաղթավայրեր կորզելու, հում նիւթեր եւ չհատատանիներ ճարելու կիրքը:

Եւ իրարու յաջորդեցին ընդհարումները, դիւանագիտական կամ զինուորական: Արեան դաշտերու վերածուեցան ամբողջ երկիրներ: Եւրոպան ինք դարձաւ ռազմադաշտ:

Ազդեցութեան պայքարը, տնտեսական եւ քաղաքական մրցակցութիւնը, աշխարհակալութեան ախորժակը, «կենսական տարածութեան» տենչերը հետզհետէ թանձրացուցին, թունաւորեցին մթնոլորտը, դարձնելով անշնչելի:

Մէւս կողմէ, աստիճանաբար արթնցան ազատութեան, չարաչահութեան մատնուած բազմութիւնները: Աչխատաւոր զանգուածը՝ Եւրոպայի «լուսաւորեալ» երկիրներուն մէջ: Աշխարհակալութեան զոհերը, բազմացեղ ժողովուրդները՝ խաւարակուռ Ասիոյ եւ Ափրիկէի մէջ:

Այսօր այլեւս կարելի չէ սուինով եւ թնդանօթով զսպել ոչ ներքին զանգուածը, ոչ ալ գաղթավայրերու իրենք թէ անճար բազմութիւնները:

Արտաքին ճակատի վրայ, կը բաւէ աչքի առնել բերել ամէնէն չօշափելի օրինակները,— Սուրիա եւ Լիբանան, Իրաք եւ Եգիպտոս, Հընդկաստան եւ Հնդկաչին:

Իսկ ներքին ճակատի վրայ, ահաւասիկ Ֆրանսան, Անգլիան, յաղթական թէ պարտեալ երկիրները: Մինչեւ հեռաւոր Ամերիկան: Շահատակ կարգուսարքերը կը ճարճատին ընկճուելէն ի վեր տնտեսական խլրտումներու, աշխատաւոր բազմութեանց ճնշումին տակ:

Եւ եթէ կան երկիրներ ուր ձայն-ձուն չի լսուիր, ուր ոչ գործադուլ կ'արձանագրուի, ոչ ալ գործազրկութիւն, պատճառը այն է որ ղրահապատ, ամէնազօր թաթ մը միւնոյն օրէնքին ենթարկած է բոլորը:

Անհրաժեշտ չէ աւելի խտացնել պատկերը:

Այժմ ամէնէն աւելի վաղուան վախն է որ տագնապի մատնած է եթէ ոչ վարիչները, գոնէ մտածող գլուխները: Վախ՝ յեղափոխութեան եւ երրորդ պատերազմի մը:

Մէյ-մէյ Ազգերու ընդհ. քարտուղարը, պարզուին Նորվեկիացի, վերջերս կը յայտարարէր թէ խելագարներ միայն կրնան մտածել նոր պատերազմի մը մասին:

Մենք պիտի ըսէինք՝ ոչ թէ հասարակ խելագարներ, այլ կապելիք խեղդեր: Բուն բառով՝ ահաբեկածաբար ոճրագործներ:

Բայց եւ այնպէս, մարդասէր եւ խմաստուն գլուխներ կ'որոճան, մխանդամ ընդ միշտ վարատելու համար նոր պատերազմի մը մղձաւանջը:

Այդ գլուխներէն մէկն է անգլիացի զինական մը, Սըը Պօյտ Օր, Կլասկոյի համալսարանէն, որ իր տեսութիւնը կ'ամփոփէ հետեւեալ յայտարարութեան մէջ.

— « Աշխարհը այնքան պզտիկցած է եւ պատուքեանց խնդիրները այնքան իրարու կապուած են որ, մէկ երկրի մէջ կատարուած փոփոխութիւնները կ'ազդեն միւսներուն վրայ: Ոչ մէկ երկիր, որքան ալ զօրաւոր ըլլայ, չի կրնար ապրիլ իր սեփական աղբիւրներով: Մենք այժմ մէկ աշխարհ կը կազմենք, ուզենք թէ չուզենք: Հետեւաբար անհրաժեշտ է համաշխարհային կառավարութիւն մը, այս կամ այն ձեւով»:

Բրիտանացի զինականը աւելի ընդլայնելով իր տեսութիւնը, պարզելով հիւլէական եւ քիմիական զէնքերու դերը ապագայ պատերազմի մը մէջ, կ'առաջարկէ դաշնակցային պետութեան մը վերածել Եւրոպան: Ճետոյ բարձրաձայն կը յայտարարէ թէ «այլեւս վերջացած է այն չրջանը ուր մեծ կայսրութիւններ կը կառավարուէին եւրոպական աղգերու կողմէ»,

Նոյն տեսութիւնը աւելի բացորոշապէս կը պարզէ Ֆրանսացի զինական մը, Շարլ Ռիչէ, տեղական թերթի մը մէջ:

Կ'արժէ ամփոփել իր տեսութիւնները, ինչպէս եւ ուրիշ տեսակէտներ, որոնք ամէն բանէ առաջ խոր մտահոգութիւն մը կը մատնեն: Շ.

Թուրք լեհատպրչականներու խաղը

ՄՄԲ.— Vie Soviétique, Փարիզի խորհրդային դեսպանատան օրկանը, այս տեսութիւնը հրատարակած է վերջին թիւին մէջ (22 Փետր.), հետեւեալ խորագիրներուն տակ.— «ՅԵՏ ՊԱՏԵՐԱԶՄԵԱՆ ՀԻԹԼԷՐԱԿԱՆՆԵՐ: ԹՈՒՐՔ ՑԵՏԱԴԻՄԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԽԱՂԸ,— ԲԱՑՈՏ ՓՈՐՁԵԼ ՄԻ ՋԱՋԳԱՑԻՆ ԱՆՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՑ»: Յօդուածագիրը՝ Վ. Սթամպուլով.—

Թուրքիան անկասկած մէկն է երկրագունդի այն անկիւնադրէն ուր պատերազմի դրդիչները կը դործեն ամէնէն գործօն եւ ամէնէն չնակատ ձեւով: Պարզ է անոր պատճառը — Թրքական աչխարհակալութիւնը վստահ էր Հիթլերի յաղթանակին վրայ, անկէ սպասելով մեծ չահ մը:

Արդարեւ 1942ի գարնան, Թուրք լրագրողները ամենայն անկեղծութեամբ կը յայտարարէին.— «Մեզի կը խոստանանկովկասը, Սրիմը եւ Սուրխան»: Այն պաշտօնական փաստաթուղթերը որ գտնուեցան գերմանական դիւանաթուղթերու մէջէն, անհերքելի կերպով կը հաստատեն թէ Անգարայի մէջ միայն յարմար առիթին կը սպասէին գործի ձեռնարկելու համար առանց վտանգի, Գերմանիոյ կողքին, նախօրօք ապահովելով այս ծառայութեան գինը:

Սակայն Դաշնակիցներու յաղթանակը խոր ատելց այս ծրագիրները: Եւ Հիթլէրական քաղաքականութիւնը փոխանակ ակնկալուած առաւելութիւնները բերելու Թուրքերուն, զանոնք բոլորովին ղրկեց ժողովրդավար աղգերու վստահութենէն:

Այսօր, սակայն, Թուրքիան չէ օգտուած այս դասէն: Հոն իշխանութեան տէր կը մնան միշտ այն մարդիկ որոնք տակաւին մօտիկ անցեալին մէջ խանդավառութեամբ կը խօսէին հիթլէրական Գերմանիոյ մասին: Այս մարդիկը յամառօրէն կը մերժեն հասկնալ թէ՝ Թուրքիոյ համար իր դործած սխալները սրբագրելու եւ իր միջազգային դիրքը վերահաստատելու միակ ճանապարհը անկեղծօրէն ուժ տալ խաղաղութեան դատին: Անոնք իրենց յոյսը դրած են Դաշնակիցներու անհամաձայնութեան եւ նոր համաշխարհային պատերազմի մը վրայ:

Ահաւասիկ ամիսներէ ի վեր, միջազգային մթնոլորտը թունաւորելու բացորոշ դիտումով, Անգարայի մէջ կ'ուղեն ստեղծել այն տպաւորութիւնը թէ Թուրքիան «սովետական նախայարձակումի» մը նախօրեակին կը դտնուի: Թուրք յատաջնորդները նեղութիւն իսկ չեն կրեր քիչ չատ հաւանական վիճակներ ճարելու ի նպաստ իրենց դարբնած առասպելին: Անոնք ամէնէն յիմար յերիւրանքներուն կը դիմեն: Իրենց կարծիքով ամէն բան «սովորական սպառնալիք» է,— Ա. Միութեան հաշտարար ծանուցագիրը որ կ'առաջարկէ նեղուցներու հարցը կարգադրել ի չահ երկու երկիրներուն, յոյն հայրենասէրներու պայքարը այս երկրին արիւնալի ֆաչական վարչաձեւին դէմ, մինչեւ անգամ այն ժողովրդավար չարժումը որ կը ծաւալի Թուրք ժողովուրդին զանգուածին մէջ, չարժում մը զոր կը կոչեն «սովետական հինգերորդ սիւն»:

Թուրք լրագրողները, որոնք բարեխղճութիւն չունին, որովհետեւ կէօպէլսի դպրոցէն անցած են, ամէն օր կը հաւաստեն իրենց ընթերցողներուն թէ «սլաւական խմբակցութիւնը» արդէն կը յարձակի Թուրքիոյ վրայ, թէ ռուսական բանակները չուտով պիտի երեան Նեղուցներուն վրայ: Աւելն աւելն Թուրք թերթերը խոշոր խորագիրներով կը ծանուցանեն «Սովետական զօրքերու համախմբում» մը Թրքական սահմանագլուխին վրայ: «Երրորդ համաշխարհային պատերազմը արդէն սկսած է», կ'ոռնար վերջերս զրչի հոչակաւոր աւազակը, Եալչընն:

Բոլոր այս չարաչուք պայքարը յայտնապէս ներշնչուած է դեկավար շրջանակներէն: Անցեալ Նոյեմբեր 5ին չէ՞ր որ Նոյն ինքն Հանրապետութեան նախագահը, Ազգ. Ժողովի իր ճառին մէջ կը մատնանչէր «արտաքին վտանգը», առանց սակայն իրողութիւններ թաւելու, ի հաստատութիւն իր խօսքերուն:

Եւ նոյնքան անհիմն հաստատումներ չէ՞նք տեսներ վարչապետին՝ Բչճէպ Փէքէրի զրեթէ բոլոր յայտարարութեանց մէջ, մասնաւորաբար անոր մէջ զոր ըրաւ Թրակիոյ իր վերջին ճամբորդութենէն ետքը, «պահակաշօրքի քննութեան» պատրուակին տակ:

(Մնացեալը յաջորդով)

5 տա հարիւր զեղչը կը սկսի այսօր

Վարչապետ Պ. Ռամատիէ Բչ. օր ձայնասփիւռ ճառով մը հաղորդեց թէ 5 առ հարիւրի երկրորդ զեղչը պիտի գործադրուի Փետրուար 26էն սկսեալ (այսօր): Օրէնքը երէկ հրատարակուեցաւ պաշտօնաթերթին մէջ:

Երբ առաջին զեղչը կը յայտարարուէր Լէոն Պլումի կողմէ, յունուար 2ին, այն ատեն գրուեցաւ թէ երկրորդ կրճատումը պիտի սկսի Մարտ 1ին: Ուրեմն Պ. Ռամատիէ աւելի կանուխ կը սկսի:

Վարչապետին ճառը, որ տեսակ մը հայրենասիրական կոչ էր, մասնաւորապէս կը շեշտէր.

— «Կոչ կ'ուղղեմ բոլորին այս տնօրինութիւնը հաւատարմօրէն յարգել, իբրեւ հրամանագիր մը հանրային փրկութեան: Մենք վճռած ենք գործադրել հրամանագիրը եթէ նոյնիսկ փոքրաքանակ ձախողը կամ արտադրիչը կորուստներ կրեն: Այսպէս պիտի ընենք որովհետեւ անհրաժեշտ է»:

Վարչապետը կ'ընդունի որ գիներու այս նոր կրճատումը աւելի դժուար պիտի գործադրուի քան առաջինը: «Այս զեղչը կրնայ շատ աւելի կրճատել չահերը: Կարգ մը պարագաներու մէջ կրնայ բոլորովին անհետացնել զանոնք»: Եւ սակայն ուրիշ ելք չի տեսներ, ապրուստի գիները իջեցնելու եւ Ֆրանքը պաշտպանելու համար: Այս առթիւ բացատրեց թէ մինչեւ հիմա կառավարութիւնները կը հետեւէին աշխատավարձքը աւելցնելու քաղաքականութեան: Գիտէք թէ ո՛ւր էինք 1946 Դեկտեմբերին: Լէոն Պլումի միջամտութիւնը կեցուց գիներու այս արշաւը (մանրամասնութիւններուտ լով): Երկրորդ 5 առ հարիւր կրճատումին նպատակն է երկիրը վերջնապէս դնել հաստատուն ճամբու մը վրայ: Հաւասարակշռութիւնը պիտի վերահաստատուի մեծաքանակի գիներու կրճատումով, արտադրութեան աճանացումով եւ հրապարակի գիներու աւելի պակաս գիներով: Ա՛յս է դնելու կարողութիւնն աւելցնելու մեթոտը եւ ոչ թէ չարունակ նոր դրամ տպելու քաղաքականութիւնը: Միակ դժուարութիւնը փոխանցման չըբջանի տագնապն է: Երբ մեր ամբողջ տնտեսութիւնը կը սահի, հետզհետէ սրընթաց, դժուար է կեցնել զայն առանց յանկարծական ցնցումի մը»:

Կարգ մը բացառութիւններ պիտի ըլլան նոր զեղչին գործադրութեան առթիւ: Դլխաւոր բացառութիւնները են այն ցորենը որ տոլարով գնուեցաւ, կարգ մը մետաղագործական, քիմիական եւ դեղագործական արտադրութիւններ որոնք արտասահմանէն գնուած են եւն.: Պ. Ռամատիէ յայտարարեց.— «Արդարութիւն մի փնտռէք այս բոլորին մէջ: Արդարութիւն չկայ նաեւ գոհողութիւններու բաժանման մէջ ինչպէս չկայ հիւանդութեան եւ մահուան մէջ: Բաղքները բանի չեն ծառայեր: Ինդիրը այն է թէ հիւանդը պիտի ընդունի՞ զարմանը թէ հիւանդութեան համակերպելով պիտի մեռնի»:

Վարչապետը անդամ մը եւս յիշեցուց թէ կառավարութիւնը հակառակ է աշխատավարձքերու ընդհանուր յաւելման, բացի այն վճարումներէն որ չափազանց խեղճ են:

★ Պ. Ռամատիէ ունկնդրութեան ընդունեցաւ Մամուլի Ազգ. Ձեռնարկներու տնօրէնը, Պ. Պլօք, որ յոյս յայտնեց թէ գործադուլի խնդիրը պիտի կարգադրուի այս չաբթու:

Սովին արհաւիրքը Ռումանիոյ մէջ

ՀԱՅԱՐԱՒՈՐՆԵՐ ՄԵՌԱՒ, ՀԱՐԻՒՐ ՀԱՅԱՐԱՒՈՐՆԵՐ ՀԻՒԱՆԴ ԵՒ ՄԱՀԱՄԵՐՁ

Փետրուար 14ին եւ 15ին կարգ մը տեղեկութիւններ հաղորդած էինք Ռումանիոյ մէջ տիրող սովի մասին, քաղելով երկու ձախակողմեան թերթերէ, Combat եւ Le Populaire (ընկերվարական):

«Տէյլի Մէյլ»ի Պուքրէշի թղթակիցը շատ աւելի ահաւոր տեղեկութիւններ կը հաղորդէրերկկ, խոշոր խորագիրներով,— «ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ՋԱՆԳՈՒԱԾՈՅԻՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՐԻՒՐԱՒՈՐ ՏԱՐԻՆԵՐԷ Ի ՎԵՐ»: Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը.—

Դարերէ ի վեր չտեսնուած սով մը կը տիրէ այժմ Մոլտավիոյ դաշտերուն մէջ, որ կեդր. Եւրոպայի չտեմարաններէն մէկն էր սովորական ատեն: Երեքէն հինգ միլիոն բնակիչներ սպառած են իրենց ուտեստի պաշարը, որ նուազած է երկու տարուան երաշտին հետեւանքով, տարիէ մը վերջ ուր պատերազմը փճացուց իրենց հունձքը:

ՀԱՅԱՐԱՒՈՐՆԵՐ ՄԵՌԱՒ ԵՆ ԱՐԴԷՆ, ՀԱՐԻՒՐ ՀԱՅԱՐԱՒՈՐՆԵՐ ՀԻՒԱՆԴ ԵՆ ԵՒ ՄԱՀԱՄԵՐՁ ԵՒ ՄԻԼԻՈՆՆԵՐ ՊԻՏԻ ՄԵՌՆԻՆ, ԵԹԷ ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ՉՀԱՄԱՆ:

Անգլիացի զինուորական բժիշկ մը, որ վերջերս վերադարձաւ սովահար չրջանէն, պատմեց ինծի.— «Եթէ կառավարութիւնը օգնութեան աւելի դործօն եւ ընդարձակ միջոցներ ձեռք չառնէ, սովին ծայրագոյն հետեւանքները պիտի տեսնուին երեք-չորս չաբաթէն, եւ աղէտը զազաթնակէտին պիտի հասնի մարտի վերջը: Եթէ այսպիսի պայմաններ դոյութիւն ունենային արեւմտեան Եւրո-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՀԱՄԱՐ

ԱՀԱՒՈՐ ՎՏԱՆԳԸ

Առաջին փորձանքէն երկու շաբաթ վերջ «Մայր խումբ» դառնալու հրահանգն ստացանք եւ անմիջապէս ուրախութիւն մը կազմակերպեցինք ուր նոյն դիչերը մեզի այցելեցին նաեւ Բարունակը, Արամը, Ա. Վանարեանը եւ ուրիշ ընկերներ:

Կարդացուեաւ կեդր. կոմիտէի շրջաբերականը (խմորատիպ) որուն նմանը մինչ այդ տեսած չէինք:

Մենք որ սովոր էինք կաթողիկոսական զարդարիր կոնդակները տեսնելու, արժանի եղանք տեսնելու նորօրինակ ապագրութեամբ մը թուղթիկը, որ կնքուած էր Հ.Ց.Դ. կեդր. կոմիտէի կարմիր կնիքով, մէջտեղը դինանշանը (դրօշակ, դրիչ, դաշոյն եւ թի խորհրդանիշերով), բան մը որ «սուրբ գործին» նուիրուած, բոլորին համար ցանկալի, բայց անհետացեր մարդոց կողմէ դրուած էր: Մեր ուրախութիւնն անսահման էր: Աւուր պատշաճի ճառեր խօսեցան մեր նախկին «Մայր խումբ»ի ներկայացուցիչները, թելադրեցին ըլլալ կարգապահ, դաղտնապահ եւ անտեսող ու մոռնալ ղէնք գնելու մասին:

Խումբը ունէր երեք հնչուն ոսկի: Մեր նիւթական պարտականութիւնները լրիւ կատարած էինք արդէն:

Ընէինք նաեւ մեր անձնական դանձանակները: Որոշեցինք անմիջապէս տասնոց(մաւզէր) ամրամնակ մը գնել եւ ձեռնարկեցինք նուիրատուութեան, որմէ գոյացաւ ինը հնչուն ոսկի, տասնոցի մը դին այն օրերուն:

Ընթերցանութեան փափաքը սաստկացած էր եւ յեղափոխական դիրքեր, թերթեր ու բրօշիւրներ ձեռքէ ձեռքէ կը խլուէին:

Պատանեկութեան եւ երիտասարդութեան ամէնէն շատ փնտռածը Բաֆֆիի եւ Ահարոնեանի երկերն էին, «Դրօշակ» եւ «Հնչակ» թերթերը եւ ընկերվարական դրքոյկները:

Քրիստափոր Միքայէլեանի եւ Ֆան Ֆոուհի նկարները կը զարդարէին մեր ժողովատեղիները, իսկ Հ.Ց.Դ. դինանշանը երբեւ ուղեցոյց եւ խորհրդանիշ միշտ մեր աչքերուն առջեւն էր:

Ուրկէ՞ ուր Ֆան Ֆոուհի նկարը, Մայիս 1ի աշխատաւորական ցոյնի ըմբռնումի այն օրերուն:

Մեր կուսակցութեան հիմնադիրները եւ անոնց ժառանգորդ գործիչները որքա՜ն հեռուներ ըզգացեր էին եւ ո՜վ գիտէ որքա՜ն աքներ էին...

Այդ դիշեր, միայն ութ օրուան համար մեզի տրամադրեցին «Դրօշակ»ի տասնամեակի մէկ թիւը, որ լի էր յեղափոխական յօդուածներով, բանաստեղծութիւններով եւ դինուած հայդուկներու նկարներով:

Որոշեցինք երեքական հոգի՝ տեղ մը հաւաքուիլ ու կարդալ, այն ալ դիչերները:

Ցաջորդ օրուան ժամադրավայրը մեր տունն էր: Մեր դասերը կը պատրաստենք, պիտի ըսէի հօրեղբօրս:

Մեր տունը թաղային ոստիկանատունէն հեռու էր, բայց շրջանի ոստիկանապետ Ապտիւրրահման պէյը մեր թաղին ծայրը կը բնակէր:

Կրճատուած անունով՝ fօմիսէր Իպօն ամէն օր հայ հարուստներուն հիւր էր, կամ աւելի ճիշտ՝ ամէն իրիկուն տեղ մը ինքզինքը ընթրիքի եւ «օղի մը խմելու» հրաւիրել կուտար:

Կը նախընտրէր հաւ միս, թռչնեղէն եւ օղի, դինին «կեավուրներուն կը վայելէ» ըսելով: Մինչ կէս դիշերէն վերջ հրաժեշտ կուտար եւ պատէ պատ զարնուելով, իյնալով ու կանդնելով իր տունը կը հասնէր, երբեմն ալ փողոցը դիշերելով:

Ընկերներս կուշտանային: Անդուսպ էր հետաքրքրութիւնս: Մտայ հիւրասենեակը եւ սկսայ կարդալ «Դրօշակ»ը եւ հիացումով դիտել մէջի նկարները:

Ցանկարծ հօրեղբօրս հազալու ձայնը լսեցի: Հասկցայ որ հիւրասենեակը կուգայ: Աճապարանքով «Դրօշակ»ի թիւը ծալեցի եւ թաւշապատ «մխնաչո»ին տակը դրի, հօրեղբօրս մեկնելէն վերջ վերցնելու նպատակով:

Դուռը բացուեցաւ «պուլուրուն»ով մը (հրամեցէք) եւ ակնթարթի մը մէջ սեմին վրայ անկուեցաւ fօմիսէր Իպօն:

Զղացի որ անակնկալ ջերմութիւն մը այտերս այրել սկսաւ եւ դէշ նախազգացում մը դողի մատնեց ծունկերս, ծալլուելու սպառնան:

Իպօն մօտեցաւ աւանդապահ միհնտէրին, որուն մէկ ծայրը ծուռ մնացած էր, ուղեց չակել եւ նայիլ ու նկատեց տակի թերթը, բացաւ եւ տեսաւ դինուածհայդուկի մը նկարը:Շան հոտառութեամբ ամէն բան հասկցաւ, ծալլեց ու ծոցի դրպանը դրաւ, միաժամանակ՝ հարցական ու սպառնական նայուածք մը նետելով մեզի:

Քանի մը վայրկեանի խորհրդաւոր լռութիւնէ խղեց fօմիսէր Իպօն, — «Հայերու միհնտէրները Հայերէն աւելի հաւատարիմ են Օսմանեան կայսրութեան» ըսաւ եւ տարճանակը առջեւը քաշեց:

— «Բեր նայինք օղին, Վարդան աղա, կը զգայի թէ ֆէտայիներու հետ ես, բայց փաստ չունէի. հիմա խմենք, վաղը մեր գործին կը նայինք»:

Պահպանողական հօրեղբայրս սարսափահար՝ բոլորովին չուաարած էր: Փոխանակ փոքրիկ սեղանը մօտեցնելու Իպօին, պղինձէ մեծ կրակարանը բերաւ, ապա սթափելով, մօտեցուց սեղանը, վրան չարեց օղիի շիշը, դաւաթները եւ անհրաժեշտ ուտելիքները եւ աղերսագին նայուածքով մը նստեցաւ ոստիկանապետին դիմացը:

Վարը՝ խոհանոցին մէջ մեծ մայրս Իպօի սիրած կերակուրները կը պատրաստէր, անոր դոհացում տալու եւ անոր բարեկամութիւնը անխախտ պահելու համար:

Ես մեր տունը հիմն ի վար խորտակած էի իմ անզդոյշ ընթացքով եւ խեղճ հօրեղբայրս անմեղ դոհ մը դարձած էր: «Դրօշակ» թերթին համար հօրեղբայրս բանտէ բանտ պիտի քաշկռտուէր, սոսկալի ծեծերուպիտի ենթարկուէր չմեռնէր ու տարիներ վերջը կարելի ըլլար ազատիլ, պիտի դառնար հիւանդկախ, անդամալոյծ մը, կամ կաթուածահար: Պիտի կորսնցնէինք մեր տունը ու տեղը, խանութը եւ բոլոր հարստութիւնը: Մեծ մայրս պիտի չկրնար դիմանալ կսկիծին եւ մենք բոլոր տնեցիներս անօթութեան պիտի դատապարտուէինք:

Իպօն հարցումներ կ'ուղէր, հօրեղբայրս եր-դում կ'ընէր թէ տեղեկութիւն չունի այդ թերթէն, բայց երկուքն ալ կը խմէին:

Դուրս ելայ փոքր եղբայրս ղրկելու որ կանչէ մեր հնարագէտ խմբապետը եւ ես վճռեցի պահանջել Իպօէն որ թերթը վերադարձնէ, հակառակ պարագային, սանդուղքէն իջած պահուն կացինով ետեւէն հրէշին գլուխը, որ մեր հացը կուտէ, մեր կերպասները կը հագնի ու թերթի մը համար հօրեղբայրս կը սպանէ: Որոշումս վերջնական էր: Մտայ փայտանոց, սուր կացինը առի ու վեր ելայ, միջանցքին մէկ անկիւնը պահելի:

Այո՛, մենք արդէն կորսուած ենք, թող չունենալ սաւկի, կը մտածէի:

Անդամ մըն ալ զայրոյթով դիտեցի հրէշը· այդ կարճահասակ, թուլակազմ ու յիսուննոց մարդը, որ շատ մը Հայերու տուները հիմնայիւն կործանած էր: Ան՝ ա՛լ աւելի տկար երեւոյթ ինծի:

Այդ պահուն հասան խմբապետը եւ ընթերցուհի համար ժամադրուած ընկերներս: Արագ արագ պատմեցի պատահածը: Խմբապետը (18 տարեկան) Ա.Ճանկեան, վայրկեան մը մտածելէ վերջ, թելադրեց որ հետեւիմ Իպօի շարժումներուն եւ խօսքերուն եւ շուտ շուտ տեղեկացնեմ իրեն: Ինքն ալ դնաց փոքրիկ դաշոյնը բերելու, կարգադրելով որ՝ միւս ընկերները մնային:

Իպօն կը կոնծէր ու կը կոնծէր, տապկած հաւին բնուիր մասերը լափելով, մերթ սպառնալով, մերթ փաղաքչելով կամ նախատելով դերի դարձած հօրեղբայրս:

Խմբապետը վերադարձաւ: Տնեցիները կը սպասէին որ չունը մեկնի:

Վերջապէս դիշերուան մեծ մասը անցուցինք տառապանքով մը, որուն նմանը չունեցայ կեանքիս ամբողջ տեւողութեան ընթացքին:

Դիշերուան ժամը երեքն էր, հրէշը կը պատրաստուէր մեկնելու: Նկատեցի որ կ'երերար: Բռունցքի ուժեղ հարուած մը կը բաւէր դինքը գետին զլտորելու եւ թերթը ծոցէն խլելու: Լուր տուի խմբապետին, որ մտաւ մեր դրան առջեւի ուեհիին տեսեր: Այդ այն պահն էր երբ չրջուն ոստիկանական խումբերը կ'ենթդան հանդստանալու եւ միայն հայ եկեղեցիներու ժամկոչներն են որ կ'արթննան կոչնակները հնչեցնելու եւ բարեպաշտ հաւատաւոր ժողովուրդը ժամ հրաւիրելու:

Հօրեղբօրս հետ օդնեցինք եւ Իպօն վար իջեցուցինք սանդուղներէն, դուրս ելանք փողոցը: Իպօն սիրալիր մնաս բարեւ մը ըսաւ հօրեղբօրս: Ես ընկերացայ Իպօին:

— Աչքատէ համոզել որ թերթը եւ տայ, ըսաւ հօրեղբայրս:

— Անհոդ կա՛ց, հօրեղբայր, ըսի եւ մտայ Իպօի թեւը:

— Աֆէրի՛մ օղլում, աֆէրի՛մ (ապրի՛ս տղաս, ապրիս), ըսաւ մեր դահիճը եւ չարունակեցինք: Մեր ծրագրի առաջին մասը յաջող կ'ընթանար: Կը սպասէի որ խմբապետը դործադրէր նաեւ երկրորդ մասը:

Շատ չանցած, խմբապետը արագ քայլերով անցաւ մեր փողէն եւ հաղիւ երկու քայլ նետած, յանկարծ դարձաւ: Իր դաշոյնը փայլեցաւ խաւարին մէջ:

Իպօն որ հաղարաւոր անդէն եւ պահպանողական Հայեր սարսափեցուցած էր, ձեռքն առջեւ նակին անդամ չտարաւ:

Ես ամուր մը բռնեցի տարճանակը:

Խմբապետը պարպեց Իպօի ծոցի զրպանները, յափշտակելով «Դրօշակ»ը, Իպօի յուշատետրը եւ զրամապանակը: Բռունցքի ուժեղ հարուածով մը զայն գետին փռեց, քակեց տարճանակը կրող գօտին եւ տարճանակը զրպանը դնելէ առաջ, քանի մը ոտքի հարուածներ ալ տալէ վերջ, (ինչպէս արջեր իրենց զոհ-մարդուն մեռած կամ ողջ ըլլալը կըստուգեն), ուշի ուշով զննեց եւ ստուգեց որ անդղայ լինկած է: Թեւէս քաշեց եւ անձայն հեռացանք:

Հօրեղբայրս գլուխը ձեռքերուն մէջ, նստած էր գետիկոր:

— Ամէն բան վերջացաւ, հօրեղբայր, ահա թերթը:

Հօրեղբայրս չտկուեցաւ, երջանիկ ժպիտ մը երեւաց իր դէմքին եւ աւելցուց՝«Աղէկ որ տուաւ»:

— Չէ՛, չտուաւ, Արտաչէսն առաւ, քիին բերնին զարկաւ եւ առաւ: Հօրեղբայրս թէեւ անտեղեակ խլուած միւս իրերուն, նորէն խռովեցաւ եւ խոր մտատանջութեան մատնուեցաւ:

Լուրը տարածուեցաւ ամբողջ քաղաքին մէջ· դէպքը՝ դահիճին մրցակիցէ իր օգնականին վերադրուեցաւ: Շատեր ալ պարզ աւազակային դէպք մը համարեցին:

Առաջին օրն իսկ հօրեղբայրս հանդստացաւ:

Խմբապետը խումբին նուիրեց խլուած տարճանակը, երեք հնչուն ոսկին, երկու մէճիտներ եւ քանի մը ղրուչները: Իպօի յուշատետրը որ կարեւոր նիչեր կը պարունակէր, կեդր. կոմիտէին ղրկուեցաւ:

Նոյն իրիկուն իսկ կարդացինք «Դրօշակ»ը:

Բայց ես երեք ամիս կախակայուեցայ, անդղուչութեանս համար:

Ա՜խ, ի՜նչ տաժանելի էին եւ երկարատեւ կախակայմանս այդ երեք ամիսները:

Վ. ՀՈՎՍԱՓԵԱՆ

Ապտլլա, Մահմատ եւ Թուրխա

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Ցառաջ»ի)

Անդրյորդանանի թագաւորը, Ապտալլա, վերադարձաւ Ամման: Թուրք թէ Անդրյորդանանեան երեսփոխանները պիտի վաւերացնեն Անգարայի մէջ, երկու կողմերու միջեւ դոյացած համաձայնութիւնը, որմէ վերջ միայն՝ պիտի կարենան յստակ գաղափար կազմել այդ համաձայնութեան տարողութեան չուրջ:

Ցայտուն է, առայժմ, մասնաւորաբար սուրիական չրջանակներու խրտչումը: Առնուազն, ցրտութիւնը: Թերթերը բացայայտօրէն դիրք կը ճշտեն «Արեւելեան դաշնակցութեան» մը ծրագրին դէմ, որքան ատեն որ կարգադրուած չէ Սանճագի խնդիրը: Հակառակ Անգարայի սուրիական դեսպան Իհսան Շէրիֆի վերջին յայտարարութեան, թէ «Սանճաքի շուրջ ուրախառնիք ամպակնկալ մը կը պատրաստուի սուգ ինացի ժողովուրդին համար», մամուլը կը յամառի հաւատալ, թէ Անգարա - Ամման բանակցութենէն ոեւէ բարիք չի կրնար սպասել Սուրիա:

Հալէպի «Իթթիհատ» կը խորհրդածէ բուռն խմբագրականով մը·

— «Առանց արցունքի չէ կարելի կարդալ մօտաւոր անցեալի մեր պատմութիւնը: Մասնաւորաբար այն չրջանը, որ կը դուգադիպի Օսմ. կայսրութեան սիրակալութեան օրերուն: Ցաւալի է հաստատել, որ Թուրքերը միշտ ուզած են հարուածել մեզ, եւ երբեք չեն ունեցած բարի որեւէ ցանկութիւն մեզի համար: Համբերութեամբ կրած ենք բոլոր տառապանքները, ու տոկացած ենք մեր բոլոր ցաւերուն:

«Թուրքերը միմիայն ցնծութեան մէջ էին, երբ Սուրիա կը հիւծէր օսար լուծի տակ: Ո՛չ մէկ առթիւ ուզեցին թեթեւցնել մեր բեռը, ո՛չ մէկ դարդուրանք կամ բարեկամութիւն՝ մեզի հանդէպ: Բողոքի նուազագոյն արտայայտութիւնն իսկ չունեցան, երբ օսարը կ'աւերէր մեր երկիրը եւ կը բռնանար ժողովուրդին վրայ: Ընդհակառակն, երբ արիւնը կը հոսէր երկրին մէջ, անոնք խօսք-մէկ էին մեր թշնամիներուն հետ: Կ'աջակցէին, ուժ կուտային անոր:

«Ցեղային, ընկերային կամ դաւանական ո՛չ մէկ ապաքանութիւն ունին Թուրքերը՝ Ցրանսացիներուն հետ: Սակայն, Անգարա մի՛շտ զօրաւորի կողքին է: Գլուխ կը ծռէ միայն անոր առջեւ, որ ի վիճակի է հարուածելու դինք:

«Զենք գիտեր, թէ ինչ յանցանք կամ ոճիր պրծեր ենք, որպէսզի Թուրքերը ա՛յքան վատ ըլլա մեզի դէմ: Ինչո՞ւ այսքան չարակամութիւն:

«Վերջին չարիքը, զոր կը մտածեն դործել, Մեծն Սուրիոյ ծրագիրն է: Թուրք թերթերը խանդավառութեամբ կը խօսին այս մասին, եւ կ'ուզեն անպայման իրագործուած տեսնել զայն: Երբեքպիտի չվշտանայինք, եթէ Թուրք թերթերը չհայլ ըլլային իրենց դովասանքներուն մէջ, հանդէպ Ապտալլա թագաւորին: Բայց երբ այդ չհայլարանութիւնները կը պարտկեն յետին դիտաւորութիւնն մը, չենք կրնար անտարբեր մնալ:

«Թուրքիա Արաբական Միութեան ոխերիմ թշնամի է: Զկայ աշխարհի մէջ ուեւէ երկիր, որ Թուրքիոյ չափ ատէ Արաբական Դաշնակցութիւնը, ո-րուվհետեւ ան՝ այդ Միութիւնը, ոսկոր մըն է, Թուրքիոյ կոկորդին խրած:

«Բացայայտօրէն կ'ուզենք յայտնել՝ թէ չենք ուզեր վտանգուած տեսնել մեր անդորրութիւնն ու անկախութիւնը: Կը խնդրենք մեր «բարեկամ»ներէն չաշխատիլ ի վնաս մեզի, եւ հանդիստ թողուն մեզ»:

Դամասկոսի «Էլ-Եազդա» կը դրէ նոյն առթիւ·

— «Կ'ենթադրենք, թէ Թուրք թերթերու ցա-

փոտուքը պիտի չարունակուի Սուրիոյ դէմ՝ որ - քան ատեն որ անլոյծ կը մնայ Սանճաքի խնդիրը: Կ՚ուզենք, սակայն, որ պղտոր ջուրի որսորդները ըմբռնեն՝ թէ Թուրքիանդրյորդանանեան դաշնադիրը՝ Թուրքերէն աւելի արաբ երկիրները կը շահագրգռէ: Որոշած ենք ծառանալ ծաւալապաշտական ոեւէ նոր փորձի դէմ:Կը հաւատանք,թէ Թուրքերու խաղերը երկար պիտի չտեւեն, եւ ոտայները, որ կ՚ուզէին հիւսել, պիտի քայքայուի:

«Թուրքիոյ հետ մեր պայքարը երկար չտեւէ թերեւս: Որոշ է, որ ան պիտի վերջանայ մեր յաղթանակով»:

Դարձեալ Դամասկոսէն՝ «Ալէֆ-Պէ» կը գրէ.

— «Թուրք թերթերը չարաչար կը սխալին, եթէ կը խորհին թէ սուրիացի ժողովուրդը թշնամական վերաբերում ունի Թուրքիոյ հանդէպ:Շատ աւելի կը սխալին, սակայն, երբ անտեղի տպատնալիքներ կը տեղացնեն մեր գլխուն:

«Մեզ չի հետաքրքրեր, թէ Անդրյորդանան դաշնադիր կնքած է Թուրքիոյ հետ, կամ Ֆարուք թագաւորը եւ Լիբանանի նախագահը Խուրի այցելած են Թուրքիա: Դաշնադիրը թէ՝ այցելութիւնները, կը կրեն զուտ անհատական հանդամանք:

«Զենք կրնար մոռնալ Սանճաքը, զոր Ֆրանսայինները նուիրեցին Թուրքիոյ: Ու կը մնայ մեր պահանջը՝ յստակ եւ որոշ: — Վերադարձնել Սանճաքը»:

Նոյնիմաստ խմբագրականներ հրատարակած են «Պէյէտ» եւ «Էն-Նահէր» թերթերը: Վերջինը կ՚եզրափակէ.

— «Ուշ կամ կանուխ, Թուրքիա պիտի դլուխ ծռէ հիւսիսի իր դրացիներուն առջեւ: Գալով մեզի, մենք պատրաստ ենք կռիւներու Խ. Միութեան, արժեցնելու համար մեր իրաւունքները ՄԱԿի մէջ, ու Սանճաքի հարցը արծարծելու համար Ազահովութեան Խորհուրդի առջեւ»:

Աւելի խօսուն հրատարակութիւններ՝ ուրիշ առիթով:

Մ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(ԽՄԲ. — Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

ԵՐԵՒԱՆԻ ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԻ գործարանի բանուորները եռանդուն եւ յամառ աշխատանք կատարած են հնգամեայ առաջին տարուան ծրագիրը իրագործելու համար:Ինքնաշարժի պահեստի մասերու արտադրութեան Դեկտեմբերի ծրագիրը կատարուեցաւ 170 տոկոսով, ինքնաշարժ արօրներու պահեստի մասերը՝ 101, իսկ տարեկան ծրագիրը՝ 150 %:

Գործարանին աշխատողները, յաղթահարելով բոլոր դժուարութիւնները, այս տարի պիտի չինեն ու արտադրեն տասը զանազան տեսակ մեքենաներ: Իր 1947ի արտադրութիւնները անցեալ տարուան հետ համեմատելով, պիտի ըլլան երեք ու կէս անդամ աւելի:

Վերջերս 25 երիտասարդ մասնագէտներ ղրկուած են Մոսկուա, կատարելագործելու համար իրենց մասնագիտութիւնը:

Ինքնաշարժի գործարանը պիտի ընդարձակուի, արդէն ստացուած են առաջին սարքաւորումները:

ՇԱՄՇԱԴԻՆԻ ՇՐՋԱՆԻ կոլխոզնիկները ան - ցած տարի ծխախոտի առատ բերք ստացան: Մրադրով նախատեսուած 972 թոնի տեղ արդէն պետութեան յանձնած են 1220 թոն: Նորաչէն գիւղի ծխախոտ մշակողները նախատեսուածէն զատ պետութեան յանձնած են 41 թոն աւելի, Բերդի մէջ՝ 32, Մովսէսի՝ 40, Աղբիւրի մէջ՝ 26 թոն: Գերա - կատարուած են նմանապէս ապակիի եւ ձկբ-օճառի գործարաններուն արտադրութիւնները:

ՍԵՒԱՆԻՆ էլեկտրակայանի բանուորները Դեկտեմբերի ծրագիրը գերակատարած են 117 առ հարիւր, իսկ 1946ի տարեկանը՝ 101,5 առ հարիւր: Արտադրութեան բարձրացման շնորհիւ 1945ի համեմատութեամբ, անցեալ տարի մօտ երկու անդամ աւելի աշխատանք է կատարուած: Այստեղ քանի մը ամիս անընդհատ, օրական 2,4 մեթր երկայնութեամբ փապուղի կը պատրաստուի:

Այս տարի առաջին անդամ ըլլալով Սեւանչինի փապուղիներէն անցան էլեկտրակառքերը:

ԵՐԵՒԱՆԻ ՊԵՏ. ԵՐԱԺՇՏԱՆՈՑԻ սրահին մէջ Դեկտ. 23ին տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր նիստ մը, նուիրուած երաժշտանոցի բացման 25ամեակին: Նիստը բացաւ Արուեստի գործերու վարչութեան պետ Զ. Վարդանեան: Զեկուցում կատարեց երաժշտանոցի տնօրէն պրոֆ. Կ. Սարաճեւ: Հանդիսականները բուռն ծափերով ողջունեցին կառավարութեան որոշումը, որով Պետ. երաժշտանոցը պիտի կոչուի այսուհետեւ Կոմիտասի անունով: Տեղի ունեցաւ ճոխ համերգ:

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ առթիւ միայն երեւանի դպրոցներուն, մեծ գործարաններուն եւ դանազան հիմնարկութիւններու մէջ, տօնածառեր են կազմակերպուած աւելի քան 25.000 երախաներու համար:

ՀԱՄԵՐԳ ՄԸ տեղի ունեցած է (Յունվ. 10ին) Երեւանի Ֆիլհարմոնիի սրահին մէջ, նուիրուած երգահան Երուանդ Սարդարեանի երեսուն տարուան երաժշտական-մանկավարժական գործունէութեան: Հեղինակին կեանքն ու գործը ներկայացուցած է արուեստի վաստակաւոր գործիչ Մ. Գասպարեան:

Անոր սեղծագործութիւններէն յայտնի են «Օրօր Նաղիկին», «Լուսնակն անուշ», «Նուռնուֆար», «Զգեցեր դիս քո տուն», «Դըլէ եամանը» եւ բազմաթիւ ուրիշներ:

Պատերազմի տարիներուն գրած է շարք մը մարտական երգեր. «Հայրենիքն է կանչում», «Ողջոյն քեզ, Մոսկուա», «Երդում», «Նամակ», «Սրբազան պատերազմ» եւն: Միաժամանակ Սարդարեան զեկավարած էմիճներու եւ մանուկներուերգեցիկ խումբեր, կազմակերպած է բազմաթիւ համերգներ Մոսկուայի, Անդրկովկասի եւ Արտասահմանի զանազան քաղաքներու մէջ:

ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՎԱՍՏԱԿԱԻՈՐ գործիչ պրոֆ. Սահակ Լիսիցեանի յիշատակը յաւերժացնելու համար,Հայաստանի կառավարութիւնը որոշած է՝ 1) Գիտութիւններու Ակադեմիայի պատմական թանգարանի աղդագրական բաժինը կոչել Լիսիցեանի անունով: 2) Ամսական 400ական րուբլի թոշակ սահմանել երկու ուսանողներու, համալսարանի աշխարհագրական ճիւղին հետեւելու համար: 3) Հանգուցեալին կնոջը ցմահ ամսական 500 րուբլի կենսաթոշակ յատկացնել:

ՁԱՃՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԼԻՈՆ ՏԷՍԻՆ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Լիոն (յապաղած).— Փետրուար 16ի կիրակին պատմական օր մը եղաւ Լիոն - Տէսինի Հ. Մ. Ը. Մ.ին համար, քանի որ իր Փութպոլի չորս խումբերն ալ փայլուն յաղթութիւններ տարին:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը տարաւ իր եղանակի 7րդ յաղթութիւնը St. Fontի տեղական խումբին դէմ, հակառակ տեղափոխութեան: Օդը շատ ցուրտ էր, բայց հայ մարզիկներու համար ցուրտը կարեւորութիւն չունի: Անոնք դաշտ իջան եռանդուն, պրկուած մկաններով եւ խաղի սկիզբէն իսկ սկսան իրենց ճարպիկ խաղարկութեան, մեծ զարմանք պատճառելով ներկայ քանի մը հարիւր տեղացի եւ փոքր թուով հայ հանդիսականներուն: Դաշտը շատ կարծր էր, դրեթէ սառած, կարելի չէր գնդակը կանոնաւոր դասաւորել: Բայց Հ. Մ. Ը. Մ.ի յառաջապահները վտտահ իրենց պաշտպանողական դիծին, տարին իրենց 7րդ յաղթութիւնը, նշանակելով 4 կէտ ընդդէմ 1ի:

Ահաւասիկ Հ. Մ. Ը. Մ.ի չորս խումբերու մրցումներու արդիւնքները.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը յաղթեց St. Fontի 4—1, պահեստի խումբը յաղթեց Irigny փորփէով (իրենցը չներկայացաւ), Հ. Մ. Ը. Մ.ի պատանիներու խումբը(junior) յաղթեց Sathonnayի 4—1, կրտսերներու խումբը (cadet) L. O. U. S.ի 2—1:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Լիոն Տէսին խումբի վարչութիւնը որոշած է կատարել երեք մրցումներ, հասոյթը յատկացնելով ներգաղթի փոնտին: Ահասւասիկ երեք մրցումներու թուականները.— (Հ. Մ. Ը. Մ.ի սեփական դաշտին վրայ) — Կիրակի 23 Փետրուար, 16 մարտ եւ 23 Մարտ: Վստահ ենք որ թէ Լիոնի եւ թէ Տէսինի գաղութը անխտիր պիտի փութայ մարզադաշտ, քաջալերելով մարդիկ երիտասարդութիւնը եւ միեւնոյն առեն աջակցելով ազգօգուտ ձեռնարկի մը, ներգաղթի փոնտին:

Մարզիկ

Ֆ. ՄԻՒՒԹԵԱՆ Գերագոյն խորհուրդը որոշեց 79.900.000.000 րուբլի (15 միլիառ 800 միլիոն տոլար) ծախսել ճարտարագործութեան վրայ: Անցեալ տարի ծախսած էր 61.600.000.000 րուբլի, ինչ որ կը նշանակէ 18 միլիառ երեք հարիւր միլիոն րուբլի յաւելում մէկ տարիէն միւսը: Զինուորական վարկերը 5 միլիառ 600 միլիոն րուբլի պակաս պիտի ըլլանացեալ տարուան վրայ(72.600.000ր.): Ելմտական նախարարը կ՚առաջարկէ այս տարի ընդհ. ելմտացոյցին միայն 18 առ հարիւրը յատկացնել բանակին, մինչդեռ 1946ին 24 առ հարիւր էր, իսկ 1945ին 43 առ հարիւր:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

«Օրագիր»ի մը պատուիրանը

Իր հրաւէրին պատասխանել կ՚ուզէի:

Բայց միջոց չունէի: Միայն կիրակի օրերը մեզ դուրս կը հանէին. ան ալ ոչ բոլոր կիրակիները: Ինքը՝ ով որ տեսնէր ինծի ծանօթ, կամ մեր «քամանտօ»էն, կը պատուիրէր որ « անպայման » պինգը տեսնեմ: Ի՞նչ ունէր ըսելիք: Մութ էր ինծի համար:

Շաբաթներ վերջ, բարեբաստիկ կիրակի մը փրար դասնք մեզի ծանօթ մարզադաշտին վրայ: Եթէ կիրակի օրերը օդը ժպտուն ըլլար եւ արեւը փայլէր, մեզ, դերիներս կը տանէին այդ մարզադաշտը քանի մը ժամ զբօսնելու: Նոյն վայրը կր ժամանէին ուրիշ քանի մը «քամանտօ»ներու տղաքը: Այնտեղ խաղերէն դուրս տեղի կ՚ունենար «սեւ չուկան»: Հոն կը տրուէին «օրուան հրատապ» լուրերը, հոն կը կազմուէր փախչողներու ծրագիրը: Հոն էր որ մարդիկ խորհուրդ կ՚առնէին իրարմէ: Հոն էր վերջապէս որ մեր ամբողջ չարքուան տաղտուկը քիչ մը կը մեղմանար:

Մեր խումբը հազիւ դաշտ հասած՝ ան մօտս վազեց եւ դիս մէկ կողմ տարաւ: Դէմքը մռայլ, աչքերուն մէջ տխրութիւն մը կար, ձայնը կարծես դողդողալով դուրս կ՚ելլէր կոկորդէն:

— Ի՞նչ ունիս, տղայ, հարցուցի ձեռքը սեղմելով եւ ժպիտ մը կեղծելով:

— Ոչի՛նչ, պատասխանեց չոր, ոչի՛նչ: Ուզեցի անդամ մը քեզ տեսնել: Դիտես որ քեզ կը սիրեմ: Դիտես որ քեզմէ բան չեմ պահեր: Վստահ եմ որ ոչ ոք քեզի չափ պիտի կրնայ հասկնալ դիս: Ահա՛ թէ ինչո՛ւ ուզեցի տեսնել քեզ:

«Հարկաւ դուն ալ բաներ մը լսեցիր —աչխարհ տարածուեցան այդ ձայները — ընտանեկան պատմութիւնս սեփականութիւն դարձաւ բոլորին, մէկը տասը չինեցին ու այսօր կը ծիծաղին իմ վրաս: Ամէն տեղ, ամէն օր ես կը տեսնեմ այդ հեղնոտ ծիծաղներու ստուերը: Բայց որո՞ւ հոգ... որո՞ւն հոգը... Ես կ՚ուզէի որ դուն ալ իմանայիր այդ բոլորը իմ կողմէ, իմ իսկ բերանովս... Թո՛ղ քեզի համար ալ դաղտնիք չմնայ»:

Եւ պատմեց ամբողջ ողբերդութիւնը, այնքան կսկծալի եւ ըմբռնուացուցիչ:

Ի՞նչ կրնայի ընել, եթէ ոչ յորդոր կարդալ.

— Համբերէ՛, տղա՛: Ժամանակը ամէն ինչ կը հարթէ...

— Ժամանակը դիս, քեզ ալ կը հարթէ...

— Լա՛ւ, ի՞նչ ընենք, ի՞նչ կ՚ուզես ընել: Ծրագիր մը ունի՞ս:

Պահ մը լռեց: Կարծես մտքին մէջ բան մը կր փնտռէր ու չէր կրնար գտնել: Ցետոյ յանկարծ դլուխը վեր առաւ ու չեշտակի նայեցաւ աչքերուս: Նչմարեցի որ աչքերը կարմրած,թրջած էին:Դարձաւ ինծի եւ հաստատ չեշտով մը — ընկեր, այժմ երկու ճամբայ կայ իմ առջեւս, մէկը փախուստի ճամբան է, կարճ, բայց վտանգաւոր, միւսը արուեստական հիւանդութեան փորձը: Պիտի փորձեմ առաջինը. նախ փախուստը: Եթէ յաջողիմ լաւ... ձախողութեան պարագային կը փորձեմ երկրորդը: Վճռած եմ, այս երկուքէն մէկը ամէն գնով յաջողցնել:

Այս յայտարարութիւնը այնքա՛ն վճռական էր որ չկրցայ, աւելի ճիշտ, աւելորդ համարեցի հակառճառել:Արդարեւ, ինչո՞վ կրնայի համոզել դինքը: Արեւելեան արիւն ունէր, նահապետական ընտանիքի զաւակ, աւանդութիւններով եւ հայրենի բարքերով մեծցած տղայ, կրնա՞ր հաշտուիլ եղածին հետ: Այդքան «յառաջդիմութիւն» ներելի՞ էր հայ ընտանիքի մը համար: «Եւրոպա կապրինք, այո, բայց ամէն ինչ Եւրոպա ըսել չէ: Եւրոպայի մէջ մեր տուները, մեր ընտանեկան վարքն ու բարքը խորապէս հայկական պէտք է մնան...»: Իր վերջին խօսքերն էին, աղու, հատու:

Մեր «վախման»ներուն սուլիչները հնչեցին վի՛ղ ու երկար: Զբօսանքի ժամը վերջացած էր: Տուն պիտի վերադառնայինք: Արեւը արդէն հակած էր դէպի արեւմտեան հորիզոնը, ստուերները երկարեր էին:Պիտի բաժնուէինք:Վերջին անդամ, կարօտով, չեշտակի նայեցաւ աչքերուս եւ ուժով մը սեղմեց ձեռքս, յետոյ դրեթէ խեղդուած ձայնով «մնաս բարով» մր փրթաւ իր շրթներէն:

«Ցաջողութիւն», մրմնջեցի բացառիկ յուզումով մը:

Բաժնուեցանք: Վերադարձի ճամբուս վրայ չդիտես ինչո՞ւ քանի մը անդամ ետ դարձայ եւ դինքը փնտռեցի: Ի զո՞ւր...

Վճռած էր փախչիլ: Պիտի փախչէր:

Պիտի յաջողէ՞ր: Եւ եթէ յաջողէր, ի՞նչ կը սպասէր իրեն հոն... Քանդուած տո՞ւն մը, մօրմէ զուրկ պատ՞կ մը, ոտքը զերեզմանը հասած մա՞յր մը, եղբայրնե՞ր, աղդ ու ազդականնե՞ր ...

Շաբաթներ, ամիս մը, երկու, երեք ամիս, լուր չունէինք իրմէ: Իմացած էի միայն իր փախուստը: Մեր վերջին տեսակցութենէն երկու օր վերջ՝ երեք ընկերներով ճամբայ իյնած էին: Ցաջողած պէտք է ըլլային, քանի որ, այնքան երկար ժամանակ լուր չկար իրենցմէ: Եթէ բռնուած ըլլային, անպայման լուրը մեզի հասած կ՚ըլլար:Ցետոյ վստահ էի, որ ինքը կը գրէր ինծի:

Օր մը stalagէն տղեկ մը եկաւ մեր «քամանտօ»ն աչխատելու: Իմ անունիս ծրար մը ունէր, վրան միայն անունս եւ թիւս գրուած:

— Ո՞վ է ղրկողը, հարցուցի, ծրարը բանալէ առաջ:

(1) ՄԻՍԱԿ ՄԵՐՃԻ

պայի մէջ, հետեւանքը պիտի ըլլար համատարած ըմբոստութիւններ եւ զանգուածային անճնասպանութիւններ»:

Այս միջոցին սառնաիկ ցուրտը կը դժուարացնէ դիւղացիներուն չարժումը, եւ քաղաքներու մէջ գոյցերը դրեթէ անկարելի են: Հիւանդութիւնները կը սաստկացնեն անօթութեան տանջանքները: Բժիշկը ըսաւ ինծի թէ բծաւոր ժանտատենդը (թիֆիւս) արդէն իսկ համաճարակի համեմատութիւններ ստացած է եւ կ'աճի: Մակաբոյծներու համեմատութիւնը է հարիւր առ հարիւր: Հիւանդանոցները քիչ են եւ զրկուած դեղէ, վիրակապերէ, հագուստ - կապուստէ, ուտեստէ, եւ ուրիշ անհրաժեշտ պիտոյքներէ: Եթէ օդը մեղմանայ, համաճարակը տեղակազդի մը կը նախատեսուի «անօթութենէն խելագարած» այս ժողովուրդին, վը - տանգելով երկրի մնացեալ մասին առողջութիւնը: Եաչի մէջ, որ նահանգին մայրաքաղաքն է, յունուարի սկիզբներն իսկ մարդիկ իրրեւ ուտելիք ուննէին եգիպտացորենը, խոզկաղինէ ապուրը եւ վայրի բանջարի արմատը, համաճայն պաշտօնական տեղակազդի մը:

Թիֆէվայէն Ազգ. դիւղացիական կուսակցութեան հաղորդուած տեղեկագիր մը կ'ըսէ թէ դիւղացիները մինչեւ անգամ իրենց հողերը կը ծախեն, ուտելիք ճարելու համար, մէկ հէքթար հող տալով մէկ պարկ եգիպտացորենի համար:

— « Նորմիսկ ամէնէն հարուստները երկու - երեք օրը մէկ անգամ կը ճաշեն, կ'ըսէ տեղեկագիրը: Ամէն տուն ցուրտէն սառած, անօթութենէն կամ հիւծախտէն մեռած անդամի մը սուգը կ'ողբայ: Դիւղի քահանաները հինգ-վեց հոգի կը թաղեն ամէն օր, յաճախ միեւնոյն արարողութեամբ: Դիւղապետները մինչեւ հիմա կը զրկէին «մեռած անօթութենէն», արձանագրութեանց տոմարին մէջ: Այժմ հրամայուած է զրել,— «Մեռած թոքերու բորբոքումէ»:

ՄԻՄԲ.— Ուրիշ մանրամասնութիւններ՝ յաջորդով, ինչպէս եւ Ռումանիոյ նախկին նախարարներէն կ. կաֆէնիոուի վկայութիւնը:

Հարիւրաւոր դաւադիրներ ձերբակալուած Գերմանիոյ մէջ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Գերմանիոյ անդրեւամերիկեան զինուորական իշխանութիւնները դաւադրութիւն մը երեւան հանած են իրենց շրջանակներուն մէջ:

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, խուզարկութիւնները եւ ձերբակալութիւնները, որոնք սկսած էին չաբաթ օր, շարունակուեցան երկուշաբթի օրուն ի բուն: Պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ թէեւ ձիւնն ու սառը ահաւոր վիճակի մը մատնած են ճամբաները, մեծապէս դժուարացնելով «Ինթելիճընս»ի գործակալներուն աշխատանքը, բայց եւ այնպէս գործողութիւնները յառաջ կ'երթան յաջողութեամբ: Դաւադրութեան կը մասնակցէին չատ մը նախկին բարձրաստիճան սպաներ, անդամ S.S.ներու եւ ուրիշ նացիական կազմակերպութեանց: Գլխաւոր նպատակները էին վերահաստատել գերման զինապաշտութիւնը եւ մենաիրական կառավարութիւնը, «Ռուսիոյ դէմ առաջնորդել Եւրոպայի ազգերը» եւն.: Անգլիական աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ ամենամեծ հետաքրքրութիւն է որ կը կատարուի Գերմանիոյ գրաւեալ մէն ի վեր: Գաղանի կազմակերպութիւնը զլխաւորաբար կեդրոնացած էր ամերիկեան շրջաններուն մէջ եւ կը փորձէր ընդարձակ ցանց մը հաստատել: Ձերբակալուած բարձրաստիճան սպաներուն մէջ կը գտնուի Հանս Կէորկ Այսման, որ բարձր դիրք ունէր նախկին բանակի սպարապետութեան մանրէաբանական ճիւղին մէջ, զօր. Էլբիս, նախկին հրամանատար մը S. S. զօրամասերու եւ իր կինը եւն.: Պաշտօնական զեկոյցին համաձայն, կազմակերպութեան վարիչները կը սպառնային «մանրէական նոր եւ մահացու զէնք մը» գործածել դաշնակից իշխանութեանց դէմ, եթէ իրենց պահանջները չընդունէին: Կ'ըսուի թէ դաւադիրները գործի ձեռնարկած էին 1945ի աշնան, թէ դրամ կը ճարէին սեւ չուկայի առեւտուրով եւ կապեր հաստատած էին զերմինեռու կայաններուն մէջ:

ԼՈՒՑՍ ՏԵՍԱՒ

Գիւղիւզար

Գրեց՝ ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ՏԷՐ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ (Գեւոնեան): Պատմական առեւանդութեան պատմութիւնը գրուած բերնով: Նաեւ ՆՇԽԱՐՆԵՐ ՄՇՈՑ ԳԵՂԱՄԷՆ: Ցառաջաբան Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ: Պատկերազարդ: Գին 200 ֆրանք, Արտասահման 250 ֆր.: Ամերիկա 2 տոլար

Կեդրոնատեղի.— Imprimerie Der-Agopian, 17 rue Damesme, Paris (13):

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՈՒԹ ՏԱՐԻ աշխատանքի կայանի մը մէջ արգելափակուելու դատապարտուեցաւ Ցոն Փափըն, Անգլարայի նախկին դեսպանը, որ կը դատուէր գերմանական ատեանի մը առջեւ եւ որ նախապէս անպարտ արձակուած էր Դաշնակիցներուն կողմէ: Պիտի կորնչնէ նաեւ իր հարստութիւնը, բացի 5000 մարքէ: Դատարանը նկատի առաւ կարգ մը մեղմացուցիչ պարագաներ, ինչպէս եւ այն իրողութիւնը թէ դատապարտեալը արդէն 17 ամիս անցուցած է բանտի մէջ: Ցոն Փափըն 67 տարեկան է եւ զլխաւորաբար կ'ամբաստանուէր իրրեւ պատասխանատու հիթլէրական իշխանութեան հաստատման, թէեւ 1934ին բողոքած էր Նացիներու բռնակալութեան դէմ: Աւստրիան ալ կ'ուզէ դատել դատապարտեալը, իրրեւ նախկին դեսպան Վիէննայի:

Ամերիկեան կը հետազրեն թէ կրէվէնայի չրջանին մէջ (արեւմտեան Թրակիա) երեք ոստիկանական պահականոցներ միաժամանակ յարձակում կրեցին կիրակի առաւօտ, համայնավար հրոսակախումբերու կողմէ: Պահականոցներէն երկուքը քանդուեցան եւ վնաս ոստիկան - զինուորներ սպանուեցան, ինչպէս եւ 16 դիւղացիներ: Զինուորականները կառք մը ակամի զարնուելով 11 ոստիկան զինուորներ ծանրապէս վիրաւորուեցան:

ԳԵՐԱԴՈՑՆ ԱՏԵԱՆԸ երէկ սկսաւ դատել Փոպոմուէնը, արտաքին նախարար Փէթէնի դահլիճին մէջ: Դատավարութիւնը պիտի տեւէ չորս օր: Ցաջորդաբար պիտի դատուին կոմս Ֆէրնան տը Պոնոն, Վիչիի Փարիզի դեսպանը, ծովակալ Ռոպէռ, Շոթան եւն.:

ՑՈՒՐՏԸ նորէն սաստկացաւ Փարիզի մէջ, հակառակ պայծառ օդին: Երկրին ուրիշ մասերուն մէջ ալ օդը փոփոխական է: Բչ. օր առաւ ձիւն տեղաց Պոռտոյի մէջ, ուր մեղմ թէեւ անձրեւոտ էր օդը առենէ մը ի վեր: Անգլիոյ մէջ ձիւն - ձըմրան վրայ աւելցաւ թանձր մշուշ մը: Գործարանները պիտի վերաբացուին մէկ չաբաթէն:

ՋՈՐՍ ՄԵՆԵՐՈՒ օդնականները վերջացուցին իրենց աշխատանքը Լոնտոնի մէջ, ուր կը տքնէին հինգ չաբաթ ի վեր, Աւստրիոյ դաշնագիրը խմբագրելու եւ գերմանական հարցին քննութեան եզրակացութիւնները պատրաստելու համար: Թերթերը կը դրեն թէ երկուքին մէջ ալ ձախողած են:

ԱՐԱՒ ԱՊԱՏԱՄԲԱՊԵՏ ՄԸ, Ֆէվդի Գաւուք - ճի, որուն ձերբակալութեան համար 2000 սթերլին պարգեւ խոստացած են Անգլիացիները, Գահիրէ հասաւ օդանաւով, իր կնոջը հետ: Պաղեստինէն անցած էր առանց նշմարուելու: Ի հարկին պիտի կռուի Հրեաներուն դէմ:

ԱԻԵԼԻ ՔԱՆ ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ «տեղահան» քաղաքացիներ կը գտնուին Գերմանիոյ մէջ, զանազան երկիրներէ: Նախարտահ Թրումըն 75 միլիոն տոլարի վարկ մը պահանջեց խորհրդարանէն, անոնց օգնելու համար:

ՑՈՐԵՆԻ ՏԱԳՆԱՊ ՄԸ կը վախցուի Ֆրանսայի մէջ, իրրեւ հետեւանք արտակարգ ցուրտերուն, որոնք փճացուցած են 3.750.000 արտաւար ցորեն: Մանաւանդ տներու կարծիքով, առեւտրականներ կը կուտեն բոլորովին պիտի խանգարուի, եթէ այս բացը զոցին ներածումով:

Այնման սպասուած տարեկան մեծ պարահանդէսը

ՖՐ. ԿԱՊՈՑՑ ԽԱԶԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ
Մարտ 2ին կիրակի օր ժամը 3էն 12
Hôtel Vianey-ի դեղեցիկ սրահներուն մէջ
2 Ave. Ledru Rollin, métro Ledru Rollin: Հանրածանօթ նուագախումբ **Fernand Bouillon**, եւրոպ. պարերու համար, հայկ. սպանիական պարեր պրեւելեան նուագով, մասնակցութեամբ՝ Alexandre Gourdji եւ իր պարի խումբին:

Երգիչներ եւ զանազան անակնկալներ:

Տոմսերը նախօրօք ապահովել զլմելով գրասուններ Հ. Սամուէլ եւ Հ. Բալուեան եւ Մ. Պարսամեան եւ նպարավաճառատուն Հրաչեան:

Տոմսերու զինը 200 ֆրանք:
Ամուրդ տեղի պիտի չունենայ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հայ երիտ. ընկերակցութիւնը (Հ. Բ. Ը. Մ.) փետրուար 9ին ընդհ. ժողով մը գումարելով, ձայներու մեծամասնութեամբ ընտրեց վարչութիւնը.— Ատենապետ՝ Պ. Նշան Քէչեան, փոխ-ատենապետ՝ Պ. Արամ Շէխլեկեան, ատենադպիր Օր. Անի Թէքէեան, դանձապահ՝ Օր. Մարգիթ Թորոսեան, սիրոր՝ Պ. Կարապետ Համեան: Ամժամեայ հասցէ՝ J. Ketchian, 22 rue d'Aix, Marseille:

ԿԸ ՀՆԴՐՈՒԻ փետրուար 19ին Rue d'Anjou-ի նամակատունէն մանուտ քաթի միջոցով ղրկուած 500 ֆրանքին տիրոջմէն իր հասցէն եւ անունը որոշ կերպով գրուած, իմացնել վարչութեանս: Այս առթիւ անգամ մը եւս կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն մանտաներուն կտրօնին վրայ գրել որոշ հասցէ եւ անուն: Վարչութիւն

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանեէօ Քաչանի անդամական ժողովը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս հինգշաբթի, ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ անդամական ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը 20ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ընկ. Ազատի սրահը:

ԱՆԻԼՈՒ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ Արամ Ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 8.30ին Պուա Քոլոմպի կայարանին դիմացի սրճարանին վերնայարկը: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Ց. Դ. Փարիզի Բաֆֆի խումբին ընկերական խնջոյքը՝ Մարտ 16ին, ժամը 7.30էն 11: Կը խնդրուի նկատի առնել:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ներ - կայացումը 16 մարտ կիրակի, ժամը 9ին, ՇԱՆԹ Թատերախումբին կողմէ, Salle Mazenod:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Իսիի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Ազատին սրճարանը, 4 rue de la Défence:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ Կոմիտէն կը հրաւիրէ խումբերու ու ենթակոմիտէներու ընկերները «Զամալեան» խումբի վիճաբանական խիստ կարեւոր ժողովին, այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 7.30ին, Café Noailles-ի մէջ:

ԲՆԻԿ ՄՇՈՑ Արտօնք դիւղացի երեմեա Ալիքսանեանը կը փնտռէ մօրաքրոջ որդին Տիգրան Մխիթարեան, Մշոյ Զրիկ դիւղացի որ կը գտնուէր Քալիֆորնիա, տեղեկացնել ե. Ալիքսանեան, 47 rue de la Défense, Issy les Moulineaux (Seine): Կը խնդրուի Ամերիկայի թերթերէն արտատպել:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ Կրօնական Ընկերակցութեան արտակարգ ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, 2 մարտ, ժամը ճիշդ 14.30ին, Ս. Ցովհ. եկեղեցւոյն մէջ: Ժողովի օրակարգն է.— Քննութիւն եւ վաւերացում վերամշակուած հիմնական ծրագիր կանոնագրի:

1947 Փետրուար 16ի արտակարգ ընդհ. ժողովին մեծամասնութիւն գոյացած չբլալով Մարտ 2ի ժողովը օրինական պիտի նկատուի ինչ որ ալ ըլլայ ներկաներու թիւը: Եկեղեցւոյ միութեան բոլոր անդամները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ այս ժողովին: Վարչութիւն

ՀԱՆԴԷՍ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ՏԻՍԻՆԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, Մարտ 2, կիրակի օր ժամը 3ին, Հ. Ց. Դ. Տան սրահը: Պիտի ներկայացուի «ՎԱՐՏԱՎԱ ՊՕՄՊԱ» քրքլաւոր զաւեշտը: Հայկական պարեր տոհմիկ տարազներով:

Ծախու տուն

Livry - Garganի մէջ, երեք յարկանի տուն մը ծախու է, 260 քառ. մեթր տարածութիւն: Իւրաքանչիւր յարկը ունի 3—4 սենեակ: Պարտէզին մէջ 60 քառ. մեթր տարածութեամբ արհեստանոց մը: Տասը պտղատու ծառեր: Շաբթուան մէջ դիմել, **Chaussures Souren**, 61 rue Pixéricourt, Paris, Tél. Men. 84-72: Իսկ չաբաթ եւ կիրակի օրերը.— 31 Ave. d'Alembert, Livry Gargan, Tel. le Raincy 15-65:

Ծախու է

Կրընոպլի մէջ կօշկակարի խանութ մը, քաղաքին կեդրոնը: Երկու լիսանս, նորոգութիւն եւ նոր ծախելու իրաւունք, վեց տարուան ալ վարձակալութիւն, (bail): Գրել Mr. Dzeronian, 68 rue Thiers,, Grenoble (Isère):

Couverture-Plomberie

Կըստանձնեմ կազի, ջուրի լոզարանի եւ նման գործերու համար՝ ամէն կարգի աշխատանք, հայթայթելով անհրաժեշտ բոլոր ապրանքները:

Բոլոր գործնական մարզոց չահը կը պահանջէ զլմել Tatoulian Maison DARON
14 rue Julien Lacroix, Paris (20)

Տուն մը որ տարիներէ ի վեր կը գործէ մեծ վստահութեամբ:

Ուշադրութիւն կօշկասարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար զիմեցէք Ց. Գ. փափագեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière;**

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Ցար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Ամերս. 10 Տոլ.

Jeudi 27 Février 1947 Հինգշաբթի 27 Փետրուար

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4971-Նոր շրջան թիւ 580 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԴԱՇՆԱԿՑԱՅԻՆ ԵՒՐՈՊԱ»

Բոլոր ան*ո*նք որ վերակազմութեան ծրագիրներ կը յօրինեն Եւրոպայի կամ ամբողջ աշխարհի համար, ընդհանրապէս կը տառապին մէկ մտահոգութենէ.— Պատերազմը անխուսափելի է, եթէ արմատական փոփոխութիւններ չկատարուին:

Այս վախն ունի նաեւ Ֆրանսացի դիտնականը, պրոֆ. Շարլ Ռիչէ, որ կը յայտարարէ առանց վերապահութեան.

— «Առանց մեր քաղաքական կազմակերպութեան արմատական փոփոխման (բառին ամենալայն առումով), պատերազմը ճակատագրական է 5, 20 կամ 50 տարիէն: Անշուշտ կարելի չէ ապագուցուցանել ապագայ դէպք մը, բայց պարտաւոր ենք նախատեսել»:

Այս առթիւ, դիտնականը կը հաշուէ վերջին պատերազմներուն զոհերը.— 1870ի պատերազմին սպաննուեցան 500.000 հոգի, 1914ին 15 միլիոն, 1939—45ին 50 միլիոն: Միայն Ֆրանսայի համար նիւթական կորուստներն են, նոյն թուականներուն.— 5 առ հարիւր, 15 առ հարիւր եւ 40 առ հարիւր:

Արդ, կարելի՞ է դանել չանթարգել մը որ խափանէ պատերազմը: Եթէ ոչ միանգամ ընդ միշտ, գոնէ 50 տարուան համար:

Ինչպէս անգլիացի դիտնականը, Սըր Պոյտ Օր, իր Ֆրանսացի պաշտօնակիցն ալ փրկութիւնը կը փնտռէ Եւրոպայի դաշնակցային կազմակերպութեան մէջ: Եւ կ'արձակէ չատ կտրուկ վճիռ մը,— «Դաշնակցութիւն կամ պատերազմ»:

Մենք չենք հաւատար ոչ մոգական դարմաններու, ոչ ալ այսքան վճռական յայտարարութեանց: Կ'ուզէինք պարզապէս արձանագրել երեւոյթ մը որ սերտ կապ ունի մարդկութեան ճակատագրին հետ:

Գաղափարներ են որ կը խմորուին, երկիրէ երկիր եւ դասակարգէ դասակարգ: Նոյնիսկ պետական վարիչներ, դասական աշխարհակալութեան առաջնորդներ կան որոնք Եւրոպան Միացեալ Նահանգներու վերածել կ'ուզեն, ինչպէս հըրեշակասուր Ջըրչիլը:

Անշուշտ կարելի չէ միեւնոյն դծին վրայ դնել պարզ տեսաբաններ եւ նախկին վարչապետներ որոնք իրենց մասնաւոր հաշիւներն ունին:

Շարլ Ռիչէ իր ծրագիրը պարզած առեն կը խոստովանի թէ անցեալին մէջ ալ փորձեր կատարուած են Եւրոպան դաշնակցային պետութեան վերածելու: Եւ յիշէ վերջին երկուքը,— Նափոլէոնի եւ Հիթլէրի փորձերը, որոնք ձախողեցան:

— «Ինչո՞ւ: Ինքնայատուկ մեղք մը ունէին: Ամէնէն լաւ գինուած երկիրը կը ճգնէր տիրապետել Եւրոպայի: Գերութիւնը դաշնակցային կազմակերպութիւն չէ: Որպէսզի կարենայ ապրիլ, ան պէտք է հիմնուի ուրիշ ձեւով մը,— հաւասարութիւն իրաւունքի ինչպէս պարտականութենց: Կը նշանակէ ազատութիւն իւրաքանչիւր երկրի, պայմանաւ որ յարգուի ուրիշներուն ազատութիւնը»:

Այս տեսութենէն վերջ, Ֆրանսացի դիտնականը կը թելադրէ ընդլայնել հայրենիքի գաղափարը: Ետոյ կը պատասխանէ այն առարկութենց, որ կրնան ըլլալ դաշնակցային ծրագրին դէմ, տըն-տեսական, քաղաքական կամ պատմական տեսակէտներով:

Ուրիշ մտահոգութիւն մը եւս,— արեւմտեան Եւրոպացին, անգլեւֆրանսական միութեամբ սկսելով հանդերձ, Ֆրանսացի դիտնականը կ'ընդունի թէ անհրաժեշտ է «դիւանագիտական երկար աշխատանք մը», որպէսզի ռուսական եւ ամերիկեան ճակատները համոզուին թէ ձեռնարկը իրենց դէմ ուղղուած չէ: Ընդհակառակն, պիտի ծառայէ այսօր նուազեցնելու պատերազմի հաւանականութիւնները, վաղը միանալով ուրիշ դաշնակցութեանց:

Այստեղ կը ցցուի չարաբաստիկ հարցականը:

— Օրուան վարիչները պիտի չփորձե՞ն ճակատ յարդարել, ինչպէս լրջօրէն կը վախնան շատեր, նոր արկածախնդրութիւն մը համարելով «Դաշնակցային Եւրոպան»:

Քանի այս կասկածը կը տիրէ, դժուար պիտի ըլլայ նոյնիսկ Մեծերը իրարու միացնել դաշնակցային կապերով:

Շողշողուն ծրագիրները չեն որ պիտի խափանեն պատերազմը, այլ պատուհասն եւ արդարութեան գաղափարները: Եւ մանաւանդ աշխատասէր բազմութեանց փափակցութիւնը եւ կամքը: Շ.

Թուրքիա երկու սուրի մէջ

ՈՉ ԿՐՆԱՑ ՊԱՀԵԼ, ՈՉ ԱԼ ՅՐՈՒԵԼ ԲԱՆԱԿԸ

ՄՄԲ.— «Նիւ Եորք Հէրըլտ»ի աշխատակիցը կը շարունակէ շահեկան տեղեկութիւններ հաղորդել Անգարայէն, ռուսեւթուրք յարաբերութեանց մասին: Փ. Սամակով գաղտնի պահուած հայկ. դէպք մը հաղորդելէ վերջ, զոր գանց կ'առնենք, կը բացատրէ թէ Թուրքիա ինչո՛ւ մեծ բանակ մը կը պահէ սահմանին վրայ, (25 Փետր.).—

Լաւատեղեակ աղբիւրներու համաձայն, այս տեսակ փոքր միջադէպեր չատ պատահած են: Ասոնց վրայ աւելցուցէք հողեբանական մշտատեւ ճնշումը, որուն կ'ենթարկուին Թուրքերը խորհրդային մամուլի եւ ձայնասփիւռի կատաղի յարձակումներով, աւելցուցէք անպաշտօն պահանջները Թուրքիոյ հիւսիսային երկու շրջաններուն եւ պաշտօնական պահանջները Նեղուցներուն մէջ խախիսներ ունենալու մասին, աւելցուցէք Թուրքերու այն համոզումը թէ Հաթայի (Անճաք) մասին յարուցուած սուրիական պահանջը եւ Միջին-Արեւելքէն հաշարաւոր Հայերու ներգաղթը՝ Թուրքիոյ սահմանամերձ շրջաններուն վրայ, մաս կը կազմեն ռուսական դրդումի եւ ճնշումներուն: Այս ամէնը իրարու վրայ բարդեցէք եւ դիւրին պիտի ըլլայ հասկնալ, թէ ինչո՛ւ Թուրքերը կը յամառին պահել 600.000է աւելի բանակ մը, թիւ մը որ քանի մը անգամ աւելի է բաղդատելով իր հասոյթներուն եւ քնակչութեան թիւին հետ:

Եւ սակայն իր տնտեսական կարողութենէն չատ բարձր այս հսկայ բանակը պահելը Թուրքիան կը դնէ յոռի երկընտրանքի մը առջեւ: Այդ երկասյրի կացութիւնը կարելի է ամփոփել քանի մը խօսքով.— Առաջին, ռուսական յարձակումի մը պարագային,— միակ բանաւոր պատճառը, որուն համար կը պահուի այդ բանակը — կազմակերպուած Թրքական դիմադրութիւնը հաւանաբար քանի մը չաբաթէ կամ քանի մը ամիսէ աւելի չի կրնար տեւել: Երկրորդը, բանակին ծախքերը եւ երկրագործութեան համար այնքան անհրաժեշտ մարդկային բազուկներու կորուստը կը կրծեն Թուրքիոյ խարխուլ տնտեսութեան սիրտը: Բայց, երրորդ, Թուրքերը բոլորն ալ այն համոզումն ունին, թէ ընդհանուր զօրացրում մը պիտի նշանակէ տկարութեան նշան, ոչ միայն Ռուսերուն այլ բուն իսկ Թուրք ժողովուրդին համար, եւ լրջօրէն պիտի խախտէ Թուրքերու բարոյական կորովը:

ԹՈՒՐՔԵՐԸ ՈՐՔԱՆ ԿՐՆԱՆ ԴԻՄԱՆԱԼ

Ռուսական հաւանական յարձակումի մը պարագային թրքական դիմադրութիւնը՝ համաձայն ամենալաւատես հաշիւներու, վեց ամիսէն աւելի չի կրնար տեւել: Մասնագէտներ այդ դիմադրութիւնը կը հաշուեն մէկ ամիս կամ վեց չաբաթ: Եւ սակայն այս տոկում հետեւակ զինուորներուն բանակին ծախքը, (որովհետեւ Թուրքերը չունին այդ անունին արժանի արդիական զէնքեր), դլխաւոր պատճառն է Թուրքիոյ բազմաթիւ տնտեսական դժուարութենց: Ան կը փութացնէ թղթադրամի յաւելման ուրուականը եւ ելմտական քաոսը: Այս խնդրին մէջ ալ լաւատես չեն մասնագէտները, աւելի չատ յոռետես են: Կան մասնագէտներ որ կը նախատեսեն տնտեսական լուրջ տաղնապ մը, քանի մը ամիսէն: Ուրիշներ կը կարծեն թէ՝ Թուրքիա կրնայ կրել իր զինուորական բեռը՝ տակաւին քանի մը տարի, ցորչափ աշխարհի հրապարակին վրայ կրնայ վաճառել իր երկրագործական արտադրութիւնները:

Բայց ոչ ոք կը հաւատայ թէ՝ ներկայ կացութիւնը կրնայ տեւել անորոշ ժամանակով: Քանի միլիոնէն պակաս բնակչութեամբ աղքատ երկիր մը չի կրնար իր ուսերուն վրայ կրել մչտապէս՝ վեցէն եօթը հարիւր հազարնոց բանակի մը բեռը: Ինչպէս կ'ըսէր Թուրք մը,— «Եթէ զօրացրում չենք կատարեր, Ռուսերուն կը մնայ սպասել, եւ եթէ զինուորները արձակենք, Ռուսերը սպասել, խակ պիտի չուզեն»:

Թուրքեր ալ կան որ կ'ըսեն թէ իրողութիւնները պէտք է դիմադրաւել, թէ բանակը պէտք է կրճատել կէսէն աւելի եւ մնացեալը կեդրոնացնել հրոսակային պատերազմի արուեստին մէջ: Այդ պարագային Թուրքիա պիտի ապաւինի միայն իր զինուորական եւ դիւանագիտական դիրքին իրական ուժին վրայ: Չէ՞ որ արեւմտեան պետութիւնները վճռած են դիմադրել եթէ որ եւ է բռնաբարում փորձուի Թուրքիոյ դէմ:

Ամբողջ խնդիրը ատոր մէջ կը կայանայ: Նաւթի փոլէոն անգամ մը ըսած է թէ աշխարհի բանալին Թուրքիոյ մէջ կը գտնուի: Իրանի ու Յունաստանի հետ միասին՝ Թուրքիա առնուազն երեք բանալիներէն մէկն է ամբողջ Միջին Արեւելքի: Հասկնալի են ռուսական տենչերը այդ կենսական շրջանակին մէջ: Դէպքերու տրամաբանական ելքը մղած է Մ. Նահանգները, ճանչնալով հանդերձ Մ. Միութեան բացառիկ դիրքը Տարտանէլի մէջ, ընդդիմանալ այս տենչերուն, վախնալով որ այդպէսով աշխարհի ամբողջ հաւասարակշռութիւնը տակնուվրայ կ'ըլլայ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԳԻՆԵՐԻՒ ԿՐՃԱՏՄԱՄԲ ՕՐԱԹ

Բացառիկ լիազօրութիւններ պիտի տեւեն մինչեւ 1948 մարտ 1

Վարչապետը Բչ. օրուան ձայնասփիւռ ճառին մէջ կը յայտարարէր թէ 5 առ հարիւրի նոր զեղչը պիտի սկսի Դչ. օր, ինչպէս հաղորդած էինք երէկ: Վերջին պահուն հաստատուեցաւ որ թիւրմայութիւն մը ծագած է վարչապետին եւ... պաշտօնաթերթին միջեւ: Ըստ աւանդութեան վերջին խօսքը մնաց պաշտօնաթերթին, որ կը ծանուցանէր թէ գիներու կրճատումը պիտի սկսի Մարտ 1ին: Առդ. տնտեսութեան նախարարը, Պ. Անտռէ Ֆիլիփ եւս հաստատեց այս թուականը:

Կրճատումը պիտի ըլլայ ընդհանուր, փոքրաքանակ թէ մեծաքանակ: Շաբաթ օրէն սկսեալ 10 առ հարիւր պիտի զեղչուին թղթատարի, հեռաձայնի, հեռագրի, ծխախոտի, պլանիկներու, լուցկիներու գիները, թփիչկներու, ատամնաբոյժներու, մանկաբարձուհիներու, անասնաբոյժներու այցեդինները: Մարտ 10էն սկսեալ կաթին «ազգային գինը» պիտի ըլլայ 9.50 փոխանակ 12 Ֆր.ի: Մանուկներու վերաբերեալ հագուստներու գինը պիտի կրճատուի մինչեւ 15 առ հարիւր, ելեկտրական վառարաններու գինը 12 առ հարիւր են: Աւելի ղարկ պիտի տրուի տիպար խանութներու որոնք ապրանք պիտի ստանան կառավարութենէն, աժան գնով ծախելու համար: Նահանգապետները ուղղակի պիտի միջամտեն, ապահովելու համար գիներու կրճատումը: Առդ. տնտեսութեան նախարարը յայտարարեց թէ գիներու կրճատման մղում տալու համար, Մարտի սկիզբը հրապարակ պիտի հանէ աւելի մեծ քանակութեամբ պիտանի առարկաներ, ինչպէս հիւսուածեղէն, առնին իրեր, հողագործական մեքենաներ եւն. 30—50 առ հարիւր զեղչով:

Իր յայտարարութեան համաձայն, «գիներու վրայ կատարուած այս յարձակողականին հետ, ուրիշ միջոցներ ալ ձեռք պիտի առնուին, մէջտեղ հանելու համար ահաղին քանակութեամբ ապրանքներ որոնք դիզուած կը մնան մթերանոցներու մէջ: Ապրանքներու հոսումը պիտի փութացնէ գիներու անկումը»:

★ Կառավարութեան տնտեսական քաղաքականութեան հետ կապ ունի նաեւ Առդ. ժողովին մէկ որոշումը, որ տրուեցաւ Գչ. օր եւ որուն համաձայն պատերազմի ընթացքին դահլիճին տրուած բացառիկ իրաւասութիւնները պիտի չարունակուին մինչեւ 1948 Մարտ: (Այս իրաւասութիւնները պիտի վերջանային չաբաթ օր):

Այս որոշումին ենթակայ գործերէն մէկին ալ թերթերու հրատարակութիւնն է: Լիազօրութեանց երկարաձգումով, կառավարութիւնը իրաւունք ունի հսկողութեան տակ առնելու թուղթի արտադրութիւնը եւ բաշխումը, հետեւաբար իրեն կ'իյնայ որոշել հրատարակելի լրագիրներու թիւը:

★ Կ'ըսուի թէ դահլիճը ուրբաթ օր պիտի ճշդէ բանուորներու այն դասակարգերը որոնք պիտի օգտուին աշխատավարձի յաւելումէն: Կառավարութիւնը միշտ կը մերժէ ընդհանուր յաւելում մը, բայց պիտի վերաքննուին այն աշխատավարձքերը որոնք սովորականէն չատ վար են:

Պաղեստինի թնճուկը

ՊԷՎԻՆ ՄԹԵՐԻԿԱՑԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՎՐԱՑ ԿԸ ՁԳԻ ՄԵՂՔԸ.— ԿԸ ՎԱԽՆԱՑ ՈՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԲԸՆՆԻՒՆ ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ ՀԵՏ

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին Գչ. օրուան նիստին մէջ, արտաքին նախարարը, Պ. Պէվին ծանրակչիռ յայտարարութիւն մը ըրաւ Պաղեստինի մասին, մեծ յուզում պատճառելով: Ցայտնելէ վերջ թէ տակաւին պատեհութիւններ կան խնդիրը լուծելու առանց Միացեալ Ազգերու միջամտութեան, պատմեց թէ անցեալ հոկտեմբերին տաժանելի բանակցութիւններ կը վարէր Արաբներուն եւ Հրեաներուն հետ եւ չարունակեց.

— «Գործերու այդ վիճակին մէջ կացութիւնը յուսալից կ'երեւար, բայց ի՞նչ պատահեցաւ: Փաթիլ մը դացի մասնակցելու համար հաշտութեան խորհրդաժողովին եւ յաջորդ օրը — կարծեմ Բաւութեան օրն էր կամ հրէական ուրիշ տօն մը— վարչապետը կէս դիշերին հեռաձայնեց ինծի թէ Մ. Նահանգներու նախագահը նոր յայտարարութիւն մը պիտի ընէ հարիւր հազար Հրեաներու ներգաղթի մասին: Յաջորդ առտու Պ. Բըրնզի դացի եւ բացատրեցի թէ արդէն բաւական յառաջ փոխանակութիւններ եղած էին Արաբներուն եւ Հրեաներուն հետ, եւ թէ ես չէի կրնար ներկայանալ Ազգերու Միութեան ժողովին, եթէ չունենայի ստոյգ տեղեկութիւններ թէ ինչ պիտի ընէ Արաբական Վերին Գործակալութիւնը: Ես չէի կրնար ներկայանալ ժողովին եւ ըսել թէ ամէն բան լաւ կ'երթայ, եթէ չգիտնայի թէ ինչ պիտի ընէ Արաբական Վերին Գործակալութիւնը:

Ես չեմ գիտեր թէ ինչ պատահեցաւ Արաբներուն հետ, բայց անոնք մերժեցին ամէն բան:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հրապարակում են բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների, գիտական հիմնարկների, ինչպես նաև միջնակարգ դպրոցների ուսուցիչների համար անհրաժեշտ գրականություն։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի առաջին հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի երկրորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի երրորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի չորրորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի հինգերորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի վեցերորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի յոթերորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի ութերորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի իններորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի տասներորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի տասնմեկերորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի տասներկուերորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի տասներեքերորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի տասնչորսերորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի տասնհինգերորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի տասնվեցերորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի տասնյոթերորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի տասնութերորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի տասնիններորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի քսաներորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի քսանմեկերորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի քսաներկուերորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի քսաներեքերորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի քսանչորսերորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի քսանհինգերորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի քսանվեցերորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի քսանյոթերորդ հատորը։ Գիրքը կազմում է 30 մամուլ։ Գինը 10 ռուբլի։

Հրատարակվել է Ռուսերենից թարգմանված Ա. Ա. Ժդանովի «Ֆիլոսոփայության պատմության մասին» գրքի քսանութեր

ՄԱՐՔՈՒՆ, բանաստեղծություններ։ Գին՝ 1 ռուբլի 50 կոպեկ։ 105 էջեր, չքեղ տպա-
կերտվածք։ Պատվեր ուղարկել հետևյալ հասցեով՝ Լոնֆֆ Մարքուն։ Ղազախստան, Ալմա-Աթա, Ուեսթ Ֆելլսվեյ 392, MEDFORD, 55, Mass, (U. S. A.)։

ԲՈՒԺԱԿՈՒ ԹԻ. 1—2 (1947 Ցուցադրական-փառատոնային) ։ Տարեկան բաժանորդագրության ճշտման համար՝ 1000 ֆրանկ, ուղիղ երկու ամսով։ Հասցե՝ St. Lazare, Venise (Italie)։

ՄՄԲ — Սկսած 1 Յունուարէն Ս. Ժողովոյ «տիտղոսները» պիտի տրուին միայն «տիտղոսավոր» եկեղեցականներուն։

Vie Soviétique — Սկսած 1 Յունուարէն Ս. Ժողովոյ «տիտղոսները» պիտի տրուին միայն «տիտղոսավոր» եկեղեցականներուն։

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ Ժողովրդական Տնտեսության Գերագոյն Խորհուրդին առընթեր գործող «Ինֆորմբյուրո»-ն հրատարակած է 1500 օրագիրներ կարդացող խորհրդային քաղաքացիներու ցուցակը։ Ցուցակին մէջ կան 160 ազգութիւններ եւ ազգամիաւորներ։ Ամենէն շատ օրագիրներ կարդացողները ռուսերն են, որոնց թիւը կը հասնի 15.000 ոգիի։ Հայերը կը գրաւեն 9-րդ տեղը։ Հետաքրքրական է նշել, որ Վրաստանի մէջ 2500 ոգի կարդացողներէն 1500-ը կը գրաւեն առաջին տեղը։ Ամենէն քիչ օրագիրներ կարդացողները Ղրղզստանի մէջ են։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐ (գեղարուեստ) ծախքով մը կը նախատրամադրուին Արտաքին Առեւտրի Նախարարութեան կողմէ։ Ուղղուած առաջարկները պէտք է ներկայացուին Ս. Ժողովոյ Տնտեսական Գերատեսչութեան Ա. Ընդհանուր Տնօրէնութեան։

ՓՈՍՏԱՏՆԵՐՈՒ ՄԱՐԶԱՆՔ 2500 ոգիի չափ ներկայացուցիչներ ունի Խորհրդային Միութիւնը։ Ամենէն շատ փոստատներ կան Ռուսիոյ մէջ՝ 600 հատ։ Ապա կու գան Ուքրանիան՝ 750 հատ, Ղազախստան՝ 700, Ուզպեկստան՝ 600, Լատուիան, Ռումանիան, Պելոռուսիան, Վրաստան, Ուզպեկստան, Ղրղզստան, Տաճիկստան, Ադրպէյճան, Լիտուանիան, Էստոնիան, Մոլտաւիան, Կարելիան, Ֆինլանտական Սովետական Հանրապետութիւնները։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼՆԵՐՈՒ ՄԷՋ ԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐՈՒ ԹԻՒԸ 1947 Ա. ԿԻՍԱՐԻՆ ԿԱԶՄԻ 1.500 ՈՐԲԱՆ։ Ասոնցմէ 1.200-ը կը գործեն Հայաստանի մէջ, 300-ը՝ Ռուսիոյ տարբեր կողմերը։ Ամենէն շատ աշխատողները կան Մոսկուայի մէջ՝ 200։ Ջերժինսկի 2, Պրեսնիա Տրանսֆորմատորային Գործարանին մէջ կան 13.300 ֆր.։ Ամենէն աղքատ տեղը Լենինկրատն է, ուր կան 300 ֆրանկ։ Ամենէն աղքատ գործարանը Ռուսիոյ մէջ է Ուրալի Ռեզինոյ Գործարանը։ Ան կը գործէ միայն 50 հոգիով։ Ամենէն մեծ գործարանը Մոսկուայի Ստանկոլիտ գործարանն է։ Ան կը գործէ 18 փոխադարձ տեղեր։ Տարեկան 9 միլիոն ռուպլի կը վճարուի։ Ամենէն մեծ գործարանը Տնտեսական Ժողովրդական Խորհուրդին առընթեր Ռազմական Արդիւնաբերութեան Գերատեսչութեան Գործարանն է։ Ան կը գործէ 18 փոխադարձ տեղեր։ — Տ. Տ. Հ.

«ԵՒՈՒԶ»Ի ՊԱՏՄԱՒՈՐԸ

«Օրագիր»ի մը պատմութիւն

— Նոյեմբեր դրամատիրական չեմ պիտի, ըսաւ, միշտասուկ, ըրկա, բաւական ապրած եմ ես։ Չեմ ալ ճանչնար նոր հրատարակիչը, միայն, ծերունի մը կրնայ ըլլել, ուրիշ մը չէ անշուշտ քան ձուկ ծախող մը։ Ամէն ինչ կրնայ ըլլալ։ Ինչ որ ալ ըլլայ, ես ալ ինծի համար ուրիշ գործ մը պիտի գտնեմ։

Հարկ չունի ըսելու, որ ես ալ նոյնը կը մտածէի։ Ինչ որ ալ ըլլար նոր հրատարակիչը, ես ալ ուրիշ մը պիտի գտնէի։ Ինչ որ ալ ըլլար

տարած ենք բանակցութիւնները եւ ըսի թէ կը հաւատամ որ պիտի յաջողինք, եթէ մինակ ձգեն մեզ։ Խնդրեցի որ նախագահին յայտարարութիւնը չհրատարակուի, բայց պատասխանուեցաւ որ եթէ չհրատարակուի, իր հակառակորդը ուրիշ մը պիտի հրատարակէ»։

Այստեղ Պ. Պէվէն բուռն ծափերու մէջ չեչռեց թէ չէր կարծեր որ միջազգային խնդիրներ կրնան կարգադրուիլ տեղական ընտրութիւններով (կ'ակնարկէ Մ. Նահանգներու ընտրութեանց)։ Եւ շարունակեց — «Հակառակ իմ բողոքներուս, նախագահին յայտարարութիւնը հրատարակուեցաւ եւ ամբողջ խնդիրը ջուրն ինկաւ»։

Ինչպէս յայտնի է, նախագահ Թրումըն կր պահանջէր անմիջապէս հարիւր հազար Հրեաներ ընդունիլ Պաղեստին, մինչդեռ Անգլիա համոզած էր Արաբները որ հաւանին ընդունիլ տարին 18000 Հրեաներ 1945էն սկսեալ։ «Կրնայինք աւելցնել այս համեմատութիւնը, եթէ Արաբներուն դառնութիւնը սաստկացած չըլլար իրրեւ հետեւանք 100.000 Հրեաներ ընդունելու ամերիկեան ճնշումին»։ Ճեռոյ բացատրեց թէ այլեւս հրէական տուն մը հաստատելու խնդիր չէ որ ունին, այլ բոլորովին ուրիշ բան,— 1. Ընդունի՞լ Հրեաներուն պահանջը թէ Պաղեստինը հրէական պետութիւն մը պէտք է ըլլայ։— 2. Ընդունի՞լ Արաբներուն պահանջը թէ արաբական պետութիւն մը պէտք է ըլլայ, ապահովութիւններ տալով Հրեաներուն։— 3. Կամ հաստատել Պաղեստինեան պետութիւնը, ապահովելով երկու հասարակութեանց չահերը»։

Իր կարծիքով, կարելի չէ երկու պետութիւններ հաստատել, որովհետեւ չեն կրնար ապրիլ։ Կարելի է հաստատել մէկ պետութիւն, մնացեալը փոխանցելով արաբական ուրիշ պետութեան մը։ Մէկուկէս ժամ խօսելէ վերջ, Պ. Պէվէն եզրակացուց։

— «Բռնի ուժը չի կրնար վերջնապէս լուծել այս խնդիրը եւ կրնայ մեծ դժուարութիւններ պատճառել Միջին Արեւելքի մէջ, մեզ դնել ճամբու մը վրայ որ համաշխարհային նոր պատերազմի մը առաջնորդէ քառորդ դարէն»։

Սովին սարսափները

Ռումանիոյ սովի մասին Ռոյթըրի գործակալութեան Պուքրէշի մասնաւոր թղթակցին տեղեկութիւնները հաղորդած էինք երէկ։ Նոյն աղբիւրին համաձայն, չատ քիչ կառախումբեր կը բանին եւ այնքան խճողուած են որ մարդիկ դռնակներէն եւ տանիքներէն կը կախուին։ Շատերը մեռած են ցուրտէն, ուրիշներ վար ինկած են իրենց ձեռքերը սառած ըլլալով։ Անգամ մը 50—60 հոգի մեռան միայն մէկ կառախումբի մէջ։

Մասնաւորապէս ընդդիմադիր շրջանակներու մէջ կը վախցուի որ այս ահաւոր վիճակը դիւզացիական ըմբոստութիւններ յարուցանէ յառաջիկայ գարնան։ Արդէն խոլ դէպքեր պատահած են։ Ճարճախում գործուած է պաշարարարձ կառախումբերու վրայ եւ մոլեգնած բազմութիւններ ցոյցեր կատարած են նահանգապետութեանց առջեւ, խոստացուած եդիպտացորենը պահանջելով, բայց ապարդիւն։ Տոքթ. Կրոցա, Ռումանիոյ վարչապետը, խոստովանելով հանդերձ վտանգը, կը մեղադրէ ընդդիմադիրները թէ կը չահագործեն զայն։ Թղթակիցը կ'ըսէ թէ բոլոր ընդդիմադիր պետերը հակառակ են դիւղացիներու ապստամբութեան։

Պ. Կաֆէնքու, նախկին արտաքին նախարար Ռումանիոյ, իր կարգին սարսափելի մանրամասնութիւններ հաղորդելով սովի մասին, անգամ մը եւս կը բողոքէ հաչտութեան դաշնագրին դէմ որ աւելի քան 500 միլիոն սթերլինի բեռ մը դրած է իր երկրին վրայ, վրերէ զրաման ծախք, հատուցում եւն.։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Աթինքին կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը հրամայեց ընդհ. յարձակողականի իր ձեռնարկել Մակեդոնիոյ ըմբոստներուն դէմ որոնց թիւը կը հաչուեն 15.000։ Այս բանակին հրամանատար նչանակուած է զօր. Կոստանդին Վանթիրիս, որ հմուտ է լեռնային կռիւներու։ Մեծ քանակութեամբ պաշար եւ ռազմամթերք փոխադրուած էն Սելանիկ, ծովու ճամբով։ Գործողութեանց հետ զուգընթաց, կառավարութիւնը ընդհ. ներման օրինագիծ մը կը պատրաստէ բոլոր անոնց համար որ անձնատուր կ'ըլլան։— Շաբաթ դիշեր օդը հանուեցաւ Ֆարսալայի մեծ կամուրջը (Թեսալիա)։ Ուրիշ երկու կամուրջներ ալ խորտակուեցան Աթենք - Լարիսա ճամբուն վրայ։

Աժան Քաբիրիլ Ծանելոյի մրցում մը սկսած է Մեծերուն մէջեւ։ Մինչեւ հիմա Սուրիա եւ Լիբանան քարիւղ կը դնէին Իրաքի Քարիւղի ընկերութենէն, որուն բաժնեթուղթերու 23.75 առ հարիւրը կր պատկանի անդլիական, Ֆրանսական եւ ամերիկեան հաստատութեանց, 5 առ հարիւրը Գ. Կիւլպէնկեանի։ Ընկերութիւնը քարիւղին թիթեղը կը ծախէր 183 ղր.ի, յետոյ իջեցուց 113ի։ Իսկ խորհրդային թրքսթը կ'առաջարկէ հարիւր ղրուշ, որով Սուրիա եւ Լիբանան սկսած են Սովետներէն դնել։

Այնման սպասուած տարեկան մեծ պարահանդէսը

ՖՐ. ԿԱՊՈՑՏ ՀԱՋԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ
Մարտ 2ին կիրակի օր ժամը 3էն 12
Hôtel Vianeyի դեղեցիկ սրահներուն մէջ
2 Ave. Ledru Rollin, métro Ledru Rollin։ Հաւրաժանօթ նուագախումբ Fernand Bouillon, եւրոպ. պարերու համար, հայկ. սպանիական պարեր արեւելեան նուագով, մասնակցութեամբ՝ Alexandre Gourdji եւ իր պարի խումբին։

Երգիչներ եւ զանազան անակնկալներ։

Տոմսերը նախօրօք ապահովել դիմելով դրատուններ Հ։ Սամուէլ եւ Հ. Բալուեան եւ Մ. Պարսամեան եւ նպարավաճառատուն Հրաչեան։

Տոմսերու գինը 200 ֆրանք։

Աճուրդ տեղի պիտի չունենայ։

16րդ տարեկան ցերեկոյթ

Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի սկաուտներուն, երէցներուն եւ գայլիկներուն

Հովանաւորութեամբ սկաուտական միջազգային դրասենեակին եւ մասնակցութեամբ Ֆրանսական սկաուտական միութեանց, եւ նախագահութեամբ Պ. ՄՈՐՔ ՍԱՆԻԷի (անդամ Ֆրանսական Ազգային Ժողովի)։ Կիրակի 9 Մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Salle de la Chimie, 28bis rue Saint Dominique (Métro Invalides)։

Սկաուտական ճոխ յայտագիր եւ ներկայացումներ։ Մուտք 200, 150 եւ 100 ֆրանք։

Տարեկան պարահանդէս

Ալֆորվիլի ԱԶԳԱՏԱՄՆԱՄԻ մասնաճիւղին, Շաբաթ 8 մարտ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Maison Brûlé պարասրահը, իր orchestreով, (Marneի եզերքը Quai d'Alfort (Pont de Charenton)։ Սպանիական, կովկասեան եւ հայկական երգեր ու պարեր, ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով։ Սեղանները թռւազրուած են, ապահովել։ Դիմելով Café Léger, 29 rue Clery, Paris (2), Radio Davros, Café Philippe (Déragopian) à Alfortville։

ՀԱՅ ՌԻԶԻՍԹԱՆՍ Ֆ. Ֆ.ԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

(Carte de Combattant Volontaire de la Résistance)

Ի գործադրութիւն 15 Մայիս 1946ի օրէնքին եւ 7 Նոյեմբեր 1946ի թիւ 0501LB504 չրջաբերականի, Ֆրանսայի բոլոր քաղաքապետարաններուն մէջ կը դնուին հարցարանները, «Ռեզիսթան» կամաւոր ռազմիկի քարտը ստանալու համար։

Կը յանձնարարենք բոլոր հայ «Ռեզիսթան Ֆ Ֆ.ի»ներուն օր առաջ ստանալ այդ հարցարանները եւ լեցնել, անոնց վրայ գնուած ցուցմունքներուն համաձայն։ Հարցարանին կից կայ թերթ մր որկը կրէ 51 թիւը։ Ան կը պարզէ թէ ինչ փաստաթուղթեր պէտք է միացնել հարցարանին։ Պէտք չէ փաստաթուղթերուն բնագիրը միացնել հարցարանին։ Պէտք է չինել անոնց ճիշդ պատճէնը (copie conforme)։

Կը յանձնարարենք չուտով լեցնել հարցարանները եւ փաստաթուղթերուն պատճէններով մեղի ղրկել (A. A. Comb. Arméniens, 31 rue St. Lazare, Peris 9), ինչ որ լսէք ասկէ դուրս, մտիկ մի ընէք, եթէ կ'ուղէք քարտը ստանալ։ Մէւս կողմէ, եթէ յետաձգէք կամ պէտք եղածը չընէք անմիջապէս, կրնաք վերջնապէս կորսնցնել քարտին ստանալու հնարաւորութիւնը։

Վարչութիւն Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան

ԳԵՐՄԱՆ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ խնդրին առթիւ վէճ մր ծագած է Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ։ Փարիզի մէջ 440.000 կը հաչուեն փոխ տրուած դեռրինները, իսկ Ամերիկացիները կը պնդեն թէ 700 հազարէն աւելի էր։ Ֆրանսացիները կ'առարկեն թէ փախուստները դիւրին են։ Ամերիկեան ներկայացուցիչը դիտել կուտայ թէ հարիւրաւորներ կրնան մեռած ըլլալ, հազարաւորներ փախած, բայց ոչ հարիւր հազարաւորներ, այսինքն 300.000 հոգի։ Քննութիւն կը կատարուի։

ԳԵՐԱԳՈՑՆ ԱՏԵԱՆԻՆ առջեւ հարցաքննուեցաւ Վիչիի արտաքին նախարարը, Փէյռ Պոտուէն խոստովանեցաւ թէ 1946 մարտին փորձած էր Ամերիկա երթալ, տեսնելու համար կիմը որ հիւանդ էր։ Դատաւորը հարցուց նաեւ թէ ինչպէս դիպած էր 52.600.000 ֆրանքի հարստութիւնը։ Սրահը ջերմութիւն չունենալով, դատաւորները ցուրտէն կր դողային, ուստի կարճ տեւեց առաջին նիստը։

ՊԵՐԼԻՆԻ չորս դաշնակից դիւանագիտական կառավարիչները փետրուար 25ին ստորագրեցին օրէնք մը որով կը լուծուի Փրուսիոյ պատմական պետութիւնը։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ճ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս հինգչաբթի, ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՎԱՆԱՆՑ.— Հ. Ճ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ անդամական ժողովը՝ այս հինգչաբթի ժամը 20ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

ԻՍԻ.— Հ. Ճ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ընկ. Ազատի սրահը։

Հ. Ճ. Դ. փարիզի Րաֆֆի խումբին ընկերական խնջոյքը՝ Մարտ 16ին, ժամը 7.30էն 11։ Կը խնդրուի նկատի առնել։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Ճ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ներկայացումը 16 մարտ կիրակի, ժամը 9ին, ՇԱՆԹ թատերախումբին կողմէ, Salle Mazenod։

Ֆ. Կ. ՄԱԶԻ Իսլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Ազատին սրճարանը, 4 rue de la Défence։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ճ. Դ. Շրջ Կոմիտէն կր հրաւիրէ խումբերու ու ենթակոմիտէներու ընկերները «Զամալեան» խումբի վիճաբանական խիստ կարեւոր ժողովին, այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 7.30ին, Café Noailles-ի մէջ։

Ֆ. Հ. ԿԱՊՈՑՏ ՄԱԶԻ Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղս ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս կիրակի, ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ԲՆԻԿ ՄՇՈՑ Արտօնք գիւղացի երեմեա Ալեքսանեանը կը փնտուէ մօրաքրոջ որդին Տիգրան Մխիթարեան, Մշոյ Ջրիկ գիւղացի որ կը զբաղուէր Քալիֆորնիա, տեղեկացնել Ե. Ալիքսանեանի, 47 rue de la Défense, Issy les Moulineaux (Seine)։ Կը խնդրուի Ամերիկայի թերթերէն արտատպել։

ՀԱՆԴԷՍ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ՏԷՍԻՆԻ ՄԻՋ

Հ. Ճ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, Մարտ 2, կիրակի օր ժամը 3ին, Հ. Ճ. Դ. Տան սրահը։ Պիտի ներկայացուի «ՎԱՐՏԱՎԱ ՊՕՄՊԱ» քրքջալիր գործը։ Հայկական պարեր տոհմիկ տարազներով։

Պ. Արամ Ճակոբեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մենենեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ինճէարապեան եւ զաւակները, Պ. Գ. Տէր Ասլանեան եւ զաւակները, Տիկին Հ. Քէպապճեան եւ զաւակները, Տիկին Վ. Թոխմանեան, Տիկին Ե. Բամեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Տէր Ասլանեան, եւ Ամերիկայի աղդականները՝ Տէր եւ Տիկին Ղազարեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ճովհաննէսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Ասլաքլեան եւ զաւակները, Տիկին Բերդուշ Տէր Ասեռխեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Թաշճեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Ասեռխեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պօղոսեան եւ զաւակները։ Սուրիոյ աղդականները Տէր եւ Տիկին Ճովսկեան, Տիկին Ա. Ֆէրմանեան եւ զաւակները, Տիկին Տէր Մանուէլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սարգիսեան եւ զաւակները, Պօյաճեան եղբայրները, Տիկին Պասմաճեան եւ զաւակները (Տիգրանակերտ), Տիկին Զապէլ Տէր Ասեռխեան եւ զաւակները ցաւով կը ծանուցանեն մահը իրենց մօր, աներմօր, մեծ մօր, քրոջ եւ աղդականին՝

ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԼՈՑՍ ՃԱԿՈԲԵԱՆԻ

(Ծնեալ Տէր Ասեռխեան, Հայնեցի)

որ կնքեց իր մահկանացուն 63 տարեկան հասակին մէջ փետրուար 25ին իր բնակարանը, 26 rue Boussingault, Paris (13)։ Թաղումը պիտի կատարուի Thiaisի դերեզմանատունը, այս ուրբաթ ժամը 14.45ին։

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

Շրջակ

5, Rue François Pinton, Paris (19), Tél. Bot. 57-44

Թեւակոխեց իր Բ. տարեշրջանը։ Բոլոր դաղութներու առեւտրական ՄԻԱԿ կիսամսեայ լրագիրը։ Խմբագրապետ՝ ՀՐ. Ն. ԹՈՐՈՍԵԱՆ։ Անհրաժեշտ եւ չահեկան տեղեկութիւններ՝ հայ եւ օտար տնտեսական եւ ընկերային խնդիրներու մասին։ Տարեկան բաժանորդագրութիւն.— Ֆրանսա՝ 250 ֆրանք, արտասահման 300 ֆր.։ Փափաքողներուն օրինակ մը ղրկի՝ իրրեւ նմոյշ։

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաչիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**։ Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափագեան **վաճառատունը, 223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54։ Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը։ Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière**։

Le Gérant : L. KRIKORIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Ամերիկա 10 Տոլ.

Vendredi 28 Février 1947 Ուրբաթ 28 Փետրուար

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 4972–Նոր շրջան թիւ 581 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ՖՐ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ՄՈՒԹ ԽԱՂԵՐ

Նորէն պղտոր ղրոյցներու տեղատարափ մը՝ Միջին եւ Մօտաւոր Արեւելքի թերթերուն մէջ : Վայրերան ժխոր մը՝ Պոլսէն մինչեւ Սուրիա - Լիբանան եւ Եգիպտոս :

Նախ ամփոփենք այդ ասէ - կօսէները.—

1. Անտիոքէն (Անթաքիա) Պոլսոյ թուրք թերթերուն ուղղուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ՝ ղրոյցի մը համաձայն, Անդրյորդանանի թագաւորը կ'ուզէ Սուրիոյ գահը բազմիլ, աջակցութեամբ Անգլիոյ եւ Թուրքիոյ :

— « Մինչեւ կողմէ մինչեւ Հալէպի ամէնէն հեռաւոր գիւղերը զրոյց տարածուած է թէ թուրք բանակը ապրիլ 13ին պիտի գրաւէ Հալէպը, թէ ամբողջ ժողովուրդը այդ օրուան կը սպասէ» : («Սօն Փոստա», 11 Փետրուար) :

2. Ռոյթըրի գործակալութեան Դամասկոսի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Սուրիա որոշած է Ազգերու Խորհուրդին տանիլ Ալէքսանդրէթ Սանճաքին խնդիրը եւ թէ Քիւլիան ալ կը պահանջէ : («Թանին», 30 Յունուար) :

3. Թրքական բոլոր թերթերը կը հաստատեն թէ Սուրիա պահանջած է նաեւ Կիլիկիան : Այս առթիւ, կրակ կարած են մեծ եւ փոքր խմբագիրներ : Ահաւասիկ նմոյշ մը «Ճիւմհուրիյէթ»էն, «Երբե՛ք» խորագրով (26 Յունուար) .

— « Այդ պահանջն ու պնդումը յառաջ բշող Սուրիացիները ամէն բանէ առաջ պէտք է գիտնան թէ Թուրքիոյ անկախութեան պայքարը վերջ գըտած է Ալէքսանդրէթի վերագրաւումով : Սուրիոյ կողմէ Կիլիկիոյ անունին տակ պահանջուած հո - դերու իրաւանչիւռ թիզը զոհողութիւններով եւ պատուաբեր նահատամարտներով ազատագրուած եւ այլեւս անբաժանելի մասը դարձած է Թուրքիոյ ամբողջականութեան : Աշխարհի մէջ որ եւ է ուժ այդ հողերը չի կրնար բաժնել Թուրքիայէն : Ամէն Թուրք իր ամբողջ ուժով եւ կարողութեամբ ոտքի կանգնած է, որեւէ յարձակում դիմագրաւելու եւ որեւէ դաւաճանութիւն ճզմելու համար» :

Եւ սովորական սպառնալիքը, իբրեւ վերջա - բան.— «Մենք գիտենք թէ Սուրիա որո՛ւ հաշուոյն կը խաղայ այս խաղը : Բայց կանխաւ ըսենք որ թէ Սուրիան եւ թէ անոնք որ զինքը յառաջ կը քշեն պիտի կորսուցնեն խաղը» :

Թափանցիկ է ակնարկը : Թերթ մը Սուրիան կը կոչէ «Մ. Միութեան արբանեակը», ուրիշ մը՝ « Արեւելքի նոր Գերմանիան » : Իսկ «Թանին» կը պահանջէ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութենէն դուրս ձգել Սուրիան :

Այս առթիւ, կարգ մը դաղտնիքներ ալ մէջտեղ կը հանէ թերթին խմբագիրը, Հիւսէյին Ճահիտ.

— « Սուրիան Գերմաններու կողմէ իբրեւ նուէր առաջարկուեցաւ մեզի, առանց վարանելու մերժեցինք : Բոլշեւիկները, որոնք այսօր իրենց էիթը կը խօթեն Սուրիոյ եւ արաբական գործերուն մէջ, մեզ գրաւելու համար հիմնական փոփոխութիւններ առաջարկեցին հիւսիսային Սուրիոյ սահմանին վրայ : Այդ բոլշեւիկեան նուէրն ալ մերժեցինք : Սուրիոյ վարիչները եթէ չեն ուզեր հաս - կնալ այս իրողութիւնները ,կը ցաւինք»(30 յուն.) :

Երբ այսքանը օրը ցերեկով կը գրուի, կրնաք երեւակայել թէ ի՛նչ կ'անցնի կը դառնայ դիւանագիտական դասեւեակներու մէջ : Մանաւանդ դաղտնի սպասարկութեանց մէջ, որոնք լայն ցանց մը տակ առած են ամբողջ Արեւելքը եւ անընդհատ խաղեր կը սարքեն, ի հաշիւ այս կամ այն պետութեան :

Այդ խաղերէն մէկին ալ՝ Մեծն Սուրիոյ ծրագիրն է, որու մասին խօսելու առիթ ունեցանք վերջերս : Իրական վտանգ մը մանաւանդ Սուրիա - Լիբանանի համար : Ռազմախաղ մը որ կրնայ չուր հոսեցնել Թրքական ջաղացքը :

Այսպէս պարբերաբար, թէեւ հարեւանցի պարզելով Միջին եւ Մօտաւոր Արեւելքի անցու - դարձը, նորէն եւ նորէն կը յիշեցնենք.—

Աւելի քան երբեք արթուն եւ զգոյշ՝ այս խաղերուն հանդէպ : Ո՛ր կողմէն ալ սարքուած ըլլան :

Զգոյշ որ եւ է ձախաւեր քայլէ կամ ցուցադրական մարշանքէ որ կրնայ թիւրիմացութիւն պատճառել արաբ ժողովուրդին :

Քանի որ համերաշխութիւն հաստատուած է Սուրիա- Լիբանանի դաղութին մէջ, մարդիկ պէտք է վճռական փորձ մը կատարեն ճեղքերը փակելու եւ միացեալ ճակատով ներկայանալու, այս հարցին առթիւ : Ճեղկատակութիւն է Արաբին աւելի արաբասէր ձեւանալ, խատուտիկ նիշերով : Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՊԱՐԱՐՏ ԵԶՆԵՐԸ ԵՒ ՆԻՀԱՐ...

Ձեմ գիտեր ինչո՞ւ բազմաթիւ տիկիններ իրենց գոհունակութիւնը կը յայտնեն «Յառաջ»ի «Նահանկներ Ամերիկայէ» չարքին եւ չատ մը սիրալիր խօսքեր կը լսենք անոնց հեղինակին հասցէին :

Մէկ պատճառի կարելի է վերագրել այս գնահատանքը,— տանտիկիններու այրած սրտերուն եւ նոյնքան խաւճած իրենց քսակներուն :

Արդարեւ, օրն ի բուն գլուխ կը ճաթեցնեն մեր կիները, ի խնդիր աննդարար պնակ մը կերակուրի որ ուղիղ համեմատի իրենց քսակին հետ :

Իրոլորը կը բացագանչեն յաճախ — «Ի՞նչ էկայ Ֆրանսայի մէջ, դրամը տուր, ուզածդ ոտքդ կու գայ» :

Այո՛, չորս ոտքով, վազելով ալ կուգայ ուզածդ, եթէ...

Պարզ է այս «եթէ»ին իմաստը, որ չատ անդամ այդպէս առկախ կը մնայ օդին մէջ, որով - հետեւ քսակդ չատոնց տուած է իր վերջին պատասխանը ամսեգլուխէն առաջ :

Մի կարծէք թէ հանրապետութեան նախագահին եւ վարչապետին տիկինները ազատ են այդ հոգերէն : Անոնց ալ յարգելի ամուսինները են որ օրը 24 ժամ գլուխ կը ճաթեցնեն, մէկ կողմէ քսակները պարարտացնելու, միւս կողմէ դիները նիհարցնելու համար :

Ձիւդ Աստուածաշունչին պարարտ եւ նիհար եզներուն պէս, վախ կայ միշտ որ նիհարները պարտուները կուլ տան : Այնատեն վա՛յ է եկեր մեր տանտիկիններուն գլխուն :

Ամերիկան «քօլթա» ունի եւ բարեբախտաբար : Կը մնայ նորէն հաշտութիւն կնքել մեր պէտքերուն հետ, որպէսզի իրենց գլուխները համեստօրէն խոնարհեցնեն քսակներու պարապութեան առջեւ, մանաւանդ այս միջոցին, եւ համբերութեամբ սպասեն % 10ին, փոխանակ երազելու եանքինեռուն չռայլութիւնները :

Լաւ է դոհանալ տունին սեւ հացով, քան օտարին կարկանդակը երազել անօգուտ սրտմաշուքով :

ՍՕՍԻ

ՆԵՐԴԱՂԹԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸՐԸ

Ներդաղթի կեդր. կոմիտէն կը ծանուցանէ թէ առաջին տասը կարաւանները համար պատրաստուած բոլոր թղթածրարները պէտք է իրեն հասնին մինչեւ Փետրուար 28 : Այս թուականէն վերջ հասած թղթածրարները պիտի դասաւորուին 11րդ չարքին մէջ : Բոլոր տեղական ենթակոմիտէները պէտք է շրջանային կոմիտէներուն ղրկեն մինչեւ հիմա կատարուած արձանագրութիւններու պատճէնները եւ այդ առթիւ գանձուած դումարներու հաշուեկշիռները :

Թիւ 11—15 չարքի արձանագրութեանց պայմանաժամը նշանակուած է Մարտի վերջը :

★ Այս կիրակի առաւօ ժամը 10ին ուխտագնացութիւն մը տեղի պիտի ունենայ Դիմադրական Ճակատի ռազմիկներէն Միսաք Մանուշեանի չիրմին, իվրիի գերեզմանատունը : Այս առթիւ կը յանձնարարուի ծաղկեպսակի դումարները յատկացնել ներդաղթի հանդանակութեան :

ԻՆՉ ՊԻՏԻ ՈՒՏԵՆՔ.— Հարիւր կրամ թարմ միս պիտի բաժնուի մարտի DA կտրօնով, 100 կրամ՝ IK կտրօնով. ամէնր մէկ՝ 160 կրամ թարմ միս առանց ոսկորի ; 100 կրամ խոզեղէն՝ SF կտրօնով : J3ներու համար 300 կրամ թարմ միս ոսկորով (կտրօն DK) :

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐ արձակուեցան Լիհասոնի մէջ, համաձայն ընդհ. ներման օրէնքին որ պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակուեցաւ Փետրուար 26ին : Պատերուն վրայ փակցուած ազդեր կը հրաւիրեն հրեսախոմբերը օգտուիլ այս օրէնքէն :

ԱՆԳԼԻՈՑ համայնավար կուսակցութեան համադումարին մէջ, երկրորդ նախագահը ճառ մը խօսելով, պահանջեց անվիջապէս անկախութիւն տալ Հնդկաստանի, Պաղեստինի, Պուրմայի, Մեյլանի եւ Եգիպտոսի : Ճեռոյ առաջարկեց լքել անգլեամերիկեան ճակատը եւ վերահաստատել երեք մեծ պետութեանց խմբակցութիւնը, ինչպէս որոշուած էր Թէհրանի, Ծրիմի եւ Փոցտամի մէջ :

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԴԷՊՔ ՄԸ ՊՐԻՒՔՍԷԼԻ ՄԷՋ

50,000 ցուցարարներ կը պաշարեն խորհրդարանը

Զորեքշաբթի գիշեր ծանր դէպք մը պատահեցաւ Պրիւքսէլի մէջ : Այնքան ծանր որ կառավարութիւնը հարկադրուեցաւ զրահապատ կառքեր, գնդացիրներ եւ սուիններ գործածել, չարժման մէջ դնելով ոստիկանութիւնը եւ զօրքը : Ցիսուն հազար նախկին գերիներ եւ աքսորականներ պաշարած էին խորհրդարանը եւ կը փորձէին ներս մտնել : Նախարարները ներսն էին տակաւին, երբ մութը կոխեց եւ զայրացած բազմութիւնը չէր ուզեր հեռանալ : Զրոյց կը շրջէր թէ 10—12 հոգի սպաննուած են, բայց չհաստատուեցաւ : Վիրաւորներուն թիւը կը հաշուեն աւելի քան հարիւր :

Խռովութիւնը սկսաւ իբրեւ հետեւանք նախկին գերիներու կազմակերպութենց սարքած խաղաղ ցոյցին : Անոնք պիտի պահանջէին որ կառավարութիւնը մասնաւոր իրաւունքներ չնորհէ իրենց եւ վճարէ պատերազմիատեն խոստացած պարգեւին մնացեալ կէսը :

Ցոյցին օրը եւ մօտաւոր ժամը նշանակուած էին, երբ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը կը բացատրէր նախարարական խորհուրդին առջեւ թէ ինչո՛ւ չէ կատարուած վճարումը : Երբ կը խօսէր, թափոր մը կազմուած էր մայրաքաղաքի փողոցներուն մէջ, մէկ մդոն երկայնութեամբ : Զանազան կազմակերպութիւններ միասին առած էին իրենց պատերազմական դրօշները եւ ուրիշ խորհրդանիշներ : Թափորին վերեւ կը տեսնուէին նաեւ նշանատախտակներ հետեւեալ խօսքերով — «1940, պարտականութիւն, 1947, խաբէութիւն, Անկո՛ղ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը » : Ուրիշ պատկեր մը կը ցուցնէր Լէոփոլտ թագաւորը մէկ կողմը, դերի մը՝ միւս կողմը, հետեւեալ արձանագրութեամբ.— «Երկուքն ալ մոռցուած » :

Թափորը անցաւ ամայի փողոցներէն եւ մտաւ ուր Ռուայեալ, յետոյ խորհրդարանի փողոցը, ուր տը լա Լուա : Այս տեղէն մէկ փողոց վար դիրք բռնած էին սեւ սաղաւարտներով ոստիկան-զինուորներ, ոստիկաններ եւ հեծեալ զինուորներ սուրերով : Թափորին առաջին մասը իր դիմացը գտաւ ոստիկան զինուորները որոնք հրացանները վերցնելով իրենց կուրծքերուն վրայ բռնեցին հորիզոնական ձեւով : Թափորը կեցաւ եւ անոր առաջնորդները սկսան խօսիլ հրամանատարներուն հետ, մինչ իրենց եաեւէն հարիւրաւոր ցուցարարներ կը յառաջանային, հետզհետէ աւելի սեղմելով : Ցանկարծ ոստիկանական շղթան տեղի տուաւ եւ մարդկային հեղեղ մը հոսեցաւ խորհրդարանին հրապարակը : Շրջապատի երկաթեայ բարձր դուռները փակուած էին արդէն եւ ուրիշ հեծեալ զինուորներ դիրք բռնած : Բոլորն ալ զրահապատ կառքեր ունէին, գնդացիրներով : Եւ ահա գնդակները պարպուեցան օդին մէջ, մինչ բազմութիւնը կը մռնչէր : Արդէն մօտեցած էր խորհրդարանի դուռներուն, բայց չէր կրնար աւելի յառաջանալ : Լոնտոնի թերթերուն թղթակիցները կ'ըսեն թէ չատեր կոխոտուեցան ընդհանուր իրարանցումին մէջ, խանութներու պատուհաններ ջարդուփշուր եղան բազմութեան ճնշումէն, չիշեր նետուեցան ոստիկաններուն վրայ, կառքեր տապալեցան եւն. : Քանի մը կիներ գետին փռուեցան սահելով սառած փողոցներուն մէջ եւ կոխոտուեցան : Դահլիճին անդամներէն մէկը բերի հարուած մը ստացաւ բերնէն, երբ կը փորձէր չէնքէն դուրս ելլել եւ ստիպուեցաւ նորէն ներս մտնել : Փողոցներու մէջ կը լսուէին վիրաւորներու ճիչերը եւ բազմութեան լուտանքները : Մէկ խօսքով անկարագրելի էր տեսարանը : Ամէնէն վերջը, երբ հրացաններուն հետ դնդացիրներն ալ ճարճատիլ սկսան ցուցարարներուն գլուխներուն վերեւ, բազմութիւնը սկսաւ հեռանալ, ծալլելով դրօշներ : Այնուհետեւ հրապարակ եկան չարժուն հիւանդանոցները, հաւաքելու համար վիրաւորները :

Նորէն գործադուլ եւ ուրիշ հոգեր

Փարիզի եւ կարգ մը արուարձաններու քաղաքապետական պաշտօնեաները որոշեցին գործադուլ յայտարարել հինգշաբթի ժամը 15ին, ուժ տալու համար նուազադոյն ռոճիկի պահանջին : Գործադուլը պիտի տեւէր մինչեւ իրիկուն, իբրեւ այլաբանական ցոյց :

Այս կարգի ցոյցերը չաճախադէպ դարձած են առեն ի մը ի վեր : Հաղորդակցութեանց պաշտօնեաները վերջերս գործադուլ յայտարարեցին չորս ժամուան համար, միանալով պետական պաշտօնեաներու գործադուլին :

Զորեքշաբթի օր ոստիկանութիւնը ցրուեց 3 հազար լրագրի ցրուիչներ որոնք համախմբուած էին տեղւոյն նախարարութեան չէնքին առջեւ, պահանջելով աղդայնացնել թերթերու բաշխումի սէնտիքան : Այս առթիւ երկու ձերբակալութիւններ կատարուեցան :

Այսօր, ուրբաթ, ճիշդ երկու շաբաթ է որ չեն

(Նուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Թրքահայ Դատը, Ներգաղթը եւ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը

Թրքահայ Դատը Երկրորդ Համաշխարհային պատերազմի վաղորդայնին կը ներկայանար չատ անյարատ պայմաններու մէջ: Պատերազմի վեց երկար տարիներու ընթացքին երբեք չէր արծարծուած Հայկական Խնդիր մը՝ միջազգային գետնի վրայ:

Հայերը պատերազմիկ պետութիւն չէին բայն դիւանագիտական իմաստով եւ իրենց հողային պահանջները զէնքով ձեռք բերելու համար կռիւ չէին մղեր այդ հողերը բռնագրաւող երկրին՝ Թուրքիոյ դէմ:

Ի· Հայաստանի մէջ Հայերը 1941 Յունիս 22էն վերջ — երբ Գերմանիա յարձակեցաւ Ի· Միութեան դէմ — զօրաշարժի ենթարկուեցան եւ կռուի դաշտ ղրկուեցան: Ի· Հայաստան իբրեւ հաւասարազօր Հանրապետութիւն մը՝ որ մաս կը կազմէ Խորհրդային Ընկերվարական Հանրապետութեանց Միութեան, պարտաւոր էր մասնակցիլ Գերմանիոյ եւ իր դաշնակիցներուն դէմ մղուած պատերազմին, պաշտպանելու համար խորհրդային հասարակաց հայրենիքը:

Սովետական Հայաստանէն դուրս եւ սակայն Ի· Միութեան սահմաններուն մէջ ապրող մէկ միլիոն Հայերը նոյնպէս զօրաշարժի ենթարկուելով կռուեցան Գերմաններուն դէմ, իբրեւ սովետական զինուորներ:

Այս կերպով զօրաշարժի ենթարկուած սովետական Հայերուն թիւը կը հաշուուի մօտաւորապէս 300.000 հոգի, որոնց մէջ 24865ը քաջութեան համար զինուորական պատուանշաններ ստացան:

Սփիւռքի մէջ ալ Հայերը զինուորագրուեցան իրենց բնակած երկիրներու կառավարութեանց հաշուոյն՝ ընդդէմ Գերմանիոյ եւ իր դաշնակիցներուն:

Այսպէս, Ֆրանսայի, Սուրիոյ, Լիբանանի, Յունաստանի, Մանաւանդ Միացեալ Նահանգներու Հայերը աւելի քան 50.000 զինուորներ տուին, սակայն ոչ թէ հայ ազգային ու հողային պահանջներ ձեռք բերելու համար, այլ պարզապէս հպատակեալով դիրքերնիք հիւրընկալող երկիրներուօրէնքներուն, երբեմն ալ իբրեւ կամաւոր արձանագրուելով:

Ուրեմն վերջին մեծ պատերազմին Հայերը իրենց հայրենիքին եւ արտասահմանի մէջ 350.000 զինուոր նետեցին պատերազմական ճակատներու վրայ ոչ թէ իրենց ազգային անմիջական շահերը պաշտպանելու համար, այլ ի հաշիւ Դաշնակիցներու Դատին:

Երբ այսպէս կռուի դաշտ կը նետուէին, Հայերը երբեք չսակարկեցին իրենց մասնակցութեան դիմաց: Այդ բանը նիւթապէս անհնար ալ էր: Դաշնակիցները եւս իրենց կողմէ ոեւէ խոստում չտուին այս անգամ Հայերուն, անոնց զինուորական աջակցութիւնը ապահովելու համար: Մինչ դեռ 1914ի պատերազմին սկիզբը Ռուսիոյ ինքնակալ Նիկոլա Բ· ցարը հանդիսաւորապէս կը հրաւիրէր աշխարհի բոլոր Հայերը, մանաւանդ Թրքահայերը՝ կանգնիլ իր կողքին, խոստանալով ազատագրել Թրքահայաստանը: Ցետագային Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի պետական պատասխանատու վարիչներն ալ նոյն խոստումները տուին Հայերուն, պատճառ դառնալով որ աշխարհի բոլոր կողմերէն, մանաւանդ Ամերիկայէն Հայրենասէր Հայեր հազարներով կամաւոր արձանագրուին՝ կռուելու համար Թուրքիոյ դէմ, որ այն ատեն Դաշնակիցներուն գլխաւոր թշնամիներէն մէկն էր:

Ասկէ զատ, 1915ի Մեծ Եղեռնը ցնցած էր քաղաքակիրթ աշխարհի խիղճը եւ ամէն կողմ կը խօսուէր Հայկական պահանջներու, Հայերուն հանդէպ արդարութիւն գործադրելու անհրաժեշտութեան մասին: Հայկական Դատը օրակարգի ամէնէն այժմէական խնդիրներէն մէկն էր:

Իսկ ամէնէն կարեւորը, 1918 Մայիս 28էն ի վեր գոյութիւն ունէր անկախ Հայաստանի Հանրապետութիւն մը, որ իրապէս (de facto) ճանչցուած էր մեծ Դաշնակիցներուն կողմէ եւ որուն պատուիրակները պաշտօնապէս կ'ընդունուէին Փարիզի Հաշտութեան Խորհրդաժողովին մէջ: Հ· Հ· Պատուիրակութեան նախագահն էր, որ Սեւրի մէջ դաշնակից պետութեանց կողքին, իբրեւ յաղթական, ստորագրեց Ծանօթ դաշնագիրը պարտուած Թուրքիոյ պատուիրակներուն հետ: «Փոքր դաշնակից» էր Հայաստանի Հանրապետութիւնը: Այն ատեն ունէինք նաեւ Պօղոս Նուպարի Ազգ· պատուիրակութիւնը, որ 1913էն ի վեր կը գործէր Փարիզի մէջ՝ իբրեւ ներկայացուցիչ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գէորգ Ե·ի եւ որ վերընտրուած էր Փարիզի Ազգ· Համագումարէն: Այս պատուիրակութիւնն էր որ Հայաստանի Հանրապետութեան պատուիրակութեան հետ ծանօթ յուշագիրը ներկայացուցած էր Փարիզի Հաշտութեան Խորհրդաժողովին:

Ասոնք այն ատեն մեր Դատին համար առաւելութիւններ էին, որոնցմէ զրկուած ենք այսօր: Թուրքիան այս անգամ ոչ միայն թշնամի չէր Դաշնակիցներուն, այլեւ 1925էն իվեր բարեկամական դաշինք ունէր Ի· Միութեան հետ ու զինուորական դաշնագիր՝ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հետ՝ 19 Հոկտեմբեր 1939էն ի վեր: Ասկէ զատ, այսօր Թուրքիա պաշտօնապէս անդամ է Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան, որ կոչուած է հաշիւ պահանջելու Դաշնակիցներու թշնամի մեծ ու փոքր պետութիւններէն, կազմակերպելու աշխարհի խաղաղութիւնը եւ կերտելու երկրագունդիս նոր քարտէսը:

Բացի այս առաւելութիւններէն, որոնք զինքը պաշտօնապէս անձեռնմխելի կը դարձնեն, Թուրքիա Զորս Մեծերէն երկուքին՝ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի պաշտպանութիւնը կը վայելէ: Ու այդ պաշտպանութիւնը կ'արտայայտուի ոչ միայն խօսքով — Պէվինի եւ Պըրնզի Թրքասիրական յայտարարութիւններով, այլեւ գործնապէս: Անգլիա եւ Ամերիկա պատերազմի ընթացքին եւ անկէ վերջ ալ կարեւոր քանակութեամբ զէնք ու ռազմանիւթ հայթայթեցին իրենց պաշտպանեալին — մարտանաւ, օդանաւ, թնդանօթ, հրասայլ, զէնդաշոյիր եւայլն, իբ սարօքն:

Ահա՛ այս դժնդակ պայմաններուն մէջ է, որ կը ներկայանար Հայկական Դատը այս երկրորդ համաշխարհային պատերազմի վաղորդայնին: Յաղթական Դաշնակիցները բոլորն ալ բարեկամ էին Թուրքիոյ պաշտօնապէս: Խորհրդային կառավարութիւնը պաշտօնական բարեկամութիւնը պահելով հանդերձ, Թուրքիոյ հանդէպ թշնամական ըլլալու բազմաթիւ պատճառներ ունէր: Պատերազմի ամբողջ տեւողութեան Թուրքիա աչակցած էր Գերմանիոյ ու եթէ չըլլար Սթալինկրատի մեծ յաղթանակը, Թուրքիա անպայման պիտի անցնէր Հիթլերի կողմը: Մոսկուա չատ յաւ գիտէր Թուրքիոյ մեղքերը եւ յարմար առիթի կը սպասէր՝ իր բարեկամական դաշինքը խզելու համար անոր հետ, որպէսզի ետքէն կարենար պաշտօնապէս անոր ներկայացնել իր պահանջները: Այդ առիթը ներկայացաւ 1945 Մարտ 13ին, երբ Խորհրդ· Միութիւնը յայտնեց Թուրքիոյ թէ կը խզէ 1925ի բարեկամական դաշնագիրը, որ նորոգելի էր տասը տարին անգամ մը:

Ամբողջ պատերազմի ընթացքին հայութիւնը ամէն կողմ Դաշնակիցներուն կողքին մնաց, կռուեցաւ դաշնակից բանակներու մէջ եւ իր ամբողջ յոյսը դրաւ Դաշնակիցներու յաղթանակին վրայ: Ինչպէս անցեալ պատերազմէն վերջ, այս անգամ ալ այն հաստատ համոզումն ունեցանք ազգովին թէ՝ բան մը պէտք է ըլլայ դարձեալ Հայերուն համար, չնորհիւ Դաշնակիցներուն, հակառակ անոր որ անոնք ոչ մէկ խոստում տուած էին մեզի՝ ի փոխարինութիւն մեր աչակցութեան, ոչ իւրացուցած էին մեր Դատը եւ ոչ այ բանակցած Հայերու հետ: Հայ ժողովուրդը բնազդաբար կը զգար, որ դիւանագիտական սեղանին վրայ պիտի գայ Թրքական խնդիրը, ու երբ Թուրքիային հաշիւ պահանջելու ժամը հնչէ, Հայերն ալ իրենց ըսելիքը պիտի ունենային:

Ի նախապատրաստութիւն այս բոլորին, ինչպէս բացատրեցինք մեր առաջին յօդուածին մէջ («Ցառաջ», 14 Փետրուար), Հ· Ց· Դաշնակցութեան Ամերիկայի Կեդր· Կոմիտէն 1944ի սկիզբը կոչով մը հրապարակ եկաւ, բանալու համար Հայկ· Դատի Պաշտպանութեան Ֆոնտի հանգանակութիւնը:

Այդ կոչին մէջ, Հ· Ց· Դաշնակցութիւնը կը ձեւակերպէր արդէն իր հետապնդելիք քաղաքական ուղղութիւնը —

« Հայաստանի սահմանումներու ընդարձակում՝ բռնի խլուած հողերը վերադարձնելով իր բուն տիրոջ եւ տարագիր ու բազմահազար հայ գանգուածներու վերաբնակում հայկական հողերու վրայ: վարչածեւի հարցը այսօր հրատապ չէ հայութեան համար:

« ... Մենք երջանիկ պիտի լինէինք, եթէ Հայ Դատի հետապնդումը ստանձնէր Հայաստանի ժողովուրդը իմիջ իր կառավարութեան միջոցով· արտասահմանի հայութիւնը բերկրանօվ պիտի ապակցէր անոր: Բայց բանի դեռ այդ չկայ, մեր պարտականութիւնը կը նկատենք, այս բախտորոշ օրերուն, լսելի դարձնել հայութեան ձայնը եւ Հայկ· Դատի պաշտպան հանդիսանալ բոլոր հնարաւոր միջոցներով»:

Հանգանակութիւնը ընդհանուր խանդավառութիւն առաջ բերաւ եւ բոլորին բաղձանքն էր Հայկ· Դատի պաշտպանութիւնը դնել համազգային հիմերու վրայ, մէկ կողմ ձգելով կուսակցական եւ այլ տարակարծութիւնները, ու հայութիւնը համախմբել ազգային ընդհանուր նպատակներու շուրջ:

Հ· Ց· Դ· Ամերիկայի Կեդր· կոմիտէի նախաձեռնութեամբ Նիւ Եորքի մէջ կազմուած Հայկ· Դատի Ցանձնախումբին (Armenian National Committee) մէջ մտան տարբեր համոզումներու եւ հանրային զանազան դիրքերու տէր Հայեր, որոնք համախմբուած են մէկ նպատակի՝ Հայկ· Դատի պաշտպանութեան գործին շուրջ:

Իր առաջին նիստին մէջ իսկ, յանձնախումբը գծելով իր գործունէութեան ծրագիրը, որոշեց.—

« Հայկ· Դատ ըսելով այսօր կը հասկցուի Ի· Հայաստանի սահմանումներու ընդարձակում Թրքահայ հողերու միացումով, ըստ Ուիլսընեան սահմանագծման, եւ տարագիր հայութեան վերաբնակութիւն հայկական հողերու վրայ:

« Եթէ ապագային խորհրդային իշխանութիւնը ստանձնէ Հայկ· Դատի պաշտպանութիւնը, Հայկ· Դատի յանձնախումբի գործը պէտք է լինի աջակցիլ անոր:

« Բաղձալի գտնելով ազգային ուժերու համախմբումը, եթէ ապագային հնարաւոր ըլլայ կազմել համազգային մարմին մը Հայկ· Դատի պաշտպանութեան համար նաեւ հայութեան միւս հատուածներու մասնակցութեամբ, Հայկ· Դատի յանձնախումբը ընդառաջ կ'երթայ ատոր»:

Ամերիկայի մէջ կարելի չեղաւ ազգային միութիւն եւ գործակցութիւն ստեղծել, հակառակ Դաշնակցական վարիչներու անկեղծ ջանքերուն: Եւ սակայն Հայկ· Դատի յանձնախումբը անվհատ կը շարունակէ իր գնահատելի գործունէութիւնը, հաւատարիմ մնալով վերեւ յիշուած իր հիմնական սկզբունքին:

×

Մեր ցարդ յիշած բոլոր փաստերը բացայայտ կերպով ցոյց կուտան ամէնէն թերահաւատներուն անդամ թէ Հ· Ց· Դաշնակցութիւնը 1944ի սկիզբէն մինչեւ այսօր Ամերիկայէն մինչեւ Ֆրանսա ու Եգիպտոս անկեղծօրէն լծուած է Հայկ· Դատի պաշտպանութեան գործին, առանց մազաչափ շեղելու իր որդեգրած սկզբունքներէն ու ամէն առթիւ աչխարհի մեծերէն պահանջելով Ուիլսընեան սահմաններու մխացումը Ի· Հայաստանին:

Մեր կուսակցութիւնը իր գործունէութիւնը օր ցերեկով կը կատարէ, իր ներկայացուցած յուշագրերը, իր հրատարակած զրքոյկները, բոլորին անխտիր կը տրամադրէ, իր կազմակերպած հրապարակային հանդէսներուն ամէն դասակարգի պատկանող Հայեր ներկայ կ'ըլլան: Իր կատարած աչխատանքներուն մասին հաշիւ կուտայ հայ ժողովուրդին:

Այս ամէնը բացատրելէ վերջ, ընթերցողին կը ձգենք արժանի որակումը տալ բոլոր անոնց, որ «մութ խաղեր» կամ «ազգակործան ծրագիր»ներ կը վերագրեն Հ· Ց· Դաշնակցութեան եւ անոր գործիչներուն:

Քանի մը խօսք ալ՝ ներգաղթի մասին:

(5) ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

Ռումանահայ գաղութին զոհողութիւնները Հայաստանի համար

Ռումանիայէն ստացուած նամակէ մը կը տեղեկանանք թէ գաղութը մեծ զոհողութիւններով կատարած է իր պարտքը հայրենիքի հանդէպ:

Ժամանակին Բաղրամեան Ֆոնտին մասնակցած է 50 միլիոն լէյով (երբ լէյը աւելի չատ արժէք կը ներկայացնէր քան այսօր): Անկէ վերջ ԷՀմիածնի Ներսէս Գէորգեան ճեմարանին համար տուած է 100 ասուեակ: Անցեալ տարի Ռումանիայէն Հայաստան ներգաղթող 1734 անձերու հայթայթած է հագուստ, նպաստ, ճանապարհածախս եւ այլն, ընդամէնը մէկ միլիառ լէյի արժէքով: Ըրկած է 300 վակոն չինանիւթ եւ 40 մահճակալնոց կատարեալ հիւանդանոց մը (մահճակալ, կաղմածներ, բժշկական սուղ դարմիքներ): Այս հիւանդանոցը կազմուած էր պատերազմի չորս տարիներու ընթացքին եւ ներկայիս միլիառներով իսկ կարելի չէ գնել: Իսկ առաջի համար այն ատեն մէկ միլիառ ոչ աւելի դրամ մը հանգանակուած է: Ուրիշ փոքր ու մեծ հանգանակութիւններէ զատ կը մնայ նաեւ խոշոր հիմնադրամ մը, ներկայ արժէքով վեց միլիառէն բան մը աւելի, գործարան մը կազմածներուն համար, բայց քանի որ ներկայիս այդ-պիսի գումարով մը գործարան հաստատել կարելի չէ, պիտի ուղարկուին թերեւս առողջապահական զանազան իրեր:

Ներգաղթողներէն միչտ գրութիւններ եւ նոյն իսկ հեռագիրներ կը ստացուին: Լաւ ընդունելութիւն գտած են եւ ամենքն ալ զանազան գործերու մէջ տեղաւորուած: Այս տարի եւս ներգաղթի տեղի պիտի ունենայ· արձանագրութիւնները սկսած են. գացողներու հոս մնացած ազգականներու մէկ մասը, ուսուցիչներ եւ ուրիշներ պիտի երթան: Մտաւորականներու, մասնագէտներու, գործաւորներու եւ փոքր առեւտրականներու համար՝ եթէ նկատի չառնենք նոյն իսկ գործին հայրենասիրական ու ազգային կողմը՝ ամէնէն դրական ու օգտակար ուղղութիւնը միայն ու միայն ներգաղթով ազատիլն է, քանի որ պիտի ըլլան հայրենիքի ծոցին մէջ ինքնաբաւ, ազատ օտարութենէ:

Տեղիս կեանքի մասին երկար գրել չեմ ուզեր: Բնակութեան, ուտելիքի եւ հագնելիքի կացութիւնը վիճտեղ կուտայ պատերազմի էն դժուարին տարիները: Գիները առասպելական են աեւ սակառնով, միայն օրական 200 կրամ եգիպտացորենի ալիւր կը տրուի անկանոն: Հանրակառք գրեթէ դադարած է եւ ամէն մարդ տապանակ ուխտի կ'երթայ: Ապրանքներն ալ հետզհետէ կը սպառին:

Գործի տէրեր կան որ ամէն օր մէկ - երկու ժամ կը քալեն, խանութ երթալ գալու համար:

ԳԵՐԱԳՈՑՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Մոսկուայի «Իզվեստիա»ն կը գրէ (13 Փետր.).—

Ի Հայաստանի Կեդր. Ընտրական յանձնաժողովի տուած տեղեկագրի համաձայն, Հայաստանի 269 ընտրական շրջաններու մէջ, նոյն քանակու - թեամբ Գերագ. Խորհրդիպատգամաւորներու ընտրութեան համար, արձանագրուած էին 713.240 ընտրողներ : Քուէարկութեան մասնակցած են 713.164 հոգի — 99,99%: Ի նպաստ համայնավար եւ անկուսակցական թեկնածուներու քուէ տուած են 711.747 հոգի — 99,81%:

Երեւանի մէջ 147.715 ընտրողներէ քուէ են տուած 147.682 հոգի — 99,98%:

Ընտրուած 269 պատգամաւորներէն 203ը համայնավար են, 66ը անկուսակցական: Հայաստանն ունի 75 կին պատգամաւորներ: Ընտրուած են Սթալին՝ Երեւանի գործարանային ընտրական շրջանէն, Մոլոթով, Միկոյեան, Գ. Ցարուեթիւնեան՝ նոյնպէս մայրաքաղաքի ընտրական շրջաններէն:

Եթէ բաղդատենք արձանագրուած եւ մասնակցած ընտրողներու թիւը, կը տեսնենք որ Ի. Հայաստանը փետր. 9ին չհասած է առաջին տեղը 7 դաշնակցային հանրապետութեանց մէջ: Մնացեալ 9 հանրապետութիւններու մէջ ընտրութիւնները կատարուեցան փետրուար 16ին:

Ռուսաստանի մէջ քուէարկութեան մասնակցած է արձանագրուած ընտրողներու 99,95%ը, Ուկրայինայի մէջ 99,96%ը, Ճերմակ Ռուսիոյ մէջ 99,97%ը, Վրաստանի մէջ 99,97%ը, Ազրբէջանի մէջ 99,98%ը, Լիթուանիոյ մէջ 97,91%ը, իսկ Հայաստանի մէջ, ինչպէս յիշեցինք, 99,99%ը:

Երեւանի ցուցակագրուած ընտրողներու թիւէն դատելով՝ մայրաքաղաքի բնակչութիւնն այժմ չատ վար պիտի չըլլայ 260 հազարէն: — Հ. Ս.

ՔԱՆԴԱԿԱԴՈՐԾ ՏԻԿԻՆ ՆՈՒԱՐԴ ԶԱՐԵԱՆ

«Բաղմավէպ»ի վերջին թիւէն (1947 Յունուար Փետրուար) կ'ամփոփենք հետեւեալ դնահատականը՝ Տիկին Նուարդ Զարեանի մասին.—

Տիկին Նուարդ Զարեան, դուստր յայտնի դերասան Կոստան Զարեանի վերջերս Հռոմի «Accademia di Belle Arti»ի մէջ կ'ընդունուէր իբրեւ ուսուցչուհի քանդակագործութեան, անշուշտ արժանի գնահատանք մը իր տաղանդին, բայց միեւնոյն ժամանակ պատիւ մը նաեւ Հայ անուան:

Տիկին Նուարդ Զարեան ծնած է Ֆիօրենցա (Իտալիա) 1917ին: Մանկութեան տարիներուն չատ ճամբորդած է, դացած է Երեւան եւ Եւրոպայի գանազան քաղաքները: Երկար տարի մնացած է Փարիզ որուն թանգարանները իրենց արուեստի գանձերով յայտնի հետք մը ձգած են իր մտքին եւ երեւակայութեան վրայ: Ուսած է Վենետիկ, արուեստի եւ դեղեցկութեանց քաղաքին մէջ եւ աւարտած «Licco Artistico» դեղարուեստից վարժարանը ուր գտած է իր ճշմարիտ ուղին՝ քանդակագործութիւնը: Այնուհետեւ Հռոմ չորս տարի աշակերտած է Փրոֆ. Տանելլիին Accademia di Belle Arti» դեղարուեստական բարձրագոյն հաստատութեան մէջ: Ամուսնացած է Կ. Զիմարայի հետ որ նմանապէս քանդակագործ մըն է: Տիկին Նուարդ կը պահէ սակայն իր հօրենական մականունը:

Արտադրած է չատ կանուխէն այնպիսի գործեր որոնք արուեստագէտներու սքանչացման ա - ռարկայ եղած են: Տեսած են անոնք հոն առնական ուժեղ նկարագիր մը, ինքնատիպ արտայայտութիւն մը, «բիւզանդական ոգի», «արեւելեան դղայնութիւն», թէեւ ան իր ուսումները ամբող - ջապէս կատարած է Իտալիոյ մէջ:

Տիկին Նուարդ Զարեան առիթ ունեցած է մասնակցելու զանազան ցուցահանդէսներու, միշտ արժանանալով դնահատանքի: Իր «Մայրութիւն»ը», «Եղիպտացին» ցուցադրուած են Նափոլի 1937ի ցուցահանդէսին, օտարականներու բաժնին մէջ: Իտալական մամուլը չատ նպաստաւոր կերպով արտայայտուած է այդ գործերու մասին, նշմարելով հոն վճռական ձեռք եւ ներչնչում, քննադատները դանելով դանոնք այնքանկատարեալ ու առնացի՝ կարծած են թէ այր մարդու աշխատանք են անոնք եւ ոչ թէ կնոջ մը:

Նոյն տարին ցուցադրած է իր գործերը նաեւ Սանուդէմօ, Բոմօ եւ Թեռնի եւ ապա Հռոմ՝ Քառասնամեայի առթիւ: 1942ին իր «Սրընգահարը» (Il Flautista) մեծ արձանով՝ իբր միակ կին արձանագործուհի կը մասնակցէր մրցումին: Քննիչ յանձնախումբը չէր կրցած կռահել կին ըլլալը իր անուան օտար եւ անծանօթ ձեւէն եւ հետեւաբար թոյլատրած էր մասնակցութիւնը: Մեծ կ'ըլլայ այս անգամ ալ իր ձեռք բերած յաջողութիւնը: Քննադատներէն մին գրած է սա տողերը իտալերէն յօդուածի մը մէջ.—«Սլացքով ու կորովով լի՝ ան կը կանդնի քարին դէմ ու կը ստեղծէ»: 1946ին Տիկին Նուարդ կը մասնակցի ուրիշ ցուցահանդէսի մը, միշտ արժանանալով իտալական մամուլի դնահատութեան:

«Բաղմավէպ» այս առթիւ տպած է տաղանդաւոր Հայուհիին գործերէն քանի մը նկարներ, որոնց մէկն է Կոստան Զարեանի գլուխը, տակը գրուած «Հօրս պատկերը»:

ՔԱՐԻՉԻ ՀԱՑ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵՒՆ

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութենէն ստացած նեմ հետեւեալ զեկոյցը.—

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութիւնը, վերջացող տարուան ընթացքին, Պետ. Հայ Կ. Խաչին հետ կազմակերպած է երկու ցերեկոյթ, որոնց դուռ տարոյթին իր մուտքի բաժինը եղած է 311.950 Ֆր. 50 սանթիմ: Այս առթիւ, իր ջերմ շնորհակալութիւնը յայտնելով հայ բարեսէր հասարակութեան, ներկայիս կը փութայ քանի մը ծանօթութիւններ տալ իր գործունէութեան մասին.—

Ա.— Ներկայիս, Ռենսիի «Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարան»ին մէջ պատսպարուած իր սան - նուհիներուն տարեկան ծախքը կը հասնի աւելի քան 200.000 Ֆրանքի :

Բ.—Նախորդ տարուան չրջանին, իբր ուսանողական թոշակ, բազմանդամ ընտանիքներու օդնութեան եւ բացառիկ նպաստներու համար ծախսած է 50.000 Ֆրանքէ աւելի դումար մը:

Գ.— Միութիւնս 1946 տարին փակած է, Պետ. Կ. Խաչի եւ Հ. Բ. Ը. Միութեան հետ իր կարեւոր մասնակցութիւնը բերելով կաղանդի ծառի մը, որ այնքան մեծ հրճուանք պատճառեց դպրոցական եւ րեխաներուն :

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութիւնը, միշտ հաւատարիմ իր աւանդութեան, նոր տարին կը թեւակոխէ, թարմ եւ գործօն ուժերով իր հանրանուէր գործունէութիւնը ընդլայնելու հաստատ վճռականութեամբ: Ա՛ւ այդ, ծրագրած է մէկ քանի ամիսէն կազմակերպել «Գիւթութեան Պազար» մը, ու վստահ է թէ անդամ մը եւս պիտի վայելէ հայ դաղութին բարեացակամ աջակցութիւնը :

ԿԵԱՆՔԸ ՊՈՒՏԱՓԼՇԹի ՄԷՋ

Անգլ. թերթ մը կը գրէ.—

Հունդարիոյ մայրաքաղաքին այսօրուան վիճակը զարմանք կը պատճառէ այցելուին:«Երկաթեայվարագոյր»ին ետեւ՝ հոն կացութիւնը կարծուածին բոլորովին հակառակն է:

Հակառակ Պուտափէշթի մէջ գերման բանակներու կատաղի դիմադրութեան ռուսական բանակներուն դէմ եւ հակառակ կատարուած քանդումներուն, քաղաքին կեանքը հրաչքով մը վերակենդանացած է: Աւերակները մաքրուած են եւ գործերը վերսկսած: Այսօր կեդր. Եւրոպայի մէջ չկայ ուրիչ քաղաք մը, ուր կեանքը բնականոն վիճակ ստացած ըլլայ: Վաճառատուններուն մէջ ամէն տեսակ ապրանք կը յորդի, անոնցմէ չատեր Փարիզի կամ Լոնտոնի մէջ անգամ չեն գտնուիր. գիներուն վրայ հակակչիռ չկայ, ոչ ալ բաժնեչափի դրութիւն:

Վաճառատուններուն մէջ կը գտնէք չքեղ հագուստեղէններ, ներքնազգեստ, բնական կամ արուեստական մետաքսեայ գուլպաներ, նիլօնէ, տաք պահող ջրամանները, առաջնակարգ կօշիկ եւն. ամբողջը առանց կարօնը եւ բաղդատաբար աժան գիներով:

Աւելի զարմանալին այն է որ մինչ իր դրացի Վիէննան անօթութենէ կը տառապի, Պուտափէշթի պարէնի խանութները լեցուն են ամէն տեսակի խոզեղէններ, հաւեղէններ, պանիրի տեսակներ, չոքոլա, անուշեղէններ, իրական սուրճ-սերով : Միայն հացը բաժնեչափով կը ստացուի, գետնախնձորը դժուար է գտնել:

Գիշերը քաղաքը լոյսերու մէջ կը լողայ. խոշոր ծանուցումներ լուսավառ: Իր նշանաւորբարձրան կապելները վերաբացուած են: Հարիւրաւոր ճաշարաններու մէջ պատուական գինի, ընկերակցութեամբ Հունգարներուն չատ սիրելի դնչու նուագախումբին:

Ռուսական դրաւումը գրեթէ զգալի չէ հոն: Փողոցներուն մէջ չատ քիչ Ռուսեր կը տեսնուին: Իրիկուններէը սրճարաններուն մէջ աւելի չատ կը հանդիպիք անգլիացի եւ ամերիկացի սպաներու քան թէ Ռուսերու:

«Օրագիր»ի մը պատմութիւնը

Մենք սրտագողի մատնուած էինք ոչ այնքան ամբակուծութենէն, որքան մեր չուրջը դեգերող ոստիկաններէն: Ի՞նչ կ'ըլլար մեր վիճակը եթէ յանկարծ մեզ հարցաքննէին:

Ահազանգը չէր վերջանար: Մեր վիճակը ծանր էր: Երթեւեկող ոստիկանները այնքան մօտ էին մեզի որ չէինք կրնար նոյնիսկ որոշում մը տալ : Իրարու կը նայէինք կարճ ակնարկներով, ակընթարթով մը միայն: Չեմ գիտեր ի՞նչ եղաւ, ի՞նչ պատահեցաւ, յանկարծ ոստիկանները մօտեցան մեզի եւ սկսան հարցաքննել: Զգացի որ մեր առաջին ձեռնարկը ձախողած էր:

— Ի՞նչ էք, ի՞նչ ազգի կը պատկանիք:

— Պելժ ենք, այս կողմերը կ'աշխատինք: Գործէն տուն կ'երթայինք, ահազանգը հնչեց հոս ապաստանեցանք, պատասխանեցի ես:

— Ձեր թուղթերը կրնա՞մ տեսնել···:

— Հարկաւ, ըսի ու սկսայ բաճկոնիս գրպանները խառնել, թէեւ գիտէի որ թուղթ չկար անոնց մէջը: Օ՛ ներեցէք, ըսի, «պարաք»ը մոռցած ենք:

— Ի՞նչ է ձեր կայանին անունը, ո՞ր թիւ պարաքը, ո՞ր փողոցը:

— Անունը չեմ գիտեր, բայց այստեղին չատ մօտ է:

Ոստիկանին մէկը ծիծաղեցաւ եւ յարեց. — «Ֆրանցողէ ունի քըրիկս կէֆանկըն, ի՞մ տաս», (Ֆրանսացի, եւ պատերազմական գերի, այնպէս չէ՞):

Պատասխան չունէինք: Մեր ողբերգութեան առաջին արարը վերջացած էր:

Մեզ առաջնորդեցին պահականոց մը, եւ նոյն օրը ճամբայ հանեցին դէպի ետ, դէպի սթալակ : Իրրեւ «անհնազանդութեան» պատիժ տասնըհինգ օր բանտարկուեցայ, նոյնքան ալ կարգապահական պատիժ կրեցի:

Անհաճոյ տեղեր չէին, ոչ բանտը եւ ոչ ալ կարգապահութեան բաժինը: Բանտը՝ փոքր սենեակ մը՝ առաւօտէն մինչեւ իրիկուն պահակ, յօրանջէ: «Կարգապահութեան սենեակին» մէջ օրը երկու ժամ մարզանք, մէկ երկու ժամ ալ թեթեւ աշխատանք, լմնցաւ: Անկից վերջ մտիր սենեակները, պոռա, կանչէ, քնացիր, յօրանջէ կամ սեղան մը դրաւէ եւ թուղթ խաղայ:

Բայց, ազիզ ընկեր, գիտես որ ես նպատակի մը համար ճամբայ ինկայ, միտքս ամբողջ անով պրաղած էր: Ահա թէ ինչու կ'ուղէի օր առաջ դուրս ելլել եւ նոր միջոցներու մասին մտածել:

Պատիժս ժամանակը լրացաւ: Դուրս ելայ: Առաջին օրէն արդէն սկսայ մտածել,— վախէի՞, թէ հիւանդութիւն փորձել: Ըսեմ, բաղմաթիւ հայրենակիցներ, դանազան ու զարմանազան մի - ջոցներով՝ D. ի չնորհին արժանացած, տուն երթալու կը սպասէին: Մէկը, մասնաւոր դեղով մը, աչքը ուռեցնելով, դրեթէ կէս կոյր ըլլալով, մէկը աւազի տոպրակով ծունկը ծեծեր վէրք բացեր է, երրորդ մը ծեծած սիսեռ կապեր է թեւին վրայ, չորրորդ մը հարեւանին թարախոտ բամպակը թեսեր է իր ականջը ու բժիշկին ներկայացեր, դեռ ուրիշ մը ափով կծու պղպեղ ուտելէ վերջ՝ ակռաչի խոզանակով մը սկսեր է քերել յետոյքին ներքնամասը: Ուրիշներ տակաւին իրր թէ անկարող կը մարին, կ'իյնան ու նորածիններուպէս կը թրջեն իրենց անկողինները, ամէն գիշեր նոյնիսկ չաճախ ցորեկները: Այս միջոցներով չատեր արժանացած են մօտ տասնըհինգ տուն երթալու չնորհին: Դեռ կան բազմազան միջոցներ D. U. ձեռք ձգելու համար, բայց, չատ դժուար են, սուղի կը նստին եւ նեթակային վրայ···

Այս բոլորը ներելի են գերիի մը համար, այնպէս չէ՞: Մեր գերութեան ոչ օրը, եւ ոչ ալ թուականը ճշդուած են: Մէկ տարի, երկու տարի, տասը տարի: Ոչ ոք գիտէ:

Ես ալ փորձեցի քանի մը «անմեղ» բաներ : Երկու - երեք գիշեր բոլորովին անքուն՝ նոյնքան ալ ցորեկ ծոմ պահելէ վերջ, երկու ասպիրին դրի ծխափողիս մէջ, քիչ մը ծխախոտով եւ ծխեցի : «Սանկ կ'ըլլաս, նանկ կ'ըլլաս» ըսին, բայց, բան մըն ալ չեղաւ: Երեսիս գոյնն անգամ չփոխուեցաւ: Բայց եւ այնպէս չարք մը այլ փորձերով յաջողեցայ երկու անգամ մեծ բժիշկին առջեւէն անցնելու—այն բժիշկին որ կեանքի տմարհաւանդներու բանալիները ունի իր ձեռքին մէջ: Բայց, իզուր, չար բախտը չօդնեց ինծի:

Ամէն գնով պէտք էր բան մը ընէի, մանաւանդ որ ղրոյց կար թէ չատ մօտ առնէին «անկարներ»ու կարաւանը ճամբայ պիտի ելլէր:

Օր մը, ծանօթներէս մէկը, ինծի ըսաւ թէ կրնար գիս D.U. ընել պայմանաւ որ լուռ մնայի եւ բժիշկը դոհացնէի: Պայմանները իմացայ, դէշ չէին, միայն թէ ըսածը ճիշդ ըլլար: Ճաշերուդ օրը բաւականին մեծկակ ծրար մը պատրաստեցի — Ամերիկեան ղանիկ, չօքօլայ, քաքաօ, թէյ եւն. : Բարեկամս տարաւ եւ ժամ մը վերջ ինծի երկարեց չատ փոքրիկ կապոց մը: «Առ, տասը հատիկներ կան մէջը — ըսաւ: Վաղը հիւանդ կ'արձանագրուիս, բժիշկին ներկայանալէ քառորդ ժամ առաջ հատ մը կ'առնես, տասը վայրկեան վերջը ներսդ կը զալարուի, տակն ու վրայ կ'ըլլայ, կեղտոտ դուրս կուտաս, եթէդ պատանքի գոյն կը դառնայ: Ու երբ հիւանդութիւն հարցնէ, կ'ըսես. միշտ սիրտս կը խառնուի, կերածս դուրս կուտամ, մէկ-երկու ամսուան մէջ եօթը ութը ֆիլօ պակսեցայ»:

Հրատարակուիր Փարիզի թերթերը, իբրեւ հետեւանք տպագրական բանուորներու գործադուլին : ***Ցեղեկատու նախարարը, Գ. Փլէհ Պուտուան, այժմ կը քննէ միջնորդ սէնտիքայի մը ծրագիրը, որ կ'առաջարկէ նոր դասաւորում կատարել աշխատավարձքերու վրայ, որպէսզի հրատարակիչները կարենան դոհացնել բանթողները, առանց բարձրացնելու թերթերու գինը:*** *Նախարարը պիտի պատասխանէ այսօր - վաղը:*

Պաղեստինի բնաւուկը

Երէկ հրատարակեր էինք Անգլիոյ արտաքին նախարարին յայտարարութիւնը, որ Նախագահ Թրումընի վրայ կը ձգէ Պաղեստինի հարցին լուծման ձախողումը: Այս յայտարարութիւնը խոր տպաւորութիւն գործեց Մ. Նահանգներուն մէջ, ուր ցաւ կը յայտնեն որ Պ. Պէվին նախագահին դիրքը վերագրած է ընտրական պայքարներու:

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ վարչապետը բոլորովին համաձայն է Պ. Պէվինի տեսակէտին: Հրէական գործակալութեան ներկայացուցիչը հերքեց Պէվինի յայտարարութիւնը, դիտել տալով թէ Անգլիոյ վարիչները չեն ըմբռներ Սիոնականութեան պահանջները: Իսկ Արաբները չատ ուրախ են Պէվինի յայտնութիւններէն: Երուսաղէմէն հասած հեռագրի մը համաձայն, չափաւոր Հրեաներն ալ դիտել կուտան թէ Պէվին ատելի դժուարացուց հարցին լուծումը :

Հրէական Գերագոյն Խորհուրդը մասնաւոր նիստ մը պիտի գումարէ, փութացնելու համար ներգաղթը: Իրազեկներու կարծիքով, խաղաղութիւնը կախում ունի ներգաղթէն: Եթէ Անգլիա ներկայ ամսական բաժնեչափը (1500) բարձրացնէ 4000ի, նոյնիսկ 3500ի, եւ արտօնէ կիսլրոս աշխատուած Հրեաներու անմիջական վերադարձը, սահաբեկչական գործունէութիւնը կրնայ մեղմանալ: Հակառակ պարագային, կարելի չէ նախատեսել:

★ *Իրաքի արտաքին նախարարը, Տոքթ. Ճէմիլ, տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ նախագահ Թրումընն աւելի լաւ կ'ընէ որ Ամերիկայի դուռները բանայ Հրեաներուն առջեւ, փոխանակ պահանջելու որ հարիւր հազար Հրեաներ ընդունուին Պաղեստինի մէջ: «Այսպէս նախագահ Թրումընն պիտի ծառայէ մարդկութեան, խափանելով արիւնահեղութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ»:*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

Ս. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Գերագոյն եւ Ազգութեանց Խորհուրդները Փետրուար 26ին Սահմանադրութեան մէջ մացուցին սկզբունք մը, որուն համաձայն օրական 8 ժամ աշխատանքի ենթակայ են մշակները եւ հասարակ բանուորները, իսկ 7ին մինչեւ չորս ժամ՝ մասնաւոր արհեստներու հետեւողները: Ցայտարարութիւնը չի ճշդեր այդ մասնաւոր արհեստները, բայց կ'ըսէ թէ օրական աշխատանքը 6—7 ժամ պիտի ըլլայ «կարգ մը արհեստներու համար», իսկ չորս ժամ «այն արհեստանոցներուն մէջ որոնց աշխատանքի պայմանները մասնաւորապէս ծանր են»:

ԼՏՆԱ. ՀՐԱՔՈՒԽԻՆ ԲՈՐԲՈՔՈՒՄԸ ահռելաչափ մասնած է Սիկիլիոյ ժողովուրդը, որ հետագիր մը ուղղելով կառավարութեան, կը խնդրէ ամբակոծել հրաբուխը, փրկելու համար չրջակայ դիւղերը: Հրաբուխը բորբոքած է անցեալ կիրակիէն ի վեր, երբ ահաւոր պայթիւն մը տեղի ունեցաւ, նոր խառնարան մը բանալով դէպի հարաւ: Այդ օրէն ի վեր ահագին քանակութեամբ լաւա կը հոսի: Մասնագէտներ կը յանձնարարեն լաւային ուղղութիւնը փոխել ամբակոծութեամբ, օդանաւերու եւ ծանր թնդանօթներու միջոցաւ, ինչպէս եղած է Ճափոնի մէջ:

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը ամէն հաստատիք առաւ Մ. Նահանգներուն թէ ղրկուած նպաստները կարօտեալներուն պիտի բաժնուին արդարութեամբ: Առաջին առթիւ ղրկուած է 7000 թոն ուտելիք որ պիտի բաժնուի ամերիկեան Կ. Խաչին միջոցաւ:

ՎԻՇիի ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ արտաքին նախարարներէն Փոլ Պոտուան, որ կը դասաւորէ Գերագոյն Ատեանին առջեւ, յայտարարեց թէ մինչ 1940 Ցունիսին հաւատարութիւն յայտնեց զինադադարին, լսելէ վերջ Զըրչիլը որ արտասուալից աչքերով կը հաւաստէր թէ Անգլիա պիտի չմեղադրէ Ֆրանսան, պատերազմէն քաշուելուն համար: Կարդալով իր յուշատետրը, ամբաստանեալը հաստատեց թէ Անգլիոյ վարչապետին եւ Փոլ Ռէյնոյի տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ Թուռի մէջ, յունիս 13ին եւ թէ ինքն ալ ներկայ էր: «Զըրչիլի այն խոստումը թէ յաղթական Անգլիա մը պիտի վերահաստատէ Ֆրանսայի մեծութիւնը, համոզեց զիս հաւանիլ զինադադարին: Ես ամէն բանէ վեր կը դասէի Անգլիոյ բարեկամութիւնը»: Ցետոյ ուզեց համոզել թէ ինք արտաքին նախարարութիւնն ստանձնեց որպէսզի Լաւալ պատերազմ չյայտարարէ Անգլիոյ դէմ: Ամբաստանեալը 54 տարեկան է եւ ձերբակալուեցաւ անցեալ տարի, երբ կը փորձէր Սպանիա անցնիլ: Ուրիշ 13 ամբաստանեալներ ալ պիտի դատուին յաջորդաբար :

Այնման սպասուած տարեկան մեծ պարահանդէսը

ՓՐ. ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ
Մարտ 2ին կիրակի օր ժամը 3էն 12

Hôtel Vianeyի դեղեցիկ սրահներուն մէջ
2 Ave. Ledru Rollin, métro Ledru Rollin: Հանրածանօթ նուագախումբ **Fernand Bouillon**, եւրոպական պարերու համար, հայկական պարեր արեւելեան նուագով, *մատակարարութեամբ՝* Alexandre Gourdji *եւ իր պարի խումբին:*

Երգիչներ եւ զանազան անակնկալներ:

Տոմսերը նախօրօք ապահովել դիմելով դրասուններ Հ. Սամուէլ եւ Հ. Բալուեան եւ Մ. Պարսամեան եւ նպարավաճառատուն Հրաչեան:

Տոմսերու գինը 200 ֆրանք :

Աճուրդ տեղի պիտի չունենայ:

ՄԱՐՍԷՅԼ Սէն Լուի Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է 500 ֆրանք Պ. Վարդգէս Աբրահամեանէ, իր զաւկին Անդրանիկի ծնունդին առթիւ:

ՏՔՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ եւ զաւակները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որ անձամբ եւ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին վրնջնց մօր ՏԻԿԻՆ ՍՕՓԻԱ ՊԱՊԱՍԵԱՆի եւ զաւկին՝ ԳԻՒՐԳԷՆ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆի հոգեհանգստեան առթիւ:

ՄԱՐՍԷՅԼ — Հ. Մ. Ը. Մ.ի նախկին նախագահ Պ. Լեւոն Մնացականեան յաջողութեամբ անցուցած է Arbitre Professionnel Interligueի երկրորդ քննութիւնը:

Պ. Մնացականեան Փութպոլի առաջին հայ դատաւորն է Ֆրանսայի մէջ որ կը բարձրանայ այս նախանձելի պաշտօնին: Երրորդ եւ վերջնական քննութիւնը տեղի պիտի ունենայ մօտերս Փարիզի մէջ իր դատաւորութեամբ, professionnel խումբի խաղարկութեան ընթացքին:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ կրօնական ընկերակցութեան արտակարգ ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, 2 մարտ, ժամը ճիշդ 14.30ին, Ս. Ցովհ. եկեղեցւոյն մէջ: Ժողովի օրակարգն է.— Քննութիւն եւ վաւերացում վերամշակուած հիմնական ծրագիր կանոնագրի:

1947 Փետրուար 16ի արտակարգ ընդհ. ժողովին մեծամասնութիւն գոյացած չըլլալով Մարտ 2ի ժողովը օրինական պիտի նկատուի ինչ որ այ ըլլայ ներկաներու թիւը: Եկեղեցւոյ միութեան բոլոր անդամները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ այս ժողովին: Վարչութիւն

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Գիւղիւզար

Գրեց՝ ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ՏԷՐ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ (Գեւեան): Պատմական առեւանգութեան պատմութիւնը զոհին բերնով: Նաեւ ՆՇԽԱՐՆԵՐ ՄՇՈՑ ԳԵՂԱՄԷՆ: Ցառաջաբան Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ: Պահակ - բաղարդ: Գին 200 ֆրանք, Արտասահման 250 ֆր.: Ամերիկա 2 տոլար

Կեդրոնատեղի.— Imprimerie Der-Agopian, 17 rue Damesme, Paris (13) :

« ՑԱՌԱՋ » ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Կարտանէն ընկեր Սահակ Պօղոսեան մէկ տարեկան «Ցառաջ» կը նուիրէ իր քեռայրին՝ Պ. Սարգիս Ալիքսանեանի, Ամերիկա:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՔԱՌՈՐԴ ԴԱՐ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ա. Դէմմեր եւ դիմաստուերներ.— Բ. Բանաս - տեղծներու հետ.— Գ. Նոր գիրքերու հետ: Գրեց՝ Գուրգէն ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ (խմբագիր «Ցուսարեր»ի եւ գրական քննադատ): Պատկերազարդ: Գին 80 Ազիպտ. դահեկան: Ամերիկա 3.50 տոլար: Հասցէ.— B. P. 868, Le Caire (Egypte):

ՑԱԿՈԲՈՍ ՊԷԿԵԱՆ քնիկ կիւրինցի, կը փընտռէ քեռորդիները Թորոս եւ Ղեւոնդ Ցուսիկ քհ. Վարդապետեաններ, որոնք Ամերիկա կը գտնուին 1914էն ի վեր: Տեղեկացնել Mr. Bekian, rue Briqueterie , Sarcelles (S. et O.), France: Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել :

ՑԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ, Շավիլի Ֆ. կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, մօտ օրէն : Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ.— Հ. Ը. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ընկ. Ազատի սրահը:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Իսիի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Ազատին սրճարանը, 4 rue de la Défence:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. Շրջ Կոմիտէն կը հրաւիրէ խումբերու ու ենթակոմիտէներու ընկերները «Զամալեան» խումբի վիճաբանական խիստ կարեւոր ժողովին, այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 7.30ին, Café Noailleի մէջ:

ՊՈՄՈՆ-ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դաշնակցութեան Պոմոնի Զաւարեան ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս կիրակի, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

Ֆ. Հ. ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ Պուլվար Օսմոյի մասնաճիւղս ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները հինները այս կիրակի, ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

ՇԱՎԻԼԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը երեքչաբաթի ժամը 9ին, դպրոցին սրահը, բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Փետրուար 24ին Rue de la Conventionէն (Paris 15) մեր մանուչէքին վրայ քաշուած 1000 ֆրանքի դումարը ղրկողէն կը խնդրուի իր անունը եւ հասցէն լմնցնել վարչութեան (կտրօնին վրայ գրուած է «Ցառաջ»ի հասցէն):

Այս առթիւ կը խնդրուի կրկին Rue d'Anjouէն ձգուած 500 ֆրանքին տիրոջմէն գրել իր անունը եւ որոշ հասցէն:

Մի մոռնաք դրամական առաքումներու առեն կտրօնին վրայ գրել ԱՆՈՒՆ ԵԻ ՀԱՍՑԷ ԸՆԹԵՌՆԵԼԻ :

Մեծ պարահանդէս

Մարտ 25ին 9էն մինչեւ լոյս, կազմակերպուած Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան կողմէ: Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն:

Գործ կը փնտռէ

Վկայուած մեքենագիր եւ սղագիր հայ օրիորդ մը, լաւ յանձնարարութիւններով, գործ կը փնտռէ որեւէ առեւտրական տան կամ գրասենեակի մէջ: Դիմել «Ցառաջ»ի վարչութեան:

Ծախու տուն

Livry - Garganի *մէջ, երեք յարկանի տուն մը ծախու է, 260 քառ. մեթր տարածութիւն: Իւրաքանչիւր յարկը ունի 3—4 սենեակ: Պարտէզին մէջ 60 քառ. մեթր տարածութեամբ արհեստանոց մը: Տասը պտղատու ծառեր: Շաբթուան մէջ դիմել,* **Chaussures Souren,** 61 rue Pixéricourt, Paris, Tél. Men. 84-72: *Իսկ չաբաթ եւ կիրակի օրերը.*— 31 Ave. d'Alembert, Livry Gargan, Tel. le Raincy 15-65:

Ծախու է

Կրընոպլի մէջ կօշկակարի խանութ մը, քաղաքին կեդրոնը : Երկու լիսանս, նորոգութիւն եւ նոր ծախելու իրաւունք, վեց տարուան ալ վարձակալութիւն, (bail): *Գրել* Mr. Dzeronian, 68 rue Thiers,, Grenoble (Isère):

TAM-TAM

BAR RESTAURANT

(Տնօրէն Պ. ԿՐԻԿՈՒԱՌ)

28, rue St. Séverin, Paris (V)

Métro: St. Michel **Tél. Odé. 34-83**

Հայկական, արեւելեան եւ եւրոպական ընտիր ճաշ: Աղանդերներու նոխ զանազանութիւն: Արեւելեան առաջնակարգ նուագախումբ: Կ'երգէ փարիզի ծանօթ արուեստագիտուհի եւ երգչուհի **Mme. SONIA KARAKACHE**: Նախընտրելի է նախապէս գրաւել սեղանը :

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin եւ Tannerie: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափազեան վաճառատունը, 223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝* métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant : L. KRIKORIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Travail exécuté par des ouvriers syndiqués